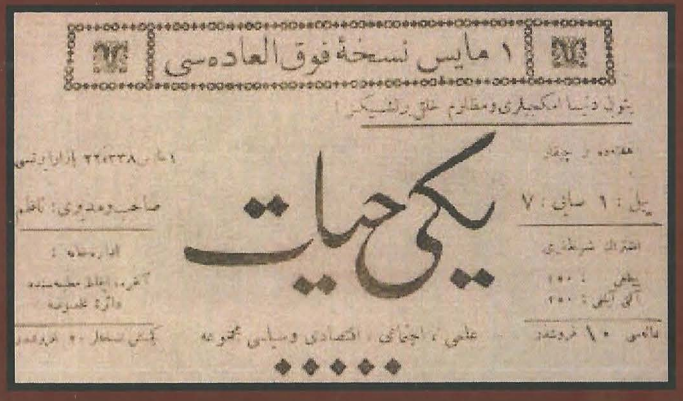
THİF Yayın Organı

YENİ HAYAT

Mart – Eylül 1922

Derleyen:
HAMİT ERDEM

SOSYAL
TARİH
YAYINLARI

THİF Yayın Organı YENİ HAYAT Mart – Eylül 1922 HAMİT ERDEM

SOSYAL
TARİH
YAYINLARI

THİF Yayın Organı

Yeni Hayat

Mart- Eylül 1922

Derleyen: Hamit Erdem

SOSYAL
TARİH
YAYINLARI

Sosyal Tarih Yayınları
Belge Araştırma Dizisi: 26

● TÜSTAV İktisadi İşletmesi

Bu yapıtın telif hakları TÜSTAV İktisadi İşletmesi'ne aittir.
İzin alınmadan kullanılamaz.

Teknik Hazırlık:
TÜSTAV Yayın Atölyesi

1. Basım: Ekim 2017

ISBN 978-605-4513-38-3

Sertifika No: 12588
TÜSTAV İKTİSADİ İŞLETMESİ
Eskişehir Mah. Marsık Sok. No.98 K.1 D.1
Kurtuluş/Şişli/İstanbul Telefon: 0212 237 98 92
www.tustav.org e posta: info@tustav.org

Baskı ve Cilt:
Net Kırtasiye ve Matbaa San. Tic. Ltd. Şti.
İnönü Cad. Beytülmalcı Sk. N0.23/A
Gümüşsuyu-Taksim-İstanbul
Tlf. 0212 249 40 60

THİF Yayın Organı

Yeni Hayat

Mart- Eylül 1922

Derleyen: Hamit Erdem

SOSYAL
TARİH
YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	11
GİRİŞ	13
Yeni Hayat Dergisi İçin Birkaç Söz	13
Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası ve Yeni Hayat Dergisi	14
Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nınİkinci Faaliyet Dönemi	16
Yeni Hayat Dergisi ve Bulunamayan Sayıları	21
Yeni Hayat Dergisi, İçindekiler ve Notlar	22
Yeni Hayat'ta Yer Alan Yazarlar, Makaleler, İlgili Sayılar ve Notlar:	43
YENİ HAYAT SAYI – 1	49
Maksadımız	50
16 Mart	52
18 Mart	53
İktisadiyat Buhranı "Tercüme" (Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının)	56
İçtimaiyat	56
Fuhuş ve Fuhuşla Mücadele	61
Tercüme Kısmı (Komünizm[in] Prensipleri)	64
Türkiye Kooperatif Şirketinin Meclis-i İdare İntihabatı	66
YENİ HAYAT SAYI – 2	67
Gün Geçtikçe	68
Fahişelik ve Onunla Mübareze	70
Troçki'nin Nutku	72
Tercüme Kısmı (Komünizm[in] Prensipleri)	73
Cinahşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı	76
İçtimaiyat: Bir Mektup	77
Hikâye: Patronun Evi	81
Havadislerimiz	83
YENİ HAYAT SAYI – 3	85
Halk İştirakiyun Fırkasının Beyannamesi	86
Vaziyet ve Vazif	89
Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı	95
Fahişelik ve Onunla Mübareze	95
Kooperatif İstihlâk Şirketleri	96
Hikâye: Patronun Evi	97
Mütareke Teklifi Münasebetiyle	98
Bir Mektup	98
YENİ HAYAT SAYI – 4	99
Musahabe: Tagallüb	100
İstanbul'umuz İçin	103
Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı	104
Müktesebat: Ahlak ve Kadın	105
Fahişelik ve Onunla Mübareze	107
Havadislerimiz - Bir Mektup	112

YENİ HAYAT SAYI – 5 115
Halk İştirakiyun Fırkası'nın Beyannamesi 116
Kapitalizm Medeniyetinin Gurubuna Doğru 118
Rusya Şûrâlar Cumhuriyeti'nin 1291inci Senesi Ticaret-i Hariciyesi 119
Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı 120
Fahişelik ve Onunla Mübareze 120
Havadislerimiz 132
YENİ HAYAT SAYI – 6 135
Rakı 136
Amele Birlikleri Neye Yarar? 142
Rusya Şûrâlar Cumhuriyeti'nin 1921inci Senesi Ticaret-i Hariciyesi 144
Av'ave 144
Cenova Konferansı Münasebetiyle 148
Fahişelik ve Onunla Mübareze 150
Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı 152
YENİ HAYAT SAYI – 7 155
1 Mayıs 156
1 Mayıs (Şiir) 158
Karl Marks – Mes-lek-i İçtimaîsi 159
Lenin – Vladimir İlyiç Ulyanof 163
1 Mayıs Bayramı 169
Saadet İçin Yegâne Yol 171
Tahtlar ve Tahtı Kuranlar 172
Sana Söylüyoruz Genç Komünist 176
Muhacir Kız (Şiir) 177
Cadı 177
Bir Ders (Şiir) 178
Rusya'da Açlık 180
Bir Mektuptan 187
1 Mayıs 188
YENİ HAYAT SAYI – 8 191
Ankara'da İki Bin Sene Evvel 191
Komünist Fırkasının (Proletarya) İnkılâbındaki Rolü Hakkında 192
Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı 197
Fahişelik ve Onunla Mübareze 197
YENİ HAYAT SAYI – 9 203
Ankara'da İki Bin Sene Evvel 204
Fesuphanallah 204
Sermayeciliğin Millî Ailevî Servetimizle Mücadelesi 206
Hakiki İnkılâp 208
Beynelmilel Kızıl İşçi Cemiyetleri ve Sermayenin Onlara Taarruzları 211
Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı 214
Komünist Fırkasının (Proletarya) İnkılâbındaki Rolü Hakkında 215
YENİ HAYAT SAYI – 10 217
Ömer Ağa'dan Bir Mektup 218

İnkılâp Sahnelerinden 223
İşçi Arkadaşlarıma 223
Yeni Âlem 224
Kapitalist İktisadiyatın Buhranı 225
Teşrinievvel İnkılâbı 226
Enternasyonal Komünistin İcra Komitesi Tarafından Arz Edilen Tezler 227
Bir Hitabe 230
YENİ HAYAT SAYI – 11 233
Enternasyonal 3 / İnkılâp Marşı 234
Muhacir Mektubu.. / Her günkü Dertlerden / A. Nazım 235
Maske ve Yalan! / Yeni Âlem'den / B.L 238
Şark'a Doğru! / İnkılâp Yazısı / Tufan 240
Balkanlar İnkılâp Arifesinde / Kabakçıyev'den Tercüme / A. Tekinalp 241
Beşeriyet-i Mustaribe / İnkılâp Yazısı / C. Ş. 244
Bir Ölü / Hapishane İntibaatından / Arif Oruç 246
Komünist Tezleri / E. Varga'dan Tercüme / [Ayın]. H. S. B. 248
Nasyonalizm ve Sosyalizm / İçtimaî Düşünceler / Ruşen Zeki 251
Amele Ne İstiyor? / İşçi Yazısı / Ebunnejad 253
YENİ HAYAT SAYI – 12 255
1-Makale / Ne Yaptık, Hatamız Ne? / Tufan 256
Hafta Yazısı / Ne İsteniyor? / A. Nazım 257
Bir Hikâye 260
Yeni Âlem'den / Yalancı Adalet, Hakiki Hürriyet / B. L. 263
Amele Yazısı / Sanat ve İşçilik / İşçi 266
Anadolu Görgülerinden / Başlangıç / Nizamettin Nazif 267
Maksim Gorki'den Tercüme / Vladimir İlyiç Lenin / Fuad Sabit 268
Köylüye Dair / Dertli Efendi / Hulusi 272
Bir Mektuptan: / Osman'dan Nazım Bey'e 273
Mabad ve Hitam / Komünist Tezleri / [Ayın]. H. S. B. 275
YENİ HAYAT SAYI – 13 277
1. Çok Yaşa / Hafta Yazısı / A. Nazım 278
2. Değirmen / Şiir / Ahmed – Mehmed 280
Şark-ı Karîb'de Millî Hareketin Müstakbel Meseleleri 281
Korkulu Rüya / Hikâye / Orhan 284
Şark'ın İsyanı / İnkılâp Yazısı / Tufan 287
Gülmeyelim mi? / Latife 288
Vladimir İlyiç (Lenin) / Maksim Gorki'den Tercüme / Fuat Sabit 289
Yollar ve Yolsuzluklar / İçtimaî Dertlerimizden / Kasapoğlu 292
Gaddar Pençe / İnkılâp Yazısı 295
Fecaat Devirleri /(Yeni Âlem)den / B. L. 297
YENİ HAYAT SAYI – 14 301
1. Beşeriyete!... / Şiir / Turgut 302
His ve Düşünce / Anadolu'ya Dair / Nizamettin Nazif 302
Neye Muhtacız / Bize Dair / Kasapoğlu 307
Bekle Ey Yorgun Kalp / Fantezi / Kızıl Ateş 310

Bizde Siyasî İşçi Birlikleri / Amele Yazısı / İşçi 311
Aldanıyorlar! / İstismarcılara Karşı / Tufan 313
Şark Birliği / İnkılâp Makalesi 314
İngiltere Ne İstiyor / (Rote Fahne) Gazetesinden İktibas 316
Amele ve İşçilerimizi İrşat için / AmeleYazısı / Saraçoğlu 320
YENİ HAYAT SAYI – 15 323
1. Hiç İçin... Hiç.. / Fantezi 324
Şahika ve Uçurum / Fantazi / Buda 325
Büyük Dert / Dertlerimizden / Kasapoğlu 327
Kuzu / Hikâye / Nazım 330
Şark'ın Kurtuluşu / Bize Dair / K. T. 332
Şark'ın Nasibi / Bize Dair / Tufan 334
Yunan Komünistlerinin Beyannamesi 336
Yunan Köylü, Amele ve Askerlerine Hitap / Halk İştirakiyun Fırkası'ndan 338
Amele / Nazım 341
Bir Mukaddime / Komünist Elifbası'na [Dair] / Tufan 343
YENİ HAYAT SAYI – 16 345
1- Halk İştirakiyun Fırkası'nın Anadolu Köylü, Amele ve Askerlerine Hitabı . 346
Hikâye / Fuat 347
SermayeTaarruzuna Karşı Beynelmilel Kızıl Sendika / Hitabe 348
Ben Benim, Sen de Sen / Tufan 348
Lenin'in Nutku Münasebetiyle / Şiir / Nazım Nazmi 349
Komünizm Elifbası / Buharin 351
YENİ HAYAT SAYI – 17 359
1. Söz ve Hak / Nazım 360
Gabriele D'annunzio Yoldaş 363
Halk İştirakiyun Kongresi Etrafında / Yeni Hayat 366
Temdîn mi, Talan mı? / Tufan 367
İnkılâpçı Hayat Sahifeleri / Halim Nihad 368
Komünizm Elifbası / Buharin 370
YENİ HAYAT SAYI – 18 381
1. Düğünler / A. Nazım 382
Mısır Sosyalist Fırkası ve Kanun-ı Esasî / Mehmed Hüsnü el-Arabî 383
Savulun! Makine Dağılıyor! / Aydemir Şevket 386
Müşterek Zahmet / Nâzım Hikmet 387
İktisat İşleri / Yeni Hayat 388
Anadolu Komünist Kongresi / Emekçi 391
Komünizm Elifbası / Buharin 391
YENİ HAYAT SAYI – 20 405
Türkiye Komünist Fırkası'nın Şark-ı Karîb millî cereyanlarına karşı nokta-i nazarı... / Yeni Hayat 406
2. Fikre karşı fikir durur / A. Nazım 407
Japonya'da inkılâp cereyanları / Mütercimi: A. Tekinalp 409
Fatma Yoldaş'ın ziyâ'-ielimi / H. Gültekin 409
Sen ölmedin seni öldürdüler kadın / Tufan 410

Bizde münevverler / Tufan 411
Küşadı mukarrer sergi münasebetiyle / Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Merkez-i Umumîsi 412
Şark şairleri ve insanî düşünce / Bekir Sıtkı 414
Aldanmayalım sulh silâhtadır / Hilmi 415
Ben oyum ki!... / (Şiir) / B. L. 416
Köylümüzün dertleri 417
Şark'a Çevir Yüzünü / (Şiir) / Ahmed 420
Rüya / İbn-i Mevlana [Ayın]. Oktay 421
Hasbihal / Halim Nihad 422
Rus Sefarethanesinin bir izahı 424
YENİ HAYAT SAYI 20-21 425
1. Misafirlere: Hoş Geldiniz! / Heyet-i Tahririye 428
Baş Makale: Ölüm Sultanlığa / Nizamettin Nazif 429
Sultanlığa: Klişe / Keramettin 431
Yeni Hayatı Ziyaret: Sadul, Zorin, Madlen, Paz, Friedrich ve Leonid İçin / Heyet-i Tahririye 431
Altın: Sermayedarlık İçin / Hilmi 433
Teessür: Serseriye Cevap / Merkez-i Umumîden 434
Kıymettar Bir Eser: Abdülkadir Arkadaşın Eseri İçin / Heyet-i Tahririye 435
İki Telgraf: Başkumandanlığa ve B.M.M. Riyasetine / Merkez-i Umumîden ... 436
Bir Beyanname: Fransız ve İngiliz Emekçilerine Türk Emekçileri İçin.. / Jak Sadul 438
Kara Sayfa: Yoldaş Fatma Salih Hacıoğlu İçin.. / Muhtelif Arkadaşlar..... 441
Fırka Beyannamesi Münasebetiyle: Büyük Taarruzdan Sonra! / Salih Hacıoğlu 445
Fırka Beyannamesi: Bütün Dünya Komünist Fırkalarına ve Amele Teşkilâtlarına / Merkez-i Umumîden 446
Amele İçin: Alâkadar Makam Neresi İse Oraya!?. / Heyet-i Tahririye 448
Bir Nokta-i Nazar: Eski Hamam Eski Tas!. / Y. M. 449
Şarklılara: Şark Birliğine Giderken Hint İhtilâlcileri ve Biz / Nizamettin Nazif 450
İki Mektup: Jouhaux ve Zinovyef Arasında / Tekin Alp 455
İnkılâp Yazısı: Proletarya Saflarına Doğru! / Tufan 458
Amele İçin: Matbaa İşçileri Derneği Münasebetiyle / Hasan Tahsin 460
İnkılâp Yazısı: Seni Gözümle Gördüm / Hilmi Gültekin 460
Şiir: Para Sultanlığına Ölüm!. / Ahmet 464
Şiir: Gözlerimiz.. / Nâzım Hikmet 465
Amele İçin: Biz Ameleler; Ne İstiyoruz? / Nasırlı Gazeteci 471
Amele İçin: Diyorlar ki.. / İşçi 474

SUNU

2007'de Mete hocamla hazırladığımız *Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası (1920-1923)* çalışmamızın Sunusunda şöyle yazmıştım: "Yine bu kitabın tamamlayıcısı olarak THİF'in yayın organı *Yeni Hayat*'ın erişebildiğimiz birkaç eksikli koleksiyonunun çevrimyazısı [transliterasyonu] gün yüzü görecek. Böylece THİF'in kendisini o yıllarda dışa nasıl anlattığını, olayları nasıl değerlendirdiğini de daha ayrıntılı olarak öğrenmiş olacağız."

Gerçekten de o sıralar Baha Coşkun elimizdeki dergilerin transliterasyonunu neredeyse tamamlamıştı. Onun çalışmasını, transliterasyon çalışmalarımızın baştan beri yönlendiricisi Yücel Demirel'e ileterek bir göz atmasını istemiştim. Onun talebiyle Ziver Öktem'in gözden geçirdiği metinleri Baha Coşkun'a ilettikten sonra konu bir süre uykuya daldı.

Bu arada Hamit Erdem, dönem tarihiyle ilgili değerli çalışmalarının yanı sıra *Yeni Hayat* transliterasyonuyla da ilgilendi ve Baha Coşkun, Necmittin Turan ile birlikte bu metinleri yeniden elden geçirerek 2017 yılı başlarında yayınlanmak üzere Vakfımıza ulaştırdı.

Yeni gelen çalışmayı da TÜSTAV'ın 2000 yılından bu yana transliterasyon çalışmasını yürüten ekibe bir göz atmaları için ilettik. Banu İşlet, Cemile Moralıoğlu Kesim, Emel Seyhan Atasoy, Meral Bayülgen tüm metinleri yeniden okudular; yapılan düzeltmeler Hamit Erdem'e gönderildi; onun da onayı alındıktan sonra, tereddütlü noktalar Yücel Demirel'e de sorularak nihai editoryal çalışma Banu İşlet tarafından gerçekleştirildi.

Elinizdeki kitapta transliterasyonu yapılmış kimi çevirilere, gerek içerdiği verilerin bugün için anlamlı olmaması, gerekse konusu itibariyle aşılmış olması vb. nedenlerle yer verilmiyor. Bunlar *Yeni Hayat* mündericatında/içeriğinde belirtiliyor. Yakında *Yeni Hayat* transliterasyonları www.tustav.org sayfasında Süreli Yayınlar sekmesinde bu çevirileri de içerecek biçimde yayınlanacaktır; ilgi duyanlar oradan okuyabilirler.

95 yıl sonra *Yeni Hayat*'ı günümüz Türkçe alfabesiyle okuma olanağını yaratan, emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

Erden Akbulut
Ekim 2017

GİRİŞ

I- *Yeni Hayat* Dergisi İçin Birkaç Söz

Yeni Hayat dergilerinin şimdiye kadar günümüz Türkçe alfabesine çevrilmemiş olması yakın tarih araştırmaları bakımından önemli bir eksiklikti. Bazı sayılarına henüz ulaşamasak da bulabildiğimiz kadarıyla *Yeni Hayat* koleksiyonunun Türkiye'nin o dönemine ilişkin bilinen bilgilere önemli katkıda bulunacağını düşünüyoruz.

Önce, tarihsel bir yayın olarak kütüphanelerde yerini alması önemlidir; sonra, 'sol ve emek' hareketi tarihinin en karmaşık yıllarının tanığı olan bu yayın organının gün ışığına çıkarılarak okunabilir kılınmasının, o dönem araştırmalarını tamamlayacağı ve o zor yılların anlaşılmasını kolaylaştıracağı kanısındayız.

Yeni Hayat'ı incelerken onun yayımlandığı dönem ve içinde bulunduğu politik atmosferi hesaba katmak gerekmektedir.

Sovyet Devrimi ve onun dalgalarının alt-üst ettiği bir dünya, Komintern'in popülaritesinin hâlâ yüksek olduğu ve oraya katılmak için bir dizi kriterin tartışıldığı bir süreç; Doğu'da ulusal kurtuluş mücadelelerinin zafer ve yenilgilerinin peşi peşine geldiği coğrafyalar; nihayet Anadolu'da sonu görünmeye başlayan bir savaşın ortasında, sınıfsal mücadelenin ve saflaşmanın ayan beyan ortaya çıktığı Ankara'da, komünist bir partinin yayın organı: *Yeni Hayat.*

Yeni Hayat'ın neredeyse tüm sayıları, bütün bu sosyal ve politik gelişmeleri sayfalarına taşıyarak 1922 yılına Ankara'dan ayna tutmaktadır.

Bir parti yayını olmanın ötesinde *Yeni Hayat* kendini nasıl ifade etmekteydi?

Bir yanda emperyalizme ve kapitalizme ateş püsküren yazılar *(Savulun, Makine Dağılıyor!);* bir yanda ağır Komintern tezleri, *(Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyyatın Buhranı);* bir yanda Marksist literatürü halka indirme çabaları *(Şeytan, Bazen Hızır Kıyafetindedir);* bir yanda inançlı, naif, saf emekçi öyküleri *(Erzurumlu Nâzım Nazmi'nin Yoldaş Lenin'e Şiiri).*

Yeni Hayat'ın kısa sürmüş yayın hayatının (hepsi 7-8 ay) serüvenini izleyenler şunu fark edeceklerdir: Dergi bütün kapatma tehditlerine rağmen son sayılarına doğru içeriğini zenginleştirmiş, sayfalarına adlarını ilk defa duyduğumuz yazarlar eklenmiş, daha önce farklı gazetelerden isimlerini bildiğimiz gazeteciler *Yeni Hayat*'ta yazmaya başlamış ve muhtemeldir ki derginin etrafındaki okur halkası da genişlemiştir.

Yine muhtemeldir ki, derginin etkinliğinin artmasına en önemli sebep, kendini ifade etmede, *Yeni Hayat*'ın yukarıda sözünü ettiğimiz; farklı düzey, içerik ve türde konularla, yazar ve yazıları kendi bünyesinde toplayabilme özelliği olmuştur.

Bugün bakıldığında; *Yeni Hayat*'ta yer alan yazıların bir bölümü tarihseldir. O dönemin bütün sıcak konuları, yazıların da konularıdır. Bazı makaleler ise, bir yanıyla sanki çok uzak bir zaman diliminin yazıları gibidir. Dile kolay, neredeyse yüz yıl önce yazılmıştır. Diğer yanıyla ise aynı makaleler, o yüz yıllık zaman farkını bir anda sıfırlayan, sanki bugünün Türkiye'sinin sorunlarını bütün çıplaklığı ve somutluğuyla

bire bir yansıtan yazılardır. Geçen bir yüzyıla rağmen o dönem dile getirilen toplumsal taleplerin ve sorunların bugün aşılamamış olması –ironik bir şekilde– *Yeni Hayat* yazılarını güncel yaparken; okuyucuya şu vahim soruyu sordurmaktadır: Sorunlarımız bugün –hâlâ– bu kadar ortak olabilir mi?

Yeni Hayat koleksiyonunun henüz ulaşamadığımız bazı sayılarının yanı sıra, -sınırlı da olsa- elimizdeki kopyaların kimi sayfalarının sorunlu –silik, soluk– olmasından kaynaklanan bazı eksikleri bulunmaktadır. Bu çalışmaya başlarken iki yol izleyecektik. Ya tüm sayıların ve eksiklerin tamamlanmasını bekleyecek –ki bu işi, bilinmeyen bir zamana erteleyecekti– ya da elimizdeki sayıların transliterasyonunu yapıp yayımlayacaktık. Biz ikincisini seçtik.

Koleksiyonu tamamlamak belki de bu aşamadan sonra daha kolay olacaktır.

1922'den bu yana neredeyse yüz yıl karanlıkta kalan *Yeni Hayat*'ı yeniden gün ışığına çıkarırken; *Yeni Hayat*'ı "***Yeni Hayat***" yapan, o imkân ve imkânsızlıklarda, dergide cesaret ve özveriyle yazı yazan, çeviri yapan; dergiyi dizen, basan, insanlara ulaştıran; bütün bunları yaparken hükümetin ve rejimin, görünür-görünmez bin bir türlü belâ ve tehlikesine göğüs geren, bu uğurda mücadele eden isimli-isimsiz kahramanların hatırasını da yâd etmiş oluyoruz.

Dergi transliterasyonlarına geçmeden önce, –*Yeni Hayat*'ın– yayımlandığı dönemin toplumsal dinamikleri; Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın ikinci kuruluşu/faaliyet dönemi; partideki iç mücadeleler; derginin bulunamayan sayıları; derginin içinde yer alan makaleler ile onlara ait kısa notlar; dergideki isimler, yazarlar ve bunların bulunduğu sayılarla ilgili bir bölüm bulunmaktadır.

Burada yer alan ön bilgilerle *Yeni Hayat*'ın daha iyi anlaşılacağına inanıyoruz.

II- Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası ve *Yeni Hayat* Dergisi

Yeni Hayat, 1922 yılının Mart ile Ekim ayları (yaklaşık 7-8 ay) arasında yayımlanmış Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın yayın organı olan bir dergidir.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın ilk kuruluşu 7 Aralık 1920'dir.

İlk kurucuları arasında; *Tokat milletvekili Nazım, Afyonkarahisar milletvekili Mehmet Şükrü, Bursa milletvekili Şeyh Servet, İzmit milletvekili Sırrı, Hacıoğlu Salih, Ziynetullah Nevşirvanov, Hüseyin Hüsnü, Cemile Nevşirvanova, Fatma Kudret*'in adları bulunmaktadır. Fırka bu dönem, *Emek* ve *İkaz* adında iki gazete yayımlamıştır.

THİF, kuruluşundan sonra Hükümetin yoğun baskısıyla karşılaşmış ve faaliyetini 1 Şubat 1921'de durdurmak mecburiyetinde kalmıştır. Ancak iki ay yaşayabilmiş olan partinin yöneticileri tutuklanmış, ağır cezalara çarptırılmışlardır.

Büyük Millet Meclisi'nce, "23 Eylül 1921 tarih ve 155 sayılı özel af kanunu ile *Yeşil Ordu Cemiyeti ve Hafi Komünist Partisi* teşkili suretiyle ve hükümeti devirme teşebbüsünde bulundukları gerekçesiyle; Ankara İstiklâl Mahkemesince, Ceza Kanununun 46., Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun 12. Maddeleri uyarınca 15'er sene kürek cezasına mahkûm edilen Tokat Mebusu Nazım, Baytar Binbaşı Hacıoğlu Salih, Mat-

buat ve İstihbarat Müdüriyeti'nden Ziynetullah Nevşirvanov ve üçer seneye mahkûm *Emek* gazetesi müdürü Abdülkadir ve tüccardan Hilmi ve bakkal Ahmed ve Sivrihisar İdadi Müdir-i Behram Lütfi ve gazete muharrirlerinden Mustafa Nuri ve sekiz seneye mahkûm gazete muharrirlerinden Nizamettin Bey ve efendilerin bakiye-i müddet-i cezaiyeleri affedilmiştir," denilerek, serbest bırakılmışlardır.

27 Eylül 1921'de hapisten çıkan Yeşil Ordu, -Hafi- TKP ve Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın –ilk kuruluşunda görev alan- hapisteki yöneticileri kısa bir süre sonra partinin yeniden kurulması için harekete geçmişler.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın ikinci faaliyet dönemi 1922 yılının bahar aylarında başlar.

Kemalist yönetimin, sol hareketin temsilcilerini ağır hapis ile cezalandırdıktan sonra, onların bu cezaları için yeniden af çıkarması Türkiye'nin yaşadığı o dönemin konjonktürü ile açıklanabilir.

Hükümeti, sol'a karşı hiçbir hayat hakkı tanımayan pratiğinden daha temkinli olmaya iten nedenleri şöyle sıralamak mümkündür:

Devletin, Batı ile uzlaşma ve Anadolu'da yeni Türk devletinin meşruluğunun kabul edilmesi için önemli kabul ettiği Londra Konferansı (27 Şubat 1921), herhangi bir sonuç alınamadan sona ermiştir. Londra Konferansı'na katılan delegasyon daha yurda dönmeden Yunan Kuvvetlerinin Anadolu'nun içlerine doğru yürüyüşleri başlamıştır. Ve İngiliz emperyalizmi bir taraftan Türk-Sovyet yakınlaşmasını engellemek için gayret sarf ederken, diğer yandan Türklerin Yunanlılar eliyle ezilmesi politikasına tam destek vermektedir.

Bu durum karşısında Kemalist yönetim yönünü yeniden Doğu'ya çevirmiş, Sovyet yardımı ve Sovyet dostluğu yeniden vazgeçilmez hale gelmiştir.

16 Mart 1921'de uzun süredir hazırlıkları yapılan (Türkiye-Rusya) Dostluk Anlaşması imzalanmış, anlaşmadan sonra Türkiye ile Sovyetler arasındaki ilişkiler en yüksek seviyesine çıkmıştır.

Şubat 21 başlarında "istenmeyen kişi" ilan edilerek sınırdışı edilmiş Sovyet Temsilcisi Upmal'ın yerine 3 Mayıs 1921'de S. P. Natsarenus Sovyet elçisi olarak Ankara'ya gelmiş, bu dönemde Sovyetlerin Türkiye'ye askeri ve mali yardımları artarak devam etmiştir.

Sovyetlerle Türkiye'nin dostluğunu pekiştiren bir başka gelişme ise Kafkasya'daki Sovyet Cumhuriyetleriyle kurulan diplomatik ilişkiler, imzalanan ikili anlaşmalardır. Bu kapsamda Sovyet Azerbaycan'ı temsilcisi İbrahim Abilov 12 Ekim 1921 günü Ankara'ya gelmiştir.

13 Ekim 1921'de Türkiye ile Transkafkasya Sovyet Cumhuriyetleri arasında Kars Anlaşması imzalanmış, Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan Sovyet Cumhuriyetleri ile imzalanan anlaşmalar, Türkiye'nin doğu sınırlarını güvenceye alarak tüm askeri faaliyetleri sona erdirdiği gibi, Sovyet yardımlarının sorunsuz ikmalinin yolunu da açmıştır.

13 Aralık 1921'de Ukraynalı General Mihail V. Frunze'nin, Sovyet delegasyonu başkanı olarak Ankara ziyareti başlamıştır. Türkiye'de yirmi üç gün kalan General Frunze, iki ülke arasındaki dostluğun geliştirilmesinde etkili olmuş, Mustafa Kemal ile cephede incelemelerde bulunarak harekât planları üzerinde görüşmelere de katılmış, 2 Ocak 1922 tarihinde Türkiye Ukrayna Dostluk Anlaşması imzalanmıştır.

1921 yılının son günlerinde Türk-Sovyet ilişkilerinin gelişmesinde önemli rolü olan S. İ. Aralov Büyükelçi olarak atanmış ve 26 Ocak 1922'de Ankara'da göreve başlamıştır.

Burada önemli bir başka unsura da işaret etmek gerekir ki; 1922 başlarında Kemalist yönetim, kendisi açısından kaygılı bir dönem olarak kabul ettiği bir yıl öncesi şartlarından uzaklaşmış, konumunu sağlamlaştırmıştır.

Bir yıl önce; Mustafa Suphi ve yoldaşları öldürülmüş, komünizmi halkçı bir potaya dökmeye çalışan ve Yeşil Ordu'ya katılan Çerkes Ethem kuvvetleri de bertaraf edilmiştir. 1921 başındaki İstiklâl Mahkemesi süreciyle Meclis içinde ve dışındaki bütün *'liberal, halkçı ve sol'* kesim hapis tehditleriyle susturulmuştur.

Komünist akımları bu şekilde budayan Kemalist yönetim, 1922 başında, Yunan Kuvvetlerine son darbeyi indirme arifesinde, Sovyet yardımlarının görünürdeki nedenlerle duraksamasını önlemek üzere hapisten çıkan komünistlerin yeniden örgütlenme girişimlerine ses çıkarmamıştır.

III- Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın İkinci Faaliyet Dönemi...

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın ikinci faaliyet döneminin başlatılması tartışmaları sürerken - *Yeni Hayat*- bu süreci hızlandırmış, derginin yayımlanma tarihi olarak o zamanlar uluslararası planda işçi bayramı olarak kutlanan Paris Komünü'nün kuruluşunun 51. yıldönümü olan 18 Mart (1922) tarihi seçilmiştir.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası yönetimi, *Yeni Hayat* dergisini 'parti organı', Mersin'de Ata Çelebi tarafından çıkarılan *Doğru Öz* gazetesini ise 'Adana Bölge Komitesi' gazetesi olarak düşünmüştür.

Yeni Hayat , haftalık, 16 sayfa, ***'ilmi, içtimai, iktisadi ve siyasi mecmua'*** alt başlığıyla Cumartesi günleri basılan bir dergidir. "Sahip ve müdîri" Nazım Bey'dir. 21. Sayıda künyeye Başmuharrir: Nizamettin Nazif ilave olmuştur.

İlk sayısında künyesindeki diğer bilgiler şöyledir:

İdarehane: Ankara, İmaret Mahallesinde Daire-i mahsusa.

İştirak Şartları: Yıllığı 450, Altı aylık 250, Tanesi 10 kuruş, Geçmiş Nüshalar 20 kuruştur.

Derginin 5. sayısından itibaren kapağının en üstünde: ***'Bütün Dünya Emekçileri ve Mazlum Halkı Birleşiniz!'*** ibaresi yer almıştır. Bu ibare, 11. sayıdan sonra ***'Bütün Dünya Emekçileri Birleşiniz!'*** olmuştur.17. sayıdan itibaren ise ***'Halk İştirakiyun Fırkası Naşir-i Efkârı'*** ibaresi ilave edilmiştir.

Partinin kuruluş aşamasında tıpkı ilk kurulduğu (7 Aralık 1920) tarihte olduğu gibi iki farklı ekip bir araya gelmiştir. Bunlardan ilki, Yeşil Ordu'dan ve Halk Zümre-

si'nden gelen Nazım Bey ve çevresidir. İkinciler ise, Hafi TKP'den gelen Salih Hacıoğlu'nun temsil ettiği Komintern politikalarını benimseyen ekiptir.

Tokat eski milletvekili Nazım Bey'in THİF'nın ikinci faaliyet döneminde de önemli bir ağırlığı olmuştur. Nazım Bey, gerek Salih Hacıoğlu gerekse de Sovyetlerin Ankara'daki diplomatik temsilcileri ve Komintern mensuplarıyla sürekli bir tartışma yürütmüştür. Nazım Bey, siyaset içinde bulunduğu yıllarda 'halkçı-komünist' söylemi, Kemalistlerin hışmına uğrayarak 'Bolşevik, bozguncu, İngiliz casusu' ilan edilmiş, Komintern temsilcilerinin gözünde ise 'teslimiyetçi, oportünist ve kariyerist' olarak suçlanmıştır.

Ancak İttihatçı geçmişine rağmen –İttihatçı- ideolojiye mesafeli kalması, sonradan benimsediği solculuğu, örgütçü yeteneğine üst bürokraside görev yapmanın sağladığı üstünlük, içinden çıktığı Anadolu'nun ruhuna uygun 'Halkçılık' fikrine yatkınlığı, Nazım Bey'i Yeşil Ordu ve THİF örgütlenmelerinde en önemli lider konumuna yükseltmiştir[1]

Nazım Bey'in elimizde bulunan *Yeni Hayat* sayılarında 'Nazım' imzalı13 yazısı bulunmaktadır.

Nazım Bey bu yazıların neredeyse tamamında sol'u ve sosyalizmi yerel motiflere bağlama gayreti içindedir. Yazılarının bütününe bakıldığında eleştiri ve düşüncelerini; mevcut koşulları bir adım bile olsa ileri taşıyacak reformcu-halkçı-devrimci bir pencereden dile getirmek istediği gözlemlenmektedir. Yazılar bu tavrıyla *Yeni Hayat*'ın ideoloji yüklü, sert ve propagandif diğer yazılarından ayrılmaktadır.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın ikinci faaliyet dönemi 28 Mart 1922'de başlamıştır ve Katib-i Umumisi Nazım Bey'dir. Partinin Merkez-i Umumisi; İcra Heyeti (Yürütme Kurulu) ve Riyaset Heyetinden (Başkanlık Kurulu) meydana gelmekteydi.

İcra Heyeti Üyeleri: ***Ziynetullah Nevşirvanov, Salih Hacıoğlu, Nazım Resmor,***

Riyaset Heyeti: ***Hilmi, Mehmet Şükrü, Affan Hikmet, Kenan***'dan meydana gelmekteydi.

İlk faaliyet dönemindeki ekipten Şeyh Servet Efendi bu defa kurucular arasında yer almamıştır.

Yeni Hayat dergisinin 1 Nisanda çıkan üçüncü sayısında *'BMM Hükümetine Beyanname'* başlığıyla partinin kuruluşu duyurulmuş ve dünyaya bakışı şu şekilde özet-

---

[1] Harput eski valisi ve Meclis tarafından Dâhiliye Vekili seçilip sonra Mustafa Kemal Paşa tarafından istifa ettirilen Tokat mebusu Ali Nazım Resmor için o döneme ait iki konuda tartışma vardır. Birisi, Mustafa Kemal Paşa'nın dile getirdiği 'İngiliz casusluğu' iddiaları ki; bu konu da Mustafa Kemal Paşa, ortaya attığı suçlamadan sonra kendisi de iddiasının arkasında durmamış, hatta Nazım Bey'in Ankara İstiklal Mahkemesi yargılamalarında mahkeme bunu soruşturmaya gerek dahi duymamıştır.
Diğer bir tartışma konusu Sovyet elçisi Aralov'a dayandırılan; Nazım Bey'in 'Rus yanlısı bir kabine' kurmak için, Aralov'dan destek istediği iddialarıdır. Bu iddiaya kaynak olarak gösterilen Büyükelçi Aralov'un anılarında da böyle bir bölüm bulunmamaktadır.

lenmiştir: Marksizm platformasında bulunan THİF'nın Türkiye sorunları hakkındaki görüşü; bütün dünya komünist fırkalarının ve onları kendi etrafında toplayan, mensup olduğumuz Üçüncü Komünist Enternasyonalin de nokta-i nazarıdır.

Partinin diğer belgeleri de yukarıdaki tespitleri teyit etmektedir. Yani THİF kendisini Marksist bir parti olarak tarif etmiş, -kendini- Komünist Enternasyonal'in doğal bir üyesi saymış ve Komintern'in bakış açısını benimsediğini duyurmuştur.

Ancak THİF Merkez-i Umumi üyelerinin çoğunluğu Komünist Enternasyonal'e üye olmak için onaylanması istenen '21 şartı' kabul etmemişlerdir. 21 Şart'ta temel alınan; proletarya eksenli, ideolojik olarak homojen, dar ve katı parti yapısının Anadolu'nun mevcut şartlarında uygulanamayacağını ileri sürmüşlerdir. Bu itirazın temelinde; kapitalizmin egemen, proletaryanın henüz belirleyici olmadığı ve bir köylü toplumu olan –dönemin- Anadolusunda; emekçi ve yoksul sınıf ile katmanların tümünün kazanıldığı bir kitle partisi yaratmak fikri ağırlıklı olarak benimsenmiştir. Nitekim THİF'nin ilk kuruluşundan beri –bizzat- Salih Hacıoğlu, toplumun her sınıf ve kesiminin kazanılmasına yönelik bir "kitle" anlayışından söz etmektedir:

"Milletin her sınıf efradı (fertleri) *tarafından hazmedilmeksizin yapılacak olan bir inkılâbın, herhalde birçok sarsıntılara sebep olacağını bildiğim için ve memleketimizin bu gibi sarsıntılara artık tahammülü kalmadığına kani bulunduğumdan, efrad-ı milletin* (milletin fertlerinin) *hangi sınıftan olursa olsun hepsine bilâ istisna komünizm esasları dâhilinde tenviratta* (aydınlatma) *bulunmayı bir vazife addetmişimdir."*

Bu durum; **"halkçı-iştirakiyunu"** savunan Nazım Bey ile **"proletarya partisinden"** ödün vermeyen –Komintern- temsilcisi Golman arasında gerilimli ilişkileri yeni bir boyuta taşımıştır.

Türkiye'deki Komintern temsilcileriyle Sovyetlerin diplomatik temsilcilerinin Türkiye'deki sol hareketin örgütlenmesine bakışları –o yıllarda- Sovyetlerdeki mevcut tartışmalardan bağımsız değildir.

Nitekim Büyükelçi Aralov, Türkiye'deki komünist örgütlenmenin ülkenin –daha çok– kendi imkânlarına dayanmasını savunurken; Türkiye'deki komünist hareketin oluşmasının her aşamasına müdahale eden Komintern görevlilerinin çalışmalarını onaylamamış ve bunu maceracılık olarak nitelendirmiştir.

Komintern temsilcisi Golman ise, THİF'yi dünya proleter devrimini gerçekleştirecek "Dünya Partisi"nin Türkiye Seksiyonu olarak görmekte; parti örgütlenmesinde ve mücadelenin çerçevesinin çizilmesinde; (1920'nin Türkiye şartlarını) Komintern'in bütün dünya için belirlediği genel politik ilkelerin içinde görmektedir.

Komintern'e gönderilen raporlara yansıyan satırlara göre bu tartışmalar; Nazım Bey'in *"elçilikten biri çıkıp, kendini bize direktif verecek temsilci olarak takdim etmesin"* çıkışına; Aralov'un da *"ihtilafın ortadan kaldırılmaması durumunda partinin Merkez Komitesi'nin ebediyen dağıtılması kararı alınacağı"* restleşmesine kadar varmıştır.

THİF lideri Nazım Bey'in bu süreçte her iki temsilciye iki temel eleştirisi vardır.

Büyükelçi Aralov'u; komünist olduğunu unutarak, "devletten devlete" olan ilişkilere gereğinden fazla önem atfetmek ve Türk komünistlerini anlamamak; Golman'ı ise maceracı ve sekter yöntemleriyle, "bu küçücük partiyi dev adımlarla yürütmeye çalışmakla" eleştirmiştir.

Nazım Bey ve THİF'nin Türkiye üzerine yukarıda değindiğimiz temel yaklaşımı –pratik olarak bir işe yaramasa da- bir başka Komintern temsilcisi tarafından aynen paylaşılmıştır.

1922 yılında Mersin'de bulunan Raevski'nin -Komintern'e- gönderdiği raporda dört önemli noktanın altı çizilmiştir.

Raevski özetle şöyle yazmaktadır:

Gerçek durumu ne kadar az bildiğimizi anlamak için Doğu'da işlediğimiz ilk hataları hatırlamak yeterli olsa gerek. O zamanlar biz neredeyse uluslararası sosyal devrim sloganını yükseltmiş, kimi doğu ülkelerinde işçi ve köylülerin iktidarı ele geçirmelerini istemiştik. Biz Türkiye'de işçi sınıfı olmadığını, Türkiye'de yalnız üretime katılan, kendisini sınıf olarak hissetmeyen, sınıf bilincinden yoksun bir yığın bulunduğunu defalarca gözden kaçırmıştık.

Türkiye'de aydınlar genel olarak ilerici bir etmen. Aydınlar komünist etki altına girmiyor, onlar daha çok halkçı fikirlerin etkisi altında bulunuyorlar. Halkçılığın etkisiyle ulusal düşünce, aydınların kafasında kendiliğinden yayılıyor. Türk halkçıları köylülüğü örgütlemeyi, köyde kapsamlı reform yapmayı görevlerinin önüne koyuyor.

Önümüzdeki birkaç on yılda Türkiye'de işçi sınıfı fiili bir etken sayılamaz ve gerek işçi sınıfı, gerekse bir komünist teşkilat vasıtasıyla biz ülkenin politik yaşamını etkileyemeyiz.

Türkiye gibi ülkelerde Komintern'in 21 Şartı geçerli değildir. Dar sınıf partisi değil, ancak işçi-köylü-aydın kesimlerin talepleri doğrultusunda popüler bir programı olan halkçı-komünist bir kitle partisi yol alabilir.

Sonuç olarak Raevski bu mektubunda; Komintern'in Doğu politikası yanlıştı, Türkiye'de halkçılık politikasını küçümsedik, birkaç on yılda işçi sınıfı ülkenin politik hayatını etkileyemez ve Komintern'in üye partiler için öngördüğü 21 şartı buralarda geçerli olamaz, diye yazmaktaydı.

THİF Merkezi Umumisi, 28 Mart 1922 tarihinde yeniden faaliyete geçen partinin kongresinin, 15 Ağustosta yapılmasını planlamıştır. Kongre için hükümet nezdinde gerekli girişimler yapılmış, yasal izinler alınmış, kongrenin yapılacağı tarih yaklaşınca Rauf Bey'in Başbakan olduğu hükümet, kongrenin yapılmasını önlemek istemiştir.

Anlaşıldığına göre hükümet hem parti üyelerine, hem de Ankara dışından güç koşullarda kongre için gelen delegeler üzerinde bir sindirme politikası izlemiştir. Sovyet diplomat Aralov'un Başbakan Rauf (Orbay), Komintern delegelerinin de Ali Fuat Paşa'yı kongrenin yapılmasına izin verilmesi yolundaki ziyaretleri bir işe yaramamıştır.

Bu sırada Kongre'nin yapılacağı sinema bilinmeyen bir nedenle yanmış / yakılmış ve kullanılamaz hale gelmiştir.

19 Eylül (1922) tarihinde basılan *Yeni Hayat* dergisindeki (Sayı 21) bir habere göre Hükümet, Kongre'nin iptali için Nazım Bey'i tehdit etmiştir.

"Dört gün önce Nazım arkadaş, İcra Vekilleri Reisi Devletlü Rauf Beyefendi Hazretleri tarafından suret-i hususa da davet ve bu hususta taraf-ı âlilerinden lâtifen tehdit edilmiştir." Yeni Hayat'ın yazdığı bu "inceden tehdit" bir süre sonra zorbalığa ve teröre dönüşmüştür.

THİF yayınladığı bir bildiriyle baskılara boyun eğmeyeceğini bildirmiş, Hükümetin yarattığı dehşet ortamını protesto etmiştir. O makale şu cümleyle son bulmuştur:

"Komünizm bir mefkûredir ki onu öldürmek istemek, onun hararetini körüklemek demektir. Her şey ölür, her şey mahvolur. Fakat kaynağını işçi ve çiftçi kitlesinin gözyaşlarından alan iştirakçilik yeryüzünde ebedi ve müstakardır (kalıcı)."

İzleyen günlerde ise Hükümet, THİF Merkez Komitesi'nden; partinin feshedilmesini, bütün delegelerin isimlerini, geldikleri bölgeler ve bulundukları yerleri, bütün parti üyelerinin listesini, gelir ve gider hesaplarını, bütün kongre belgeleri ve taşra örgütlerine ait bilgileri 24 saat içinde teslim etmesini istemiştir.

Hükümet, polis ve basın yoluyla Kongrenin yapılmaması için büyük bir baskı kurmuştur.

Örneğin Kayseri delegesi Osman Usta Ankara'da gözaltına alınmış, Zonguldak delegeleri yoldan geri döndürülmüş, Kilikya temsilcisi Mehmet Kadri Kastamonu'da tutuklanarak Ankara'ya getirilmiş, Hilmi askeri inzibat emriyle cepheye gönderilmiş, taşrada özellikle yayılan 'Kongre yasaklandı' haberiyle geciken Malatya delegeleri yoldan geri dönmüş, *Yeni Hayat* dergisi polis tarafından basılarak faaliyeti durdurulmuştur.

Bu ortamda gizli yapılan ve geceleri çalışan kongre; iki oturum halinde 'ilki16/17 Ağustos ve ikincisi 25/26 Ağustos 1922' tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

Birinci oturum, Salih Hacıoğlu'na ait Keçiören'de bir bağ evinde, ikincisi Sovyetlerin elçilik binasında yapılmıştır.

Kongre'nin gösterdiği önemli sonuçlardan birisi Nazım Bey ve çevresinin hem partideki hem kongredeki ağırlığının bir kez daha ortaya çıkmasıdır.

Komintern temsilcilerinin ve Sovyet diplomatlarının engellemelerine ve Salih Hacıoğlu ekibini açıktan desteklemelerine rağmen Nazım'ın parti içindeki etkisi kırılamamış, Komintern temsilcisi Golman'ın deyişiyle ancak "iki oturum harcadıktan" sonra Salih'in Merkez Komitesi Sekreteri seçilmesi sağlanmıştır.

Bu yasaklanma sürecinde, THİF'nin en önemli faaliyetlerinden birisi de Mersin'de gizli olarak yapılan Kilikya (Çukurova) Fabrika ve İşletme Temsilcileri Birinci Konferansı'nı gerçekleştirmesidir.

6-7 Ekim tarihlerinde düzenlenen konferans, Çukurova'daki irili ufaklı fabrika ve işletmelerden gelen temsilcilerle gerçekleştirilmiştir.

Kilikya Konferansı'ndan sonra sessizliğini bozan hükümet 19 Ekim 1922 tarihinde THİF üyesi 20 kişiyi tutuklayarak yeni bir yargılama süreci başlatmıştır.

19 Ekim 1922 tutuklamalarıyla başlayan ve Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın kapatılmasıyla sonuçlanan süreçte mahkeme safhası 28 Mayıs 1923 tarihinde sona ermiştir.

Mahkeme 46 sanıklıdır. Sanıklardan yalnız altısının, "***Nazım, Kenan, Ahmet Hilmi, Nizamettin Nazif, Baytar Osman'ın***" Ceza Kanunu'nun 66. maddesine göre, tutuklu kaldıkları müddet mahsup olmak üzere 3'er ay, ***Salih Hacıoğlu*** ise 3,5 ay hapis cezasına mahkûm edilmişlerdir.

Cezalar bu defa kısa süreli ve semboliktir. Ancak Ankara'da artık "yasal sol siyasetin" mümkün olmayacağını göstermektedir.

Nitekim Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın kongresinin yasaklandığı, partinin kapatıldığı ve genel olarak da tüm sol'un yasa dışı ilan edildiği 1922 yılının sonbaharı; artık Yunan harbinin bittiği, Sovyet yardımına gerek kalmadığı, emperyalist Batı'nın Türkiye'yi siyasi bir güç olarak tanıdığı, yeni Türkiye'nin de kapitalist sistem içinde kalacağına kanaat getirdikleri dönemdir.

IV- *Yeni Hayat* Dergisi ve Bulunamayan Sayıları...

Yeni Hayat dergisi yukarıda anlatılan bu koşullarda (ilk sayısı 18 Mart 1922 tarihinde) yayımlanmıştır.

Yeni Hayat'ta haftalık bir derginin boyutlarını zorlayan, çok farklı alanlarda farklı konularda yazılar yer almıştır. Başmakale görevi yüklenen deneme türünde yazılar, partinin somut bir konu hakkındaki görüşlerini açıklayan makaleler, komünist-devrimci kişilere ait tanıtım biyografileri, propagandif ve heyecan yüklü makaleler, şiirler, hikâyeler, Marksist literatürün önemli konularını anlatan teorik çeviriler, Komünist Enternasyonal meclislerinde tartışılan konular ile ilgili yazılar, farklı ülkelerden siyasi ve ekonomik içerikli bilgilendirmeler, emek dünyasına ait haberler, anmalar ve yorumlar vb. yer almıştır.

Yeni Hayat'ın 26 sayı yayımlandığı sanılmaktadır ki; 19, 22, 23, 24, 25 ve 26. sayılarına, toplam 6 sayıya şimdilik ulaşılamamıştır. 21. Sayının kapağı (yanlışlıkla) (Sayı: 20) olarak basılmıştır. Derginin iç sayfalarının üstünde ise (Sayı: 21) ibaresi bulunduğundan, o sayının kapaktaki hata dışında 21. sayı olduğu anlaşılmaktadır.

1922'nin sonbahar aylarında THİF, dolayısıyla *Yeni Hayat* üzerindeki hükümet baskısının yoğunlaştığı, Komintern'in Ankara temsilcisi Golman ile Salih Hacıoğlu'nun raporlarına yansıyan notlardan (21., 22. ve 23. sayılara yapılan göndermelerden) anlaşılmaktadır.

Yeni Hayat'ın son sayısı herhalde 26. sayıdır. G. Harris ve F. Tevetoğlu'na göre; *Yeni Hayat*'ın bu sayısında Nizamettin Nazif (Tepedelenlioğlu) tarafından yazılan ve Başbakan Rauf'u (Orbay) hedef alan, *"Başvekilin Ensekötüne Bir Şaplak"* başlıklı yazının derginin kapatılmasına neden olduğu yazılmaktadır.

Bu bilgiler ışığında, *Yeni Hayat*, Ekim (1922) sonlarında kapatılmış olmalıdır.

V- *Yeni Hayat* Dergisi, İçindekiler ve Notlar...

Bu alt başlıkta *Yeni Hayat* dergilerinin sayılarına göre makale başlıkları ile ilgili sayıda bulunan bazı yazı, duyuru, haber vb. konusunda kısa notlar yer almaktadır.

SAYI - 1

1. **Maksadımız**
2. **16 Mart**
3. **18 Mart**
4. **İktisadiyyat " Tercüme" (Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatın Buhranı)**
5. **İçtimaiyyat**
6. **Fuhuş ve Fuhuşla Mücadele**
7. **Tercüme Kısmı (Komünizm Prensipleri)**
8. **Türkiye Kooperatif Şirketinin Meclis-i İdare İntihabadı**

• Birinci sayının ilk yazısı; **"Maksadımız"** başlığıyla ve "Heyet-i Tahririye" imzasıyla yayımlanan makaledir. Makale bir anlamda derginin neden yayımlanmaya başladığını ve dünyaya hangi açıdan bakacağını anlatmakta ve özetle şöyle yazmaktadır:

"Hülasa: Bizim eski bildiğimiz hayat sarsıldı, sallandı ve hâlâ daha sallanıyor. Bizim eski fikirlerimiz eski bilgilerimiz ta temelinden yıkıldı hâlâ daha yıkılıyor. Dünyaya yeni bir hayat kapısı açıldı...

Şark-ı karib ve Türkiye'nin iktisadi gelişimini aydınlatma, sosyal hadiseleri tetkik ve tahlil vazifesini kendisine gaye edinen bir mecmuaya ihtiyaç vardı. Bu mecmua bütün eski içtimai düşüncelerin sarsıldığı bir zamanda kendi gayesine doğru ilerlerken, yeni içtimai mektebin gösterdiği usullerle yürümesinin icap edeceği tabidir.

Binaenaleyh mecmuamız neşriyatında Marksizm mesleğini takip edecektir...

Yakın doğu ve bilhassa Türkiye'nin en mühim kusurlarından biri de halk tabakaları arasında iktisadi teşkilatın yokluğudur. Sınıf şuurunu daima nazarı dikkate alacak olan mecmuanın neşriyatı bu eksikliğin azalmasına dahi yardım edecektir..."

• İlk sayının üçüncü yazısı **"18 Mart"** başlığıyla "*Yeni Hayat*" imzasını taşımaktadır. 18 Mart, Paris Komünü'nün (1871) 51. yılıdır ve yazı bu münasebetle yazılmıştır. *Yeni Hayat*'ın yayımlanmaya başladığı tarihin de 18 Mart olduğu düşünülürse bu tarihin özellikle seçildiği görülmektedir. Yazı Komün kurbanlarını yâd ederek şöyle bitmektedir:

"Yeni bir heyet-i içtimaiyeye-i insaniyenin doğmakta olduğuna ve mutlaka doğacağına inanmakta olan "Yeni Hayat" yeni heyet-i içtimaiyenin işaret saati çalınan bu 18 Mart gününü tes'id etmeye ve kendisinin birinci nüshasında "mübeşşir" ola-

rak harekâta başlayan ve mübeşşir olarak canına kıyan bu insaniyet kurbanlarını insaniyet namına yâda, muvaffakiyetini kendisine şeref biliriz."

• İlk sayının dördüncü yazısı; **"İktisadiyyat"** başlığını taşıyan bir çeviri yazısıdır. **"Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyyatın Buhranı"** alt başlıyla, yazan E. Varga, çeviren H. Y. V. bilgileriyle yer almaktadır. Eugen Varga (1879 Budapeşte-1964 Moskova) Marksist iktisatçıdır ve o dönem Komintern'in önde gelen tarım ve ekonomi uzmanlarındandır.

Söz konusu yazı derginin (Yedinci özel sayısı hariç) Birinci sayısından, Onuncu sayı dâhil (dokuz sayı) devam eden uzun bir yazı dizisidir.

E. Varga bu analizinde kapitalizmin dönemsel buhranlarını incelemektedir.

"Kapitalist (sermayedar) cihan üzerine şimdiye kadar işitilmemiş iktisadi müthiş bir buhran düşmüştür... Kapitalizm mevcut olalı beri zaman zaman buhranlar vukua gelir... Bunun diğer adi ve dönemsel buhranlardan hangi ölçü ile ayrıldığını aramak istiyoruz..."

Eugen Varga'nın 10. sayı sonundaki değerlendirmesi şöyledir:

"İleri kapitalist devletler için cihan pazarı pek dardır... Bu durum yeni büyük savaşlara yol açacaktır... Buhranlar arası refah devirleri kısalacaktır... Buhran dönemleri uzun ve geniş coğrafyaları kaplayacaktır... Bundan çıkışın tek yolu proletarya iktidarlarıdır..."

• İlk sayının altıncı yazısı; **"Fuhuş ve Fuhuşla Mücadele"** başlığıyla C. N. tarafından yazılmıştır. Yazar, Polis Mektebi Müdürü Galip Bey'in "Fahişeler Hayatı" adlı yeni basılmış bir kitabından yola çıkarak, fahişeliğin Türkiye'de ve Avrupa'daki görünümü, karşılaştırılması ve kökenleri üzerine bir yazı kaleme almıştır. Bu arada Galip Bey kitabında İstanbul'daki fahişelerin milliyetlerini de çıkarmıştır: *"Vesikalı fahişelerden 774'ü Müslüman, 691'i Rum, 194'ü Ermeni, 124'ü Yahudi, 171'i Rus, 90'ı Yunan, 23'ü Avusturya, 21'i Romanyalı imiş. İçlerinde 5 Sırp, 5 Bulgar, 2 Arap, 2 Lehli, 1 Yugoslavyalı, 1 Amerikalı, 1 İranlı, 3 Alman..."*

• İlk sayının yedinci yazısı; **"Komünizm Prensipleri / Komünist Manifestonun Birinci Layihası"** başlığıyla Friedrich Engels'e ait bir çeviri yazısıdır ve Türkçesi K. B. İmzasını taşımaktadır. *Yeni Hayat* yönetimi, bu bölümün başına eklediği bir girizgâhdan anlaşıldığına göre; Türkiye'de Marksizm literatürünün olmadığından yola çıkarak, Marksizmin "âlim ve muharrirlerinden" meydana gelen ve aralarında **"Marks, Engels, Lenin, Zinoviyef, Troçki, Buharin"** gibi isimlerin bulunduğu önderlerin eserlerinden kapsamlı bir çeviri faaliyetine hazırlanmaktadır. Bu bölüm Engels'le başlamaktadır. İlginç olan, bölümün başına E. Bernstein (Burada sözü edilen kişi (1850-1932) yılları arasında yaşamış ve Alman Sosyal Demokrat partisinin kurucusu, reformcu-sosyalist ve revizyonizmin önde gelen ismi Eduard Bernstein'dır) tarafından yazılan bir giriştir. Burada Bernstein; *"Takdim edilmekte*

olan bu eser Friedrich Engels vefat ettikten sonra onun el yazmalarının arasında sararmış bir kâğıda yazılı olarak bulunmuştur. Sathi bir bakış ile anlıyoruz ki bu eser Karl Marks ve Engels'in kaleme aldığı 'Komünist Manifesto'nun müsveddesi olarak yazılmıştır" demektedir.

Yazının devamı İkinci Sayı'dadır ancak bu dizi sürdürülmemiş, Beşinci sayıda; *"Bu risaleyi mecmuaya ilave olarak ayrıca kitap halinde neşir etmeyi muvafık gördüğümüzden mecmuada derci tehir edilmiştir"* denilmiştir.

SAYI - 2

1. Gün Geçtikçe
2. Fahişelik ve Onunla Mübareze
3. Troçki'nin Nutku
4. Tercüme Kısmı (Komünizm Prensipleri)
5. Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyyatın Buhranı
6. İçtimaiyyat: Bir Mektup
7. Hikâye: Patronun Evi
8. Havadislerimiz

• İkinci sayıda başlayan; **"Fahişelik Ve Onunla Mübareze Çareleri"** başlığı altında *"M. Kollontay Tarafından İrad Olunan Nutuktan"* duyurusuyla yer alan çeviri, yeni bir yazı dizisidir. *Yeni Hayat*'ın Yedinci sayısı hariç, İki ile Sekizinci sayılarında (6 sayı) devam etmiştir.

Aleksandra Mihayilovna Kollontay (1872-1952) Bolşevik Devrimin önde gelen kadın liderlerdendir. İlk Sovyet hükümetinde Toplumsal Refah Halk Komiseri ve 1922'de Sovyetlerin (Norveç'e) ilk kadın büyükelçisi olmuştur. Kollontay, devrimden sonra kadın erkek ilişkileri konusunda Sovyet toplumunu yeniden biçimlendirmeye çalışmış; serbest aşkı, evlenme ve boşanmanın basitleştirilmesini, evlilik dışı çocukların korunmasını ve Sovyet toplumunda kadının konumunun iyileştirilmesi savunmuş, bu konuda mücadele etmiştir. **Duygu Çalışkan'ın; "Devrim savaşçısı, ateşli bir propagandacı, demokrat, feminist, cinsel reformcu, diplomat, sanatsever, boyun eğmez, tarihsel bir kişilik, alımlı, güzel bir kadın" dediği** Kollontay:

"Fahişelik meselesi pek ağır, felaketli bir meseledir ki zahmetkeş Şuralar Rusya'sında ona bu vakte kadar pek az ehemmiyet verilmiştir. Hâlbuki burjuva sermayedarlık zamanının bu kara mirası Şuralar Rusya'sı zahmetkeş ahalisinin ruhi ve cismani sıhhatine olumsuz tesir ederek Zahmetkeşler Cumhuriyetinin havasını zehirliyor...

Artık bu mesele üzerine sebat etmek onun sebeplerini düşünerek tahkik ve tetkik etmek zamanı gelmiştir...

Biz biliyoruz ki fahişelik büyük bir felakettir. Hatta bunu da anlıyoruz ki geçirmekte olduğumuz pek müşkül geçit devrinde fahişelik müthiş ve geniş bir mikyasta

artıyor. Fakat biz ona dikkat etmiyor ve sükûtla geçiştiriyoruz. Sebebi de eski devirden bize yadigâr kalan ikiyüzlülük..." diye yazacaktır.

• İkinci sayının üçüncü yazısı; **"Troçki'nin Nutku"** başlığını taşımaktadır. Sovyet Devrimin Lenin'den sonra en etkili ismi olan Lev Troçki'nin bir konuşması; *"Cenova Konferansı'nın tehiri hakkında Moskova Sovyetinde bir nutuk irad etmiştir"* alt başlığıyla yer almaktadır. 1922'de otuz Avrupa ülkesi ve Sovyetler arasında Cenova'da yapılan konferansta; iç savaş sırasında yıkıma uğramış Rusya'da ekonominin canlandırılması ve yabancı sermayenin çalışma koşulları görüşülmüş, Sovyetlerin devrim öncesi hükümetlerin borçlarını ödemeyeceğinde diretmesi üzerine yarıda kesilmiştir. Sovyetlerin Dışişleri Halk Komiseri Troçki nutkunda; *"Konferansa gitmek için bütün tedarikatımızı yaptık. Lakin Cenova etrafında pek karışık oyuna başlandı ki bunun neticesi konferans tehir edildi: Acaba 10 Nisanda toplanacak mıdır? Ümit edelim ki toplansın..."* demesine rağmen umutsuzdur.

Troçki'nin nutkunun devamı bir sonraki sayıdadır notuna rağmen yazı burada kesilmiştir.

• İkinci sayıda **"Paris Komünası Hatırasının Tes'idi"** başlıklı ve K. P. imzalı bir yazı bulunmaktadır. *Yeni Hayat*'ın yayımlanmaya başladığı tarih yani 18 Mart, Komün'ün 51. Yıl dönümüne denk getirilmiş, THİF'da 28 Martta kurulmuştur. Derginin bu 2. Sayısında Paris Komünü için yapılan bir tören ve katılanlar anlatılmaktadır.

"1870 senesi 18 Mart tarihinde Paris amelesinin, Paris hükümetini kendi ellerine alarak Komüna mefkûresinin birinci defa olarak faaliyete çıkabildiğini ve bu güne tesadüf eden 18 Mart tarihinin beynelmilel bir amele ve komünizm bayramı olduğunu mecmuamızın birinci nüshasında yazmış idik... 18 Mart gecesi muhtelif Şark memleketlerinin Ankara'daki sosyalist ve komünistleri Rusya sefarethanesinde, sefarethanedeki komünist yoldaşların daveti ile toplanarak Paris Komünası'nın hatırasını tes'id etmişlerdir... Bu vesileyle Profesör Golman (Komintern temsilcisi) yoldaştan sonra Komünist Enternasyonaline mensup Türkiye komünistleri rüesasından Nazım Yoldaş kalkarak kısa ve veciz nutuk söylemiştir..."

• İkinci sayıda **"Havadislerimiz"** başlığıyla çeşitli toplumsal olaylara dair haberler yer almaktadır. Bunların içinden en ilginci İstanbul'da yapılan **Türkiye Sosyalist Fırkası** kongresiyle ilgili haberdir.

SAYI - 3

1. **Halk İştirakiyun Fırkasının Beyannamesi**
2. **Vaziyet ve Vazife**
3. **Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyyatın Buhranı**
4. **Fahişelik ve Onunla Mübareze Çareleri**
5. **Kooperatif İstihlak Şirketleri**
6. **Hikâye: Patronun Evi**
7. **Mütareke Teklifi Münasebetiyle**
8. **Bir Mektup**

• Üçüncü sayının ilk yazısı; **"Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın, Büyük Millet Meclisi Hükümetine Beyannamesi"** başlıklı ve THİF Merkezi Umumisi imzalı önemli bir makaledir. Makale, Fırka ile Hükümet arasındaki ilişkileri sorgulamakta; hükümetin icraatlarında desteklediği noktalar ile çekinceler ve uyarılarını içermektedir. Makale; Partinin Marksizmi benimsediğini, Misak'ı Milli'yi desteklediğini, savaşın bitiminde köylü ve diğer emekçilerin hak ve hukukunun verilmesi gerektiğini, partinin 3. Enternasyonal'in bir uzvu olduğunu yazmaktadır. *"Fırkamızın bugünkü siyaseti; ancak milli inkılâbı derinleştirmek ve istilacılara karşı mücadeleyi devam ettirmek için Şark'ın bütün halaskâr kuvvetlerinin birliğini sağlamaktan ibarettir."*

Makalenin sonunda 1. THİF döneminde 15 yıl ceza alan, özel afla cezası silinen ve milletvekilliği düşürülen *"Şark inkılâbının en samimi yolcularından Tokat Mebusu Nazım arkadaşın"* milletvekilliğinin iadesi de istenmektedir.

SAYI – 4

1. **Musahebe: Tagallüb**
2. **İstanbulumuz İçin**
3. **Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyyatın Buhranı**
4. **Müktesebat: Ahlak ve Kadın**
5. **Fahişelik ve Onunla Mübareze Çareleri**
6. **Havadislerimiz ve Bir Mektup**

• Dördüncü sayının ilk yazısı; **"Tagallüb"** (zorbalık) başlıklı ve A. Nazım imzalıdır. A. Nazım, THİF Katib-i Umumisi Ali Nazım Resmor'dur. Yazılarında A. Nazım veya Nazım ismini kullanmıştır ve *Yeni Hayat*'ın bundan sonraki sayılarında da imzası bulunmaktadır. Tagallüb'de, Anadolu'da zorbalık ve mütegallibe var mı yok mu? diye soran yazar;

"Fakat ortada bir ağalık, bir beylik, bir paşalık hatta biraz daha genişleterek bir efendilik var ki, zorda zorbalıkta halkı ezmekte halka kan kusturmakta derebeylerini belki de gölgede bırakırlar... Her sene köylülerin başına bir aşar belası tebelleş olur..." demekte ve "Büyük Millet Meclis Reisi Mustafa Kemal Paşa'nın 1 Mart nutkundaki *"Bu mülkün asıl sahibi köylüdür"* şiarının gereği olan halkçı düzenlemelerin yapılmasını beklediklerini yazmaktadır.

SAYI - 5

1. **Halk İştirakiyun Fırkası'nın Beyannamesi**
2. **Kapitalizm Medeniyetinin Gurubuna Doğru**
3. **Rusya Şuralar Cumhuriyeti'nin 1921inci Senesi Ticaret-i Hariciyesi**
4. **Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyyatın Buhranı**
5. **Fahişelik ve Onunla Mübareze**
6. **Havadislerimiz**

• *Yeni Hayat*'ın 5. Sayısı, kapağının üstünde ilk defa *"Bütün Dünya Emekçileri ve Mazlum Halkı Birleşiniz!"* şiarıyla çıkmıştır. Bu sayının ilk yazısı; **Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın, "Cihan Amele ve Köylüsüne ve Üçüncü Enternasyonal Vasıtasıyla Komünist Fırka ve Teşkilatlarına Beyannamesi"** başlığıyla, Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Merkezi Umumisinin bir bildirisidir. Makale 10 Nisan-19 Mayıs 1922 tarihinde yapılan Cenova Konferansı'nı konu almaktadır. Yazıda, Türkiye'nin bu konferansa çağrılmaması eleştirilmekte ve THİF, bu konferansı, emperyalizmin kurduğu bir "tuzak" olarak nitelemektedir:

"Dünya iktisadiyatını tanzim maksadına matuf değil, cihanı yeni baştan ateş ve kan tufanlarına gark edecek olan bu konferansın kararlarına itimat etmeyiniz ve bu konferanstan bir netice beklemeyiniz."

SAYI - 6

1. **Rakı**
2. **Amele Birlikleri Neye Yarar?**
3. **Rusya Şuralar Cumhuriyeti'nin 1921'inci Senesi Ticaret-i Hariciyesi**
4. **Av'ave**
5. **Cenova Konferansı Münasebetiyle**
6. **Fahişelik ve Onunla Mübareze**
7. **Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyyatın Buhranı**

• Altıncı sayının ilk yazısı **"Rakı"** başlıklı ve A. Nazım imzalıdır. Makale,1920'de Meclis tarafından çıkarılan "Men'i Müskirat Kanunu" -alkollü içkilerin yasaklanması- hakkındaki tartışmaları ve *Yeni Hayat*'ın tutumunu açıklamaktadır.

Yazar, önce kanunu savunduklarını ancak, yasaklamanın amacına ulaşmadığı gerekçesiyle kaldırılmasının yerinde olacağını yazmaktadır. (İçki yasağı) *Maalesef bu öyle olmadı ve olamıyor. Bir senedir yine her tarafta rakı çıkarılıyor ve rakı satılıyor ve rakısız içilmiyor.*

Şu farkla evvelce bazı kayıt altında serbest olan bu zehir kaçak mal, kaçak bir meta tarzında çıkmakta ve dağıtılmaktadır. Evvelce okkası yirmi kuruşa sürülürken şimdi dört beş yüz kuruşa yükselerek yürüyor.

Evvelce beş on fakir meyhanesi bunun ticaretiyle meşgulken bu gün bu ticaret kibarlaştı, kibarlara intikal etti. Rakı belası ihtikâr belasıyla karıştı...

Çünkü "işret" meselesi esasen bir kanun meselesi olmaktan ziyade bir ahlak, bir fikir, bir itiyad meselesidir..."

SAYI - 7

1. **1 Mayıs**
2. **1 Mayıs Şiir**
3. **Karl Marks – Meslek-i İlmiyyesi**
4. **Lenin – Viladimir İlyiç Ulyanof**
5. **1 Mayıs Bayramı**
6. **Saadet İçin Yegâne Yol**
7. **Tahtlar ve Tahtı Kuranlar**
8. **Sana Söylüyoruz Genç Komünist**
9. **Muhacir Kız (Şiir)**
10. **Cadı**
11. **Bir Ders (Şiir)**
12. **Rusya'da Açlık**
13. **Bir Mektuptan**
14. **1 Mayıs**

• *Yeni Hayat*'ın 7. Sayısı **"1 Mayıs Nüsha-i Fevkalâdesi"** üst başlığıyla yayımlanmış özel 1 Mayıs sayısıdır. Her hafta cumartesileri basılan derginin 6. sayısından iki gün sonra basılmıştır. 1 Mayıs konulu pek çok yazı ve şiir yer almaktadır.

İlk Yazı; **"1 Mayıs" başlıklı imzasız bir yazıdır.** Yazar, *"Bundan otuz üç sene önce 1889 senesi ikinci defa olarak Paris'te toplanan Avrupa Sosyalistleri Beynelmilel İkinci Sosyalist Kongresini teşkil ve 1 Mayıs'ı kendilerine bayram ittihazıyla tes'id etmişlerdi"* dedikten sonra, sonraki yıllardaki sınıf mücadelelerini ve Marksizm'in ortaya çıkışını anlatmaktadır.

• Üçüncü yazı; **"Karl Marx, Meslek-i İlmiyyesi"** başlıklı imzasız bir yazıdır. Karl Marx'ı, 19. yüzyılda sınıf mücadelelerini, ütopik sosyalizmi, Marksizm'in kitle-

ler içinde kök salmasını ve Rusya'daki devrimle sosyalizmin ilk defa teoriden pratiğe geçtiğini anlatmaktadır:

"İşte hulasaten Karl Marks'ın mesleği, gösterdiği halas yolu budur. Mübareze ve inkılâp yoludur. Muzafferiyeti kazanmak için birleşmek, teşkilatlanmak elbirliğiyle mübarezeye atılmak ve kuvvetle burjuva hâkimiyetini kaldırarak proleter diktatörlüğünü ilan etmek yoludur. Bu gayeye vasıl için cümle cihan işçilerine hitap ederek diyor ki: İçtimai inkılâptan proleterler esaret zincirlerinden başka bir şey kaybetmezler, bütün dünya işçileri birleşiniz!"

• Beşinci Yazı; **"1 Mayıs Bayramı"** başlıklı *Yeni Hayat* imzalı bir yazıdır. 1 Mayıs konulu önemli yazılardan birisidir.

"Bayramlar insanların birliğini gösterir. Dillerin bir, inanışların bir, adetlerin bir, geçinişlerin bir oluşu insanların ayrı ayrı varlıklarını, dirliklerini, birliklerini meydana getirir. Bayramlar o birliklerin asıl ruhlardaki kaderatını gösterir ve tes'id eder" girişinden sonra; bütün dünyada 1 Mayıs'ın, emekçiler için tek birleştirici ve enternasyonalist bayram olduğunu farklı örneklerlerle anlatmakta ve yazı şöyle bitmektedir;

Amele kardeş, yoldaş, arkadaş!

Bir Mayıs günü sana tebrik eylerim. Bugün mefkûremiz henüz çocuk halindedir. Ati o koca saadet-i beşer sizindir. 1 Mayıs Bayramı ileride göreceksiniz ki umum insanların umum milletlerin bayram günü olacaktır. Çünkü o vakte kadar herkes çalışacak ve bayramlar yalnız çalışanların olacaktır.

Mecmuamız, 1 Mayıs Bayramını umum cihan amelesine tebrik etmeyi kendisine en büyük şeref bilir."

• On ikinci yazı; **"Rusya'da Açlık"** başlıklı imzasız bir yazıdır. *"Rusya'da açlıkla mücadele hizmetine mesaini hasreden büyük insan Doktor Nansen tarafından bu sene şubatın on yedisinde Paris'te altı bin davetli önünde verilen konferanstır"*, duyurusuyla verilmiştir.

Fridtjof Nansen Norveçli bilim adamı ve diplomattır. Dört yıllık Birinci Dünya Savaşı ve üç yıllık iç savaş Sovyetlerde üretici güçleri tahrip etmiştir. 1921 ve 22'de hüküm süren kuraklık ise bu büyük felâketi trajik hale getirmiş, Volga havalisinde kitlesel bir açlık ve kıtlık başlamıştır. F. Nansen bu büyük felaketi ortadan kaldırmak için kampanyalar düzenleyen bir aydındır. Nansen şöyle demektedir: *"Bizden bahsederken tarih sahifelerinde beş senelik harp ile kalpleri o kadar körelmiş hodgâmlığı o kadar ilerlemiş ki milyonlarca kardeş ve hemşirelerinin ölümüne seyirci kalabilmiş bir nesil olarak yazılacaktır. Volga havalisinden ayrılalı altı hafta oldu.* ***Mevsimlerde gördüğünüz çocukların büyük gözleri beni titretiyor.*** *İşte onların namına bu küçük yavrular için aşk ve insanlık namına sizlere ve sizin vasıtanızla harekete gelmeleri hem de derhal harekete gelmeleri için hükümetlerinize müracaat ediyorum."*

SAYI – 8

1. **Ankara'da İki Bin Sene Evvel**
2. **Komünist Fırkasının (Proletarya) İnkılâbındaki Rolü Hakkında**
3. **Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyyatın Buhranı**
4. **Fahişelik ve Onunla Mübareze**

• Sekizinci sayının ikinci yazı; **"İcra Komitesi Tarafından Enternasyonal Komünistin İkinci Kongresine Arz Edilen Mevzular", Komünist Fırkasının Proletarya İnkılâbındaki Rolü Hakkında** alt başlığı olan bir yazıdır ve çeviren yerinde Ayın. H. S. B. imzası bulunmaktadır.

Komünist Enternasyonal'in İkinci Kongresi öncesinde yazıldığı anlaşılan metin, Komintern'i bir Dünya Komünist Partisi, ülke partilerini de ona bağlı seksiyonlar olan gören politikanın savunulduğu ve komünist partilerin demokrasi ve devrim mücadelesinde üstlendiği misyon üzerine Komintern'in görüşlerini yansıtan uzun bir makaledir.

• Bu sayıda; **"Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın"** Ankara örgütünün kurulduğu belirtilmekte ve **"Türkiye Şimendifer İşçileri Teavün Sandığı Nizamnamesi"** başlıklı ve Türkiye Şimendifer İşçileri Teavün Sandığı kurulduğunun açıklandığı tüzük metni de yer almaktadır.

SAYI – 9

1. **Ankara'da İki Bin Sene Evvel**
2. **Fesuphanallah**
3. **Sermayeciliğin Milli Ailevi Servetimizle Mücadelesine Karşı**
4. **Hakiki İnkılâp**
5. **Beynelmilel Kızıl İşçi Cemiyetleri ve Sermayenin Onlara Taarruzları**
6. **Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyyatın Buhranı**
7. **Komünist Fırkasının (Proletarya) İnkılâbındaki Rolü Hakkında**

• Bu sayının beşinci yazısı ; **"Beynelmilel Kızıl İşçi Cemiyetleri ve Sermayenin Onlara Taarruzları"** başlıklı Lozovsky imzalı ve çevireni A. Tekinalp olan bir yazıdır. Avrupa ülkeleri, İngiltere ve Amerika'daki kapitalist sistemin bunalımı, bunun işçi kitleleri üzerindeki etkileri, sendikal örgütlenmeler, İkinci Enternasyonal sendikaları ve Komintern'e bağlı sendikal yapılar üzerine bir makaledir.

"Amsterdam Enternasyonal teşkilatına merbut olan ameleler Kızıl Enternasyonalin ihtilalcı siyasetini kabul etmeli, onlara kardeş elini uzatan: Haydi kardeşler ebedi sınıf düşmanlarımızla mücadeleye! Demelidir..."

SAYI – 10

1. **Ömer Ağa'dan Nazım Bey'e**
2. **İnkılâp Sahalarından**
3. **İşçi Arkadaşlarıma**
4. **Yeni Âlem**
5. **Kapitalist İktisadiyyatın Buhranı**
6. **Teşrin-i evvel İnkılâbı**
7. **Enternasyonal Komünistin İcra Komitesi Tarafından Arz Edilen Mevzular**
8. **Bir Hitabe**

• Onuncu sayının ilk yazısı; **"Ömer Ağa'dan Nazım Bey'e Bir Mektup"** üst başlığıyla yer alan muhtemelen Nazım Bey'e ait bir yazıdır. Temsili Ömer Ağa'nın ağzından; Anadolu'da ağalık, halk, devlet, jandarma ve düzen üzerine bir yazıdır. Yazıdan bir bölüm şöyledir:

"Ankara'da iken bana bir şey söylemişlerdi, demişlerdi ki Moskova'da Bolşeviklik denilen bir şey türemiş, Bolşeviklerce mal herkesin imiş, fukara zenginin malına konıyorlarmış. Bizim şehirdeki zenginler bundan korkuyorlardı. Renklerinden belliydi. Fakat merak etmeyin efendiler. Bizim memlekette bizim köylerde Bolşeviklik seferberliğin ta iptidasında ilan olmıştur. Yalnız bu Moskof Bolşevikliğinin tersi. Orada fukara zenginin malına ortak oluyormuş, bizde Cihan Muhaberesi başlar başlamaz zenginler, hükümet memurları, jandarmalar, filanlar köylünün yoksulun malına üşüştüler."

SAYI – 11

1. **Enternasyonal 3 İnkılâp Marşı**
2. **Muhacir Mektubu / Her günkü Dertlerden / A. Nazım**
3. **Maske ve Yalan / Yeni Âlem'den / B.L**
4. **Şark'a Doğru / İnkılâp Yazısı / Tufan**
5. **Balkanlar İnkılâp Arifesinde / Kabakçıyan'dan Tercüme / A. Tekinalp**
6. **Beşeriyet-i Muztaribe / İnkılâp Yazısı / C. Ş.**
7. **Bir Ölü / Hapishane İntibaatından / Arif Oruç**
8. **Komünist Tezleri / E. Varga'dan Tercüme / A. C. S. B.**
9. **Nasyonalizm ve Sosyalizm / İçtimai Düşünceler / Ruşen Zeki**
10. **Amele Ne İstiyor? / İşçi Yazısı / Ebunnejad**

• On birinci sayıda **"Maske ve Yalan"** başlığıyla ve B. L. imzasıyla yer alan yazı; burjuva devrimlerinin ünlü "*Müsavat* (eşitlik), *Hürriyet, Uhuvvet* (kardeşlik),

Adalet" sloganını mercek altına alarak kapitalist toplum yapısıyla bu kavramların ne derece örtüştüğünü irdelemektedir.

"Sefaletin, zulmetin kahrıyla zebun (zayıf), *hasta ve bakımsız emekçi! İskeletleşen vücudunu hayat kahredip didiklerken, hayatın en kısa ve boğucu günlerinde hava-i hicran teneffüs edip zehirlenirken, hava-i hürriyeti bir defa bile olsun koklamaktan mahrum edilirken, sana hürriyet denilen ucube-i mevhumeden dem vurmak dereke-i mezellete indirilen insanlığınla istihza etmekten başka bir suretle tefsir edilebilir mi? Demek ki hürriyet: Ceberrut* (zorba), *tagallüp* (baskıcı), *tahakküm* (hükmedici). *Öyle ise biz bunu istemiyoruz efendiler!"*

SAYI – 12

1. **Makale / Ne Yaptık, Hatamız Ne? / Tufan**
2. **Hafta Yazısı / Ne İsteniyor? / A. Nazım**
3. **Bir Hikâye / Arif Oruç**
4. **Yeni Âlem'den / Yalancı Adalet, Hakiki Hürriyet / B. L.**
5. **Amele Yazısı / Sanat ve İşçilik / İşçi**
6. **Anadolu Görgülerinden / Başlangıç / Nizamettin Nazif**
7. **Maksim Gorki'den Tercüme / Vladimir İlyiç Lenin / Fuad Sabit**
8. **Köylüye Dair / Dertli Efendi / Hulusi**
9. **Bir Mektuptan: Osman'dan Nazım Bey'e**
10. **Maabad ve Hitam / Komünist Tezleri / A. C. S. B.**

• Bu sayının 7. yazısı **Maksim Gorki**'nin Lenin'i anlattığı bir makaledir. Yazı 13. sayıda da devam etmiştir. *Yeni Hayat* ilk defa Lenin ve Gorki'nin resimlerini de kullanılmıştır. Maksim Gorki, Lenin'i farklı açılardan değerlendirmiş, Rus devrimindeki rolü ve sosyalizm tarihindeki önemi üzerinde durmuştur. Gorki, Lenin'in özel hayatı için ise şunları yazacaktır:

*"Hayat-ı hususiyesine gelince, kısaca tarif etmek için diyeyim ki eğer dinlerin doğduğu bir devirde gelseydi onu azizler sırasında sayarlardı. Biliyorum bu sözlerim zenginleri kızdıracak, birçok yoldaşların dudaklarında tebessümler uyandıracak ve bizzat Lenin buna kahkahalarla gülecektir..."*Yazıyı çevirenin kimliği de ilginçtir. Çeviride imzası olan **Dr. Fuad Sabit**, Erzurum Numune Hastanesi Başhekimi'yken Kazım Karabekir Paşa tarafından Bakü'ye, Bolşevikler hakkında bilgi toplamak amacıyla gönderilmiş, Bakü'de İttihatçılarla "Türk Komünist Fırkası'nı" kurmuş, Mustafa Suphi tarafından dışlanmış, sonra da Karabekir Paşa'nın ifadesiyle "Bolşevik" olarak Anadolu'ya dönmüştür. 1922 yılında ise ismine *Yeni Hayat*'ın yazı kadrosu içinde rastlıyoruz.

SAYI – 13

1- Çok Yaşa / Hafta Yazısı / A. Nazım
2- Değirmen / Şiir / Ahmed Mehmed
3- Şark-ı Karibte Milli Hareketin Müstakbel Meseleleri
4- Korkulu Rüya / Hikâye / Orhan
5- Şark'ın İsyanı / İnkılâp Yazısı / Tufan
6- Gülmeyelim mi? / Latife
7- Vladimir İlyiç Lenin / Maksim Gorki'den Tercüme / Fuat Sabit
8- Yollar ve Yolsuzluklar / İçtimai Dertlerimizden / Kasapoğlu
9- Gaddar Pençe / İnkılâp Yazısı
10-Feciat Devirleri / Yeni Âlemden / B. L.

• Bu sayıda "Hafta Yazısı" üst başlığıyla yer alan **"Çok Yaşa"** makalesini Nazım Bey yazmıştır. Türk dostu diye bilinen Fransız gazeteci Klod Farer, İstanbul'da kendisi için verilen bir ziyafetten sonra "Padişahım Çok Yaşa" diye bağırmış, Nazım Bey de bunu yazısının konusu yapmıştır.

"Biz bu hadiseyi başka nokta-i nazardan tetkik edeceğiz: Cumhuriyetle idare olan bir memleketin halis kanlı evladı, Cumhuriyeti kanla ihtilalla istihsal etmiş hür Fransa'nın münevver bir şahsiyeti nasıl olurda Anadolu'nun kıyamı karşısında bulunan padişaha hem de "Padişahım Çok Yaşa" tarzında alkışlar, hürmetler ithaf eder. Zaten o buna ezberletilmiş değil mi idi. Zavallı Klod Farer..."

• *Yeni Hayat* bu sayısında ödüllü bir "Şiir Müsabakası" düzenlediğini duyurmuştur.

SAYI – 14

1- Beşeriyete / Şiir / Turgut
2- His ve Düşünce / Anadolu Nasıl Yaşıyor? / Nizamettin Nazif
3- Neye Muhtacız / Bize Dair / Kasapoğlu
4- Bekle Ey Yorgun Kalp / Fanzeti / Kızıl Ateş
5- Bizde Siyasi İşçi Birlikleri / Amele Dünyası / İşçi
6- Aldanıyorlar / İstismarcılara Karşı / Tufan
7- Şark Birliği / İnkılâp makalesi
8- İngiltere Ne İstiyor? / Gazetesinden iktibas
9- Amele ve İşçilerimizi İrşat Yazısı / Saraçoğlu

• Bu sayıda yer alan **"Anadolu Nasıl Yaşıyor?"** başlıklı yazıdan dolayı makale yazarı Nizamettin Nazif tutuklanmıştır. Nizamettin Nazif, Anadolu'yu sırtı pek karnı

tok, mutlu insanların yaşadığı şirin bir hayal ülkesi olarak görenleri eleştirmiş ve şöyle yazmıştır.

"Hey züppeler, tufeyliler dünyası biraz da bana bak, biraz da beni dinle!...Pek tabidir ki içimize gelen kapitalist dalkavuklar bize hiçbir zaman yar olamaz. Kendi fakir ve sefil ezilen tabakalarına yardımdan çekinen, onların ah ve eninlerine, onların hayat meşakkatine göz yuman bu gün adamlarını hiçbir zaman bize yakın bir dert ortağı göremem. Çünkü şahsi nef'andan maada, kesesinden maada, hiçbir şeye samimi değildirler. Hatta kendi izzeti nefislerine bile."

• **"Bizde Siyasi İşçi Birlikleri"** başlıklı yazı ise Meşrutiyet ve sonrasında İstanbul'da sosyalist ve işçi hareketine dair bir yazıdır. Yazar, İstanbul'daki işçi hareketini yakından izlemekte ve şöyle değerlendirmektedir: *"İstanbul'da amele hayatında en mühim rol oynayan Türkiye Sosyalist Partisi oldu... Almanya'dan avdet eden münevver Türk gençleri İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisini vücuda getirdiler. Bunlar Türkiye Sosyalist Partisi ile anlaşıp bir -Sosyalist Birliği- vücuda getirmek istediler."*

SAYI -15

1- Hiç İçin, Hiç!
2- Şahika ve Uçurum / Buda
3- Büyük Dert / Kasapoğlu
4- Kuzu / Muharriri: Nazım
5- Şark'ın Kurtuluşu / K. T.
6- Şark'ın Nasibi Ne? / Muharriri: Tufan
7- Yunan Komünistleri Beyannamesi
8- Yunan Köylü, Amele ve Askerlerine Bir Hitap
9- Amele / Muhariri: Nazım
10-Halk İştiraldiyun Fırkası Birinci Kongresi
11-Bir Mukaddime / Komünist Elifbası'na Dair / Tufan

• Bu sayıda **"Yunan Komünistleri Beyannamesi"** ve THİF Merkez Komitesi'nin **"Yunan Köylü, Amele ve Askerlerine Bir Hitap"** başlıklı bildirisi öne çıkmaktadır.

"Asker arkadaşlar, Biz pekâlâ biliyoruz ki sizin aranızda bir kısım da ameledir. Ücretle çalışarak geçinen adamlardır. Şimdi de onlara hitap ediyoruz. Anadolu muharebesinde bir menfaatiniz yoktur... Bizim Fırkamızın milliyet prensiplerinden münezzeh olduğuna itimat ediniz, çünkü Fırkamız Yunanistan Komünist Fırkasının dahi dâhil olduğu "Komünist Enternasyonal"in bir müfrezesidir."

• Ağustos ortasında yapılması planlanan THİF kongresi için partililere yapılan ilk çağrı bu sayıda yer almaktadır.

SAYI – 16

1- **Halk İştirakiyun Fırkası'nın Anadolu Köylü, Amele ve Askerlerine Hitabı**
2- **Hikâye / Fuat**
3- **Sermayenin Taarruzuna Karşı Beynelmilel Kızıl Sendika**
4- **Ben Benim Sen de Sen / Tufan**
5- **Lenin'in Nutku Münasebetiyle / Şiir / Nazım Nazmi**
6- **Komünizm Elifbası**

• On altıncı sayının ilk yazısı; **"THİF'dan Anadolu Köylü, Amele ve Askerlerine Hitap"** başlığını taşıyan imzasız bir yazıdır. Batı cephesindeki savaşan askerlerin mücadelelerinin haklılığına inanan ve onları yüreklendiren bir çağrıdır.

• Altıncı yazı; *Yeni Hayat* bu sayısında **N. Buharin ve N. Preobrajenski** tarafından yazılan **"Komünizmin Elifbası"** başlığıyla bir dizi yayımlanmaya başlamıştır. Anlaşıldığına göre bu yazı içeride kapağı da yer alan aynı isimli bir kitaptan alınmıştır.

"Komünizmi ve fırka programını açık halk dilinde anlatır kitaptır" denilen metnin başında;

"Bu kitabı fukarayı kasibe sınıfının azamet ve haşmetini onun kahir menafi, bu sınıfı idrakinin aydınlığını, servete karşı şiddetini, nefretini ve Yeni Hayat kurmaya olan büyük azmini tecessüm ettiren şanlı komünist fırkasına ithaf ediyoruz" denilmektedir. Marksist literatürün tanıtılması kapsamında bir tarihçeyle birlikte o günün ihtiyaçlarını yanıtlamayı amaçlayan yazı pek çok alt başlıkla daha somut hale getirilmiştir. Yazı şöyle başlamaktadır:

Fikrimizce " Komünizm Elifbası" komünizm tahsilinde müracaat edilecek ilk kitap olmalıdır. Propagandacıların her günkü tecrübeleri bize ispat etti ki böyle bir kitaba şiddetle ihtiyaç var. Aramıza günden güne yeni gruplar dâhil oluyor. Propagandacılarımız pek az. Rehber kitap ise hatta fırka mektepleri gibi müesseselerde bile yok. " Erfurt Programı" gibi eski Marksist edebiyatın büyük bir kısmı şimdi artık işe yaramıyor. Ve birçok meseleler var ki cevabını verebilmek pek müşküldür. Bunların hepsi ayrı ayrı mecmualara kitaplara risaleciklere ayrılmıştır.

• Diğer bir yazı; **"Halk İştirakiyun Fırkası Birinci Konferansı"** başlıklı bir duyurudur. Duyuru metninde, Halk İştirakiyun Fırkası'nın hükümetçe kabul edilmiş programındaki ilgili maddeye göre önümüzdeki Ağustosun 15'inde ilk kongresini akde karar vermiştir, denilmekte, Kongrede tartışılacak maddeleri sıralamaktadır.

Partiden delegelere bir de uyarı bulunmaktadır: *"Komünist yoldaşlar, Ağustosun on beşinde Ankara da toplanacak olan Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın ilk kongresine murahhaslarınızı göndermekte zinhar gecikmeyiniz."*

SAYI – 17

1. **Söz ve Hak / Nazım**
2. **Gabriele D'annunzio Yoldaş**
3. **Halk İştirakiyun Fırkası Etrafında / *Yeni Hayat***
4. **Temdin mi Talan mı? / Tufan**
5. **İnkılâpçı Hayat Sahifeleri / Halim Nihad**
6. **Komünizm Elifbası / Buharin**

• On yedinci sayının ilk yazısı; **"Söz ve Hak"** başlıklı ve A. Nazım imzalıdır. İlâhi hak ve dünyevi hak kavramları üzerine günlük yaşamdan örnekler veren ve farklı şairlerin mısralarına göndermeler yapan bir makaledir. Müslümanlara Allah'a tapmanın yanında, dünyada ezilenlerin hukukuna ve adalete de aynı hak ve sorumlulukla sahip çıkmalarını öğütlemekte ve ilave etmektedir: *"Şeytan bazen Hızır kıyafetine girdiği gibi, haksızlıklarda bazen hak kisvesine bürünürler."* Yazar, Tevfik Fikret'in dizelerini de tezini savunmak için kullanmıştır: *"Zulmün topu var, güllesi var, kalesi varsa / hakkında bükülmez kolu, dönmez yüzü vardır."*

• İkinci yazısı; **"Gabriele D'annunzio Yoldaş"** başlığıyla imzasız bir yazıdır. İtalyan yazar, şair, asker, gazeteci Gabriele D'annunzio'yu (1863-1938) tanıtan bir yazıdır. Tartışmalı bir kişilik sahibi, üretken ve İtalya'da popüler olan sanatçının komünist fikirleri benimsemesi ve İtalyan basınında onun aleyhine açılan kampanyanın konu edildiği bir makaledir.

• Üçüncü yazı; **"Halk İştirakiyun Konferansı Etrafında"** başlıklı, *Yeni Hayat* imzalı bir yazıdır. Kongreye hazırlanan partinin orada tartışılacak konuları hakkında bilgi vermektedir.

"Ticaret ve sanayide kapitalizmin tahakküm ve tehlikesinden Türkiye halkını koruyabilmek için devlet sermayesi tarzı tercih edilmiştir..."

• Diğer bir yazı; **"Halk İştirakiyun Fırkası Birinci Kongresi"** başlıklı kongre duyurusudur. Kongre ilanının altında kongre delegelerine yönelik bir çağrı da vardır:

"Komünist arkadaşlar,

Önümüzdeki Ağustosun on beşinde Ankara da toplanacak Halk İştirakiyun Fırkası'nın ilk kongresine geliniz!..."

SAYI – 18

1. **Düğünler / Nazım**
2. **Mısır Sosyalist Fırkası ve Kanun-u Esasi / Mehmed Hüsnü**
3. **Savulun! Makine Dağılıyor! / Aydemir Şevket**
4. **Müşterek Zahmet / Nazım Hikmet**
5. **İktisat İşleri / *Yeni Hayat***
6. **Anadolu Komünist Kongresi / Emekçi**
7. **Komünizm Elifbası / Buharin**

• On sekizinci sayının ilk yazısı; **"Düğünler"** başlıklı ve Nazım imzalıdır. Düğünlerin; yoksul halkın evlenen gençlere ev kurması için dayanışma vesilesi olarak çıktığı, ancak sonradan yozlaşarak "kız satışına" döndüğü ve zenginler için ise rüşvet, hediye ve gösteriş yarışından ibaret olduğunu anlatmaktadır.

"Bütün köy halkı bu iki aileyi teşkil etmesi tarzında özendirirdi. Herkes birer hediye tedarik ederdi. Hediyelerin köylü evine lazım olan şeyler olması adetti. Erzurum cihetlerinde bu düğün hediyelerine "saci" namı verilirdi. Saci getirecek aileler aralarında görüşürlerdi. Biri tencere getirecekse, öteki bir-iki lenger, daha ötekisi leğen, başkası ibrik getirmeye karar verirdi."

• Üçüncü yazısı; **"Savulun! Makine Dağılıyor!"** başlıklı, Şevket Aydemir imzalı, kapitalist düzenin yıkılışını iflas eden bir makine metaforuyla anlattığı bir yazıdır.

"Savulun makine dağılıyor! Fakat simsarların, bezirgânların, patronların korkudan ağızları açıldığı, dişleri birbirine çarptığı, akılları başlarından kaçtığı; çekicimizin sesinden bu dağılışın sarsıntısından her biri bir deliğe dağıldığı vakit biz o yangın yerini boş koymayacağız. Çünkü o yer bizim malımız, o yangın bizim eserimizdir."

• Dördüncü yazısı; **"Müşterek Zahmet"** başlıklı Nazım Hikmet'in *Yeni Hayat*'taki ilk şiiridir. *Gözlerimiz şeffaf, temiz, damlalardır.*

Her damlada demire can veren dehanın bir küçücük zerresi vardır...

• Beşinci yazısı; **"İktisat İşleri"** başlıklı Mecmua imzalı THİF'nın toprak meselesine bakışını yansıtan önemli bir makaledir.

"Köyler memleketin temeli olduğu gibi köylüler de devletin ve milletin asıl bünyesi; özü ve ruhu demektir. Köy ve köylü denince ilk hatıra gelecek de bittabi toprak yani arazi meselesidir.

Bir kere arazi umumundur. Yani arazinin rakabesi beytülmala aittir. Tasarruf eden işletme muciri demektir. Sonra işletme için muayyen müddetler vardır. Kanun altındaki araziyi işletmeyenlerin elinden arazi alınır. İşletenlere verilir. On iki sene

üst üste toprağı bilâ-niza ekip biçen hakk-ı tasarruf iktisab eder. Böyle bir emekçiye derhal tapu verilir."

• Son yazı; **"Şayan-ı Esef Bir Yangın"** başlıklı bir küçük duyurudur. THİF'nın kongresinin de yapılacağı sinema bilinmeyen bir nedenle yanmış ya da yakılmıştır.

"Millet Bahçesi dâhilinde üç sene evvel yaptırılan sinema ve tiyatro binası zuhur eden bir yangından bütün eşyasıyla beraber bir anda gece alaturka saat dört buçuk raddelerinde kâmilen yanmıştır."

SAYI – 20

1. **Türkiye Komünist Fırkası'nın Şark-ı Karib Milli Cereyanlarına Karşı Nokta-i Nazarı**
2. **Fikre Karşı Fikir Durur / A. Nazım**
3. **Japonya'da İnkılâp Cereyanları / Mütercimi A. Tekinalp**
4. **Fatma Yoldaş'ın Zıya-ı Elemi / H. Gültekin**
5. **Sen Ölmedin Seni Öldürdüler Kadın / Tufan**
6. **Bizde Münevverler / Tufan**
7. **Küşadı Mukarrer Sergi Münasebetiyle /T. Halk İştirakiyun Fırkası Merkezi Umumisi**
8. **Şark Şairleri ve İnsani Düşünce / Bekir Sıtkı**
9. **Aldanmayalım Sulh Silahtadır / Hilmi**
10. **Ben Oyum ki (şiir) / B. L.**
11. **Köylümüzün Dertleri**
12. **Şarka Çevir Yüzünü (şiir) / Ahmed**
13. **Rüya / A. Oktay**
14. **Hasbıhal / Halim Nihad**
15. **Rus Sefarethanesi'nin Bir İzahı**

• Yirminci sayının ilk yazısı; **"Türkiye Komünist Fırkası'nın Şark-ı Karib Milli Cereyanlarına Karşı Nokta-i Nazarı"** başlıklı *Yeni Hayat* imzalı bir makaledir. Ortadoğu'daki ulusal ve sosyal uyanışı ele alan makale Osmanlı sonrası tabloyu şöyle özetlemektedir:

"Neticede altı yüz senelik imparatorluk yıkıldı ve miras paylaşılmaya başlandı. Irak ve Arabistan'a vaziyet eden aç gözlü ve hunhar İngiliz sermayedarları Suriye ve Adana'yı Fransa'ya, Antalya ve civarını İtalya'ya, Trakya ve İzmir'i de Yunanistan'a vermekte bir beis görmediler. Fakat bu yağlı parçaları muhafaza etmek lazımdır. Bunun içinde Türkiye'yi daima kanlı pençeler altında ezmek ve ona göz açtırmamak icap ediyor."

Makale çıkış yolu için *" ittihat ve fiili bir birlik cephesini"* örgütlemek gerektiğini belirtmektedir.

• İkinci yazısı; **"Fikre Karşı Fikir Durur"** başlıklı, A. Nazım imzalıdır. "Millet kavramı üzerinde duran yazar, emperyalizmin doğu uluslarına karşı çifte standardını eleştirdikten sonra, millet olmanın ölçütünü; düşünce özgürlüğü ve örgütlenme özgürlüğü olarak tanımlamaktadır.

"Hürriyet-i efkâr, bu camianın 'aşiret, kabile' mefhumundan uzaklaştığına en bariz bir delili sayılmalıdır... Hürriyet-i içtima, hürriyet-i efkârın bir neticesidir. Hürriyet-i efkâr olmadıkça hürriyet-i içtima mümkün olamaz. İkincisi birincinin bir mevlûdudur (doğuran). Efkâra zincir vurmak, kanın koymak kabil değildir. Fikir olan yerde artık zincir ve hapishane yok demektir. Ölüm sehpaları bile fikir için 'öldürücü' değil doğurucudur."

• Dördüncü yazısı; **"Fatma Yoldaşın Zıya-ı Elemi"** başlıklı, H. Gültekin başlıklıdır. Fatma Hanım, Hacıoğlu Salih'in eşidir ve hayatını genç yaşta kaybetmiştir. Parti çalışmalarına aktif olarak katılan Fatma Hanım'ın kaybı arkadaşları arasında derin üzüntüye neden olmuştur. Onun hatırasını yâd etmek için çeşitli yazılar yazılmıştır. *"Ey yoksullar ve mazlumlar diyarının yüksek ruhlu imanlı kadını! Senin her türlü şiarın fevkinde olan kıdretli şahsiyetin hiçbir zaman zeval bulmadı. O daima yaşıyor ve yaşayacaktır. Sen Türkiye emekçilerinin ilk ve başta olan faziletli bir hemşiresi, şefkatli ve muhterem bir anasısın!"*

• Bu sayıda; **Türkiye Halk İştirakiyun Kongresi'ne** gelecek delegelere bir çağrı yer almaktadır: *"Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Kongresine gelecek arkadaşların Ankara'ya gelir gelmez derhal İkaz Matbaası vasıtasıyla Merkez-i Umumi riyasetindeki kayıt ve kabul komisyonuna müracaat etmelerini..."*

• On beşinci yazı; **"Rus Sefarethenesi'nin Bir İzahı"** başlıklı bir açıklamadır. Ankara'daki Rusya Büyükelçiliğinde meydana gelen kaynağı tespit edilemeyen bir yangın sonrasında Hâkimiyet-i Milliye ve Yeni Gün gazetelerinde yer alan ve yangından elçilik mensuplarını sorumlu tutan haberlere yanıt niteliğinde bir duyurudur.

SAYI - 21

1. **Misafirlere Hoş Geldiniz / Heyeti Tahririye**
2. **Baş Makale: Ölüm Sultanlığı / Nizamettin Nazif**
3. **Sultanlığa Klişe / Keramalettin**
4. ***Yeni Hayat*'ı Ziyaret: Sadul, Zurin, Madlen, Paz, Frederic ve Leonid İçin / Heyeti Tahririye**

5. Altın: Sermayedarlık İçin / Hilmi

6. Teessür: Serseriye Cevap / Merkezi Umumi'den

7. Kıymettar Bir Eser: Abdülkadir Arkadaşın Eseri İçin / Heyeti Tahririye

8. İki Telgraf: Başkumandanlığa ve B.M.M. Riyasetine / Merkezi Umumi'den

9. Bir Beyanname: Fransız ve İngiliz Emekçilerine Türk Emekçileri İçin / Jak Sadul

10. Kara Sayfa: Yoldaş Fatma Salih Hacıoğlu İçin / Muhtelif Arkadaşlar

11. Fırka Beyannamesi Münasebetiyle: Büyük Taarruzdan Sonra / Salih Hacıoğlu

12. Fırka Beyannamesi: Bütün Dünya Komünist Fırkalarına ve Amele Teşkilatlarına / Merkezi Umumi'den

13. Amele İçin: Alâkadar Makam Neresi İse Oraya / Heyeti Tahririye

14. Bir Nokta-i Nazar: Eski Hamam Eski Tas / Y. M.

15. Şarklılara: Şark Birliğine Giderken Hint İhtilalcıları ile Biz / Nizamettin Nazif

16. İki Mektup: Jouhaux ve Zinovyev Arasında / Tekin Alp

17. İnkılâp Yazısı: Proletarya Saflarına Doğru / Tufan

18. Amele İçin: Matbaa İşçileri Derneği Münasebetiyle / Hasan Tahsin

19. İnkılâp Yazısı: Seni Gözümle Gördüm / Hilmi Gültekin

20. Şiir: Para Sultanlığına Ölüm / Ahmet

21. Şiir: Gözlerimiz / Nazım Hikmet

22. Amele İçin: Biz Ameleler Ne İstiyoruz? / Nasırlı Gazeteci

23. Amele İçin Diyorlar ki / İşçi

24. Fırkaya Ait: Bütün Dünya Emekçileri Birleşiniz! / Heyeti Tahririye

• *Yeni Hayat*'ın 21. Sayısı (Kapakta yanlışlıkla Sayı:20) 19 Eylül 1922 tarihlidir. Bir önceki sayıdan (Sayı:20, 22 Ağustos tarihli) yaklaşık bir ay sonra basılmıştır. THİF'nın Kongresi *Yeni Hayat*'ın basıldığı günlerde gizli olarak yapılmaktadır. 21. Sayıda Kongreyle ilgili bir haber bulunmamaktadır. Ancak Kongre için Ankara'ya gelen Komintern delegeleri ve diğer konukların *Yeni Hayat*'ı ziyaretleri geniş şekilde dergide yer almıştır. Ve dergi diğer sayılara göre iki dergi hacmindedir. Bu sayıda ilk defa Sahip ve Müdir-i: A. Nazım yanında, Başmuharrir: Nizamettin Nazif ismi künyeye girmiştir.

• İlk yazısı; **"*Yeni Hayat*'ın Kahkahalarla Güldüğü Bir Hadise"** başlıklı ve Heyet-i Tahririye imzalıdır. *Yeni Hayat*'ın kapatılma girişimlerini şiddetle kınayan gazete bir başmakaleyle yanıt vermektedir: *"Fakat her ihtimale karşı Yeni Hayat heyet-i tahririsi efkâr-ı umumiyeye bir daha, daha gür ve kuvvetli bir sesle bağırır ve haykırır: Komünizm bir meşkûredir ki, onu öldürmek istemek onun hararetini körük-*

lemek demektir. Her şey ölür her şey mahvolur. Fakat kaynağını işçi ve çiftçi kitlesinin gözyaşlarından alan iştirakçilik yeryüzünde ebedi ve müstakardır (kalıcı)."

• Dördüncü yazısı: **"*Yeni Hayat*'ı Bir Ziyaret"** başlıklı yazıda; İlk defa kullanılan fotoğrafla birlikte "*Üçüncü Enternasyonal'in, Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Birinci Kongresi'nde hazır bulunmak üzere gönderdikleri üç murahhas ve bazı emekçi gazete muharrirleri Türk emekçileri matbaasını ziyaret ettiler*" haberi bulunmaktadır.

• Sekizinci yazısı; **"Büyük Millet Meclisi Riyaseti'ne" Şark'ın Kurtuluş Ordusu Başkumandanlığına** başlığıyla THİF'nin, 10 Eylül'de İzmir'e giren Türk Ordusunun Yunan işgalini bitirmesi dolayısıyla çektiği telgraf metnidir.

"Üç seneden beri Şark'ın düşmanı İngiltere'nin pek alçak uşağı Yunan emperyalistlerine karşı tarlasını, kulübesini, namusunu müdafaa eden cesur ve fevkalâde gayur ordumuzun son günlerde kazandığı mutlu muzafferiyetleri Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası kat'i istihlası milliye doğru atılmış en büyük bir nokta olarak selamlar ve bu azim muvaffakiyetinden dolayı bizzat ordumuzu, işçi ve çiftçi kitlelerini umum halk ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'ni tebrik eder."

• Dokuzuncu yazısı; **"Fransız ve İngiliz Emekçilerine, Türk Emekçileri İçin"** başlıklı ve THİF Kongresi için Ankara'ya gelen Fransız komünist Jak Sadul'un bir yazısıdır.

"Dün Türk Yunan ihtilafını ihdas eden Lloyd Corc hükümeti olduğu gibi bugün de bu ihtilafın yaralarını kurcalayan yine bu hükümettir. Yarın elleri arasında görüp alet gibi kullandığı Konstantin'e mücadeleyi idame ettirmekten çekinmeyecek olan yine o hükümet olacaktır. Yine bu hükümet icraatı Yunan askerleri tamamıyla teslimi silaha mecbur olacak olursa her vasıtaya müracaat ederek bedbaht Türk milletini muzafferiyetin meşru semerelerinden mahrum etmek isteyecektir."

• Onuncu yazısı; **"Yoldaş Fatma Salih Hacıoğlu İçin"** başlıklı; Salih Hacıoğlu, Nizamettin Nazif, Emine Rüştü, A. Oktay, Ahmet, Kenan, Bahattin imzalı; Fatma Hanım'ın ölümü dolayısıyla arkadaşlarının yazdığı kısa yazılardan meydana gelmiştir.

"Emekçiler! Türk komünistlerinin anası olan kadın öldü, öksüz kalan varlığınıza ağlayın!

Tellerin Getirdiği Ölüm İçin: Mersin'den Ankara'ya uzanan telgraf hatları bize pek kara bir haber getirdi. Anadolu'da komünizmin yolbaşçılarından olan Fatma yoldaş ölmüş. Bu habere bir türlü inanmak istemeyen kalpler bu yüce validenin yetiştirdiği komünistlerin onu istihlaf edebileceğiyle mütesellî!

Fatma öldü. Fakat onu tanıyanların kalbinde yaşıyor."

• On birinci yazısı; **"Büyük Taarruzdan Sonra ve Bütün Dünya Komünist Fırkalarına ve Amele Teşkilatlarına"** başlıklı, Fırka Beyannamesi Münasebetiyle Kâtib-i Umumilikten imzalı birbirinin devamı iki yazıdır. Makale, Batı ülkeleri işçi ve komünist partilerine seslenerek, kendi hükümetleri üzerinde bütün imkânları kullanarak ***"Türkiye'den elinizi çekiniz!"*** demelerini istemektedir. Ve Komünist Enternasyonal'in doğu ve batı dünyasındaki devrimci dayanışmaya atıf vardır. *"Üçüncü Enternasyonal dır-endiş bir tahlil ile Şark'ın istihlas-ı milliyesi ile Garb'ın proleter inkılâbı arasındaki münasebet-i samimiyeyi meydana koymuş, Şark'taki istihlas-ı milli hareketlerine mülzahereti komünist fırkalarının ve inkılâpçı amele teşkilatlarının en esaslı bir akideleri sırasına getirmişti."*

• Diğer bir yazı; **"Kapta Olduğuna Bakmayın Ciddidir Ha! Bakunin'den Talebesi Olduğunu İddia Eden Aka Gündüz Beyefendinin Çıplak Ensesine Birinci Şaplak"** başlıklı, Sinameki Yoldaş imzalı bir yazıdır. Peyam-ı Sabah'dan Aka Gündüz'ün "Birinci Tokat" unvanlı baş makalesinde kendisini Bakunin'in çırağı olduğunu yazarak Komintern temsilcilerinden Ahmet Cevat, Zurin ve Sadul'a ithamlarına karşı yazılmıştır. *"Ben zannediyorum ki Bakunin'in söyleyebileceği cümle ancak şudur: Anarşizm karargâhındaki burjuva arabacısı, sen kendi makalenle tokadı Ahmet Cevat yoldaşa değil belki kendine vurdun. Türkiye ameleleri anarşizm maskesine bürünmek isteyen aksi inkılâpçıları pekiyi surette fark ve temyiz etmektedir."*

• Yirmi birinci yazısı; "**Gözlerimiz**" başlıklı, Nazım Hikmet'in Moskova'dan gönderdiği bir şiirdir. *"Kafamızda güneş / Ateş / Bir sarık / Arık toprak / Çıplak ayaklarımız çarık / İhtiyar katırından / Daha ölü bir köylü / Yanımızda / Yanımızda değil / Yanan / Kanımızda..."*

• Yirmi beşinci yazısı; **"Fırkamızın Kayseri Merkez-i Heyeti de teşkil etti"** başlıklı, THİF'nın Kayseri örgütünün kurulduğunu belirten yazıdır.

VI- Yeni Hayat'ta Yer Alan Yazarlar, Makaleler, İlgili Sayılar ve Notlar:

Yeni Hayat'ta yer alan yazı / makalelerin altlarındaki imzalar alfabetik olarak aşağıda dizilmiştir. Karşısında ise makalenin başlığı ve yazının bulunduğu sayı yer almaktadır.

Ahmed: *(Bir Ders,-Şiir- S.7), (Şark'a Çevir Yüzünü, S.20), (Para Sultanlığına Ölüm, S.21)*

Abdülhaluk Za'i: *(Kapitalizm Medeniyetinin Gurubuna doğru, S.5)*

Ahmet-Mehmet: *(Değirmen, -Şiir- S.13)*

Ali Fuat: *(Ona, -Hikâye- S.16)*

Arif Oruç: *(Bir Ölü, S.11), (Bin Altına Bir Evliya, S.12)*

Ayın. H. S. B.: *(Çeviri, İcra Komitesi Tarafından Komünist Enternasyonal'in İkinci Kongresine Arz Edilen Mevzular, S. 8, S. 9, S. 10, S. 11, S. 12)*

Anadolu İşçisi: *(Sermayeciliğin Milli ve Ailevi Servetimizle Mücadelesine Karşı S. 9)*

A. Nazım: *(Tagallüp, S.4), (Rakı, S.6), (Ava've, S.6), (Tahtlar ve Tahtı Kuranlar, S.7), (Fesuphanallah, S.9), (Muhacir Mektubu, S.11), (Ne İsteniyor?, S.12), (Çok Yaşa, S.14), (Kuzu, S.15), (Amele, S.15), (Söz ve Hak, S. 17), (Düğünler, S.18), (Fikre Karşı Fikir Durur, S. 20)*

A. Tekinalp: *(Çeviri, Beynelmilel Kızıl İşçi Cemiyetleri ve Sermayenin Onlara Taaruzları, S.9), (Çeviri, Rus Teşrin-i Evvel İnkılâbı, S.10), (Çeviri, Balkanlar İnkılâp Arifesinde, S.11), (Çeviri, Şark- Karib ve Şark'ı Ba'ide ve Müstemlekelerde İşçi Harekâtı, S.15), (Çeviri, Japonya'dan İnkılâp Cereyanları, S.20)*

Bekir Sıtkı: *(Dergâh ki Göze Geri Girdim Ray, S. 20)*

Buda: *(Şahika ve Uçurum, S.15)*

B. L.: *(Cihan İnkılabının Esbab ve Avamili, S. 10), (Maske ve Yalan, S.11), (Yalancı Adalet Hakiki Hürriyet, S.12), (Feciat Devirleri, S.13), (Ben Oyum ki, -Şiir- S.20)*

C. N. : *(Fuhuş ve Fuhuşla Mücadele, S.1)*

C. Ş.: *(Hakiki İnkılap, S. 9), (Bir Hitabe, S.10), (Beşeriyet-i Muztaribe, S.11)*

Ebun nejad : *(Bir Mektup S. 4), Amele ve İşçi Arkadaşlarıma, S. 10), (Türk İşçi ve Amelesi Ne istiyor?, S.11)*

Emekçi: *(Anadolu Komünist Kongresi ve Emekçilerimiz, S. 18)*

Erzurumlu Nazım Nazmi: *(Yoldaş Lenin'e, -Şiir- S.16)*

E. C. : *(İçtimaiyat, S.1)*

E. K.: *(Gün geçtikçe, S.2)*

Halim Nihad: *(İnkılâpçı Hayat Sahifeleri, S.17), (Hasbıhal, S. 20)*

Hasan Tahsin: *(Matbaa İşçileri Derneği Münasebetiyle, S.21)*

Heyet-i Tahririye: *(Maksadımız, S. 1), (Yeni Hayat'ın Kahkahalarla Güldüğü Bir Hadise, S. 21), (Yeni Türkiye ve Ziraat, S. 21)*

Hilmi: *(Aldanmayalım Sulh Silahtadır, S.20), (Azrail'le Nikâhlandın Altın, S.21)*

Hulusi: *(Dertli Efendi, S.12)*

H. Gültekin: *(Fatma Yoldaş'ın Ziyâ-ı Elimi, S. 20), (Seni Gözümle Gördüm, S. 21)*

H. Y. V.: *(E. Varga'dan çeviri, Cihanşümul Kapitalist İktisadiyatın Buhranı, S.1, S. 2, S. 3, S. 4, S. 5, S. 6, S. 8, S. 9, S. 10)*

İbn-i Mevlana [Ayın]. Oktay: *(Rüya, S. 20)*

İşçi: *(Sanat ve İşçilik, S. 12), (Biz Ameleler Ne İstiyoruz?, S. 21)*

İbnülhattar Edibali: *(Öksüz Kız,-Şiir- S. 9)*

Jak Sadul: *(Fransız ve İngiliz Emekçilerine Türk Emekçileri için, S. 21)*

Kadri: *(İstanbul'umuz İçin, S. 4)*

Kasapoğlu: *(Yollar Yolsuzluklar, S.13), (Neye Muhtacız?, S.14), (Büyük Dert, S.15)*

Kızıl Ateş: *(Bekle Ey Yorgun Kalp, S.14)*

Kızıl Sendika Yurdu: *(Sermayenin Taarruzuna Karşı Beynelmilel Kızıl Sendika, S. 16)*

K. B.: *(F. Engels'den çeviri, Komünizm Prensipleri, S.1, S.2), (Vaziyet ve Vazife, S.3)*

K.P.: *(Paris Komünası Hatırasının Tes'idi, S. 2)*

K. T.: *(Şark'ın Kurtuluşu, S.15)*

Maksim Gorki: *(Saadet İçin Yegâne Yol S. 7), (Vladimir İlyiç Lenin, S. 12, S. 13)*

Mithat Cemal: *(Ahlak ve Kadın, S. 4)*

Mecmua: *(İktisat İşleri, S. 17)*

Mehmet Hüsnü El Arabi: *(Mısır Sosyalist Fırkası, S. 17)*

Mehmet Rasim: *(Muhacir Kız,-Şiir- S.7)*

M. Kollontay: *(Fahişelik ve Onunla Mübareze Çareleri, S. 2, S. 3, S. 4, S. 5, S. 6, S. 7, S. 8)*

M. Necati: *(Cenova Konferansı Münasebetiyle, S. 6)*

N. Buharin – N. Preobrajenski: *(Komünizm Elifbası, S. 16, S. 17, S. 18)*

Nasırlı Gazeteci: *(Diyorlar ki; 25 Yıldır Çalıştık Didindik; Yine Açız, Yine Aç, S. 21)*

Nazım Hikmet: *(Müşterek Zahmet, S. 18), (Gözlerimiz, S. 21)*

Nizamettin Nazif: *(Anadolu, S.12), (Anadolu Nasıl Yaşıyor?, S.14), (Ölüm Sultanlığı, S. 21) , (Hint İhtilalcıları ve Biz, S. 21)*

Orhan: *(Korkulu Rüya, -Hikâye- S.13)*

Ruşen Zeki: *(Nur-u Ateş Ekinleri, S.10), (Nasyonalizm ve Sosyalizm, S.11)*

Salih Hacıoğlu: *(Teessür, S. 21), (Yoldaş Fatma Salih Hacıoğlu İçin, S. 21)*

Saraçoğlu: *(1 Mayıs, -Şiir- S.7), (Amele ve İşçilerimizi İrşad İçin Yazmalıyız, S. 14)*

Sinameki Yoldaş; *(Kapta Olduğuna Bakmayın Ciddidir Ha!, S. 21)*

Şevket Aydemir: *(Sana Söylüyoruz Genç Komünist, S.7), (Savulun Makine Dağılıyor, S.18)*

Tufan: *(Cadı, S.7), (Şark'a Doğru, S.11), (Ne Yaptık, Hatamız Ne?, S.12), (Şark'ın İsyanı, S.13),*

(Aldanıyorlar, S.14), (Şark'ın Nasibi Ne?, S.15), (Bir Mukaddime, S.15), (Ben Benim Sen de Sen, S. 16),(Temdin mi Talan mı?, S.17), (Sen Ölmedin, Seni Öldürdüler; Kadın, S. 20), (Bizde Münevverler, S. 20), (Proletarya Saflarına Doğru, S. 21)

Turgut: *(Beşeriyete, -Şiir- S.14)*

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Merkezi Umumisi: *(BMM Hükümetine Beyanname S. 3), (Cihan Amele ve Köylüsüne ve Üçüncü Enternasyonal Vasıtasıyla Komünist Fırka ve Teşkilatlarına Beyanname S. 5), (Yunan Köylü, Amele ve Askerlerine Bir Hitap, S. 15), (Anadolu Köylü, Amele ve Askerlerine Hitap, S. 16), (Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresinde Küşadı Mukarrer Sergi Münasebetiyle, S. 20), (Kongreye Gelecek Arkadaşların Nazar-ı Dikkatine, S. 20), (Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetine, S. 21), (Büyük Taarruz'dan Sonra, S. 21), (Bütün Dünya Komünist Fırkalarına ve Amele Teşkilatlarına, S. 21)*

Yeni Hayat : *(18 Mart S. 1), (Bir Mayıs Bayramı S. 7), (Halk İştirakiyun Konferansı Etrafında, S. 17), (Türkiye Komünist Fırkası'nın Şark-Karib Milli Cereyanlarına Karşı Nokta-i Nazarı, S. 20), Deniz Aşırı İllerden Gelen Bizden Konuklara, S. 21), (Alâkadar Makam Neresi İse Oraya, S. 21)*

Y. M.: *(Eski Hamam Eski Tas, S. 21)*

• *Yeni Hayat*'ta **A. Nazım** veya **Nazım** imzasıyla yazan kişi THİF Katib-i Umumisi **Ali Nazım (Resmor)**'dur. Dergide en çok yazı yazan isimlerin başında gelmektedir. Kendi imzası ile on üç makalesi bulunmaktadır. İmzasız, ancak onun yazdığı tahmin edilen; Ömer Ağa'dan Nazım Bey'e (Sayı 10), Kesik Saçlar (Sayı 11), Osman'dan Nazım Bey'e (Sayı 12) başlıklı biri şiir üçyazısı daha bulunmaktadır. Nazım Bey'in yazıları dergideki diğer yazılardan içerik açısından da (halkçı-iştirakiyun olarak tanımlanabilecek) bir farklılık göstermektedir. Ali Nazım (Resmor) 1922 yargılamalarından sonra siyasetten çekilmiş, 1935'de İstanbul'da yaşamını kaybetmiştir. 1922'den sonra Ankara'da yasal siyaset yapma imkânı THİF'nin kapatılmasıyla ortadan kalkmış, sol siyasetin ağırlığı İstanbul'a, Şefik Hüsnü'nün başında olduğu Türkiye Komünist Partisi'ne kaymıştır.

• *Yeni Hayat*'ta takma isimlerle yazı yazan ve genellikle çevirilerin altında adı olan **Tekinalp veya A. Tekinalp, İsmail Hüsrev Tökin'dir**. Tökin, 1925 Türkiye Komünist Partisi tevkifatında ceza almış, 1927'den sonra ise politikadan uzaklaşmıştır.

• **Tufan** ismiyle makaleler yazan ise **Hüseyin Hüsnü**'dür. Hüseyin Hüsnü Rusya'da savaş esiriyken Mustafa Suphi grubuna girmiş, İstanbul'a gönderilmiş, İstanbul'da Ziynetullah Nevşirvanov'la Sosyal Demokrat partide birlikte olmuş, sonra Rusya'ya dönmüş, 1920'de Upmal Angarski ile Ankara'ya gelmiş ve Sovyet Büyükelçiliğinde tercüman olarak çalışmıştır. Seyyare Yeni Dünya Gazetesi'nde Çerkes Ethem yanlısı bir makaleyi Nizamettin Nazif'le birlikte yazdığı suçlamasıyla Hükümet tarafından (muhtemelen) sınır dışı edilmiş, sonra yeniden Türkiye'ye dönmüştür.

Hüseyin Hüsnü yazı yazmaya Moskova'da başlamıştır. Hüseyin Hüsnü imzalı bir makale Mustafa Suphi'nin yönetiminde yayımlanan ***Yeni Dünya*** gazetesinin 7. sayısında (Moskova, 15 Ağustos 1918) bulunmaktadır. *'Şark ve Sosyalizm'* başlıklı makalede Hüseyin Hüsnü, ilk kez Şeyh Bedreddin'i ve Bedreddin hareketini okurlarına tanıtmıştır.

• **Nazım Hikmet**'in Moskova'dan gönderdiği iki şiiri *Gözlerimiz* ve *Müşterek Zahmet Yeni Hayat*'ın 18 ve 21. sayılarında yayımlanmıştır.

• Sol hareket içinde sonraki yıllarda isimlerine rastlayacağımız **Şevket Süreyya Aydemir** ve **Ruşen Zeki** de, ilk yazılarını *Yeni Hayat*'ta yazmışlardır.

Ruşen Zeki, 1930'lu yıllarda TKP muhalefetinin Sivas'ta topladığı bölgesel bir kongreye Hasan İzzettin Dinamo'yla birlikte katılmıştır. Kongre, partinin Nazım Hikmet'in başında olduğu "muhalefete" bağlanmasını kararlaştırmıştır. Kongre sonrası Ruşen Zeki, Sivas Bölgesi, Hasan İzzettin Ankara ili sorumlusu olmuştur. "Ey Türk İşçisi Teşkilatlan" başlıklı bildiri sonrası tutuklanmıştır.

• **Arif Oruç** ise Çerkes Ethem'in iki yıl önce Eskişehir'de çıkardığı "**Seyyare Yeni Dünya**" gazetesinin başmuharriri ve imtiyaz sahibi olan bir gazetecidir. 1921 Ankara İstiklal Mahkemesi yargılamalarından sonra ismine yeniden *Yeni Hayat*'ta rastlıyoruz.

• **Nizamettin Nazif**'te Arif Oruç gibi Seyyare Yeni Dünya gazetesinden gelmiştir. Etkili ve renkli kalemiyle *Yeni Hayat*'ın önde gelen gazetecilerinden olmuş, *Yeni Hayat* yayımlanırken aynı ekip tarafından çıkarılan **Şark'ın Sesi** gazetesinin başmuharrirliğini yapmıştır.

• *Yeni Hayat*'ta **B. L.** imzasıyla yazıları bulunan kişi muhtemelen **Behram Lütfü'dür**. Behram Lütfü Manastır doğumludur. Eskişehir ve Bursa'da Ethem Nejat'ın öğrencisi olmuş, siyasi gelişimi İttihatçılıktan sol'a kaymış, Çorum ve Sivas'ta öğretmenlik yapmıştır. 1919'da Eskişehir'de yayımlanan İşçi gazetesinin mesul müdürlüğünü yapmıştır. 1920'de Nazım Bey'le tanıştıktan sonra Yeşil Ordu Cemiyeti ve Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası kuruluşlarında görev almıştır. THİF'nin ilk kuruluşunda partinin yayın organı Emek gazetesinde çalışmış, parti kapatılma sürecinde 3 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. THİF'nin ikinci kuruluşunda da Behram Lütfü partinin örgütlenme çalışmalarına katılmıştır. Sonraki yıllarda Behram Lütfü yeniden Çorum'da öğretmenliğe dönmüş, politik çizgisi de yeniden milliyetçilik ve Kemalizm olmuştur.

• Ağustos kongresi sonrası THİF Katib-i Umumisi olan **Salih Hacıoğlu**'nın ismi ise ilginç bir şekilde derginin (bizdeki) son sayısının dışında bir yazı ve makalede adı geçmemektedir.

• Derginin 20 ve 21. Sayılarında yazısı olan **Hilmi** (Ahmet Hilmi) THİF Riyaset Heyeti (Başkanlık Kurulu) üyesidir. 1. THİF'de de Merkezi Umumi üyesidir.

• **H. Gültekin**'in ise THİF'nın Mersin bölgesindeki örgütlenmesinde adı geçmektedir.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası ve *Yeni Hayat* Dergisi İçin Kaynakça:

***Yeni Hayat* Dergileri**

Ali Engin Güran, Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Yayın Organları I, Emek 1, *Yeni Hayat* 1, 2, 3., Katkı Yayınları Belgesel Sosyalizm Serisi No:2, İstanbul 1976

Bilal Şen, TKP'ye İlişkin Tarihsel Bir Tartışma, Toplumsal Tarih Dergisi, Kasını 2000

Dimitr Şişmanov / Türkiye İşçi ve Sosyalist Hareketi, Belge Yayınları, İstanbul 1990

Erden Akbulut ve Mete Tunçay, Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası, İletişim Yayınları, İstanbul 2016

Fethi Tevetoğlu, Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1967

Füruzan Husrev Tökin / Türkiye'de Siyasi Partiler, Elif Matbaası, İstanbul 1965

George S. Harris, Türkiye'de Komünizmin Kaynakları, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1979

Hamit Erdem, 1920 Yılı ve Sol Muhalefet, Sel Yayıncılık, İstanbul 2010

Johannes Glasneck, Kemal Atatürk ve Çağdaş Türkiye, Onur Yayınları, İstanbul 1976

Kerim Sadi, Türkiye'de Sosyalizmin Tarihine Katkı, İletişim Yayınları, İstanbul 1994

Komintern Belgelerinde Türkiye-1, Kurtuluş Savaşı ve Lozan, Kaynak Yayınları, İstanbul 1977

Mehmet Perinçek, Atatürk'ün Sovyetlerle Görüşmeleri, Kaynak Yayınları, İstanbul 2007

Salih Cenik, Birinci Meclis'te Tokat Milletvekilleri, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2005

S. İ. Aralov, Bir Sovyet Diplomatının Türkiye Anıları, Birey Toplum Yayınları, Ankara 1985

2017 / Güzelbahçe / İzmir

Hamit Erdem

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Haftada Bir Çıkar

Yıl 1, Sayı 1

İştirak Şartları: Yıllığı 450, Altı Aylığı 250, Tanesi 10 Kuruş

Geçmiş Nüshaları 20 Kuruştur

Cumartesi 18 Mart 338 – 922

Sahib ve Müdîri: Nazım

İdarehane:

Ankara, İmaret Mahallesinde Daire-i Mahsusa

***

MÜNDERİCAT

1. **Maksadımız**
2. **16 Mart**
3. **18 Mart**
4. **İktisadiyat Buhranı "Tercüme" (Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının)**
5. **İçtimaiyat**
6. **Fuhuş ve Fuhuşla Mücadele**
7. **Tercüme Kısmı (Komünizm[*in*] Prensipleri)**
8. **Türkiye Kooperatif Şirketinin Meclis-i İdare İntihabatı**

Ankara İkaz Matbaası

Maksadımız

Biz son on sene içinde geçirdiğimiz hayata bakınca şöyle bir manzara görüyoruz. Beşeriyet-i hâzıra kendisinin tarihî tekâmülünde öyle bir devreye dâhil olmuştur ki içtimaî bünyesinde mevcut bulunan iktisadî zıddiyetler bütün çıplaklığıyla meydana çıkmıştır.

Bu iktisadî zıddiyetlerin meydana çıkması neticesinde eski içtimaî hayatın bütün esasları sarsıldı, eski içtimaî düşüncelerin ve yolların temelleri çöktü. İçtimaî inkişaf kanunları hakkında mevcut bulunan eski tasavvur ve idrak tarzları uçuruma yuvarlandı. Bu iktisadî zıddiyetlerin tekâmülü bütün bu müthiş vakayi ve hadisat çağlayanları arasında içtimaî ve kıymet hükümlerini kahhar ve cebbar bir hâkimiyet tutmaz [?] kararıyla değiştirdi. Hülasa:

Bizim eski bildiğimiz hayat sarsıldı, sallandı ve hâlâ da sallanıyor. Bizim eski fikirlerimiz, eski bilgilerimiz ta temelinden yıkıldı, hâlâ da yıkılıyor. Dünyaya yeni bir hayat kapısı açıldı.

Evvelleri birçok kimseler tarafından insanların halâs ve selâmet çareleri diye ortaya atılmış ve herkesçe de öyle tanınmış ve öyle bilinmiş olan şeyler bugün insanları felâkete, musibete sürükler bir alet hükmünde kaldılar. Bunların yerini yeni anlar, yeni usuller, yeni töreler tuttu ve tutuyor. Bir taraftan eski biçimlerin hâlâ devam eden dalgaları, diğer taraftan yeni hayatın, yeni fikirlerin göklerde ve yükseklerde çakan ve gürleyen yıldırımları...

Hangisinden korkmalı ve hangisine sarılmalı. Buna mı, ona mı?

İşte herkesi düşündüren ve birçoklarını bir takım karanlıklar içinde şaşırtan ve bunaltan şey.

Bu gayet tabiidir.

Son beş sene içinde bütün cihanı kaplayarak cereyan etmekte, birbiriyle arapsaçı gibi karışık bir surette bağlanarak inkişaf etmekte olan hadisat fırtınaları arasında geçirmekte olduğumuz bu tarihî devrenin mahiyet-i hakikiyesini tahayyül ve idrak etmek ve eski ilmî usullerin yardımıyla bunun kıymetini takdir edebilmek tabiatıyla güçtür.

Çünkü hayat-ı içtimaiye ve iktisadiyede başlayan sarsıntılar, bütün düşünenlerin, bütün âlimlerin kafalarında da sarsıntılar yapmıştır.

İşte her şeyi görerek, yoklayarak onların asılları ve sebepleri üzerinde fikirler yürütüp düşünceler ve düşünce yolları çıkarmak isterken hemen umumiyetle ruhî ve mefkûrevî avamile istinat eden Charles Gide, Herbert Spencer, Durkheim mektepleri; işte şu yılmaz ve sarsılmaz zannolunan eski nazariyeler, eski usuller bakınız nasıl çürüdü, nasıl çöktüler?

Evet, bu mekteplerin en ateşli ve en eski şakirdleri bile dünyanın nereye gittiğini, nereye gideceğini takdirden âciz kalmakla fikrî yoksulluklarını ve mekteplerinin temelsizliğini herkese gösterdiler.

Bu böyle olmakla beraber, yani her ne kadar bugünü ve bugünlerin etrafımızda cereyan eden hadiselerini tetkik zorsa da bunu yapmak lazımdır.

Bilhassa iktisadî eksikliklerimizden, bin türlü yokluklarımızdan dolayı türlü güçlüklerle kuşatılmış olmakla beraber "ilim" itibariyle de geri bulunan Şark-ı Karîb ve yeni Türkiye için bu lüzum daha kat'îdir.

Şark-ı Karîb ve Türkiye'nin iktisadî inkişafını tenvir, içtimaî hadisatını tetkik ve tahlil vazifesini kendisine gaye ittihaz eden bir mecmuaya ihtiyaç derkâr idi. Bu mecmua bütün eski içtimaî düşüncelerin sarsıldığı bir zamanda kendi gayesine doğru ilerlerken, şe'nî ve afakî esaslara müstenit olduğu, hatasızlığını hadisat ile teyit ettiren yeni içtimaî mektebin gösterdiği usullerle yürümesi icap edeceği tabiidir.

Binâenaleyh mecmuamız neşriyatında Marksizm mesleğini takip edecektir.

Marksizm mesleği Türkiye içtimaiyatı ve içtimaiyatçıları için de pek yabancı olmasa gerekir. Çünkü 70 bu kadar senelik bir varlığı olan bir meslek cihanda pek çok ulema, mütefekkirîn, müverrihîn, iktisadiyûn ve halk hâdimleri arasında pek şerefli hukuk kazanmıştır.

Bu meslek yalnız hadisatı ve onun esbabını göstermekle iktifa etmez. Aynı zamanda hadiselerin ileride alması mümkün ve muhtemel olan esbabını da gösterir ve kendisinin malik olduğu esasata istinaden heyet-i içtimaiyenin inkişafi yollarını ve onun muhtaç olacağı mecraları anlatarak istikbal için hazırlanmaya ve hazır bulunarak istikbalin hadisatına icra-yı tesire dahi imkân verir.

Dünyada cereyan eden bütün içtimaî, iktisadî hadiseler, Hegel, Feuerbach tarafından keşif ve Karl Marks tarafından ikmal olunduğu veçhiyle bir saat makinesi intizamıyla ve muhtelif tezatların sevkiyle tebeddül ve tahavvül eylemektedir.

İstihsal kuvvetlerinin şimdiye kadar olan keyfiyet-i inkişafı insanlar arasında öyle bir içtimaî münasebet tarzı doğurmuştur ki bu tarzın neticesinde hâlâ tabiatın tahakkümünden kurtulamamışlardır.

Şimdiye kadar meydana gelen bütün terakkiyât ve inkişafât, fennî terakkinin süratı ile ve hayât-ı ictimaiyenin (veyahut münasebât-ı istihsaliyenin) gerginliği arasındaki tezadın büyümesiyle husule gelmiştir.

İşte tarihin kaçılmak ve durdurulmak mümkün olmayan bu icbarı karşısında emperyalizm ve kapitalizm heyet-i ictimaiyesinin ve Avrupa ile Amerika'daki istihsalât idaresi tarzının (yani bugünkü Avrupa ve Amerika eşkâl-i hükümetinin) artık harabîsi zarurî bulunmaktadır.

Avrupa ve Amerika kuva-yı istihsaliyesindeki makine terakkiyâtının son dereceye gelmiş bulunması bu kuva-yı istihsaliyeyi bizzat boğmuş ve bilhassa bu tarz istihsalin tev'emi olan ferdî sermayecilik usulünü çürümeye ve dağılmaya mahkûm etmiştir.

Bundan çıkan zarurî neticelerden biri de iktisaden geri kalmış ve ezilmiş olan Şark memleketlerinde millî inkılâpların zuhurudur, bu da tarihin bir hükmüdür.

Avrupa ve Amerika kendi hayât-ı istihsaliyesini yaşatmak için istila ve istismar siyasetinin demir pençesini Şark'a, Şark-ı Karîbe de uzatmıştır. Ve o el ilk hamlede

yerli sanayii, yerli hayât-ı istihsaliyesini boğmuştur. Buysa Şark'ın hayatı demek olan istihsalî inkişafıyla mütezad bulunmaktadır. Bugünkü Anadolu millî kıyamının, bugünkü Irak, Suriye, Mısır harekâtının asıl sebebi işte budur.

Biz bu kıyamları bir hak, bir hakk-ı meşru, bir yaşamak ve yükselmek çaresi olmak üzere hürmetle kaydeder, bunlara merbut ve mazhar olmayı kendimize bir vazife biliriz.

Binâenaleyh mecmuamız bu millî kıyamların, bu kurtuluşa doğru hareketlerin daima ilmî ve iktisadî muakkib ve münekkidi kalmakla beraber, halkımızın ve cihan inkılâbı için tenevvüre teşne fikir sahiplerinin müstakbel hizmetlerine kolaylık olmak üzere etrafımızda olup biten vakayinin hakikatlerini, iktisadî ve ilmî esbabını olduğu gibi bildirmeyi de kendisine umde ittihaz etmiştir.

Şark-ı Karîb ve bilhassa Türkiye'nin en mühim kusurlarından biri de halk tabakaları arasında iktisadî teşkilâtın yokluğudur. Sınıf şuurunu daima nazar-ı dikkate alacak olan mecmuanın neşriyatı bu eksikliğin izalesine dahi yardım edecektir.

Mecmuamız felsefe ile tevaggul eden zevatın, iktisatçıların, genç münevverlerin, muallimlerin, doktorların memleketimizin hayât-ı ictimaiye ve iktisadiyesine ait fikirlerine, makalelerine açıktır. Yalnız bize makale gönderecek zevattan iki ricamız vardır. Biri yukarıdan beri izah ettiğimiz mesleğimize muvafık olması, ikincisi de mümkün olduğu kadar sade bir lisanla yazılmasıdır.

Heyet-i Tahririye

***

16 Mart

Bu memleketin, bu halkın, Osmanlı namı altında yaşayan şu cemiyetin pek yakın zamanlara mahsus bir 31 Mart'ı olduğu gibi, bir de 16 Mart'ı vardır. 31 Mart Osmanlıların hak için, hukuk için, yaşamak ve yaşatmak için bir gün bihakkın ayaklanarak devirdikleri zulüm, zor ve zorbalık idaresinden dokuz ay sonra canlanarak başkaldırması, kösteklenmiş bir azgın canavarın kudurup etrafa saldırması demektir.

16 Mart!

16 Mart bir canavarın değil birçok canavarların yine bize, yine bu zavallı halka, bu zavallı memlekete saldırmasıdır ve şüphesiz daha korkunç, daha yırtıcı bir şeydir.

Avrupa'nın kapitalist ve emperyalist hükümetleri, başta İngiltere olmak üzere, birdenbire İstanbul'u işgal ettiler. Bu kudurmuşların dişleriyle didiklenen, parçalanan ilk kurbanlarımız yine zavallı Mehmetçiklerimiz olmuştur. Ve bunlar, işte bu 16 Mart'ın ilk kurbanlarıdır.

Evet, İstanbul'un bir karakolhanesinde emin ve asude yatıp uyuyan ve kim bilir belki de uykularında köylerinin yeşil tarlalarını, çiçekli bahçelerini, güzel dağlarını ve tatlı ırmaklarını gören ve ruhlarıyla seven ve sevilen o zavallılar bu tatlı uykula-

rında iken süngülü, kılıçlı, revolverli ecnebi efradının baskınına uğradılar ve yataklarında öldüler, öldürüldüler.

Merkez-i saltanatımızın bütün devairi işgal olundu. Devair reislerinin, kabine nazırlarının kapılarına süngülüler diktiler. Padişahı esir ettiler.

Sonra?

Sonra daha feci, daha müthiş bir şey yaptılar, Millet Meclisi'ni bastılar. Oradan bizim muhterem mebuslarımızı tuttular, Malta'ya gönderdiler. Bunları kimler yapıyordu?

Onlar ki bize senelerden beri Garp usulleriyle hürriyet öğretir ve bize hürriyet ve adalet fikirleri aşılar görünürlerdi. Onlar ki hürriyet-i şahsiyenin, hatta bir eve ilamsız, hükümsüz girmenin bir cinayet olduğu[*nu*] övüne övüne, bağıra bağıra senelerle, yıllarla, asırlarla bütün âleme karşı söylemişlerdi.

Onlar ki hukuk-ı düvelin mucidi, nâşiri, âmili olmak davasında idiler. Ve bizleri de öyle kandırmışlardı.

Ve nihayet onlar ki, Çanakkale karşısına dizdikleri ejderha gibi zırhlılarıyla, cehennem gibi toplarıyla, tayyarelerinin yıldırımları, ordularının kat kat fevkimizdeki süngüleriyle bizim etten ve göğüsten ibaret siperlerimizin önünde durmuş, kırılmış, mağlup olmuş, kaçmış ve maalesef talihin bir cilvesi olmak üzere sulh ile, mütarekenin vâzıh şeraitiyle İstanbul'a girebilmişlerdi.

Evet, bunları yapanlar işte onlardı.

Zannettiler ki İstanbul işgal olunursa biz biteriz. Mahvoluruz. Sandılar ki padişahı esir etmekle, korkutmakla biz bozulur susarız.

Böyle olmadı, Türk silâhına sarıldı ve ayaklandı. İki senedir ki karşımıza diktikleri şer ve melanet saflarıyla dövüşüyoruz.

Niçin böyle yaptılar?

Bizi yutmak, bizi memleketimizde köle halinde bulundurmak, bizim feyizli topraklarımızdan kendi keselerini doldurmak ve kendi karınlarını doyurmak için.

Yıkılsın bu alçak emperyalizm ve kapitalizm!

***

18 Mart

1870 senesindeki Fransa–Prusya muharebesinin sonunda Fransa mağlup oldu. Napolyon'un imparatorluğu kendisini Cumhuriyetperver olan Paris ahalisine karşı silâh ve ordu ile müdafaa ediyordu. Sedan'ın ve bunu müteakip 2 Eylül sene 1870 tarihinde Fransız ordusunun Almanlara teslim olması ve Napolyon'un esareti, imparatorluğun sukutuyla Cumhuriyetin tekrar tesisini temin etti.

(4 Eylül 1870) Fakat Thiers ile Ceneral [*General*] Trochu'nun idare ettiği bu yeni "müdafaa-i milliye hükümeti" mevki-i iktidarı cenerallerin [*generallerin*] ve büyük

ashab-ı servetin elinde tutabilmek ümidiyle Almanlara karşı fazla zaaf gösterdi. Eylülden 1781 senesi Şubatına kadar cereyan eden bu 5 aylık müddet zarfında bütün Fransa çalka[*la*]nmakta idi. İmparatorluk taraftarı, mutedil cumhuriyetperver, müfrit cumhuriyetperver, müfrit inkılâpçı, hâkimiyet-i ammeci ve iştirakiyun cereyanları arasında siyasî mübarezeler devam etmekte idi. Meclisin iki kararı Parislileri büsbütün hiddetlendirdi: Müdafaa-i milliye hükümeti muhasara esnasında hane kiralarını ve vadeleri münkazi olan senedat bedellerinin tediyesini resmen tehir etmişti.

Hükümetin muhafazası için ahali teslih edilerek eli silâh tutanlardan mürekkep bir "millî hassa" ordusu teşkil ve tanzim edilmiş idi. Bu orduda ameleler ve bilhassa da inkılâpçı olan Paris ameleleri hayli mühim miktarda idi. Almanlarla yapılan muahede esnasında bunların silâhlarının ellerinde ibkası muvafık görülmüş olmakla beraber, bilahare hükümet bunlar arasında kendi aleyhine cereyanların büyümesinden korkarak terk-i silâh ettirmek siyasetini takibe başladı.

Hükümetin bu siyaseti sol inkılâpçıların, Blanquistlerin, komünistlerin ve Birinci Enternasyonal'in işine gelmezdi. Bunların terk-i silâh ettirilmesi aynı zamanda cumhuriyetin de tehlikeye düşmesi demek idi. Binâenaleyh inkılâpçı anasır "millî hassa"nın menafiini müdafaa etmek, cumhuriyet aleyhinde vuku bulacak teşebbüsata mani olmak ve bizzat çalışan sınıflar lehine inkılâbı ilerletmek gayesiyle "Millî Hassa Müttefike-i Cumhuriyesi" namıyla bir merkez komitesi teşkil etti (3 Mart 1871). Bu merkez komiteye işçiler ile beraber küçük burjuvalar da (yani küçük zenginler de) taraftar idiler. Çünkü hükümetin ve meclisin siyaset ve idaresi tamamen büyük zenginlerin lehine yürümekte idi. "Millî Hassaların Müttefike-i Cumhuriyesi"ne her sancaktan üçer murahhas davet ve iştirak ettirildi.

Tam şu günlerde Ceneral [*General*] Vinua tarafından birkaç inkılâpçı gazete seddedildi. 31 Teşrinievvel 1870 darbe-i hükümetine iştirak eden inkılâp rüesasından Florence ile Blanqui idama mahkûm edildi. Hükümetin ta öteden beri Paris'e ve Paris ahalisine karşı takip etmekte olduğu fena muamelelere bu hadisenin inzimam etmesi, Paris fukara ve amelesini ve inkılâpçılarını tamamen ayaklandırdı. "Ahali son dakikaya kadar hükümet ile güreşmeye, boğuşmaya ve kendi dilediklerini meydana çıkarmaya kat'î surette karar verdi"[2] 30 Mart tarihinden 18 Marta kadar Paris afakı siyah bulutlarla örtülü ve şüphelerle dolu idi.

Nihayet zenginlerin elinde olan hükümet "Millî Hassa"ya, halka karşı mücadeleye karar verdi. Paris'in en yüksek hâkim noktalarına yerleştirilen 250 adet topu yerlerinden almak için 17 Mart 1871 tarihinde hükümet tarafından hafî bir emirname çıktı. Ve 18 Mart 1871 sabahleyin erken, halk uykuda iken toplar alındı ve fakat hükümet bunları lâzım gelen yerlere sevk etmeye vakit bulamadı. Hükümetin tertibatından haberdar olan ahali ve Merkez Komite (yani Millî Hassa Müttefike-i Cumhuriyesi) isyana mecbur oldu. İnkılâpçıların aleyhinde bulunan Ceneral [*General*] Lecomte ve Ceneral [*General*] Flaman Thomas ahali tarafından tevkif edildi. Hükümet erkânı ve bu meyanda reis-i hükümet Thiers Paris'ten de Versay'a firar etti.

---

[2] Paris Kommünası, B. Baks.

Merkez Komite Paris şehreman[*eti*]ne yerleşerek kendisini "Paris Kommünası" olarak ilan etti. Fukaranın, işçilerin ve komünistlerin birinci defa mevki-i iktidara geçmesi beşeriyet tarihinde bu suretle vukua geldi. Bu, amele inkılâbı mefkûresinin tekâmülünün ilk neticesi idi.

Gerçi "Paris Kommünası" çok yaşamadı. Ancak Mayıs nihayetlerine kadar devam edebildi. Bu, "kommüna"nın bazı mühim hatalarının, o zamanki amelenin tecrübesizliklerinin ve inkılâp rüesası arasında fikrî vahdet ve tesanüdün azlığının neticesi idi.

Fakat "Paris amelesinin kommüna" [.....] arkasında, canlarını kıydıklarından artık 51 sene geçti. O zamandan beri çok seneler ve pek çok amele kanları aktı"[3] İnkılâp cereyanları da o nispette terakki etti. Amele de ona göre intibah ve görgü sahibi oldu. İnkılâp rüesası da artık tecrübekârdırlar.

Paris Kommünası zamanında amelenin komünist inkılâp cereyanlarının yegâne mühim müessesesi Birinci Enternasyonal idi. Fakat o da henüz kendisine layık bir hâl-i tekâmüle muvaffak olamamıştı. Anarşizm ve komünizm gibi birbirine zıt iki mesleğin müsademesi Enternasyonal dâhilinde devam ediyordu. Karl Marks ile Bakunin iki cereyanın iki rükn-i marufu bulunuyordu. Artık o günden beri komünizmin ne olduğu daha geniş kitleler tarafından anlaşılmıştır. Amele cereyanı kendisine layık ve münasip olan komünizm istikametini intihap etmiştir. Amele sınıfının içtimaî mefkûresi için çalışan beynelmilel teşkilât "İkinci Enternasyonal" namıyla meydana çıkarak pek uzun ihzarî teşkilât ve tetkikat devresi yaşamıştır. Amele lazım gelen teşkilâta malik olmuştur. Avrupa ve Amerika'nın tekâmül-i iktisadîsi kapitalizm inkişafının son safhasına vasıl olmuştur.

Binâenaleyh cihan inkılâbı hazırlanmıştır. Moskova'da münakid bulunan "Üçüncü Enternasyonal" (Komünist Enternasyonal) bu tekâmülün neticesinde meydana gelmiştir. Ve Rusya emekçilerinin inkılâbı bu muazzam cihan inkılâbının bir mukaddimesidir.

Fransa ve bilhassa Paris amelesinin bu komünist inkılâbının en büyük ehemmiyeti -B. Baks'ın dediği veçhile- Kommünanın tarihî ehemmiyeti, bütün manasıyla, onun emekçiler hareketinin birinci devriyle ikinci devri arasına kurulmuş bir köprü, bir girizgâh olmasında ve bu iki hareket aralarında bir "nişan taşı" bulunmasındadır.

Karl Marks aynı fikri daha şümûllü ve daha kuvvetli olarak ifade ediyor: "Bu, yeni heyet-i ictimaiyenin bir mübeşşiridir" diyor.

Binâenaleyh Fransa ve Paris amelesinin bu kahramanâne ve insaniyetperverâne harekâtı tarih-i beşeriyetin en mühim sahifelerinden birini teşkil eder, bu harekâtın zafer günü olan 18 Mart tarihi, bütün cihan ameleleri, sosyalistleri, komünistleri tarafından bir bayram ittihaz edilmiştir. Bugün her yerde, her memlekette şenlikler, nümayişler yapmaktadırlar.

Yeni bir heyet-i ictimaiye-i insaniyenin doğmakta olduğuna ve mutlaka doğacağına inanmakta olan "*Yeni Hayat*" yeni heyet-i ictimaiyenin beşaret saati çalınan bu 18 Mart gününü tes'id etmeye ve kendisinin birinci nüshasında "mübeşşir" olarak

---

[3] *Komünist Enternasyonal* Mecmuası 1921 tarihli 16. sahife.

harekâta başlayan ve mübeşşir olarak canını kıyan bu insaniyet kurbanlarını insaniyet namına yâda muvaffakiyetini kendisine şeref biliriz.

18 Mart 1922 - Ankara

Yeni Hayat

***

İktisadiyat

Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı

Yazan: E. Varga **Tercüme eden: H. Y. V.**

1

(...)

***

İçtimaiyat

Avrupa ile bizi mukayese edenler derler ki bizde vakıa büyük servetler, büyük sermayeler, göze batacak derecelerde sefa ve sefahatler, kezalik yürekler acıtacak fakrlar, sefaletler yoktur.

Çok defa işittik ki hatta Londra'da sokak ortalarında açlıktan ölenler varmış, yine Paris'i görenler bize hikâye ediyorlar ki gül gibi kızlar dikişçi, şapkacı mağazalarında yumuşak ellerini, güzel gözlerini sabahtan akşama kadar yorduktan sonra bir lokantada bir akşam yemeğiyle karnını doyurmak için kendilerini büyük sokaklarda dolaşan delikanlılara arz ediyorlar, hatta bu mecburiyete şaşanlara sıkılmadan "Ne yapalım mösyö yaşamak mecburiyetindeyiz" diyorlarmış.

Bu gibilerin geceleri meskeni ya bir tavan arası ya bir duvar dibi imiş.

Bizde de fakr var, sefalet de var. Fakat sokakta ölen yok. Sonra bir akşam yemeği için kendini teslim edenler de hamdolsun görülmüyor. Pek fakirlerimiz bile işte akşamleyin bir soğan ekmek buluyor ve ona kanaat ediyorlar. Gecelemek meselesi de bizde o derecelerde acıklı değildir. Bizim Avrupa'dakiler kadar güzel konaklarımız yok. Fakat bizde her fakirin kulübe de olsa bir evi var. Gündüz çalışır, didinir, akşam gelir, sığınır ve yatar.

Binâenaleyh Avrupa'ya bakarak bizde bir fakirlik zenginlik çarpışması tasavvur etmek abestir. Bu mütalaaya bakılırsa insan bizim memleketi cennet-i âlâ-yı sâbirîn ve kani'în addetmek lazım gelecek. Fakat halka, hakikate geçince iş başkalaşıyor.

Harb-i Umumîyi hesaptan hariç tutacağım, o bir kıyametti, bir musibetti. Herkes bilir ki, Harb-i Umumî senelerinde belli başlı şehirlerimizde bile acından ölenler, yersizlik yüzünden kışın sokaklar[*d*]a donanlar, yiyecek bulamadıkları için ölmüş eşek etlerini, mide[*yi*] harap eden haşhaş küspelerini yiyenler, nihayet süzüle süzüle mahvolup gidenler sayılmayacak derecelerde çoktur.

Harb-i Umumî senelerinden evvel, bugünlere nazaran cennet denilecek bolluk ve ucuzluk zamanlar[*ın*]da da acaba bizde acınacak, hallerine ağlanacak bir açlar, çıplaklar sınıfı yok muydu?

Farz edelim ki bizde İngiltere'de olduğu gibi acından ölenler yoktu, fakat sürünenler, sokaklarda çamurlar içinde çıplak, perişan sürünenler yok muydu? Bunların içinde de Paris'inkiler kadar da olmasa körpe kızlar, zavallı dullar bulunmaz mı?

Bazı sürünmeler, bazı didinmeler vardır ki ölümler, feci ölümler onların yanında bir saadet kalır. Bana kalırsa bizimkilerin bu sürünmeleri işte o kabîlden, Avrupa'dakilerin ölümleri de işte bu nev'dendir.

Bu bahsin pek facialı misalleri vardır. Ben bunlardan birini; otuz sene evvelki bir müşahede-i zâtiyemi tasviren şuracığa kaydedeceğim.

Mevsim Mart, ay Ramazandı, öğle namazından evvel daireye gitmiş odamda işlerimle iştigale başlamıştım. Dairede kimseler yoktu, bizim odacı da sobayı yaktıktan sonra aldığı müsaade ile gitti, koca dairede tek ben vardım. Elimdeki işe pek ziyade dalmış olduğum bir sırada odanın kapısı yavaşça açıldı, içeriye şöylece süzülerek biri girdi; bir kadın, ama nasıl?

Ayakta yeni bir çift kundura, ayaklar çorapsız, baldırlar dizlere kadar açık. Bacakta temiz yerli dokumadan bir don, bir gömlek ve onun üstünde göğsü sıkma bir yelek. Şimdi şu kıyafetin üstündeki başa abdest havlularından az büyük bir hamam havlusu örtünüz, bu örtüyü bir el çene hizasından tutsun ve ortasında bir çift siyah genç göz parlasın.

İşte kapının açık kanadı önünde dimdik durarak yüzüme bakan hayalet.

Şaşırdım. Şu resmî dairedeki odama sabahleyin yatağından sokağa fırlamış gibi duran bu kadın nasıl gelmiş, niçin gelmişti? Cinlere, perilere inan[*an*]lardan olsaydım behemehâl bir peri kızı görüyorum derdim.

Sordum: - Ne istiyorsunuz?

- Burada bir işiniz mi var?

Ürktüm, telaşa düştüm. Aleyhimde bulunanlar bana bir tuzak kurmuşlar vehmi beynimi sarsmaya başladı. Bereket versin ki tam bu sıralarda binbaşı rütbesinde bir dostum içeri girdi. Kadın kapı kanadının arkasında kaldığı için dostum kapıdan girerken onu görmemişti, yanıma oturunca birden bire gördü, o da şaşırdı.

Ben kadına tekrar sordum: - Anlamıyorum, susuyorsun, hâlbuki sen ise buraya bir şey için geldin, söylesene?

- Ortalıkta kaldım, siz hükümet değil misiniz, bana sahip çıkın.

Dostum hiddetle bağırdı:

Niçin ortalıkta kalıyorsun, kocaman kadınsın, boyuna bosuna bak, mübarek Ramazanda herkes evine hizmetçi arıyor. Evlere git, bir yere kapılan, bu ne kıyafet, Allahtan korkunuz be!

- Beni kim alır?

- Herkes alır. Sen edepsizliğe alışmışsın da onun için...

- Siz yanınıza alınız.

- Benim evimde adam vardır.

- Evine götürsen ertesi gün siz de dışarı atarsınız. A[*lla*]h belalarını versin, beni bu hallere soktular.

Zavallı bozulmuş bir sesle söylüyordu. Sesinin bozukluğu nazar-ı dikkatimi celp etmişti, son sözünden derdini de anladım. Yüreğim sızladı.

Dostuma dedim ki: - Rica ederim, biraz mutedil olunuz, bu zavallı anlaşılıyor ki elim bir vaziyettedir.

Bir sandalye verdim, kadını oturttum. Sormaya başladım.

- Nerelisiniz?

- ... köyünden.

- Şimdi oradan mı geliyorsunuz?

- Hayır, sekiz yaşından beri şehirdeyim, dokuz senedir şunun bunun yanında hizmetçilik ediyordum.

- Şimdi niçin böyle açıkta kaldın?

- Sıkılma kızım, her şeyi açık söyle ki çarene bakalım, burası hükümettir. Ve bizler senin baban yerindeyiz.

- Şey... Ben sekiz yaşında iken babam Yemen'e askere gitti. Analığım seni besleyemem diye beni kovdu. Köyde duramadım. Şehre geldim. Üç gün sokaklarda kaldım, dilendim, bir efendi beni yanına hizmetçi aldı. Bir ay sonra hanım beni kovdu. Çünkü lamba şişesi elimden düşmüş kırılmıştı. On gün daha sokaklarda kaldım. Yine bir efendi beni evine götürdü. Bir sene kaldım. Bir gün mutfakta ocak üstündeki tencere susuz kalmış, içindeki et yanmış. Yemeği her gün hanım pişirirdi. Ben karışmazdım, o odada gelen misafirle lafa dalmış unutmuş, ben de ne bileyim. Fakat kabahat benim üstümde kaldı, o et için beni dövdü, hatta üstümü başımı soyarak kovdu. Yirmi gün dilendim, sokaklarda kaldım. Nihayet beni bir hanım hizmetçi aldı. Sekiz senedir onun yanında idim, şimdi de onlar kovdular. Hem de böyle soyarak. Üç gündür sokaklardayım; bu hal ile, bu kıyafetle kimse beni evine almıyor, ben de gidemiyorum. Çünkü hastayım, hem fena hastayım.

Dert anlaşılmış idi. Ve artık anladık ki karşımızda canlı bir facia, ortalıkta sârî bir hastalık vardır.

Tekrar sordum:

- Peki ama kızım, sen oldukça yer [*iyi?*] evde imişsin, öyle anlaşılıyor, orada iken böyle fena bir hastalığa nasıl tutuldun?

Bu sual zavallının yarasına tuz gibi bir şey oldu galiba, ağlıyordu. Başını bir tarafına çevirmiş, gözlerini siliyordu. Teselli verdim. Ve her şeyi doğru söylemesini rica ettim. Sesini toplamaya cehd ettiği anlaşılıyordu. Nihayet dedi ki:

- Evin bir oğlu var, o benden dört yaş büyük. Bir seneden beri bana musallat oldu. Nihayet beni korkuttu. Seni kovdururum dedi. İki defa kovulmuştum. Ne demek olduğunu bilirdim. Yaşım da artık on yediye basmıştı. Çocukken sokaklarda kalabiliyordum, şimdi kalamazdım. Her yere de sığınamazdım. Gideceğim yer de yoktu. Babam şehit düşmüş, analığım evlenmişti. Başka kimsemiz de yoktu. Nihayet Allah kahretsin beni iğfal etti. Alırım dedi. Ve her şey oldu. Meğer çapkın, bir taraftan da dışarıda kötülere gidermiş, üç ay sonra o kötülerden bir hastalığı kapmış, ben de ondan almışım. Ben bilmiyordum. Onu muayene ettirmiş anlamışlar, sonradan anlamışlar ki ondan bana da geçmiş, efendi, hanım ona kızacaklarına bana kızdılar, bütün elbiselerimi alarak beni işte böyle sokaklara attılar.

Zavallı sustu. Bu defa da biz arkadaşımla ikimiz ağlıyorduk. Bu efendilerin kimler olduğunu sormaya ikimizin de dili varmadı. Öğle camilerinden herkes çıkmış, daire dolmaya başlamıştı. Ben ve arkadaşım şu zavallıyı alarak Belediye Dairesine gittik. Reis gelmişti.

Belediye Reisine işi anlattık. Ve dedik ki: - Bunda memleket için tehlike vardır, zavallı işte görünüyor ki on yedi yaşında bir taze. Sonra aç, daha fenası şehvetengiz bir kıyafette ve memlekette genç, bekâr dolu, bunu münasip bir yerde oturtup beslemezsek her gün bir genci aşılar ve memleket berbat olur.

Reis telaş etti, kıvrandı. Çünkü ikimiz de nafizü'l-kelâm insanlardandık. Nihayet bize anlatmış oldu ki Belediyenin bir hastanesi yoktur ki bunu koysun, hususi evlere kimse almaz. Bunun için bilhassa bir ev de tutulamaz. Velhasıl icabı müşkül ve pek müşküldür.

Kızmıştık, fakat kanunî şeylere ne denebilir. Hastane yok, tahsisat yok, para yok, yok, yok.

İcabı Mutasarrıf Beyle düşünülmek üzere şimdilik muhtacîn tahsisatından kadına bir entari ile bir çarşaf alınmasını talep ettik ve bir[*ini*] çarşı[*ya*] göndererek hele bunları aldırdık. İllet ve zillet artık perde altına girmişti. Ateş küllenmiş, hançer bir kına sokulmuştu.

Biz ikimiz de askerdik. Çarşafa soktuğumuz biçareyi de alarak Merkez Kumandanlığına gittik. Liva rütbesinde bulunan kumandan akil, hayırhah, insan bir şahsiyetti.

Tafsilattan sonra dedim ki: - Ben askerlerin istibdadından cidden münfailim, fakat şimdi bir zor, bir istibdat lazım. Anlaşılıyor ki bu Belediye zor görmedikçe bir şey yapmayacak. Ortada cebre sebep var: Memlekette iki tabur asker var. Hepsi yirmi yaşında bekârlar. Bu zavallı meydanda, onlar da sinleri icabınca elbette kadın arkasındadırlar. Bir ekmekle onlar buna, bu onlara talip ve râm olabilir, bunun önüne geçmeli.

Benim kalemimle Mutasarrıflığa şedit bir şey yazılmasına karar verdik, diyebilirim ki o kâğıt kadar ruhumdan yazdığım şey nadirdir, özendim, bezendim bir şey yazdım. Mühürlendi, Mutasarrıfa gitti.

İtikadımca artık iş yoluna girmiş, kadın kurtulmuştu, öyle ya ordu işe parmağını soktu. Biz de şu mübarek günde bir hayır işlemiş oluyorduk. Bir saat sonra Mutasarrıf pürtelâş Kumandanlığa geldi, telâşede haklı idi, çünkü tezkere ağırdı.

Şimdi söz Mutasarrıf Beyindir. Kumandan Paşaya hitaben:

- Paşa Hazretleri tezkerenizi aldım. Hakikaten pek mühim. Memleketin derin yarasına, mühim bir ihtiyacına parmağınızı basmışsınız, fakat ortalıktaki zavallı bir bu değil ki paşam, böyle tamam sekiz kadın meydandadır, onlar kendilerine kerhane denilen hususî evlerde yer bulmuşlar, gündüz geziyor gece orada yatıyorlar. Anlaşılıyor ki bu zavallı henüz torlak. Oraları bilmiyor. Bu livaya geldiğim günden beri bu işle iştigal ettim. Belediye Reisi bin bir türlü a'zâr ile tahsisat vermek istemedi.

Mutasarrıfın bu sözü hepimizi hem dilhûn etmiş hem kızdırmıştı. Paşa dedi ki: - Fakat Mutasarrıf Beyefendi, kırk deliye bir akıllı koymuşlar. Belediye Reisi takdirsizlik ediyorsa siz Meclis-i İdarece karar verir, cebren yaptırırsınız. Azizim, bir taraftan frengi aşıcılarını meydanda gezdiriyoruz; bir taraftan da memlekette frengi var diye hayıflanıyoruz. Bunun manası nedir?

Kumandan Paşa sesiyle göstermişti ki sözünde ciddi ve müteessirdir.

Mutasarrıf Bey ellerini ovuşturarak devam etti:

- Haklısın paşam, yerden göğe kadar haklısın ve emin olunuz ki ben bunu Meclise koydum ve Mecliste de şiddetle ısrar ettim.

- Pekâlâ, niçin yapılmadı?

- Anlatayım, aynen arz edeyim de bana da, memlekete de acıyınız. Muvasalatımın birinci ayında idi. Bu hastalığı nazar-ı dikkate aldım. Belediye doktoruna bir rapor verdirdim. Meclise koydum. İnde'l-hesab yirmi kişilik bir frengi tahaffuzhanesi kifayet ediyordu. Meclis azaları bir çığlıktır kopardılar. Efendim böyle bir yer açmak zımnen kerhane açmak demektir. Çünkü bu kadınlar hasta değildirler. Orada oturacaklar, yine süslenerek pencerelerin önüne kurulacaklar, erkekler sokaktan geçerken yine onlara bakacaklar, onlar göz edecek, bunlar bıyık buracaklar, arada biz simsarlık etmiş olacağız. Bu namusa dokunur dediler.

Paşa köpürdü, attı, tutu, asmalı, kesmeli dedi.

Mutasarrıf Bey kabahati artık üstünden atmıştı. Geniş bir nefes aldı ve devam etti:

- Merhamet buyurun, dahası var.

- Bunun daha nesi olacak a kuzum, işte rezalet vesselam.

- Hayır asıl tuhaflık sonunda, dinleyiniz paşam. Ben bu kerhane ve namussuzluk sözünden bittabi ürktüm, çünkü ısrar etsem hariçte neler yapılacağını biliyorum. İlzâm tarikini tuttum, dedim ki:

- Pekâlâ ne yapalım, işte ortada sekiz on frengili var, geziyorlar, açtırlar yemek isterler, çıplak da olurlar, giymek isterler. Nerden yiyecekler, nasıl giyecekler. Sonra gençtirler, ihtimal ki güzelcedirler de. Gençler bunlara takarrüb etmek isterler,

takarrüb eden aşılanır. Çare? Şimdi buna çare bulmalı. Azadan biri şu reyde bulundu; - Efendim ilan edelim, diyelim ki şu kadınlar hastadırlar, kimse yanaşmaz vesselam.

Dedim ki: - Pekâlâ ama bu ilanı nasıl yapacağız. Bunların her birinin arkasında bir gözcü, bir tellal kullanalım. Bu nasıl olur.. Azadan en yaşlısı ve en fikirlisi gayet mühim bir keşif ve tedbir olmak üzere atıldı da dedi ki; - Benim hatırıma şöyle bir şey geliyor, bu edepsizlerin esasen teşhiri lazımdır, teşhir edilmeli ki edepliler de bunlardan ibret alarak kabuklarından çıkmasınlar. Birer yafta yapalım, o yaftalara şöyle yazılsın "Bu hatun ol illet-i meş'ume-i efrenciye ile malule olup takarrübü asakir-i mensure-i şahane ile başıbozuklara memnu olduğu ilan olunur." İlanı bu mel'unelerin boynuna asalım.

Paşa hiddetinden fırladı, biz bırakıp savuştuk. Sofada oturan o zavallı, o bedbaht kadın ne oldu bilmem ve hâlâ da bilmiyorum.

Bilsem de elden ne gelir?...

Mukaddimeye dönelim! Fransa'da sabahtan akşama kadar elleriyle gözlerini işle yorduktan sonra ne ter ü taze, şuh ve şâtır bulvarlarda dolaşan, nihayet yine şıkça bir insana herhalde yine insanca sürtünen bir kızla, bir taze ile, şu evden eve kovula kovula nihayet iğrenç bir hastalık, utandırır bir kıyafetle sokaklara düşen ve sürünen zavallı arasında siz nasıl bir fark görürsünüz?

Londra'da sokaklarda açlıktan adam ölüyormuş, olabilir, fakat yıldırımla ölmek de ölüm, yavaş yavaş oyularak, yıpranarak, kazılarak ölmek de bir mevttir. Fakat her halde evvelki ikinciye müreccahtır, çeken çabuk kurtulur, görenler üzülmezler.

Şimdi soruyoruz, bizde de acındırır bir fakr ü sefalet var mı yok mu?

E. C.

***

"Fuhuş" ve Fuhuşla Mücadele
Muharriri: C. N.

İstanbul gazeteleri bugünlerde memleketin derin bir yarasına parmaklarını bastılar.

Polis Mektebi Müdürü Galip Bey gördüğü, bildiği, anladığı şeyler üzerine (Fahişeler Hayatı) diye bir kitap yazmış, bastırmış. Gazeteler işte bundan, bu kitap dolayısıyla da İstanbul'daki fahişelerden bahsediyorlar.

Galip Bey kitabının son sahifesinde İstanbul'daki vesikalı fahişelerin bir cetvelini gösteriyormuş. Bu cetvele göre İstanbul'da fahişelikleri hükümetçe anlaşılmış 979 vesikasız, 2215 vesikalı fahişe varmış. Vesikalı fahişelerden 774'ü Müslüman, 691'i Rum, 194'ü Ermeni, 124'ü Yahudi, 171'i Rus, 90'ı Yunan, 23'ü Avusturya, 21'i Romanyalı imiş. İçlerinde 5 Sırp, 5 Bulgar, 2 Arap, 2 Lehli, 1 Yugoslavyalı, 1 Amerikalı, 1 İranlı, 3 Alman varmış.

Gazetenin biri diyor ki İstanbul'da fuhşun aldığı korkunç hale bakılırsa kitabın yazdığı cetvel, verdiği hesap hakikatten pek uzak görünür.

Biz de İstanbul gazetesinin fikrindeyiz.

İstanbul'un bugünkü nüfusu bir milyondan aşağı değildir. Erkekler ve çocuklar çıkarılınca bunun iki yüz elli bini kadın olarak kalıyor. Bunu iki yüz bin itibar edersek iki yüz bin kadından üç bin beş yüzü sapıtmış oluyor ki yüzde bir buçuk kadar bir şey olur. Eğer hakikat böyle olsaydı İstanbul'la ne kadar iftihar ederdik ve insaniyet namına ne kadar sevinirdik.

İşittiğimize göre Avrupa'nın belli başlı şehirlerinde fahişelik olabildiğine çoğalmış, oralarda da herkes bu derdin çarelerini aramaya başlamıştır.

Okuduklarımıza bakılırsa fuhuş oralarda daha korkunçtur.

Son tetkike göre Almanya'da yirmi iki kadına, Fransa'da on dokuz kadına, Londra'da dokuz kadına bir fahişe düşüyor.

Demek ki Almanya'da fuhuş yüzde beş, Fransa'da yüzde altı, Londra'da yüzde on üç derecelerinde imiş.

Galip Bey'in kitabı henüz elimize geçmedi. Bilemiyoruz ki Galip Bey kitabında fahişeliği, fahişelerin hayatını yazarken derdin gözesi, kaynağını da bulup işte dert, işte çıktığı yer diyebilmiş mi?

Bizce asıl yapılacak şey budur. Kaynağa kadar çıkmalı, kaynağı kurutmalı ki aşağıdaki bataklıklar kurusun ve kurutulabilsin.

Şimdi önümüzde fahişelik ve onunla mübareze çareleri diye bir madam tarafından bir nutuk var. Bu nutku biz pek mühim bulduk. Madam bir Avrupalı ve bir kadın gözüyle yarayı pek derin ve pek ince yoklamış, bu nutku gözden geçirirsek kendimizi düşünürken yanı başımızdaki komşu insanların bu dertten ürktüklerini ve buna karşı nasıl uğraştırdıklarını [*uğraştıklarını*] anlar, istifadeler ederiz.

Gelecek nüshamızdan başlayarak madamın nutkunu Türkçeye çevirip yazacağız.

Kendi düşüncelerimize gelince: Biz şuna kaniiz ki bu hastalığın sebepleri arasında en kuvvetlisi ve en korkuncu açlık, kimsesizlik, bir sözle yoksulluktur.

Fahişeliğin, fuhşun Umumî Harpten sonra alabildiğine çoğalması da bunu gösterir, birçok dul, bir hayli kimsesiz kız meydanda kaldı. Her şey pahalılaştı. Yaşayış güçleşti. Bir tarafta muhtekirler cebinde yığılmış, taşmış paralar; diğer tarafta bir sürü açlar, çıplaklar, birçok derin, korkunç dertler, yaralar. Harb-i Umumînin sonlarına doğru kendim gördüğüm bir hal ile içinde bulunduğum bir müzakereyi kısaca yazıyorum.

Mütarekeye yaklaşmış olduğumuz günlerde iki bin hanelik bir kaza merkezinde bulunuyordum. Bu kasabacıkta da fuhuş artmış, artmış, herkesin, bilhassa ihtiyarlarla hocaların gözü dört açılmış bir yere gelmişler, bir komisyon halinde işe bakmak, bu selin önüne geçmek istemişler. İçtimaî dertlerimizle uğraştığımı bildikleri için beni müzakerelerine iştirak ettirdiler. Beraberce düşündük, Polis Dairesinden fahişelerin bir defterini istedik, bu iki bin hanelik kasabacıkta böyle polis defterine girecek kaç fahişe çıkabilir sanırsınız? 160.

Polis bize dedi ki bu defter haricinde oldukça kapalılar da var, onlar da hemen bu kadar.

Polise dediler ki kadınlar çarşıya çıkıyorlar, alışverişte bulunuyorlar. Azgınlıklar hep bundan çıkıyor. Kadınları çarşıya çıkmaktan, alışverişten menediniz.

Polis bittabi bunu yapamadı, yapamazdı. Bu fikirlerde bulunanlara dendi ki sebebi ararken biraz daha ilerleyelim, düşünelim, araştıralım, bakalım kadınların çarşıya çıkışı, alışverişte bulunmaları niçindir, nedendir ve önüne geçilebilir mi?

Umumî Harp yüzünden birçok kadın kocasız, sahipsiz kalmış, nihayet geçimsizlik, açlık başlamış, kadınlar çalışmaya didinmeye başlamışlar, iplik pahalanmış, pamuk alıp iplik bükmeyi bir nimet bilmişler, iplik bükenlerden adeta bir kadın pazarı türemiş.

Şimdi bunları bu işten, bu alışverişten alıkoymak kendilerini aç bırakmak demektir ki bu rezaleti menetmez, belki artırır.

Nihayet şuna karar verildi: Memleket zenginlerinden bir komisyon yahut bir şirket yapılsın. Ortaya sermaye konsun, o sermaye ile kadınlara pamuk alınarak gönderilsin ve onların bükeceği pamuklar şirketin adamları tarafından evlerden toplansın. Güzel bir tedbir değil mi?

Fakat yazık ki o iki bin hanelik kasabada birçok zengin varken dört kişinin bir araya gelmesi imkânı bulunamadı.

Kime müracaat ettilerse benim işim başımdan aşmış yapamam dedi, savuştu. O iş de öylece kalıverdi.

Söze gelince hepimiz birer fazilet, iffet ve namus aşığı görünüyoruz, fakat işe geldi mi de nefsimizden başka, kendi gururumuz, kendi ihtirasımızdan başka düşündüğümüz yok.

Biz şuna kaniiz ki şu Umumî Harp denilen musibetin içimize soktuğu ateşlerden biri de kendimizi, yalnız kendimizi düşünmek olmuştur.

Balkan Harbi Rumeli'den birçok dindaşlarımızı İstanbul'a dökmüştü. Umumî Harp musibeti iki kat arttırdı. İstanbul'a her taraftan akın akın muhacir döküldü, her sokaklarda yürekler parçalar acılıklar ve açlıklar görülür ve görünürken ne zorbalar ne ihtikâr zenginleri gördük ve işittik ki onlar havadan aldıkları paralarla hava ve hevesleri arkasından koştular, eğlendiler, eğlendiler.

Biz İstanbul'un ağır bir zamanında Avusturyalı bilmem hangi koko[*na*]dan, yatağı ta karyola etekliğine kadar beş yüzlük banknotlarla döşeyen ve bezeyen adamlar işitmiştik, işte asıl hastalık bu.

***

Tercüme Kısmı

Karilerimizin efkâr-ı cedideden ve bilhassa Marksizm'den haberdar olmaları matlubumuzdur. Türkçede bu mevzua dair ilmî ve ciddî eserler mevcut değildir. Mütehassıslarımızın da Marksizm hakkında beyân-ı fikre ilmî salâhiyetleri azdır.

Binâenaleyh Marksizm'in tamamıyla ilmî safahatını karilerimize öğretmek için ciddî eserlerin tercümesine olan ihtiyaç kat'îdir. Bu ihtiyacı nazar-ı dikkate alan mecmuamız heyet-i tahririyesi Karl Marks, Engels, Lenin, Zinovyef, Trotski, Buharin vesaire gibi Marksist ulema ve muharrirlerin tamamıyla ilmî mahiyette bulunan eserlerinin tercümelerini de gerek tefrika halinde ve gerek ayrı ayrı risale ve ilaveler şeklinde takdime gayret edecektir.

Birinci tercümemiz Friedrich Engels'in "Komünizm[*in*] Prensipleri" nam küçük risalesi olacaktır. Bu risale herkesin anlayabileceği derecede basit ve basit olduğu kadar da ilmî ve kıymettardır. Bu risale birinci defa neşrolunurken "Ed. Bernstein" tarafından yazılmış olan mukaddimesini bu nüshaya dercediyoruz. Sual ve cevaplı olan diğer kısmı müteakip nüshalarda tefrika halinde devam edecektir.

***

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

Friedrich Engels

Komünizm[*in*] Prensipleri
-Komünist Manifesti'nin Birinci Layihası-

Mukaddime:

Takdim edilmekte olan bu eser Friedrich Engels vefat ettikten sonra onun el yazılarının arasında sararmış bir kâğıda yazılı olarak bulunmuştur. Sathî bir bakış ile anlıyoruz ki bu eser Karl Marks ve Engels'in "Komünist Manifesti"nin layihası; müsveddesi olarak yazılmıştır.

Bu eserin kime ait olduğunu kat'î surette tayin etmek biraz müşkül ise de bunun ancak Engels'e ait olabileceğini söylemek mümkündür. Bu hususa dair getirebileceğimiz delil: Engels bana ve belki de başkalarına da hikâye etmişti ki Komünist Manifesti için Karl Marks ile Engels evvelce bir müsvedde, layiha kaleme almışlar ve bilahare Manifest'in (Komünist Beyannamesi'nin) aslını yazmışlardır.

1884 senesinde Engels bunu bana söylemekle beraber Marks'ın yazdığı müsveddeyi de hediye etmişti. Ben (Karl Marks'ın müsveddesinin) aslını (Büyük Gün) mecmuasının yevm-i mahsus şerefine çıkan numarasında neşretmiş idim. Bununla beraber Engels bana kendisinin müsveddesinin mevcudiyeti hakkında bir şey söylemedi ve el yazısı olan bu müsveddede ona ait olduğuna delâlet eder bir işaret dahi yoktur. Bundan maada metinde 22 ve 23'üncü suallere cevap makamında şu cümleler

vardır: "Bu cümleler tayyedilmiştir[4] " Bundan biz kat'î olarak şu fikre gelebiliyoruz: Önümüzde bulunan evvelki müsveddelerin metinleri üzerinde Marks çalışmıştır ve bu eser onların müşterek ellerinin semeresidir. Birkaç seneler mukaddem yazıldığı halde ancak şimdi tab' olunarak meydana çıkan Marks ve Engels'in müşterek yazdıkları mukaddime de, bu eserin tab'ının gecikmesi dahi bu tahminin isabetine delâlet eder.

Marks ile Engels'in yazdıkları eserde öyle noktalara tesadüf ediliyor ki bu eserin müellifi kim olduğunu kat'î olarak hallediyor.

1847 senesi 24 Teşrinisani tarihinde Engels Paris'ten Marks'a gönderdiği uzun bir mektubun ahirinde şöyle yazıyor, diyor ki:

"Salı günü akşamüstüdür. Akaidimizin rumuzatı hakkında tefekkür et. Bana öyle geliyor ki eğer biz sual cevap usulünü terk ederek "Komünist Manifesti" serlevhasını kabul edersek çok iyi olur. Zira biz ona tarihten dahi bazı malumat yazmak mecburiyetindeyiz. Buna göre evvelki serlevha elverişli değildir.

Ben kendi yazdıklarımı sana gönderiyorum. Sade olarak yazılmıştır. Fakat iyi tertip olunmamıştır, alelacele yazılmıştır. Ben böyle başlıyorum: Komünizm nedir? Bunu takiben derhal -Fukara-yı kasibe "emekçiler" onun zuhur ve tekâmülünün tarihi, geçmiş zaman işçileri ile bunlar arasındaki fark, burjuvalar ile emekçiler arasındaki ziddiyet ve münaferetin inkişafı, buhranlar ve buhranların neticeleri zikredilmiştir. İstitraden birçok izahat-ı lazıme ile beraber, nihayetlerine doğru komünist fırkasının siyaseti ve onların halk kitlesi ile olan münasebatı dahi yazılmıştır. Bu metin henüz kat'î olarak tasdik için yazılmamıştır. Fakat ben öyle tahmin ediyorum ki bizim nokta-i nazarımıza bir tezat teşkil edebilecek bazı ehemmiyetsiz ufak noktalarını tayyettikten sonra olduğu gibi bırakmak (kabul etmek) icap edecektir."

Bu mektubu Engels Londra'ya Komünistler Konferansına iştirak etmek üzere gitmesinden birkaç gün mukaddem yazmış idi ki Londra'da inikat eden mezkûr konferansta Engels ile Marks'a müştereken bir "Komünist Beyannamesi" tertibi vazifesi tevdi edilmiş idi. Binâenaleyh onlar da oradan avdet ettikleri gibi derhal "Komünist Beyannamesi" (Manifesti)nin tertibine başladılar ve Engels'in burada mevzu bahis olan planının fiili haricine çıktılar.

-Bitmedi-

K.B.

***

[4] Bu cümleler eserin elimizde bulunan asıllarında tayyedilmiştir. Bununla beraber eserin ileride okunacak metninde görülecektir. Bunlar bu eserin "Komünist Manifest"inden sonra yazıldığını veyahut tadilata tâbi tutulduğunu gösteriyorlar. Türkçeye çeviren: K. B.

Mühim Bir Teşebbüs
Türkiye Kooperatif Şirketi

Resmen teşekkül eden "**Türkiye Kooperatif Şirketi**" Muvakkat İdare ve Teftiş Heyetleri Cuma günü Millet Bahçesinde müteşebbisler tarafından yapılan içtimada intihap olunmuştur.

İntihap neticesi ber-vech-i âtîdir.

Meclis-i İdareye: Erzurum Mebusu Salih, Afyonkarahisar Mebusu Mehmet Şükrü, Siverek Mebusu Mustafa Lütfü, Şimendiferler Umûr-ı Cariye Müdür-i Sabıkı Bahattin, Salih Hacıoğlu, Millet Bahçesi Müsteciri Hilmi ve Kenan Beyler intihap olunmuştur.

Heyet-i Teftişiyeye: Doktor Tevfik, Şimendifer Veznedarı İsmail Hakkı ve Affan Beyler intihap olunmuştur.

Heyet-i İdare namzetliğine: Siverek Mebusu Basri Beyle Amasya Mebusu Ali Rıza Efendi, Şimendifer Fabrika Müdürü Sabri Bey intihap olunmuşlardır.

Heyet-i Teftişiye namzetliğine: *Yeni Hayat* mecmuası sahibi Nazım ve şimendifer işçilerinden Edip Beyler intihap olunmuştur.

Meclis-i İdare Heyet-i Faalesi

Meclis-i İdare azalıklarına intihap olunan zevat kendi aralarından üç kişilik bir heyet-i faale intihap etmişlerdir. Erzurum Mebusu Salih Efendi riyasete, Bahattin Bey reis vekâletine ve Kenan Bey kâtipliğe intihap olunmuşlardır.

Bu hafta içinde muvakkat hisse senedatı tab' olunarak satılmaya başlanacak ve şirketin nizamnamesi de hem ayrıca kitap halinde ve hem de *Yeni Hayat* mecmuasında tefrika olarak neşrolunacaktır.

İşçiler ve çiftçiler ve fukara-yı ahaliyi ihtikârdan kurtarmak için Türkiye'de ilk defa yapılan bu kooperatif şirketinin müteşebbislerini alkışlar ve hayırlı muvaffakiyetlerini temenni ederiz.

***

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Haftada Bir Çıkar

Yıl 1, Sayı 2

İştirak Şartları: Yıllığı 450, Altı Aylığı 250, Tanesi 10 Kuruş

Geçmiş Nüshaları 20 Kuruştur

Cumartesi 25 Mart 338 – 922

Sahib ve Müdîri: Nazım

İdarehane:

Ankara, İmaret Mahallesinde Daire-i Mahsusa

***

MÜNDERİCAT

1. Gün Geçtikçe
2. Fahişelik ve Onunla Mübareze
3. Troçki'nin Nutku
4. Tercüme Kısmı (Komünizm[*in*] Prensipleri)
5. Cinahşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı
6.İçtimaiyat: Bir Mektup
7. Hikâye: Patronun Evi
8. Havadislerimiz

Ankara İkaz Matbaası

Gün Geçtikçe

Evet, gün geçtikçe yeni hadisat, gün geçtikçe yeni yeni tebeddüller, gün geçtikçe yeni yeni siyasetler karşısında bulunuyoruz.

Dünya durmadan dönüyor, geceler gündüz, akşamlar sabah oluyor. Bunun gibi dünyanın üzerinde de ne dönmeler ne tahavvüller göze çarpıyor.

Her şey dönüyor. Her hadise tekerrür ediyor. Tevekkeli tarih bir tekerrürden ibarettir demiyorlar.

Son beş seneden beri olup biten vakayii şöyle bir kuş bakışıyla seyredelim, göz önüne getirelim:

Mızrak, yay, topuz, balta, kanlı amirleriyle cünd ve vega sonra artık alay alay üsera... Cihan bütün bu hadisat içinde bir hercümerc-i umumîye uğradı.

Bir yandan tahtlar yıkıldı, taçlar devrildi, zulüm ezildi, tahakküm kaldırıldı. Diğer taraftan hırs fazlalaştı, nifak artı, ihtilaf çoğaldı, rekabet bütün şiddetiyle baş gösterdi. Nihayet dünya ikiye ayrıldı:

Şark ve Garp.

Bir tarafta isyan etmiş, silkinmiş, üzerindeki kâbusu bertaraf etmek için uğraşan, tahtları, taçları yıkarak hürriyeti eline alan ve insanlık için çalışan gözleri açılmış Şark... Diğer tarafta nail olduğu zâhirî galibiyetten mağrur, fakat mevkiinin her an için sarsıntıda olduğunu hissederek mütevahhiş, gözü doymak bilmeyen... sermayeci bir Garp...

Bugün için hiç şüphe yok ki Garp için Şark bir me'kel, bir define, bir hazine, bir pazar-ı ticaret... Şark için Garp kahhar bir düşman, büyük bir bela idi. Bir dert...

Şark'a karşı beslediği hasis emelleri tamamıyla tatbik edemeyen Garp kendi arasında da uyuşamamak hastalığına tutuldu. Tebdil-i siyaset ve fikir etmekte muztar kalıyor. Bu ıztırardır ki cihân-ı âlem siyasette ani tahavvüller meydana çıkarıyor: Dünkü müttefikler bugün düşman, dünkü düşmanlar bugün dost, dünkü dostlar bugün rakip, dünkü rakipler bugün samimi.

Dünkü inatlar, dünkü zor bâzûlar kırılıyor. Garp Şark'ı tanımak, Şark'ın hakkını tasdik eylemek, Şark'a hürmet etmek mecburiyetini hissediyor. Şark ne kadar metin, ne kadar sabûr, ne kadar müttehid olursa Garp o kadar çabuk mağlup olacak, Şark proletaryası ile Garp proletaryası o kadar çabuk bir zamanda el ele verebileceklerdir.

Bugün Londra kapılarını bize açmışken orada neler düşünüldüğünü tahattur lazımdır.

İşte, büyük Britanya burjuvalarının en büyük müdafii (Times) gazetesi[*nin*] 7 Kânunusani tarihiyle (Ankara ve İtilaf Devletleri) serlevhalı son derece mühim, ders-i ibret verici, Şark'ın gözünü açıcı bir makalesi.

Londra burjuva gazetesinin bu makalesine Fransa'nın Ankara'da akdettiği münferit itilaf sebep olmuştur.

Times bu makalede İngiliz burjuvalarının Fransız itilafı üzerine ne gibi telaşlara düştüğünü, Yakın Şark ve hususuyla Türkiye hakkında ne gibi gâsıbâne ihtiraslar

beslediğini ve yalnız Fransa'nın Türkiye'yi yolmaya, istismara hakkı olmadığını söylüyor.

"Şark'ı paylaşmada evvela ittifak etmeliyiz. Aher müttefiki aramızda taksim eylemeliyiz" hükmünü ima ediyor.

Times ve diğer İngiliz matbuatının revişi şâyân-ı dikkattir. Bu matbuat Fransızları Avrupa efkâr-ı umumiyesi huzurunda Hıristiyan ekalliyetler hukukunu müdafaa etmemiş, onlara cinayet etmiş gibi itham ediyorlar.

Fakat son zamanlarda bu ta'biyeye yalnız matbuat değil hükümet ricali de müracaat etti.

Ve Lloyd George resmî bir nutukta:

"Paris'te Ermeni katillerinin eli sıkıldı" diyor ve buna karşı ise bir beyan "Biz onlara evvela Londra'da rast geldik" cevabını veriyor.

Times bir de Avrupa'yı Şark'ın Garb'a kıyamı ile tehdit ediyor.

"Avrupa medeniyetinin başlıca mümessilleri sıfatıyla müttefikler uyanmakta olan Müslümanlığın mühim hissiyatıyla mütehassis bu akvama karşı ihtiyar edecekleri vaziyeti kararlaştırmalıdırlar" diyor.

Aşağıdaki cümleler de İngiliz burjuvazyası müdafii Times'ın korkularını göstermeye kâfidir zannederiz.

Uzun bir zaman uyuyan İslam, Garp medeniyetinin temasıyla garip ve mütehalif âmâl ile yeniden dirilmektedir. Hâlihazırda zamanımız medeniyetinin ruhu İslam milletlerine en ziyade Büyük Britanya ve Fransa'nın vesatetiyle cereyan etmektedir. İslam âleminin Avrupa'ya karşı müteveccih muhtelif ve henüz gayri muayyen aksülamellerini Büyük Britanya ile Fransa'nın vaziyetleri tayin edecektir."

Az sonra Times asıl İngiliz burjuvasının rahatını kaçıran büyük sebebi or[*ta*]ya ko[*yu*]yor.

"Fransa'nın Kuvâ-yı Milliye ile münferit bir itilafname akdetmesi hükümetimiz, Müttefiklerin menafi-i müşterekesini muhal etmiştir. Kuvâ-yı Milliyenin Müttefikler tarafından dermeyan olunacak metalibe karşı ibraz edecekleri mukavemeti teşdid hususunda Ankara İtilafnamesinin tesiratı ziyadesiyle aşikârdır...

Hükümet Ankara İtilafnamesi hakkında İngiltere ve Fransa arasında cereyan eden muhaberatı bir beyaz kitap halinde neşredecektir."

Demek ki Büyük Britanya bu itilafnameye bir beyaz kitap neşretmeye lüzum görecek derecede ehemmiyet veriyor. Hangi noktalara ehemmiyet verdiğini merak etmek tabiidir.

İşte o noktalar da şunlardır:

"İngiltere ve Fransa arasında vuku bulan muhaberattan Ankara İtilafnamesinin bir sulh muahedesi olmaması ve bu İtilafname mucibince Ankara hükümetinin tanınmaması (!), İngiltere mandası altında bulunan arazi yani Irak hakkında Fransa'nın İngiltere'ye karşı husumetkârâne harekâta müsaade etmemesi (!), Ankara İtilafnamesiyle beraber akdolunduğu şayi olan hafî muahedelerin esassız olması... Sevr Muahedesinin menatık-ı nüfuz hakkındaki müselles itilafnamesinin nazar-ı

itibara alınması prensibinin Fransa'nın kabul etmesi (!) gibi memnuniyetbahş hususat tavazzuh etmiştir."

İşte Garp kapitalist devletlerin bütün müstemlekeci siyasetlerini, Şark'a karşı besledikleri ihtirasatı gösteren satırlar bunlardır:

Menatık-ı nüfuz! İngiltere mıntıka-i nüfuzuna hürmet! Her üç devletin burjuva, sermayedar menafi-i müşterekesini temin!

Times makalesinin son fıkrasında bütün endişelerini icmal ediyor:

İslam âleminin uyanması, Rusya ile birleşmesi... Buna mani olmak Garp medeniyetinin -Garb'ın bezirgân, müstemlekeci siyasetinin- vazifesi, yani muhterisâne ve gâsıbâne menfaati iktizasındandır. İşte Times'ın son diplomatlığı:

"Uyanmakta olan Şark için İngiltere ve Fransa Avrupa'yı temsil etmektedir. Bunların müşkül faaliyeti Şarklıların dimağına bu memleketler arasında hâd bir ihtilaf-ı efkârın mevcut olduğunu işrâb ederse bunun neticesi İslam âleminin huzursuzluğu tezyid edecektir. İslam milletlerinin ekserisinin elhâletü hâzihi Büyük Britanya, Fransa ve Rusya taht-ı hâkimiyetinde olması şâyân-ı dikkattir. Büyük Britanya ve Fransa'nın sıkı bir vahdet dâhilinde icra-yı hareketle İslam âlemine Garp medeniyetinin vahdetini ihsas etmeleri mübrem bir zarurettir..."

Bu satırlar arasında okunan şudur.

"Rusya bizim gibi büyük bir İslam devletidir.

Rusya'da teessüs eden Şûrâlar Hükümeti oranın Müslümanlarına tam bir hürriyet bahşediyor.

Bu hal Şark'ı uyandırıyor. Şark'ın uyanması hem İngiltere hem Fransa'nın aleyhinedir... Biz müttefikan çalışmalıyız ki Şark ve İslam âlemi daha ziyade uyanmasın, kımıldayamasın, Bolşevik Rusya ile birleşmesin!" Şark'ın uyanması için bundan beliğ vesikalar lazım değildir. Şark'ta ve bilhassa Türkiye'de irticaî tabakalar bile dostlarını, düşmanlarını artık pek güzel tanıyorlar. Kapitalistler hiçbir suretle Şark'ın uyanmasına, kapitale karşı cihan proleterleriyle birleşmesine mani olamayacaklardır.

E. K.

***

Fahişelik
Ve Onunla Mübareze Çareleri

(M. Kollontay Tarafından İrad Olunan Nutuktan)

Yoldaşlar!

Fahişelik meselesi pek ağır, felâketli bir meseledir ki Zahmetkeş Şûrâlar Rusya'sında ona bu vakte kadar pek az ehemmiyet verilmiştir. Hâlbuki burjuva sermayedarlık zamanının bu kara mirası Şûrâlar Rusya'sı zahmetkeş ahalisinin ruhî ve cis-

manî sıhhatine su-i tesir ile Zahmetkeşler Cumhuriyetinin havasını zehirliyor. Üç yıllık inkılâp devrinde değişmiş olan iktisadî ve içtimaî şeraitin tazyiki altında fahişelik de evvelki şekil ve mahiyetini değiştirmiştir. Fakat bununla beraber bu beladan uzaklaşmadık, o yine sırtımızda ağır bir yük halinde kalarak yeni kurulmakta, yaratılmakta ve teessüs etmekte olan komünist cemiyetinin esasını ve nüvesini teşkil eden beraberlik -Zahmetkeşler Cumhuriyeti azası olan zahmetkeş kadınlar ile erkeklerin birliği- hissine büyük darbeler vuruyor. Artık bu mesele üzerinde sebat etmek, onun sebeplerini düşünerek tahkik ve tetkik etmek zamanı gelmiştir. Zahmetkeşler Cumhuriyetinde bırakılması gayri caiz olan bu fenalığın kökünü kesmek için kat'î tedabir aramak anı yetişmiştir.

Cumhuriyetimizde şimdiye kadar bu belanın kökünü kesmek için münasip kanunlar çıkarılmadı. Hatta fahişeliğin menafi-i umumiyeye muzır bir amel olduğunu fennî surette güzelce ifade eden nokta-i nazar bile yok. Biz biliyoruz ki fahişelik büyük bir felakettir. Hatta bunu da anlıyoruz ki geçirmekte olduğumuz pek müşkül geçit devrinde fahişelik müthiş ve geniş bir mikyasta artıyor. Fakat biz ona dikkat etmiyor ve sükûtla geçiştiriyoruz. Sebebi de eski devirden bize yadigâr kalan ikiyüzlülük, fahişeliğin artmasından zahmetkeş halka ne kadar zarar geleceğini derk edememezliktir. Son zamana kadar kanun vaz'ında müşahede olunduğu üzere fahişelik ve onunla mübareze çareleri meselesine karşı gösterdiğimiz lakaydînin sebebi de budur.

Şimdiye kadar fahişelik hakkında, velev bir tane olsun kanun veya talimatname neşredilmedi. Halk Komiserleri Şûrâsı eski Çar Hükümeti kanunlarını feshederken onlar ile birlikte fahişeliğe ait olan kanunları da feshetti. Fakat feshedilenler yerine, cemaat menafii namına yeni kanunlar da vaz' edilmedi. Fahişelik ve fahişeler hakkında mahallî şûrâlar tarafından yürütülen siyasetteki tezat ve tedabir arasındaki tadad ve ihtilafın sebebi de budur. Bazı yerlerde "kadim teamül veçhiyle" milis vasıtasıyla taharriyât yaparak fahişeliği tutuyorlar. Bazılarında umumhaneler aşikâr bir surette devam ediyor (fahişelik ile mübareze eden komisyonda bu hususa dair vesaik vardır), bazı yerlerde ise fahişeler canilerle müsavî tutularak mecburî istihdam mıntıkalarına sevk ediliyorlar. Bunların hepsi gösteriyor ki kat'î ve vâzıh bir kanunun fıkdanı bu içtimaî derde karşı hükümet-i mahalliye tarafından karışık, gayri muayyen icraatı mucip olarak bizim ahlak prensiplerimizin hilafına birçok karışıklıklar tevlid ediyor.

Buna göre fahişelik meselesini mevki-i müzakereye koymak ve komünist fırkasının halk tasarrufat ve içtimaî mesaili programına nazaran bu meselenin halli vasıtalarını da aramak lazımdır. Fakat evvelce kat'î surette tayin etmek lazımdır ki:

-Daha var-

***

Troçki'nin Nutku

15 Mart tarihiyle Moskova telsizi tebliğ ediyor.

Troçki Cenova Konferansı'nın tehir-i içtimaı hakkında Moskova Sovyetinde bir nutuk irad etmiştir.

Troçki demiştir ki:

"Sovyetler Cumhuriyeti'nin Cenova Konferansına davetini azîm bir hadise-i siyasiye olmak üzere telakki ettik.

Konferansa gitmek için bütün tedarikâtımızı yaptık. Lakin Cenova etrafında pek karışık oyuna başlandı ki bunun neticesi konferansın tehir-i içtimaı oldu: Acaba 10 Nisan'da toplanacak mıdır? Ümit edelim ki toplansın.. Cenova Konferansı aleyhinde hükümetlerden birçoğu tarafından açılan mücadele siyasî ve ihzarî bir hareket teşkil ediyor.

Fransız borsasının sol cenahı Sovyetler Cumhuriyeti ile hiçbir veçhile müzakereye girmeyeceğini beyan ettiği zaman buradaki maksadın yüzdeyi beşten ona çıkarmak teşebbüsünden ibaret olduğunu anladık.

Borsacıların ve tacirlerin bu oyunu ciddi adamlar olan bizler tarafından (zira ihtilâlci olduğumuz cihetle ciddi ve kanaatkâr adamlarız) kolayca keşfolundu.

Sovyetler Cumhuriyetleri aleyhinde telsiz telgrafla atılan taarruz toplarını okuyup gördüğümüz zaman bunların bize ait olmadığını fakat bizimle Paris ve Londra arasında vaki yeni ve tecrübesiz hükümetleri istihdaf eylediğini kendi kendimize söylemiştik. Bu hükümetlerde bütün siyasî, diplomasi [*diplomatik*] ve malî telsiz telgraf mermileri içerlere kadar girmişler, infilak eylemişler ve etrafımız [.....] grupların başını sersemleştiren muhnik bir gaz neşreylemiştir.

Rus mukabil ihtilâl muhacirîni, konferansın tehir-i ictimaını Finlandiya'da ve diğer memleketlerde Sovyetler aleyhinde yeni bir harp ve cidale girişmek için yeni tedarikât icrası emri gibi telakki eylemişlerdir.

Moskova Sovyetlerini bunun için içtimaa davet ettik, ta ki bütün memleketimizi bu tedarikâta karşı müteyakkız ve ihtiyatkâr bulunduralım. Şu dakikada bile bir Finlandiya ve Lehistan muahedesi akdetmek üzere Finland ve Leh hükümetleri arasında sıkı müzakereler cereyan etmektedir. Şurası muhakkaktır ki bu iki hükümet bu muahedeye tedafüî bir şekil vermeye çalışacaklardır. O halde Finlandiya'ya karşı bir taarruz icra etmek tasavvur ve fikrinde bulunan kimdir?

Bu gibi tasavvurlar besleyebilenler ancak ahmak ve sefil burjuvalar olabilir.

Finlandiya Fareli [?] macerasından beri burjuvazi sınıfı efkâr-ı umumiyesinden bir kısım icra-yı tesirata çalışıyor.

Hariciye Komiserimiz Finlandiya hükümetinden bu bapta teminat almıştır. Bu teminatın filhakika tatbik edileceğini ümit ile alkışlarız.

İtilafımıza yeni prensipler ithal edeceğiz ve bu prensipler mevki-i fiile vaz' edilince Finlandiya'nın selâmet ve asayişini Lehistan ile akdedeceği "fi'l-asl tedafüî"

muahede-i askeriyeden daha iyi temin ve tekeffül eyleyecektir. Finlandiya ile Lehistan arasında bir muahede-i askeriye bizim için pek uzun bir hudut üzerinde bir darbeden pek ziyade korkmamız lazım geleceğini ve bu hududu muntazam askerî fırkalarla taht-ı muhafazada bulundurmamız icap edeceği manasını ifade eder.

Finlandiya'yı İskandinavya takip ediyor. İsveç ve Norveç ile alelade bir muahede-i ticariyeden daha vâsî bir mahiyeti haiz bir mukavele akdeyledik. İsveç ve Norveç bu mahiyetten bizim gibi birçok menafi istihsal eylemiştir.

İsveç ve Norveç peşin para mukabilinde bize yalnız iki mahsul gönderiyor. Bunlar birisi çeteler, diğeri kaçak eşkıyadır. Finlandiya hükümetini Fransız Leh temayülâtını tebdil edecek ve İskandinavya'nın hatt-ı hareketini takip eyleyecek olursa da iyi takdir eyleriz.

Bize hem-civar iki memleket daha var ki bunlar da Estonya ve Litvanya'dır. Bu taraftan hiçbir tehlikeye maruz bulunmuyoruz. Ve bunlarla münasebât-ı sakinâne ve ticariyemiz hâl-i inkişaftadır. Lehistan ile olan işlerimiz daha karışıktır. Şimdi Varşova siyaseti meselesini bütün şümûl ve vüsatiyle tedkik edeyim:

Bir İngiliz burjuva gazetesi Lehistan hükümetine zirdeki suali irad ediyor: Lehistan hükümetinin Petlyura hükümet-i mefruzasının Leh toprağında mukavemet etmesine müsaade ettiği doğru mudur? Ve Petlyura şehri otuz milyon marka baliğ olan tahsisatını kimden alıyor? Leh hükümeti bu hususta kuvvetini zaafa uğratmayacak bir cevap vermeye mecbur olacaktır. Bundan başka pek kıymettar vesaike de malikiz, mesela bi't-tevrih, ziraat işlerinde kullanmak ve saman ihtiyacâtını tedarik eylemek üzere adamlar elde etmeye çalışıyor.

-Daha var-

***

Tercüme Kısmı:

Komünizm[*in*] Prensipleri

Buna binaen kanaatle diyebiliriz ki: Evvelen, Karl Marks [*ve*] Engels, bana Engels'in söylediği veçhile Londra Konferansından sonra ikisi ayrı ayrı layihalar yapmamışlardır. Engels'in bana o suretle söylemesi unutkanlığından ileri geliyor. Engels'in unutkanlığı beni de defalarca şaşırtmıştır. Karl Marks ile Engels ayrı ayrı layihaları Londra Konferansına kadar yazmışlar idi. Saniyen, burada dercedilecek olan eser Engels'in kendisinin eseridir. Kendi yazılarına yazdığı mukaddime bu el yazısı ile muzahiren mutabıktır. Salisen, şuna da kemâl-i kanaatle inanabiliriz ki: Bu eser birinci müsvedde olarak yazılan layihanın aynıdır. Zira Engels'in -Karl Marks'a yazdığı mektuptaki- sözüne göre bu "alelacele" yazılmıştır. Ve evvela "Komünistler İttifakının Paris Şubesi"nin nazar-ı tasvibine arz edilmiştir.

Eğer orada, yani "Komünistler İttifakının Paris Şubesi"nde, Engels'in bu eserine prensip cihetinden bazı itirazlar vuku bulduğunu tahmin etmek mümkün değilse, -ki

böyle itirazlar vukuuna dair bir şey söylenmemiştir- o takdirde eserin esaslı surette tetkik ve kabulünden sonra esaslarına dokunmayarak bazı noktalarında Engels tarafından tadilat icra edilmiştir.

Burada şu noktaya da işaret etmemiz lazımdır: Yukarıda mezkûr mektubu yazmadan 14 gün mukaddem (yani 1847 senesi 10 Teşrinisani tarihinde) Marks'a yazdığı diğer bir mektubunda Engels Komünistler İttifakı Paris Şubesinin "[.....]" ile beraber imza ettiği "meslek remzleri"ni teklif ettiğini, bu rumuzatın Engels tarafından tamamen tenkit edildiğini ve kendisinin "meslek rumuzları"nı teklif ettiğini ve bunun sekiz gün sonra Paris Şubesi Komünistler Dairesinde müzakere ve kabul edildiğini ve Londra'ya yollandığını tasrih etmektedir. 1847 senesi 24 Teşrinisani tarihli mektuptan anlaşıldığına göre, bu esnada Karl Marks, Engels arasında bazı müsâdeme-i efkâr cereyan etmiş ve bunun neticesinde ikisi beraber bir "meslek remzleri" yazarak neşretmeye karar vermişlerdir.

Takdim edilen eserin derhal neşri için müellifinin şahsiyetini zikretmek kâfi idi denilebilir. Fakat iş bundan ibaret değildir. Bu risale hakkında mesleğe ait de birçok mütalaât söylenmektedir. Elbet bu eser "Komünist Manifesti" (Komünist Fermanı) gibi ilmî ve edebî bir lisanla yazılmıştır. Fakat bununla beraber bu eserin kendisine mahsus meziyetleri vardır ve sualli cevaplı usulde yazıldığından sosyalizm efkârı ile aşina olmayanlar için de daha anlanışlıdır [*anlaşılırdır*]. Bununla beraber bu eserin yazılmasında ilmî nokta-i nazar ezkaza bozulmamıştır. Biz aynı zamanda, kemâl-i hakkaniyetle diyebiliriz ki bu eser "Komünist Manifesti"nin daha halklaştırılmışıdır. Ve bu dâhiyane eserin (yani Komünist Manifesti'nin) güzel bir hatimesi addedilebilir. Mesela: Eski zamanın köleleri, ondan sonraki "serf"ler (yarı memlûklar) ve zamanımızın "emekçileri" arasında farkları göstermesini zikredebiliriz. Bu ise mazinin mürteciâne ve hayalperestâne fenalıklarına rağmen, heyet-i içtimaiye-i hazırayı tenkide bir numune olabilir. Burası iki nokta-i nazardan çok kıymettardır: Evvelen, fukara-yı kasibe (yani emekçiler) siyasî nüfuz ve hâkimiyete vasıl olabilen cemiyetlerin müstakbel münasebat-ı içtimaiyelerinde husulü me'mul terakki tasvir olunuyor ki burası "Komünist Fermanı" (Komünist Manifesti) müelliflerinin siyasî mefkûrelerinin inkişafı itibarıyla mühim bir vesika-i tarihiyedir. Saniyen, aynı meselelerin bazı cihetleri bu layihada Komünist Fermanı'na nispeten daha sarih izah edilmiştir. Burada istikbali güzel tefahhus ederek gösterilmiştir ki bu tekâmülün tahakkuku tedrice tâbidir, her bir adım için ve her bir adıma mahsus tedbirler için zaman lazım olmaktadır ki bunları tevsi ve ta'mik mümkün olsun. Bu tekâmülün tahakkuku umumî maksada yürürken yolda her noktada kuvvetli tedbirler ile maksadı tahkim ve tarsine bağlıdır. Bu tekâmül ve inkişafı tesri' mümkün olmakla beraber, bu tesri' dereceler üzerinden sıçratmakla vukua gelemez. Maksat yalnız eşyanın tebeddül ve inkılâbı değildir; eşya ile beraber aynı zamanda insanların da tebeddül ve inkılâbı lazımdır. Ve böyle de olacaktır. Eşyanın tebeddül ve inkılâbıyla insanlar da tebeddül edecektir. Bu tekâmül ve inkişafın tahakkuku için Karl Marks ve Engels lüzumundan eksik bir zamanı nazar-ı itibara alımışlardır. Bu ciheti Engels kendisi de itiraf etmiştir. Bunun delâili o kadar vâzıhdır ki bu hususta uzun uzadıya söylemek ihtiyacı bile yoktur.

Bu hususu bırakarak daha mühim meselelere geçelim ki o da bu nazariyenin ilmen takdiri cihetidir. Marks ve Engels'in evvelce bu mesaile dair söylediklerini ve bu mesailin fiilî inkişaf yolunu mukayese edersek gayet güzel bir manzara karşısında bulunuruz. Bu sözümüz cereyanın haricî ve siyasî eşkâline ait olmayıp, esaslı iktisadî eşkâl ve temayülâta dairdir. Bu hususu mukayese ettiğimizde, onların dahi pek müşkülatla vücuda geleceğini tahmin ettikleri tedbirleri, şimdi yapılmakta olan maksadı temine müessir ve amelî bulunan çarelere göre halli garip gözükmektedir.

Misal olmak üzere bu eserden bir parça alalım: Bahusus "Ziraatta sanayi ordusu teşkili" parçasını alalım. Bu ilk bakışta bize pek garip gözükmektedir, fakat bununla beraber böyle bir hakikat Almanya'da vardır: Senenin bazı mevsimlerinde işçilerden büyük büyük kitleler ziraat işlerine ve ziraat işleriyle alakadar bulunan şehir ve yabancı memleket işlerine akın ederler. Ve bu işin ikmalinden sonra tekrar cihanın dört bir tarafına dağılırlar. Hâlihazırda hükümetin müstemlekelerde çalışmak üzere ziraat amelesi vücuda getirmesi muhtelif burjuva tabakalarından müteşekkil ıslahatçıların metalibine müstenittir. Bu bir irtica temayülüdür. Ve yeni bir köylü esareti (serf) vücuda getiriyor. Fakat istihsalâtın metalibi ne kadar çok ise bu metalib emekçiler diktatorası vaktinde, veyahut emekçilerin hükümette siyasî nüfuzları cârî bulunduğu zamanda dahi mevcut bulunacaktır.

Bu, devam ettirmek istedikleri şeklin devamı kabil değildir. Bunun lüzumlu hesap edilebilmesi ancak Mavera-yı Atlasî'den celp edilecek iaşe mevaddının gitgide artacak olan ihtiyaca adem-i kifayesine tâbi olabilir..

Büyük sanayinin terakkisi neticesinde ahali köylerden şehirlere hicret ile şehirler nüfusça tekâsüf etmiştir. Fakat muayyen dereceye vasıl olan terakkiyatın bir aksülameli olur. İşte bu -büyük sanayinin terakkisinin aksülameli olmak üzere de şehirlerden köylere hicret alametlerini hissediyoruz[5] Fakat fukara-yı kasibenin rehberlik ve hükümet ettiği mahallerde bu aksülamel hareketi, bazı şehirlerden köylere avdet vukua gelemez. Çünkü evvelki köylüler ve daha doğrusu onların oğlu veya torunu olanlar -yani bugünkü emekçiler, fukara-yı kasibe- uzun müddet zarfında -şerait-i iktisadiye ve hayatiye neticelerinde- değişmişler, büsbütün başkalaşmışlardır. Köylerde yaşamak onlar için maddeten ve manen pek çetin olacaktır ve onların maddî ve manevî ihtiyaçlarını köy hayatı tatmin ede[*meye*]cektir.

Takdim edilen bu esere dair şu noktaları da tasrih etmek lazımdır: Bu esere serlevhada verilen unvan -yani "Komünizmin Prensipleri" unvanı- Engels'in el yazısında verilmiş bir unvandır. Serlevhanın altındaki unvan -yani "Komünist Manifesti'nin Birinci Layihası" unvanı- nâşir tarafından (Ed. Bernstein tarafından) verilmiştir. 9'uncu sualin cevabı el yazısında yoktur. Sualin altında cevap yeri boş ve açık bıra-

[5] Ed. Bernstein bu mukaddimeyi 1912 senesi Teşrinisani tarihinde yazmıştır. Bu köye avdet alaimi ondan beri çok bariz bir hal almıştır. Bilhassa Avusturya ve Macaristan hayat-ı iktisadiyesinde bu yüzden adeta bir nev' iptidaî iktisadiyata rücu alaimi sayılabilecek hadisat bile müşahede edilmektedir. Kapitalizm usul-i iktisadisinde ısrar eden her müterakki memlekette bu hal bi'z-zarure vukua gelecektir.
Türkçeleştiren: K. B.

kılmış halde bulunmuştur. 22 ve 23'üncü suallerin altındaki cevapları yerinde, işaret olunduğu veçhile, "bırakılmıştır" kelimesi bulunmaktadır.

Bu eser yalnız bir vesika-i tarihiye olmayıp, aynı zamanda irşadat ve tebligat için dahi kullanılmaktadır. Ben bunun bu açık bırakılmış noktalarını, yine Engels'in kudret-i ilmiyesine muvafık bir surette, fikir ve kuvvetini değiştirmeyerek ikmalin lüzumunu zaruri hesap ettim. Mümkün oldukça bu ikmali lazım gelen suallerin cevaplarını "Komünist Manifesti"nden istihrac ettim ve bu suretle Engels ve Karl Marks'ın kendilerinin kelimelerini kullandım. Diğer mesailde ise Karl Marks ve Engels'in aynı mesaile dair diğer eserlerini tetkik ederek buraya onların fikirlerine mümkün kadar yakın olan mefhumların vaz'ına gayret ettim. Bu suretle suallerin cevaplarını ikmalden maada, daha bir iş yapmak mecburiyetinde kaldım. Bu eser öyle bir devrede yazılmıştır ki Karl Marks ile Friedrich Engels bazı muayyen mesail-i iktisadiyedeki nokta-i nazarlarını söyledikten sonra tekrar o nokta-i nazarlarını tebdil etmişlerdir. Böyle noktalarda ise mu'terize içinde bilahare tadil ve tebdil edilmiş nokta-i nazar şekillerini tespit ile ilave ettim. Bu mu'terize içindeki nokta-i nazarlar bilahare Marks ve Engels'in tetkik edip, Marks'ın "Kapital" (Sermaye) nam eserlerinde gösterdiği şeylerdir. Zannediyorum ki ben burada biraz da Engels ruhuyla hareket ettim. Engels'in, Karl Marks'ın "Ücretli Mesai ve Sermaye" adlı kitabına yazdığı mukaddimesi bana bir rehberlik etmiştir. Fakat bununla beraber, onun çok ihtiyat ile de olsa, Marks'a karşı reva görerek onun eserinin metninde yapmış olduğu bazı ufak tebeddülâtı yapmaya ben kendimde salâhiyet ve cüret göremedim. Bundan maada, ben bu eserlerin bazı noktalarına dair intikadda bulunmaya da kendime müsaade etmiyorum.

Fakat işaret olunan mahalleri dahi yalnız sükût ile geçirirsek büyük irade ile kuvvetli istidadı, keskin zekâ ile derin ilmi kendisinde cem etmiş bulunan bir adama layık bir surette hareket etmemiş oluruz. Bu fazilet ve kemalâtlarının mevcudiyeti Engels'in bu eserlerinde gösterilmiştir.

Berlin - Schöneberg. 1913 Teşrinisani

Ed. Bernstein

-Mabadı var-

***

Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatın Buhranı

Yazan: E. Varga **Tercüme eden: H. Y. V.**

2

(...)

***

İçtimaiyat

Bir Mektup

Bizde sunûf mücadelesi olmadığını iddia edenler vardır. Bu iddiada bulunanlar diyorlar ki sizde Avrupa'nınkiler gibi büyük fabrikalar, büyük maden ocakları, ameleyi ezecek kadar büyük sermayeler ve sermayedarlar yok ki mücadele olsun.

Her işte olduğu gibi bu meseleye Avrupa gözlüğüyle bakarsak bu iddia doğrudur. Fakat tabiata bakınca ve halka geçilince iş bütün bütün başkalaşır.

Artık hepimiz biliyoruz ki bütün hayat bir mücadeleden ibarettir. Hükemâ hayattaki mücadeleyi nâmiye hayatına kadar götürüyorlar: Diyorlar ki bir tarladaki nebatat bile birbirlerini basıp ezmeye savaşırlar. Hangisinin kökü kuvvetli, hangisinin sâkı uzunsa kendisinden hafif olanı basar, sarartır ve nihayet ezer, kurutur. Şu halde dişleyen ve tırmalayan ısırganla hafif ve mide-nüvaz maydanoz arasında bile bir hayat, bir yaşayış ve yükseliş mücadelesi, bir itişme ve didişme tabiaten ve hikmeten muhakkak olursa, bizde sunûf mücadelesi yoktur demek, bizlerde maydanozla ısırgan kadar da hayat yoktur, bizler o hayaletleriz ki varlığımız sinema şeritlerindeki gölgeler gibi sakin ve sâmit geçer, gider demek olmaz mı? Her gün sabahtan akşama kadar uğuldayan şehirlerimizde, kasabalarımızda kim der ki bir velvele-i hayat yoktur, kezalik kim iddia eder ki her gün ve hatta her gece hay ve huy, vaiyane ve saiyane ile çınlayan kırlarımızda ya çift arkasında ya hayvan sırtında kaynaşan insanlar, bir hayat arkasından koşmuyorlar ve bir hayat için didişmiyorlar.

Mücadele-i hayat yoksa şu kocaman hapishanelerdeki şu bir sürü insanlar oralarda niçin tıkılmışlardır. "Mücadele" sözünden eğer top, tüfek, nihayet hançer, bıçak veyahut hiç olmazsa sopa, yumruk kast olunursa bu yolda mücadele Avrupa'da dahi nadir görülür. En muntazam amele teşkilâtı olan yerlerde bile, nihayet "grev" yapıyorlar. Mamafih şehirlerde, kasabalarda, dağlarda yaralanan, soyulup dövülenler keyif için bu hallere girmiyorlar a. Bizde grev olmaması ise mücadelenin yokluğuna delâlet edemez. Teşkilât yok ki grev olsun, teşkilâtın olmaması da ihtiyacın olmamasından değil, yine ısırganla maydanoz arasındaki sakin ve sâmit mücadele kabîlinden olarak üsttekilerin altta kalanların üzerinde daima bir tazyik yapmasındandır. Yukarıdan aşağı bir cendere tazyiki altındayız.

Bu mülahazayı buracıkta keserek asıl hayata, muhite, halka geçelim! Bizde Zonguldak Ereğli kömür havzaları, şimendifer, tramvay, elektrik müessesatı, sonra Reji devairi ile bunların şayan-ı merhamet birçok amelesi vardır. Sonra köylülerimiz vardır ki baştanbaşa birkaç beyin, ağanın, paşanın elinde esirdirler. Ben onlardan bahsetmeyeceğim. Ben misalimi ufak bir esnaf dükkânından alacağım. Öyle bir dükkândan ki emsali ekser kaza merkezlerinde bile mevcuttur.

İstanbul'da Fincancılar Yokuşu'nda bir kunduracı vardır. Her Cuma dükkânına uğrardım, bir gün yine gittim. Ahmet Usta bugün dalgın ve dargın görünüyordu. Sanatının cidden ehli olan bu rabıtalı insanı takdir eder ve severdim.

Sordum: Ustam bugün sende bir neşesizlik görüyorum, bir rahatsızlığın mı var.

- Hayır efendim. Rahatsızlığım yok, can sıkıntım var.

-Sebep?

- Umumî bir dert. İşçi ve sermayeci çarpışmasından münbais yürek çarpıntısı.

Ustanın "işçi ve sermayeci" sözü birdenbire kulağıma intibah zili tesiri yaptı, çünkü ben öteden beri bizde bir sermayeci ve işçi meselesi var mı yok mu mülahazasıyla meşguldüm. Tesadüfen bir ipucu yakaladık. Dedim ki: Hayrola Ahmet Usta, bu memlekette sizi üzecek kadar sermayeci, işçi meselesi var mı ya? Şurasını ihtar edeyim ki bizim Ahmet Usta hem ehl-i marifet, hem ehl-i maariftir. Her günkü gazeteleri mutlaka okur, sanata ait resailden kendisine ait şeyleri mutlak edinir.

Ahmet Usta bıyık altından gülerek dedi ki: Anladım, siz Avrupa sermayedarlarıyla Avrupa işçileri arasındaki münasebât gibi bir şey arıyorsunuz, bizde öyle büyük şeyler yok. Yok, ama bizimki de bize göre; şunu bilmeli ki haksızlık itibarıyla, hayat itibarıyla tesir ve mahiyet bir. Avrupa'da büyük fabrikalar, fabrikanın içinde yüzlerce, rivayete nazaran birkaç yüzlerce amele var, onların üstünde fabrikatörler, tröstler, patronlar, bilmem neler var. Bizde de işte böyle ufacık ufacık sanathaneler, onların içinde de -dükkânın içinde masanın etrafında dizilmiş, çalışır on beş genci göstererek- bu zavallı işçiler. Yüzüme isti'calkârâne bakarak: Sakın beni işçilerin başına musallat fabrikatör, yahut sermayedar sanmayınız. Ben de bir işçi, yalnız usta işçi. Acı acı göğsünü geçirdi. Sigarasını yaktı. Biraz daha yanıma sokularak işçilerden gizler sesle devam etti:

Bugün dertliyim, artık açılacağım. A[*lla*]h eksik etmesin üç senedir dostuz, haftada bir lütfen uğruyorsunuz, siz beni bu dükkânın sahibi sanıyorsunuz değil mi?

- Tabii.

- Hayır, burada ben de aylıkla çalışır bir işçiyim.

- Peki, dükkân sahibi kim.

- Mirasyedinin biri, mirası da ne miras, zehir zakkum.

- Aman Ahmet usta neler işitiyorum.

- Hakikat söylüyorum, dinle: Hak rahmet etsin pederim beni Sanayi Mektebine verdi, çalıştım çabaladım, sanatı elde ettim. Görüyorsunuz ya İstanbul'da sayılırlardanım.

- Oo! Şüphe yok, A[*lla*]h bilir seninle iftihar ediyoruz.

- Eksik olmayınız. Mektepten çıktım. Peder vefat edeli bir sene olmuş, valide, hemşire perişan. Elde avuçta bir şey yok. Hesap ettim, sadece bir sanathane için hiç olmazsa yüz altın lazım. Kime başvurdumsa bulamadım. Ellerim böğrümde kaldı. Bir gün mütehayyir çarşıda dolaşırken omzuma bir el dokundu. Baktım, bizim memlekette benimle beraber bir mahallede ve bir mektepte bulunmuş olan Zaptiye Mülazımı Tosun Ağa'nın oğlu Süleyman Efendi. Biliştik, tanıştık, o benim babam tarafından Rüştiyeden alınıp Sanat Mektebine verildiğimi zaten bilirdi. O vakit babama ne kadar şaşmışlardı: Budala, oğlunu memur görmek istemiyor da kunduracı yapıyor demişlerdi. Sordu: Ahmet hâlâ Sanayi Mektebinde misin?

- Hayır, usta çıktım.

- Dükkân nerede?

- Para bulamadım. Sermayesiz olmuyor. Şimdilik boştayım. Dükkân falan arama. O gün bu kadarla ayrıldık. Bir hafta sonra Süleyman Efendi geldi, beni buldu. Dedi ki: Ahmet ben bir şey düşündüm. Malum ya pederden bize biraz dünyalık kaldı. Kabri nur olsun zaptiye neferliğinden itibaren göz açıklığı yapmış, her bulunduğu yerde fırsat buldukça çırpmış. Vefat etti. Fakat ailesini geride sefil bırakmadı. Ben biraz serbest alıştım. Sanata, ticarete yanaşmıyorum. Ben hep gezip tozmalıyım. Bunun sonu da bittabi fena olacak. Valide ile konuştuk, sana sermaye vererek bir dükkâna oturtmayı muvafık bulduk. Ne dersin?

Süleyman Efendi o gün benim için bir Hızır'dı. Sıkılmıştım. Kararlaştırdık ve şu dükkânı açtık. Elhamdülillah üç senedir kemâl-i namusla çalışıyorum. Bütün masraf çık[*tık*]tan sonra şu dükkâncıktan ayda üst üste üç yüz lira para alıyor. Haftada bir kere bir saat kadar gelir, sonra kârını alır gider. Nereye, mütemadiyen kumarhaneye, rezalete. Gitsin, neme lazım, ben âlemin gözcüsü değilim ya. Fakat insanda biraz insaf, biraz hayâ lazım değil mi? Şu çocuklar işine göre haftalık, ben de muayyen aylık alırım. Kazara birimiz hastalandık mı derhal haftalığı keser. Haftada bir gün gelir, fakat mutlaka şu fakirciklerden birini fena sözleriyle hırpalar, ezer. Babasının zaptiye mülazımlığından memleketimizde yaptığını şimdi o da bize yapıyor. Alçağın bir kamçısı, bir lubudu [*labudu?*] eksik. Sonra bir şeyden fena müteessirim. Bu adama bu dükkân, bizim sanatımız adeta menba-ı şekavet oldu. Ayda üç yüz banknot bunu kudurttu. Geçen sene üç masumenin kanına girdi. İki namussuz karı bulmuş, veriyor parayı, gözüne kestirdiği zavallıyı yoldan çıkarıyor. Zaten bunalmıştım, fakat bu hafta öyle bir şey oldu ki artık dayanamayacağım: Geçen Cuma günü buraya gelmiş, ben yokmuşum, işçilerden birini bir tezkere yazarak bilmem nereye göndermiş. Şerden hep korkarlar. Çocuk acele mi etmiş ne yapmış, giderken kendisini hızla bir arabaya kaptırmış. Bacağı kırık, bir hamalın arkasında geldi. Kendisi de dükkânda, şaşırdım. Çok müteessir oldum. O tezkerenin derdine düşmüştü. Tezkere nerede diye bağırdı. Tezkere bittabi yok. Kırık acısıyla kıvranan yavrucağa neler söylemedi. Kalktı, defoldu gitti. Meğer tezkere de akşam kumara kendilerine buyurması için bilmem hangi züppeye davetname imiş. Çocuk evinde, cerah devam ediyor. İhtimal ki bir ayda iyi olmaz. Para lazım, bu para vermez, eminim ki iş görmedi diye haftalığını da kesecektir. Benim aldığım aylık beni idare etmiyor, şaşırdım kaldım.

Vallahi beyim ben bu hikmeti anlayamıyorum. Bilmem nerenin baldırı çıplağı gidiyor zaptiye yazılıyor. Soyuyor, soyuyor, alabildiğine halkı eziyor. Kendi göçüyor. Fakat senin kanından emdiği servet, miras ve sermaye namında bir renk-i meşruiyet alarak işte böyle bir mirasyedi ile yine beşeriyetin, insanlığın başına musallat olur. Kazamızı soyan babanın oğlu, bugün burada, İstanbul'da bir bey olmuş. Süleyman Bey. Üsküdar'da güzel bir ev almış. Her gün kumarda, kerhanede. Biz sanatkârlar da babalarımızdan çalınan paralar için buna esir.

Şimdi soruyorum size; bizde bir sermaye ve işçi meselesi var mı, yok mu?

***

İçtimaî Şuûn:

Paris Kommünası Hatırasının Tes'idi

1870 senesi 18 Mart tarihinde Paris amelesinin, Paris hükümetini kendi ellerine alarak Kommüna mefkûresinin birinci defa olarak fiiliyete [*fiiliyata*] çıkarıldığı ve bugüne müsadif bulunan "18 Mart" tarihinin beynelmilel bir amele ve komünist bayramı olduğunu mecmuamızın birinci nüshasında yazmış idik.

18 Mart gecesi, muhtelif Şark memleketlerinin Ankara'daki sosyalist ve komünistleri, Rusya sefarethanesinde, sefarethanedeki komünist yoldaşların davetiyle toplanarak Paris Kommünasının hatırasını tes'id etmişlerdir. Geceyi tes'id için hazırlanan müsamere programı tamamıyla Paris Kommünasına müteallik maddelerden mürekkep idi. Müsamerenin programında ber-vech-i âtî maddeler bulunuyordu:

1. Muntazam ve sanatkâr bir heyet tarafından Kommünanın mağlubiyeti ve mağlubiyeti esnasında Paris burjuvaları tarafından irtikâp olunan cinayâtı tahatturan "Matem Marşı",

2. Kommünanın zuhuruna kadar cihanın, Fransa'nın ve Paris'in bulunduğu vaziyet ve hâlet-i ictimaiye ve geçirdiği vakayi-i inkılâbiye (Azerbaycan Sefiri Abilof yoldaş tarafından),

3. Paris Kommünası ve onun beynelmilel emekçi inkılâbı ile alaka ve münasebâtı (Profesör Golman yoldaş tarafından),

4. Anarşistler Marşı (Rusça - bir heyet tarafından),

5. Paris Kommünası kahramanlarından Artur Amo yoldaşın "Kommüna Kurbanları" nam şiiri (Çirkazof yoldaş tarafından),

6. Chopin'nin "Matem Marşı" (Piyanoda - Madam Aralova yoldaş tarafından),

7. Manzum bir parça (İnşad - Aralof yoldaşın oğlu tarafından),

8. Fransızca "Beynelmilel Marşı" (Ridel yoldaş tarafından),

9. Marseilles (Nakaratta bir heyetin iştirakiyle Madam Kinsberg yoldaş tarafından),

10. Verharen'in "İsyan" nam şiiri (Madam Çirkazova yoldaş tarafından),

11. Madam Lisagorskaya yoldaş tarafından piyanoda bazı parçalar,

12. Umumun iştirakiyle Türkçe ve Rusça Beynelmilel İnkılâp Marşı.

Şu vesile ile, Profesör Golman yoldaştan sonra, Komünist Enternasyonali'ne mensup Türkiye komünistleri [*a*]zasından Nazım yoldaş kalkarak kısa ve veciz bir nutuk söylemiştir.

Müsamerede Rusya ve Azerbaycan sefarethanelerindeki komünist ve amele yoldaşlarla beraber Buhara kasidleri Mehmet Recep ve Mehmet Naziri arkadaşlar ve Türkiye sosyalist ve komünistlerinden Ahmet Hüsnü, Ahmet Hilmi, İsmail Hakkı, Bahaeddin, Doktor Tevfik, Doktor Tevfik Rüştü (Menteşe Mebusu), Cemile Nuşirevan, Salih Hacıoğlu, Hulusi (Afyonkarahisar Mebusu), Ziynetullah Nuşirevan, Abdülkadir, Affan Hikmet, Kenan, Mehmet Şükrü (Afyonkarahisar Mebusu) Meh-

met Vehbi, Nazım, Doktor Nizamettin Âli, Numan Usta (İstanbul Mebusu), F. Bektora yoldaşlar ve zevat-ı saire hazır bulunmuşlardır.

Müsamerenin hitamında arkadaşçasına uzun ve samimi musâhabelerde bulunarak ve Türkçe rençper ve emekçi şarkıları dinlenerek alafranga saat bire kadar oturulmuştur. Muhtelif Şark memleketlerinin aynı mefkûre arkadaşları bu suretle Türkiye toprağında ilk defa olarak bir arada, karşı karşıya gelip kıymettar ve heyecanlı bir gece yaşamışlardır.

K. P.

Mecmuamız ileride İbrahim Abilof ve Golman yoldaşın Paris Kommünasına dair irad ettikleri mühim ve ilmî nutuklarını kendi sahifelerine derc ve neşredeceği gibi, "Kızıl Boğa" yoldaşın B. Baks'dan tercüme ettiği "Paris Kommünası" nam risaleyi de tefrika edecektir.

***

Hikâye

Patronun Evi

Kör bir dev gibi kayaların bağrını delen maden ocağından yeni çıkmıştı. On iki saatten beri karanlık rutubetli bir hava ile dolan ciğerleri dağlardan denize doğru çam kokularını üfleyen temiz bir rüzgârla yıkandı. Gözlerini yaz akşamlarının bol renkli aydınlığına alıştırabilmek için kömürlü elleriyle ovuşturdu. Aşağıda Zonguldak'ın mendireğine yanaşmış bir gemi kömür alıyor, oynak Laz takaları yelkenleri sarmış iki yana sallanıyor. Bu bol aydınlığın, temiz rüzgârın verdiği gerinmek arzusuyla Hasan iki üç defa gerindi, sonra denize bakarak: "Dışarıda ışık içinde yaşayanlara ne mutlu" diye düşünürken arkasından alaylı bir ses: "Çiğneneceksin be Hasan! Yolun üstünden çekil" diye haykırdı. İnce dekovil yolundan bir hamlede atladı. Bir katırın çektiği kömür vagonu yanından hızla geçti. Vagonun arkasından yürüyen arkadaşı omzuna vurarak ilerledi. Hâlâ çalışıyorlardı. Dışarıda bu kadar güzel bir akşam varken orada, o rutubetli, o karanlık kuyuda hâlâ iki büklüm kazma sallıyordu. Böyle on iki saat durup dinlenmeden yerin dibinde köstebekler gibi çalışmak, açlığı bir türlü bastırılamayan bir mide, köyde bekleyen iki sıtmalı çocuk, taşlık tarlalarda karalâhana toplayan hasta bir kadın, dul bir kız kardeş, ihtiyar bir nine içindi. Fakat işte o Hasan iki aydır onlara on para bile gönderememişti. Zaten aldıkları altmış kuruş yevmiyeden, ekmeğin okkası yirmi beş, soğanın bilmem kaç kuruş olduğu bir memlekette hangisi para arttırıp köyüne gönderebilirdi? Birdenbire arkasına döndü, karşısında siyah parlak kömür tepeleri vardı. Bunları saatlerce, günlerce kazma sallayarak kendisi ve arkadaşları çıkarmışlardı. Bu siyah hazinelerde onun ve arkadaşlarının hisseleri vardı. Bunlar onlarındı.. Beş gün evvel aşağıki taş mektebin genç muallimi ne doğru söylemişti. Şimdi on sene çalıştıktan sonra bu hakikat kafasına dank etmişti.

Gözleri tekrar kömür yığınlarına ilişti: Altmış kuruş! diye mırıldandı.. Bu her tarafı altmış lira eden yüz binlerce liralık hazineden onlara sade altmış kuruş düşüyordu.. Başını önüne eğdi, sonra hasta adımlarla şehre giden patikadan inmeye başladı. Akşam iyice alçalmıştı. Berrak göklerde ilk yıldızlar ışıldıyordu.. Patika kıvrıldı, kenarlarında harap evler dizili genişçe bir yoldan dar karanlık bir sokağa saptı. Köşede murdar bir kadın mısır ekmeği satıyordu, hiçbir söz söylemeden kadının tepsisine gizli bir kâğıt attı. Kadın alışkın bir hareketle sarı bir çamur külçesi gibi önüne yığılan ekmekten büyük bir parça kesti, tartmaya lüzum görmeden uzattı. Hasan ekmeği dişleriyle koparıp ağzında geveleyerek karşıdaki zerzevatçıdan beş altı baş soğan aldı, sonra dar karanlık sokaktan çarşıya çıktı. Hem yiyor, hem de yürüyordu. Artık iyice gece olmuştu. Amele Müfettişliğinin yanındaki büyük lokanta pırıl pırıl yanıyordu. İçerisi çok kalabalıktı, fesliler, sarıklılar, başı açık olanlar, zabitler beyaz örtülü temiz masalara oturmuşlar, gülerek, konuşarak mütemadiyen bir çatal bıçak gürültüsü arasında yemek yiyorlar, hizmet eden iki garsonun; "Hindi bir! Kızarmış tarafından olacak! Pilav iki salçasız! Baklava bir fıstıklı" diye bütün iştahlı yemek isimleri üstünde garip bir ahenkle duran sesi zaman zaman yükseliyordu. Hasan'ın gözleri şişman bir efendinin bol salçalı pilavından bıyıkları matruş genç bir zabitin kollarını iki yana kaldırarak büyük bir itina ile kestiği tavuk kızartmasına, oradan bir kadıngöbeğini tekmil ağzına doldurup şapırdata şapırdata yutan Hoca Efendiye geçiyordu. Tam köşede ocağın genç mühendisi kollarındaki birbirine geçmiş iki küçük altın çekiçten kol düğmelerini parıldatarak bir böreği parçalıyordu. Hasan'ın gözleri genç mühendisin altın çekiç kol düğmelerine takıldı. Başını salladı. Bu genç mühendis geçen yıl ocağa geldiği zaman ilk işi ameleyi toplayıp kollarındaki düğmeleri göstererek: "Frenkistan'da ocaklarda çalışan amele kollarında böyle bir işaret taşıyan bir adama rast gelirlerse ona selam dururlar, sizden ben de bunu beklerim!" demek olmuştu. Hasan bunları düşünürken arkasından birisi onu hoyratça yana doğru iterek lokantaya girdi. Bu amele müfettişi idi.

Şişman, kısa boylu müfettiş, mühendisin yanına gitti, ona bir şeyler söyledi. Mühendis kalktı. İkisi de dışarı çıktılar. Hasan'ın içinde garip bir merak uyandı. "Böyle kol kola kokonalar gibi ne yana gidiyorlar?" dedi. Onların ardı sıra yürüyerek sözlerini dinlemek istiyordu. Müfettiş gevrek kahkahalarının arasında: "Azizim, diyordu, bu kadar unutkanlık olur şey değil! Hem biliyor musun seninki de orada! Bu akşam bir güzelliği var ki sorma gitsin! Her şey hazır. Sağ olsun şu senin patron! Seni bekledik bekledik, gelmedin. Nihayet kanbersiz düğün olmaz dedik. Şimdi hepsi dört gözle seni bekliyorlar" Hasan arkalarından bir gölge gibi yürüyordu. Konuştukları şeylerin çoğunu anlamıyordu, yalnız sık sık tekrar eden "Senin patron sağ olsun" sözleri onun sinirlerini geriyor, dudaklarını acı büküşle büküyordu. "Patron" ah bu "patron!" ne dinsiz imansız herifti o... Mektep mualliminin sözlerini dinledikten sonra, kafasında doğduğundan beri işlemeyen bir makine ona şimdi her şeyi bütün çıplaklığıyla gösteriyordu. Kendilerini altmış kuruş yevmiye ile hayvanlar gibi on iki saat çalıştıran, ton başına altmış lira kâr ed[*en*] herif hep bu [*heri*]f değil miydi? Birdenbire gözleri yaşardı. Kömürlü yumruklarını göğsünün üstünde sıktı. "Emmi oğlum!" diye mırıldandı. Evvelsi yıl koskoca delikanlı on arkadaşıyla beraber ocakta

yıkılan bir kömür kemerinin altında nasıl ezilmişti? Hükümet patrona ne yapmıştı? Bu on canın kanına giren herifi nasıl cezalandırılmıştı? Böyle şeyler olmasın, bir mühendis getirin demiş, sonra yine böyle şey olursa aklında bulunsun: Yüz lira ceza alırız diye haber yollamışlar...

-Daha var-

***

Havadislerimiz

6 Mart tarihli *İstanbul* gazetelerinden

Türkiye Sosyalist Fırkası'nın Merkez-i Umumîsinde bir fırka sosyalist kongresi inikadı takarrür etmiştir. Kongre için sosyalist fırkasının bütün şubeleri hazırlık yapmaktadır. İstanbul'un Ayvansaray, ve Aksaray şubeleri kendi murahhaslarını intihap etmişlerdir..

Hicaz Kralı Hüseyin'in vaziyeti

Arabistan'da İngiltere'nin alet-i melaneti olan Kral Hüseyin'in vaziyeti fenalaşmıştır. Arap kabaili Kral Hüseyin aleyhine isyan hazırlıkları görmektedir. Morning Post gazetesinin ihbaratına göre Kral Hüseyin'in karîben istifa etmesi memuldür.

Suriye'de vaziyet

Babalık ve *Yeni Atina* gazetelerinin Arabistan'dan istihbaratına göre Şam, Beyrut ve Lübnan taraflarında Avrupa emperyalistlerinin tahakkümüne karşı millî isyan hazırlıkları günden güne kuvvetlenmektedir. Ahalinin hukuk-ı meşruasını müdafaa zımnındaki harekâta karşı ecnebi istilacılarının tazyikatı dahi günden güne artmaktadır. Alelumum Arabistan'da, Irak, Suriye, Filistin, Mısır, Hicaz ve Yemen'de Avrupa istilacılarına karşı müttehit bir mücadele ihtiyacı daha ziyade hissedilmeye başlamıştır.

Açık muhaberat

"Yağma Hasan'ın Böreği"

başlıklı fıkra sahibine:

Yazınızda biraz fazlaca şathiyat vardır. Başlık da zaten mesleğimize münafidir. Dercedemedik. Bu yolda yazı yazacaklar bizi affetsinler.

"Hayret"

imzalı mektup muharrir-i muhteremine:

Mektubunuzu gayet kıymettar bulduk. Manasında adaletin, hürriyetin, hakkın bi-hakkın taraftarı ve hakkıyla müdafii bir ruhun titreyişleri, elfazında kudretli bir kalemin üstadâne hareketleri belli.

İsterdik ki bu kadar değerli olan bu mektubu mecmuamıza geçirelim, fakat mesleğimiz buna mani oluyor.. Biz mecmuamızda şahsımız ve şahsiyât ile uğraşmamaya karar vermişizdir.

Tuttuklarımız cümle hava, bildiğimiz hiç.

Biz hepsine çektik hatt-ı butlânı, unuttuk.

İnkâr etmeyelim ki siz de bu noktaya fevkalade ehemmiyet de vermişsiniz, üstadâne bir nezahet, âlimâne bir tenkit, fakat üstat, siz o pek ince ve pek yumuşak ifade içine, o yumuşak ipekler, örtülmüş kabartılmış pamuk içine öyle ince iğneler gizlemişsiniz ki dünün ve bugünün elleri artık nasırlanmış da olsalar onlardan incinmemek, onlarla yırtılmamak mümkün değildir.

Bizse ne yırtmak, ne incitmek istiyoruz.

Mektubunuzda geçen senenin bugünlerini tasvir eden kısmı ne kadar güzeldir, bu kısmı okurken o günleri bir daha yaşadık. Nihayet, azizim, biz şuna kaniiz: Bizim için bir zaman, bir de tarih vardır. Zaman, bükülmez demir pençesiyle vakti gelince bütün haksızlıkları kırar, devirir, tarihin röntgen şualı gözü kalın duvarlar, demir kasalar içindeki bütün kirli ve gizli şeyleri görür ve gösterir.

Acele etmeyelim. Türkün gayet mühim bir darb-ı meseli vardır.

Bırak sarhoşu kendi haline.

İşte bu kadar, azizim hayret!..

Bir Tashih

14'üncü sahifenin ikinci sütununda davetliler arasında Siverek mebus-ı muhteremi Mustafa Efendi'nin isimleri unutulmuştur, tashih olunur.

***

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Haftada Bir Çıkar

Yıl 1, Sayı 3

İştirak Şartları: Yıllığı 450, Altı Aylığı 250, Tanesi 10 Kuruş

Geçmiş Nüshaları 20 Kuruştur

Cumartesi 1 Nisan 338 – 922

Sahib ve Müdîri: Nazım

İdarehane:

Ankara, İmaret Mahallesinde Daire-i Mahsusa

***

MÜNDERİCAT

1. Halk İştirakiyun Fırkasının Beyannamesi
2. Vaziyet ve Vazife
3. Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı
4. Fahişelik ve Onunla Mübareze
5. Kooperatif İstihlâk Şirketleri
6. Hikâye: Patronun Evi
7. Mütareke Teklifi Münasebetiyle
8. Bir Mektup

Ankara İkaz Matbaası

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın
Büyük Millet Meclisi Hükümetine Beyannamesi

Türkiye hayat-ı iktisadiye ve siyasiyesinin son vakayi ve hadisatı, bugünkü tarihî vaziyetin ehemmiyeti, şimdiye kadar muvakkaten tatil-i faaliyette bulunan fırkamızın maksadını açık bir surette beyan ve memleketin umumî vaziyetine ve hükümetin dâhilî ve haricî siyasetine dair nokta-i nazarını tasrih ile tekrar faaliyete geçmesini ihbar etmektedir.

1. Marksizm platformasında bulunan fırkamız memleketin dâhilî ve haricî siyasetine dair vezaif ve teşebbüsatını, memleketin iktisadî vaziyetini tahlil ve Marksizm usulleri yardımıyla vakayiin istikbalde alabileceği eşkâlini tahmin esaslarına istinat ettirerek, evvelce istihdaf edilmiş umumî maksada rehberlik edecektir.

2. Türkiye halkının ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin umde-i esasiyesi olan "Misak-ı Millî" bugün bizim dahi umdemizdir. Buna muvafık olmayan her türlü teklifat ve mukarrerat fırkamızca merduddur.

3. Türkiye'nin ve Şark-ı Karîb'in iktisadî bünyesi, başlıca millî büyük sanayinin yokluğu ile tavsif edilebilir. Bu hususiyet-i hal bize, Avrupa ve Amerika emperyalizmine karşı umum Şark'ta müttehid bir cephe ihdas ve idamesi nokta-i nazarını lazım göstermektedir. Fakat Türkiye'nin küçük mülkiyet ve müstahsil köylülerin ekseriyeti esasına istinat eden hayat-ı iktisadiyesinin bugünkü vaziyeti, ya Garp ile Misak-ı Millî haricinde anlaşarak muhtazır bir halde bulunan Garb'ın, Şark'ı istismar ile kendi ölümünü biraz daha tehir etmesine imkân vermek; veyahut memleketin dâhilinde burjuva demokrasisi usulüyle ıslahat yapmak ve emperyalizme karşı ileride mukavemet edebilmek ve başlanmış olan millî inkılâba ekseriyet olan köylülerin iştirakini teyit ve idame eylemek için, zaruri olduğu veçhile, iktisadî teceddüdat ve teşkilât vücuda getirmektir. Birinci yolu ihtiyar etmek: Bizim için beynelmilel mazlum kitlelerin elzem olan tesanüdünü ve hükümet için kendi milletine karşı verdiği istiklal mevaidini ihlali bâdi olurdu. Aynı zamanda gerek bütün Şark için ve gerekse Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümeti için her türlü müzahereti göstermekte bulunan ve Türkiye'nin hürriyet ve istiklaline en esaslı ve kuvvetli bir taraftar olan Rusya Sosyalist Şûrâlar Cumhuriyetleriyle mevcut münasebât ve muhadenetimizi teşviş ve ihlal ederdi. İkinci yolun ihtiyarı ise: Yegâne doğru ve halâskâr bir çaredir ki bunu 1 Mart 1922 - 338 tarihindeki nutkunda Mustafa Kemal Paşa dahi tasrih etmişti. Hükümetin bu yolu her halde takip etmesi lazımdır. Mustafa Kemal Paşa'nın nutkunda "memleketin asıl efendisi" olduğu ilan olunan köylünün gerçi ağır vergilerle beli bükülmüş ve büyük çiftlik ashabıyla mütegallibenin tazyikatından ve defaatle *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde de yazıldığı veçhiyle mahallî hükümet cihazının adem-i kifayesinden dolayı iktisaden perişan ve bitkin bir hale gelmiş ise de cephelerde mücadeleyi metanetle idame etmiş ve müteaddit defalar şanlı zaferler kazanmıştır. Bu da gösteriyor ki o bitkin köylüler henüz zindedirler, doğru çalışıyorlar ve kendilerinin hakk-ı mevcudiyetlerini müdafaa ederek iktisadî refahları hakkını bir daha teyit ediyorlar.

Harpten sonrası için hükümetin önünde birçok mühim mesail vardır ki bunların en mühimlerinden birini müstakil memlekette millî hükümetin yaşaması için köylülerin ona karşı olan alaka ve teveccühünü idame ettirmek meselesi teşkil eder. Binâenaleyh harp hitam bulur bulmaz memleket dâhilinde (arazi, vergiler ve idare meselelerinde) derin iktisadî bir yenilik vücuda getirmek ihtiyacı kat'îdir. Aksi takdirde, terhis edilmiş asker ve köylülerin harpten sonra sık sık asayişsizlikler ihdasıyla hükümet makinesini zayıflatması ihtimali mevcuttur.

Köylülerin fedakârlığı pek çok olan millî muharebeler tarihinde görülüyor ki harbin hitamını müteakip köylüler daima kendilerinin yaptıkları fedakârlığın mukabilinde mükâfat itasını ve iktisadî inhitatın izalesini ve hükümet makinelerindeki bozuklukların ıslahını talep ederler. Herkesçe malumdur ki son üç sene zarfında zer' olunan arazi ve hayvanat miktarı mühim tenakusa uğramıştır. Vergiler ve gümrük rüsumatı ziyadeleşmiş ve ihracat da azalmıştır. Aynı zamanda köylünün mahsulâtının fiyatı ise buna nispeten cüz'î yükselmiştir. Binâenaleyh halihazır iktisadî siyasetini takip ile, kendisinin bütün istihsal kuvvetini cepheye vermiş olan köylüyü mukavemet kuvvetinden mahrum bırakarak, kendisinden bugün her halde daha kuvvetli bulunan emperyalizm önünde, mağlubiyete sevk edilmiş, veyahut dâhilî siyaset-i iktisadiyeyi tebdil ile köylüleri millî istiklalin müdafaasına hâdim kılmakta devam edilmiş olacaktır. İstikbalin manzarası böyledir. Ve dâhilî siyasetin vazifesi bunlardır. Bundan maada da hayat-ı içtimaiyemizde birçok elim ve marazi hadiseler vardır ki onlara şu mühim zamanda, amelî fikirler dermeyan ederek, temas etmek istemiyoruz.

Memleketin dâhilî ve iktisadî vaziyetini teşhis ederken haricî vaziyetimizi de bir dakika olsun hatırdan çıkaramayız. Halli kabil-i tehir olmayan bazı mesail-i dâhiliyeyi bile siyaset-i hariciyemize tâbi kılmak mecburiyeti vardır. Siyaset-i hariciyemizde emperyalizmin hunharcasına taarruz ve tecavüzlerine karşı müdafaa ve bunların taarruz ve tecavüzünden memleketin istiklal ve masûniyetini muhafazada devam ettikçe hükümeti takviye ve bu siyasetinde müzahereti, Türkiye köylü ve işçileri hukukunun müdafii olan fırkamız kendisine bir vazife bilir. Şu cihetleri de tasrih edelim ki: Biz kahraman ordumuzun muzafferiyetini temin için köylü ve ameleyi ordunun takviyesine ve bugünkü tahammül ve mesaisinde devama davet edeceğiz. Yunan istilasının aleyhinde bulunan komünist ve amelelerini dahi İtilaf Devletlerinin ve bilhassa İngiltere'nin bir alet-i şer ve tahakkümü olan Kral Konstantin ordusunu, inkılâbkârane yollarla, inhilal ettirmeye davet edeceğiz. Ve Fırkamızın encümen-i mahsusu marifetiyle Yunan komünistlerini bu vazifeye davet için derhal bir beyanname neşredeceğiz. Bizim bu teşebbüsatımız inkılâpçı askerlerimizin harbî istidadını takviye, Yunan burjuva ve jenerallerinin [*generallerinin*] bize karşı muharebelerinin "millî mahiyetinc" dair bu propagandalarını ret ve Yunan askerlerinin ordumuza bilâ-havf teslimini temin ve Yunanistan'ın vaziyet-i dâhiliyesini işkâl hususlarını istihdaf etmekle beraber bu hususun teshili için hükümetin ekalliyetler hukukuna daha ziyade itinakâr olması lüzumuna kaniiz.

İnkılâpçı memleket menafiine muhalif harekât ve teşebbüsatta bulunduğuna dair kat'î vesaik bulunanları müstesna olmak üzere, bütün vatandaşların hukuk-ı

mütesaviyeden müstefid olmalarını temin bizce bir borçtur. Yunan hükümetinin bu şenaatlerinin asıl müsebbibi olarak biz, Yunan zabitan ve cenerallerini [*generallerini*], burjuvalarını biliyoruz. Ve bütün tazyikatımız sırf onlara teveccüh etmelidir.

Fukara ve köylünün himayesi ve asıl müsebbib olanın kısmın tazyiki tarzında vukua gelecek bir siyaset, Yunanistan hükümetinin "millî müdafaa siyaseti" namıyla çevirmek istediği oyunlarının mahiyetini meydana çıkaracaktır.

Tekrar edelim: Biz, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetine, emperyalizme karşı olan mücadelesinde her tarîkle muavenet edeceğiz. Aynı zamanda biz, ondan yukarıda teklif ettiğimiz esasatın kabulünü dahi talep ediyoruz. Burada şunu da beyan edelim ki: Amerika, Belçika ve Fransa'dan memleketimize gelen her türlü sermayedar şirket ve mümessillerini daima ihtiyatla kabul etmek lazımdır. Onlar bizim iktisadî zaafımızdan istifade ederek, bizim için pek ağır olan şeraiti kabul ettirmek ve bu suretle Arabistan, Irak ve Mısır'ın zengin toprakları üzerindeki İngiliz sermayesi ile, bizim zengin ve mümbit topraklarımız üzerinde bir rekabet sahası açmak istiyorlar. Memleketimize girecek böyle bir sermaye mücadelesinin neticesi ise iki mütearız sermayedar gurubun tesir-i sevkiyle, Türk ve Arap, iki kardeş kavmin mücadelesi olacaktır.

Şark'ta ve bilhassa Şark-ı Karîb'de millî inkılâplar devresine girmiş bulunuyoruz. Şu halde haricî siyasetimiz, bize kardeş ve daima hayırhah olan Irak, Suriye, Hicaz, Mısır vesaire Şark İslam memleketlerindeki akvam ve camiaların Garp istilacılarına ve onların adamlarına karşı mücadelelerinde, hürriyet ve istiklal için çırpınan bu kardeşlere her türlü yardım esasına istinat etmelidir.

Bizim cihan emperyalizmine karşı umum Şark'ın müttehid bir mücadele ve müdafaa cephesi teşkili şiarını, Şark siyasetimizde bir esas ittihaz etmemiz ve bu şiarı kuvveden fiile çıkarmak için bütün İslam memleketlerinin kongresi ve akvam-ı Şarkiye ittifak-ı umumîsi akd ve tesis ve hususî Şark memleketleri konferansları gibi içtimalar tertip etmemiz lazımdır fikrindeyiz. Bu kabîl kongre ve konferansların neticeleri insaniyet âlemi için çok müfid olacağı ve Şark dünyasının istihlâs harekâtını teshil edeceği tabii olmakla beraber, cihan emperyalistlerinin hayalhanesinde yaşamakta olan Cenova Konferansına -ki Amerika hükümeti de, imtiyazat-ı iktisadiye için bize adamlarını gönderdiği bir sırada, bizim konferansa adem-i iştirakimizi tervic etmişti- bizi çağırmamalarına karşı fiilî ve müessir bir cevap teşkil edecektir.

Umum Şarklılara bugünden itibaren, Avrupa ve Amerika'nın kapitalizm ve emperyalizmi yıkmak için dört seneden beri mücadele etmekte bulunan cihan emekçileriyle metin bir tesanüd vücuda getirmek, Şark'ın milyonlarca köylülerinin menafii namına bütün mazlumlar birleşerek zalim emperyalistleri yıkmak üzere kalkmak zamanı artık gelmiştir.

Şark'ın tesanüd ve ittifakı siyasî ve askerî olduğu kadar da iktisadî olmalıdır.

Hülasa: Fırkamızın bu mesaile olan nokta-i nazarı bütün dünya komünist fırkalarının ve onları kendi etrafında toplayan mensup olduğumuz Üçüncü Komünist Enternasyonal'in de nokta-i nazarıdır. Bu esasat Türkiye idare makinesinin tamamiyetini ve istiklal-i tammını teminin, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin Şark'taki

inkılâpkâr tesirini tezyidin, Şûrâlar Cumhuriyetleriyle olan münasebât ve muhadenetlerimizi takviyenin ve köylülerimizin pek haklı olan metalibini ita hususunun yollarıdır. Zamanın bize teklif ettiği ve asgarî metalib üzerinde, biz memleket ve meclisteki Sosyalist ve Halkçı gruplarıyla ve Mustafa Kemal Paşa'nın "Köylüler memleketimizin asıl efendileridir" sözünü kendisine şiar edinen unsurlarla fiilî ve amelî esaslar üzerinde anlaşmaya hazırız. Bizim derin bir kanaatimiz vardır ki Avrupa işçi ve emekçileri bizim ve Üçüncü Enternasyonal'in bu davetine icabet, teklifatımızın icrasıyla pek yakın bir zamanda İngiltere ve sair istilacı devletleri Yunan hükümetine yardımdan çekilmeye icbar edeceklerdir. Yunan emekçileri ve onlardan mürekkep bulunan Yunan ordusu ise ellerindeki silâhlarını akıbet kralın cenerallerine [*generallerine*], Avrupa sermayedarlarının Anadolu'daki menafiini muhafaza için bu kadar cinayet ve şenaatleri irtikâptan çekinmeyen bu kudurmuş canavarlara tevcih edeceklerdir.

Fırkamızın bugünkü siyaseti ancak millî inkılâbı derinleştirmek ve istilacılara karşı mücadeleyi devam ettirmek için Şark'ın bütün halâskâr kuvvetlerini tevhit ve teksif eylemekten ibarettir.

Fırkamız 7 Kânunuevvel 920 - 336 tarihinde hükümete programını tasdik ettirerek resmen faaliyete başladığı gün hükümet ile olan münasebatımızı, maalesef, ihlal ve teşviş etmek isteyenler bulunmuştu. Bu vesile ile Fırkamız azasından ve Şark inkılâbının en samimi yolcularından Tokat Mebusu Nazım arkadaşın henüz Mecliste boş bulunan mevkiine avdeti kararının bugüne kadar ittihaz edilememiş olmasını ehemmiyetle kaydediyoruz. Bununla beraber Fırkamız bütün faaliyet ve icraatında şahsî infialler ve şahsî ihtiras şaibelerinden pak ve münezzehtir. Biz kendimizin aleyhinde bulunmuş olanlara muhalefet etmek üzere değil, yukarıda gösterilen esasat dairesinde, Şark'ın halâsını temin maksadıyla, bu mefkûreye taraftar olanları teşrik-i mesaiye davet etmek için faaliyete geçiyoruz.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Merkez-i Umumîsi

***

Vaziyet ve Vazife

Vaziyetimiz gerek Şark ve gerek cihan inkılâbı nokta-i nazarından mühimdir. Bu mühim vaziyetin icap ettirdiği vazifelerin de ehemmiyetli olacağı tabiidir. Vazifelerimizin ehemmiyetini olduğu gibi gösterebilmek için Şark cihan inkılâbının mahiyetine işaret etmek mecburiyetindeyiz.

Beynelmilel vaziyetimizin ehemmiyet ve manasını, şu veya bu muahedelere, mukavelelere ve konferanslara göre değil; cihan vaziyet-i iktisadiye ve siyasiyesine göre takdir etmemiz lazımdır. Cihanın vaziyetine gelince: Hulasaten diyebiliriz ki iktisadî, siyasî ve askerî birçok mühim vakayi ve hadisat karşısında bulunuyoruz. Aksa-yı Şark arasında Japon tahakküm ve nüfuzuna karşı mücadele hareketleri günden güne

artıyor. Rusya inkılâbı kendisinin halâskâr neticelerini Aksa-yı Şark akvamı üzerinde de derin bir surette hissettirdi. Bununla beraber sanayi ve iktisatça müterakki bir seviyede bulunan Japonya'da komünist ve amele cereyanları, terk-i eşgaller ve iktisadî buhran günden güne inkişaf ediyor. Vaşington Konferansındaki ehemmiyetli mağlubiyet noktalarından dolayı Japonya'nın burjuva unsurları arasındaki fırka ihtilafları da günden günè artmakta, Amerika-Japonya iktisadiyatı arasındaki tezat uçurumları derinleşmekte devam ediyor. Washington Konferansı bu uçurumun üzerine yalancı bir perde bile örtemedi..

Japonya ve İngiltere rekabetleri yüzünden her gün daha fazla endişeli ve hummalı faaliyete doğru yürüyen Amerika'nın sanayi ve iktisat buhranları hâd bir devrenin başlangıcında bulunduğunu Amerika iktisadiyûnu bile itirafa mecbur oldular. Amerika kapitalistlerinin her türlü tehditkârâne ve inhisarkârâne teşebbüsatlarına rağmen, son zamanda Amerika iktisadiyatı dahi inhitata başladı. Almanya ihracat-ı sınaiyesinin öldürülemediği hususunun sabit oluşu da Amerika'nın endişelerine endişe zammetti...

Avrupa'da da aynı vaziyeti görüyoruz: Kapitalizm iktisadiyatındaki tezat, ancak memleketlerin muhtelif sınıflarının menafii arasında değil, aynı zamanda muhtelif memleketlerin yekdiğerine muvazi aynı burjuva unsurları arasında da mevcuttur. İştirakçi olan proleter anasıra karşı inhisarcı olan burjuva unsurlar arasında memleketler, şehirler ve hatta fertler itibariyle dahi tezadd-ı menafi mevcuttur. Bütün fertler, şehirler, memleketler arasında ittihad-ı menafi ancak emekçiler için mümkündür. Bu hakikatin bugünkü en bariz delili de bütün dünya emekçilerinin ittihat ve tesanüdüne karşı, bütün cihan kapitalistlerinin yekdiğeriyle boğuşmaktan başka bir şey yapamamalarıdır. Fransa, İngiltere ve İtalya aralarındaki tezadd-ı menafi günden güne inkişaf ve tekâmül ediyor. Şimdiye kadar "zaferin semerelerini iktitaf namına ittihat" şiarından dolayı bu tezat, siyasî perdelerin arkasında saklanmakta idi. Nihayet bu perdeler de parça parça oldu: Artık yek diğere karşı öfkeler, muahezeler, tenkitler, siyasî hud'alar, tehditler ve gizli gizli "ittifak oyunları" devam ediyor. "Galip" devletlerin itilafı gözümüzün önünde inhilal etmekle beraber, bunların yerine hayatî bir kıymeti haiz olmak üzere henüz bir şey vücuda gelemiyor. Ve cihan hadisatının bu fırtına dehşet ve süratiyle tebeddülü esnasında böyle bir şeye intizar da pek abestir.

Avrupa'nın hastalığı yalnız bir "beyne'd-düvel" ihtilafat ve ıstıraplardan da ibaret değildir: Bunun üzerine sanayi buhranlarını, ticaret buhranlarını ve sair berrî ve bahrî vesait-i nakliyedeki inhitatı, ticaret-i hariciyedeki tenakusu, günden güne artmakta olan bütçe açıklarını ve amele hareketlerini, inkılâp cereyanlarını, muhtelif burjuva kapitalist zümre ve gruplar arasındaki menafi ve fırka tezat ve tesadümlerini ehemmiyetle nazar-ı dikkate almak lazımdır. Çünkü meselenin en ehemmiyetli ve canlı noktası bilhassa buradadır.

Avrupa ve Amerika'da makineciliğin ve kapitalizm iktisadiyatının terakkisi neticesinde Şark-ı Karîb memleketlerine de Garp ve Ber-i Cedid iktisadiyatının müthiş ve mühlik rekabeti sokulmak fırsatını bulmuş idi. Büyük sanayi mamulâtının bu müthiş rekabeti karşısında Şark-ı Karîb'in küçük sanayii mağlup ve perişan oldu. "Tezgâh sanayii" devresinde mühim bir iktisadî varlığa malik olan Şark-ı Karîb,

Garp ve Ber-i Cedid'in terakkiyat-ı fenniye ve sınaiyesi neticesinde iktisadî kuvvetten düştü: Büyük sanayie malik olan memleketlerin mamulât-ı sınaiyesi için bir pazar, bir sürüm yeri ve fabrikaları için de bir ham eşya istihsalgâhı haline geldi.

Avrupa ve Amerika kapitalizminin binlerce cilvelerle gelen ve fakat daima neticede Şark-ı Karîb akvamına pek pahalıya mal olan teşebbüsât-ı siyasiye ve iktisadiyesi, gittikçe daha bariz bir tazyik haline gelmeye başladı. Asr-ı hâzır tarihi bu tazyik numuneleri ile doludur. İşte bu acı tecrübeler Şark'ın intibahını mucip oldu. Çünkü böyle bir intibah artık yegâne çare-i hayat olmuştu. Biz bu intibahı Şark-ı Karîb'de "milliyet cereyan ve siyaseti" halinde görüyoruz. Bu millî cereyanları tarihî, edebî, içtimaî olarak başlamışken gitgide ticarî, iktisadî, sınaî ve siyasî haller[e] dahi dökülmeye başladığını müşahede ediyoruz. Şark-ı Karîb'de Mısır'ın, Suriye'nin, İran'ın, Türkiye'nin ve bazı Kafkasya aksamının hali bu vaziyeti izaha hacet bırakmayacak derecede vâzıhdır.

Büyük kapitalist emellerle başlayıp Garp'ta tamamen ma'kûs neticeler veren "Cihan Harbi" Şark'ta da umum için gayri memul -ve fakat Marksistler için memul ve muayyen- neticeler verdi: Uzun süren berrî ve bahrî nakliyat buhranı ve iktisadî ablukalar, intibah halinde bulunan Şark-ı Karîb'de "genç millî iktisad"ın teessüise başlamasına imkân verdi. Bu genç millî iktisadın tesis imkânını yalnız mezkûr nakliyat buhranları ve iktisadî ablukalara değil, aynı zamanda kapitalist ve emperyalist memleketlerin ekserisindeki istihsal fabrikalarının istihlâk fabrikalarına kalbedilmesi, yani imalat-ı harbiyeye tahsis ve bu suretle Şark-ı Karîb'in ham eşyasının stok halinde kalması ve pazarların mamulât-ı sınaiyeye muhtaç hale gelmesi keyfiyetleri dahi teshil etmiştir.

Sınaî Almanya ile serbest münakalât ve münasebât-ı iktisadiyeye malik olduğu halde harp zamanında Türkiye'de genç bir millî iktisadın inkişafa başlayabilmesi, bilhassa Almanya sanayinin muharebe senelerinde almış olduğu bu "askerîleşme" vaziyetinden mütevellittir. Kezalik Mısır ve Hindistan'ın ve alelumum İngiliz müstemlekelerinin harp zamanındaki mahallî iktisattaki inkişafları dahi başlıca bundan naşidir.

***

Muharebenin mütarekelere inkılâbı devrinde iktisadî ablukalar kalktı. Şark-ı Karîb'de inkişafa başlayan millî iktisat hayatı rahîmsiz bir rekabet karşısında kaldı: Şark-ı Karîb'in millî iktisat siyaseti neticesinde doğan bankerlerinden, tüccarlarından ve fabrikalarından, büyük çiftlik ashabından pek çokları iflas mecburiyeti karşısında bile kaldı.

Cihan Harbi neticesinde mevadd-ı ibtidaiye istihsalgâhlarının ve mamulât pazarlarının vaziyeti de değişti. Devletlerin vesait-i nakliye tonaj ve kadroları bozuldu. Birinin azalıp diğerinin çoğaldı. İktisadî hayattaki beynelmilel inkısam-ı mesai şeraiti alt üst oldu. Beynelmilel ticaret hayatında gayet mühim mevki tutan dört imparatorluk inhilal etti. Kapitalizm usul-ı iktisadîsindeki tezadın tekâmülü son dereceye çıktı. Yoksul sınıfların hayatı tahammülfersa bir hale geldi. Ve işte bütün bu sebeplerden dolayı beynelmilel mikyasta bir buhrân-ı iktisadî başladı. Bu buhrân-ı iktisadînin

tesiratı, serbest temas devam ederse, Şark-ı Karîb'in genç hayât-ı iktisadiyesine karşı daha müthiş bir darbe olacaktı.

Şark-ı Karîb'in bu suretle tehlikeye düşen genç millî iktisadiyatı kendi efendi ve emekçilerinden birçoklarını işsiz bıraktı. Şark-ı Karîb'de cihan emperyalizminin muvakkat bir galibiyeti suretiyle zuhura gelen devlet buhranları da birçok askerleri, zabitleri, memurları ve münevverleri işsiz olarak ortaya attı. Fakat emperyalizmin, Şark-ı Karîb devlet buhranları doğuran bu "zaferi" muvakkat ve yalancı bir zafer idi: Bu zafer filhakika emperyalizme karşı mücadele unsurları izhar etmiş olduğundan bir mağlubiyet mahiyetinde idi.

İşte Şark-ı Karîb'in inkılâbı bu şerait altında başlamıştır ve bu milliyetperver inkılâp, cihan inkılâbının bir kısmı, bir faslıdır.

***

Garp'ta ve Amerika'da kapitalizm iktisadiyatı henüz berdevamdır. Ve Şark-ı Karîb'in bugünkü mevcudiyet-i iktisadiyesine nispeten, itiraf etmek lazımdır ki kuvvetlidir. Fakat bununla beraber ortada bizi daima takviye etmesi lazım gelen bir hakikat var: Kapitalizm iktisadiyatı, inkişafının son haddine vasıl olarak, haiz olduğu tezat bütün vuzuhuyla meydana çıkmış ve tezatların inkişaf ve mücadelesi neticesinde buhran fevkalade artmıştır. Artık kapitalist dünyasının izmihlali nasıl bir mukadderât-ı tarihiye ise Şark-ı Karîb'in teveccüh etmiş olduğu istihlâs harekâtı da tarihî maddiyetin icap ettirdiği bir hükm-i kaderdir.

Bu iki vaka -yani cihan kapitalizminin buhranı ve Şark-ı Karîb'in harekât ve hadisât-ı istihlâskârânesi- mütekabilen yekdiğerini inkişaf ve terakki ettiren amillerdir. Binâenaleyh Şark'ın halâsını temin için mutlaka Garb'ın iktisadî buhranları devam etmeli ve Garb'ın iktisadî buhranın devam ve tezayüdü için Şark inkılâbı daha musır ve sebatkâr bulunmalıdır. Ve şüphe yoktur ki her ne nam altında olursa olsun, birer tatil ve tevakkuf devresine girse bile -bu hal böyle olacaktır da.

Bunlar birer iktisadî hakikatlerdir. Bu hakikatlerden şu neticeyi de sırası gelmişken istintac edelim: Kapitalist memleketlerin emekçi anasırları ile Şark-ı Karîb (ve alelumum müstemleke ve nim-müstemleke memleketlerin) ahalisinin bugünkü içtimaî ve tarihî rolleri yekdiğerinin müşabihi ve hatta aynıdır. İçtimaî inkılâpçı ve millî istiklâlci bu iki anasırın, dünyanın her hangi köşesinde olursa olsun yaptıkları hatalar, elde ettikleri muvaffakiyetler, her iki tarafa aynı zamanda icra-yı tesir ederler. Her iki anasır, yahut her iki mazlum dünya, bütün harekâtlarıyla, bütün teşebbüsatlarıyla yekdiğerinin kurtuluşlarına adım adım ilerlerler. Vaziyet ve menafide bulunan bu müşabehet ve ayniyetin hissiyat ve şuurda tecellisi ve fiiliyatta da teşrik-i mesai tarzında tezahürü lazımdır. İnkılâpçı proletarya ve onların beynelmilel erkân-ı harbiyesi bulunan "Komünist Enternasyonal" tarafından bu lüzum his ve takdir edilmiş ise de, halâsları için mücadele etmekte bulunan Şark-ı Karîb (ve alelumum müstemleke nim-müstemleke) ahalisi tarafından da his ve takdir edilmesi lazımdır.

Şark'ın milliyetperver inkılâplar devresi yaşamakta olduğunu ve belki de burjuva usulüne müesses "millî iktisat" hayatına geçmekte bulunduğunu teşrih ederek, şu noktaya da ehemmiyetle işaret etmemiz lazımdır:

Garb'ın burjuva inkılâbı başlıca Fransa İnkılâb-ı Kebiriyle başlamış idi. İnkılâb-ı Kebirin zaferi -burjuva- kapitalist usul-ı iktisadîsinin feodalizm iktisadiyatına galebesi idi. Bu inkılâba artık 130-150 sene müddet oldu derken Garb'ın kapitalist iktisadiyatı kocaldı, ihtiyarladı. Daha genç zuhur eden Amerika kapitalizminin inkişafı daha kısa bir zamanda husule gelmiştir. Japonya kapitalizminin inkişaf ve tekâmül müddeti ise Amerika'nınkine nispeten azdır. Fakat bunların tekâmül ve inkişaf dereceleri ve bunun neticesi bulunan buhrân-ı hazırları nokta-i nazarından mukayeselerinde pek esaslı farklar göremiyoruz. Binâenaleyh zamanca teehhür vukuunda kapitalizm usulünde inkişafın daha seri husule gelmekte olduğu müşahede olunuyor demektir. Esasen fenniyat ve makinede tekâmülün netice-i mantıkiyesi de bunu icap ettirir.

Şark'ın (ve müstemleke ve nim-müstemleke memleketlerin) burjuva iktisadiyatı devrelerinin daha kısa olması zaruridir, çünkü Şark'ın burjuva iktisadiyatı bir sistemi yeni baştan tesis ederek değil, mevcut tekâmülden istifade ederek başlıyor. Bu bir. Saniyen, Şark'ın vaziyeti, burjuva iktisadiyatı teessüse başladığı zamanlarda Garp'tan, Amerika'dan ve Japonya'dan tamamen başka bir vaziyete maliktir. Şark ve alelumum müstemlekeler, Garp ve Amerika ve Japonya'nın aksine olarak, beynelmilel burjuva iktisadiyatının nüfuz ve tahakkümü altında kalmışlardır. Bu nüfuz ve tahakkümden hukuken ve siyaseten kurtarılmak pek yakın bir zamanda husule gelebilirse de iktisaden ve fiilen kurtarılmak her hal zamana ve tekâmüle muhtaçtır.

Fakat bu zaman ve tekâmülün hududunu bilemiyoruz. Olabilir ki bu tekâmül - yani bu iktisadî ve fiilî istiklal- ancak Garp ve Amerika'da yeni usûl-i iktisadiyat inkişaf ettikten sonra husule gelir. Bu takdirde Şark'ın millî inkılâptan içtimaî inkılâba geçmesi bilâ-fasıla husule gelebilecek demektir. Fakat her halde muhakkak olan daha iki nokta var ki onlar da: Şark'tan ve nim-müstemleke memleketlerden birçoğunun pek kısa bir millî inkılâptan sonra içtimaî inkılâba atlamalarının artık birer hakikat-i tarihiye olması; ve artık fiilî numuneleri vücuda gelen içtimaî inkılâp mefkûresinin Şark'ta tahakkuku için Garp kadar beklemek zarureti olmayacağı keyfiyetidir. Garp kapitalizm usul-ı iktisadîsini yaşarken, onun için içtimaî inkılâp mühim ve hayalî bir şey gözükebilirdi: Çünkü ancak nazariyede idi. Tahakkuku uzak ve belki de muhal gözüküyordu. Fakat Şark için vaziyet tamamen berakistir: Onun önünde müşahhas bir mefkûre-i içtimaiye vardır.

Şuraya kadar vaziyete dair serdettiğimiz mütalaâtı kâfi görüyoruz. Ve görülmüştür ki vaziyete dair satırlarımız vakayii birer birer saymaktan ibaret olmamakla beraber nazariyât ve mütalaâttan da ibaret değildir. Biz mevcut hadisât-ı iktisadiye ve tarihiyeyi gayet kısa bir hülasaya sığdırmak için biraz sıktık. Hakiki vaziyeti, vaziyetin mana ve mahiyetini gösterebildik zannediyoruz.

Vaziyetin icap ettirdiği vazifeler vardır. Vaziyetin izah ve teşrihi bu vazifelerimizin esbâb-ı mucibesi sayılabilir. Bununla beraber bu vazifelerin mana, mahiyet ve derece-i şümûllerini ayrıca teşrih ve tafsil etmek lazımdır. Binâenaleyh bilahare her birine birer müstakil makale ile avdet etmek üzere vazifelerin en mühimlerini "tezler" halinde rakam sırasıyla arz ediyoruz:

1. Türkiye'nin, Şark-ı Karîb'in ve bilumum müstemleke ve nim-müstemleke memleketlerin millî istiklal harekâtları her ne şekilde olursa olsun bir zaruret-i tarihiyedir: Millî istiklal harekâtının kendi sinesinden daima zinde ve taze kuvvetler tedarik ve temin edebilmesi için inkılâbın derinleşmesi ve genişlemesi icap eder.

2. Millî istiklalin istihsali için inkılâp ve mücadelenin her şube-i hayata teşmili lazımdır. Siyasî, askerî, iktisadî ve sair mücadeleler, lüzumuna göre hepsi birden veya ayrı ayrı icra ve devam ettirilmek lazımdır. Hücum eden kuvvetlerin menşei ve istinatgâhı kapitalizm usul-ı iktisadîsi olduğundan bilhassa iktisadî mücadele cephesi bizim için en mühim bir cephedir. Bizim bu cephemiz "millî iktisat" ve "iktisadî istiklâl" istihkâmlarına istinat edecektir. Îda'kâr ve ihyakâr bir millî iktisat siyaseti kapitalizmin izmihlaliyle beraber Şark'ın istihlâsını aynı zamanda temin eder.

3. Türkiye, Mısır, Suriye, Irak, İran; Afganistan, Hindistan; Türkistan, Kafkasya ve sair Şark-ı Karîb İslam heyet-i içtimaiyelerinin istihlâs cereyan ve harekâtları iktisadî mahiyet ve manaları itibariyle yekdiğerine benzerler. Düşmanları müşterek ve menafileri aynı noktalardadır. Ve bu heyet-i içtimaiyelerin tarihî rol ve vazifeleriyle beynelmilel inkılâpçı emekçilerin rol ve vazifeleri arasındaki müşabehet ve menafileri arasındaki ittihat gayet sıkı bir teşrik-i mesai ihtiyacını icap ettirmektedir. Binâenaleyh beynelmilel inkılâpçı emekçilerin üstadı Karl Marks'ın "Bütün Cihan İşçileri Birleşiniz!" şiarını "Bütün Cihan Mazlumları Birleşiniz!" şekline koyarak, umum emekçilerle Şarklıların müttehid bir cephe ve bayrak sahibi olmaları zaruridir.

4. Şark ve bu cümleden Türkiye emekçileri kendilerinin vazifelerini yalnız mahal[*lî*] bir mikyasta tasavvur ve telakki etmemeli, beynelmilel şekilde kabul eylemelidir. Binâenaleyh beynelmilel emekçi inkılâbının bir fasl-ı mühimmi olan millî inkılâba hizmet etmek ve bu uğurda fedakârlık yapmak zaruridir. Ve bununla beraber istikbali daima göz önünde bulundurmak, sınıfî bilgi ve görgü ve sınıfî teşkilât-ı iktisadiye ve teavüniye vücuda getirmek bir vazifedir ve haktır. Millî inkılâbımızın aynı zamanda bir içtimaî inkılâp arifesi olduğunu hiçbir Şarklı hatırından çıkarmamalı, bütün cihan büyük bir tekâmül devresine atlarken Şark'ın da tekâmüle doğru tedricî istihzaratına mani olmamalıdır.

Vaziyetin bizlere emir ve ilzam ettiği vazifeler bunlardır ve bunların ifasının imkânı[*nı*] bize tarihin maddiyet ve muayyeniyeti bahşetmiştir. Tarihin bu mukadderatına daima mü'men ve kani olmak ve kemâl-i azın ile ileri, daima ileri yürümek lazımdır.

Ve en birinci ve en son bir vazifemiz daha vardır. O da: İnkılâbın inkişafına, terakkisine ve zaferine kani olmak, iman etmektir. Bu imanı bize tarih-i hazırın ufak, büyük hadisatı telkin etmektedir.

26 Mart 1922 Ankara

K. B.

***

Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı

Yazan: E. Varga **Tercüme eden: H. Y. V.**

3

(...)

***

Geçen Nüshadan Mabad

Fahişelik

Ve Onunla Mübareze Çareleri

M. Kollontay Tarafından İrad Olunan Nutuktan

Fahişelik Nedir? Fahişelik sermayedarlık ve mülkiyet-i hususiye devrinin mahsulü ve zahmetsiz kazanç ile sıkı bir surette alakadar bir kelimedir. Nokta-i nazarımızca fahişeler uzun veya kısa bir müddetle veyahut daimî olarak vücudunu, şirin dilini maddî füyûzata (iyi yemek, telebbüs ve zeyn) satmak bahanesine, zahmetten halâs ve işten uzak olmak hukukuna malik kadınlardır.

Şûrâlar Hükümetinde fahişelik burjuva-sermayedarlık devrinin mirasıdır ki o devirde kadınların az bir kısmı müstahsil, azîm bir kitlesi de erkeklerin mesaisiyle geçinen müstehliklerdi. Fahişelik kadim zamanlarda, ilk hükümetler devrinde başlamıştır fakat kadim Yunanistan ve Roma fahişeleriyle şimdikiler arasında pek çok fark vardır. O zamanlarda fahişe pek az olduğu gibi nazar-ı nefretle de görülmüyordu. Mesela (Asparya) [.....]ları arasında, alelade bir doğurmak makinesinden ibaret telakki edilen, zevcelerinden daha ziyade ihtirama mazhar idi.

Orta asırlarda fahişelik yaşayışın kanunî, tabiî tezahüratından addedilmişti. Fahişeler de sair mesai erbabı gibi bir sınıf teşkil ediyor ve onlarla beraber her türlü merasimine iştirak edebiliyorlardı.

Sermayedarlık meydana gelince ahval değişti. Tarihte fahişelik ilk defa olarak 19 ve 20'nci asırlarda fevkalade artıyor, beşeriyet için tehditkâr vaziyet arz ediyor.

Kadın mesaisi satışı kadın vücudu satışına karışarak öyle bir hal alıyor ki yalnız ortalıkta kalma ismetsizler değil, muhterem işçi aileleri ana olduğu halde evlatlarının, kendisinin iaşesi için fahişeler sırasına giriyor. İşte mesainin sermaye tarafından istismarına merbut dehşetli manzara...

Kazanç kadını doyurmaya kifayet etmediği yerde hatıra derhal kendini satmak fikri geliyor. Burjuvazya âleminin ikiyüzlülüğü bir taraftan istismarcılık ile her yere fahişelik tohumunu saçıyor, diğer taraftan açlık saikasıyla şu fena yola düşen kadın ve kızları bilâ-merhamet terzil ediyor, nefret gösteriyor.

Yirminci asırda fahişelik pek ziyade arttı. Berlin'de 20, Paris'te 18 namuslu kadına bir, Londra'da ise 9 kadına bir fahişe isabet ediyor. Açıktan açığa fahişelik devam ettiği gibi bir taraftan da gizli olarak da çoğalıyor. Burjuva hayatının kucağında rengârenk fahişelik çiçekleri açıp duruyor.

Burjuva âlemi çocuklar ve hatta küçük kızlara da rahmetmeyerek 9, 10 yaşında kızları ahlaksızlığa alışmış zengin zevclerin kucağına atıyor. Burjuva memleketlerinin her tarafında genç kızlarla dolu umumhanelere tesadüf olunuyor.

Harb-i Umumîden sonra her şeyden ziyade kadınları tazyik etmekte olan işsizlik Avrupa'da "yoldan çıkmış" kadınlar ordusunu günden güne arttırmaktadır. Açıktan açığa hayâsızcasına kadın alışverişi devam edip gidiyor. Neden kaybolsun, esasen burjuvazya âlemi baştanbaşa alışveriş esası üzerine kurulmuştur.

Fahişeliğin bu kadar artmış olduğu Şûrâlar Rusya'sında onunla nasıl mübareze etmeli? Bu suale cevap vermek için yine onun sebeplerini hatıra getirmelidir. Ve bilmelidir ki sebebi ne ve menbaı nerededir?

Burjuvazya âlimleri diyorlar ki: Fahişelik bir nev' hastalıktır. Dünyada fıtraten cani olan tipler mevcut olduğu gibi fıtrî fahişeler de vardır. Bu gibi kadınlar ne gibi şerait altında bulunursa bulunsun nihayet yine o fiili mürtekip olacak, fahişelik edecektir.

Lakin burjuvazya âlimlerinin bu felsefesini hayât-ı hakikiye reddediyor.

Marksistler, âlimler, tabipler ve istatistikler aşikâr bir surette gösteriyor ki kadın fıtraten fahişeliğe meyyal değildir.

Fahişeliğin kökü iktisadiyattadır. Bir taraftan kadınların maddeten temin edilmeyerek kalması, diğer taraftan da kadınların asırlardan beri iliklerine işlemiş olan terbiye neticesi gayri meşru bir lezzet mukabilinde erkekten maddî istinatgâh araması: İşte fahişeliğin sebebi, işte fahişeliğin kökü...

Lombroso-Tarnofski mektebine mensup olan burjuva âlimlerinin iddiası doğru olsaydı -yani fahişe kadınlar anadan ahlaksızlık istidadıyla doğmuş olsaydı- buhran ve işsizlik vaktinde birdenbire fahişelerin miktarının artması ne ile izah edilirdi?

-Daha var-

***

Kooperatif - İstihlâk Şirketleri

Makine devrinin başladığı 1820-1840 seneleri esnasında Avrupa birçok buhranlar ve keşmekeşler geçirmiştir. Makine devrinin başlamasıyla varını yoğunu elinden kaptıran işçinin hayatı da oldukça tezelzüle uğramış ve fena bir şekl-i maişete duçar olan işçinin halini düzeltmek maksadıyla birçok sosyalist cemiyetler vücut bulmuştu. Kendisini ezen şu kuvvete karşı teşkilâtlanmak esasları üzerinde iptidaî bir şekilde vücut bulan (kooperatif - istihlâk) cemiyetleri bir dereceye kadar işçi hayatını düzeltmiştir.

Kooperatif - istihlâk cemiyetleri, yani bu dükkân açıkça cemaat dükkânı demektir. Bu teşkilâttan maksat da: Şehirdeki amele ile köyde yaşayan köylüyü, birbirinden ayrılmaz bu iki unsuru birbirlerine sıkı bir rabıta ile raptetmek ve bunların menfaatlerini kendilerine açıkça ve ilmî olarak göstermektir.

Buradan malı alan kimseler bir defa piyasaya nispetle gayet ucuz mal almakla beraber bir de dükkânda hâsıl olacak ticaretten de o suretle istifade etmiş bulunacaklardır.

Bu müessese müstehlik ile müstahsil arasındaki fuzuli türeyen birçok vasıtaları kaldırmak için yegâne bir vasıta ve gayet emin bir yoldur. Bundan başka bir de cihan tasarruffatının yeni ve umumî bir şekil almasına en ziyade yardımı dokunan bir eşya olursa olsun ondan sonra birkaç büyük tüccarın, sonra da birçok attar ve bakkalın eline geçtikçe üç kuruşluk o malın yerine ancak on üç kuruşa alınması mümkün oluyor. Aradaki şu fark büyük ise oynadığı rol de bir o kadar büyüktür.

Bunun da birçok şekil ve nev'i vardır. Her yerde amele işlerine burunları soktukları gibi sermayedarların da burada boş durmadıklarını göreceğiz, onun için kooperatifler sermayeye hizmet eden bir şekilde olmamalıdır. Ve buna çok ziyade dikkat lazım, amele kooperatifi, amelenin birçok ihtiyaçlarını temin ettikten başka mevcut kalması tabiî bir kârla diğer ihtiyaçlarını tahfife medar olur. Yani burası işçinin hayatını taht-ı teminde bulundurur.

Bidayet-i teessüsünden beri tekemmül ederek bugün görüldüğü üzere medenî her bir memlekette mevcut bulunması orda yaşayan ameleleri bu gibi tahfife medar olmuştur.

***

Hikâye:

Patronun Evi

-Mabad-

Nihayet patronun evinin önüne geldiler. Burası her penceresinden parlak elektrik ziyaları taşan zarif bir köşktü. Bahçedeki kameriyeden saz sesleri geliyordu. Müfettişle mühendis bahçe kapısından içeri girdiler. "Kuşu yakaladım" diye bağıran müfettişin sesine kolları, gerdanları açık üç kadınla, kurşunî elbiseli, ablak çehreli, çapraz yeleğinde parmak kalınlığında altın kordon sarkan bir adam ilerledi. Bu kadınlar misafirlerdi, öteki de patrondu. Kameriyede bir ud, bir def, bir de kemandan ibaret bir saz takımı boyuna zırlıyordu. Tepede yanan lüksün aydınlığında geniş bir rakı sofrası, rengârenk mezeler taşıyan irili ufaklı tabaklar, bir sürü karafa su bardağı, kadeh.. gümüş yemişliklerle pırıl pırıl parlıyordu. Hasan hayretten büyümüş gözleriyle bütün bunları seyrediyordu. Bir aralık karnı fena halde acıktı, koynundan mısır ekmeğini çıkardı. Mezelere baka baka kemirmeye başladı. İki evvelki misafir kalktılar, uzun uzun vedalaştıktan sonra birbirinin koluna girip sallanarak dışarı çıktılar, Hasan'ın önünden geçip gittiler. Hasan bunların birisini tanır gibi oldu. Bir gün bir

arkadaşa şahitlik için mahkemeye gittiği zaman görmüştü, orada büyük kürsünün ortasında oturuyordu.. Artık sofra başında üç kadınla üç erkek kalmıştı. Mühendis Bey kumral saçlı kadının kucağına yatmış, patronla müfettiş mütemadiyen çekiyorlar, öteki kadınlar da şarkı söylüyorlardı... Birdenbire patron müfettişin elinden tutarak kameriyeden dışarı çıkardı. Tam Hasan'ın arkasında saklandığı alçak duvarın dibinde konuşmaya başladılar. Müfettiş:

- Meraklanma azizim, diyordu, mahkeme işini tamamıyla hallettik, sonra öteki meseleye gelince haklısın kardeşim, tepeden tırnağa kadar hakkın var. Bu miskin herifler fazla oluyor. Ben merkeze de yazarım, altmış kuruş yevmiye çoktur. Öteki madencilerle de anlaşalım, hep birden yevmiyeyi elliye indirirsiniz, ben de muvafıktır derim, olur biter...

Hasan'ın zavallı kafası birdenbire ağır bir çekiç yemiş gibi sersemledi. Hiçbir şey düşünmedi, hiçbir şey yapmadı. Yalnız öyle donakaldı. Saatler geçti. Hava serinledi. Lüks lambası söndü. Altı gölge karma karışık sallanarak eve girdiler. Hasan gözlerini kapanan kapıya dikti. Sonra boşanmış bir zemberek gibi aşağıya doğru koşmaya başladı...

***

Türkiye Kooperatif Şirketi Nizamname-i Dâhilîsi

Şirketin Unvan ve Maksadı, Müddeti ve Merkezi

(...)

***

Mütareke Teklifi Münasebetiyle

Cuma günü İngiliz, Fransız, İtalyan hariciye nazırları hükümetimize tatil-i muhâsamât hakkında altı maddelik bir teklifte bulunmuşlardır.

Bir Mektup

"Yeni Hayat" mecmuasına:

İlk sayısını gördüğüm mecmuanızın mündericatı son derece hoşuma gitti.

[*son sayfa okunmuyor*]

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Haftada Bir Çıkar

Yıl 1, Sayı 4

İştirak Şartları: Yıllığı 450, Altı Aylığı 250, Tanesi 10 Kuruş

Geçmiş Nüshalar 20 Kuruştur

Cumartesi 8 Nisan 338 – 922

Sahib ve Müdîri: Nazım

İdarehane:

Ankara, İkaz Matbaasında Daire-i Mahsusa

***

MÜNDERİCAT

1. **Musahabe: Tagallüb**
2. **İstanbul'umuz İçin...**
3. **Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı**
4. **Müktesebat: Ahlak ve Kadın**
5. **Fahişelik ve Onunla Mübareze**
6. **Havadislerimiz - Bir Mektup**

Ankara-İkaz Matbaası

Musahabe:

Tagallüb

Anadolu'da tagallüb ve mütegallibe var mı, yok mu? Etrafı daima çiçek görenlere sorarsanız, onlar derhal yok derler. Ve derler ki Tanzimat'ın derebeylik usullerinin kırıntılarına da hatime çekmesiyle artık Anadolu'da bir tagallüb, bir zorbalık derdi kalmamıştır. Herkes hür, herkes kanun karşısında birdir.

Ah hakikat böyle olsa idi, Anadolu hakikaten böyle bir saadet içinde bulunsaydı, ne kadar sevinirdik. Bizim bildiklerimiz, gördüklerimizse bütün bütün başkadır:

Evet, meydanda tam ve tarihî manasıyla derebeylik yok. Fakat ortada; hem de pek ortada bir ağalık, bir beylik, bir paşalık, hatta biraz daha genişleterek bir efendilik var ki zorda, zorbalıkta, halkı ezmekte, halka kan kusturmakta derebeylerini belki de gölgede bırakırlar.

Derebeylik tarihin vücuda getirmiş olduğu bir hükümdarlık kuklası addolunursa onun düşmesiyle yerini tutan bu türeme şeylere de adeta tavaif-i mülûk taklitleri denilebilir.

Filhakika Tanzimat bu topraklarda o eski zorbalığa hatime çekti; fakat onun yerini birçok küçük küçük zorbalar, zorbalıklar tuttu. Akrepler öldürüldü; lakin etrafımızı bizi gece uyutmayan, gündüz rahat bırakmayan kıvrak pireler, kanımızı emen ve bizi daima kaşındıran tahtakuruları aldı. Biz şimdi böyle zannediyoruz ki o akrepler her halde bu tahtakurularından, bu pirelerden bin kat ehvendiler.

Niçin?

Çünkü hiç olmazsa onlar tektiler. Belli idiler ve büyücek oldukları için gözler görür, şerlerinden sakınmak kabil olurdu, hatta onlara karşı bazı yerlerde bir şerbetlenme usulü bile keşfolunmuştu.

Bu ele avuca sığmayan oynak ve fıkırdak nesneler öyle küçük, öyle çok, öyle usta şeyler ki ne kadar özenirsen özen, karyolanı odanın ta ortasına koy, üstünü, her tarafını ince tüllerle sıkı sıkı ört, yatarken tepeden tırnağa kadar bütün elbiseni değiştir, yapabilirsen -merhum İzzet Paşavârî- odanın ta öteki ucundan birden bire bir kedi gibi yatağın içine fırla, ne yaparsan yap, yarım saat, bir saat geçmeden göreceksin ki o fıkırdak kara muziplerden ikisi donuna sokulmuş, seni bacaklarından gıcıklıyor, üçü tam iki küreğinin ortasına yerleşmiş birbiriyle oynaşıyor, kudurup sıçrıyorlar.

Ya öteki menhus? O, tam ensene yapışmış, yakıyor, yaka yaka sömürüyor. Bacaklarını şöyle bir hareket ettirmekle, sırtını şöyle bir çevirmekle şu küçük muzipler haydi muvakkaten durdurulabilsin, berikine ne yapabilirsin?

Boynunu şöyle çevirsen ezilir de yastığı, çamaşırı, geceliği berbat eder diye korkarsın, kendisi ezilirse pisliği kalır. Elini atamazsın; çünkü parmakların isabet ederse pis pis kokar ve kokusuyla seni güzel uykudan mahrum eder.

Siz bunlara temmuzun sivrisinekleriyle, tatarcıkları hükmünde olan tahsildarları falanları da ilave ederseniz adı çıkmış olan zavallı derebeylerinin yerine Anadolu'da ne kadar haşarat üremiş olduğunu görürsünüz.

Derebeylerine o meşum zorbalıklar nereden geliyordu: Padişahtan, fermanlardan, nihayet kanundan, ırktan. Bu tavaife de bu hak, bu taarruz ve tasallut hakkı yine oradan, yine oralardan geliyor. Yalnız şekil ayrı.

"Tanzimat" derebeyliğe nihayet verirken halkı hükümete sokmak, halkı kendisine hâkim kılmak istemiş, mahkemelere, idare meclislerine halktan aza sokmak yolunu tutmuş, hatta belediyeleri tamamıyla halka vermiş, lakin koyduğu kanunlarda meclis-i idare sandalyesine, mahkeme salonuna, belediye kürsüsüne çıkabilmek için vergilerden, servetlerden basamaklar vücuda getirmiş.

Hükümet ahalinindir, hükümet halkındır esasını güden ve öyle görünen Tanzimatçılar bu kanunlarıyla utanmadan, sıkılmadan bütün halka karşı alenen şöyle bağırmış oluyorlar: Bizce halk ve bizce insan yalnız vergi verenler ve yalnız zengin olanlardır. Hükümet onlarındır ve hükümet onlar edecektir. Ey fukara! Ey vergisi olmayan zavallılar, siz ve sizler yeryüzünde bir sürü mahkûmlarsınız. El-avam-ı ke'l-hevam.

Bu ses aradan bu kadar zaman geçtiği halde, on dört sene evvel güya bir hürriyet kıyamı da geçirdiğimiz halde ve beş senedir etrafımızda halk namına, hak namına, hakikat namına türlü kıyamlar ve ihtilâller de kopmuş dururken bile Anadolu'nun ortasında hâlâ gürlüyor ve biz onun o baykuş sesini hâlâ, hâlâ duyup duruyoruz.

Vergi destekleriyle, vergi ve servet basamaklarıyla hükümet sandalyesine tırmanan ve o sandalyelere tırmanır tırmanmaz üste bir kedi tırnakları gibi istendikçe yumuşak tenekler içinde gizlenen ve istendikçe sivri uçlarını şöylece çıkarıveren tırnaklı elleriyle daima ve daima oynayan, fukaranın ellerini, yüzünü, gözünü tırmalamaya başlayan bu taifenin bu halka yapmış olduğu fenalığı zannetmiyoruz ki şu mahut derebeyleri o kadar zorları, o kadar salâhiyetleriyle beraber tamamıyla yapmış olsunlar.

Hangi birisini sayalım?

Vilayetten, kazaya kadar her hangi bir merkez-i hükümete giderseniz gidiniz görceksiniz ki orada bütün muamele beş on mütegallibenin altındadır.

Artık hepimiz biliyoruz ki şu toprakta, şu heyet-i ictimaiyenin temeli çiftçilerdir. Bizi besleyen, bize bu saltanatı kuran, bizi bey, efendi, ağa, paşa yapan hep onlar, hep o yaz, kış; gece, gündüz durmayıp çalışan ve durmayıp didinen zavallılardır.

Evet, şunu da bugün kemâl-i mefharet ve şükranla itiraf etmeliyiz ki bugünlerimizde, bu ya ölüm ya varlık dediğimiz şu mühim dakikalarımızda da karşımızdaki düşmanlarla aslanlar gibi çarpışıp bizi koruyan, bizi kurtaran da yine onlardır. Yine o halk, yine o köylülerdir.

Daima böyle olan ve daima da böyle kalacak olan bu köylülere, bu çiftçilerimize, hiç olmazsa ekip biçtikleri şeyler üzerinde olsun insaf dairesinde muameleler yapmamız lazım gelmez mi?

Gelir. Aklen, hikmeten, namusen böyle, fakat hakikate giriniz, bakalım ne göreceksiniz.

Her sene, köylülerin başına bir a'şâr belası tebelleş olur. Güya müzayede vardır. Güya köylüleri tercihen köylülere veriniz emri de vardır. Valiler, mutasarrıflar, kaymakamlar müzayede meclislerinde bizzat bulunarak bu cihetlere dikkat de ederler.

Fakat o bir ay süren hay ve huyun hitamında bir de işitir ve görürsünüz ki vergi ve serveti sayesinde idare meclis sandalyesine yapışmış olan o paşalardan, o beylerden ve o ağalardan her biri ne yapmışlar yapmışlar, birer köye sokulmuş, salim bünyelere sıtma aşılayan sivrisinekler gibi gizlice konduğu damarın üstüne zehirli hortumunu yavaş yavaş yerleştirmiş, hem emiyor, hem aşılıyorlar.

Bilmem hangi bataklıklardan karnını şişirmiş, hortumunu doldurmuş bir sivrisineğin hortumuna uğrayan temiz bir kan nasıl, kim bilir belki de senelerle aşıladığı zehirle, içinde dolaştığı bünyeyi sarsar ve titretirse bu beyler, bu ağalar ve efendiler de gizli mültezim olarak girdikleri köyleri öyle titretirler. Emin olunuz ki senelerle o köyler belini doğrultamazlar, öyle zalim, öyle bî-amandırlar.

Size bir misal getireyim. Anadolu'nun bir kaza merkezinde idare meclisine aza olan bir beyefendi benim orada bulunduğum sıralarda bir köyün a'şârına böyle üstü örtülü bir surette burnunu sokmuş. Asıl meydandaki mültezim zaten bir alçaktı. Köyü bin liraya iltizam etmişlerdi. A'şâr işlerinde dal hattarı [?] denilen bir bela vardır. Bağlardan, bahçelerden tahminî bir bedel almak.

Mültezim o köyün bedel-i iltizamını yalnız işte bundan çıkarmak ister. O sıralarda köyler hep açtı. Harb-i Umumînin üçüncü senesi idi. Ahali dağlara dökülmüş kök kemiriyor, kozalak yutuyordu. O köyün üstünde bir dağ varmış, dağda yabani yemiş ağaçları bulunurmuş. Zavallı halk açlıktan bunlara da saldırmışlar ve kim bilir belki kemirecek şeyler de bulmuşlar, mültezim işte bunları da hesaba almış ve demiş ki siz o dağlardan da istifade ettiniz, bu sene o dağlardaki ağaçlar için de vergi vereceksiniz. Bu dağlardaki Allahın yabani ağaçları için vergi vereceklerin kimler olduğunu da geliniz bir kere anlayalım:

Dedim ya hikâye ettiğim bu misal Umumî Harbin üçüncü senesi içinde oluyordu. O günlerde bütün köylerimizde erkek namına ihtiyarlardan, çocuklardan başka kimseler kalmamıştı. Bütün işler, bütün ağırlıklar, bütün güçlükler zavallı kadınların, kızların üzerine yüklenmişti.

Çifti onlar sürer, tohumu onlar eker, ekini onlar biçer, harmanı onlar savurur, dağa oduna onlar gider, şehre satışa onlar koşar.

Bu kadar mı?

Biz onlardan bir Kânunusanide Tokat'tan Sivas'a sırtlarıyla angarya zahîre taşır ne gelinler, ne kızlar, ne memelerinde süt fışkıran kadınlar görmüştük..

Biz yine o günler, Amasya'dan Tokat ambarına urbalarıyla zahîre sevk eden bir kadınlar ve ihtiyarlar katarının içinden öküzleri yorulduğu için kırın ortasında tek başına kalan ve tek başına bırakılan zavallı bir kadının öküzleriyle beraber çölün ortasında donakaldığını da gördük.

Yine o günlerde idi ki biz kulaklarımızla iki köylü kadının şu dertleşmelerine agâh olmuştuk.

- Ayşe, kız böyle giderse hep kırılacağız. Dört inekten üçünü sattım tek inekle iki öküz kaldı. Samanlığın ağaçları para ediyor diye söktüm, bir senedir işte bununla geçiniyorum.

- Ben de öyle Hacer, bende öküz de kalmadı. Bugün odunu sırtımda götürdüm, sattım.

- Hep öyle kız, hep öyle. Köyler bitti. Bizim köy kırk evdir. Dün danın üstünde idim. Şöyle bir baktım, kırk evden sade beşinin ocağında duman çıkıyor. Demek ki beş ev sıcak yemek yiyebiliyor.

- Bizim köy otuz ev, otuz evde üçü ancak ocak yakabiliyor. Hep öyle kız, hep öyle.

İşte meclis-i idare azasından beyefendinin zoruyla dağlardaki ağaçlar için de vergi vermek mecburiyeti altına sokulan zavallılar bunlardı. Ve nihayet anlaşıldı ki bu beyin parmağı bu işin içinde oldukça köylü için bunu vermekten başka çare yoktur.

Büyük Millet Meclis Reisi Mustafa Kemal Paşa'nın 1 Mart nutku iftitâhîsindeki "Bu mülkün asıl sahibi köylüdür. Onların huzurunda vaz-ı hakikimizi alalım" cümlesini bilhassa ve kemâl-i ehemmiyetle kaydederek, halkçılığını artık resmen ilan etmiş bulunan Meclis-i Âlînin şu saydığımız şeyler için çareler düşünerek müessir kanunlar vücuda getirmesini diler ve gözleriz.

Biz de bildiklerimizi ve düşündüklerimizi sırası geldikçe yazacağız.

A. Nazım

***

İstanbul'umuz İçin..!

Ey semaî şiir ve letafetin bî-misal incisi, neredesin? Asırların her safha-i a'mâkında umrân-ı İslam'ın binlerce müessir kıymettarına mazhar olan payitahtımız, ne haldesin!? Tarih-i âleme yeni yeni ciltler ilave eyleyen, cihan inkılâbına asrî mefkûrelerle mücehhez erbâb-ı kemâl yetiştiren feyyâz belde, bugün tarihin elinde oyuncak mı oldun!? Vâsi sinesinde İsviçreleri taşıyan sen, nehrî sevahilinin mamur menazırını unutturacak elvâh-ı tabiatı besleyen, dünya müşkülpesentlerini bile bînazîr külliyet-i mevcudiyeti etrafında hayatından emin ve mesrur kılan büyük ve yüksek memleket, sana ne oldu!? Bilâdımızın müzmin bir maraz-ı ictimaîsi gibi muhit-i latifinde salgınlar yapan dâhilî ve haricî düşmanlarının yangın halinde tecelli ve teakub eden faaliyet-i tahribkârânesine nasıl tahammül ediyorsun!? Yana yana, yıkıla yıkıla, üryan ve fakat güzel bir muhacir kızı, örselenmiş bir solgun demet halini andırıyorsun! Bununla beraber en büyük elemin hâl-i esaretin, en şedid hasretin iştiyâk-ı hürriyetindir değil mi!?

Her gün bir hazan letafeti geçiren ve pek çok hakaret ve esarete sahne olan kucağında mabetlerin, sarayların, binlerce İslam yurdunun harap ve semigûn olduğunu; camilerin, yangın yerlerindeki duvar diplerinin muhacir meskeni ittihaz edildiğini; her mevsimde o güzel çehrenizin birer tebessüm-i şûh-nisârî gibi inkişaf eden mesirelerde, kulübelerde, Beykozlarda muhadderât-ı İslam'ın namus ve iffetinin çirkâb-ı şenaatle telif ve tetkik edildiğini sen görmekle, biz de işitmekle bedbahtlığın, esaretin takat-sûz teessüratıyla nalânız, fakat şuna kaniiz ki: Bu bedbahtlığı, bu tarihî şevaibi günlerce değil, senelerce idame edilecek nuhât-ı matem izale edemez, bunu silecek intibah ve intikam ile meşbu olan hissiyatın fiilî tezahüratıdır.

Ey gözyaşlarını yağmur tanelerine katarak mehcûr evlatlarına gönderen hasretli valide; yoksulluk, cehil ve harabî içinde bulup tanzim ve levâzım-ı medeniye ve terfih ile teçhiz eylediğin mamur memleketler ve onların sükkânı olan mesut evlatlar bugün belki bu saatte orkestraların ecnebi nağamâtı içinde ganî olup gitmekte, fakat gittiği yolun müntehasını görememektedir. Ancak seni yaşatmak için varını yoğunu feda edip gelen fakir Anadolu, son dem-i hayatı mukabilinde muhafazasına çalıştığı hürriyetini seninle beraber yaşamak arzusuyla çırpınmaktadır. Yalnız sorabilir miyiz ki: Cihana saçtığın altınların membaı olan darphanelerin, üç bin kilometre mesafede hudut karakollarını takviye eyleyen tophanelerin nerede?

Her Ramazan deve yükleriyle hediye gönderdiğin makamât-ı mukaddese şeyhleri, muhafızları nerede? İstanbul'dan Beşiktaş'tan Üsküdar'a kadar karada ve denizde canlı bir mecra-yı ahenkdar husule getiren surre merasimleri etrafındaki cûş u hurûş ve top sadalarıyla dolup boşalan ananevî günlerin nerede!? İstanbul tepelerini vaz-ı mehbiyle [?] canlandıran, kutlandıran kışlalar şimdi kimlere mesken oldu?

İstanbul sokaklarını azimkâr ruhlarından kopan vatan şarkılarıyla, daima ileriye giden sert adımlarıyla, afaka İslam ordusunun varlığını ilan eden boru sesleriyle hayat uyandıran seni benimseyip kıskanan muntazam alaylar, o sevgili evlatlar, canlı çiçekler nerede!? Senin için serbest ve millî teraneleriyle cihan münasebâtını idameye çalışan matbuatın Boğaz'ın, Marmara'nın letafetiyle kendi mehabetini seyr-i şena ü ranasıyla mezc ve telif eyleyen neveser donanman nerede!? İyi günlerinde sana yar olarak menâbi-i feyz ve servetini emen ve bütün varlığını alarak seni bu hale getiren musallatlar bu fecayi karşısında ne düşünüyor!?

Ey sevgili kalb-i vatan! Sana dârî olan yeis-i esaretin giryeleri seni sevenlerin, bu hâl-i zaruretinde de sana tesahub edenlerin dimağında aks-endaz olmaktan hâlî değildir! Biz biliyoruz ki: Sen darabât-ı sahiha-i kalbiyenle hayatını muhafaza edeceksin! Bazı na-halef evladın, nankör etbaın bugün düşman safında seni düşürmek, seni öldürmek için seninle cidale, agyar tarafında ictiyâle çalışmakta ise de sen hâlâ İslam ve Türk diyarının kalbi olarak yaşıyorsun; yaşayacaksın! Evvelce nasıl bir kudret-i maneviyeye, anasır-ı hayatîye malik isen bugün daha serbest şeraitle aynı kuvvetlere malik olduğuna emniyet ve itimat et! Yeis bizim gibi hayatı imanına muallâk olan akaid-i salime erbabına yakışmaz. Biz biliyoruz ki: Seni yaşatmak bizim vazifemiz ve [.....] vicdan ve şerefimizdir koca yurt!

Diyarbakır Mebusu
Kadri

***

Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı

Yazan: E. Varga **Tercüme eden: H. Y. V.**

4

(...)

***

Müktesebat:

Ahlak ve Kadın

Ahlaksızlık "netice" olduğu zaman çehre-i redaete biraz merhametle bakmak ve bu hasta simayı tedavi etmek lazımdır. Ve fakat ahlaksızlık bir "adale meselesi" olduğu vakit çehre-i redaeti bir heyet-i ictimaiyede ne kadar el varsa bu ellerin hepsi birleşmeli ve hep birden tokatlamalı!... Mesela şu karanlık uçurumun müntehasında yüzünü kara ve korkunç gördüğümüz şu kadın, oraya düşerken, kim bilir boşlukta çırpınan kollarıyla bir kardeşin, bir babanın, bir kocanın ellerini ne kadar aradı ve mesela şu kız kim bilir ne müthiş bir yangının alevleri içinden, kendisini ismini bilmediği şu erkeğin kollarına atmıştır. Vücudunu eşya gibi icar edeceği için çehresini eşya gibi boyayan kadına ben gözlerim dolarak bakarım: Bilirim ki bu sima kıpkırmızı olmadığı zaman sapsarıdır. Ve şimdi kadın olan şu kız bir bıyığın ve bir busenin müntehasında ve yine bilirim ki bir lokma ekmek aramıştır. Et ve kemikten, boyadan, ipekten teşekkül eden bu harabeler karşısında benim bütün gayzım şu namuslu, şu uslu, şu hazm-ı taam ile meşgul olan heyet-i ictimaiyeye teveccüh eder: O heyet-i ictimaiyeye ki efradından biri müsterih ve müreffeh, ne zaman sedirine yaslanıp bacaklarını ayaklarını istinatsız ve cılız bir kadına çarpıyor ve içinden müebbeten çıkılmayan bir batağa düşürüyor: Ah, kenarından kanlı ökçeler uzatan ve müntehasında sakat ve sersem kadınlar kanayan bu uçurum, bu batak!.. Başkalarının adım adım indikleri sarp bir hayatı bunlar yuvarlana yuvarlana ve bir anda tayyediyorlar. Ve bu kadınların hayatı muharebe meydanına ne kadar benziyor: Sade erkeklerle dolu! Simaları bir duvar ve dudakları o duvarda bir çeşme-i busedir, zavallıların uyudukları yer yataklarından başka yerlerdir.

Cenazelerinin üzerinde sade sema vardır: Ne eğilen bir baş, ne ağlayan bir göz ve hatta bazen ne bir tavan!.. Ve ekseriya ne kadar gayr-i tabii ölüyorlar: Bir gece bir buse ve bir piyale arasında bir kamanın sivri demiri vücutlarını delerek. Hâlbuki buse ile kama ve silâh arasında ne azîm mesafe vardır: Fakat heyet-i ictimaiye uzun müddet tahammül edemez, kökünden bu lekeyi hakkedecek, binâenaleyh çelik tırnağını uzatıp bu lekeyi koparıyor ve sonra o çelikten tırnağı geri çekip sırmalı kolunu uzatarak katili yakalıyor. O vesikalı kadın ve bu sabıkalı erkek, işte bazen kendilerinde ahlaksızlığın "netice" şeklini aldığı zavallılardır. Ve yine tekrar ediyorum ki benim bu erkekler ve kadınlar karşısında bütün gayzım şu namuslu, şu uslu, şu hazm-ı taam ile meşgul olan heyet-i ictimaiyeye aittir; o cemiyet-i beşeriye ki arkasında gizlenecek bir banka binası bulamayan tahsilsiz hırsızı ve kanlı elini sokup saklayacak bir cep bulamayan ceketsiz katili bileğinden yakalar ve bir tokatla bir hapishaneye, bir zindana atar. Filhakika, mademki bu katillerin ve sariklerin terzileri yoktur, kartdövizitleri, yaldızlı mezarlarda yatan cetleri ve bulutları parçalayan kasırları yoktur, yırtık yakaları adaletin pençesinden nasıl kurtulabilir. Elbiselerinin yırtıklarından kemikleriyle beraber hüviyetleri fırlayan canileri adalet-i ictimaiye bir görüşte tanır ve derhal tedip ederken hapishanelerin ve zindanların haricinde dolaşan ne kadar hakiki caniler vardır: O caniler ki hüviyetlerini ifşa etmeyecek ketum elbiseleri var-

dır; ve kızıl ellerini şelale ziyasında yıkamak için başlarını kaldırınca birer avize bulurlar!.. Kanlı dişlerin pusuya yattığı terbiyeli tebessümler, çalan ve dolandıran çehrelere eda-yı i'tilâ veren münevver alınlar, bunlar, halka-i enzarın ortasında ve sedir-i efkârın üstünde dalgalanırken jandarmasıyla, adaletiyle heyet-i ictimaiye bende kof ve gülünç bir şey tesiri yapar. Evet, ben itiraf ederim ki müşterek bir kadını öldürürken kararan gözlerinde babasının frengili kanı parlayan şu katil bir zavallıdır. Çalışarak yaşamak istiyorum diye bina-yı cemiyette vuracak kapı ararken mütehayyir yumruğunun altında daima bir duvar bulan ve nihayet bir duvardan aşmak lazım geldiğini anlayan şu hırsız bir zavallıdır. Biçimsiz gövdesine ayyaş babasının taktığı cılız bacaklarla sendeleye sendeleye yürürken her ra'şesinde cemiyet-i beşeriyenin bir tarafını yıkan, yerde gökte bir şeyler deviren şu sersem bir zavallıdır. Demiri bir cenazenin kalbinde kaybolan bıçağın sapına bakarken çılgın kahkahalarla gülen ve fakat kahkahasından afyonkeş dedesinin dudakları sarkan, yumruğunda "isterik" anasının parmakları kıvrılan şu hayvan bir zavallıdır. Evet, gerinse açılan kollarından bir cenaze düşen, yürüse adımının boşluğunda bir meyt uzanan ve ismi bir damgalı kâğıtta "katil-i müteammid" olan şu behime bir zavallıdır: Kahir bir ferman-ı fıtrat önünde sukuta benzeyen bir secde ile yerlere kapanmış, vaz-ı secdesinde önüne geçip baksak dizleri kızıl ve arkasında durup baksak dirsekleri kara görünür! Bilmem niçin? Hâlbuki mütemevvic kadınları ve müteheyyic erkekleriyle mesela şu salon, içinden güneş doğuyor zannedilen şu salon, işte hakiki canilerin bulunduğu in, mağara! İzbe sinelerinde her gün yolunu şaşırmış bir aile kadını kaybolan ipek baldırlı tulumbacılar burada; ceplerinden kazanılmamış servetler taşıp dökülen mücella tırnaklı ve temiz parmaklı haramiler burada; alınlarını bir heykelin müntehası gibi yükseklere kaldırarak dimdik yürüyen dilenciler burada; seslerinin bütün tantanasıyla namuslarına yemin eden şakiler, pençelerinden semanın yıkılmış ve kopmuş bir parçası sarkan asumana düşman behimeler, emrâz-ı zühreviye tabiplerinin medar-ı maişeti olan zengin ve nuranî ihtiyarlar hep burada. Şimdi bir akşam yemeğinden kalkmışlar, hızlı gülseler omuzlarından düşecek olan ariyet şekillere gövdelerini yerleştirmişler; aç kalıp ağlasalar eriyecek olan boyalara çehrelerini sarmışlar ve birer koltuğa gömülmüşler, bir dilim ekmeğin etrafında cenk eden bir cemiyet-i beşeriyenin çarpışan kemiklerinden sigaralarına şerare bekliyorlar! İşte şu salonun, kopan bir su bendi gibi kapısı birden bire açılıyor ve Beyoğlu'nun parlayan şeyler satan bütün mağazaları yerlerinden koparak, parçalanarak bir sel gibi bu salonda çağlıyor, çağlıyor; ipekler, elmaslar, kurdeleler, tüller, yakutlar, dantelâlar, zümrütler ve inciler akıyor: Dalgalarında ve girdaplarında üryan omuzlar, üryan sineler, mevzun kollar dönerek, yuvarlanarak, batarak çıkarak!.. İşte itikadımca en hakiki mücrim kadınlar!.. Fakat diyeceksiniz ki bu salonu bir fecr-i mahasin bulanlar ve parlak görenler var. Olabilir. Zaten bir heyet-i ictimaiyenin cerihası zamanımızda derinleştikçe bir "fikir"dir ve kanadığı nispette parlaktır.

Mithat Cemal

Geçen nüshadan mabat

Fahişelik
Ve Onunla Mübareze Çareleri

M. Kollontay tarafından irad olunan nutuktan!

Ne sebebe mebni muhtelif memleketlerden Rusya'ya gelen kadın tüccarları daima aç ve fakir vilayetlerden çok kadın alabiliyor ve aksi şeraite maruz vilayetlerden ise hiçbir şey elde edemiyorlardı? Neden dolayı açlık ve işsizlik yıllarında birdenbire ahlaksız kadınlar meydana çıkıyor ve çoğalıyor?

Sermayedarlar memleketlerinde fahişelik umumiyetle ahalinin yoksul kısmında mevcuttur. Fahişelerin en çok kısmı hizmetçi kadınlar, pek az ücret verilen işlerde çalışanlar, gençlikte hamisiz kalanlar, kimsesiz kalan kardeşlerini doyurmak ihtiyacına maruz kalanlardandır. Eğer fahişeliğin sebebi hakkında burjuvazya ulemasının gösterdiği nazariyeler -fıtrî fuhuş ve cinayet istidadı- doğru olsaydı, halkın her sınıf ve tabakalarından, zenginlerden, yoksul sınıf kadar, ahlakı bozuk ve cani kadınlar çıkardı. Fakat hakikat böyle değildir. Fahişeliği sanat ittihaz etmiş ve vücudunu satmak ile yaşayan kadınların cümlesi yoksul sınıfındandır. Onları fahişeliğe sevk eden amil yoksulluk, açlık, meşakkat veyahut burjuvazya usul-i idaresinin esasını teşkil eden içtimaî adem-i müsavatın zulmüdür.

Bir misal daha: İstatistiklerin gösterdiği veçhile fahişeliği sanat ittihaz etmiş kadınların yaşı umumiyetle 13 ile 23 arasında tahavvül ediyor. Bu genç kızların ekserisi bikes ve fakirdirler. Bazen bunlar arasında yüksek sınıfa mensup kızlar da bulunuyor. Yani günahkâr bir kız ailesi içinden kovuluyor ve hamisiz kalan bu biçare de önünde fahişelikten başka bir şey göremiyor.

Layığı veçhile mükâfat mukabili olmayan zahmet, her an göze çarpan içtimaî adem-i müsavat, kadınların daima erkeklerden dûn bir mevkide bulunması, saadeti kendi mesaisinde, kendi kuvvetinde arayamaması; işte fahişeliğin membaı! Bu çirkin ve fena huyun kökü buradadır.

Rusya işçiler inkılâbı sermayedarlık kaidelerini sarstı ve kadınların erkeklerden dûn mertebede olması âdetine ağır bir darbe vurdu. Zahmetkeş umum vatandaşlar müsavidirler. Hepsi de umumun menfaatine çalışmaya borçludur ve lüzum görüldüğü takdirde hepsine umum cemaat beraberce müzaheret etmelidir. Şimdi kadını temin eden halk serveti yaratmakta iştiraki, onun istihsal mesaisidir.

Cinsler arasındaki münasebat şekli değişti. Fakat eski âdet ve fikirler yine bizi sıkıştırmakta berdevamdır. Tasarrufat işlerimiz henüz yeni kaidelere ibtina ettirilmemiştir. Biz henüz komünist usulünde hayattan çok uzaktayız. Bittabi bu geçit devrinde fahişelik de hüküm sürüyor. Fahişeliği doğuran sebeplerin çoğu henüz refedilmemiştir. Her ne kadar esas membaı olan mülkiyet-i hususiye dağıtılmıştır, fakat erzak tevziatımızın tanzim edilemeyerek kalması, halk tasarrufatının umumî bozukluğu,

kadın mesaisine pek az ücret verilmesi ve fahişelik doğuran birçok sair iktisadî ve içtimaî amiller henüz bakidir.

Fahişelik ile mübareze etmek için evvela bu saydığımız amillerle mübareze[*de*] bulunmak, daha doğrusu komünizm esaslarının muhkemleştirilmesi ve istihsalâtı tanzim işlerinde Şûrâ Hükümetinin umumî siyasetine muavenet etmek lazımdır. İşte bizim birinci ve esasî vazife ve maksadımız bundan ibarettir.

Bu sözüme karşı, fahişelik ile hususî surette mübareze vermeye ihtiyaç yoktur. Zahmetkeşler Hükümetini sağlamlaştırarak komünizm esaslarını tamamıyla mevki-i fiile koysak bu fena âdet de kendi kendine zail olur diyebilirler.

Böyle düşünmek fahişeliğin yeni komünist cemiyetinin teşekkülüne ettiği su-i tesiri unutmak, nazar-ı dikkate almamak demektir. İşçi ve köylü kadınları Rusya Birinci Umumî Kongresi'nde haklı bir şiar ortaya konmuş, "Zahmetkeş Şûrâlar Cumhuriyetinin azat ve müsaviü'l-hukuk vatandaşı olan kadınlar ahz u itâ malı olamaz" denmişti. Fakat onlar hakikat-i halde eski halleri üzerinde kaldı.

Fahişelik, Zahmetkeşler Rusya'sına her şeyden evvel halk tasarrufatı ve istihsal kuvvelerinin artırılması menafii nokta-i nazarından büyük zararlar veriyor.

Biz Zahmetkeş Cumhuriyetimizin bütün mesai kuvvetlerini cem, erkek kadın kuvvetlerinin hepsinden istifade etmek suretiyle masnuatımızı terakki ettirebiliriz.

Hâlbuki kesb-i fahişelik neden ibarettir? Mesaisi umumun menfaatine yaramayan bir şahıstan, diğerlerinin hesabına diğerlerinin mesaisinden kendisine bir hisse ayıran şahıstan ibaret değil mi?

Zahmetkeşler Cumhuriyetinde böyle şeylere tahammül etmek mümkün müdür? Hayır. Çünkü bu hal zahmetkeş kuvayı azaltıyor, halk servetini, cemaat tasarrufatını meydana getiren işçi kuvvetlerini eksiltiyor.

Halk tasarrufatı menafii nokta-i nazarından fahişeliğe ne suretle bakabiliriz? Şüphesiz mesai kaçağı gibi.

Tasarrufat işlerimizin menafii namına bilâ-tehir bununla mübarezeye girişmek, miktarlarının azalmasına çalışmak, izalesine sa'y etmek borcumuzdur.

Artık anlamalıdır ki fahişeliğin vücudu, bütün mesai kuvvetlerinden istifade etmek isteyen Zahmetkeşler Cumhuriyetinin esasî prensiplerine mugayirdir. Biz zahmet mukabili olmayan kazanç ile yaşayanlar hakkında takibatta bulunuyoruz. Binâenaleyh bizim fahişelik ile mübareze etmemiz lazımdır. Çünkü fahişelik de zahmetten kaçmanın bir nev'idir. Bunları toplamalı ve mecburî çalışmaya sevk etmelidir.

Bizi bilâ-tehir fahişeliğe karşı kat'î surette mübarezeye mecbur eden sebeplerden biri de halkın sıhhati meselesidir.

Şûrâlar Cumhuriyeti, faaliyet istidadını azaltan ve halkın sıhhatini tereddiye sürükleyen birçok hastalıklardan vatandaşlarını koruması menfaati icabındandır. Halkı emrâz-ı zühreviyeye yakalanmaya sevk eden amillerin biri, belki de birincisi fahişeliktir. Bu amillerden biri de şerait-i hayatiyenin fenalığıdır. Mesela evlerin dar olması, hıfzısıhhaya riayet edilmemesi, tabaklar, birçok eşhasın aynı yüz havlusunu kul-

lanması hasebiyle hastalık intişar ve sirayet ediyor. Nesil bu suretle harabîye doğru sürükleniyor.

Vilayetler Kadın Şubelerinin Müttehit Kongresinde Profesör Koltsov beşeriyeti saflaştırmak ve necipleştirmek hakkında bir rapor okudu. Fahişelik ile mübareze meselesi de bu vazife ve maksat ile sıkı surette alakadardır; çünkü kadın ve erkeklere her nev' emrâz-ı zühreviyenin sirayetinin en mühim vasıtalarından biri fahişeliktir.

Teminat-ı İçtimaiye Komiserliği nezdindeki Beyne'd-devair Fahişelikle Mübareze Komisyonu'nun programında gösteriliyor ki emrâz-ı zühreviye sirayet ve intişarı ile mücadele Halk Sıhhiye Komiserliği'nin vazifesidir. Hususi ve ciddi tedabir ittihaz ve burjuva hükümetinin ikiyüzlülük siyaseti gibi yalnız fahişeliği takibe münhasır kalmayarak bu hastalıkların bütün hududunu ihtiva etmelidir.

Fakat bu gibi hastalıkların ekseriya maruz bulunulan şerait-i hayatiye tesiriyle de sirayet ettiğini itirafla beraber, yine emrâz-ı zühreviyenin sirayet ve intişarında fahişeliğin ne kadar rol oynadığını halka anlatmak ve göstermek lazımdır. Alelhusus gençlerin terbiye-i cinsiyesi muntazam icra edilmeli, gençlere bu hususta hakiki ve kat'î malumat verilmeli, onların sahne-i hayata gözü açık çıkmalarına çalışmalı ve ikiyüzlü burjuva ahlak ve terbiyesinde olduğu gibi gençlere izdivaç, tenasül ve umumiyetle kadınlar ile erkekler arasındaki münasebat meselelerini sakit geçmemelidir.

Zahmetkeş Şûrâlar Cumhuriyetinde fahişeliğin merdud olması sebeplerinin üçüncüsü de fukara-yı kasibe arasında sınıfî mahiyet ve yeni örf ve kavaidin intişarını temin ve onu tahkim etmek nokta-i nazarıdır.

İşçi sınıfının en kuvvetli manevî mübareze vasıtası nedir? Hür yoldaşlık ve muvafakatkârlık hissi değil mi? Muvafakatkârlık komünizmin esasıdır. Zahmetkeş cemaat arasında yoldaşlık hissi takviye edilmedikçe yeni hakiki komünizm cemiyeti tesisi kabil değildir. Bittabi umum idraklı komünistler her vasıta ile bu hissin revaç bulmasına çalışmalı ve bilakis işçi sınıfı ve zahmetkeş cemaat arasında bu fikrin intişarına ve takviyesine mani olan her nev' hareket ve amiller ile var kuvvetleriyle mücadele etmelidirler.

Fahişeliğin neticesi cinsler arasında, yoldaşlık ve beraberlik hissinin mahvolmasıdır. Bir kadının naz ve işvesini satın alan bir kişi artık ona müsaviü'l-hukuk yoldaş gözüyle bakmıyor; kadını kendisinden daha aşağı bir tabakaya mensup, kendisiyle müsavi olmayan ve kadir kıymeti kendisinden aşağı bir vücut telakki ediyor. Aynı zamanda naz ve işvesini satın aldığı fahişelere karşı beslediği nefret hissini diğer kadınlara da teşmil ediyor. Bi'n-netice fahişelik arttıkça, beraberlik yoldaşlık hissi mukabilinde bilakis cinsler arasında hukuk adem-i müsavatı, erkeklerin kadına karşı âlî bir mevkide bulunmaları, kadınların erkeklerden daha dûn rütbede bulunmaları fikri takviye-pezir oluyor. Yani zahmetkeş sınıf arasında hissiyât-ı muvafakatkârâne tenezzül ediyor.

Tebellür eden, tanzim edilmekte olan yeni komünist maneviyatı nokta-i nazarından fahişelik fena ve muzırdır. Bundan dolayı, fırkamızın hususiyle kadınlar arasında çalışan şubelerimizin, tevarüs ettiğimiz bu bed'e karşı, açık, kat'î bir mücadele vazifesidir.

-Daha var-

Irak ve Hicaz

Iraklılar feryat ediyorlar - Hüseyin ne diyor?

Mısır'da münteşir El-Efkâr gazetesi Irak ahvalinden bâhis bir makale neşretmekte ve Irak'ın pek elim ve şayân-ı merhamet bir halde bulunduğunu zikrederek Irak'ta intişar eden El-Rakid gazetesinin âlem-i İslam'a hitaben neşreylediği âtîdeki satırları nakil ve iktibas eylemektedir: 1- Muhtelif İslam unsurları düştüğünüz pestî perişanîyi izam ederek bizi mesut zannetmeyiniz. Yalnız kendi âlâmınıza ağlamayınız, bizim için de gözyaşı dökünüz, çünkü çekmekte olduğunuz musibetlerin bir aynını da biz çekiyoruz.

Hayat-ı iktisadiyemiz, hazain-i milliyemiz, hukuk-ı idaremiz yabancı ellere geçmiş ve mülk-i meşrumuzda ecnebiler hâkim olmuştur. Biz Iraklılar tamamen mahkûm mevkiinde bulunuyoruz. Belki sizin beldeniz istilâya uğramıştır. Bizim memleketimizde ise muhtelif milletler, mevcudiyetlerini rüyada bile görmemiş olduğumuz ecnebiler icra-yı hükümet ediyor.

Geliniz de vahşetin derece-i takat-fersasını burada görünüz.

Hicaz hükümdarı Şerif Hüseyin'in yeis ve fütur içinde bulunduğu El-Malum gazetesi muhabirinin vaki olan beyanatından anlaşılmaktadır. Hüseyin kendisinin şahsî gayeler arkasında koşmadığını beyan ettikten sonra demiştir ki:

"Son günlerde efkâr-ı İslamiyân üzerini müstevli olan yeis ve fütur gerek benim, gerek dostlarımla memleketim hakkında mucib-i melâl olacaktır. Ve bunu görüyorum ki Arabistan'da kopacak bir nifak ve şıkak fırtınalı Ceziretü'l-Arap'ta her tarafı tarac etmeden sükût bulmayacaktır. Kemâl-i teessüfle görüyorum ki yalnız bilâd-ı Arabiye için değil belki sulh ve salâh-ı âlem için tertip edilmekte olan ilaçlar bu hastalığın ilacı değildir."

Samsun'da:

Muallimîn Kongresi

Mutasarrıf-ı Liva Faik Bey'in riyaset-i evveli ve Maarif Müdürü Sadık Bey'in riyaset-i sanisiyle 17 Şubat 338 Cuma günü zevalî saat iki buçukta bilumum mekâtib-i ibtidaî ve sultanî heyet-i talimiyesinden mürekkep zevatın mekteb-i sultanîde içtima ile tedrisât-ı ibtidaiye hakkında müdavale-i efkârda bulundukları ve bu teşebbüsün ciddi ve müsmir olabilmesini teminen de kongrenin badema her Cuma günleri aynı suretle inikadına devam olunacağı cümle-i müstahberatımızdandır.

Vatan yavrularının terbiye ve talimi hususunda gösterilen bu gayretten dolayı müteşebbisîn-i kirâmı tebrik ve muvaffakiyetlerini pek ziyade arzu ederiz.

Bir izah

Aynen derç ediyoruz:

İdarî ve siyasî mefkûrem (halkçı) içtimaî ve ahlakî mefkûrem de (asr-ı saadetteki samimiyet-i müşterekeye rücu), bu bapta tenvir-i muhit için tesis edilen Halk İştirakiyun Fırkası'nın merkez-i umumî azasından ve mebuslarından bulunuyordum. Tatil-i faaliyetine karar verilen işbu fırkanın faaliyete geçtiğine dair neşrettiği beyannameyi gördüm, bu beyannameden malumatım ve reyim yoktur. Şahsî içtihadım bervech-i maruz mefkûre-i mukaddesenin emr-i tenvirinde ferden ve daima çalışmayı en büyük bir şeref ve vazife bilmekle beraber şahsiyetim ilmî bir daireye münhasır bulunduğundan artık hiçbir fırka ile alakadar olmakta mazur olduğumun gazetenizle ilanını rica ederim.

Bursa Mebusu Şeyh Servet
(Yeni Gün)

Mecmua:

Şeyh Servet Efendi'nin ilmî makalelerine sahifelerimiz açıktır.

Bir Mektup

Türk milletinin geçirdiği büyük felâketler umumî intibah tevlit etti. Zulmün zehirli pençesi mazlum kitlenin birbirlerine daha ziyade yakınlaşması gibi hayırlı neticeler meydana getirdi ve bilhassa işçi sınıfına dâhil olan halkımızın kısm-ı azamının bunu pek bariz surette göstermekle iftihar ediyoruz. Kuvvet-i bazusuyla çalışan, sanatı, hayatı ve mihnetten başka sermayesi olmayan her amele ve işçi, idame-i hayat edebilmek için her zulme, haksızlığa tahammül ile bugünkü yevm-i halâsa kadar büyük bir sabır ve metanet gösterdi. Böyle olmakla beraber aralarındaki tesanüt ve muhadenet daha esaslı bir surette neşv ü nema buluyor, mevcudiyetimiz, hayat-ı içtimaiyemiz ve bilhassa amele ve işçi sınıfımız namına büyük memnuniyetle kaydettiğimiz bu hadise bizi pek mütehassis ediyor. Umumî Harbin ve onu velyeden istihlâs ve istiklâl mücahedesinin muhterem işçileri ve ameleleri, her türlü müzayaka içinde birbirlerinin dertlerine, acılarına yardım etmeyi vicdanî bir borç telakki ediyorlar. Kendi içlerinden yetişip üzerlerine amir olan bir arkadaşları yine eski samimi muhadenet ve tesanütü muhafaza etmek gibi büyüklük gösteriyor.

Bu cümleden olarak öğrendiğimiz ve fevkalade mütehassis olduğumuz ufak bir vakayı memnuniyetle dercediyoruz. Ankara şimendifer idaresi şef deposu Hüseyin Efendi'nin her fırsattan bi'l-istifade arkadaşlarının tehvîn-i ihtiyâcâtına şitab etmeyi bir vazife bildiğini, bu defa da muhtâc-ı muavenet olan işçi arkadaşlarına müterakim dört yüz lira bir parasını mütesaviyen tevzi etmek suretiyle pek büyük bir hamiyet ibraz eylemiştir. Bu da ispat ediyor ki işçi ve amele tesanütü, intibahı memleketimizde iyi hayırhah bir cereyan almıştır. İşçinin derdini, kalbini, varlığını, yokluğunu anlayan tabii yine işçi sınıfına mensup insanlardır. Halkın refah, saadetini düşünen Büyük Millet Meclisi Hükümeti[*nin*] şimdiye kadar mazlum ve bedbaht işçinin hiçbir vakit ihmal edilemeyecek memleketin en mühim uzvu olduğunu bidayetinden takdir

teslim ettiği, Zonguldak kömür madenleri ameleleri için yapılıp bugün mevki-i tatbike vazedilen nizamname ile müspettir. Bunun için bütün millet ve bunu teşkil eden her sınıf halk bütün varlığıyla Hükümete zahîr eder.

4 Mart 338 Ebu'n-nejad

***

Havadislerimiz

Yeni Adana Gazetesinden:
İbrahim Henano Bey

Arap Kuva-yı Milliyesi rüesasından İbrahim Henano Bey Halep kuvve-i askeriyesi tarafından tahliye edilmiştir.

Geçen yaz Selimiye civarında İbrahim Henano Bey'e mensup Şam hapishane-i askeriyesinde mevkuf 13 esir bu kere tahliye edilerek Beyrut'a muvasalat etmişlerdir. Fransız kuvve-i askeriyesi tarafından Türkiye Hükümetine teslim edilmek üzere Mersin'e kadar sevk olunacaklardır.

İbrahim Henano Bey'in erkân-ı harbi Hanid Natık Bey Şam hapishane-i askeriyesinden tahliye edilmiş ve Türkiye'ye teslim edilmek üzere Beyrut'ta muvasalat etmiştir.

Buhara mümessilinin beyanatı:
Moskova – telsiz:

Buhara mümessili Hocayef beyanatında "Buhara Şûrâ Hükümetine munkalib olduğu günden beri kuvvet ve nüfuzu artmaktadır. Buhara'daki inkılâp teşkilâtları inkılâbın tevsi ve tesriine pek büyük yardım etmişlerdir. Sabık hükümet taraftarları ve mensubîni tardedilmiş olup harbiye ve teknik mütehassısı hüsn-i muameleye maliktir. Bugün Buhara'nın en mühim meselesini maarif teşkil eder. Muallimin yoksuzluğu bize komşu Şûrâ Hükümetlerinin muavenet etmesini rica ettiriyor. Bu yoksuzluğa rağmen halk mektepleri günden güne ziyadeleşmektedir. İaşe meselesi şayân-ı memnuniyettir. Evvelce pamuk istihsalâtına tahsis edilen araziler şimdi çayır ve buğday ziraatına hasredilmiştir. Memleketin ihtiyacât-ı mübremesi nazar-ı dikkate alınmakta olduğundan tarafeyn ihtiyaç gösterdiği mevaddı Rusya ile mübadele etmektedir. Cenova Konferansına gidecek mümessilimiz Buhara ahval-i umumiyesini izah edeceğinden şüphesiz bu bizim için pek mühim fevaidi elde etmiş olacaktır."

Azerbaycan haberleri:

1. Azerbaycan tarafından Cenova Konferansına yoldaş Neriman Nerimanof gidecektir.

2. Azerbaycan komiserlikleri 1922 senesi için masarif olarak beş trilyon ruble göstermişlerdir.

3. Bakû Şûrâsı Cenova Konferansına gidecek yoldaş Nerimanof'a şu talimatı vermiştir.

1. Azerbaycan fukarasının hakkı olan ve büyük kahramanların kanı pahasına kazanılmış bulunan siyasî ve iktisadî hukukunun müdafaası.

2. Azerbaycan'ın olduğu gibi komşu Sovyet Cumhuriyetlerinin hürriyet-i milliyesinin ve istiklâlinin temini.

3. Müsaadatta bulunurken her halde Azerbaycan'ın fukara-yı kasibe memleketi olduğunu unutmamak ve toprağa, gaza olan hakkını muhafaza etmek.

Çoktan beri Rusya ile Finlandiya hükümeti arasında nifakı mucip olan Kareliya meselesi bitmiş sayılabilir. Rus Kızıl Ordusu Kareliya'yı zapt etmiş ve orada Sovyet cumhuriyeti ilan edilmiştir.

Bakû'de Raboçi Gazetesinden:

Cenova Konferansına gidecek yoldaş Nerimanof irad eylediği son nutukta şu sözleri söylemiştir:

Biz biliyoruz ki Cenova Konferansı bizim için ikinci bir nefestir [?] fakat bu defa nefes Almanya'da temin-i asayiş için değil fakat mutantan bir surette Paris ve Londra üzerine hücum içindir.

Nerimanof'un bu sözleri alkışlanmıştır.

İstikbal

İtalya ile İspanya arasında hafî muahede

Bahr-i Sefid meselesine dair İtalya ile İspanya arasında bir hafî muahede akdedilmiş olduğunu Action Française gazetesi beyan etmektedir. Fransa ile Rusya mürtecileri arasında hafî muahede - Rusya'nın çarlık zamanındaki rical-i siyasiyesinden Milyokof, Sazonof vesaireler ile Fransa hükümeti arasında Rusya ve Karadeniz mesailine dair bir muahede-i hafiye akdolunduğu Riga'da münteşir Novi Yvt gazetesi bazı vesaike müsteniden beyan ediyor.

100.000 kişilik bir grev:

Çekoslovakya'da yüz bin maden amelesi terk-i eşgal etmişlerdir. Maden ocaklarında faaliyet durmuştur.

Amasya'da arabacılar cemiyeti:

Amasya'da arabacı esnafının müdafaa-i hukuku zımnında bir arabacılar cemiyeti teşekkül etmiştir.

Matbuat amelesi grevi:

Newyork matbuat amelesi (mürettipler, makinistler, ücretli muharrirler vesaire) gazete sahipleriyle olan ihtilaftan dolayı terk-i eşgal etmişlerdir. Amelenin metalibi gazete patronları tarafından kabul olunduğundan grev üç dört gün zarfında hitam bulmuştur. Sofya matbuat amelesi de Mart iptidalarında böyle bir grev yaparak metaliplerini gazete sahiplerine kabul ettirmişlerdir.

Matbuat:

(Daily News) gazetesinin Kalküta muhabiri; Hindistan isyancılarının kendi rehberleri olan Gandi'yi bir Kalküta kralı tasavvur ettiklerini yazıyor. Hindistan'ın pek çok çikalarında Avrupalılar hizmetkâr ve erzak bulamıyorlar. Bardoli mıntıkasının 40.000 vekilli siyezi -ki Gandi bunlarla isyan çıkarmak istiyordu- müttefikan harekete başlayacaklarını bildirdiler. Bunlar Gandi'nin: "Şimdiki halde sükûnetle müdafaa etmek lazım geliyor" sözlerini dinledikten sonra: "Amele Millî Komitesi ile müzakerede bulunan hükümet işbu maddeyi kabul etmezse hemen kıyam etmeye" karar vermişlerdir.

***

İhtikârdan Kurtulmak İçin
Türkiye Kooperatif Şirketi'ne
Âza Yazılınız

Hisse Senedâtı Balık Pazarında Şirketin Mağazasında Satılmaktadır.

***

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ VE MAZLUM HALKI BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Haftada Bir Çıkar

Yıl 1, Sayı 5

İştirak Şartları: Yıllığı 450, Altı Aylığı 250, Tanesi 10 Kuruş

Geçmiş Nüshaları 20 Kuruştur

Cumartesi 15 Nisan 338 – 1922

Sahib ve Müdîri: Nazım

İdarehane:

Ankara, İkaz Matbaası Daire-i Mahsusa

***

MÜNDERİCAT

1. **Halk İştirakiyun Fırkası'nın Beyannamesi**
2. **Kapitalizm Medeniyetinin Gurubuna Doğru**
3. **Rusya Şûrâlar Cumhuriyeti'nin 1291inci [*1921inci*] Senesi Ticaret-i Haricîyesi**
4. **Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı**
5. **Fahişelik ve Onunla Mübareze**
6. **Havadislerimiz**

Ankara İkaz Matbaası

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın

Cihan Amele ve Köylüsüne ve Üçüncü Enternasyonal Vasıtasıyla Komünist Fırka ve Teşkilâtlarına Beyannamesi

Cenova Konferansı artık emrivaki halini almıştır. Bu konferans ilk önce bir Avrupa emperyalist hükümetinin Avrupa kapitalist heyetine kurduğu bir tuzak idi. Cannes Konferansı ile sarsılan bu tuzağı halen bozuvermek de muvafık görülemediğinden olmalı ki başkalarının da iştirak ve muavenetiyle tevsi ve tahkim edilerek küçük tuzak büyük kapan haline getirilmiştir. Bu kapan artık bütün dünya emperyalistlerinin bütün dünya mazlumlarını kıstırmak ve tutmak için kurulmuş bulunuyor.

Rusya Sovyet Hükümetinin Cenova Konferansına çağırılmış olması bir eser-i samimiyet olmaktan ziyade bir düzen ve bir riyakârlıktır. Bugünün hilebaz ve riyakârları yüzünü Şark'a çevirmiş olan bütün dünya mazlumlarının, bütün cihan emekçilerinin gözlerine bir perde-i iğfal çekmek istiyorlar ve bugün de Cenova'da görünüp Cenova'da sırıtacak ve sırtaracak olan çehre-i tagallüb ve redaete aldatıcı gâzeler sürüyorlar. Brestlitovsk'un muhterem kahramanları olan Şark inkılâpçıları pek ümitvarız ki Brestlitovsk'ta yaptıkları gibi dünya emekçileri ve mazlum halkı için kurulmuş olan Cenova kapanını da onların düşeceği bir kapan haline sokarlar ve pek kuvvetle itimadımız vardır ki o riyakâr çehreden bütün nikabları indirir, yırtar ve atarlar.

Cenova Konferansının bir tuzak ve kapan olduğunu ispat için biz yalnız şu delili irae edeceğiz. Cenova Konferansı sükût ve istirahat âlemi istihdaf ediyorsa, Cenova Konferansı yine harap olmuş yerleri imar, bozulmuş iktisadiyatı tanzim gayesiyle çalışacaksa, oraya emperyalist hükümetlerinin en bayağısı şu Yunan Hükümeti bile çağrıldığı halde Türkiye, Anadolu ne için çağrılmadı? Suriye, Irak, Mısır, Trablus, Fas, Cezayir, Hint, Çin, İran ne için çağrılmadı? Hatta şu güya artık muhtar olan İrlanda ne için çağırılmıyor?

Mısır bugün ihtilâl içinde harap olmaktadır. Suriye, Irak dört senelik bir harb-i azîm ile zaten harap ve bitap olmuştur. O günden bugüne kadar enkaz-ı taruma üstünde demir eller, parçalar sökmekle meşguldürler. Hint öyle, Çin öyle, hatta İran öyle.

Anadolu, Avrupa istilacılarının sersem bir aleti olan Yunan saflarına karşı istiklâli için üç senedir kanlı bir harp idame ediyor. Bu kuvvetler hep Anadolu emekçileri, fakir köylüleri, Anadolu'nun masum ve mazlum evlatlarıdır. Onlar üç senedir yazın bunaltıcı harareti, kışın dondurucu soğuğu altında bilâ-perva harp ediyor. Emperyalistlerin iğfalâtına kapılarak Harb-i Umumîye sürüklenen ve dört sene ale't-tevali Garp eliyle yakılan ve yıkılan zavallı Anadolu işte bugün de yine o eller, o pençeler altında eziliyor. Yunanlılar, girdikleri yerleri, çıkarıldıkları memleketleri girip çıktıkça yerle yeksan ettiler ve ediyorlar. Türkiye ve Anadolu, kendisine mü'temer-i kebir süsünü veren ve içine Sovyet Rusya'sını çağırmakla da gaye-i cebr ve tahakkümünü

setre uğraşan Cenova Konferansına ihlal edilmiş asayiş ve istirahatı harap olmuş iktisadiyatı için neler neler söyleyebilirdi.

Maksat asayiş ve istirahat-i âlemse Anadolu bugün dahi Şark'ta bir amil-i sulh ve sükûn olabilirdi, maksat imar ise işte koca bir memleket.

Bunu o konferansın mürettipleri de pekâlâ bilirlerdi, lakin yukarıda dediğimiz veçhile maksatlarında sadık ve samimi olmadıkları için iş bu mü'temer huzuruna çıkar çıkmaz "Efendiler, işte hak ve işte hakikat" diyecek bir müddei-i mazlumdan ürktüler ve ürküyorlar. Ve işte bunun için Türkiye'yi içlerine almadılar ve alamıyorlar.

Biz Türkiye emekçileri, biz Türkiye mazlumları Avrupa'nın Cemiyet-i Akvam'ını ve hatta Washington ve Cannes Konferansları komedilerini de gördük. Biz Paris'in Üçler Konferansından daha dün önümüze atılan mütareke ve şerait-i sulhiye teklifleri ucubelerini de gördük. Sermayedar ve istilâcı muhterisler yeni namlar ve parlak sözlerle şimdiye kadar bütün dünya mazlum halkının ayaklarına ve kollarına taktıkları demir zincirlerin yerine boyunlara takılacak altın zincirler yapmak istediler. Demirci dükkânını kuyumcu dükkânına kalbettiler.

Hâlbuki yapmak istedikleri zincir o kuvvette, o ağırlıkta olacaktı. Bugünkü Cenova Konferansı ise yine böyle zincirler yapacak bir ocaktır. Örsü Poincaré ve çekiçi de Lloyd George olan bu ocak, onu körükleyecek otuz bu kadar çırağıyla beraber beşeriyete, insaniyete, bütün mazlum kitlelere bakalım ne şerareler sıçratacak, ne zincirler yapacaktır.

Bu dakikada gözlerimizi Sovyet murahhaslarının inkılâpçılığına ve hakşinaslığına diktiğimiz ve bu komedinin mahiyetini de bütün âleme göstermelerine kemâl-i itimatla müntazır olduğumuz halde biz Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası cihan işçi, çifti ve kömünistlerine hitap ediyoruz:

Dünya iktisadiyatını tanzim maksadına matuf değil, cihanı yeni baştan ateş ve kan tufanlarına gark edecek olan bu konferansın mukarreratına itimat etmeyiniz ve bu konferanstan bir netice beklemeyiniz. Hayatımıza ve hayatınıza pek caniyane ihzar edilmekte olan bu kasda meydan vermemek için bütün mevcudiyetinizle bu konferansın akametine ve Türkiye köylü ve emekçilerine yardım ediniz.

Bu vesile ile de büyük üstâd-ı insaniyet Karl Marks'ın ulvî ve muhik nida ve davetini bir kere daha tekrar edelim: "Ey bütün memleketler işçi, köylü ve ameleleri birleşiniz! Zincirlerinizden başka kaybedecek neniz var. Kazanacağınız ise bütün bir cihan, koca bir hayattır."

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Merkez-i Umumîsi

***

Kapitalizm Medeniyetinin Gurubuna Doğru

Kapitalizm medeniyeti, (Adriyen Tilger) "Cihan Buhranı" unvanlı eser-i muazzamında, henüz tulû ederken feragat-ı zahidâne ve her türlü hürriyet-i vicdaniyenin imhasından mütevellit elim bir tazyikle yıkılan Yunan-Roma medeniyetine muhalif olarak kuvve-i muharrikesi, faal bir irade ve kuvvet gururundan, kendi zihniyetiyle efrad ve hadisatı yetiştirmek sermestîsinden ve tagallüb cinnetinden ibaret olan bir "faaliyet-i mutlaka" medeniyeti diye tarif edilmiştir.

Humma-yı istihsalâtı esnasında, binlerce makine, denizin mütebeddil ve havanın gayri mekşuf ve sessiz yollarında hareket ederken, binlerce kilometrelik demiryollarını, batî medeniyetlerin bulundukları yorgun ve tozlu yollara yaklaştıran ve mesafatı baş döndürücü bir süratle geçen, duman savuran, kıvılcım saçan lokomotiflerle bu uzun yolları kateden burjuvazi medeniyetinin sarsar-âsâ faaliyeti, klasik medeniyetin ferağı ve manevî rükûdet ve ataletine muhaliftir. İmalathanelerde muhtekir hırsızların mağazalarını lebalep dolduracak emtia, büyük bir sıkıntı ve ıstırapla ihzar edilmektedir.

Burjuvazi medeniyeti, humma-alud faaliyetini münhasıran yeni ihtiyaçlar doğuran emtianın keşf-i istihsalâtına tevcih etmekte ve talep edilmeyen arz ile istihlâk amilini vücuda getirmektedir.

İstihsal için (sa'y)i takdis etmek icap eder. Her arzunun tatminini, keyif ve ataletin husulünü istihdaf etmeyen (sa'y), yeni servet membaı olan (tasarruf) değil, tabiî hududu dâhilinde bir (iş) demektir.

Kapitalizm medeniyeti, ihtiyaç ve istihlâk doğuran (fazla istihsalât), yeni sermaye doğuran (tasarruf) ve (kuvvet iradesi) denilen gayeyi istihdaf eden (hummalı faaliyet) gibi üç esasa istinat eder.

Bu esaslar sarsılınca (kapitalizm devri) guruba yüz tutar.

Emtianın istihlâkine hadim pazarların zaptındaki ihtilaf yüzünden İngiliz kapitalizminin Alman kapitalizmi ile çarpışması ihtiyaç doğuran istihsal prensibinin sahteliğini ve binâenaleyh çürüklüğünü ispat etmektedir.

Harp esnasında ve harbin hitamından sonra kolayca istihsal edilen servetleri sarf ve istihlâk etmek zevki bu kabîl servet sahiplerine hâkim olduğundan (tasarruf) kelimesi kuru bir laftan ibaret kalmıştır.

Hükümetler yeni harp aletlerinin icat ve imali için eslâfın biriktirdiği emval ve nukudu sarf etmekte ve harp, sulh zamanında toplanan azîm servetleri eritmektedir. Münhasıran burjuvazi tabakasının her nev' maddî ve manevî sefahatin[*in*] inkişaf ve terakkisine çalışıldığı cihetle kapitalizmin (tasarruf ve biriktirme) devresinde mukaddes ilan edilen (iş) tahammül-şiken bir yük ve elim bir ıstırap olmuştur.

Kapitalizm medeniyetinin hâlet-i ruhiyesi, Tilger'in haklı olarak teyit ettiği veçhile kuvvet iradesidir. Kapitalistler dünyayı bu iradeye, gayri mahdut faaliyete ve namütenahi tahavvülâta bir nokta-i istinad olarak telakki etmektedirler.

Fakat, kuvvet iradesinin mukavemet edebilmesi için, bugünkü istihsalâtın yarın mahvolmayacağına inanması, devamlı terakki hakkında metin bir iman ve vücuda getirilecek müesseselerin zaman ve irade-i beşerin tahripkâr kuvvetinden müteessir olmayacağına dair derin bir kanaat beslemesi icap eder.

Hâlbuki yeni (rölativizm) felsefesi, müteakip medeniyetlerle terakki etmek nazariyesini imha ve kuvvet idaresinin, burjuvazi medeniyetine mahsus bir hâlet-i ruhiye olduğunu ve bunun bambaşka hâlet-i ruhiyelere malik olacak diğer medeniyetlerce meçhul kalacağını ispat etmektedir.

Buna binaen, burjuvazi medeniyetine (nisbiyet ve kabiliyet gurubunu) tanımak, onu ruhundan tecrit, mevcudiyetini inkâr ve temelinden hedmetmek demektir. Bu teşhis, kendi mevcudiyeti için ruhunun ebediyetine kail olan bir medeniyet hakkında müthiş ve mühlik bir teşhistir.

Her medeniyetin payidar olması için "mutlak ve gayri müfid hakikat"inden emin bulunması ve fikriyatı münekkitlerin ağır sıkleti altında çöken herhangi bir medeniyetin guruba yüz tutması açık bir hakikat olduğundan on dokuzuncu asırda ve yirminci asrın ilk on senesinde -kısm-ı azamı, caniyane bir harbin akıttığı kanlar içinde sönmüş olan- hayat parıltıları gösteren zalim ve vahşi kapitalizm medeniyetinin gurup edeceğini bize ihbar eden zamanımız (rölativist)lerinin nazariyelerini teyit edebiliriz.

Bu gurup ne vakit vuku bulacaktır? Bunu bilmeyiz. Edvâr-ı tarihiye için hayât-ı beşeri mikyas ittihaz etmek mümkün değildir. İşçi ve köylülerin zararına ve âlâm-ı beşeriyete lakayt katı yürekli bir zümre-i kalilenin nef'ine olarak vücut bulan burjuvazi medeniyetinin nokta-i intihayı geçtiği ve devr-i inhitata girdiği muhakkaktır; fakat bunun ne vakit büsbütün batacağını şimdiden kimse kestiremez.

Kapitalizm medeniyeti, meşum yangınlar, korkunç tarrakalı ra'dlar, mühlik saikalar, kanlı şimşekler arasında gurup ederken, ruhu bizim imanımızdan, yani her türlü hasis ihtiraslardan, riyalardan, butlanlardan münezzeh komünist akidesinden ibaret olacak ulvî, insanî ve ebedî bir medeniyet tulû ediyor.

Abdülhaluk Za'i

***

Rusya Sosyalist Federatif Şûrâlar Cumhuriyeti'nin 1921inci Senesi Ticaret-i Hariciyesi

(...)

***

Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı

Yazan: E. Varga **Tercüme eden: H. Y. V.**

5

(...)

***

Geçen nüshadan mabat

Fahişelik
Ve Onunla Mübareze Çareleri

M. Kollontay Tarafından İrad Olunan Nutuktan!

Burjuva sermayedar usulünde fahişelik aleyhinde ittihaz edilen tedabir faidesiz ve boş yere emek sarfından ibaret kalıyordu. Çünkü fahişeliğin her iki esası -yani mülkiyet-i hususiye ve kadınların erkeklerden dûn bir mertebede bulunmaları- devam ediyordu.

Fakat zahmetkeşler Rusya'sında bu sebepler refedilmiştir. Mülkiyet-i hususiye lağvolunmuştur. Zahmetkeşler Cumhuriyetinin umum vatandaşları çalışmaya mecburdurlar. Fahişeliğin esasî sebepleri zail oluyor. Fakat ikinci derecede bazı iktisadî ve içtimaî sebepler kalıyor ki bunlarla da mücadele kolaydır. Kadınlar Şubeleri var, kuvvetlerini işte bu sebeplerle mücadeleye sevk etmelidir. Burasını da hatırdan çıkarmamalı ki fahişelik ile mübareze, ancak onu doğuran sebeplerle mübareze şeklinde tecelli etmelidir. Binâenaleyh Kadınlar Şubelerinin ilk vazifeleri mezkûr membaları dikkatle aramak ve tetkik etmektir.

Geçen sene Halk Teminat-ı İçtimaiye Komiserliği "Kadınlar Şubesinin" teşebbüsüyle fahişelik aleyhinde mücadele etmek üzere beyne'd-devair bir komisyon teşkil edilmişti.

Birçok sebeplerden dolayı mezkûr komisyonun faaliyeti muvakkaten söndü. Fakat bugün yeniden taze hayat buldu. Doktor Golman Kadınlar Şubesinin ciddi müzaheretiyle artık muntazam bir surette faaliyete başladı. Bu komisyona Halk Adliye, Sıhhat-i Umumiye, Mesai, Teminat-ı İçtimaiye ve Maarif Komiserlikleri Kadınlar Şubesi ve Komünist Gençler İttifakı murahhasları da dâhildirler. Komisyon bir layiha tertip ederek merkez komisyonu rehber ittihaz ile çalışmalarını bildirmiş ve fahişelik doğuran membalar ile muntazaman mücadele hakkında kat'î ve ciddi tedabir ittihaz etmiştir.

Komisyon bu mücadeleye, Kadın Şubelerinden, ciddi surette iştirak etmelerini rica ediyor. Çünkü fahişelik her şeyden ziyade fakir amele kadınlarını tehdit ediyor. Fahişelik ile alakadar olan meseleler hakkında vâsi miktarda mesai sarf etmek bizim,

kadınlar arasında çalışan şubelerin vazifesidir. Cinsler arasındaki münasebâtı saflaştırmak ve bu meseleye zahmetkeş cemaat menafii nokta-i nazarından yaklaşmakta herkesten ziyade biz menfaattarız.

Faaliyet programından da anlaşılacağı üzere Beyne'd-devair Komisyonunun nokta-i nazarı, fahişelik ile mübareze için halk tasarrufatını ve umumî şûrâ siyasetimizi takviye ve mevki-i fiile çıkarmaktır. Komünizm esaslarını tamamen mevki-i fiile vazedersek fahişeliği ancak o zaman tamamen ortadan kaldırabiliriz. Bu, kimsenin inkâr edemeyeceği bir hakikattir. Fakat bu esasî vazife ve maksadı diğer bir mesele ile ikmal etmelidir: Komünist âdet ve ahlak esaslarını vazetmek.

-Daha var-

***

Fransızca'dan

Bir Günde İki Cenaze

Pierre, o gün pek keyifli idi. Ona demişlerdi ki vatan, memleket, millet hep ayaklanmış; Fransız intikamı, Fransa Alsace-Lorraine'i, Almanlardan alınacak kırk sene evvel kırılan şeref, ihlal olunan izzet-i nefs bugün artık iade edilecek, bugün artık ikmal olunacaktır.

"Alsace-Lorraine" ah bu ne mazlum isimdir, bu ne cazip kelimelerdir. Ona söz söylemeye, söz anlamaya başladığı günden beri anası kucağında, babası, dedesi, halası ve büyükannesi dizlerinde hep bunu ihtar etmişlerdi ve kim bilir belki de beşiğini de hep bu Alsace-Lorraine, Fransız intikamı ninnileriyle salladılar.

İptidaî hocasından, kalfasından, mubassırdan, hademeden hep, hep bunu; bu güzel isimleri ve bu güzel kelimeler hakkında nasihatler işitmiş, neşideler okumuş idi.

Pierre bir çiftçi, bir emekçi oğluydu. On yaşından itibaren köyünde çiftin arkasında yürümeye, çayırın otları içinde koşmaya, dağın yamaçlarında, bayırlarında kuzular gütmeye, kışın soğuklarında bile çalışmaya ve terlemeye mecbur olmuştu.

Mektebe, hocaya, kalfaya ve hepsine artık veda etmişti. O, yalnız bir şeyden ayrılamadı ve bir şeye veda edemedi: Alsace-Lorraine, intikam. Bazen çifte takılı öküzlere kızardı, onlardan biri mesela ayağı sert bir taşa iliştiği, yahut karşısındaki bir çalıdan huylandığı için azıcık hırçınlanıp işini de asabileştirince çift biraz oynar, Pierre'i kızdırdı mı, derhal elindeki üvendireyi "değnek" onların kafasına, omuzlarına yerleştirir ve "Alman" diye haykırırdı.

Pierre yirmi yaşına işte bu halle, bu hisle girmişti. Babası kendisi on sekiz yaşına girdiği gün dünyadan çekti gitti, 60 yaşındaki anasıyla on üçündeki kız kardeşi güzel Josephine akrabadan kimseleri olmamak üzere kendisiyle kaldılar. Validesi ahlaklı, namuslu, terbiyeli bir kadındı. Josephine, o bir mini mini melekti. Denebilir ki Pierre'in fikrinde, ruhunda, bütün kalbinde yalnız ikişer kelime yaşıyor ve onu yaşatıyordu: Alsace-Lorraine ve hemşire, anne.

Pierre ruhen bunlara sıkı sıkı sarılmıştı. Fakirdiler: Köyün orta hallilerinden bile değildiler. Bir oda, bir mutfaktan ibaret bir kulübecik, üç inek, dört koyun, üç öküz, beş on tavuk, atasının olan beş dönüm tarla onları besleyemiyordu. Pierre'le babası köyün zenginlerinden isticar suretiyle tarla sürer, bazılarına da ortak olurlardı. Evet fakirler, fakat içerileri zengindi, kanaatkârdılar ve namuslu idiler.

Pek meşhurdur ki Pierre köyünden bir gün babasıyla Paris'e gitmişti. Kazara bir kafeşantanın önünden geçti ve göz ucuyla orada gördüğü açıklıklardan ürktü ve artık Paris'e inmedi.

Harb-i Umumî ilan olundu. Fransa, Fransızlar silâh başına dediler. Sarışın, gürbüz, kuvvetli ve yiğit Pierre ilk çağrılanlardan ve ilk koşanlardan oldu.

Pierre'in silâh altına girerken ruhunda taşıdığı azmi, neşeyi, kudreti göstermek için iki muhaveresini kaydedelim.

Kendisini ortakçılığında, sırası düşünce işinde kullanan zengin ve faizci Mösyö Andre, Pierre gidince işinin aksayacağını anlamıştı. Pierre'in kollarını bacaklarını işten kaybetmek istemiyordu. Kurnaz tilki uçmak isteyen bu şahini avlamak istedi. Ona yanaştı ve dedi ki:

"Pierre, oğlum, sen evinde yalnızsın, baban yok, akraba namına kimsen yok. Anan ihtiyar, kız kardeşin körpe ve güzel. Bunları yalnız bırakıp askere gitmen, bilmem ama bir cinnet olur."

Pierre derhal kükredi. Ve yumrukların sıkarak bağırdı: "Alsace-Lorraine ve Fransa intikamı!"

İkinci muhavere de Ahz-ı Asker Şubesinde meşhur Yüzbaşı Henry ile aralarında geçmişti. Yüzbaşı askere gidecek köylülerden münasip birini yanına nöbetçi alarak onun köyce olan mevcudiyetinden istifade etmek, çöplenmek istiyordu. Pierre kibar yapılı idi. Yüzbaşı onu bir zengin çocuğu sandı.

Kayıt muamelesini yaparken, birdenbire tatlı bir sesle dedi ki: "Pierre sen bir kibar evladına benziyorsun, sen harbin mezahimine tahammül edemezsin, toz, toprak, duman, nihayet kan, bunlar iğrenç, korkunç şeylerdir. Onlara sizin gibiler değil, kaba köylüler, bayağı adamlar dayanabilirler. Ben seni burada yanıma emirber alayım, burada kal."

Koca Pierre o dakikada nasıl bir aslan, nasıl bir insan kesilmişti. Kıvılcım saçan mavi gözlerini yüzbaşıya dikti de dedi ki: "Hayır yüzbaşı efendi, ben zannınız gibi kibar evladı değilim. Ben fakir bir köylüyüm ve ben bir fakir evladıyım, yani senin kaba dediğin insanlardanım. Duramam. Alsace-Lorraine ve Fransız şerefi."

Kalede, Alman ağır toplarından, korkunç güllelerinden topraklar içinde gömülü kalanlardan biri de Pierre olmuştu. O orada Alsace-Lorraine için ölürken köyü de hükümet tarafından boşaltılmış, dâhile çekilmişti.

Bir sene sonra merkez-i saltana[t] olan şehrin bir kilise avlusunda bir ihtiyar kadınla bir sararmış, solmuş güzel kız lime lime elbiseler altında halktan, hükümetten ianeler bekliyor, kalede kalan Pierre'lerinin ruhuna dualar okuyorlardı.

Salgın İspanyol hastalığı kilise avlusundaki valideyi de yakaladı. Josephine ondan evvel tutulmuştu, bir battaniye altında iki zavallı.

Beş gün sonra kilisenin zangocu, civardaki Polis Dairesine dün vefat etmiş bir ihtiyar kadın haber veriyor, onun kaldırılmasını istiyordu. Tabut yoktu, mezar kazan yoktu, nihayet papaz yoktu ve kaldıracak kimseler yoktu. Çünkü Pierre'in anası fakirdi, papaza verilecek parası, cemaate verilecek şerefi yoktu.

Ertesi gün iki hamal o iki günlük cenazeyi Josephine'in yanından aldı, yüklendiler, civardaki mezarlıkta belediyenin beş on kuruşu ile açılmış bir çukura gömdüler.

Kahraman Pierre'e daha beşikte iken Fransız şerefini, Fransız namusunu, varlığı için ölmeyi tatlı ninnileriyle telkin eden natıka artık susmuş, artık muradına nail olmuştu.

***

Fransa için kalede güllelerle gömülen Pierre'in validesini götürüp yine o Fransa toprağında açılmış mühmel bir çukura defneden hamallar, ellerini ve elbiselerini yapışan topraklardan silke silke mezarlıktan çıkarken karşıdan gelen süslü ve muhteşem bir alayın önünde selama durmak mecburiyetinde kaldılar.

Alay baştanbaşa memurlardan, kibarlardan, zabitlerden, kravatlı ve eldivenli efendilerden mürekkepti. Buna artık bir mevkib denilebilir.

Bunlar kimdiler ve nereye gidiyorlardı.

Önde çifter ve bazen üçer ve dörder yürüyen ve hep meyus, matemzede görünen şu mevkibin ucu mezarlığa dayanır dayanmaz ortada bir tabut göründü. Tabuta ağır başlı, kibar yapılı, ak sakallı ve ak yüzlü efendiler koşup yapışıyorlardı.

İki tarafa apoletli ve eldivenli, resmî ve süslü elbiseli polisler dizilmiş, gözler yerde, adımlar mevzun yürümekte idiler.

Bu da bir cenaze ve bu da bir kadındı.

Tabutun arkasında iki koluna iki genç girmiş bir sivil yürüyordu ki biz onu harp başladığı günler Ahz-ı Asker Şubesinde Pierre'le muhavere eder zabit olarak görmüştük.

Bu Henry idi.

Henry, Pierre gülle ile parçalandığı dakikalarda onun bulunduğu safların karargâhında, ta gerilerinde bir generalin üçüncü yaveri idi. Henry pek genç, pek de gözü açık bir şeydir. Yaverlikte üçüncü iken generalin teveccühünü kazanmakta birinci oldu. Hoş sohbetti, nekregû idi. Bilhassa temiz ve hamarat bir kadın kadar sohbet ve istirahat esbabını ihzar edebilirdi. Herkes hizmetinin mükâfatını vatandan almaya başlamıştı, general yükselmiş, nişanlar almıştı. Harp biter bitmez, o yaman günlerinde kendisine ve hayatına unutulmaz hizmetlerde bulunanları ikdar etmek de bittabi generale teveccüh etmiş bir vazife idi.

Henry de bir derece terfi etti. Birkaç da nişan taktı. Fakat bunların pek çok fevkinde olarak herkesin hizmetine, herkesin takdirine mazhar olan efendisinin âlî ve pek bariz teveccühlerine mazhar oldu ki kendisince en büyük şeref işte bu idi.

Çünkü bunu gören halk ona teveccüh etmiş ve ona çatmak isteyenler buna yaranmaya mecbur olmuşlardı.

İkinci cenaze mezarın en muhteşem hatvesine kemâl-i hürmetle vedia kılındıktan sonra bütün cemaat birer ikişer Henry'in önüne gelerek ve elini tutarak beyân-ı taziyet etti. Ve çekildiler. Nihayet anlaşıldı ki iki hamalın toprağa atılan kale kahramanı Pierre'in annesini müteakip mevkib-i muhteşemle mezara götürülüp vedia-i ahiret kılınan şu bahtiyar cenaze Henry'in harpte, harp gerilerinde generalinin kumandanının hususi hizmetlerinde dirayetler göstermiş olan ve Pierre'i Ahz-ı Asker Şubesinde kendi emirberliğinde istihdam etmek isterken o kahramanın "Hayır, Alsace-Lorraine ve Fransa" nidası karşısında kızaran ve susan zabitin validesidir.

Ey riyakâr, ey sahte, ey nankör beşeriyet, sen ne vakit asıl hakları bilecek ve asıl hakları vereceksin.

Senin asıl yapacağın şey Pierre'in ve Fransa için ölen, can veren Pierrelerin geride bıraktıkları dullara, yetimlere, analara ve babalara hürmet etmekti.

Sen ölü gibi Pierre'in annesi için yapacak, sen o mezarlığın en şerefli hatırasını o kahramanı doğuran ve kahramanı büyüten vatan annesine tahsis edecektin.

Sana vazifeni şüphesiz yine Pierreler gösterecektir.

***

Mecmua İdaresinden:

Friedrich Engels'in Komünizm Prensipleri namındaki eserini mecmuamızda derce başlamış ve mukaddimesini de tamamen derç etmiştik. Bu risaleyi mecmuaya ilave olarak ayrıca kitap halinde neşretmeyi muvafık gördüğümüzden mecmuada derci tehir edilmiştir.

***

"*Yeni Hayat*"ın İlavesi

Mütareke Teklifini Müteakip Tebliğ Edilen Sulh Şartları

Paris'te toplanmış olan Nazırlar Konferansı reisinin talimatına tevfikan Fransa Cumhuriyeti Fevkalade Komiseri Mösyö Poincaré, Lord Curzon ve Mösyö Schanzer'in Ankara Hükümetine irsal eyledikleri melfuf telgrafnameyi Hikmet Bey'e tevdi ile kesb-i fahr eder.

28 Mart 1922

Dersaadet Fransa Cumhuriyeti Fevkalade Komiserliği

Biz müttefik üç devletin, Büyük Britanya, Fransa ve İtalya'nın Hariciye Nazırları Paris'te 22 - 23 - 24 - 25 - 26 Mart 1922'de toplanarak Şark-ı Karîb'deki vaziyeti, orada yeniden intizamın ve müsalemetin hükümferma olduğunu görmek arzu-yı har ve samimisiyle tetkik ettik. İşbu tam tetkikten sonra bi'n-netice vasıl olduğumuz tekliflerin mükemmel bir icmalini, bu teklifatı muhik gösteren esbabı şart ederek leffen size tebliğ ediyoruz. Mümessillerinizin kararlaştırılacak bir beldede mümkün olduğu kadar yakın bir zamanda yekdiğeriyle birleşerek zirde işaret olunan teklifleri müştereken tetkik etmelerini temenni ederiz. Zaten Dersaadet'teki Fransız, İngiliz ve İtalyan fevkalade mümessillerini alakadar taraflar mümessilleriyle birlikte hazır bulunmaları için memur etmeye mailiz. Bu içtimanın bilâ-tehir vukua gelmesi menfaat-i umumiye icabından bulunduğundan bu konferansların küşadı günü işbu tahriratın tarihinden üç hafta sonra için kararlaştırabilmeyi arzu ederiz.

26 Mart 1922 Schanzer Curzon Poincaré

Müttefik Fransa, İngiltere ve İtalya devletlerinin Hariciye Nazırları Türkiye ve Yunanistan'ın mümessilleriyle akdemce görüştükten sonra ve müzakerelerinin her merhalesinde bu maksatla davet olunan askerî ve malî mütehassıslarla istişare ettikten sonra Şark-ı Karîb'deki vaziyeti arz ettiği bilcümle eşkâl tahtında beş gün mütevaliyen tetkik ederek Şark-ı Karîb meselesine kendi yed-i iktidarlarında olduğu kadar en munsifâne çare-i hal olmak üzere arz ettikleri teklifât-ı âtiye hakkında her üçü mutabık kalmışlardır.

Fikirlerinde daima hazır bulundurdukları ve tekliflerinin isnat ettiği prensipler ber-vech-i âtîdir:

Muhasım Türkiye ve Yunanistan orduları arasında sulhu iade etmek, maahaza her iki taraf hakkında insaf ile hareket eylemek ve bir adem-i muvaffakiyet veya mağlubiyeti takip edecek şeraiti ikisinden hiçbirine tahmil etmemek arzu ederler. Tarihî ve pek şöhretli payitahtları İstanbul merkez olarak Türkiye'nin kuvvetli ve müstakil bir mevcudiyet-i milliyeye tekrar ibtidar edebilmesine müsaade edecek kuvasıyla Türk millet ve devleti kendilerine ait addedilebicek topraklar da tekrar iade etmek arzu ederler.

Müslümanlara en munsifâne bir tarz-ı idare temin etmek ve Türkiye Sultanının cismanî ve dinî saltanatını idame etmek arzu ederler.

Yunan milletine harp esnasında müttefiklerin davası için kabul ve ihtiyar ettiği azîm fedakârlıklar için bir taviz ve millî iktisadî terakkisi için serbestî-i hareket itasını arzu ederler.

İki milleti birbirine temas ettikleri, keza ahalilerinin muhtelit oldukları havalide istikbalde şeref ve haysiyet ve itimâd-ı mütekabil şeraiti tahtında yaşayabilecek bir hale koymayı arzu ederler.

Gerek Avrupa'da gerek Asya'da daha ehemmiyetli siyasî veya ırkî zümreler arasında mevzu' bulunan gerek Müslüman gerek Hıristiyan yahut herhangi ırk ve mezhepten muhtelif ekalliyetlerin emniyet ve himayesi için tedabir ittihazını arzu ederler.

Türk milleti ile ahiren hâl-i harbde bulunmuş olduğu Avrupa devletleri arasında bir ihtilâl-i müsellahın avdetini menetmek arzu ederler.

Bir çare-i hal teklif ederken iki taraftan hiçbirinin lehinde taraftarlık şüphesine maruz bulunmamayı, fakat her ikisi arasında teraziyi metin bir el ile mütevazın tutmayı her şeyin fevkinde arzu ederler. Bu maksatla Müttefikîn nazırları sulh mecalisinin muvaffakiyetini ve uzlaşmaya müstenit bir suret-i tesviyenin tahakkukunu teshil edebilecek surette Asya-yı Sugra'da muhasım ordular arasında muhasamatın tatilini temin etmeyi ilk hedef bildiler.

Şimdi Türkiye ve Yunan hükümetlerine Mareşal Foch'un riyaseti altında mütehassısîn-i askeriye tarafından tespit edilen ve her iki taraf için munsifâne olmasına gayet itina edilen şeraite tâbi bir mütarekenin akdini teklif ettiler. Yunan Hükümeti bu teklifi kabul ettiğini bildirmiş bulunuyor. Türkiye'nin kararı beklenmektedir. Mütareke teklifi Yunan kuvvetleri tarafından Asya-yı Sugra'nın suret-i muslihanede tahliyesi ve bu havalinin mecmuu üzerinde Türk hâkimiyetinin iade-i tesisini temin etmek niyet-i sarihasıyla yapılmıştır.

Şimdi teklif olunan umumî tarz-ı hallin birinci merhalesi bulunan bu tahliye için ittihaz olunacak tedabir, teklif yapıldığı esnada Mareşal Foch'un riyaseti altında mütehassısîn-i askeriye tarafından tanzim edilmiş ve bunların bilâ-mehil mevki-i icraya vaz'ı mümkün bulunmuştur. Yunan kuvasının kâmilen ve muslihane bir surette geriye alınması için muktezi zamanın dört ayı cüz'ice tecavüz edeceği hesap olunuyor.

Şurası câ-yı mülahazadır ki bu teklifatın iki taraf canibinden kabulü takdirinde Türkler yeniden can ve nakit fedakârlıklarına mahal kalmadan metâlib-i milliyelerinin en başlıcası olduğu aşikâr olan Anadolu'yu tekrar ele geçireceklerdir. Eğer bu ameliyede muvaffak olunursa Yunan ordularının şerefle çekilmesi icra olundukça Akdeniz'den Karadeniz'e ve Boğazlar'a ve Mavera-yı Kafkas'ın, İran'ın ve Elcezire (Mezopotamya) hudutlarından Adalar Denizi sahillerine kadar Asya'da Türk hâkimiyeti tamamen temin edilmiş olacaktır.

Gerek Türk vilayetlerinde, gerek Avrupa'da Yunan arazisinde bazen pek kesretli bulunan ırkî ve dinî ekalliyetlerin hem esbâb-ı tarihiye hem esbâb-ı coğrafiyeden inbias eden himayelerini temin lüzûm-ı kat'îsini teslim eden nazırlar her iki havalide din ve ırk farkı olmaksızın ekalliyetlerin emniyet-i tammesini taht-ı zamana almak için bir sıra tedabir teklif ederler.

Bu tedabir aynı zamanda mevki-i mer'iyette bulunan muahedatta ve hazırlanmış olan muahede layihalarında ve alakadar memleketlerin kavanîn-i medeniye ve diniyesinde mevcut mevadda müstenit olacaktır. Bundan maada nazırlar her iki havalide işbu tedabirin başlıca alakadar cemaatler hakkında icra ve tatbikine bilhassa nezaret etmekle muvazzaf komiserler tayini suretiyle bu programa müzaheret etmesi için Cemiyet-i Akvam'ı davet eylemeye karar vermişlerdir.

Ermenilere karşı Müttefikîn devletler canibinden harp esnasında alınan taahhüdat ve bu kavmin çektiği feci ızdırabat dolayısıyla vaziyetleri suret-i mahsusada nazar-ı mülahazaya alınmak lazım gelmiştir. Binâenaleyh Ermenilerin bir millî yurt teşkili

hakkındaki ananevî emellerini tatmin için yukarıda bahsolunan ahkâm ile ekalliyetlere bahşolunan himayeden fazla olarak Cemiyet-i Akvam'ın muaveneti aranmıştır.

Müsalametin menafii ve istikbalin emniyeti 1914'de ve sinîn-i müteakibede Boğazlar'ın kapanması suretiyle Avrupa'nın kendisine tahmil olunmuş olan muhatarat ve fedakârlıklara bir daha hiç maruz olmamasını suret-i kat'iyede talep ettirmektedir. Bu mevkide feda olunan sayısız insan hayatları ve sarf olunan büyük fedakârlıklar beyhude yere sarf edilmiş olmamalıdır. Türkler gayri askerî geniş bir mıntıka tesisi sayesinde bu havalide her gûna muhasım tasavvurât-ı askeriyeyi gayri mümkün kılacak şerait tahtında Çanakkale Boğazı'nın Asya sahiline tekrar kabul olunacaklardır. Fakat Boğazlar'a serbestçe duhulü temin için Gelibolu şibh-i ceziresine bir Müttefik işgal kuvveti konulmalı ve orada kalmalıdır. Bu cezire kezalik gayri askerî bir mıntıka teşkil edecektir. Müttefikîn garnizonu Çanakkale medhalini taht-ı emniyette bulundurmaya kâfî bir kuvvet teşkil edecektir.

Boğazlar'da seyr-i sefain evvelce teklif olunduğu veçhile bir Türk'ün taht-ı riyasetinde beynelmilel bir komisyonun nezareti altına tevdi olunacaktır. Bu komisyonda Boğazlar'da ticarete veya seyr-i sefaine alakadar başlıca devletlerin hepsinin temsil edilecekleri ümit olunur. Boğazlar'ın Asya sahilindeki gayri askerî mıntıka şimdiki Çanakkale livası dâhilinde bulunacaktır. Kapıdağı şibh-i ceziresi müstesna olmak üzere Marmara denizinin cenup sahilinden başka arazi gayri askerî hale ferağ olunmayacaktır.

Karadeniz Boğazı'nın Asya sahilindeki gayri askerî mıntıka şimdiki bi-taraf mıntıkaya maksur olacaktır.

Çanakkale Boğazı'nın haricinde İmroz, Bozcaada, Limni, Semadirek ve Midilli adaları ve Marmara denizinin bütün adaları kezalik gayri askerî hale konulacaktır.

Çanakkale Boğazı'nın ve Marmara denizinin Avrupa sahiline gelince: Üç devletin hariciye nazırları Şarkî Trakya'nın talihi mesele-i müşküle ve vahimesiyle karşılaşmıştırlar. Bir taraftan şimdiye kadar izah edilmiş olan esbaptan dolayı Gelibolu şibh-i ceziresini Türkiye'nin yed-i iktidarına tekrar vazedecek bir suret-i halli kabul edememişlerdir, diğer taraftan İstanbul'un şimal ve garbında Türkiye'nin Avrupa'daki arazisi ile Yunanlılar tarafından işgal edilmiş olan Şarkî Trakya arasında şimdiye kadar teklif olunan hudut hatlarından bazılarının Türkiye'nin payitahtına istikbalde gerek bir askerî istilaya maruz kalabilmesi ve gerekse ahd-i karîbde kendisiyle muharip bulunulmuş bir devletin endişe-âver kurbiyeti dolayısıyla gayri kâfî bir himaye temin ettikleri itirazını nazar-ı itibara almaları lazım gelmiştir. Aşikârdır ki bu tehlikeler en müessir bir surette şu tarzlarda ber-taraf olunur:

1. Mutasavver bir hududun Dersaadet'ten kâfî bir mesafeye kadar uzaklaştırılması.
2. Bu hududun haricinde kâin arazinin fiilen bi-taraflaştırılması.

Bundan maada nazırlar hâlihazırın gayri kabil-i inkâr hakikatleriyle karşı karşıya gelmişlerdir: Şarkî Trakya'nın gayri musaddak Sevr Muahedesi mucibince Yunanlılara tevcihi mamul bir sened addolunsun olunmasın Yunan kuvvetleri bu mıntıkayı işgal etmektedir ve Yunan Hükümeti bundan maada külliyetli ve bazı noktalarda faik

bir Yunan ahalisini ihtiva eden ve hayli müddet ihtiva etmiş olan bu arazinin idaresini icra etmektedir.

Bu şerait tahtında üç hariciye nazın şurasını hatırlamalı ki 1919'da İzmir'i işgale devletler tarafından davet edilmiş olan Yunanistan'a yalnız tekmil Anadolu'nun tahliyesini değil bundan maada bir de Şarkî Trakya'nın tamamen tahliyesini teklif etmek mesuliyetini deruhte edemezlerdi. Bi'n-netice bâlâda serd olunan ve Avrupa'da Türk devletinin ve payitahtının emniyetini temin etmek arzu-yı makulânesiyle hülasa olunabilen mülâhazât-ı sevkü'l-ceyşiyenin ehemmiyetine mebni üç devletin hariciye nazırları kendilerini mütalaât-ı fenniyeleriyle tenvir etmeleri için mütehassısîn-i askeriyeyi davet etmişlerdir. Bu mütehassısîn Marmara Denizi üzerinde Ganos kurbundan şimale ve şimal-i şarkî istikametine Bulgar hududuna doğru uzanan ve Istıranca Dağlarının garp silsilesinde işbu hududa vasıl olan bir hattın çizilmesini tavsiye etmişlerdir. Bu hudut Yunan beldesi olan Tekfurdağı'nı Türkiye'ye bırakacaktır. Babaeski ve Kırkkilise'yi Türk Yunan hududunun Yunan tarafına vazetmektedir. Memleketin topografî teşkilâtı, hem Yunan ve hem Türk tarafında tekmil Şarkî Trakya arazisinin gayri askerî hale vaz'ı ile de takviye bulacak olan hududun emniyetini temin eder. Böylece Yunanlılar İstanbul'u tehdit edemeyeceklerdir ve Türkler Yunanlılara hücum edemeyeceklerdir. Bu mıntıkanın ve gayri askerî hale vazolunan diğer mıntıkaların muvakkaten teftişi Gelibolu şibh-i ceziresindeki Müttefikîn kıtaat-ı askeriyesine mensup Müttefikîn zabitanı marifetiyle icra olunacaktır. Şibh-i cezirenin işgali şarkta Tekfurdağı'na kadar imtidad edecektir. Edirne şehri için ahkâm-ı hususiye ittihazı lazım olup olmadığı meselesi tetkik edildi. Şarkî Trakya'nın hem-civar arazisinden tefrik etmek gayri mümkün olduğu kabul olundu. Türkiye'ye avdet eden İzmir'le Yunanlılar tarafından muhafaza edilecek olan Edirne oldukça müşabih bir vaziyette bulunmaktadır. Üç nazır Türk ve Yunan hükümetleriyle iki beldenin gayri Türk ve gayri Yunan halkının onların idaresine suret-i munsifânede iştiraklerini temin edecek ve aynı zamanda Edirne'nin müessesât ve mebâni-i diniyesini muhafaza eyleyecek dostane bir itilafın akdi zımnında dostane müzakerata girişmeye pek mütemayildirler. Üç nazır Trakya meselesinin bu suret-i hallinin iki tarafın hiç birince hararetle karşılanacağını düşünmek iddiasında değildirler. Bu mesele o kadar kolay tarzda halledilemez, yalnız bu teklifi kendilerince adalete ve meselenin mu'talarına en muvafık görünen bir teklif diye efkâr-ı umumiye-i cihana tavsiye edebilirler.

İstanbul'a gelince: Üç hükümet, payitahtlarının Türklere iadesinden bilahare feragat olunabileceği hakkında Sevr Muahedesi projesinde mevcut tehditten sarf-ı nazar etmek hususunda evvelce beyan etmiş oldukları niyetlerini teyit etmeyi arzu ederler. Bu şehrin padişahın hükümetinin tam hüküm ve iktidarına iadesini teyit ederler ve bundan maada sulh muahedenamesinin tasdikinden sonra İstanbul'u elan işgal etmekte olan Müttefikîn asakirini kâmilen çekmeyi taahhüt etmeye mütemayildirler.

Türk hükümeti Sevr Muahedesinde tasavvur edilmiş olan kuvvetten daha ehemmiyetli bir kuvvet teşkil edecek olan bir garnizonunu şehir dâhiline ikame etmeye davet olunacaktır.

Âtîdeki mesail kalıyor: Türkiye'nin istikbalde malik olacağı kuvve-i askeriye, nail olacağı istiklâl-i mâlî, ecnebilerin müstefid oldukları kapitülasyon hukukunun ilga veya tadili.

Türkiye'nin kuva-yı askeriyesine gelince: Hükümât-ı Müttefika diğer muharip devletler ile münakid muahedelerde tatbiki zaruri tanınmış olan prensibi terk edemezler. Bu halde mükellefiyet-i askeriye usulünün devamını ibkayı kabul edemezler. Maahaza üç nazır Türk Hükümeti ile maan ve bir fikr-i dostane ile bu babda bir müddet kararlaştırılmasını tetkik etmeye amade bulunacaklardır.

İşbu müddetin inkızasında bu memlekette gönüllü kaydı suretiyle (ahz-ı asker usulü) tesis olunacaktır.

Türk ordusunun kuvve-i adediyesine gelince: Nazırlar Sevr Muahedesinde mevcut olan bilahare 1921'de Londra'da telkin olunan erkamın pek şâyân-ı ehemmiyet bir miktarda tezyidini bahşetmeyi teklif ederler.

Elyevm nihaî teklif olunan kuvvetlerin erkamı şunlardır: Jandarma kırk beş bin, muntazam ordu kırk bin, yani ceman seksen beş bin kişi ki Sevr Muahedesi projesiyle tayin olunan miktarı pek mahsus surette tecavüz eder.

Eğer Türk hükümeti yukarıda zikrolunan jandarma teşkilâtı için ecnebi zabitlerinin muavenetini arzu ederse -ki bu hal onun müessiriyetini bilâ-şek ziyadesiyle çoğaltmak neticesini tevlit edecektir- nazırlar onları Türkiye'nin emrine vermeye amade bulunacaklardır.

Sevr Muahedesinin ahkâm-ı maliyesi Türkiye'nin hâkimiyeti prensibini Müttefiklerin menafi-i iktisadiyesinin himayesiyle ve harpten evvelki Türk duyûnâtının ve Türklerin tediyesine muktedir olacakları makulâne bir surette farz olunabilecek bir miktarda tayin edilebilecek bir tazminatın Müttefiklere tediyesini temin etmek için lazım gelen murakabe tedabiriyle telif ederek bir maliye komisyonunun teşkilinden vazgeçilecek surette tadil olunacaktır.

Harpten evvelki divan komisyonu ifa olunacak ve zirde tarif olunacak vazifeyi ifa için bir hususi Müttefikîn tasfiye komisyonu teşkil edilecektir.

Elyevm mevcut kapitülasyon usulüne gelince: Devletlerin nazırları kendi tebaaları menfaatlerinin himaye-i meşruasıyla kabil-i telif istiklâl-i iktisadîyi Türkiye'ye en vâsi tarzda temin arzusundadırlar. Bu maksatla sulh muahedenamesinin mevki-i mer'iyete vaz'ından itibaren üç aylık bir mühlet zarfında İstanbul'da Büyük Britanya, Fransa, İtalya, Japonya ve Türkiye mümessillerinden mürekkep ve kapitülasyonlardan istifade eden diğer devletleri temsil eden fennî müşavirlerin muavenetiyle maliyeye mütedair kapitülasyon ahkâmını yeniden tetkik hususunda teklifât hazırlamak vazifesiyle mükellef bir komisyon teşkiline hazırdırlar. Bu teklifat ecnebi tebaasını müfritane vergilere ve vergilerin tahsilinde su-i istimale karşı vikaye etmekle beraber bunlarla Türkler arasında tekâlif-i maliye hususunda müsavatı temin edecektir. Kezalik bu tekalifât gümrük rüsûmunda icrası zaruri görülecek bilcümle tadilatı alakadar devletlerin muvafakatiyle yaptırmak maksadına matuf olacaktır.

Mevadd-ı adliyedeki kapitülasyonlara gelince: Müttefik devletlerin nazırları muvakkaten devam edecek olan kapitülasyon usulü yerine kaim olacak bir adliye ıslaha-

tı planını hazırlamak için aynı müddet zarfında mümessil bir komisyonun teşkili hakkında akdemce vuku bulan tekliflerini tekrar ederler. Teklif olunan planın mevki-i mer'iyete vaz'ına intizaren Türkiye'nin dâhil bulunduğu bu komisyon muhtelit veya müttehit bir usûl-i adliye tavsiye etmekte muhtar olacaktır.

Hükümetleri namına hareket eden üç devlet-i muazzama hariciye nazırlarının tavsiyesine müttehiden karar verdikleri usulün başlıca eşkâli hutût-ı umumiyesi itibariyle böylecedir.

Şimdi bu teklifât evvela doğrudan doğruya (zîmedhal) iki tarafın, saniyen -ve fakat aynı derece-i ehemmiyette olarak- cihan medeniyetinin muhakemesine vazolunur. Şurasını ilaveye hacet yoktur ki tarafgirlik saikasıyla bunları reddedecek olan millet yahut hükümet -şayet böyle bir felaket zuhur edecekse- efkâr-ı umumiye-i insaniyet muvacehesinde çok ağır bir mesuliyeti, iki kıtayı şimdiye değin pek derin surette alt üst eden, (tekerrürü) yeni tahribat ve yeni harabeler hudusuna sebebiyet verecek ve Şark-ı Karîb'deki ırklar ve dinler arasında daimî bir zıddiyete müncer olacak olan bir mücadeleye tekrar başlamak mesuliyetini yüklenecektir.

***

Mütareke Teklifine Cevabımız

Şark-ı Karîb'de sulhu iade etmek ve yeniden mal ve can zayi etmeden Türkiye topraklarını tahliye ettirmek âlî ve insanî maksatlarıyla Paris'te içtima etmiş olan İngiltere, Fransa ve İtalya düvel-i muazzaması hariciye nazırlarının ilk vazife olarak muhasamatın derhal tadili hakkındaki musırrâne tavsiyelerini Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin ehemmiyetle tetkik eylediğini bildirmekle kesb-i şeref eylerim.

İzmir'e çıkan Yunan ordusunun cihan medeniyetinin malumu olduğu üzere sayısız İslam kanını heder etmek, nihayetsiz tahribata sebep olmak suretiyle idame eylediği istila harbine nihayet vermek maksad-ı sulh-perveranesiyle düvel-i muazzama hariciye nazırlarının vaki olan mesailerine karşı Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti şükran ve minnettarî hisleriyle mütehassistir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti Türk topraklarını tahliye ettirmek niyet-i sarihasıyla teklif olunan mütarekeyi bu nokta-i nazardan esas itibariyle kabul eder. Ancak hasmımızın bütün cihan nazarında dûçâr-ı takbih olan istila harbine yeniden ve taze kuvvetlerle başlaması ve bu suretle bir taraftan Türkiye'yi yeni fedakârlıklara mecbur etmesi, diğer taraftan dahi âlemin sulh ve rahatını ihlâl eylemesi için mütarekenin kendisine fırsat vermesini terviç etmekte de mazurdur.

Hükümetimin bu hususiaki mazeretini haklı gösterecek esbap düvel-i muazzamanın dahi malumu olduğu veçhile eksik değildir. Filvaki 1921 senesi Martında Londra'da düvel-i müşarünileyhümün iade-i sulh için vaki olan sa'ylerine Kral Konstantin fatihane bir vaz' ile İzmir'e çıkarak birçok kan, can ve mal pahasına ordusunu akîm bir taarruza sevk etmekle mukabele eylemiştir.

Bu misaller karşısında hükümetim mütareke için, şart-ı esasî olarak mütareke ile beraber tahliye ameliyesine ibtidar olunmasını elzem addetmektedir. Hâlbuki 23 Mart tarihli nota ile tebliğ olunan mütareke şeraiti tahliyeyi ve harbin yeniden avdet etmesini kâfil olmadığı gibi böyle bir ihtimal karşısında ordumuz için uzun müddet devam edecek bir kontrol neticesiyle vatan müdafaa-i meşruiyesine gayri müsait şerait altında yeniden girişmek mecburiyetini tahmil eylemektedir. Diğer cihetten Avrupa ve Amerikalı heyetlerin bi-tarafane tazyikatıyla sabit olduğu üzere arazi-i meşgulede üç seneden beri tahammülfersa tazyikata maruz olan ve bilhassa mütareke teklifinden beri şedit ve vâsi mikyasta katliamlar, ihrak ve tahrib-i büyût, şen'î hetk-i ırzlar ve o nev' mezalim ve fecayie uğramakta bulunan ahali-i İslamiyenin bir an evvel işkencelerden tahlisinin düvel-i muazzamaca da mültezim bulunduğuna emniyetimiz berkemâldir.

Zaten mütareke teklifi Yunan kuvvetleri tarafından Asya-yı Sugra'nın suret-i muslihânede tahliyesini ve bu havalinin mecmuu üzerinde Türk hâkimiyetinin iadeten tesisini temin etmek niyet-i sarihasıyla yapılmış olduğuna göre hükümetim tahliyenin mütareke ile beraber başlamasının düvel-i muazzama nokta-i nazarına dahi tevafuk eylediği kanaatindedir. Binâenaleyh Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti mütareke müddetinin Anadolu'nun tahliye müddeti olan dört aydan ibaret olmasını teklif ve tahliye hitamında müzakerât-ı evveliye-i sulhiye neticelenmemiş olursa mütarekenin kendiliğinden üç ay daha imtidadına muvafakat eyler.

Tahliyenin tarz-ı icrasına gelince: Mütareke mebdeinden itibaren ilk on beş gün zarfında (Eskişehir - Kütahya - Afyonkarahisar) hatt-ı umumisinin ve mütareke mebdeinden dört ay zarfında İzmir dahi dâhil olduğu halde arazi-i meşgulenin tamamen tahliye ve tesliminde Müttefikîn zabitanıyla Türk ve Yunan kumandanlıkları mümessillerinden mürekkep muhtelit komisyonlar marifetiyle ve Düvel-i Müttefikanın nezareti altında cereyan etmesini ve mezkûr komisyonların tahliye edilecek mahallerin Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti tarafından suret-i teslimini tanzim ve bu esnada eşhas ve emvalin sıyanetini temin salâhiyetine malik olmalarını ve Türkiye kıtaat-ı askeriyesinin teslim edilen mevakie tahliyeden itibaren ancak on beş gün sonra dâhil olabilmesini hükümetimin maa'l-memnuniye kabul edeceğini ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin niyât-ı sulh-perveranesine bir delil-i cedid olan ve cihan efkâr-ı umumiyesince layıkı veçhile telakki edileceği tabii bulunan hususât-ı ânife Düvel-i Müttefikaca kabul edildiği takdirde sulh tekliflerinizi tetkik için üç hafta zarfında murahhaslarımızı takarrür edecek şehre göndermeye amade olduğumuzu arz ile kesb-i şeref eylerim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti
Hariciye Vekili

***

Havadislerimiz

Cenova Konferansı

Ankara: 2 - (A. A.) Roma'dan bildiriliyor: Cenova gazeteleri, Cenova Konferansına iştirak edecek otuz dört hükümet ismi kaydediyorlar. Japon, Felemenk, Çekoslovakya, Rus heyet-i murahhasaları Cenova'ya vasıl olmuşlardır. Rus heyeti mutantan surette istikbal edilmiştir. Çiçerin dünya sulhunu temine matuf olan konferans neticesinden nikbin olduğunu söylemiştir. Rus heyeti altı kişiden mürekkeptir. Murahhaslar Lenin'in asabi hastalığından bahsediyorlar.

Sovyetlerin Mutalebatı:

Ankara: 9 - (A. A.) - (Berlin telsizi) Cenova Konferansına iştirak edecek olan Rus heyet-i murahhasası âtîdeki hususatı talep edecektir:

1. Rus gemilerinde Sovyet ticaret bayrağının taşınması.
2. Açık denizlerde gemilerin seyrüseferde serbest olması.
3. Müsadere edilen Rus gemilerinin iadesi.
4. Çanakkale Boğazı'nı taht-ı murakabede bulunduracak komisyonda Rusya'nın da temsil edilmesi.

Poincaré programını izah etti:

Ankara: 9 - (A. A.) Mösyö Poincaré Fransız meclis-i mebusanında Cenova Konferansı programını şu suretle izah etmiştir.

1. Cannes'da 6 Kânunusani 922'de müttehiz kararın mevki-i tatbike vaz'ının tetkiki.
2. Avrupa sulhunun esasât-ı fenniyeye raptının tetkiki.
3. Mevcut muahedata halel iras edilmeksizin itimâd-ı mütekabilin iadesi şeraiti.
4. Mesail-i maliye,
5. Mesail-i iktisadiye ve ticariye.
6. Nakliyat.

İstanbul: 9 - (A. A.) Lloyd George Cenova'ya azimet ederken 7 Nisanda Paris'teki tevakkuf esnasında Mösyö Poincaré ile görüşmüştür.

Lloyd George teklifleri:

Ankara: 9 Nisan - Lloyd George Cenova'ya hareketinden evvel Cenova Konferansına esas olarak Meclis-i Âlî tarafından Cannes'da kabul edilmiş olan kararın tasvibini ve bu kararın intacı için hükümetinin sarf edeceği mesaiye müzaherette bulunulmasını Avam Kamarası'ndan talep ederek demiştir ki: "Kabinedeki rüfeka-yı mesaim bunları teklif edildiği şekilde kabul etmişlerdir, konferansın gayeleri şâyân-ı kabul görülmediğinden veya Avam Kamarası Cenova'da memleketin diğer bir heyet-

i murahhasa tarafından temsilini arzu eylediğinden dolayı reddedilirse bu tarz-ı hareket hükümetine karşı adem-i itimat demek olacaktır. Büyük ordular harekete müheyya oldukları halde milletlere mucib-i endişe tehlikelerden masûn olmak için lüzumu derkâr bulunan bu kuvvetleri muhafaza etmek üzere ağır vergiler tarh edilmiştir. Avrupa'nın imarı için milletler birleşecekleri yerde bir takım endişelerle yekdiğerlerinden ayrılmışlar ve müşkülâta maruz kalmışlardır. Cenova Konferansının nazar-ı itibara alması lazım gelen mesailden başlıcası kambiyo meselesidir. Yalnız mühim mesele de Rusya'da tesis-i sulh ve müsalemettir. Aynı zamanda Rusya yeniden daire-i intizama dâhil olmadıkça Almanya da kendisinden talep edilen bütün tamiratı ifa etmeyecektir. Fakat Rusya şerait-i matlubeyi kâmilen teslim etmelidir. Devletler Rusya'nın taahhüdatını temine çalışacağından emin olmadıkça diplomasi nokta-i nazarından münasebat teessüs edemeyecektir.

Ecnebi Sermayedarlarının Oyunlarından:

Mersin'de çıkan 20 Mart tarihli "Doğru Öz" gazetesinde okuduğumuza göre maruf harp zenginlerinden Bodosaki, harp kazançları vergisini vermekten -tâbiiyet-i ecnebiye iddiasıyla- imtina ettiğinden Silifke'deki emvâl-i gayri menkulesiyle Mersin'deki emvâl-i menkulesine haciz vazedilmiştir. Bizim kaydetmek istediğimiz nokta bu değildir. Bunun daha ilerisi var. Şöyle ki: Bodosaki Mersin'deki fabrika ve ticarethanesini hacizden kurtarmak için mevcut zahîre âlât ve edevatının on sene müddetle Suriye bankasına icara verildiğini iddia etmiştir. Bu iddiasını ispat edip etmediğini bilmiyoruz. Yalnız bizce malum olan bir cihet varsa o da Fransız sermayedarlarının bu bankası Mersin'de bir şubeye malik olduğu ve her sermayedarın mütekabil menfaatleri uğrunda yekdiğerini himaye için böyle fırıldaklar çevirdikleri keyfiyetidir.

Saniyen 17 Mart tarihli "Yeni Adana" gazetesinde okuyoruz ki maruf Orosdi-Back ticarethanesi Yunanistan topraklarında bulunan birçok komitacı ve politikacıların hükümet tarafından kabulünü rica ederek Adana Polis Müdüriyetine müracaat etmiştir. "Yeni Adana" gazetesi gibi biz dahi sırf ticaret maksadıyla gelen bir müessesenin böyle siyasî işlere müdahalesini pek garip buluyoruz. İstanbul'daki ticarethanesine Orosdi-Back Ömer Efendi levhasını astırmış olan Mösyö Homer cenaplarına Yeni Adana gazetesi "Topraklarımızda para kazanan herkesin hissiyatımıza hürmetkâr olması lazımdır." diyor ki pek haklıdır.

Hindistan'da yine ihtilâl mi başladı?

Tan gazetesinin Londra'dan aldığı malumata nazaran Hindistan'da ızdırabat ve ihtilâl yine başlamış ve birçok maktuller vardır. Allahabad'dan gelen haberlerde iki bin ihtilâlci hücum ederek polis müfettişi ve yirmi beş polis katlolunmuş ve birçok insanlar yere serilmiştir. Mantular hutût-ı hadidiyeyi elde etmişlerdir. Hora ve Kapor'daki bilumum polisler katledilmiş ve şehir yakılmıştır.

Trablusgarp'ta neler oluyor?

Kolonel rütbesinde bir zabitin Mısır adada katli İtalya'yı düşündürmektedir. Hareketin tevessüünden korkuluyor. (Yeni Adana)

**

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ VE MAZLUM HALKI BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Haftada Bir Çıkar

Yıl 1, Sayı 6

İştirak Şartları: Yıllığı 450, Altı Aylığı 250, Tanesi 10 Kuruş

Geçmiş Nüshaları 20 Kuruştur

22 Nisan 338 – 1922 Cumartesi

Sahib ve Müdîri: Nazım

İdarehane:

Ankara, İkaz Matbaası Daire-i Mahsusa

***

MÜNDERİCAT

1. Rakı
2. Amele Birlikleri Neye Yarar?
3. Rusya Şûrâlar Cumhuriyeti'nin 1921inci Senesi Ticaret-i Hariciyesi
4. Av'ave
5. Cenova Konferansı Münasebetiyle
6. Fahişelik ve Onunla Mübareze
7. Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı

Ankara İkaz Matbaası

Rakı

Günün meselelerinden biri de rakı meselesidir. Meclis-i Millî geçen sene bir kanun çıkarmıştı; o kanun rakı çıkarmayı, rakı içmeyi yasak ediyordu. Bu sene bir bütçe meselesi hadis olmuş, bazı mebuslarımız rakının çıkarılmasına müsaade edilsin, bütçe buna ait resmden hayli istifade edecektir fikrinde bulunmuş, ekseriyet bu teklifi reddetmiştir.

Biz teklif edenleri de, teklifi reddedenleri de haklı buluyoruz. Niçin ve neden: Geçen sene rakının çıkarılmasını, kullanılmasını yasak eden kanunun müzakeresinde ben de menetmek taraftarları arasında idim. Fakat biz men'e taraftar olduğumuz dakikalarda şunu düşünüyorduk ki rakı çıkaran imbikler derhal toplanır, rakı çıkarılan ocaklar derhal söndürülür ve rakı içenler her kim olursa olsun tutulur, tecziye edilir de şu beliyye-i ictimaiye şu sayede ortadan kalkar.

Maalesef bu böyle olmadı ve olmuyor. Bir senedir yine her tarafta rakı çıkarılıyor ve rakı satılıyor ve rakılar içiliyor.

Şu farkla ki evvelce bazı kuyûd altında serbest olan bu zehir kaçak mal, kaçak bir meta tarzında çıkmakta ve dağıtılmaktadır. Evvelce okkası yirmi kuruşa sürülürken, şimdi dört-beş yüz kuruşa yükselerek yürüyor.

Evvelce beş on fakir meyhanesi bunun ticaretiyle meşgulken bugün bu ticaret kibarlaştı, kibarlara intikal etti. Rakı belası, ihtikâr beliyyesiyle karıştı.

Biz, efendiler, beyler istedik; efendiler, beyler biliyoruz ki şu memnuiyetten bi'listifade memleketi, hususi evleri meyhane haline soktular.

Kanunun memnuiyetini muhafazaya memur olanlar kanunu hükümden ıskat ettiler.

Bu niçin böyle oldu:

Çünkü "işret" meselesi esasen bir kanun meselesi olmaktan ziyade bir ahlak, bir fikir, bir itiyat meselesidir. İtiyatlar sarsılmadıkça, fikirler aleyhinde tenvir ve tahrik edilmedikçe, ahlâk-i umumiye bu itiyadın fenalığına şiddetle kani bulunmadıkça bu böyle gidecektir.

Çünkü zamanımızda para kazanmak, zaaf-ı beşerden istifade etmek o kadar modalaştı, o kadar umumîleşti ki her memnuiyetten bir inhisar istifadesi vücuda getirmek herkes için adeta bir "hak", bir hakk-ı zekâ ve fatanet oluyor.

Bize öyle geliyor ki memnuiyetin ref'ini teklif edenler işte bu hakikatten ve bu hakikatlerden dolayı o teklifte bulunmuşlardır. Onlar demek istiyorlar ki mademki şu beliyye-i ictimaiyeyi şu kanunla bihakkın menedemedik, edemiyoruz; işi kendi haline bırakalım, hiç olmazsa kibarlarımızı rakı alışverişi gibi bir vazaattan sıyanet etmiş oluruz. Ve hiç olmazsa hazineye de birkaç kuruş fazla girmiş olur.

Şimdi men'inde musir olanlara bir vazife teveccüh ediyor. Geçen sene konmuş olan memnuiyet kanununu bihakkın tatbik ettirsinler.

Gelelim kendi mütalaamıza:

Yukarıda bu meselenin bir fikir, bir itiyat ve bir ahlak meselesi olduğunu söylemiştim. Bu böyledir.

Devayı bulabilmek için derdi, derdin müsebbibini, menşeini aramalı, altı yüz bu kadar senedir bu milletin şairleri, erbâb-ı fikr ü kalemi, kısaca milletin mürebbileri bu millete rakı propagandası yapmışlardır.

Herhangi divanı açarsanız açınız onda mutlaka bir sâkiname bulacaksınız. Bu sâkinameler başlı başına bir kaside-i ayş u nûşdur. Bir meyhane methiyesidir.

Birbirlerine baka baka, yekdiğerini tanzir ve taklit ede ede işi adeta yarışa bindirmişler, sâkinamelerle de kalmamışlar, her gazelde, her manzumede mutlaka meyden dem vurmuşlar.

Yalnız rakı ile kalsalar onu da cana minnet bilirdik. Araya birde sâkî-i gül-çehre sokmuşlar.

Nedim ki bugün dahi bizce bir meşk-i edebdir neler söylemiş, neler.

Gerdişîn gördükçe sâkî-i mülâyim meşrebin
Arzu ser-geşte-i fikr-i muhal eyler beni.

Ne alâ değil mi? Hafız, her edebiyat müntesibinin, her zaman seve seve okuduğu o güzide şâir divanının fâtihasını sâkîden, meyden kuruyor.

Bâlâya ibhaü's-sâkî idraken saan ve navelha,
Ki aşk-âsân nümûd ol veli-i üftad müşkülha.

Sadi, o koca hakîm Şark külliyatında ca-be-ca meyden, püserden bahsetmiştir. Biz bazı Acem basması nüshalarını gördük ki Sadi külliyatında bu gazeliyatın müntahaplarının bulunduğu sahifelere birer de dilber, delikanlı resimleri konmuş ve onların eline birer de rakı, şarap kadehi tutturulmuştur.

Yanımda divanlar bulunsaydı şuraya bunların pek parlaklarından neler neler naklederdim.

"Âh eğer mestî nümûdî her harâmî çün şarâb,
Ân zamân-ı ma'lûm gerde der cihan-ı huşbar-kist."

beyiti adeta erbâb-ı işretin sarhoşluk aleyhinde bulunanlara karşı daima kullandıkları kalın bir kalkan olmuştur. Hepimizin ezberimizdedir:

"Bemey seccâde rengin kun geret pîr-i mûgan gûyed
Ki sâlik bi-haber nebved zi-râh u resm-i menzilhâ.

tembihi her nevheves için bir düstûr-ı ayş ü nûş olmuştur.

Bize vaktiyle demişlerdi ki bunlar hep tasavvuftur, meyden maksat hakikattir. Sâkîden maksat insanı hakikate eriştiren, insanı gaflet uykusundan uyandıran erbâb-ı kemâldir. Evet ama biz yine işitmiş idik ki Hafızlar, Nedimler hep söyledikleri gibi içerlermiş de haydi bunlar tasavvuf olsunlar, fakat hakikati söylemek için mutlaka meyden, mahbûbdan mı bahsetmeli. Hakikat büyük günah mı ki ondan remz ile bahsolunuyor.

Şinasi, Ziya, Kemal şüphesiz edebiyatımıza yeni bir çığır açtılar. Hizmetlerini daima tahdis eyleriz. Fakat itiraf etmeli ki onlar da fermanın bu tarz-ı telakkisini yıkamamışlardı. Biliyoruz ki Namık Kemal'in gayet güzel bir sâkinamesi vardır. Şu beyit hatırımızda kalanlarındandır.

"Bir neş'e var ki meyde mahrûmunun sezâdır,
Âh etse ta kıyamet, her sebze-i mezarı.

Galiba Ziya Paşa'dır ki

Bed-mâye olan anlaşılır meclis-i meyde
İşret güher-i âdemi temyîze mihenktir.

beyitiyle işrete adeta bir fazilet-i terbiyetkârî bile vermiştir.

Şu beyite ne diyeceğiz:

İç bade güzel sev var ise akl u şuurun
Dünya var imiş, ya ki yok olmuş ne umurun.

Ben vaktiyle, yani bundan otuz kırk sene evvel, nevhevesane manzumeler karaladığım zamanlar bu beyite kırk beyitli bir reddiye ile hücum etmiştim.

Kim dinlesin aya bu gibi bir hezeyanı,
Meyhaneye sevk etmeli mi halk-ı cihanı.

beytiyle başlayan bu hücumda,

Sarhoşluk için mi yaratıldı aceb âdem
Meyhane midir ya acaba saha-yı âlem.
Mey câlib-i enva'-i belâyâ cünûndur
Sevda-yı muhabbetü'l-meyse pek uzundur
İçmem meyi cezbe-i bârî ile mestim
Sevmem seni ey şûh ben Allah-perestim.

gibi tarizattan sonra asıl yapılması lazım gelen şeylere geçiyor da diyordum ki

Layık mı ki her millet olurken müterakki
Biz etmeyelim ilm ü maarifte terakki
Etmekte maarifle bugün Garp'taki insan
Şark âleminin halini bir lemhada ittikan
Kuşlar gibi uçmakta beşer cû havada
Mâhî gibi yüzmekte sâkın safha-i madde
Evvela tutun mektebe gitsin de çalışsın
Yaşlılarımız kesb-i kemâlâta alışsın
Sahn-ı vatanı benzetelim bâğ-ı cenâna
Bir başka cihan gösterelim halk-ı cihâna
Aklâmımızı menedelim saçma suhenden
Bahs eyleyelim ilm-i ilahî ile fenden.

Bu vadide daha hayli söylendikten sonra o kırık kalem ve o çocuk fikir ile koca şaire ve dolayısıyla bütün şairlerimize bilâ-perva haykırıyordum:

Hiç böyle nasihat yakışır mı üdebâya
Her şairimiz böyle ise yuf şuarâya.

Evet, yuf o şuarâya, o üdebaya ki bu millete altı yüz senedir rakıdan, şaraptan, oğlandan açık saçık bahsetmişler; efkârı, ahlâkı berbat etmişlerdir.

Zekâsında, fikrinde şiire mütemayil olan bütün nevhevesler eline kalemi alır almaz kendilerini meyhane içinde, rakı masası başında, güzel bir oğlan karşısında buldular ve sandılar ki o rakı masasında kadeh tokuşturup kadeh boşaltmadıkça, o sâkî-i gül çehrenin ince beline, püskürme benlerine, yay gibi kaşlarına, gül gibi yanaklarına, elâ ve sürmeli gözlerine bayılmadıkça ve nihayet o meyhanede ve küplerin dibinde sızmadıkça ne şair olmak mümkün, ne de adam olmak.

Bu dalâlet-i fikriye ve ahlâkiyenin ne kadar fecileri de vardır. Hatırımızda kaldığına göre müteahhirîn-i şuarâmızdan Arif Hikmet olacak. Merhum kim bilir hangi dil-rübudesine bir gün şöyle hitap etmişti.

Öyle bir arz-ı cemâl eyle ki ey reşk-i mülk,
Seyreden suret ve didarını Allaha desin.

buna bakarak diğeri de

Yine meyhanede sermestî-i idrak ile âh,
Gördüm ol muğpeçe-i hüsnü vallah dedim.

demiş.

Evet, biz de bu iki beyitteki inceliği biliyoruz, fakat biz diyoruz ki o dakîk ve refîk fikir bir sahib-i cemâle değil, bir hakikate, bir kemâle sarf edilmeli idi. Herkes o dakikayı sizin ve bizim gibi anlamaz.

Rıfat namındaki bir herzegûnun şu yâvelerine bakınız.

Ben şehîd-i bâdeyim dostlar demim yâd eyleyin
Kabrimi meyhane enkazıyla bünyâd eyleyin
Neyle, meyle bir alay mahbûb ile her dem gelip
Bizim cem âyinini kabrimde mu'tad eyleyin.
Gusl olunmaz gerçi mâ ile şehîdân vega
Yıkayın meyle beni bir mezheb icad eyleyin.

Nasıl. Şimdi soruyorum bunun tasavvuf neresinde?

Dedim ya divanlar yanımda olsa idi şuracıkta ağır beyitler nakledebilirdim. Hafızam bunlardan hâlîdir.

Yeni üdebamız bu hususta cidden sezâvâr-ı tebriktirler. Onlarda biz hamdolsun böyle zil zurna sarhoşluk vadisi göremiyoruz. Aşktan, sevdadan bahsediyorlar, elbette edecekler. Aşk, sevda hayatın en bedîî hakikatlerindendir. Fakat bu bahisleri yerine, mahalline masruftur ve güzeldir.

Müsaade buyururlarsa "hakîm"lerimizi bırakarak biraz da "hekim"lerimize ilişeceğim. Bana öyle geliyor ki işreti içimizde terviç edenlerden bir sınıf-i mühim de etibbamızdır.

Onlarca havası her fena sanılan yerlerde akşam sabah yemekten evvel birer kadeh alkol almak bir şerita-i sıhhattir.

"Doktor Bey, iştahsızım, bana bir çare" dediniz mi derhal "akşamları bir iki kadeh alkol" tavsiyesini yapıştırırlar. Ben o tavsiyelerin zehrini tamam yirmi sene yuttum.

Erzincan mezra bir yerdi, yirmi iki yaşımda bir sıtmaya tutuldum, iki sene fasıla ile çektim ve nihayet bana akşam, sabah konyak almamı tavsiye, hayır tavsiye değil adeta ilhah ettiler.

Üç sene sonra bana dediler ki konyak Avrupa'dan geliyor, halis değildir. Burada âlâ rakı hâsıl oluyor, ikisi bir, konyak yerine bunu alınız. O da oldu. Oldu ama ben bu ufak şeylerden ne kadar fena üzüntülere uğradığımı bilirim ve nihayet on senelik tecrübelerimle anladım ki bunlar hep hiçtir. Günahı doktorlarımın boynuna.

Şimdi bir sual-i mukadder var: Bize diyecekler ki üdeba, şuarâ, doktorlar şehirlerde, mütefekkirler arasında rakının, işretin taammümüne sebebiyet veriyorlarmış, bunu kabul ediyoruz, bu bela köylere kadar yayılmış, köylüler de o manzumeler, o doktor reçeteleri yüzünden bu iptilaya düşmediler a.

Bunun cevabını kısaca vereyim: O köylüleri de şuarâ ve üdebanın ve bazen de doktorların mekrine uğramış olan biz şehirli beyler, şehirli efendiler, şehirli paşalar ifsad ettik.

Her köye giden şerefli, haysiyetli memur cebinde çantasına bir şişe koyarak gitti. Cemiyetle gidince adeta köylerin su başlarında, güzel odalarında sofralar kurdular. İçti, eğlendiler. Ve onlara fiilleriyle gösterdiler ki adamlık işte budur ve böyle olmaktır.

Türk balığın baştan koktuğuna kanidir ve bizim de fikrimiz öyledir, ama diyeceksiniz ki bizler o rakıyı adam akıllı içeriz, mesela güzel küçük kadehlerle ve güzel mezelerle eğlenerek, gülerek içer, iştah ihzar ederiz, onlar gaz tenekeleriyle götürüp maşrapalarla, hem de susuz mezesiz yuvarlıyorlar.

Evet, efendim öyle yapıyorlar. Çünkü onlar bir şeye bir kere alıştılar mı öyle yaparlar. Onlar daima vur der demez öldüren takımdırlar. Ve bizler bilmeliyiz ki onlar her şeyi bizden alırlar ve aldıkları şeyi işte böyle büyütürler.

Pekâlâ şimdi ne yapmalıyız? İşte asıl mühim mesele.

Ben diyorum ki mademki bu bela şu milletin başına üdebanın, şuarânın sözleri, sonra şehirdeki müteneffizlerin, beylerin, ağaların telkiniyle, su-i misal olmasıyla bu derece-i fecaate gelmiştir, ilacı da o yollardan bulup getirelim: Üdeba ve şuarâmız bütün kalemlerini artık aksine çevirsinler. Şehirdekiler rakıyı terk etsinler ve köylere giderken ceplerinde rakı şişeleri götürmesinler. Gazeteler daima ve her sırası düştükçe açık lisanla işret aleyhinde yazı yazsınlar. Doktorlar artık şu her akşam iki kadeh ispirto tavsiyesini bıraksınlar.

Muavenet-i İçtimaiye Vekâleti bir propaganda heyeti teşkil etsin, uğraşsın, altı yüz senelik propagandayı devirmek için hiç olmazsa yüz sene çalışmalı. Evvela bazı mebusların dediği gibi men'i kaldırıp hazineyi müstefid etmek daha makul olur. Çünkü hiç olmazsa kibarlar meyhanecilikten kurtarılmış olurlar, bu bizim için bir zül değil mi?

Hamiş:

Hikmetli bir tesadüf olmak üzere şu makaleyi yazmak üzere iken bir fazıl dostumuz, başka bir sohbet vesilesiyle şöyle bir mütalaada bulundu;

Dedi ki cenâb-ı peygambere bir gün hasta bir çocuk getirmişler. Demişler ki ya Resülullah hekimler bu çocuğa iyi oluncaya kadar tatlı yedirmeyiniz diyorlar.

Biz kendisine tembih ettik, tatlıyı çok sever, korkarız ki dayanamaz yine yer, bir kere de siz tembih buyursanız.

Hazret bir müddet düşünür ve nihayet çocuğu yarın getiriniz der.

Ashap buna hayret ederler. Hayreti anlayınca buyururlar ki sabahleyin hurma yemiştim, yediğim tatlı hurma henüz midemde iken karşımdaki bir çocuk da olsa nasihat edilemez, emir de verilemezdi.

A. Nazım

A. N.

İşçiler Birliği Neye Yarar?

Bazı işçi yoldaşlar vardır ki kendilerine "Geliniz, işçiler derneğine yazılınız, birliğine dâhil olunuz" denildiği zaman omuz silkerler, "Dernekler, birlikler neye yarar?" derler. Bunun tabii bir sebebi vardır, o sebep de İstanbul'da ve umum Türkiye'deki işçiler birliklerinin şimdiye kadar işçiler için büyük bir menfaat temin edememesidir. Ama bu da o birliklerin yeni ve intizamsız olmasından ve ekser işçilerin onlara dâhil olmamasından ileri gelir. Avrupa'da uzun senelerden beri bütün işçilerin kuvvetli ve muntazam sendikaları, dernek ve birlikleri vardır. Orada işçiler o sendikalar sayesinde mühim mühim faideler temin ediyorlar; bunun için cümlesi de birleşmenin, birlikler teşkil etmenin menfaatlerini takdir ediyorlar. Biz de onlara bakarak onlar gibi kuvvetli, muntazam işçi teşkilâtları, işçi birlikleri vücuda getirmeliyiz; bütün Türkiye işçilerini bir işçi ordusu haline koymalıyız; o zaman bizim de ehemmiyetimiz olur, biz de her istediğimizi ele geçiririz.

İşçi birliklerinin işçilere neler temin ettiğini anlamak için üç dört mukayese yapalım: Evvela hiçbir teşkilâtı olmayan işçileri alıp ne halde yaşadıklarını görelim. Mesela Zonguldak maden kömürlerinde günde on iki saat ve daha ziyade çalışan işçi kardeşlerimiz dünyanın en bedbaht işçilerindendir. Köpeklerin bile içinde yaşayamayacağı murdar barakalarda, pislikler içinde yaşıyorlar, gündelikleri ancak karınlarını mısır ekmeği ve soğanla doyuracak kadardır: Onu da çorbacı keyfine göre kesebilir. Hastaneleri, doktorları yoktur. Lokantaları yoktur. Maden ocaklarında mühendissizlik ve dikkatsizlik yüzünden sık sık kazalar oluyor, bir taraf çöküyor, yıkıntıların altında on amele, yirmi amele birden kalıp helâk oluyor veya sakatlanıyor. Çorbacının bundan hiçbir mesuliyeti olmuyor. Patron küçük bir ceza-yı nakdî ile kurtulup gidiyor.

Zonguldak maden ocaklarında çalışan amelenin sefalet ve perişanlığı, maden ve ocak sahiplerinin insafsızlığını düşünen Büyük Millet Meclisi maden ve ocak sahiplerinin insafsızlıklarına karşı amelenin hukukunu muhafaza ve sıyanet, bir dereceye kadar refahlarını temin ve ıstıraplarını tadil için geçen sene bir kanun yapmıştır. Hiç şüphesiz bu kanun amele üzerinde çok iyi tesir yapmış, derin bir hiss-i şükran tevlit etmiştir. Biz temenni ederiz ki bundan sonra Büyük Millet Meclisi patronlara, burjuvalara, şirketlere karşı bilumum amelelerin hukukunu sıyanet ve muhafaza, refahlarını temin ve ıstıraplarını tadil edecek umumî bir kanun çıkarsın ve bu boşluğu doldursun.

Şimdi bir de az çok üç dört seneden beri teşkilâtı olan bazı İstanbul işçilerini, mesela Tramvay veya Şirket-i Hayriye memurlarını alalım, Zonguldak madencileriyle mukayese edelim, derhal görürüz ki arada büyük bir fark vardır, gündelikler daha yüksektir.

Çalışma saatleri daha azdır, mezuniyet almak mümkündür. Hastalıkta kapı dışarı etmek yoktur. Bu küçük faideler nasıl temin olunmuştur; tabii ki sendika, birlik, dernek sayesinde. Hele son zamanlarda bazı işçi sendikaları birleşerek grev ilan edebildiklerinden işçilerin ehemmiyeti artmıştır. Böyle bir grevle vesait-i nakliye işçileri

gösterdiler ki kendileri çalışmamış olsa bütün İstanbul'un hayatı, hareketi durur; çorbacıların, şirketlerin, kapitalistlerin de kazancı kesilir. Şimdi bütün vesait-i nakliye işçilerinin daimî olarak muntazam bir birlik altında toplanmış olduklarını ve zengin bir kasaya malik bulunduklarını farz edelim. Kimsenin o birlikten ayrılmayıp sonuna kadar cümlesi sendikaya sadık kaldığını düşünelim. Artık şirketler onlara diş geçiremez, yevmiyelerini indiremez, çalışma saatlerini çoğaltamaz. İçlerinden kimseyi çıkarıp atamaz. Hasta düşenlere bakmaya, ihtiyarlara bir tekaüt maaşı vermeye mecbur olur. Fakat bizim işçi yoldaşlarımızın bazıları bir takım müfsitlerin sözüne aldanarak, bir takım yalancıları dinleyerek sendikalardan uzaklaşıyor. Mücadeleye iştirakten kaçınıyor. Bazıları da henüz birleşmenin faidesini anlayamadığından sendikaya dâhil olmuyor, bunun neticesi olarak payitaht işçileri de zayıf düşüyor. Çorbacılara, kapitalistlere mağlup oluyor.

Bir an için bütün İstanbul işçilerinin: vesait-i nakliye, liman, telefon, tenvir şirketleri memurlarının; bütün kasap, fırıncı, bakkal, mağaza, çırak, işçi, kâtip ve hamallarının umumî bir grev ilan ettiğini düşünelim. Derhal hareket, hayat, kesb ü kâr hepsi birden durur. O zaman işçiler sırtlarından, alınları terinden geçinenlere diyebilirler ki: "Görüyorsunuz ya, sizi yaşatan biziz. Biz olmasak siz sefilâne bir hayat geçirmeye mahkûmsunuz. Öyle ise siz kendinizin nasıl müreffeh yaşamanızı, hür olmanızı istiyorsanız bizim de böyle bir refaha, böyle bir hürriyete hakkımız olduğunu tasdik ediniz. Kazancınızdan bizim için mühim bir hisse ayırmalısınız. Onunla bizim ve ailelerimizin hali ve istikbali temin olunmalıdır."

Hakikaten Avrupa'da bu gibi amele ittifakları sayesinde kapitalistlerden pek çok şeyler koparılmış, burjuvalar amelelere pek çok haklar tanımaya ve birçok menfaatler temin etmeye, mesela işsizlik zamanlarında ameleyi yevmiyesiz ve maaşsız bırakmamaya mecbur edilmiştir. Fakat bunun için birleşmek ve birliğinin kıymetini takdir edip, ona sonuna kadar sadık kalmak lazımdır. Birleşmek ve muntazam bir işçiler ordusu haline girmek elbette kolay kolay vücuda gelmez. Çok çalışmak, çok anlamak lazımdır. Evvela meslek meslek birleşilir, dernekler teşkil edilir, sonra her şehrin içindeki meslek dernekleri, sendikaları toplanır, tek bir işçiler birliği, işçiler ordusu vücuda getirir. Bu muntazam teşkilât karşısında artık çorbacılar, burjuvalar, bezirgânlar düşünür, titrer, korkulu rüyalar görür, artık öyle bir muntazam teşkilât sayesinde işçiler esir bir sınıf halinde kalmaz. Onların da gazeteleri, mebusları, kulüpleri, kütüphaneleri olur. Onlar da mitingler, içtimalar tertip ederler, çocukları için mektep, hastaları için hastane, sakatları, ihtiyarları için melce olur. Onların üstleri esvap, vücutları rahat, mideleri nefis taamlar görür. Onlar da hür insan olduklarını duyarlar. Hayatın zevkini tadarlar: Bugünkü sefilâne ve esirâne hayata hatime çekerler.

İhtimal, henüz zihinleri birleşme kudretini anlamayan yoldaşlar, işçilerin birlik sayesinde böyle bir neticeye vasıl olabileceğinden şüphe ederler. İşte onlara diyoruz ki bunda tereddüde, şüpheye düşecek bir mahal yoktur. Çünkü dünyada vâsi bir memleket var ki onda ameleler, emekçiler artık esir değil hâkimdir, o büyük memleket de Rusya'dır. Rusya'da dört seneden beri proletarya inkılâbı olmuş, proleter diktatörlüğü ilan olunmuştur. Orada şimdi bütün gazeteler yalnız işçilerin.. emekçilerin, bütün kulüpler.. tiyatrolar onların, bütün hastaneler.. mektepler onlarındır. Bütün

meclisler, şûrâlar onların mümessillerinden terekküb ediyor, bütün kanunlar onların iradesiyle, onların menfaati için tanzim ve tatbik ediliyor, bütün fabrikalar, şimendiferler, madenler, vapurlar, tramvaylar, tenvir müesseseleri... hâsılı her şey proleterlerin eline geçmiştir. Proleterler onları istedikleri gibi idare ediyorlar, var kuvvetlerini ıslah ve ihyalarına sarf ediyorlar...

Her memleketin işçileri buna, hâkimiyete nail olabilir, esaretten efendiliğe yükselebilir, fakat bunun için birleşmek, pek doğru bir ordu haline girmek, en muntazam ordulardan daha muntazam olarak mücadeleye girişmek lazımdır. Bu da kifayet etmez: Bütün memleketlerin işçi orduları Kızıl Enternasyonal etrafında toplanmalıdır. O zaman kâinat işçilerin, emekçilerin olur. İşte ey işçi yoldaş, bundan sonra omuz silkip: "İşçiler birliğinden ne çıkar?" deme. Ve sana böyle soran olursa metanetle cevap ver ve de ki: "Bizim esaretten halâsımız çıkar. Bizim refaha, hürriyete nailiyetimiz çıkar. Bizim hâkimiyete yükselişimiz çıkar!"

***

-Geçen nüshadan mabat-

Rusya Sosyalist Federatif Şûrâlar Cumhuriyetinin 1921inci senesi Ticaret-i Hariciyesi

(...)

***

"Av'ave"

Bir yerde karşı karşıya gelmiş iki muhasım, yahut iki taraflı beş on hasım gördünüz mü? Onların hallerine, tavırlarına, sözlerine dikkat ediniz; bunlardan hangisi, yahut hangileri çok patırtı, gürültü yapar, açık, kapalı isnatlara, iftiralara sapar, karşısındakinin çehresine küller, çamurlar, karalar fırlatır, serperse biliniz ki o, onlar haksızdırlar. Ve anlayınız ki zavallı ve zavallılar, haksızlıklarını şarlatanlıklarıyla, iftiralarıyla örtmek, gizlemek istiyorlar.

Bu muhasımları biraz kızıştırınız, her iki taraf muhaverelerinde son derece-i asabiyete gelmiş olsunlar, bakınız hangi taraf hırçın hırçın, pis pis sövmeye başlarsa biliniz ki o ve onlar kuvve-i maneviyesini artık kaybetmiştirler. O ve onlar artık mağlupturlar.

Şahıslar için pek doğru olan bu tarz-ı tedkiki heyetlere, cemiyetlere ve devletlere de tatbik edebiliriz.

Bugün Şark ve Garp karşı karşıya gelmiş iki muhasım vaziyetindedirler. Şark ve Garp davasının ön safında bulunan Anadolu ile Yunanistan; hayır Yunanistan değil, bugün artık sırf İngiliz de böyledir.

Garp dört senedir Şark için, Şark davası için yapmadığı isnat ve iftira bırakmadı. Yunan'ın arkasında gizlenen Garplılar ve nihayet İngilizler üç senedir Anadolu'nun çehre-i ismetine kül kalmadı, çamur kalmadı, savurdunuz. Mondros Mütarekesi hakikaten gözümüze atılmış bir küldü. Sevr Muahedesi suratımıza fırlatılmış bir çamurdur.

Bütün cihan erbâb-ı tedkiki bu halden muhasım Avrupa'nın haksız olduğu ve haksız bir hakkın şarlatanlık, düzenbazlık ve iftirakârlıkla işi kapamak istediğini anlamıştı. Bugün ise artık iki taraf bütün bütün asabileşmiş bir halde bulunuyor.

Cenova Konferansı bunun bir alâmeti ve bir velvelesidir. Şimdi kulak verelim bakalım muhasımlarımız neler söylüyorlar.

Ajanslar, Konferansın asıl mürettibi ve Avrupa siyasetinin de ferd kalmış ve teferrüd etmiş kahramanı olan Lloyd George'un daha ilk celsede "küfür"ler savurmaya başladığını bize iblağ ettiler. Lloyd George ilk nutkunda ezcümle demiş ki "Her memlekette birçok köpekler vardır ki ne derece kuvvetli havlarlarsa o kadar tesir yapacaklarını zannederler. Avrupa bu av'avelere kulaklarını tıkamıştır."

Aldığımız haberler sahih ise, bugün Cenova'da Avrupa'nın her köşesinden gelmiş murahhas, müşavir, mütehassıs, mütefennin, gazeteci olmak üzere tam üç bin kişi bulunuyor. Lloyd George şu küfrü işte bu üç bin kişinin huzurunda savurmuştur.

Küfrün, küfürbazlığın mahiyetini daha iyi anlayabilmek için bir taraftan öteden beri mütearif olan İngiliz soğukkanlılığını nazar-ı dikkate alınız, diğer taraftan da Avrupa'da öteden beri teamül halini almış, âdâb-ı münazara ve muhaverede mühim bir mevki işgal etmiş olan diplomasi lisanı ve diplomasi nezahetini düşününüz ve sonra düşününüz ki şu Cenova Konferansı onu kuranlar nazarında adeta Avrupa için ihyakâr bir mü'temer gibidir. Onlarca bu bir insaniyet şifahanesidir. Böyle mühim bir mecliste Büyük Britanya'nın Harb-i Umumî sayesinde pek şişmiş, pek kabarmış, pek irileşmiş olan

İngiliz kanlı başvekili daha ilk nutkunda üç bin kişinin huzurunda böyle mi idare-i lisan edecekti? Tetkikimizi daha güzel yürütebilmek için ilk celsedeki mühim noktaları hep beraber gözden geçirelim:

Cenova Konferansı'nın ilk celsesi hakkında âtîdeki tafsilat alınmıştır.

İlk celse 10 Nisan'da Facta'nın riyasetinde saat 10'da açılmıştır. Facta irad eylediği nutk-ı iftitahîde evvela harbin Avrupa'yı gayrı mütevâzin bıraktığını, vesaitsizlik yüzünden istihsalâtın azaldığını ve vaziyet-i hazırayı tevlit eden başlıca amilin harpten münbais adem-i itimad olduğunu ispat ederek demiştir ki: "Devletler insaniyetkârâne bir surette beynelmilel mesaiye davet edilmektedir. Başlıca gaye Avrupa'yı yeniden tesis, milletlerin muaşeret-i muslihânesini temin ve umûr-ı iktisadiyeyi tanzim olmalıdır. İtalya umumî ahval-i maliyeyi ıslah, kuvvetlilerin zayıf hükümetlerle teşrik-i mesaisi imkânını bahşedecek, Avrupa'nın imarını teshil eyleyecek bir suret-i tesviyeyi tetkike amadedir." Badehu Facta konferans azasının itimâd-ı

mütekabilinden, hüsn-i tedbir ve hissiyât-ı itidalkâranesinden emin bulunduğunu beyan ile sözüne nihayet vermiştir. Facta'dan sonra Fransa heyet-i murahhasa reisi Barto cihan için yeni bir istikamet temin edecek olan konferansa Fransa'nın halisane muavenette bulunacağını beyan eyledikten sonra demiştir ki: "Cihan gayri meşru hitabeler dinlemekten yorulduğu cihetle vaziyette tevazun husulü için semeredar bir fiil ve harekette bulunulmasını temenni etmektedir. Fransa murahhasları bu hususta çalışmak üzere Cenova'ya gelmişlerdir. Bunlar bu emr-i muazzama ve mesuliyet-i müşterekeye iştirake amadedirler. Avrupa'daki enkaz yığınları üzerinde sihirkâr bir kudretin temenni edilen mamuriyeti vücuda getireceğine zâhib olmak mecnunane bir harekettir. Maahaza yapılacak çok şey olduğundan kolları bağlayıp durmak daha felaket-engizdir. Ba'dehu Lloyd George söz alarak demiştir ki: "Bu içtima diğerlerinden mühimdir. İçtimanın derece-i şümûlü, mevzu'-ı müzakere mesailin ehemmiyeti nazar-ı itibara alındıkta istihsal edilecek netayicin yalnız Avrupa'da değil bütün cihanda azîm tesiri olacaktır. Müsavi şerait tahtında içtima ediyoruz. Elverir ki şerait-i müttehizeyi kabul edelim. Burada imparatorluk, cumhuriyet veya sovyetlik yoktur. Ancak Avrupa'nın münselib saadetini ihya için müşterek bir çare bulmak ve kendi milletlerimiz için müreffeh bir hal temini maksadıyla Avrupa milletlerinin mümessilleri sıfatıyla toplandık. Bu içtimamız şerait-i mütesaviyeyi kabul etmekliğimizdendir. Şerait-i mezkûre Cannes'da takarrür etmiş olup bunlar medenî cemaatler tarafından beynelmilel bir akideye esas olarak kabul edilmiştir ve bu esas bütün milletlerin münasebatı elzem olmakla beraber hükümetlerin hukuk-ı hükümdarîlerini ihlal etmemektedir. Bizim tamamen kabul ettiğimiz bu şart tahtında diğer milletler ile münasebatta bulunabiliriz. Şerait-i mezkûre şunlardır:

1. Bir memleket tebaası diğer tebaadan aldığı şeyden dolayı taahhüdat altına girecek olursa o memlekette tebeddül-i hükümet olsa bile alınan şeyin bedel-i misli tediye olunmadıkça bu mukavele feshedilemeyecektir.
2. Hiçbir memleket diğerinin müesesesatına ilân-ı husumet edemeyecektir.
3. Hiçbir memleket diğerinin arazisine tecavüzkârâne harekete tasaddi edemeyecektir.
4. Bir memleket tebaası diğer memlekette bi-tarafane icra-yı adalet edilmesi hakkını haizdir.

Bunlardan birisini reddeden millet, Milletler Heyetine kabul edileceğini intizar etmemelidir. Lloyd George ilaveten beyânât-ı âtiyede bulunmuştur: "Cannes Konferansına gelenlerin bu baptaki muvafakatinden Cannes'da takarrür edecek şeraiti kabul ettikleri istidlâl edilmektedir. Harp üç sene evvel bitmiş ise de Avrupa bundan mütevellit tamirat külfeti ve müthiş borçlar altındadır. Ticaret, sanat gayri muntazamdır. Garp'ta işsizlik Şark'ta kahıt ve hastalık vardır. Muhtelif akvam ıstırap içindedir. Avrupa'nın hakikaten bir sulha ihtiyacı vardır. Evvela sulh ve hüsn-i niyet temin olunmalıdır. Muharebat bilfiil bittiği halde milletler birbirine dişlerini göstermekte berdevamdırlar.

Her memlekette birçok köpekler vardır ki ne derece kuvvetli havlarlarsa o kadar tesir yapacaklarına zâhib oluyorlar. Avrupa bu av'avelere kulaklarını tıkamıştır. Bu

konferansta bu gibi muharebât-ı daimeye nihayet verebildiğimiz takdirde bilfiil sulh temin edilir.

Buna menfaatle değil, arzu-yı müşterek ile muvaffak olacağız. Efkâr-ı umumiye her memlekette başka meseleler etrafında temerküz eder. Bu ihtilâf-ı efkârı telif güçtür. Fakat efkâr-ı umumiye Alpler ve [.....]ler gibi lâyetegayyer olmayıp bunlara meram anlatmak mümkündür ve halk mantık ve makulâta inkıyad edeceğinden Avrupa'nın müşterek siyasetiyle vaki olacak telkinat ve ilhamata mutavaat edeceğine eminim." Lloyd George nutkunun nihayetinde matbuatın Cenova'da temsil edildiğine işaret ettikten sonra "Muvaffak olmadığımız takdirde bütün cihanı bir ümitsizlik kaplayacaktır. Şayet muvaffak olursak beşeriyete çöken muzlim fikri emniyet ve itimat meşalesiyle tenvir edeceğiz" demiştir.

Şu nutuklar okunurken elbette dikkat edilmiştir ki meclise riyaset eden zatla onu takiben söz söyleyen bir diplomat bir konferans masası başında olduklarını düşünmüşler ve sözlerini tartarak, ölçerek söylemişlerdir.

Hele Fransız murahhasının sözlerinde beşeriyete, insaniyete acıyan sahte sözlerden, kuru laflardan tiksinen bir eda ve müedda bile vardır.

Lloyd George da elbette böyle söylemek, elbette ağır durmak ve tumturaklı aldatıcı sözlerle bermutat izini gizlemek istemiştir. Söze başlayışında o tavır ve eda bellidir.

Lakin söz biraz ilerleyince mağrur ve hodbin diplomat birdenbire köpürüyor. Birdenbire şaşırıyor. Ve hırçınlanıyor. Kim bilir nasıl bir titrek ses, nasıl bir davranış ve bir atılışla "köpekler, av'aveler" diye haykırıyor.

Evet, Cenova diplomatlarının içinde Lloyd George sövüyor, karşısındakilere bilâperva köpek diyor.

Sevinelim, Avrupa Şark davası karşısında artık sövecek kadar bunalmış, Harb-i Umumîde Almanya'yı, harpten sonra Wilson'ı, Clemenceau'yu, Briand'ı yerlere seren Lloyd George Şark'a karşı sıfırı tüketmiş, şaşırmış ve sendelemiştir.

Çünkü sövüyor.

Şimdi Lloyd George'un sözünden hangi memleketleri kastettiğini, köpeğe benzetmek istediği insanların hangi insanlar ve av'aveye teşbih ettiği seslerin hangi sesler ve hangi davalar olduğunu tetkik edelim.

Ben diyorum ki Lloyd George, umum Şark'a, bütün Asya'ya, bütün mazlum insanlara köpek diyor, çünkü Avrupa sermayedarlığına, Avrupa istilakârlığına, Avrupa ihtikârına, Avrupa yankesiciliğine karşı artık ayaklanmış, artık isyan etmiş yalnız şu ve bu millet değildir, bütün Şark, bütün Asya ve bütün mazlumlardır.

Mısır isyan içinde, İngiltere'nin suratına her gün muhik davalarla bağırıyor. Lloyd George'a bu bir av'avedir. Hint istiklal istiyor, artık zulüm yetişir, çekilin içimizden ve yakamızı artık bırakın diyor, Lloyd George için bu bir av'avedir.

Bağdat'ta Basra'da harekât-ı milliye uyanmıştır. Avuç avuç, torba torba İngiliz altınları ile Irak susturulamadı, yavaş yavaş söylenmeye başladılar.

Lloyd George'a bu bir av'avedir.

Transvaal bayrağı açmış, İrlanda, hâlâ açtığı bayrağı kılıfına sokmamış, yumruklarını sıkmış bağırıyorlar.

Lloyd George kulağında bunlar hep birer av'avedir.

Ya Anadolu, üç senedir elinde silâh bağırıyor, içime girdiniz, beni artık kendi halime bırakınız diyor.

Lloyd George'a bu bir av'avedir.

Nihayet bütün Şark bütün Garb'a bağırıyor, diyor ki ey süslü yamyamlar, ey insan kıyafetinde canavarlar, ey fukara kanıyla büyüyen, semiren, irilemiş mahlukat, hortlaklar ve dev analar artık çekiliniz karşımızdan.

Biz sizlerin artık birer umacı olduğunuzu anladık, biz artık uyandık ve anladık ki sizler birer hayaletsiniz, birer hiçsiniz.

Kâbuslar, derin uykularımızda üzerimize çullanan, bizi bunaltan ağırlıklar kalkınız yıkılınız.

Evet, Şark var kuvvetiyle bugün Garb'a, Garb'a karşı böyle bağırıyor. Ve bu aslan ve insan sayhaları o Avrupa telakkisi için bir av'avedir.

Hayır, biz diyoruz ki asıl av'ave Cenova mü'temer-i kebirindeki şu av'avedir.

A. Nazım

***

Cenova Konferansı Münasebetiyle
Kapitalizm ve Emperyalizm Zimamdârânına

Ey beşeriyetin mazlum kanı aktıkça sefahat ve ihtiraslarıyla sermest-i gurur olan katiller, rüesâ-yı Garp, emperyalizm zimamdârânı, ey sahife-i âlemde mevcudiyetleri insaniyet için şeyn olan ve leke teşkil eden sefil kapitalizmin istila-cû canavar tıynetli mümessilleri.

Yıkılan haşmet ve azametinizin, indiras bulan varlığınızın enkaz-ı tarumarı önünde hâlâ insaniyete refah ve saadet sözüyle zehirler saçan, kan kusturmak isteyen, ifna-yı hayatlarına hükümler veren riyakâr merdud şahsiyetler.

Son gayz ve kininizi püskürerek mazlum Şark'ın Türk ve İslam âleminin esaret ve inhitatı uğrunda her türlü gayri meşru âmâlinizi meşru göstermek isteyen nabekârlar. Evet tacınız, tahtınız, haşmetiniz, saltanatınız yıkıldı ve yıkılmakta devam edecektir.

Arife-i inhizamınızı son bir ümid, müfterisâne bir gayretle biraz daha yaşamak ve yaşatmak azmiyle çırpınan kara kalplerinizin -hoş sizde kalp yoktur ya- temennileri, arzuları tamamıyla suya düşmüştür. Parçalayan, tırmalayan zehirli tırnaklarınız artık döküldü. Beşeriyetin kan ve iriniyle mülemma kırılası parmaklarınızın kuvveti kalmadı. Bilekleriniz kökünden kopsun. Şim[di]den sonra siz daima inhitat ve inkıraza doğru süratle yuvarlanırken mazlum ve masum beşeriyet daima teali edecektir.

Konferanslarınızda vereceğiniz, verdiğiniz gayri meşru hükmün, sefil ihtirasatınızın artık bazicesi olmayacağız. Yüzlerinizdeki nikab-ı insanî düşüp mahi-

yet ve tıynet-i hakikanızla tanılıyorsunuz ve siz kendinizin nedeni olduğunuzu bildiğiniz halde hâlâ beşeriyete refah ve saadet tevzi etmek vazifesiyle kendinizi mükellef görmeniz hayasızlığınızın, vicdansızlığınızın, nankörlüğünüzün birer timsâl-i mücessemidir.

Azim ve imanımız; hakkımızı, hürriyetimizi, vicdanımızı, namusumuzu müdafaa ve muhafaza uğrundaki pek sarih ve meşru içtihadımız her vakit siyah ve merdud düşüncelerinizi yıkıp zir ü zeber edecektir.

Bütün beşeriyeti esaret zincirleriyle bend edip size tekâpu için gayretleriniz boşunadır. Kendi milletinizi de sefil ve denî ihtirasatınız uğrunda girîve-i izmihlâle sürüklediniz, lekelediniz, aleyhinde ika etmek istediniz. Her hadise görüyorsunuz ki hep lehinize dönüyor ve bütün bir cihân-ı beşeriyet sizi tel'in ediyor, kahrolun. Kuduz kelpler gibi üzerlerimize saldırttığınız kitleler hep aleyhinize dönecektir. Çünkü kendi menâfi-i hasiseniz ve sefil ihtiraslarınız uğrunda elinizden gelmeyecek, gücünüzün yetmeyeceği vaatlerle onları da iğfal ettiniz. Gözlerinizi hırs bürümüş, burnunuzun ucunu görmeyecek kadar kibr-i gurura kapıldınız ve hep beşeriyet size, yalnız size çalışacak, siz de keselerinizi, patlayası karınlarınızı dolduracak ve doyuracak idiniz.

Tarihin kaydettiği en zalim hükümdarlarını gölgede bırakacak kadar müfteris tabiatlısınız. Sizin zulüm ve vahşetleriniz önünde onlarda bir vicdan ve insaniyet hissi duymamak kabil mi idi?

Yıkılan yurtlarımızın, harap olan şehirlerimizin enkaz-ı tarumarı altında ezilen hem-cinslerimizin; hürriyetini, vicdanını, imanını, namusunu, memleketini müdafaa için kan döken şehitlerimizin; yersiz yurtsuz kalan, anasını, babasını, kardeşini, kocasını, evladını kaybeden kadınlarımızın, masum yavrularımızın, ihtiyarlarımızın ah ve inkisarları; bütün mazlum Şark'ın intikam imanı bizimle beraberdir.

İka ettiğiniz ve ettirdiğiniz cinayetleri, şenaatleri, zulümleri acaba tarihin hangi sahifesindeki numuneden iktibas ettiniz.

Hayır, cihan kurulduğu günden beri tarihin kaydettiği bu derece eşna bir sahifeye tesadüf edemiyoruz.

Bu yalnız sizin gibi en müfteris ve en denî, dünyaya henüz misli gelmemiş, bütün beşeriyeti kendi âmâli uğrunda heder eden bir hizb-i meşuma aittir. Kahrolun, mazlum beşeriyetin, mağdur milletlerin intikamı karşısında titreyin.

Artık bütün maneviyatınız münkesir, bütün rabıtalarınız çözülmüş, bütün ittifaklarınız temin edilmek bilmeyen muhteris mütekabil emellerinizle, yekdiğerinizi boğup öldürmek, yegâne kalmak gayzı ile çırpınırken biz büyük mücahedemize devam edecek, muhadenetimizi mazlum Şark milletleriyle tahkim eyleyeceğiz.

Ey bütün cihân-ı beşeriyeti hiçe sayan sersem, insan kıyafetli kukla herifler... Siz harice karşı zahiren mütesanid görünüp cihanı idare etmek gibi başaramayacağınız işlerle uğraşırken heder ettiğiniz beşeriyetin, milyonlarca masum ve mazlum şehitlerin kanlarıyla boğulacaksınız.

Tarih namlarınızı lanet ve nefretle yâd edecek, milletleriniz için, beşeriyet için büyük bir lekesiniz. Her gün daha muzdarip, daha makhur cehenneme gidecek, canı-

nızın yavaş yavaş her türlü ızdırabatla mezbuhâne geçtiğini görmek, yüzünüze bütün beşeriyet tükürmek için fırsat bulacaktır.

M. Necati

***

Geçen nüshadan mabat

Fahişelik

Ve Onunla Mübareze Çareleri
M. Kollontay Tarafından İrad Olunan Nutuktan!

Bu iki mesele yekdiğerine kaviyen merbuttur. Yeni âdât ve örf, yeni usûl-ı tasarrufattan doğar. Fakat yeni örf ve âdât istinatgâh olarak kabul edilmedikçe yeni komünist tasarrufatını kuramayız. Hakikatten korkmaya lüzum yoktur. Komünistler açıkça itiraf etmelidir ki cinsler arasındaki münasebatta bu zamana kadar görülmemiş büyük inkılâplar vaki oluyor. Bu inkılâp da tasarrufat işlerinde vuku bulan tebeddüller ve zahmetkeşler memleketinde istihsal sahasında kadınların oynadığı rolden neşet ediyor. Eski hayatın bozulduğu bu geçit devrinin izdivaç hakkında sağlam esasları da yok değildir. İzdivacın hangi şekil ve sureti inkılâp sınıfının umumî maksatlarına hizmet ettiğini ve hangisinin cemaate zarar verdiğini kayıt, tespit etmek Fırkamızın, hususuyla Kadınlar Şubesinin vazife ve borcudur.

Beyne'd-devair Komisyonun vazife ve maksatları bunlardan ibaret olmakla beraber bizim de vazifemiz eski devrin mirası olan fahişeliğin sebep ve membaları ile ilmî tedabir vasıtasıyla mücadele etmek, iskân, iaşe ve saire ile uğraşmak ve aynı zamanda kendi hâkimiyetini henüz tahkim eden işçi sınıfının yeni doğan ve muayyen şekil almakta olan örf ve âdâtı esaslarının tebellür etmesi için müzaheret ve muavenette bulunmaktır.

Beyne'd-devair Komisyonun fikrine nazaran Şûrâlar Rusya'sında fahişelik iki surette tezahür ediyor.

1. Fahişeliği sanat edinenler.
2. Fahişeliği yardımcı kazanç ittihaz edenler.

Birinci şekil azaldı çünkü izdivaç fazlalaştı, fakat ikinci şekil bütün burjuva sermayedar memleketlerde çok revaç bulmuş ve tezayüd etmiştir. Bizde de bu şekilde idi (Mesela inkılâptan evvel Petrograd'da zabıtaca mukayyet 6-8 bin fahişe vardı. Hâlbuki hakikatte bunlar 50 binden ziyade idi). Mesela bir kadın meziyetinden birisini edinebilmek için fuhşa mecbur oluyor, köylü kadınlar ve diğerleri çocukları için un almaya gidiyor. Yolda kıymetli yükünü, yani un torbasını huduttan geçirebilmek için vücudunu karakol kumandanına teslim ediyor. Ekser defa idarelerde hizmet eden kadınlar maddî menafi temini için değil, kulluklarını tezyid edebilmek için amirlerine teslim oluyorlar. Bu suretle bir de mansıb fahişeliği zuhur ediyor ki onun da altında gizli maddî menfaat fikirleri vardır.

Demek ki fahişelik sanattan başka bir de böyle kazanç fikirlerinden doğuyor.

Bununla ne suretle mübareze etmeli? Beyne'd-devair Komisyon fahişeliğin kanunen cezalandırılması fikri karşısında kaldı. Komisyon azalarından birçoğu fahişelerin

kanunen tecziye edilmeleri fikrinde idiler. Çünkü fahişeliği sanat edinenler çalışmaktan kaçanlardır. Yani mesai firarisidir.

Fakat Kadınlar Şubesi buna şiddet ve kat'iyetle itiraz etti. Eğer fahişeleri toplamak, tutmak lazımsa o halde zevci hesabına yaşayan ve memlekete hiçbir menfaat vermeyen şer'î zevceleri de zahmet firarisi telakki ve onları da tecziye lazımdır.

Kadınlar Şubesinin nokta-i nazarı bu idi. Halk Adliye Komiserliği murahhası da ona müzaheret etti. Eğer mesai firariliği cürüm telakki edilirse hangi şekilde olursa olsun tecziye edilmelidir dendi.

Fakat fahişeliği kanunen cezalandırmak için bu esas kâfi midir? Biz izdivaç edenleri bazı menfaat düşüncesiyle evlendikleri için kanunen takip ve mesul edebilir miyiz? Beyne'd-devair Komisyonda fahişelerin "vücudunu satmak"tan dolayı tecziyeleri meselesi reddedildi. Fahişeler Teminat-ı İçtimaiye Şubesinin Taksim-i Mesai İdarelerine sevk ediliyor. Oradan da umum esaslar üzere ya Halk Mesai Komiserliğinin İşçi Kuvvetlerin Taksimi Şubesine veyahut kurslara, hastanelere gönderiliyorlar; ancak tekrar kaçarlarsa o vakit fahişeler, sair firariler gibi, mecburî mesaiye sevk ediliyor. Başka türlü ceza yoktur.

Fahişelerin cezalandırılması meselesi layihamızın 15inci maddesinde kayıt ve tespit edilmiştir. Bu mesele halledildikten sonra komisyon fahişe müşterilerinin, yani erkeklerin tecziyesi meselesi karşısında bulundu. Komisyonda bunun taraftarları da vardı. Fakat ekalliyette idiler. Binâenaleyh derhal bu bi-ma'na tecrübeden ictinap edildi; çünkü -Fahişenin müşterisine ne ceza vermeli? Cürmünü tayin eden ölçü nedir? Kadın beden ve nazı alıp satmak mı? Fahişe müşterisini kim tayin edecektir?

Kadınlar Komisyonu bu teklife şiddetle itiraz etti. Halk Adliye Komiserliği murahhasının "Mademki cürüm ölçüsünü kat'î surette tayin mümkün değildir, o halde müşterileri cezalandırmak meselesi kendi kendine ref'olur" nokta-i nazarı galip geldi.

Fakat komisyon müşterilerini kanunen mesul addettiyse de fahişelikten istifade edenleri, manen zem ve takbih etmek suretiyle rey verdi.

Komisyonun neşrettiği mukarrerat listesinde umumen fahişelik vasıtacıları (tellalları) zahmet mukabili olmayan kazançla me'luf şahıslar sıfatıyla kanun huzurunda mesul tutulmaları gösteriliyor. Bu mukarrerat dairesinde pek yakında Halk Komiserliği Şûrâsına bir kanun layihası tevdi edilecektir. Bu layiha fahişe tellallarının veyahut kadınları fahişeliğe sevk edenlerin tecziyesine ait olup Beyne'd-devair Komisyon tarafından tertip edilmiştir.

Şimdi biraz da fahişeliğin azalmasına hizmet eden sırf ilmî tedabirden bahsedelim: Kadınlar arasında çalışan şubeler bu tedbirleri ittihaz ve icrasına ciddi bir surette iştirak etmelidirler.

Hiç şüphesiz kadın mesaisine gayri kâfi ve pek az ücret itası Şûrâlar Rusya'sında kadınları muhtelif şekillerde fahişeliğe tahrik eden amillerden biri olmakta berdevamdır. Erkeklerle kadınların mesaisine mukabil verilen ücret kanunen müsavidir. Fakat kadınlar ekseriya hafif ve ehemmiyetsiz hizmetlerle meşguldürler.

-Daha var-

***

Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı

Yazan: E. Varga **Tercüme eden: H. Y. V.**

6

(...)

***

Ahmed Cevdet Bey'e

Sosyal Demokrat Fırkası'ndan:

İkdam ceridesinin 8980 numaralı nüshasında Viyana'dan mektup namı tahtında amele, işçi teşkilâtı ile sosyalizm hakkında okunan bendin muhteviyatı ve Ahmet Cevdet Bey'in mütalaası olan baş makalede:

"Hiçbir memlekette görülmeyen bir sıkıntı içinde yuvarlanan, hatta iktisadî merdivenin daha ilk basamağına bile ayak atmamış olan İstanbul'da en mükemmel ve mücehhez memleketlerde bile perişanîyi mucip tecrübeler netayicinin neden ibaret olduğunu kestirmek için çok zihin yormak istemez. İşi ve mahsulâtı olmayan ve fabrika namına tüten bir iki ocaktan başka bir şeyi bulunmayan, ahalisinden yüz binlercesi işsiz duran, zaten gayri tabiî bir pahalılık su-i istimali içinde boğulan bir şehre serveti taşmış bir Avrupa ülkesi mikroplarının aşılanmasından bir hayır beklenir mi! Hiçbir şey kalmadı da bize sosyalistlik kaldı öyle mi? Şu el başılarının gafletlerine bakın ki Avrupa'nın iktisaden katlanması esbabını müzakere edecek olan Cenova Konferansının karşısında avamil-i iğtişaştan ârî ve çalışmaya müstaid ve müheyya bir Türkiye teşhiri yerine fena tohum ekilmiş bir memleket arz etmiş olacağız. Avrupa sermayedârânına ahlakı bozulmuş bir Türkiye yerine sosyalizm ile yolunu şaşırmış bir Türkiye çıkaracağız."

gibi bir takım haksız ve hesapsız mütalaaların görülmesi nazar-ı hayretimizi davet etti. Emin olmalıdırlar ki sosyalistlik fikri ve mesleği küçük büyük her memleket için lâzımü'r-riaye bir tariktir. İlm-i içtimaî tahsil eden insanlar iyi bilirler ki hazret-i Adem'den beri zuhura gelen insanlar birbirlerinin ihtiyacât-ı zaruriyelerini temin, her suretle müctemian temin-i maişet ve tesis-i mevadd-ı hayatiye eyledikleri ve hatta yekdiğerine muavenetle teshil-i umûr-ı hayatiye kıldıkları bu insan kitlelerinin milliyet ve diyanet prensipleri ile mücehhez olarak azar azar bir takım muhaverat, mücadelât, muharebat, mukatelât zuhur ettiği ve mütebayinü'l-efkâr olan bu kitleler beynlerinde zahir olan müsavatsızlık ve adaletsizlik yüzünden ve bahusus kısm-ı küllîsi cehlen ve zuafadan bulunan sanayi-i akliye ve bedeniye ashabının temin-i maişetlerine suret-i zahirde görünen ashâb-ı sermayenin hakikatte işçileri köle ve kul gibi kullanarak ve menfaatlerinin temininde o biçarelerden müstefid olarak menfaat-i zatiyelerini temin eden patronun işçilere yaptıkları adaletsizlikleri düzeltmek için ve

adl ü hak dairelerinde zayıfları sıyanete ve esaretten halâsa çalışan sosyalistliğin aleyhinde yürüttükleri fikirleri takbih etmemek ashâb-ı vicdanın ellerinden gelemez. Sosyalistlik hiçbir zaman hiçbir memleketin iktisaden, içtimaen bozulmasına çalışmamıştır. Fena tohum dahi ekmemiştir. Avrupa sermayedârânına karşı Türkiye'nin ahlakını hiçbir zaman Sosyalistlik bozmamıştır. Türkiye'ye zaruret hali o getirmemiştir. Ancak Türkiye'nin mevkiini küçülten İstanbul'daki vesait-i terbiye-i ictimaiyenin, daha doğrusu maarifin ve mekâtibin noksanıdır. Ve ashâb-ı sermayenin o zavallı işçileri gayrı meşru ve uşak ve köle gibi kullanmalarından ve kendi menafi-i zatiyelerini o biçare işçilerin menafi-i umuıniyelerinden bi'l-ihtilâs zulüm ve taaddi içinde temin ettiklerini kabul etmeyen ehl-i hakikat var mıdır? Sosyalistlik fikrinin, hiçbir ferdi felâkete sevk etmediğini, bilakis zuafayı, gurabayı ve fukarayı her suretle himaye ettiğini bilmemek kadar haksızlık tasavvur olunur mu? Sosyalizm ve gavamızı küçüklerin gasp olunan haklarını ashâb-ı sermayeden istirdada ve işçileri esaretten kurtarmaya çalıştığı ashâb-ı vicdanın malumlarıdır. İşçileri türlü türlü suretlerle iğfal ve onları istedikleri kalıba dök[*tük*]ten sonra ve hatta o biçarelere büyük büyük fabrikalarda âlât-ı harbiye, top tüfek ve saire imal ettirdikten sonra, o zavallı işçilerin ellerine âlât-ı cariheyi verip türlü türlü tekrimat ve tazimatla, ve tavzihat ve telkinatla birbirine karşı mudarabeler, muharebelere sevk etmek cüretinde bulunan büyük adamların temin ettikleri fevaid-i maddiye ve maneviyeye sahib-i makalenin nazar-ı dikkatini celp etmesi lazım gelir.

Sahib-i makale düşünsünler ki çok senelerden beri devam eden ve Türkiye'yi rahnedar eyleyen ve daha doğrusu ağlanılacak hale getiren sosyalistler değil, yüz binlerce zavallıyı bigayri hakkın feda eden muhtekirînin ihtikârlarıdır. Binaenaleyh dünyanın temeddününe büyük büyük hizmetler eden sosyalizm mesleğinin öyle ötekinin berikinin fikriyle, tahakkümüyle su-i istimal edildiğine hakiki sosyalistler tahammül edemezler. Asır bizimdir. Sosyalizm asra hâkim oldukça hastalıklar azalır. Ve muhakemesiz makaleler düzelir ve tükenir.

Kâtib-i Umumî: **Mehmet Esat**
Müessis ve Reis: **Doktor Ziya**
(İleri)

***

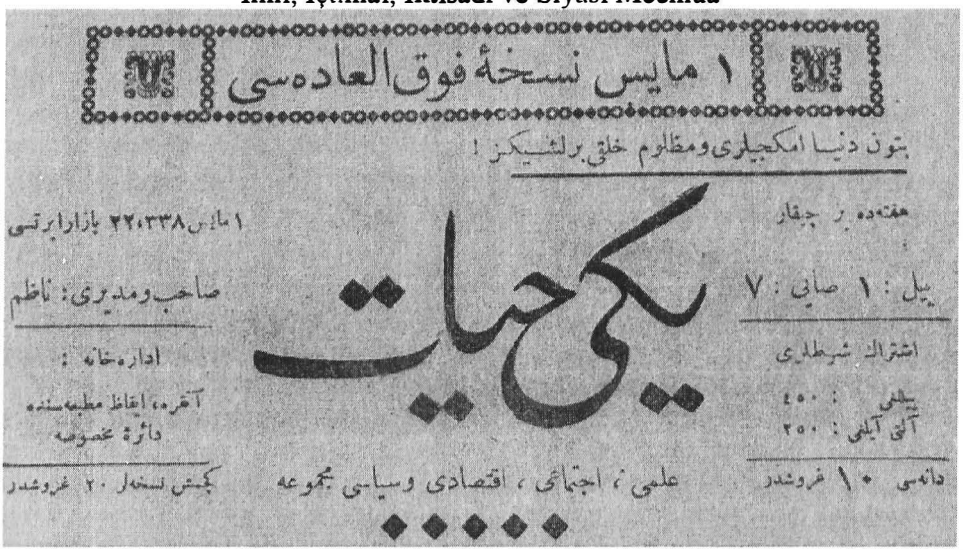
Mecmuamız amele bayramı olan 1 Mayıs tarihinde otuz iki sahife olarak intişar edecektir.

1 MAYIS NÜSHA-İ FEVKALÂDESİ

Bütün Dünya Emekçileri ve Mazlum Halkı Birleşiniz!

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Haftada Bir Çıkar

Yıl 1, Sayı 7

İştirak Şartları: Yıllığı 450, Altı Aylığı 350, Tanesi 10 Kuruş

Geçmiş Nüshaları 20 Kuruştur

1 Mayıs 338 - 1922 Pazartesi

Sahib ve Müdîri: Nazım

İdarehane: Ankara, İkaz Matbaasında Daire-i Mahsusa

MÜNDERİCAT

1. **1 Mayıs (Şiir)**
2. **Karl Marks – Meslek-i İçtimaîsi**
3. **Lenin – Vladimir İlyiç Ulyanof**
4. **1 Mayıs Bayramı**
5. **Saadet İçin Yegâne Yol**
6. **Tahtlar ve Tahtı Kuranlar**
7. **Sana Söylüyoruz Genç Komünist**

8. **Muhacir Kız (Şiir)**
9. **Cadı**
10. **Bir Ders (Şiir)**
11. **Rusya'da Açlık**
12. **Bir Mektuptan**
13. **1 Mayıs**

Ankara İkaz Matbaası

1 Mayıs

Bundan otuz üç sene mukaddem (1889) senesi ikinci defa olarak Paris'te toplanan Avrupa Sosyalistleri, Beynelmilel İkinci Sosyalist Kongresini teşkil ve Bir Mayısı kendilerine bayram ittihazıyla tesid etmişlerdi.

Bu günden itibaren bütün dünya işçi ve çiftçi halkı yekdiğerine meslek arkadaşı namını vererek müzaheret ve tesanüd söz birliği etmişlerdi. Bu kongrenin en mühim mukarreratı[nı] saât-ı mesainin sekize tenzili, askerlik hakkında teati-i efkâr ve harp aleyhtarlığı teşkil ediyordu.

1890 senesinde Paris'te, Viyana'da ve Avrupa'nın bütün büyük şehirlerinde içtimalar yapan sosyalistlerin bu mütesanid ve yekdiğerini müebbed içtimaları, burjuva devletlerinin hoşlanmayacağı işçi ve amele teşkilâtına canlı bir varlık ve cereyan vermişti. Bu hal karşısında bütün burjuvalar amelenin kendi aleyhlerine ayaklanarak büyük bir ihtilâl çıkarmalarından endişe ediyorlardı.

Birkaç sene sonra işçi ve amele kadınlar dahi bu cereyanın muakkibi oldu ve erkeklerle beraber 1 Mayısı tebcil ediyorlardı.

Bundan ürken burjuvalar ve ellerindeki hükümet adamları birçok vesilelerle bu cereyanın önüne geçmeye, menfaatlerini yıkıp deviren bu işçi ve çiftçi ittifakının kuvvetli varlığının mahvına olanca mevcudiyetleriyle çalışıyorlar idi.

Bilhassa İkinci Beynelmilel Sosyalist Kongresi'nden sonra işçi ve çiftçi halkın bu "Bir Mayıs"ı en mukaddes bayramları addetmeleri ve bu gün hiçbir işçi ve amelenin çalışmamaya ahd ü peymanla tatil-i eşgal etmeleri âtî hakkında burjuvaları pek ürkütüyordu.

Bu İkinci Beynelmilel'in içtimaında ileri gelenlerden bir zat kürsüden umuma hitaben:

"Bir Mayıs'ı takdir ve takdis etmeyen bir kimse işçi ve amele indinde makbul olamayacaktır" diye bağırıyordu.

1914 senesinde Garp emperyalist zimamdârânının vücuda getirdikleri kanlı harp 1915 senesinde daha ileri götürülerek Almanya'da olsun, Fransa ve İngiltere'de olsun, bilumum işçilerin ve Sosyalistlerin müzaheretleriyle harbi daha büyük bir şiddette devam ettirmekte, gerek asker ve gerek cephe gerisinde fabrikalarda çalışarak her gün bir tarafın işçi ve amelesi diğer tarafın işçi ve amelesini kırıp öldürmekte iken, burjuva hükümet adamları kendi menafi-i samimiyeleri için ortaya attıkları vatan müdafaası gibi sözlerle ameleyi ve işçiyi maharetle kandırarak daha muhrip vesait ihzar ve temin eyleyebilmek için geceyi gündüze katarak çalışıyor ve çalıştırıyorlardı.

Dört senedir kapitalistlerin ağır hançerleri altında akan amele kanı, Avrupa'nın bütün topraklarını kanla yoğrulmuş bir bataklık haline getirmişti.

Harp dolayısıyla bilumum işçi ve amelenin Bir Mayıs bayramını tamamıyla müşterek bir surette tesid edememeleri kapitalizm ve emperyalizm taraftarlarını sevindirmişti. Şimdi ise kapitalistlerin vücuda getirdikleri bu kan ve vahşet âlemini hitama ermiş zannedenler vardır.

Fakat on beş milyon şehit ve bir o kadar da malul veren ve milyarlarca harp borçlarını ödemeye mahkûm edilen (proletarya) sınıfının bugünkü sefalet-i hayatiyeleriyle yine otuz milyona karîb bî-kes ve bî-vâye kalan ihtiyar, genç, kadın ve çocuk yetimlerin sırtlarından da çıkarılacak yeni yeni vergilerin itasına mahkûmiyetleri kapitalizm ve emperyalizm zimamdârânına bu milyonlarca mazlum kitlenin her türlü muamelelere serfüru edecek kuvvetsiz ve kudretsiz bir hale geldikleri ümidini vermişti. Burjuvaların bu galibiyeti artık İkinci Beynelmilel'in hükmünü sukut ettirmişti.

4 Ağustos 1914 - Alman ve Fransız sosyalistliğini kendisine mal edinmek isteyen bir takım hayâsızlar harp kredisini himayelerine alarak emperyalizm ve kapitalizm için aleyhtar cereyan tevlid edecek kuvvetlerin imhasını, her türlü mukarreratı meşru telakki ederek, imzada bir beis görmemişlerdi.

Fakat Karl Marks mesleğinin hakiki mücahitleri Enternasyonal'in düşüncesini dimağlarında daha canlı ve alevli surette yaşatıyorlardı. Bütün dünya amele ve işçileri birbirleriyle anlaşmak ve birleşmek ihtiyacını bugünkü gibi hiçbir zaman görmemişlerdi. Zira burjuvazinin bütün cihan kitlesini ve bilhassa proletarya sınıfını daima esaret boyunduruğu altında bulundurup ezmek ve bütün cihan memalikini istedikleri gibi taksim etmek gayeleri anlaşılmış idi.

Bern'de vuku bulan bir içtimada sosyalist maskesiyle her tarafa sokulabilecek burjuva casusları toplamaya uğraşılıyordu. Bu müfteris komitenin imhası hususunda sarf-ı mesai eden en büyük sosyalistlerden Karl Liebknecht, Roza Lüksemburg bu mücahedenin kurbanları oldu. Garp'ta, Balkan yarımadasında, Şark'ta ve Amerika'da sermayeci sınıfı ile proletarya sınıfının daimî bir mücahedesini teşkil eden mahal mahal ihtilâller zuhur ediyordu. Böylece bütün cihan proletaryası Karl Marks mesleğinin sancağı altında birleşmeye karar verdiler. Almanya'da, İngiltere'de, Fransa'da, İtalya'da, Avusturya'da, Macaristan'da, Balkan yarımadasında, Estonya'da, Rusya'da, Japonya'da, Amerika'da bu cereyan önüne geçilemez ve her rast geldiği

haili yıkıp deviren bir kuvvet olarak inkişaf etmekte ve cihan siyaset ve iktisadiyatını yeni bir âleme ve yeni bir hayata doğru sürüklemektedir. 1917 senesinde Rusya'da başlayan hareket Avrupa'ya ve bütün cihan proletaryasına hareket işaretini vermiş bulunuyordu. Bu dakikada Rusya İmparatoru Çar Nikola'nın, Alman İmparatoru Kayzer Wilhelm'in, Karl Habsburg'un ve daha büyük küçük birçok kral ve prenslerin taçlarını başından, tahtlarını altından uçuruyordu.

Bugünkü Bir Mayısı tesid eden bütün cihan proletaryası kapitalizm ve emperyalizmin mahv ve inkırazına ve kendi saadet ve hürriyetlerini kurtarmaya azmetmiş büyük bir imanın yekvücut tezahürüne şahit oluyor. Kralların, prenslerin taçlarını, tahtlarını deviren bugünkü mazlum beşeriyetin Lloyd George'ların ve hempalarının sernigûn olduklarını görmekle de bahtiyar olacakları gün pek yakındır.

***

1 Mayıs

Mayıs bütün sinemizin süslü güzel gelini
Sanatının elmasıyla tezyin eder kendini
Kalbindeki gizli aşkı mesaiyi benimser...
Demir renkli çehresinde altın nuru gülümser.
Doğdu bugün medeniyet insaniyet güneşi
Kapitalist hayatının söndü artık ateşi.

***

Nasırlanan ellerinde emekçinin şan vardır.
Ey emekçi vur çekici, vur oturma şan arttır
Bir Mayısın hatırası sevdasıdır ebedî
İnsanların gözlediği kutlu bayram bu idi
İşte bütün insanlığı tesid eden gün bugün
İşte bize pek sevinçli meserretli bir düğün.

***

Ayrı yoktur bu meslekte işçi birlik koludur
Bu mesut gün dertleşmenin en birinci yoludur
Kutlu olsun bu mübarek, ferihli gün arkadaş
Bugün sanat çiçeğiyle taçlanıyor her bir baş.

Saraçoğlu

***

Karl Marks
Meslek-i İlmîsi

Karl Marks buharlı makinelerle işletilen fabrikalarda çalışan işçilerin gittikçe miktarı ve sefaleti arttığı bir devirde, geçen asrın iptidalarında dünyaya gelmişti. O zamanın âlimleri, nazariyatçı sosyalistleri insanlar arasındaki fenalıkları görüyor ve tenkit ediyordu. Gündelikçi işçiler ve bütün emekçiler siyah bir sefalet içinde yaşıyor, on binlerle erkek ve kadın işsizlikten ıstırap çekiyordu. Diğer taraftan servet, sermaye mahdut kimselerde toplanıyordu. Cesim bankalar teessüs ediyor, müthiş bir burjuvazi, bir zengin sınıf, bir sermayedar sınıfı günden güne büyüyor, kuvvetleniyordu. Âlimler ve nazariyatçılar içinde bu cesim sermayelerin, servetlerin ödenmemiş, çalınmış emekçi hakkından teraküm ettiğini görenler ve söyleyenler vardı, fakat bu fenalığa karşı doğru yolu, mübareze ve inkılâp yolunu gösteren yoktu. O âlimler de insanların cemiyetinden fenalığı, sefaleti, ıstırabı kaldırmak, yeni bir cemiyet kurmak istiyorlardı. Öyle bir cemiyet ki onda bütün insanlar çalışacak ve müreffeh olacaktır.

Çalışmak müşterek, istihsal umumî ve merkezî olacak, herkes arzusuna ve ihtiyacına göre cemiyetin ambarlarından, mağazalarından alıp kullanacak, istihlâk edecekti. Muharebeler, nizalar kalkacak, bütün insanlar bir kardeşlik ömrü sürmeye başlayacaktı. Bu dünya cenneti husule gelmek için bu âlimlere göre ne yapmak lazımdır, bilir misiniz? Layihalar ve kanunlar. Âlimler düşünecek. Yeni cemiyetin nasıl kurtulması ve idare olunması lazım geldiğini kararlaştıracak, layihayı yazacak, kanunu tanzim edecekti. Onunla zenginlerin, bankerlerin huzuruna çıkacaklar, onlara şöyle diyecekler: "Siz de tasdik ediniz ki içinde yaşadığınız cemiyet adaletle kurulmuş değildir; insanların bazıları kâşanelerde, bazıları kulübelerde, mezbelelerde yaşıyor, çalışanlar sefalet çekiyor. Buna sizin de kalbiniz kail olmaz, elbette siz de bu fenalıkları düzeltmek, fukaranın ıstırabına hatime çekmek isterseniz. Bakınız biz ne güzel usuller bulduk, ne mükemmel kanunlar tanzim ettik, bunları tatbik edersek cümle âlem müreffeh olur. Haydi geliniz, buna razı olunuz, şimdi bir sefalet ve ıstırap ocağından başka bir şey olmayan seyyaremiz bütün beşeriyet için cennet kesilsin, her fenalık, haksızlık, adaletsizlik kalksın, kin, garez, düşmanlık unutulsun, insanlar ebedî kardeşlik ve barışıklık içinde yaşasın gitsin."

Âlimler düşündükleri gibi hareket ettiler; kâğıt üzerinde kendilerince kusursuz bir içtimaî nizam kurdular, kitabını çıkardılar, gazetelere yazdılar, çizdiler, zenginlere müracaat ettiler, yalvardılar, yakardılar. "Merhametiniz, insafınız, vicdanınız yok mu sizin?" dediler, fakat bütün sa'yleri boşa gitti, sözleri sermayedar ve istismarcı sınıfın sağır kulağına girmedi. Onlar da bezirgân güruhunun merhameti, insafı, vicdanı olmadığını pek geç anladı. Hatta bazıları bu geç anlayışın cezasını çekti. Menfalarda, zindanlarda çürüdü. O âlimler içinden çıraklıktan fabrikatörlüğe kadar yükselen, zenginleşen ve maksadı uğrunda servetini feda eden biri var idi. Robert Owen tesmiye olunan bu İngiliz âlimi fabrikasındaki ameleye sıhhî ve havadar evler yaptırdı, çocuklarına mükemmel mektep açtı, hastalarına baktı, çalışmak saatlerini azalttı ve

bu sayede istihsalin arttığını görerek diğer fabrika sahiplerine müracaat etti. "Ameleye bakarsanız ziyan değil kâr edersiniz, cansız makinelerinizi yağlayıp temizliyorsunuz da canlı aletleriniz olan ameleye neden bakmak istemiyorsunuz" dedi, fakat kimse kendisini dinlemedi ve taklit etmedi.

Bunu görünce bütün servetini propaganda uğrunda sarf etti. Kendisi de geceli gündüzlü fikirlerini neşrederek gayesine vasıl olmaya çalıştı. Fakat hiç muvaffakiyet elde edemedi. İşte Karl böyle bir devirde âlimlerin gittiği yolun yanlış bir yol olduğunu, kurtuluşun ancak mübareze ve inkılâp ile temin olunabileceğini keşfetti. O da bu yeni yoldan yürümeye, işçileri birleştirmeye, teşkilâtlandırmaya başladı. Şimdi işte görüyoruz ki bütün o sermayedarları ikna ile, merhametlerini, insaflarını tahrik ile dünya cennetini kurmak isteyen âlimlerin mesleği "Ütopi - hülya" diye atıldı, Karl Marks'ın sınıfî teşkilât ve mübareze yolu gittikçe miktarı artan cümle cihan emekçileri tarafından takip olundu. Nihayet ilk muzafferiyet olmak üzere Rusya proleter inkılâbı husule geldi. Ve şu anda umum cihan proleterlerinin aynı yoldan içtimaî inkılâba erişeceği günün arifesinde bulunuyoruz.

Karl Marks mübareze ve inkılâp yolunu tarihi tetkik ederek keşfetti. Son asırlarda burjuvazi de büyük bir inkılâp vücuda getirmiş feodallerin, aristokratların, kralların ve onlara tâbi senyörlerin hâkimiyetine hatime çekmiş, onların yerine kendi geçip cemiyeti kendi idaresi ve kanunları ile idare etmeye başlamıştı. Burjuvazi bu muzafferiyeti ancak mübareze ve inkılâp yoluyla kazanmıştı. Burjuvazi kralların, senyörlerin atıfetine, merhametine, adaletine müracaat etmemiş, onların vicdanına dokunarak meramına nail olmamıştı. Uzun uzun kuvvetlenmek ve teşkilâtlanmak için çalışmış, ticarete, sanaâte hâkim olarak mühim bir sınıf haline girmiş, ondan sonra sesini yükseltmiş, bütün kuvvetiyle gürlemiş, diğer sınıflarla birleşmiş, silâhlanmış, isyan etmiş, savaşmış ve muzaffer olmuştu.

Karl Marks sade burjuvazi inkılâbını tetkik ile iktifa etmedi. O bütün tarihi ve tarihten evvelki devirleri tetkik, insanlar cemiyetinin şimdiye kadar geçirdiği medeniyet safhalarını mütalaa etti.

Cümlesinin değişmesine iktisadî amillerin sebep olduğunu büyük bir vuzuh ile meydana koydu.

Gördü ve gösterdi ki; insanlar avcılıkla geçindiği vahşet devrinde kimse kendi geçinmesinden fazla istihsalde bulunamadığından çalışan ve çalıştıran yoktur. Hepsi erkek kadın, genç ihtiyar çalışıyor, çalışmayı, işi aralarında yaşa, nev'e, iktidara ve maharete göre taksim ediyorlar. Bu taamla mecburî ve zarurî bir bölümdür. Tahakküm, istismar yoktur.

Birinin veya birkaçının rahat rahat oturup diğerlerinin emeğinden, çalışmasından istifadesi yoktur. Birinin veya birkaçının kendi keyifleri ve menfaatleri için diğerlerine emrettiği yoktur. Her ne olursa umum için, umumun menfaati için ihtiyar ediliyor, başkasının emeğinden istifade etmek o kadar imkânsız ki muharebede mağlup olanlar esir edilmiyor, imha olunuyor, mağlup edilemeyen insanlar da adi bir av gibi parçalayıp etini yemekten kalıyor [?].

Sonra yine gördü, gösterdi ki: Çobanlık ve çiftçilikle geçinilen bedavet devrinde insan maişetinden fazla istihsal yapabiliyor ve hemen istismar baş gösteriyor. İnsanlar hür ve esir olarak iki kısma ayrılıyor, çalışan ve çalıştıran sınıflar meydana çıkıyor. O zamandan beri sınıflar arasında daimî bir cidal, bir mübareze başlıyor. Ve zamanımıza kadar devam ediyor.

Teşkilâtlanamayan, içtimaî bir ehemmiyet kazanamayan sınıflar daima zulüm ve gadr altında ezilip kalıyor. Yalnız iktisadî vesaiti eline geçiren içtimaî ehemmiyet sahibi, büyük, kuvvetli sınıf haline girebilir, hâkimiyet için mücadeleye girişebilir ve bunun neticesi olarak mağdur ve mazlum sınıf bir gün gelir ki üstlerinde tahakküm edenlere, kendilerini istismar ile hâkimiyeti alarak bütün cemiyete kendi meramını, iradesini kanun olarak kabul ettirebiliyor. Nihayet zamanımız tetebbu ile uzun uzadıya tevaggul eden ve her türlü tebeddülâtını iktisadî amilleriyle birer birer keşif ve izah eden Karl Marks, bugünkü istismarcı sınıfın, burjuvazinin de hakkından gelecek olan sınıfın proleterler olacağını görüyor ve gösteriyor.

Proleterler burjuvazi istismarının yarattığı bir sınıftır. Makine istihsalâtı eski tezgâhları kapattı; makine ziraatı eski sabanları istimalinden dışarı attı. Serbest sanat dükkânı kapadı, fakir köylü tarlasını terk etti. Hepsi burjuvazyanın fabrikasına, maden ocağına gündelikle işçi olarak girdi. Proleterler öyle bir sınıftır ki şahsî mülkiyet sahibi değildir. Ve olamaz. Makinelerde çalışmak için bir çırak kâfidir. Zamanımızın işçisi makinenin bir manivelası, bir çarkı gibidir. Eskisi gibi yevmiyelerden para arttırıp müstakil bir dükkân sahibi olmak artık mümkün değildir. Küçük sanatçıların miktarı azalıyor, daha da azalacaktır.

Küçük sanatçılık mahvolmaya mahkûmdur. Yalnız büyük fabrikalar, büyük istihsal yaşayabilir. İktisadî teşebbüsler öyle bir cesamet kesb ediyor ki onlar artık bir adamın değil bir şirketin.. bir bankanın eline geçmesi zaruridir. Fabrikalar, madenler, şimendiferler posta vapurları... ilh. üzerinden şahsî mülkiyet kalkıyor. Ve büsbütün kalkacaktır. Tamamıyla şahsî mülkiyetten mahrum proleter sınıfı çoğalıyor, kabarıyor ve gittikçe çoğalacak, kabaracaktır.

Proleter sınıfının menfaatleri burjuva ve kapitalist "zengin sermayedar" sınıfının menfaatleriyle taban tabana zıttır. Kapitalistler işçileri çok çalıştırmak, az ücret vermek ve böylelikle kendi kazançlarını, temettülerini attırmak isterler. Proleterler de bunun aksine hem teneffüs ve tatil saatlerini hem de yevmiyelerini arttırmak, kendilerine mümkün olduğu kadar refah ve rahat temin etmek isterler. Bu iki zıt maksadı telif etmek kabil olamaz.

Burjuvazi istihsali kazanca göre icra eder; muhtaçları düşünmez, paralılarını düşünür, bunun için burjuva istihsali hiçbir zaman tanzim edilemeyecektir. Nerede kâr görülürse oraya fazla fazla mal, emtia gönderiliyor. Bunun üzerine fiyatlar düşüyor, fiyatların düşmesi sebebiyle istihsal tatil ve tenkis ediliyor. Bazı fabrikalar kapanıyor, birçok işçiler işsiz kalıyor. İktisadî buhran baş gösteriyor. Burjuvazi bu buhranların da önünü alamıyor, işçilerle sermayedarlar arasındaki ziddiyet artıyor.

Burjuvalar birbirleriyle de rekabet sahasında mübareze ediyorlar, bu mübareze zayıfların mahvını intaç ediyor. Küçük sermayedarlar bir takım şirketlerin ve banka-

ların anonim "isimsiz" şirketleri haline iniyorlar. Cesim cesim sendikalar, tröstler vücuda geliyor. Bunlar da millî birlikleri halkediyorlar. O zaman her milletin burjuvazisi diğer milletlerin burjuvalarıyla mübarezeye girişiyor. Bunun da neticesi olarak umumî muharebeler zuhur ediyor. Bu muharebelerin de sonu burjuvazi için mühlik buhranlı oluyor. Burjuvazi bütün bu zıddiyetlerle, mübarezelerle, buhranlarla baş edemeyecek ve nihayet bir gün mağlup olarak ortadan kalkacaktır.

Burjuvazinin mağlubiyeti gittikçe kuvvetlenen, teşkilâtlanan proleter sınıfının mübarezesiyle daha çabuk vukua gelecektir. Proleterler sefil, miskin fukara kitleleri halinde kaldıkça burjuvazi ne kadar düşerse düşsün yok edilemez, çünkü onun yerine hâkimiyet mevkiine geçecek sınıf yoktur. Fakat işçilerle sermayedar arasındaki zıddiyet esasen erkenden mübarezeye meydan vermiş ve yavaş yavaş proleterler de teşkilâtlanmıştır. Proleterler gittikçe anlıyorlar ki sermayedar sınıfı tufeyli olarak müreffehen yaşıyor ve bu sınıfın kazanç maksadıyla tanzim ettiği istihsal hiçbir zaman buhranların, muharebelerin önüne geçemez. Artık proleterler idrak ediyorlar ve edeceklerdir ki bir an evvel sermayedar sınıfının meşum hâkimiyetine, istismarına hatime çekmek ve kendi hâkimiyetlerini ilan ederek istihsalini kazanç ihtirasıyla değil ihtiyacı bertaraf etmek gayesiyle tanzim etmek elzemdir, o zaman proleterler her tarafta müsellah mübarezeye ve dâhilî muharebeye atılacaklar, burjuvazinin inzibat ve zecrî teşkilâtını mağlup ederek içtimaî inkılâbı halkedecekler, tufeyli ve istismarcı sınıfları kaldıracaklar, tedricen cemiyeti sosyalizme götüreceklerdir.

İşte hulasaten Karl Marks'ın mesleği, gösterdiği halâs yolu budur. Mübareze ve inkılâp yoludur. Muzafferiyeti kazanmak için birleşmek.. teşkilâtlanmak, elbirliğiyle mübarezeye atılmak ve kuvvetle burjuva hâkimiyetini kaldırarak proleter diktatörlüğünü ilan etmek yoludur.

Bu gayeye vusul için cümle cihan işçilerine hitap ederek diyor ki: "İçtimaî inkılâptan proleterler esaret zincirlerinden başka bir şey kaybetmezler. Bütün dünya işçileri birleşiniz!"

Karl Marks'ın hakiki mesleği ilme istinad eden bir inkılâpçılıktır. Her memlekette cesim sanaât ne derece ileri bulunursa bulunsun proleterler inkılâpçı ruhuyla hazırlanır ve beynelmilel teşkilâtlayanlarına, birleşmelerine metanetle, sadakatle sarılırsa Rusya'da başlayan içtimaî inkılâp her tarafa sirayet eder; dünya yüzünden kapitalin istismar ihtirasları sökülüp atılır, başkasının emeğinden istifade etmek hakkı istismarcı sınıflardan alınır, tedricen bütün insanlar beraber çalışan ve beraber müreffeh olan tek bir sınıf haline girer.

Son muharebenin doğurduğu azîm iktisadî buhran kapitalizmi sarsmıştır. Kapitalist devletler bu buhrana iktiham edemeyeceklerdir. Onların gittiği yol ihtiras, rekabet ve nihayet muharebe yoludur. Umum cihan proleterlerinin cesim teşkilâtı hakikati görüyor ve kapitalistlerin sürüklediği müthiş.. eskisinden daha müthiş muharebeler uçurumuna yuvarlanmayacaktır. Proleterler artık millî, vatanî yaldızlarla süslenen hapları yutmuyor. Proleter artık sefaletlerini, esaretlerini arttırmaktan başka bir şeye yaramayan muharebelere koşmuyor. Proleterler artık açlığa.. sefalete tahammül et-

miyor. Onlar Karl Marks'ın gösterdiği mübareze ve inkılâp yoluna doğru gidiyor. İradeleri kat'î, azim ve metanetleri büyüktür, muzafferiyetleri de muhakkaktır.

Türkiye emekçileri bu inkılâp yolunda umum cihan proleterleri yoldaşlarınızı takip ediniz, Karl Marks'ın açtığı halâs yolundan, mübareze ve inkılâp yolundan inhiraf etmeyiniz.

***

Lenin
Vladimir İlyiç Ulyanof

(11 Eylül 1918'de Petrograd Şûrâlarında Zinoviyef tarafından irad olunan nutuktan mealen tercümedir.)

Vladimir İlyiç Ulyanof (Lenin) 1870 senesi Nisanının 10'unda Simbir[s]k şehrinde tevellüd etti. 48 senelik ömrünün 30 senesini inkılâp işlerine vakfetmiştir.

Yoldaş Lenin'in pederi aslen köylü idi. İdil boyunda maarif müdürlüğünde bulundu. Bu esnada köy ve şehir mektepleri muallimlerinin muhabbet ve hürmetini kazanmıştı.

Y.[6] Lenin'in validesi 1912 senesinde vefat etti. Üçüncü Aleksandr Lenin'in büyük biraderini idam ettirmişti, o vakitten sonra zavallı kadın bütün valide muhabbetini Lenin'e hasretmişti.

Lenin de kederden, matemden, sinden beli bükülmüş validesini çok seviyordu.

Y. Lenin İdadiye Mektebini bitirdikten sonra Kazan Darülfünunu'nun Hukuk şubesine girdi. İdam olunmuş bir şahsın biraderi için payitaht darülfünunları kapalı idi. Y. Lenin talebelikte çok zaman kalamadı.

Talebe inkılâp harekâtına iştirak etiği için darülfünundan tard edildi. Ancak dört sene sonra imtihan vermeye imkân buldu. Fakat avukatlık hayatı yoldaş Lenin'i cezbetmiyordu. O başka bir yolda, inkılâp yolunda çalışmayı arzu ediyor, inkılâp harekâtı için bütün mevcudiyetiyle çırpınıyordu.

Y. Lenin eski İnkılâpçı - Halkçı nesli ile yeni İnkılâpçı - Marksist nesli arasındadır; Lenin İnkılâpçı - Halkçı teşkilâtını vücuda getiren şâyân-ı takdir simalara karşı hürmet beslerdi. Fakat hiçbir zaman kendisi bu zümreden olmamış, hiçbir zaman onların nazariyelerine iştirak etmemiştir. Zaten Lenin Halkçı - İnkılâpçı Fırkasıyla mübarezeye başladıktan sonra şöhret bulmuştur.

Ziyalılar içinden çıkan bütün inkılâpçılar gibi yoldaş Lenin de ilk inkılâp hayatını talebe teşkilâtlarında geçirdi. Kazan Darülfünunu'ndan tard edildikten sonra Petrograd'a giderek Marksistlerle ihtilâta başladı, fakat o zaman bu meslekte kimse-

[6] Y. Yoldaş kelimesine muadîldir.

ler gayet az idi. Halkçılar bütün ziyalıların efkârına hâkim idiler. Amele sınıfı ise siyasî hayata yeni uyanıyordu.

Genç Y. Lenin bir iki sene içinde Petrograd'da ilk amele teşkilâtlarını vücuda getiriyor, ziyalı Marksistleri etrafına topluyordu. Çok geçmeden edebiyat sahasında halkçıların eski lideri Mihailovski ile mübarezeye girişti.

(İlin) imza ile iktisadiyata dair birkaç makale neşrediyor ve bu makaleleriyle artık şöhret buluyordu. Ziyalı halkçı teşkilâtlarında bu makalelerden sonra heyecan müşahede olunmaya başladı: Siyasî hayata yeni bir sima doğuyordu.

Petrograd'da Y. Lenin diğer Marksistler ve bazı amelelerle "İşçilerin Halâsı İçin Mübareze İttifakı"nı teşkil etti.

Y. Lenin ameleler arasında büyük faaliyet gösteriyor, "ceza-yı nakdîler" hakkında risalesini neşrediyordu.

Y. Lenin kendine has bir aşk ile çalışıyor, geceyi gündüze katarak vaktini amele mahallelerinde geçiriyordu. Lenin'in hakiki yoldaşları pek azdı. O vaktin ziyalı inkılâpçıları Lenin'e karşı düşmanane bir vaziyet aldılar. Bir taraftan da kendisi polis takibatına maruz idi. Fakat yoldaş Lenin çalışıyor, tamamıyla yeni bir çığır açıyordu. Umumiyetle Lenin'in hayatında bir yenilik nazara çarpıyor, o daima cereyana karşı gidiyor, içtimaî siyasî hayatta yeni bir iz peyda ediyordu.

***

Y. Lenin 1890 ile 1900 arasında bir hayli zaman hapiste kaldıktan sonra Sibirya'ya nefyolundu. Menfada Lenin fen ve edebiyat vadisinde pek çok çalıştı ve birkaç eser yazdı. Bunların yalnız ikisi hakkında malumat vermekle iktifa ediyorum. Birincisi "Rus Sosyal Demokratlarının Vazifesi" risalesidir. Bu risale şimdi pek az okunuyor, fakat o zaman böyle bir risaleye büyük bir ihtiyaç var idi. O zamanlar daha amelelerin Çarizm aleyhine olan siyasî mübarezeleri ile proleterlerin (ecirler sınıfının) burjuvaziden mutalebatı ve sosyalizm yolunda mübarezeleri arasında nasıl bir irtibat bulunacağı hallolunmamıştı. Yoldaş Lenin bu risalesinde şimdiki Menşeviklerin safları olan "İktisatçılar"a zıt olarak şöyle diyordu:

"Biz amele fırkasının teşkilini siyasî hürriyet alınıncaya kadar bırakmamalıyız. Şimdiden, Çarizmin bütün zulmü altında, Çarizm ve burjuvazi ile mübarezeye girmiş müstakil amele fırkasını terk etmemeliyiz; bu teşkilâta kuvvet vermeliyiz." Y. Lenin bu menfasında "Kapitalizmin Rusya'da İnkişafı" namında tam manasıyla fennî bir eser dahi yazdı. Bu kitap her amelenin masasından ayrılmamalıdır. Onu burjuvazi profesörleri dahi büyük bir ilim eseri olarak kabul etmişlerdir. Menfada ve menfaya gitmeden biraz evvel Y. Lenin başka bir cephede daha harp açtı. Bu yeni cephe "Kanunî Marksistler"e karşı idi. Halkçılarla olan mücadelemizde "Kanunî Marksistler" bizim muvakkat müttefiklerimiz idi. Fakat Lenin'in hassas kulağı bunların daha ilk konserlerindeki falso notaları duydu. Bunların er geç bizden ayrılacağını hissetti.

"Siz burjuvazi taraftarısınız; siz mutlak onların saflarına geçecek ve amele ile kat'-ı alaka edeceksiniz. Siz hata ediyorsunuz, zira amele sınıfını bir gaye değil alet gibi telakki ediyorsunuz. Amele sizin için Çar aleyhine kullanılacak bir kuvvettir. Siz bu kuvvete hiçbir şey vermeden ondan istifade etmek istiyorsunuz. Affediniz. Bunu

yapmanıza müsaade etmeyeceğiz. Biz bu vakte kadar Çarizm ve burjuvaziye karşı mübareze ediyorduk. Şimdi size karşı da yeni bir cephe daha açıyoruz. Hakiki Marksistler biziz ve "Kanunî Marksizm"i reddediyoruz." Y. Lenin böyle diyordu.

***

Y. Lenin 1900'e doğru ilk defa olarak İsviçre'ye firar etti. Y. Lenin iki defa memalik-i ecnebiyeye firar etmiş ve bu ihtiyarî menfada birkaç sene geçirmiştir. Burada kendisinde duyduğu büyük cevvaliyeti nereye sarf edeceğini bilmiyordu. Tam bir âlim hayat-ı tedkikiyesi yaşayarak, günde 15 saat kütüphanelerde kitaplar arasında geçiriyordu. İşte bunun içindir ki bugün Y. Lenin en malumatlı Marksistlerden ve umumiyetle asrın ulemasından addolunuyor.

1901 senesinde en yakın yoldaşları Markof ve Potresov'la beraber "İskra - Kıvılcım" gazetesini neşre başladı. "İskra" tarihî bir gazetedir ve Lenin'in ismiyle merbuttur. Dostu düşmanı bu gazeteye Lenin'in İskra'sı namını verirlerdi. Zaten Y. Lenin nerede çalışmış ise -ister cemiyetlerde, ister gazetelerde, Merkezî Komitede veya şimdiki Halk Komiserleri Şûrâsında, mutlak o müesseseye, o teşkilâta Lenin'in şahsiyetini gösteren damga vurulur. Evet, İskra, Lenin'in İskra'sı idi. Bu gazetede çıkan meşhur makalelerinin birincisi "Nereden Başlamalı?" unvanıyla intişar etmişti. Bu makalesinde Lenin Rus İnkılâbından takarrüb eden amele hareketinin programını çizmiş, fırkamızın esasını ve ittihaz edeceğimiz ta'biyeyi göstermişti.

Bu makale Lenin'in "Ne Yapmalıyız?" unvanıyla neşrettiği eserin planı, zübdesi hükmündedir. Y. Lenin ne yazsa onun etrafında mutlak mübareze başlar. Kimse onun yazdıklarına karşı lakayt duramıyor. Y. Lenin "Ne Yapmalıyız?" eserinde inkılâpçı ruhuyla zamanının bütün meselelerini hallediyordu.

İskra İktisatçılara, yani şimdiki Menşeviklere ilân-ı harb etmişti. Bu gazete aynı zamanda, Sosyal Revolusyonerler ile de mübarezeye başladı. Düşününüz, 15 sene evvel bu fırka yeni teşekkül ettiği zaman içlerinde "Halk Azadeliği"nin meşhur hadimleri de vardı. Bu fırka sosyalizm yolunda çalıştığını ve "İskra"dan daha sol olduğunu ilan ediyordu.

İşte bu devirde, henüz genç olan Y. Lenin kalkıyor, bütün cihana bunların sergüzeşt-cû bir takım inkılâpçılar olduğunu ilan ediyordu. Y. Lenin onlara diyordu ki:

"Siz, içtimaiyûn, inkılâbiyûn, Sosyal Revolüsyoner efendiler, siz ancak küçük burjuvazi sınıfının nümayendelerisiniz. Başka hiçbir şey değilsiniz."

Y. Lenin Sosyal Revolüsyonerler hakkında bu sözleri sarf ettiği zaman ona herkes itiraz etmiş, kendisi için huysuz ve geçimsiz insan denilmiş idi. Fakat şimdi görüyorsunuz ki o zaman söyledikleri şimdi aynî hakikat olarak zuhur etmiştir.

İskra siyasî sahada teşkilât işleriyle uğraşarak etrafına dağılmış fırka yoldaşlarını topladı. Y. Lenin adım adım teşkilâtını topluyor ve 1903üncü senede fırkanın ikinci kongresi içtima ediyordu. Bu tarihî kurultaya Plehanof, Markof, diğerleri iştirak etmişti. Fakat daha o zamandan beri fırkanın hakiki reisi kendisi, Lenin idi.

Y. Lenin'i vuran, kesen, proleterlerin ittihadını bozan bir şahsiyet gibi gösteriyorlar. Fakat İkinci Kongrede tefrika müşahede edildiği zaman Lenin bütün kuvvetini buna mani olmaya sarf etmişti.

Y. Lenin herkesten ziyade amele harekâtının ittihadını takdir edenlerdendir. Ancak İkinci Kurultayda "Kanunî Marksizm"in yeni bir bayrak altında tekrar canlanmak istediğini hissetmişti; bu sebepten meseleyi en kestirme olarak halletti. Herkese şöyle dedi:

"Ben yalnız kalacağım, fakat İnkılâpçı Marksizm bayrağını kendi başıma yükselteceğim." Ve eski yoldaşlarından ayrıldı. İskra Menşeviklerin elinde kaldı, Lenin ise Bolşeviklerin ilk organı olan "İleri" gazetesini neşretmeye başladı.

Lenin'in bu taze himmetle çalışması sayesinde Bolşevizm Rus amelesi arasında son derece intişar etti.

1905inci senesi yazında Bolşeviklerin Birinci Kongresi toplandı (Bu tarihî içtima resmen Rus Sosyal Demokrat Fırkası'nın Üçüncü Kongresi namını almaktadır). Bu kongrede şimdiki Komünist Fırkasının temeli konuldu. Lenin daha o zaman burjuvazi tarzında cumhuriyet kurmakla iktifa edemeyeceğimizi söylemişti.

Daha o zaman bizim inkılâbın ancak bütün burjuvazi cemiyetinin içtimaî bünyesini, kuruluşunu kâmilen değiştirdikten sonra hitam bulabileceğini ilan etmişti.

1905 İnkılâbında yoldaş Lenin büyük roller oynamıştı, ancak haricen şimdiki inkılâpta olduğu gibi, göze çarpıyordu. O tarihte Petrograd Ameleler Şûrâsı'nı Menşevikler teşkil etmişlerdi. Fakat Şûrâlar her faaliyetlerinde Bolşevikleri takip ediyorlardı. 1905 İnkılâbı bastırıldığı ve aksi inkılâp galip geldiği zaman Menşevikler mahvolan inkılâp için ağlamaya başladılar ve amelelerin maalesef Bolşeviklere uymuş olduklarını itiraf ettiler. Lenin Petrograd Şûrâları'nın bir iki içtimaına iştirak etmiş, müzakerelerini görmüştü ve ben zannediyorum ki daha o zaman Birinci Ameleler Parlamentosu'nu gördüğü o hengâmede yoldaş Lenin'in dimağında gelecek şûrâlar hükümetinin şekli doğuyordu. Daha 1905'de yoldaş Lenin bize şûrâların doğar doğmaz ölen bir teşkilât olmadığını ve bu teşkilâtın beynelmilel proletaryanın ve bütün beşeriyetin tarihinde yeni sahifeler açacağını söylüyordu.

***

Geriye avdet edelim: 1906'dan sonra aksi inkılâp bütün dehşetini göstermeye başlıyor; Menşevikler tarafından inkılâbın cereyan ve esbabına ait yazılan felsefelere karşı biz de kendi felsefemizi arz ediyorduk, yalnız biz onlar gibi kanunî olarak eserlerimizi tabettiremezdik. Zira biz nâşir bulamayacağımıza emin idik. O vakitler Lenin'i merdümgiriz ve insanlar cemiyetine giremeyecek bir şekilde tasvir ediyorlardı. Menşevikler 1905 İnkılâbının baştan başa bir sehv olduğunu gösteriyorlardı. Onların fikrince ameleler fazla derece mutalebatta bulunduklarından kendileri inkılâbı mahvetmişlerdi. Lenin ise o zaman bunlara karşı söylüyordu ki:

"Siz bu hareketi anlamadınız, bu büyük inkılâp idi. Zira Moskova'nın içinde amelelerin müsellahan kıyam ettiği görüldü, zira cihan proletaryası bir aylık zaman için de olsa Petrograd'da Amele Şûrâlarının içtima ettiğini müşahede etti. İnkılâp tekerrür edecek, şûrâlar tekrar toplanacak ve mutlaka galip gelecektir."

Yoldaşlar, ben Lenin'in aksi inkılâp senelerinde gösterdiği faaliyetlerden az bahsettim, bu seneler ise onun faaliyetinin en parlak sahifelerindendir. Bu faaliyeti takdir etmek için onunla beraber uzak menfalarda yaşamalı idi. Lenin ikinci defa olarak

1907'de Avrupa'ya firar etti. Burada evvela Cenevre'de sonra Paris'te "Proletarya" ve "Sosyal Demokrat" gazetelerini birkaç arkadaşlarıyla beraber neşre başladı. Lenin bu gazetelerin ruhu mesabesinde idi, herkesten ziyade faaliyette bulunuyor, mamafih kendisi bu senelerde adeta bir dilenci hayatı geçiriyordu.

Böyle müşkül senelerde Lenin amele sınıfına gayet büyük hizmetlerde bulundu. Şimdi mübareze için milyonlar ile insanlar kalkmışlar, fakat o zaman herkes ölüm uykusuna varmıştı. Stolipin idaresi amele sınıfının göğsünde mezar taşı gibi duruyordu. Eski reisler inkılâba Fatiha okuyorlardı. Böyle bir zamanda inkılâp bayrağını yükseltmek, inanmak, beklemek, çalışmak, çalışmak, yine de usanmayarak çalışmak: Bu hakikatte büyük bir hizmettir. Lenin bu senelerde kütüphanede de pek çok çalıştı ve bu çalışmanın neticesi olarak iki sene içinde İnkılâbî Marksizme dair mükemmel bir eser-i felsefî vücuda getirdi.

Birkaç kelime de yoldaş Lenin'in muharebe ile olan alakası hakkında söylemek isterdim. Lenin daha muharebeden evvel Avrupa Sosyal Demokratlarına inanmıyordu, fakat onların nasıl olsa muharebeye muhalefet edeceklerine emin idi. Maateessüf yoldaş Lenin bu defa hükmünde aldandı. Alman Sosyal Demokratları harp istikrazına rey verdiler. Bu haberi ilk evvel "Vorwärts" gazetesinde okuduğumuz zaman inanmadık, fakat sonralar bunun hakikat olduğunu öğrendik. O zaman yoldaş Lenin'in ağzından çıkan sözler "İkinci Beynelmilel mahvoldu" cümlesi idi. Bugün bu bir hakikattir. Fakat o zaman? O zaman İkinci Beynelmilel'in rüesası "Bu olacak iş değil, Lenin bütün sosyalist âlemini tahkir ediyor" diye bağırıyorlardı. Lenin muharebe başladığı zaman Bolşevikler Fırkası namına beyanname neşrederek onda emperyalist muharebesinin vatandaş muharebesine tebeddülünü teklif ediyordu. Buna bazı sol sosyalistler muhalefet ettiler. Fakat Lenin hiçbir şeye bakmayarak kendi tebligatında devam ediyordu. Tabii yoldaş Lenin'in bu tebligatı beynelmilel burjuvazinin hoşuna gidemezdi. Alman burjuva profesörleri birçok kitaplar yazarak onda bir delinin zuhur ettiğinden, vahşi tebligatta bulunduğundan bahsediyorlardı. Bizler buna karşı "bir delinin budalalığı" sebebiyle bu kadar eser yazmaya ne hacet vardır? diyorduk; yoldaş Lenin çalışmasına devam ediyordu. Ve bugün Alman burjuvazisinin, yüz milyonlarla Rus amele ve köylülerinin mümessili olan bu "deli" Lenin ile muahedeler akdettiğini gördük. Yakın bir zamanda Rusya proletaryası Lenin'in şahsı vasıtasıyla bütün Avrupa'ya idaresini kabul ettireceğini müşahede edecektir.

1917 senesi Mart'ında yoldaş Lenin Rusya'ya avdet etti. Ben burada Lenin'in Petrograd'da oynadığı roller hakkında mufassal malumat veremeyeceğim, sizler yoldaş Lenin'in Temmuz günlerindeki rolünü biliyorsunuz. Proletarya tarafından hükümetin ele alınmasını yoldaş Lenin daha inkılâbın başında kat'iyen tensib etmişti. Yalnız mesele münasip vaktin intihabında idi. Temmuzda Lenin bunun daha vakti gelmediğini söylüyordu.

***

Lenin Temmuzda nasıl kat'î olarak şimdilik hükümeti almanın sırası olmadığını söylemiştiyse o senenin Eylülünde ameleleri hükümeti ele almaya faaliyetle teşvik etmişti. O zaman Lenin Finlandiya'da idi. Oradan bize mektup yazarak hemen "de-

mokratik şûrâyı" dağıtıp hükümeti kendi elimize almamızı tavsiye ediyordu. Bizim merkezî komite bu defa Lenin'in fikrine muvafakat etmedi. Düşmanlarımızın daha kavî olduğunu zannediyorduk. İşte o zaman Lenin kendi başına yoldaşlarının rızasını almadan Petrograd'a geliyor ve burada isyan çıkarmak için faaliyete, teşvikata başlıyor. Kerenski Lenin'i tevkif etmek için emir üstüne emirler veriyordu. Lenin ise bunlara hiç ehemmiyet vermeden isyanı hazırlıyor ve nihayet istediğine muvaffak oluyor. Şimdi herkesin nazarında Lenin'in takip ettiği yolun doğru olduğu aşikârdır. Biz Teşrinievvelde hükümeti almasaydık Teşrinisanide mahvımız mukarrer idi. Başka yol yoktu: Ya burjuvazi diktatörlüğü veya proletarya diktatörlüğü! Bu iki sual tarihin sahifesine kat'î olarak hakkolunmuştu. Hayatın girdabında Lenin'in dehası lazım idi ki "ya şimdi ya hiçbir vakit" diyerek öne atılsın, Lenin'in iradesi lazım idi ki bütün manileri iktiharn etsin ve tam vaktinde tarih-i beşeriyetin en büyük tebeddülâtını vukua getirsin. Amele sınıfı hükümeti aldıktan sonra ne gibi müşkülâtlar karşısında kalınacağını Lenin bilmeyenlerden değil idi. Yoldaş Lenin bunları çok güzel biliyordu. Fakat Teşrini evvel İnkılâbından başka çare yoktu. Teşrinievvel İnkılâbı, daha birçok inkılâpçının rolü inzımam etmekle beraber, herhalde onda dokuzu yoldaş Lenin'in eseridir.

***

O zaman bir karar vermek ne kadar müşkül idi, ben bilmiyorum yoldaş Lenin olmasa idi neler olurdu? Böyle ağır yükü kim kaldırabilirdi? Şûrâların, Fırkanın, hatta bir zamanlar Merkezî Komite'nin aleyhine kim yürüyebilirdi. Bu işi yalnız yoldaş Lenin yapabilirdi. Yalnız o Petrograd'ı, Rusya'yı, bizim fırkayı, bizim inkılâbı halâs edebilirdi. Şimdi Lenin'in "nefes almak" nazariyesine de kimse itiraz edemez. Bugün herkes için aşikârdır ki o zaman yegâne doğru yol zamandan kazanmak için mekândan feda etmek lüzumu idi! Böyle kerameti sabit olmuş zatın namı ölmemelidir ve ölemez.

Alman burjuvazisi August Bebel'in: "Sizin burjuvazi idarenizi sevmiyorum, sizin burjuvazi cemiyetinizin düşmanıyım" sözlerini hiçbir vakit affetmemişti. Fakat Bebel'in ihtiyarlığında burjuvaziyi methettiği ve bu sebepten nefsini de muaheze ettiği görülmüştü, Lenin ise hiçbir zaman nefsine böyle bir levm ve i'tab tevcih etmemiştir. Ve etmeyecektir.

Lenin hiçbir vakit burjuvaziyi methetmemiştir, o burjuvazinin ebedî bir düşmanıdır. Lenin bununla iftihar edebilir.

Lenin Teşrinievvel İnkılâbının en kızgın dakikalarında da şu şiiri tekrar ederdi:

Biz teşvik sesleri işitiyoruz.

Metih ve takdirin tatlı nağmelerinde değil,

Tehevvür etmiş düşmanın vahşi bağırışlarında..

Amele sınıfının düşmanı tarafından ilka olunan vahşi sesler Lenin için ne güzel ve teşvikkâr bir musiki idi. Düşmanlar hiddet ettikçe, köpürdükçe Lenin memnun oluyordu. Yoldaş Lenin hakkında şu iki mısraın iradı pek münasip düşer:

O yalnız bir fikrin meftunu idi,

Bir ve bütün mevcudiyetiyle sevdiği fikrin..

Evet, yoldaşlar, biz Lenin'in şakirtleri, onunla iftihar edebiliriz. Lenin beynelmilel komünistliğin ateşîn nâtıkı, beynelmilel proletaryanın ve sosyalizm inkılâbının hakiki mürşidi! Lenin beş asırda bir doğan hakiki bir reis simasıdır.

Yaşasın Yoldaş Lenin!

-Nutuk defalarla alkışlanmıştır.-

1 Mayıs Bayramı

Bayramlar insanların birliğini gösterir. Dillerin bir, inanışların bir, âdetlerin bir, geçinişlerin bir oluşu insanların ayrı ayrı varlıklarını, dirliklerini, birliklerini meydana getirir. Bayramlarsa o birliklerin asıl ruhlardaki kudretini gösterir ve tesid eder.

Fertlerin kendilerine; yaşayışlarına ve hallerine göre sevinecek ve sevindirecek saatleri, ayları, günleri vardır ki fertlere ait olan o dakikalar ve o günlerin sevinci bütün aileye de sirayet eder. Nişanlanan bir kız, sevdiğiyle evlenen bir delikanlı, nur topu gibi bir çocuğu dünyaya gelen ana veya baba o günde ve o günlerde sevinirler ve adeta bayram ederler. Aynı zamanda o sevinç ve o bayram onların ailesi efradını da sevindirir, güldürür ve hatta o kutlu gün ve o mutlu saat artık ferdin değil ailenin olur. Bu, cemiyetlerin fertlerle olan rabıtasını, fertlere olan incizab ve hürmetini gösterir ruhî bir hadisedir.

Cemiyetler, cemaatler, nihayet milletler de birer ferd-i manevîdirler. Onların da müşterek bir ruhu, müşterek bir vicdanı, müşterek düşünüşü ve müşterek bir kaygısı ve nihayet müşterek bir matemi ve müşterek bir sevinci vardır.

Yunanlılar İzmir'e adım atar atmaz ta Erzurum'da bir kurultay toplanması ve umum Anadolu'nun yavaş yavaş fakat emin ve metin bir surette ayaklanması, manevî fertler olan cemaatler ve milletlerdeki müşterek vicdanın ve müşterek elemin en canlı bir misalidir.

23 Nisan günü ise altı yüz bu kadar seneden beri şu toprakta, şu millet için kurulmuş olan yegâne meşru meclis olduğuna kani bulunduğumuz Büyük Millet Meclisinin meşkûr ve mebrur varlığını kutlar bir bayram olmuştur. Bu müşterek vicdanın, müşterek hissin bir tezahürüdür.

Erzurum Kurultayı mukarreratı, adeta "Vatan tehlikede" diye bağırıştı, "Vatanımız matem içinde" nidasıydı. Kulağı olan duydu, davrandı. Ve koştu. Bugün artık bütün efrat hep kulak kesilmiş; İzmir'e karşı saflar, cepheler vücuda gelmiştir. İşte bu iki hadise de fertlerin cemiyetlerle, milletlerle olan rabıtasını ve fertlerin mensup olduğu millete cazibesini gösterir bir hadise-i ruhiyedir.

Şimdi dinî bayramların, siyasî bayramların kıymetini siz artık hep şu ölçü ile ölçersiniz.

***

Ben, 1 Mayıs bayramı için ayrıca bir bahis açmak istiyorum. 1 Mayıs'ta daha başka, daha ince, daha mühim bir mahiyet vardır. İhtimal ki yanılıyorum, fakat düşünce bu ya, ben böyle bir kanaatteyim. Bakınız nasıl düşünüyorum:

Alelumum bayramlarda dikkat ediniz... Onlarda birer birlik alâmeti olduğu gibi bir de ayrılık şaibesi vardır. Geçen gün Yahudilerin Hamursuz bayramıydı. Ankara'nın bir iki mahallesi süslendi, bezendi. Güldü eğlendi. Anladık ki o birkaç mahallede ruhen birlik vardır. Fakat yine anladık ki Ankara'da ayrıca bayramı olan bir cemaat de vardır. Rumların, Ermenilerin Paskayla günleri de kendilerine mahsus birlik ve dirlik içinde geldi, geçti. Müslümanların bayramları da bittabi böyle gelip böyle geçiyor.

Güzel düşünenlerimizden biri bir gün, bir bayram günü bana demişti ki "Umum beşeriyetin, umum küre-i arzın bir bayramı olduğunu acaba görmeyecek miyiz?" Bu temennikâr sual bana otuz sene evvel sorulmuştu. Bugün sorulsaydı ona "İşte Bir Mayıs" derdim.

Evet, 1 Mayıs.. artık umum insanların, umum küre-i arzın bayramıdır. Ve bayramı olacaktır. Artık 1 Mayıs Bayramı insanları dinî, millî hislerle birbirinden ayırmıyor. Elinde çekiç, orak; kolunda ve parmaklarında, gözünde, insanları uyandırıp yükseltmeye kudret ve nur; kafasında insanları yaşatacak, rahat ettirecek bilgi ve duygu olan her insan, her çalışan ve hayr-i nâs olan her insan... İslam, Ermeni, Rum, Yahudi, Fransız, Alman, İngiliz, Çinli, Japonlu, hepsi, hepsi bugünde bir hisle birleşir, bir kanaatle sevinir ve bayram eder.

Başka bayramlarda daha başka bir ikilik, ayrılık şaibesi vardır. Dikkat ediniz, altında derin elemler göreceksiniz ki onlarda derin matemler gizlidir. İşte size bir Paskalya, bir Hamursuz, bir bayram ki onlarda yüksek ailelerin, zengin konakların birkaç gün süren şevk ve şetareti, zib ve ziyneti karşısında yine o bayrama tâbi, yine güya o bayramın sevinciyle mübâhi kulübeler içinde yoksullar, düşkünler, zavallılar, fakirler... Bilmem hangi bankerin, hangi muhtekirin, hangi örfî ve ticarî yankesicinin ve dolandırıcının karısı, kızı, hatta elliyi geçkin kaynatası; elmaslar, inciler, küpeler ve gerdanlıklar içinde parıl parıl yanar ve etrafa keskin kokularla baka baka yürürken biri de tarağı olmadığı için saçını tarayamamış, parası olmadığı için şu mübarek günde olsun hamama gidememiş, üç günlük bayram tatili münasebetiyle çalışamamak ve yevmiye alamamak derdiyle de içi yaşayış düşünceleri altında kalmış olan yığın yığın, sürü sürü fakiri bir kere göz önüne getirin!?

Büyükler bu içtimaî faciaya artık alışmış, her sene bir iki defa bu matemli bayramların zehirlerini yuta yuta artık pişmişlerdir, ya şu çocuk denilen yavrucaklar!?

Herhangi bayramın arifesinde gidiniz fakir kulübelerini dinleyiniz, orada mutlaka şu enînleri işiteceksiniz: "Ah şu yavrumuza, bayramda olsun, sevindirecek bir şey alamadık.."

Bayram günü, o bayrama tâbi çocukların gözlerine dikkat ediniz: Bir kısmında gurur ve neşe, diğerinde yeis ve haset bellidir. Diyebiliriz ki o bayramlar yalnız zenginler içindir ve zenginler bayramıdır.

1 Mayıs işte bu farktan, bu ikiyüzlülükten, bu faciadan ve bu facialardan da uzaktır. Çünkü o bayrama tâbi olanlar hep çalışanlar, hep yoksullar, hep bir olanlardır. Onların hepsinin elinde yalnız bir eldiven vardır: Nasır... Onların hepsinin bir kokusu vardır: Ter. Onların hepsi yalnız üşümemek, açık kalmamak için giymişlerdir. Yalın ayaklık varsa hepsinde, kundura varsa hepsinde vardır.

Onların hepsi o bayramda, Bir Mayıs'ta kardeş ve yoldaş diye birbirlerine tiksinmeden, irkilmeden sarılabilirler. Onların içinde "Aman uzak dur! Elbisemi kirletirsin. Elmaslarıma pek bakma, gözün değer. Elini pek uzatma, bir şeyimi aşırırsın" diyecek... kuruldukları arabalar, landonlar, otomobillerle etrafa [.....] sıçratacak mağrurlar yoktur..

Ötekilerin nişanları göğsünde ve işte bu zavallıların eliyle yapılmış şeyler, cafcaflı, cicili bicili şeylerdir. Bunların nişanları yüzlerinde ve ellerinde, işte o nişanlarını dökmek ve yapmak için alınmış yaralardan, berelerden ibaret şeylerdir.

İki taraf da nişanlı, iki taraf da alâmetli...

Amele kardeş, yoldaş, arkadaş! Bir Mayıs gününü sana tebrik eylerim. Bugün mefkûremiz henüz çocuk halindedir. Âtî, o koca saadet-i beşer sizindir. 1 Mayıs Bayramı ileride göreceksiniz ki umum insanların, umum milletlerin bayram günü olacaktır. Çünkü o vakte kadar herkes çalışacak ve bayramlar yalnız çalışanların olacaktır.

Mecmuamız, 1 Mayıs Bayramını umum cihan amelesine tebrik etmeyi kendisine en büyük şeref bilir.

Yeni Hayat

***

Saadet İçin Yegâne Yol

Maksim Gorki'nin Bir Mayıs Bayramındaki hitabesinden

Bahar bayramının hür ve serbest emek bayramına inkılâbı ne ulvî bir gayedir! Kapitalizm esaretinde nasibi daima mezellet olan emekçi, yeryüzündeki servet ve sâmânın yegâne amili kendisi ve kendi sa'yi bütün dünya medeniyetinin bir hülasası olduğunu her nedense uzun zaman anlamadı veyahut anlayamadı... Yıllar ve asırlar geçti, bu anlayamamazlık tabiî bir şekil aldı. Aldı da nihayet insanların kahir bir ekseriyeti izansız, şuursuz kaldı...

Tabii emek esir olur, iş başkaları hesabına görülür de işçiler hayvanlar kadar, belki de hayvandan da fena bir hale gelmez mi?! Fakat yok arkadaşlar!.. Siz bugün artık kendinize ve kendi faidenize işliyorsunuz.. Hükümet ve memleket elinizde, iyilik, fenalık, her şey elinizde ve bundan yalnız siz mesulsünüz. Kimseden şikâyete hakkınız yok. Hiçbir taraftan yardım da beklemeyin! Çabuk! Çabuk! Zira: Tufeylî geçinenler her gün biraz daha korkunç ve kuvvetli vaziyet alarak inkılâp dalgalarıyla bozulan ağları karanlık köşelerde tekrar kurmaya çalışıyorlar. Lakin onlar ne kadar çalışsa, ne kadar kuvvetlense elbet sosyalistlerin serbest ve şuurlu mesaisi onlardan

daha kuvvetli ve kudretlidir! İyi bilmeli, iyi görmeli, iyi düşünmeliyiz ki: Zahirde pek basit, pek sade gördüğümüz işler hakikatte bütün cihan için en derin ve manalı şeylerdir!..

Harap ve perişanînin imarına masrûf olan mesaimiz şu an için pek büyük bir kıymeti haizdir. Asırlardan beri iliklerimize şırınga edilen kulluk, köleliklere galip gelebilecek miyiz?! İşte bir sual ki bunu bize bütün Avrupa, Asya, Amerika, daha doğrusu bütün dünya soruyor. Milyonlarca göz arkamızdan bizi seyrediyor.. Bugün semeresiz zannettiğimiz hisler, bize bugün az mahsul veriyorsa da bugünkü hissedenlerin yarın bütün faaliyetleriyle bizi taklit edecekleri tabii değil midir?!

Arkadaşlar! Kıymetli ve akıl ve mantığa uygun işler, insanların iftiharını mucip olan bilumum şeyler, ilim ve zahmet mahsulüdür.. Bu basit ve açık bir hakikattir ki müminler dualarını ezber bildikleri gibi bizim de onu öylece öğrenmekliğimiz ve bilmekliğimiz lazımdır!

[İlim ve zahmet her şeye galiptir...]

İlim ve zahmet hayatın bütün düğümlerini çözer!... Eğer sa'yin kolaylaşmasını, iş günlerinin bayram günlerine kalbedilmesini arzu ediyorsanız, ilim ve emeğin yaratıcı kuvvetine iman ediniz!.. Cesur ve mesrur olarak işleyiniz! Serbest mesaiden başka saadete giden yol yoktur...

Maksim Gorki

***

Tahtlar ve Tahtı Kuranlar

1 Mayıs Bayramı Münasebetiyle

"Taht"ın iki manası vardır: Biri lügat manası ki oturacak yer ve şey demektir, diğeri ıstılahî ve içtimaî manası ki: Milletlerin krallarına, imparatorlarına, padişahlarına verdikleri iktidar ve saltanat makamı ve iktidar ve saltanat sandalyesi oluyor.

Biz bu makalemizde ikinci manaya göre "taht"ları ve o tahtları kuranları ve omuzlarında tutanları tetkik edeceğiz.

Hükümdarların filhakika kendilerine mahsus taht denilen bir sandalyeleri var mıdır? Var.

Biz bunun müzelere girmiş, artık antikalaşmış olanlarını biliyoruz. Ezcümle Şah İsmail Safevî'nin bizim müzedeki süslü, ziynetli, kıymetli tahtını. Pek de hatırımda kalmamış, galiba müzede bana anlattılar ki bu tahtın üstünde bilmem ne kadar mücevher varmış... Ve bunun bugün kıymeti yüz binlerle lira imiş.

Tahtını sırf böyle bir sandalye ve böyle bir sanatlı, müzeyyen bir nesne suretinde tetkik edersek ne göreceğiz? İlkin kıymetli bir ağaç. Mesela abanoz, şimşir, gül, selvi...

Bir kere bu ağacı dikeni ve yerinden sökeni, sonra bunu hızarlarla, testerelerle biçeni ve nihayet ufak ufak parçalara ayırarak sanatkârâne birbirine ekleyeni arayalım,

bu veyahut bunlar kim?... Köylüler, rençperler ve nihayet yaralı, nasırlı eller... Bir ağaçtan bir sandalye haline sokulan o şimşire, o güle, o abanoza o güzel, o yuvarlak elmasları, incileri, altınları, gümüşleri işleyip oturtarak bu letafete sokan ve sokanlar kim?... Sanatkârlar, kuyumcular emekçiler ve nihayet yanık ve nasırlı eller...

Bir kuyumcu ocağı önünden bir azamet ve haşmet sarayına gidecek olan bu artık şekliyle kıymetini bulmuş süslü oturağı, o ocağın karşısından şu saltanat ocağının içine götürecek kim?... Yaralı omuzlar ve nasırlı eller...

Bu sandalyeyi, bu iskemleyi şu haşmetli saray içinde kurmakla ve onun üstüne de bilmem hangi haşmetli ve azametliyi oturtmakla iş bitseydi, bitmiş olsaydı, biz onu yapan ve oraya kuran bütün yaralı ve nasırlı elleri öperek "Memnun olduk, var olunuz ve artık gidiniz ve rahat ediniz" derdik ve bu, şu milletler denilen mazlum yoksul beşeriyet için ne büyük saadet olurdu.

Yazık ki iş böyle değildir. Ve çok yazık ki o sandalye ve o iskemle o saraya girer girmez tılsımlı dolap gibi, bir dönme dolap gibi, durduğu yerde döner ve döndükçe bütün o heyet-i içtimaiyeyi başlarını döndürecek surette fırıl fırıl döndürür.

Dört ayak üstüne kurulmuş o sihirli, o tılsımlı sandalyenin dünyanın dört köşesinden işitilmiş, görülmüş, duyulmuş ne büyük dertli şeyleri vardır: Firavuna Allahlık davası ettiren işte o dört ayaklı menhustu. Herif üstüne oturur oturmaz kendisini bütün insanların fevkinde görerek "Ben Allah'ım bana secde ediniz" dedi, tepindi.

O sandalyeye bir firavunlaştırmak hassası ta o vakitten beri sinmiş, kimi oturtursanız oturtunuz, isterse dünyanın en âcizi, en huylusu ve dünyanın en ahmağı, en sersemi olsun... Derhal kabarıyor ve "Ben, ben, ben hazretleri" diyor.

O sandalyedeki sır bu kadarla da kalsaydı, onun üstüne çıkan firavunlar yalnız kendilerine herkesi secde ettirmekle iktifa etselerdi, biz yine bu biçimsiz, bu haksız şeyden o kadar müteessir olmazdık. Onun üstünde kabarıp önündeki insanları karınca gibi gören zavallı insana "Çıldırmış" der ve geçerdik. Ve bu beşeriyet için gülünç olmakla beraber yine saadet olurdu.

Yazık ki iş böyle değildir. Ve çok yazık ki "Allah" kullarının, hatta abdiyetinden ve ibadetinden bile müstağni iken, Allah Teala Hazretleri yemez, içmez, doğurmazken hâşâ ve kellâ o tahta sandalyeyi kendisine arş-ı alâ sanarak "Bana secde edin!" diyen sersemler bilakis her vakitten ziyade yemeye, her günden ziyade içmeye ve daha fenası hem de çok muzırrı olmak üzere her zamandan ziyade doğurmaya, doğurtmaya başlarlar...

Ey şu ağacı dağından, bağından söken ve biçerek işleyerek nihayet bu şekle sokan ve nihayet şu saraya oturtan fukara çiftçiler, kuyumcular, emekçiler ve nasır elliler! Geliniz de yaptığınız şeyi, taptığınız şeyin altında görünüz!... Ve bakınız! Onun etrafında neler dönüyor.

"Beşerin böyle dalâletleri var, putunu kendi yapar, kendi tapar."

Evet, bu "Bana secde edin, ben tanrınızım" diyen âdemoğulları her vakitten ziyade yerler. Yedikleri şeyleri kim ve kimler böyle bol bol getirerek bir kul gibi bu yapma Allahların huzuruna yığıyor? Yine onlar, o çiftçiler, o sanatkârlar ve o nasırlı eller...

Evet, dün senin, benim gibi bir adamken o sandalyeye oturur oturmaz firavun kesilen bu adamlar her vakitten ziyade doğurur ve doğurturlar. Bakınız yanlarına, bakınız saraylarına, bakınız köşklerine yığın yığın cariyeler, alay alay kerimeler ve damatlar. Hepsi de elmaslı, hepsi de kürklü ve altınlı.. Hepsinde de bir allahlık varlığı, birer firavunluk kurumu belli...

Denebilir ki eski Yunanlıların takım takım Allahları şimdi yerlere inerek bu şekle ve bu şekillere girmişlerdir.

Saraylar, yer yer saraylar, sarayların içinde kaynaşan ve uğuldayan şeyleri siz sepetin içinde vızıldayan arılara benzetebilirsiniz..

Onlar "şah" denilen irice bir arının etrafına toplanarak birleşir ve yerleşir. Onlar gayretli bir amele gibi daima etrafa yayılarak ve koşarak bütün çiçeklerin göbeğine, ta içine sancaklı burunlarını sokarak ve onların içinden alabildikleri tatlı usareleri oralara, peteklere aşırır, bal yaparlar. Toplar, yapar ve nihayet yerler.

Bu arıların hücum ettikleri çiçekler kırlarda, dağlarda, bağlarda ve bahçelerdedir. Bu saltanat ve saray arılarının hücum ettikleri yerler de kırlardır, dağlardır, bağlardır ve bahçelerdir..

Yalnız çiçekler ayrılıyor. Allahın arıları çiçeklerden alırken bu arılar usareyi emekten alırlar ve onların zehirli, sancaklı burunları çiçeklerin değil emekçilerin içine sokulur. Onların beyninden, kanından, yüreğinden bir şeyler alır ve bir şeyler toplar. Onlarınkine usare, bunlarınkine vergi denir, onlar ağacın çiçeğinden usare alırlar, bunlar ağaçları kökünden koparır, kuruturlar. Kısaca bunun manzarası şudur: Milyonlarca insan, sonra bir adamla, onun etrafını almış dalkavuk, müraî, mecnun, sersem bir avuç insan ve sonra o, bunların esiri, kulu, kölesi. Onlar hep yerler, bunlar bütün onlara yedirirler. Ve kendileri hep açtırlar. Onlar hep giyerler, hatta hep üst üste giyerler, bu süslü şeyleri yapan, diken, giydiren bütün bunlardır. Ve bunlar hep çıplaktırlar.

Onlar doğururlar, bir beşik onlar için kıymette bir taht gibidir. Doğan bir çocuk için sevinirler, düğünler, bayramlar yaparlar ve çocuklarını sütninelerine emdirirler, "Yazıktır o göğüse bozulmasın" derler. Bunlar da doğururlar. Fakat kulübelerinde sallanacak beşik o kulübeyi ekseriya sarsar, bazen de yıkar. Biz çok defa gördük ki bir fazla kaşık dağ gibi sofrayı ezdi. Bunlar bir memelerini göğüslerinin bozulmamasını isteyen hanımefendilerin, hanım sultanların kıymetli çocuklarına kiraya vererek sarayda yahut küçük saray demek olan büyük konakta kursağına sokacağı bir lokma ekmekle evladı için ve öteki memesi için süt edinmeye mecburdurlar.

Onların ölüleri de haşmetlidir. Mezarları birer türbe, birer saraydır. Gelip geçenler ölüler huzurunda da eğilirler. Pencereleri pirinçten, mermerden; sandukaları abanozdan ve gümüştendir. Bunların ölüleri de yoksuldur. Ekseriya kefen bulamazlar. Mezarları taşsız bir çukur, kabristanları duvarsız bir mezbeledir. Onların kabirleri önünde eğilenler, bunların kabristanı yanından burunlarını tutarak geçerler.

Bir gün derebeyi taslaklarından birinin sünnet düğününe gitmiştim; konak lebalep dolu idi. Sofralar kurulmuş, kuzular kızartılmış idi. Bir köyde idik, düğün sahibi o

nahiyenin beyi idi. Nihayet kırk gün süren o sünnet düğünü için her şeyi, her şeyi, her şeyi getiriyordu. Bittabi yine kuzular da onlardan gelmişti.

Köyün önüne dizilmiş kadın, erkek birçok köylü gördüm. Acınacak vaziyette idiler. Birine sordum.

- Bunlar kimdir?
- Beye hediye getiren köylüler.
- Niçin orada bekliyorlar?
- Yemek yiyecekler.
- Ne vakit verilecek?
- Misafirler yesinler, kalksınlar sofradan, artanları da onlar yerler.
- Bu kadar insandan, o sofralardan kemikten başka ne artacak?
- Onlar da kemikten başka ne yiyebilirler. Yalarlar işte o kadar.
- Kızaran kuzuları kimler getirmişti?
- İşte bunlar.

Hey sırr-ı kader, hey anlaşılmaz muamma!!

İşte tahtlar ve işte tahtları kuranlar.

Bizim de var beşeriyette bir tecellâmız
Utanma çık ve rükû et huzur-ı tarihe
Tekâmülât-ı pey-a-peyi hudûs imkânı
Gözet ki hakk-ı hayat-ı beşer, bu bî-şüphe

Niçin, evet niçin olsun beşer hakîr olmaz
Şu gördüğün donu yoklar da işte insandır.
Nasır içindeki eller öpülsün onlardır;
Tutan şu taht-ı keranı yerinde hüsrandır,
Veli-nimet-hân azimi ihmalin
Yapış şu yerde yatanlar, bütün bak evladın
Yapış ve kaldır evet, bir vazifedir âlî
Yıkar o haşmeti, âhı, kulûb-ı naşâdın.

Tahtların Bir Mayıs günüyle ne münasebeti var. Şimdi bunu da yazayım:

Siz hiç imparatorların, kralların, kısaca hükümdarların cülusu günlerini, taht denilen o tahta parçasına oturdukları gün için âdet edilmiş bayramları, mahsus günleri görmediniz mi?

O günde bütün memleket sarsılır, dükkânlar kapanır, adalet için, fukaranın işleri için açılmış olan daireler, mahkemeler kapanır, toplar gürler, maytaplar yakılır.

Herkes güler ve herkes girer. Göğüsler elmaslı, altınlı, gümüşlü insanlarla; başlar süslü sorguçlarla, omuzlar ve göğüsler sırmalı apoletler ve sırmalı elbiselerle bezenir.

Bir mevkib, bir gelin alayı, bir azamet ve gurur debdebesi kurulur ki mahşer ah.

O günlerin bütün yükünü yine o tahtı kuranlar yüklenirlerken o günlerde onlara yalnız duvar diplerinde hakîr ve zelîl büzülüp seyretmek ve alık alık bakıp durmak şerefi düşer. Onlar mevkibin geçeceği yollardan bazen sopalarla dövülerek kovulurlar da.

1 Mayıs ki işte bunların bayramıdır! Öyle mi zavallılar, o gün birkaç saat tatilden bile bazen mahrumdurlar. Fakat meyus olmayalım arkadaşlar, ileride asıl bayram bu sizin bayramınız olacaktır.

Ve ileride bütün mevkibler bu bayram için yapılacaktır.

A. Nazım

***

Sana Söylüyoruz, Genç Komünist!

Sana: "Kimsesiz" dedikleri zaman genç komünist, söyle ki: "Bütün insanları beraber tanıyan bir cemiyetin çocuklarıyız; asırlarca haksız akan kanların, yerde kalan ahların, inkisarların, icabetsiz gözyaşlarının ıstırabını kendi nefsimizde hissetmiş ve intikamını kendi omuzlarımıza almış insanlarız! Biz seherin battığı yerden, güneşin karardığı iklime kadar nefes almadan çalışan nihayetsiz kitlelerden, rutubetli mahzenlerde zincirlere vurulanlardan, ışık görmez dahmelerde açlıktan ölenlerden, fırtınalı siperlerde anlamadan can verenlerdeniz."

Sana: "Kimsesiz" dedikleri zaman, genç komünist söyle ki: "Biz bir günahı, başka bir günah ile yıkayan bulanıklı tufan değil, fenalığı membaında kurutan, nurumuzu her kulübeye bir saçan bir lekesiz ateşiz! Saltanatların, imparatorlukların kine ve kıtale sevk ettikleri muzdarip beşeriyeti riyasız, ayrılıksız, sınıfsız bir âleme götürüyoruz. Musa gibi bir kavme değil, bütün akvama hitab ediyoruz. Biz dünyayı doyuran, şenleten, güzelleten kişileriz! Eğer biz sapanımızı durdursak ve çekicimizi bıraksak, bir anda bütün cihan bî-ruh bir ceset kesilir; makineler susar, denizler tenhalaşır, mamurlar üzerinde hep baykuşlar yuvalar. Biz başımızı kaldırıp da:

- İnsanlar, bilin ve öğrenin ki çok tez bir zamanda bütün bu azametli sarayların, bu muhteşem kalelerin yerinde taş taş üstünde kalmayacaktır!

O zaman bütün muzdarip beşeriyet gayz ile başını kaldırır, gözlerini açar, elleriyle çekiçlere yapışır da hepsi birden:

- Kalkmayacak, kalkmayacaktır!... diye bağrışırlar!"

Sana: "Kimsiniz?" dedikleri zaman genç komünist söyle ki: "Biz tarih denilen tufanın beşeri sürüklediği uçurumun ta önüne atılmış bir kayayız ki bu selin mecrasını değiştirecek, uçurumun kenarına gelmiş beşeri ölümden azat edeceğiz. Biz yangınları söndürecek, cerihaları tedavi edeceğiz! Tehlikeli vadilerde sa'y ve asayiş, ışık görmez kulübelerde sürur ve neşat uyandıracağız. Gözlerimiz en karanlık yerlere kadar sokulur, sözlerimiz en erişilmez bucaklara kadar erişir. Maskeleri açar ve vicdanları tetkik ederiz! Tarihin ta bilinmeyen asırlarından beri kurulmuş saltanatlar, yalancı hürriyetler, kahramanlar, dahiler, hepsi bizim mahkememizde ma'siyetlerini söyler-

ler, sefil ve bî-ruh yerlere dökülürler, biz secde edenlere kıyam edin! deriz, mahkûmları azad ve hâkimleri sernigûn ederiz!

Biz kıyamet yapıyoruz, fakat bir cennete getireceğiz.

Biz kâhinlerin haber verdiği bedbahtların, sitem-didelerin beklediği insanız, bizim doğduğumuz yerden ve bizim yaşadığımız zamandan itibaren başka bir tarih başlar."

Aydemir

***

Muhacir Kız

Dün geçerken gördüm: Ayaksız bir kız
Yolun dönümünde dileniyordu;
Hangi semanındı bu sefil yıldız,
Kimsesiz mi idi, yok muydu yurdu?

***

"Evet, beyefendi!" diyen sesinde
İnliyordu bedbaht gönlünün gamı;
Yüzünün ulviyet vardı yeisinde,
Gözlerinin asil idi âlâmı.

***

Bu kızın enîni ruhumu yordu,
İçimde kaynadı bir derin sızı:
Hissettim bu seste yalvarıyordu,
Yüz bin Anadolu, Rumeli kızı!
28 Teşrinievvel 337 İstanbul

Mehmet Rasim

***

Cadı

Bir Mayıs Bayramı Münasebetiyle:

Sermaye denilen cadı, asırlarca beşerin vicdanını kurcaladı..

Kimin cebine girdiyse onun karnında şişmiş bir benlik, kimin kucağına atıldıysa onun ruhunda akur bir düşmanlık, kimin sofrasına çöktüyse onun şahsında bir hunharlık, [.....], sultanlık, ağalık...

Lekesiz arzı mahsulsüz bırakmak için fukara kanlarıyla yıkadı..

Milyonlarla aç, çocuk, kimsesiz bir yığın ecsad üzerinde abideler mi kurmadı!.. Koca dünya onu ah bilen bir avuç sergerde elinde ne hazin manzaralarla kucaklamıştı?!

Fakat bugün o hâlâ gözlerimizi kamaştıran cadı artık [.....] son rolünü oynadı..

Lakin bugün, bugün yerlerde sürünen başlar doğrulur da etrafa bakarlarsa görürler ki bundan insanlar ne kadar, ne kadar bunaldı.. Bugün senede bir defa o da belki polis, jandarma tehditleri ile güneş görmek, hayat dilenmek, hak istemek üzere baş açık, yalın ayak sokaklara çıkan işçi bağırarak diyecek ki:

Ey yoldaşlar!

Yaşasın emekçiler ve mazlumlar ittihadı.

O cadı artık kocadı...

1 Mayıs 1922

Tufan

***

Bir Ders

Patron geniş koltukta mağrur oturuyordu
Ben odaya girince birden haykırıp sordu:
"Müsaade istemeden ne girdin içeriye?
Haydi defol buradan, bas bakalım geriye!"
Haşlanmış domuz başı gibi kızardı rengi,
Sesinde çınlıyordu bir kumanda ahengi
Ben, nasıl dayanırsa bir çoban asasına,
Çekicime dayanıp yürüdüm masasına.
O bağırıp çağırdı, duymamazlığa verdim,
Gittim karşısındaki iskemleye oturdum,
Zıp zıp gibi fırladı efendinin gözleri..
Şimdi ta gırtlağından çıkıyordu sözleri:
"Nerde rast gelinir böyle bir ameleye,
Patronun yanında otursun iskemleye,
Halılarda çamurlu ayaklarıyla gezsin!...
Sonra sen kendini de satsan ödeyemezsin,
Dokunma oralara kömürlü ellerinle..."
Baktım ki tam zamanı, dedim "Efendi dinle,
Ekşimiş ayran gibi niye köpürüyorsun?
Eminim ki sen beni ilk defa görüyorsun,
Kılığımdan amele olduğumu bilmesen

Karşımda kurum satıp böbürlenemezdin sen!
Evet, ben amelenim yedi seneden beri,
Gençliğimin en sıcak, en güzel saatleri
Senin doymaz gözünü doyurmak için geçti,
Onun için yoldaşlar bu sefer beni seçti,
Yevmiyeyi bir misli arttırsan ne âlâ,
Yok, eğer inat etmek niyetindeysen hâlâ
Ben hasta çocuğumu göstererek yalvarmam...
Açız, biraz merhamet! diye secdeye varmam!...
Ona göre cevap ver, aklında olsun da bu!..."
Sözümü bitirmeden birden açıldı kapı,
Odaya bir kuş gibi girdi süslü bir kadın
Patron koştu, dedi ki: "Niye böyle geç kaldın?"
İkisi de ayakta kucaklaştılar hemen
Göz ucuyla bakarak başımı döndürdüm ben
Kadın bir şey söyledi, patron beni gösterdi,
Kasasından çıkardı bir deste para verdi
Onun bu orospuya verdiği parayla biz
Aylarca, senelerce kaç ev geçindiririz...
Yine kucaklaştılar, kadın kırıttı, çıktı
Patron ardından baktı, belli ki çok âşıktı
Bana döndü, dedi ki: "On para fazla olmaz!"
Güldüm, dedim: "Efendi, sen bu işte etme naz,
Artık geç inadından fena olacak sonu..."
"Vay, şimdi de tehdit mi? Kimden öğrendin bunu?
Fazla söylenme, yeter, gel bakalım kendine...
Sayesinde geçindin, hürmet et efendine!"
Ben ağzımı açarken içeri girdi bir bey,
Bizimkine yaklaştı, dedi ki: "Azizim şey,
Başım pek sıkıntıda, verirsen oyun borcunu."
"Hay hay, yalnız şaşırdım şu hesabın ucunu,
Ne kadardı acaba?" "Yirmi bin kadar, canım!"
Sandım ki birden bire beynime çıktı kanım.
Patron alacaklıya yazıp uzattı bir çek.
O çıkarken dedi ki: "Gece bizde dönecek."
Orada patronumla yine baş başa kaldık
Son adımı atmaya karar vermiştim artık.

Dedim ki: "Yevmiyeyi nasıl bir misli daha..."
Birden kesti sözümü salyalı bir kahkaha:
"Efendiyim, esirin önünde boyun kırmam,
Olmaz, yevmiyenizi bir metelik artırmam
Haydi defol buradan, haydi defol avanak!"
Bir adım geriledim.. Çekici savurarak
Beyninin ortasına indim bir topuz gibi...
Patronumun kafası yarıldı karpuz gibi.

Ahmet

***

Rusya'da Açlık

Rusya'nın istihlâs hizmetine mesaisini hasreden büyük insan Doktor Nansen tarafından bu sene Şubatın on yedisinde Paris'te Trocadero'da altı bin huzzâr önünde verilen konferanstır:

Rusya kahtzedelerini kurtarmak bütün milletlerin hem borcu hem de menfaatleri icabıdır.

İlk vazifemiz henüz zamanı geçmemişken faaliyet ibrazıdır.

Rusya'daki vaziyete, Volga havalisinde tahribata başlayan açlığa dair dört ay evvel Cemiyet-i Akvam'ın Cenova'da alenî bir celsesinde nazar-ı dikkati celp etmiştim. İnsaniyetin en büyük mahkemesi huzurunda Rusya'nın bu kısmını tehdit eden tehlikeleri tasvire çalıştım. Dedim ki gayet vâsi arazi, baştanbaşa vilayetler pek tehlikeli bir kaht u galâ önünde tebah olmak, insansız kalmak tehlikesine maruzdur. Bütün bu mıntıkalar tehlikede olduktan başka Sonbaharda tohum ekilebilmek için atların, ziraat hayvanlarının helâk olmamalarına kifayet edecek miktarda yiyecek kalmasına itina etmek lüzumunu gösterdim. Pek âlâ şimdi biliyoruz ki Rusya hudutları kurbunda mebzulen ot, saman ve hububat bulunuyordu.

Limanlar, vapurlar, istasyonlarda lokomotifler bunları nakle müheyyadılar, dünyanın az ve çok her taraf[ın]da binlerce ve binlerce işsiz duran ameleler Rusya'nın bu iaşesi emrinde memnuniyetle çalışacaklardı. En müstacel ihtiyacata yetişebilmek için dünyanın bütün hükümetlerinden bize beş milyon İngiliz lirası, yani bir büyük harp zırhlısının baliğ olduğu esmânın yarısını talep ediyordum. Hükümetler bu müracaata cevap vermeyi vazife edinmediler.

Ama dört ay evvel haber verdiğim bu kaht işte geldi çattı. Hiç şüphe yok ki bu defaki kaht tarihin tanıdığı kahtların en büyüğüdür. Çünkü on, on beş milyonluk bir mıntıka değil, otuz üç milyon sakini olan ve Fransa'dan iki defa büyük bir iklim musabdır.

Bu otuz üç milyondan, on dokuz milyonu ölmeye maruzdur. Ve şüphesiz on, on iki milyonu imdatlarına yetişemezsek ölecektir ve her ne yapsak yine birkaç milyonu helâk olmaya mahkûmdur. Zira pek geç kaldık.

Bununla beraber eğer hükümetler harekete gelirlerse ve hem de çabuk faaliyet gösterirlerse birkaç milyon insanın kurtarılabilmesi -vaktin gecikmiş olmasına rağmen- kabil olacaktır.

Volga havalisinde ahalinin yalnız hirasetle geçinen rençperlerden ibaret olması da bu istical lüzumunu teşdid ediyor.

İlkbaharda ve Sonbaharda tohum ekmeye muvaffak olamayınca Haziranda ve Eylülde hasat kabil olamayacaktır. Şu halde yalnız bu senenin kaht u galâsından başka gelecek sene daha müthiş bir açlığın hükümferma olmasından korkulur. Şu halde baki kalan iki aylık müddet zarfında yalnız bu toprak amelelerinin hayatlarını kurtarmak için değil, aynı zamanda araziyi zer' edip tohum ekmek için de lazım olan vesaiti bulmalıyız.

Önümüze muadele çıkıyor demektir. Biri müstacel ve hemen yapılması lazım onu: Her şeyden evvel hayatları kurtarmak. İkincisi de bu seneki müthiş kahtın gelecek sene daha müthiş olarak tekerrürüne mani olmaktır.

Rusya açlarına yardım etmek istemeyenlerin gayri makbul sebepleri iyi biliyorum ki bize şöyle bir sual irat edecek adamlar bulunabilir: "İyi ama binlerce kilometre uzakta, donmuş bir nehrin kenarındaki bedbahtlarla gidip uğraşmak bizim ne üzerimize lazım." Bu suale iki mülzim delil ile cevap verebilirim.

1. Avrupa'nın iktisadî menfaati! İnanamam ki bir kimse Avrupa için en büyük hububat ambarı olan yerlerin insansız bir şurezara dönmesine karşı lakayt durmanın makul olabileceğini bir an bile düşünmüş olsun.

2. Bu ikinci sebep o kadar kuvvetli ve müheyyicdir ki bana göre münakaşası bile caiz olamaz. Rusya'nın soğuk ovalarında milyonlarca kadın ve çocuğun açlıktan ve soğuktan ölmesine karşı Avrupa miletlerinin kollarını kavuşturup da seyirci kalmaları hakikaten mümkün müdür? İnsanlık buna müsaade edemez.

Biliyorum ki bizim hareketimiz etrafında münakaşat cereyan etti. Matbuatta aleyhimize ve tanzimine teşebbüs ettiğimiz iş aleyhine itirazat dermeyan olundu. İktiza eden azamî bi-taraflıkla bu itirazları tetkik edeceğim. Onlar hangileridir? Üç türlüsü var:

Evvela, bazı matbuatta denildi ki eğer hükümetler Rusya'ya muavenet ederlerse Sovyetler hükümetinin mevki-i iktidarda kalmasına dolayısıyla hizmet etmiş olacaklardır.

Serdedilen ikinci sebep irsal edilecek ianatın yerlerine vasıl olacağı hakkındaki şüphedir.

Üçüncüye gelince: Umumî vaziyet-i iktisadiye bugün o haldedir ki uzak ve yabancı bir milletin yardımına koşmak için hükümetlerin halklarına fedakârlıklar tahmil etmesi müşküldür.

Birinci itiraza karşı uzun uzadıya cevap vermek istemem. Çünkü üsera-yı harbiye meselesinde olduğu gibi bu açlığa karşı mücadelede de siyaseti tamamıyla bir tarafa bırakmaya çalıştım ve herkesten de lütfen bu suretle hareket etmelerini rica edeceğim.

Avrupa'da yürek bulunduğunu, hem de iyi yürekler olduğunu göstermekle Bolşeviklerin iktidarda kalmasına yardım edildiğini zannetmiyorum. Alelhusus her ne olursa olsun bu itirazı vasıl olduğu mantıkî neticeye kadar takip etmek caiz olacak mıdır? Yani demek istiyorum ki Rusya'da elyevm mevcut olan Sovyetler Hükümeti'ni düşürmek için yirmi milyon adamın, çoluk ço[*cu*]ğun ölmesine seyirci mi kalacağız?

Bunu zannetmiyorum, buna inanamıyorum, zannetmediğimi ve inanamadığımı söylemekten korkmuyorum.

Siz ve ben geniş denizin enginlerinde dolaşmakta bulunan gemiciler olsaydık da gayet tehlikeli bir fırtına ile çarpışmakta olan maruz-ı kaza bir gemiye tesadüf edilseydi ilk hareketimiz acaba kaptandan geçmiş denizciliği hakkında muşikâfâne malumat istemek ve müteaddit mülahazat ve mütalaat serdiyle onun gemicilik hakkında nazariyatını tenkit etmek ve hepsinden fazla olarak da ileride kendi fikirlerini de terk ederek ba'dema bizim nokta-i nazarımıza göre gemicilik edeceği vaadini almak mı olacaktı? Hayır, eminim ki içimizden hiçbiri bu suretle hareketin kazazede gemiyi ve yolcularını kahr-ı nâ-yâb-ı bahre götüreceğini bildiğinden böyle hareket etmeyecekti. Yalnız bir şey yapacaktık. O da dûçâr-ı kaza olan geminin imdadına koşmak.

Ne Rus milleti, ne de bugünkü Rusya hükümeti kaht u galâdan dolayı mesul tutulamazlar.

Fakat daha ileriye gidiliyor, deniliyor ki Sovyet usulü açlığın bâdisidir. Binâenaleyh bu hükümet mevki-i iktidarda bulundukça Rus milletine yardım etmek faidesizdir.

Bu itiraza tafsilatıyla cevap vermek isterdim. Maalesef pek az zamanım var. Her halde şunu söylemek isterim ki bu açlık felaketinin müteaddit ve çok olan esbâb-ı mucibesinden en birincisi harptir. Dört senesi haricî ve üç senesi dâhilî olan, yedi sene süren muharebedir. Sonra abluka Rusya ile Rusya harici arasındaki münasebât ve mübadelât-ı iktisadiyenin tamamî-i inkıtaıdır. Daha sonra ziraat âlât ve edevat ve makine ve vesaitinin pek çok azalmış olmasıdır. Sovyetler hükümetinin vaz'-ı yed usulü de zer'iyatın mühim miktarda tenakusuna bais olmuştur.

Velhasıl felaketi ihzar eden bu sebeplere inzimam eden, Volga havalisini tamamıyla kurutan dehşetli kuraklık olmuştur.

Eğer harpten mukaddem dahi böyle bir kuraklık mezkûr mıntıkayı kurutmuş olsaydı bu kadar dehşetli yahut buna yakın dehşette bir açlık na-kabil-i ictinab olacaktı ve zannediyorum ki Rusya kendi başına bu dehhâş afete karşı koymayı başaramayacaktı.

Başka defa da kahtlar görüldü; 1891 ve 1914 kuraklığı hatırdadır. Lakin hiçbir vakit 1921 ve 1922'de Volga havalisini kasıp kavurduğu derecede olmadı. Ekinimiz

tamamıyla mahvolmuştur. Harpten mukaddem böyle bir hadise zuhura gelseydi en kuvvetli hükümeti de temelinden sarsardı.

Hâlbuki biliyorsunuz ki Rusya hükümeti hiçbir zaman metin bir hükümet olmamıştır. Bu sebeple mesulü olmadığı bu açlığa karşı haricin muaveneti lüzumuna ihtiyaç diğerlerinden fazladır.

Gönderilen bilcümle ianeler yerlerine varıyor ve onların tevzii en kuvvetli bir kontrole tâbidir.

Şimdi muavenet hizmetine karşı tevcih edilen ikinci itiraza cevap vereceğim.

Bu noktada serdedilen muhtelif itirazları tetkik etmek lazımdır.

Sovyetler Hükümetiyle akdedilen itilaf hakkında hepiniz biliyorsunuz ki ne kadar haksız hücumlarda bulunuldu. Bu mesele etrafında her türlü efsaneler neşir ve rivayet edildi. En iyi insanlarda bile bugün Rusya'ya imdat ve muavenetin isalinin gayri mümkün olduğu zehabını doğuracak tevehhümât husule getirmeye muvaffak olundu. İşte bu suretle insanların efkârında yerleştirilen bu şüpheleri bir defada izale etmek isterim.

Her vakit iddia ettim ve iddia ediyorum ki akdettiğim itilaf bana bilcümle mürselât üzerinde matlup her türlü kontrolü bahşediyordu ve etmektedir. Filvaki Mösyö Hoover vesatetiyle akdedilen Amerika itilafını şâyân-ı hayret ve takdir görmekle beraber benim akdettiğim itilaftan tefrik eden noktaları bana ameliyatta gayri kabil-i tatbik göründü. Ve tecrübe haklı olduğumu ispat etti. Orada refakatimde çalışmakta olan birçok mesai refiklerim teşkilâtımın gayet iyi yürüdüğüne şahit ve kani oldular.

Bu hususta beyan edeceğim en mülzim delil elyevm Amerika muavenetlerinin tevziatı hususunun tesis ettiğim esasat dairesinde cereyan etmekte olduğudur.

O halde ki bugün imdat ve hayır müessesesine iane verecek her zat muavenetin yerine vasıl olacağından emin olabilir.

Hatta şu da söylenmişti: "Anarşinin hükümferma olduğu bir yerde trenlerin soyulmaması ve nakliyatın mümkün olması nasıl olabilir?"

Bu nokta etrafında da tamamıyla hilâf-ı hakikat bir takım efsaneler neşir ve ilam olundu. Bu masallarda bir tek hakikat bulunmadığını söylemeye mecburum.

Gördüğümüz bilumum mevadd-ı iaşe kurşunlu ve mühürlü vagonlarla sevk ediliyor. Mesuliyet-i muhafazasını deruhte eden Rusya hükümetinin nezareti altında Rus arazisinden geçmektedir. Ve bugüne kadar memnuniyetle müşahede ettik ki her türlü irsalât mühürleri bozulmadan muntazaman ve mahsus zayiata uğramadan yerlerine varmaktadır.

Sovyetler hükümeti işin olması için icap [*eden*] tedbirlere tevessül etmiştir. Bildiğimize göre yalnız tek bir vakada gönderilen şeyler ziyaa uğradı, o da Quaker Dostları Cemiyetine aitti. Quaker'lar bu babda Sovyet hükümetine nota verdiler ve ertesi günü Sovyet hükümeti bir İngiliz bankası üzerine ita ettiği çekle derhal emaneti tediye etti.

Asıl doğru olan bir cihet varsa o da imdat ve ianeye vaktiyle başlanabilseydi bugün muavenet hizmeti bu derece müşkül olmayacaktı.

Kış mevsimi esnasında nakliyat "Cenova'da kürsüden de söylediğim gibi" nehirlerin donması ve yolların karla örtülü olması sebebiyle daha uzak ve daha müşküldür. Fakat her şeye rağmen nakliyat kabil oluyor.

Nihayet bir sonuncu itiraz daha kullanılıyor.

Korkuluyor ki devair-i hükümet tevziatı gelişi güzel ve haksızlıklara ve zayiata meydan verecek bir tarzda yapmasın. Açlığın hükümferma olduğu bittabi temayülât-ı sirkatin bu yüzden çoğaldığı bir diyarda müşkülât-ı tevziatı saklamayacağım.

Amerikalılar bir küçük şehirde sirkat vuku bulmakta olduğunu müşahede edince o zamandan beri gayet amelî bir usul ikame ettiler. Teslim edilen her şeye mukabil bir ilmühaber alınır. İşte bu usul mükemmel işliyor ve her nev' kontrole müsaittir. Buna rağmen tevziatta yine birçok müşkülât bakidir. Biraz evvel de söylediğim gibi karın bütün yolları kapadığı ve hayvanların müteakiben ölmekte oldukları doğrudur. Ve açlığa musab köylülerin artık imdat mevkilerine gelemeyecek hale duçar oldukları da doğrudur. Bütün bu şeylere rağmen neşredilen saçma efsaneler vaki değildir ve gönderilen ianelerin çalınması tehlikesi yoktur.

Şunu da sözlerime ilave etmek isterim ki gerek bu defaki açların imdadına koşmak işinde ve gerek evvelce Cemiyet-i Akvam tarafından memur edildiğim üsera-yı harbiyenin mübadelesi emrinde evvelce çalıştığım birçok sene esnasında Sovyet Hükümeti memurları tarafından daima istediğim muaveneti gördüm. Talep edilen her türlü sühuleti ibrazda kusur etmediler ve alınmasını istediğim her türlü teminatı verdiler. Bu hususta şüpheye düşmüş olanlar ba'dema istedikleri kadar müsterih olabilirler.

Rusya'ya muavenetin lüzûm-ı kat'iyesi

Sıra en esaslı meselenin cevabına geldi:

Lakin bu sual ne idi?

Daha doğrusu açlığın sebebi nedir? Veyahut hâlâ muavenet lazım mıdır?

Köylülere, bu çiftçi halka tekrar işinin başına geçmesine ve mutad olan hayat sa'yine avdet etmesine müsaade olunacak mıdır? Yoksa muavenetler ancak tedavi-i araz kabîlinden geçici ve muvakkat ve bi'n-netice hiçbir işe yaramayan bir şey mi kalacaktır? Bundan başka bana denildi ki "Hükümetler kendi memleketleri dâhilinde ahvali iyileştirmeden evvel o kadar uzaklara bakmaya iktidarları da, hakları da yoktur." Bana deniliyor ki ve tekrar olunuyor ki Avrupa bugünkü halinde gidip Rusya'yı kurtarmak sefihliğini yapamaz ve ben de bütün kuvvetimle bağırıyorum ki Avrupa Rusya'nın istihlâsını ihmal, sefihliğini irtikâp etmesi asla caiz olamaz.

Avrupa bu hububat ambarını, bu pazarı kaybedemez. Orayı tehdit eden bela yalnız bu seneye münhasır değil, daha çok uzamak ve tevessü etmek tehlikesini gösteriyor.

İşte bu iki mühim muadeleyi halletmek lazımdır.

Avrupa bu iki aç halkı kurtarmadan ve onlara zer'iyat imkânını ihzar etmeden vazgeçmesine razı olamaz. Eğer hemen teşebbüsata girişilmezse Volga havalisi süratle bir şurezara tahavvül edecektir. Bu takdirde artık Rusya Volga havalisi bir şurezara kaldıkça Avrupa mamulâtı için bir pazar olamayacaktır.

Bu hububat ambarı ve bu pazar Avrupa hayat-ı iktisadiyesi için elzemdir. Binâenaleyh Rusya'yı kurtarmak yalnız ulüvv-i cenab eseri değil iyi bir iş de olacaktır.

Sovyetler Hükümeti açlıkla mücadele için elinden gelen vazifesini yaptı ve fakat kudreti kifayet edemiyor. Son Eylül zarfında hükümetlere müracaat ettiğim vakit beyan edilen üç itirazdan hiçbiri huzûr-ı vakayide tutunamazdı. Bunlardan maada bana sorulan bir sual daha var, o da şudur:

Sovyetler Hükümeti neden halkının imdadına koşmak için bir şey yapmıyor? Rusya Hükümetinin ne kadar zayıf olduğunu ve yalnız başına bu büyük sefalete karşı gelemeyeceğini anlatmıştım.

Şurasını tasrih etmek lazımdır ki Sovyetler Hükümeti Garp'tan zannolunduğundan çok fazla olarak açlarının imdadına yetişmek için elinden geleni yapmıştır.

Evvela Volga havalisinde mühim bir mıntıkanın ekilebilmesi için iktiza eden tohumları tedarike muvaffak oldu ki bu çok mühim ve esaslı bir çaredir. Asıl daha müşkülü, açlığa maruz olan köylüleri gönderilen tohumlukları tarlalarına ektirmeye muvaffak olmasıdır. Vakıa bu iş Sovyetler Hükümetine pek çok mebaliğe mal oldu, bu uğurda 750 milyon frank sarf olundu. Tedarik ettiği buğdayı açlara tevzi edecek yerde tohumluk olarak kullanmaya mecbur oldu.

Bu yüzden de iki buçuk milyon halkın daha sefaleti arttı. Lakin şu da bilinmelidir ki Volga zer'iyatı o derece mühimdir ki hiçbir hükümet ondan vazgeçemez.

Sovyetler Hükümetinin yalnız başına bu felakete karşı koyamayacağını bilerek bu Eylülde hükümetlere hitaben yazdığım müracaatımda demiştim ki "Bize her ne cevap verirseniz veririz, biz insanların şefkatine ve şahsî teşebbüslere müracaat ederek cesurane ileri gideceğiz" ve filvaki fakir vesaitimizle ilerledik ve bazı hükümetlerin de, bilhassa gayri resmî teşkilâtın ve ferdî gayretlerin semerât-ı himmeti olarak iyi cevaplar aldık.

Hizmetimiz içtimaî veya fikrî her türlü cem'iyât-ı hayriye ve insaniye ve ilmiye tarafından ve başta bilumum Salib-i Ahmerler tarafından himaye olundu. Yüreklerde şefkatin ölmediğini gördük, dört ay zarfında açlara yardım için 65 milyon iane cem olundu.

Lakin buna bilinmesi lazım olan bir hakikati hemen ilave etmek lazımdır. Şefkat kâfî gelmiyor ve bu adetler bahr-i muhitte bir damladır. Ümit ediyorum ki şimdi size göstereceğim fotoğraflarla oradaki açlığın ne demek olduğunu daha iyi izah etmiş olacağım.

Gözlerinizin önünden geçeceğini göreceğiniz manzaralar seyahatim esnasında tarafımdan alınmış resimlerdir. Bu seyahati Volga'nın en çok felaketzede olmayan bir mıntıkasında yapmıştım. En fenası da menazırın en fecilerini almaya vaktimizin

adem-i müsaadesi oldu. Göreceğiniz şeyler rastgele geçerken tesadüf olunan ahvaldir.. Mevcut olan hâlât-ı elîmenin müthişleri değildir.

[Konferansın bu yerinde Nansen açlık diyarında birkaç hafta evvel bizzat almış olduğu fotoğrafları aksettirmek suretiyle göstermiştir. Bu menazırın hazirûn üzerindeki tesiri o kadar derin oldu ki karanlıklar içinde yüzlerce kadın ve erkek hüngür hüngür ağlıyorlardı.]

Avrupa hükümetlerinin mesuliyetleri dört ay var ki Avrupa hükümetlerinden zuhur-yafte olacak kaht u galâya mücadele etmek için beş milyon İngiliz lirası istemiştim. Sade bu kadar hakk-ı para isteyişimden maksadım şu idi ki Haziran iptidasına kadar mücadelemizi muzafferane idame ettikten sonra tamamî-i faaliyette bulunan böyle bir eser ve müessese-i hayr ve imdadın yarı yolda kalmasına kimse rıza göstermeyecekti.

Ve aynı zamanda ümit ediyordum ki Avrupa hükümetleri de Amerika gibi âlîcenabâne ve cesurâne aç halkın imdadına koşacaktı. Eğer istediğimiz para verilseydi ne kadar çok hayat kurtarmış olacaktık!

Şimdi de hükümetlerden üç milyon İngiliz lirası istiyorum, bu miktar kâfi değildir, ancak Amerika ve Sovyetler Hükümetlerinin verdiklerinden başka bu para ile ve zayıf vesait-i nakliyemizle bugün dahi mümkün olanı yapabileceğiz. Bunun için ahalinin hükümetlerine acele harekete gelmeleri ve hem de süratle, vakit zayi etmeksizin harekete gelmeleri lüzumunu bildirmesi icap eder. Dört ay mukaddem açlığa ve soğuğa karşı mücadele usulünden bahsetmiştim. Açlık ve soğuk hakkında bir şey bildiğimi zannediyordum. Hâlbuki mücadele ilmî sahada tasavvur ettiğimden daha çok zor ve dehşetli imiş. Orada ıstırapların, ölümlerin, sefaletlerin kabil-i tahayyül her şeklini göreceğimi tahmin ediyordum. Lakin düşünemiyordum ki orada bütün halk heyhat saatten saate, günden güne ölümü bekleyen köyler, şehirler baştan vilayetler göreceğim. Ve yine hatırıma getirmiyordum ki açlığın tesirât-ı cünûnkârı ile en vahşi ef'ale mütecasir mahlukat-ı beşeriyeye birkaç ay evvel büyük aile-i medeniye-i insaniyeye mensup insanların bugün tayf-ı mevtin takrir-i dehşet [.....] ile ürkerek geceleri mezarlıklarda yemek için cesetleri çıkardığını öğrenecektim.

İşte hakikat: Bu pek canhıraştır ve inanılması gayri kabil şeylerdir. Fakat maateessüf hakikattir. Bir ay evvel zaten vaziyet dehşetli idi, hele şimdi en fena bir haldedir.

Bugün bazı mıntıkalarda insanlar açlıkla, açlığın cinnetiyle birbirini öldürmeye başlıyorlar.

İnsanların vicdanlarını ikaz etmek lazımdır. Bunlar ne söylenmiş, ne de işitilmesi latif ve kolay olan şeylerden değildir. Lakin bunları söylemek lazımdır. İşte bu akşam size söyledim ve her yerde de söyleyeceğim, zira hakikatin malum olması lazımdır.

Bu sözlerimle Avrupa halkını uyandırmak istiyorum. Avrupa halkının hakikate vâkıf olmasını isterim.

Hakikati bilince hükümetlerine diyeceklerdir ki biraz malî fedakârlık iktihamı lazım gelse de derhal harekete gelmek lazımdır. Ölüm orada, müncemid Volga havali-

sinde büyük adımlarla ilerliyor ve onun bu defaki hasadı Harb-i Umumîdekinden daha mebzuliyetlidir.

Düşününüz ki şahidi olduğumuz harbi husule getirmek hükümetlere kaça mal oldu ve düşününüz ki ona nispetle milyonlarca hayat-ı beşeri kurtarmak ne kadar masrafa ihtiyaç gösteriyor. Şayet lakayt kalırsak, kollarımızı kavuşturur da seyirci durursak tarih bizim hakkımızda nasıl düşünecek, ihzarımız ve ensâl-i âtiye ne diyeceklerdir?

Bizden bahsederken tarih sahifelerinde, beş senelik harple kalpleri o kadar körleşmiş, hodgâmlığı o kadar ilerlemiş ki milyonlarca kardeş ve hemşirelerinin ölümüne seyirci kalabilmiş bir nesil olarak yazılacaktır.

Volga havalisinden ayrılalı altı hafta oldu. Mevsimlerde gördüğünüz çocukların büyük gözleri beni titretiyor. İşte onların namına, bu küçük yavrular için aşk ve insanlık namına sizlere ve sizin vasıtanızla harekete gelmeleri, hem de derhal harekete gelmeleri için hükümetlerinize müracaat ediyorum.

***

Cemaat-i İslamiye Teavün Cemiyeti

Bir Mektuptan:

Mütarekeyi müteakip zamanlarda Kayseri-Develi kasabasında teşekkül edilen (Cemaat-i İslamiye Teavün Cemiyeti) iki seneden fazla hususî bir darüleytamda topladığı kimsesiz çocukları besleyerek hayatlarını kurtardıktan sonra talebenin insanlığını temin ve tenmiye maksadıyla bunları Kayseri Darüleytamı'na yerleştirmiştir.

Cemaat-i Teavün Cemiyeti'nin maksad-ı aslîsi İslamiyetin emrettiği ve bugünkü cihan inkılâbının istihdaf eylediği "teavün ve tenazur-ı umumî", "cemaat-i muaşeret-i diniye, medeniye, iktisadiyesini temin ve tanzime matuf zümre teşkilâtı ve erbab-ı hayr ve yesarın verecekleri sadaka ve zekâtın fukaraya suret-i adilanede tevziine tavassut etmektir.

Halkın fiilî hayır ve muavenetlere binaen verdiği zahair, kurban derileri, sadaka ve zekât ve nezirlerle düğün sahiplerinin göz [.....] (şeref)i, cemiyet azasında düğünlerde bilâ-teklif isbat-ı vücud etmekle temin ediyorumları yüzünden [.....] masrafının üçte veya dörtte biri nispetinde yapılan teberrürat, teavün cemiyetinin kasasına şimdiye kadar 4750 küsur lira girmesine sebep olmuş ve bu meblağ-ı ahiresiyle darüleytam masarif-i tesisiye ve daimesine, fukaranın duavî takibatına, ihtiyar ve dulların pek yoksul bulundukları zamanlarda imdadına koşmaya ve bu suretle tese'ülün her veçhile men'ine sarf edilmiştir.

Elyevm hâl-i faaliyette olan bu cemiyet-i hayriyenin kasasında beş yüz lira mevcut bulunmakta ve Ramazan-ı şerif münasebetiyle bu meblağın nısfı derecesinde ve belki daha fazla tezayüdü melhuz bulunmaktadır. Cemaat heyeti ahiren kazanın sıtmalı köylerine kinin tevziatı yapmak ve ara sıra tesadüf edilmekte bulunan daü'l-

efrenc musablarının meccanen tedavilerini teshil eylemek maksadıyla bin tüp Neosalvarsan ile ihtiyaca kâfi kinin siparişinde bulunmuş ve mülhakatdan gelecek hastaların tedavi müddetince fazla masrafa boğulmamaları fikriyle bir de bina kiralamış ve lüzumu olan tefrişatı yapmıştır.

Diğer taraftan Develi Cemaat-i İslamiyye Teavün Cemiyeti Ramazan-ı şerif münasebetiyle gerek cevami ve mesacidde ve gerek daire-i içtima ve faaliyeti olan maarif hanının büyük salonunda mevaiz-i diniye ve müsamereleriyle halkı tenvir ve irşat etmek fikriyle hazırlanmıştır. Dinî, millî ve iktisadî mevzular dairesinde yapılacak olan mevaize ve konferanslar, halk için gece dersleri mahiyetinde olacaktır.

Teavün Cemiyetinin zübde-i efkâr ve âmâli halka bir şuur-ı dinî ve millî vermek olduğundan öteden beri Cuma hutbelerini Türkçe okutmakta ve mukadderatı hakkında izahat verdirmekte idi. Bir aralık zuhur eden dedikodular ve hatiplerin gördükleri müşkülât üzerine Türkçe hutbelerden feragat edilmiş ise de son günlerde (Köy Hocası) gazetesiyle intişara başlayan Türkçe ve celi yazı ile matbu hutbelerin tekrar muntazaman cevamide okutturulması takarrür etmiş ve ilk hutbe Mavizade cami-i şerifinde okutturulmuştur.

Heyet-i faale ve hatipler için pek müfit olan bu tarzın idamesi için de (Köy Hocası)na iktidarları nazar-ı dikkate alınan otuz hatip için otuz abone kaydedilmeye karar verilmiştir.

***

1 Mayıs

Bundan yarım asır evvel amelemizin Beynelmileli Bir Mayıs gününü mesai bayramı olarak kabul etmişti.

On dokuzuncu asrın ve proletarya âleminin serdarları ve büyük iktisat âlimleri Karl Mark ve Engels "***Bütün Dünya İşçileri Birleşiniz***!" şiarını da 75 sene evvel ortaya atmışlardı. Uzun seneler bu yüksek ve mukaddes şiar hülya halinde kalmış, kuvveden fiile her nasılsa çıkamamıştı, çünkü proletarya henüz iptidaî bir halde idi.

On dokuzuncu asır nihayetlerine doğru kapitalizmin ve sanayinin inkişafı, banka sermayelerinin temerküzü, devlet inhisarı ve kapitalin hususî ellerde toplanması safha-i tarihte kuvvetli bir proletarya sınıfı doğurdu. Bugün diyebiliriz ki 1889 senesinde İkinci Enternasyonal'in Birinci Kongresi tarafından kabul edilen 1 Mayıs Mesai Bayramı artık beynelmilel vâsi mikyasta bir emrivaki olmuştur.

Her sene amele ordusu Bir Mayıs'ta bütün mesaiyi terk ederek kulüplere, tiyatrolara gidiyor ve bu beynelmilel bayram gününde hasbıhal ederek bugünkü ağır vaziyetleri ve istikbaldeki parlak günleri yâd ediyorlar.

1922 Mayıs Bayramı Avrupa ve Amerika proletaryasının iş müddetinin sekiz saat olması, Sovyet Hükümetlerinin resmen tanınması, Rusya'daki açlara yardım edilmesi gibi bir maksat uğrunda müttehiden harekete karar verdiği bir gündür.

Biz Türk köylü ve amelesi bugün de şunu hatırlamalıyız, Rusya amele ve köylülerinin kapitalizm ve emperyalizm aleyhine olan mübarezelerini ilk gününden beri kendi mübarezemiz biliriz. Bizim manevî kuvvetimiz onda olduğu gibi millî mücadelemizin zaferi de bundadır.

Komünist Enternasyonal'inin şiarına şunu da ilave ederek diyebiliriz ki "***Şark'ın Mazlumları Dünya Emperyalistlerinden Halâs İçin Birleşiniz!***"

1922 Mayıs Bayramı fukara kuvvetlerinin hesap günü, birinci imtihan seferberliği, Garp emekçileriyle Şark mazlumlarının ittihadı günü olsun.

Yaşasın Beynelmilel Bir Mayıs Bayramı.

***

Geçen nüshadan mabad

Fahişelik
Ve Onunla Mübareze Çareleri

M. Kollontay tarafından irad olunan nutuktan!

Kadın mesaisini yükseltmek, onu layığı dereceye irtifa ettirmek için birçok hususî kurslar açmak lazımdır. Kadınlar Şubelerinin vazifesinin birisi de bu hususta Halk Maarif Şubelerine icra-yı tesir etmek ve kadınların istihsal mesaisine hazırlanmalarını temin etmektir.

İkinci sebep de kadınların siyasî nokta-i nazardan geride kalmalarıdır. En ziyade bu fena derekeye düşen kimlerdir: İdrakli ve müteşekkil işçi kadınlar mı? Yoksa inkılâp dalgası dokunmamış, büyük komünizm kuruluşu işine celp edilmemiş kadınlar mı? Elbette bunlardır. Kadın Şubelerinin vazifesi fukara-yı kasibeden kadınlar arasındaki faaliyetini arttırmak, kuvvetlendirmektir. Fahişelik ile en iyi mücadele vâsi kadın kitlelerinin siyasî idrakini yükseltmek, onları inkılâbî mübareze ve komünizm kuruluşuna celp etmektir.

Fahişeliğe revaç veren meselelerden birisi de Şûrâlar Rusya'sında iskân meselesinin halledilemeyerek kalmasıdır. Bu meselede de Kadınlar Şubesi Fahişelikle Mücadele Komisyonu ile beraber feryat edebilir ve etmelidir.

Beyne'd-devair Komisyon hâl-i hazırda zahmetkeş gençler için komüna evleri ve kadınlar için de geniş mikyasta muvakkat evler tedarik etmek üzere layiha tertip ediyor. Fakat Komünist Gençler İttifakları ve Kadın Şubeleri bu hususta ciddi faaliyet ve teşebbüsatta bulunmazlarsa komisyonun kararları ancak kâğıt üzerine yazılmış hayırhâhâne arzu olarak kalır. Hâlbuki bu meselede pek çok çalışmak ve iş görmek lazımdır.

Kadın Şubeleri istikbalde mekteplerde terbiye-i cinsiyenin muntazam bir mecraya konulması meselesini hallettirmek için Halk Maarif Şubeleriyle münasebete girişeceklerdir. Bundan başka nikâh, cinsler arasında münasebat şekillerinin tarihi ve bu

şekillerin ve umum âdâb-ı cinsiyenin tasarrufat ve iktisadiyatla rabıtası meseleleri hakkında birçok fennî -sıhhî ve fennî- içtimaî tetkikat yapmak lazımdır.

İzdivaç meselesini de tenvir etmek ve bu meseleye sırf fennî surette temas etmek zamanı gelmiştir. Yukarıda zikrettiğim veçhile Beyne'd-devair Komisyon fahişeliği sanat edinmiş olan kadınlar (fahişeler ancak umumiyle zahmet firarileri derecesinde tecziye edilebilirler. Bu şekilde, mesai ile meşgul olup da aynı zamanda fahişelik de eden kadınlar tecziye edilmemelidir, tezlerimiz [.....] gösteriyor.

Fakat başka tedabire müracaat etmeyiniz demek midir? Bilakis. Biz biliyoruz ve bunu bugün müteaddit defalar tekrar ettim ki fahişelik erkek ve kadınların ahvâl-i ruhiyesine, ahlakına fesat ilka ederek, cinsler arasında beraberlik, yoldaşlık hissini bozarak zahmetkeş cemaate çok zarar veriyor. Vazifemiz zahmetkeş cemaatin ahvâl-i ruhiye ve ahlakiyesini yeniden terbiye etmek ve işçi sınıfının tasarrufat maksatlarına muvafık bir şekle ferağ etmektir.

-Mabadı var-

***

Tayin

Anadolu hutût-ı cedidiyesi müdüriyet-i umumiyesince Eskişehir şimendifer mağazalarında ve vuku bulan ihtilâsta zimedhal addiyle evrak-ı tahkikiyesi mehâkim-i aidesine verilerek muvakkaten işten el çektirilen umûr-ı c[â]riye müdür-i sabıkı Bahattin Bey'in tahkikatı ikmâl ve mani-i istihdam bir hali görülemediği cihetle yeniden Anadolu hutûtu umûr-ı c[â]riye müfettişliğine tayin edilerek uzun zamandan beri devam eden mağduriyetine hatime verildiğini istihbar ettik. Tebrik ve muvaffakiyet dileriz.

***

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ VE MAZLUM HALKI BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Haftada Bir Çıkar

Yıl 1, Sayı 8

İştirak Şartları: Yıllığı 450, Altı Aylığı 250, Tanesi 10 Kuruş

Geçmiş Nüshaları 20 Kuruştur

6 Mayıs 338 – 1922 Cumartesi

Sahib ve Müdîri: Nazım

İdarehane:

Ankara, İkaz Matbaası Daire-i Mahsusa

***

MÜNDERİCAT

1. Ankara'da İki Bin Sene Evvel

2. Komünist Fırkasının (Proletarya) İnkılâbındaki Rolü Hakkında

3. Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı

4. Fahişelik ve Onunla Mübareze

Ankara İkaz Matbaası

Ankara'da İki Bin Sene Evvel
Ogüst'ün Vasiyetnamesi Tercümesi

(...)

***

İcra Komitesi Tarafından Enternasyonal Komünist'in İkinci Kongresine Arz Edilen Mevzular

Tercüme Eden: [Ayın]. H. S. B.

-1-

Komünist Fırkasının Proletarya İnkılâbındaki Rolü Hakkında

Enternasyonal Komünist mesaisinin ilk senesi bilhassa komünist fikirleri etrafında bir propaganda ve tahrikât senesi oldu. Bu saatte, Enternasyonal Komünist'in İkinci Kongresi arifesinde proletaryanın cihan teşkilâtı yeni safhaya giriyor. Şimdiye kadar muhtelif memleketlerin proletarya tabakasında komünist cereyanlarından başka bir şey mevcut değildi. Bugün ise hemen -amele hareketinin hakiki bir inkişafa mazhar olduğu- bütün memleketlerde yalnız komünist temayülleri değil, aynı zamanda komünist fırkaları mevcuttur. Bu hal, Enternasyonal Komünist'in İkinci Kongresini, amele sınıfının mevki-i iktidara geçmesinden evvel ve sonra komünist fırkasının oynayacağı rol meselesinde vazıh ve muayyen bir vaziyet kabul etmeye teşvik etmelidir. Komünizmin bazı müdafileri arasında Almanya'daki sollar, Amerika'da sosyalistler, bazı inkılâpçı sendikalist ve anarşist grupları görülebilir. Komünist fırkasının rolü hakkındaki gayri kâfî vukûf ve bazen, umumiyetle komünist fırkasının zaruret-i vücudunu inkâra kadar varan vukûfsuzluk, İkinci Kongrenin bâlâda zikredilen meseleye vazıh ve muayyen bir cevap vermesi için diğer bir sebep teşkil eder.

1- Komünist fırkası amele sınıfının en müterakki, en şuurlu fırkasıdır. Bu fırka en şuurlu, en sadık, en basiretli işçilerin (ıstıfa-yı bi'n-nefs)leriyle meydana gelir. Bunun, amele sınıfının menafiine mugayir hiçbir menfaati yoktur. Bu fırka, bütün amele sınıfına terettüp eden tarihî vazifenin teveccüh ettiği gayede büyük işçi kitlesiyle tamamen müttehittir; ve her fırsatta birkaç zümrenin veya mesleğin menafiini değil, bütün işçi sınıfının menafiini müdafaaya çalışır. Komünist fırkası amele sınıfının teşkilât ve siyaset kuvvetini teşkil eder; işçilerin en müterakki zümresi, ancak bu fırka sayesinde proletarya ve proletaryaya benzer sınıfları doğru yola sevk ve hatasız olarak idare edebilir.

2- Hükümet proletaryanın eline geçmedikçe, proletarya tabakası kendi hâkimiyetini tarsîn etmedikçe ve iade-i hâkimiyet için burjuvazinin icra edeceği teşebbüsattan amele sınıfı emin bulunmadıkça komünist fırkası umumiyet itibariyle amelenin ancak ekalliyetini toplayabilecektir. Mevki-i iktidarın zaptına ve intikal devirlerine kadar komünist fırkası müsait ahval sayesinde ahalinin proletarya ve proletaryaya benzer tabakaları üzerinde gayri kabil-i itiraz fikrî ve siyasî bir nüfuz icra edebilir; fakat onları kendi sınıfları dâhilinde toplamaya, tertip ve tanzim etmeye muvaffak olamaz. Amele diktatörlüğü burjuvaziyi matbuat, mektep, kilise, devair-i mülkiye gibi vesait-i faaliyetten mahrum bıraktığı ve burjuvazinin he-

zimet-i kat'iyesi herkesin nazarına aşikâr bir surette göründüğü gün amelenin kısm-ı azamı komünist fırkasının saflarına girmeye başlar.

3- En büyük bir dikkatle sınıf ile fırkayı yekdiğerinden ayırmak lazımdır: Almanya'nın, İngiltere'nin ve diğer memleketlerin Hıristiyan ve liberal sendikaları azası şüphesiz işçi sınıfına mensupturlar. Kuppers'leri, Scheidemann'ları ve bunlara benzer diğer kimseleri halen takip etmekte olan az çok büyük gruplar da aynı sınıfa mensup bulunuyorlar. Bu şerait dâhilinde işçi sınıfının sinesinde bir hayli irtica temayülleri bulunabilir. Komünizmin vazifesi işçi sınıfının geride kalmış bu kabîl anasırına uymak değil, bilakis bütün işçi sınıfını komünist pişdarı derecesine yükseltmektir. Sınıf ile fırkayı birbirine karıştırmak en ağır hata ve su-i tefehhümleri davet edebilir. Mesela amele fırkalarının işçi sınıfına mensup bir kısmın batıl fikirlerine ve hâlet-i ruhiyelerine rağmen emperyalist harbi esnasında fırkasını harp ilan etmek mecburiyetinde bırakan proletaryanın tarihî menafii namına bu batıl fikirler ve hâlet-i ruhiyelere karşı herçi-bâd-âbâd isyan etmeleri lazım gelirdi.

Emperyalist harbi iptidasında burjuvazilerini mütekabilen iltizam eden bütün memleketlerin sosyalistleri ve sosyal demokratları, işçi sınıfının arzusunu delil göstererek kendi vaziyetlerini haklı göstermekten geri kalmıyorlardı. Bunlar filhakika işçi sınıfının umumî irade ve zihniyeti bu merkezde olsa bile bunun aleyhinde mücadelede bulunmak, proletaryanın tarihî menafiini müdafaa etmek vazifesinin amele fırkasına terettüb eylediğini unutuyorlardı. İşte bu suretle geçen asrın nihayetinde, o zaman Ekonomistler denilen şimdiki Rus Menşevikleri idare-i mutlaka aleyhine mücadeleyi -işçi sınıfı heyet-i umumiyesiyle bunun zaruretini henüz idrak edemiyor diyerek- reddediyorlardı.

4- Enternasyonal Komünist, İkinci Enternasyonal demokrat fırkalarının iflasını hiçbir veçhile bütün işçi fırkalarının bir iflası gibi telakki edilmeyeceğine kuvvetle kani bulunmaktadır. Proletarya diktatörlüğü ve doğrudan doğruya yapılan mücadeleler komünist fırkasını vücuda getirir.

5- Enternasyonal Komünist, siyasî fırkaya malik olmadan proletaryanın inkılâp yapabileceği hakkındaki fikri kat'î surette reddeder. Her sınıf mücadelesi siyasî bir mücadeledir. Bizzarure dâhilî harplere mübeddel olmaya müstait bulunan sınıf mücadelesinin gayesi mevki-i iktidarı zapt etmektedir. Mevki-i iktidar ise ancak bu fırka-i siyasiye ile zapt, tanzim ve idare edilebilir. Eğer proletarya vazıhan muayyen gayeler takip eden ve dâhilî siyasette olduğu kadar haricî siyasette de maddeten tatbiki mümkün olan bir faaliyet programına malik, muntazam ve mücerreb bir fırka tarafından idare edilirse işte o zaman mevki-i iktidarın zaptı, istitradî olmaktan çıkar ve komünist terbiyesinin devamlı mesaisine bir nokta-i azimet olur. Aynı sınıflar mücadelesi sendikalar, kooperatifler, imalathane komiteleri, halk darülfünunları, intihabat ve ilh.de gibi proletarya hareketinin muhtelif şekillerinin bir merkezde toplanmasını ve vahdet-i idaresini istilzam eder. Muktezi merkezleştirici ve idare edici taazzuv ancak komünist fırkası olabilir. Komünist fırkasının tesis ve takviyesini ve ona tâbi olmayı reddetmek, muhtelif mahallerde icra-yı faaliyet eden proletarya kıtaatının kumanda birliğini reddet-

mek demektir. Nihayet proletarya mücadelesi birlik nokta-i nazarından muhtelif merhaleleri aydınlatan ve daima proletaryanın nazar-ı dikkatini proletaryayı heyet-i umumiyesiyle alakadar eyleyen vazaife celp eden bir merkeze toplanmış bir hareket ve tahrikât şeklini alır ve bu ancak bir merkeze toplanmış bir cihaz-ı siyasî ile yapılabilir. İşte bunun içindir ki bir takım inkılâpçı sendikalistlerle Amerika hareket-i sınaiyesi taraftarlarının teşkilâtı mükemmel bir fırka-i siyasiye aleyhindeki propagandaları, burjuvazi ile mürteci sosyalistlerin propagandaları kadar fiilî bir tesir ika etmemiş ve edemez. İnkılâpçı sendikalistlerle Amerika hareket-i sınaiyesi taraftarları, yerine yalnız sendikaları veya bilinmez hangi vâsi işçiler, sendikalistler, endüstriyalistler birliği ikame etmek istedikleri komünist fırkası aleyhindeki propagandalarıyla oportünistlerle temas noktalarına malik bulunurlar. 1905 senesi Rus inkılâbının hezimetinden sonra Menşevikler birçok seneler kendi fikirlerine göre ihtilâlci amele fırkasının yerine geçecek olan bir işçi ittihadının düşmanı oldular. Şüphesiz bir burjuvazi siyaseti takip etmekte olan Amerikan ve İngiliz mesaiperverleri siyasî fırka yerine şekli bozuk bir işçiler ittihadı ikame etmek istiyorlar. Burjuvazi diktatörlüğü ile mücadele etmek isteyen ihtilâlci sendikalistlerle endüstriyalistler bu mücadeleye nasıl başlayacaklarını bilemiyorlar. Bunlar siyasî fırkası olmayan bir işçi sınıfının başsız gövdeye benzediğini görmüyorlar.

İnkılâpçı sendikalizm ile endüstriyalizm ancak İkinci Enternasyonal'in âtıl ve muhafazakâr fikriyatına nispetle pek ehemmiyetsiz bir terakki göstermektedirler. Bunlar İnkılâpçı Marksizm yani komünizme nispetle pek geride kaldıklarını irae ediyorlar ve hatta kelimenin en iptidaî manasıyla bir fırka bile tesis etmeyen sol cenah Alman komünistlerinin beyannamesi ve geçen Nisanda müessesat kongrelerinin ihzar ettiği program bilfiil mürteci olan sendikalistlerle enternasyonalistlerin fikri karşısında bir teslimname mahiyetini haiz bulunmaktadır.

6- Komünistler komünist fırkası yanında en vâsi bi-taraf amele teşkilâtını mutlak ve kat'î bir surette teşci ve bu bi-taraf teşkilâtın sinesinde terbiye ve teşkilâta çalışmayı en mühim vazifelerinden biri telakki ederler. Fakat bu vazifenin fazla semereler vermesi ve inkılâpçı proletarya düşmanlarının bu teşkilâta hâkim olmamaları için müterakki işçiler, komünistler kâffe-i ahvalde ve her ihtimal karşısında komünizmi müdafaa edebilen muntazaman teşkil olunmuş bir faaliyet fırkasına malik olmalıdır.

7- Komünistler aşikâr bir surette irticakâr bir şekil alsalar bile küçük sendikalar ve Hıristiyan sendikalar gibi siyaseten bi-taraf olan amele teşkilâtından uzaklaşmazlar. Komünist fırkası sosyalizm için tertip ve ihzar edilen mücadeleden proletaryayı vazgeçirmek maksadıyla siyasî bi-taraflık fikrinin işçiler arasında burjuvazi ve burjuvazi memurları tarafından an-kasdin neşredildiğini ispat ederek asıl vazifesine kemâl-i azm ve metanetle devam eder.

8- İşçi hareketinin fırkalar, sendikalar ve kooperatifler gibi üç şekilden ibaret olan eski klasik taksimatının zamanı geçmiştir. Proletarya inkılâbı Rusya'da proletarya diktatörlüğünün şekl-i esasîsi olan sovyetleri meydana getirmiştir. Sovyet ve

aynı zamanda inkılâpçı sanayi sendikaları mesaisi, gayri kabil-i tebeddül ve matrud bir surette proletarya, yani komünist fırkası tarafından idare edilmelidir. İşçi sınıfının pişdarı olarak tanzim ve teşkil edilen komünist fırkası bütün işçi sınıfının iktisadî, siyasî ve ruhî ihtiyacını da tatmin eder. Bu fırka sendikaların, sovyetlerin ve bütün proletarya teşkilâtının ruhu olmalıdır.

Proletarya diktatörlüğünün esaslı şekl-i tarihîsi olan sovyetlerin zuhuru komünist fırkasının inkılâpta oynayacağı idare rolünü asla küçültmez. Sol cenah Alman komünistleri (Alman Komünist Amele Fırkası tarafından imza edilen 14 Nisan 1920 tarihli Alman Proletaryası Beyannamesine müracaat) fırkanın gitgide sovyet mefkûresine imtisal etmesini beyan ederken, biz bu beyannamede ancak komünist fırkasının sovyetlerin komünist fırkası yerine kaim olması fikrinin bir ifadesini görüyoruz.

Bu fikir tamamen yanlış ve irticakâr bir fikirdir.

Rus inkılâbı tarihi, sovyetlerin bir zaman proletarya fırkası aleyhine yürüdüklerini ve burjuvazi memurlarına müzaheret eylediklerini bize göstermektedir. Bu hal Almanya'da da görüldü ve bunun diğer memleketlerde de vukuu mümkündür.

Sovyetlerin tarihî vazifelerini ifa edebilmeleri için sovyetlere imtisal edecek bir komünist fırkasına değil, bilakis sovyetler üzerinde kat'î bir nüfuz i'mal, onları, burjuvaziye ve resmî sosyal demokratlara adem-i imtisale icbar edecek ve komünist şubeleri vasıtasıyla sevk ve idare edilecek bir komünist fırkasının mevcudiyetine lüzum-ı kat'î vardır.

Her kim komünist fırkasının sovyetlere imtisalini teklif ve bu imtisalde fırkanın proletarya mahiyetinin artacağını zannederse hem fırkayı ve hem de sovyetleri tehlikeye düşürmüş olur. Muhtelif memleketlerde ne kadar çabuk komünist fırkaları tesis edebilirsek sovyet mefkûresi o kadar çabuk galebe çalar. Elyevm bu mefkûre hiç olmazsa lafzen olsun birçok müstakil sosyalistler ve hatta bazı sağlar tarafından kabul edilmiştir. Biz sovyet siyasetini tayine bir komünist fırkasına malik olmadıkça sovyet mefkûresinin bu anasır tarafından bozulmasına mani olamayız.

9- Komünist fırkası işçi sınıfına yalnız mevki-i iktidarın zaptından evvel veya zaptı esnasında değil, zaptından sonra da lazımdır. Vâsi bir memlekette üç senedir hükümeti elinde tutan Rus Komünist Fırkası, fırkasının tarihi, mevki-i iktidarın zaptından beri komünist fırkası rolünün küçülmediğini ve bilakis pek ziyade büyüdüğünü göstermektedir.

10-Mamafih proletarya tarafından mevki-i iktidarın zaptı ferdasında proletarya fırkası sadece bir hizipten ibaret kalır. Fakat zaferi izhar eden bir hizip. Rusya'da gördüğümüz gibi 20 ve Almanya'da 13 sene zarfında burjuvazi ve hakikatte işçi muhitinde burjuvazi fikirlerinin nüfuzunu izhardan başka bir şey yapmayan sosyalistler aleyhine mücadele eden komünist fırkası işçi sınıfının en metin, en basiretli ve en müterakki mücahitlerini kendine cezp etmiştir. Bu kabîl proletarya teşkilâtının mevcudiyeti zaferin ferdasından itibaren komünist fırkasının maruz

kalacağı müşkülata galebe çalmasına yarar. Proletarya kızıl ordusunu teşkil, burjuvazi hükümetinin idare makinesini fiilen ilga, proletarya hükümeti cihazının iptidaî hatlarını tesis etmek. Bir takım işçi zümrelerinin cemaat ve sınıf temayülâtı, mahallî vatanperverlik ve bataet fikri aleyhine mücadele, yeni bir meslekî zabt u rabt vücuda getirmek için sarf edilecek mesai, bütün bunlar azalarının canlı misalleriyle işçi kitlelerini arkasından sürükleyen komünist fırkasının son ve kat'î sözünü söyleyeceği birer saha-i faaliyettir.

11-İçtimaî sınıflar ortadan kalkmadıkça bir siyasî proletarya fırkasına lüzum-ı kat'î vardır. Komünizm kat'î zafere doğru yürürken, bugünkü proletarya üç esaslı şekli (fırkalar, sovyetler ve sanaât sendikaları) tebeddül ve işçi teşkilâtının yegâne ve terkibî bünyesi tedricen tebellür edebilir. Bununla beraber komünizm içtimaî mücadelenin mevzuu oldukça, bütün işçi sınıfı komünist olmadıkça, komünist fırkası işçi sınıfının sinesinde tamamen inhilal etmez.

12-Enternasyonal'in İkinci Kongresi, tarihî vazifesini ifa için komünist fırkasını yalnız teyit ve teşyid etmekle iktifa etmemeli, aynı zamanda beynelmilel proletaryaya muhtaç olduğumuz fırkanın hiç olmazsa hutût-ı esasiyesini göstermelidir.

13-Enternasyonal Komünist, komünist fırkasının bilhassa proletarya diktatörlüğü esnasında sarsılmaz bir proletarya merkeziyetçiliği üzerine müesses olması lüzumuna kanidir. Komünist fırkası karîbü'l-vuku uzun ve çetin muharebât-ı dâhiliyede işçi sınıfını müessir bir surette idare etmek için kendi müntesipleri arasında çelikten daha mübîn askerî bir zabt u rabt tesis etmelidir. Dâhilî muharebâtın heyecanlı hadiseleri içinde üç sene işçi sınıfını muvaffakiyetle idare etmiş olan Rus Komünist Fırkası ciddi bir zabt u rabt, mükemmel bir merkeziyet usulü ve komünistlerin fırkanın idare ve icra merkezine karşı mutlak itimatları olmadıkça işçilerin istihsâl-i zafere muvaffak olmayacaklarını ispat etti.

14-Komünist fırkası demokratik bir merkeziyet esası üzerine müesses olmalıdır. Demokratik merkeziyetin esaslı prensipleri, intihap tarikiyle muavin komiteler teşkilinden, bütün komitelerin kendi mafevkleri olan komiteye mecburî inkıyadından ve fırkanın kongre fâsılası esnasında hiçbir kimsenin icraatına itiraz edemeyeceği salâhiyet-i kâmileyi haiz bir merkezin mevcudiyetinden ibarettir.

15-Avrupa'nın ve Amerika'nın muhtelif komünist fırkaları idare-i örfiye tarafından hariç ez-kanun müesseseler gibi telakki edilmektedir. Bu şerait dâhilinde intihap prensibinin bazı su-i kasdlardan müteessir ve fırkanın idare uzuvlarına müstesna bir surette yeni azalar kabul hakkını vermenin elzem olacağını hatırdan çıkarmamalıdır. Mukaddema Rusya'da böyle olmuştu. Komünist fırkasının idare-i örfiye esnasında karşısına çıkacak vahim mesele hakkında istişareye imkân bulamayacağı aşikâr olduğundan Amerika komünistlerinin bir hizbi tarafından yapılan teklife nazaran merkez-i idareye inde'l-icab bütün aza namına derhal bir karar ittihaz etmek hakkı verilmelidir.

16-Bu zamanda mahallî zümreler tarafından vâsi muhtariyet talebi komünist fırkasını zayıflatmaktan, faaliyet kabiliyetini azaltmaktan, merkeziyetçilik esasına

muhalif olan anarşi ve küçük burjuvazi temayülâtının inkişafını teshilden başka bir şeye yaramaz.

17-Komünist fırkaları hükümetin henüz burjuvazi veya mürteci sosyal demokratların elinde bulunduğu memleketlerde kanunî harekete hafî hareketi ilhak ve terfik etmeyi bilmelidir. İkinci hareket birincisini fiilen murakabe altında bulundurmalıdır. Mebusan meclislerinin komünist grupları, hükümetin muhtelif müesseselerinde çalışan -merkezî olsun mahallî olsun- komünist şubeleri, -vaziyeti ister kanunî olsun ister olmasın- komünist fırkasına tâbi olmalıdır.

Daha var

**

Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı

Yazan: E. Varga **Tercüme eden: H. Y. V.**

7

(...)

***

Geçen nüshadan mabat

Fahişelik
Ve Onunla Mübareze Çareleri
M. Kollontay tarafından irat olunan nutuktan!

Bu zamana kadar fena itiyadla ifa ettiğimiz eski fikir ve tasavvuratı zahmetsizcesine atmalıdır. İktisadiyat mefkûreleri artık ilerlemiştir. Her taraf da onunla beraber ki izdivaç esasları da dağılıyor. Biz ise hâlâ burjuvazya usulüne sıkıca sarılmışız. Hayatta âdet etmiş olduğumuz her nev' usul ve kaideden el çekmeye hazırız, inkılâbı her cihetten tehniye müheyyayız, fakat bu esasata dokunmaktan çekiniyoruz. Hatta en idrakli komünist kadınlar bile açıkça temastan korkuyorlar ve köhne aile esaslarının bozulduğunu, yeni usul tasarrufat, yeni mülâkât-ı cinsiye telkin ettiğini açıkça ispat eden amillere göz yumuyorlar. Neticede yolsuzluklar doğuyor. Şûrâ Hükümeti kadını halk tasarrufatından hesaba katılan zahmet vahidi olarak kabul etmiştir; ve iyi işçi bir kuvveti olmak itibariyle erkekle beraber tutmuştur. Fakat biz henüz köhne âdetlerimize sarılmış ve [.....] kadının erkekten dûn bir mertebede olması kaidesine göre teşkil edilen aile esasına hâlâ iyi bir nazarla bakıyoruz. Fakat mademki biz fahişelik ile mübareze ediyoruz, o halde nikâh münasebatını da aydınlaştırmalıyız. Bu meseleyi hiç açmamalı mı? Bize "fennî hakikatlerini tenkit ve ailenin mukaddes esasatını bozuyorlar" demekten korkmamalıdır...

Her şeyi açıkça söylemeli ve göstermelidir. Eski usul ailenin zamanı geçmiştir. Komünizm âleminin ona ihtiyacı yoktur. Burjuvazya âlemi ayrılığı, külfetin cemaat-

ten ayrılmasını [.....] ve belki lâzım görüyorlardı. Mübareze, müsabaka ile dolu olan burjuvazya âlemi için aile hayat fırtınasından necat bulabilmek için yegâne necat bulabilmek için yegâne necat yolu, adavet ve rekabet deryası içinde yegâne bir köprü idi. Aile bir müstakil ve ayrı bir camia teşkil ediyordu, fakat komünizm âleminde bu olamaz ve olmamalıdır. Komünizm idaresinde cemiyet-i beşeriye öyle müttehit olma[lı]dır ki orada aile ayrılığı doğuran, ayrı yaşayan hodperestlik bulunmasın.

Artık gözümüzün önünde eski rabıtalar zayıflıyor. Ve onların yerine yeni rabıtalar (zahmet ailesi rabıta, yoldaşlık, birlik menfaat-ı umumiyesi, müşterek mesuliyet) olmak üzere hayat-ı müşterekeye iman hissi büyüyor takviye-pezir oluyor, derinleşiyor.

İstikbalde nikâh nasıl olacak; daha doğrusu cinslerin münasebâtı ne şekilde olacaktır. Bunu şimdiden izah fikrinde değilim, fakat şurası şüphe haricindedir ki komünizm âleminde izdivaç da her nev' maddî menfaat düşünceleri ve kadınların maddî cihetten erkeklerden dûn mertebede bulunmaları kalmayacaktır. Belki umumiyetle zamanımızda ekser defa izdivaca sebep olan her nev' maddî düşünceler zail olacaktır. İstikbalde izdivacın esasını muaşaka, ruhu okşayan hararetli ihtiras, heves ve sada ince ahenk-i ruhiye, veyahut tez parlayıp fakat erken sönen cinsî ihtiras rengiyle boyanmış sağlam ahlak hissi teşkil edecektir.

Bu fahişelik değildir ve ona asla benzemez. Fahişeliğin fenalık ve dehşeti muvakkat menfaat temini için kadının kendini satmasından ibaret olmasındadır. Fahişelikte muhabbet, ihtiras, hatta nesli idame ettirmek hisleri yoktur.

Komünizm âleminde fahişelik unutulmuş eski şeyler sırasına geçecek, fakat sağlam ve samimi cinsî rabıtalar vücuda gelecektir. Bizim yerimize ise birbirinden hukukça farklı olmayan sağlam, azad, cesur ve hayat-ı içtimaîsi daha ziyade müterakki yeni nesil gelecektir. Yeni bir nesil gelecektir ki onun nazarında umumun menafii her türlü şahsî menafiden daha yüksektir.

Yoldaşlar, biz sizinle komünist istikbalin güzel binasının temelini atıyoruz. Fakat bu güzel ve muhteşem binanın inşaatını tesri etmek elimizdedir. Komünizm tesis etmek için zahmetkeş sınıfında yoldaşlık ruhunu sağlamlaştırmak lazımdır. Ruhu sağlamlaştırmak için işçi sınıfını ezen, birbirinden uzaklaştıran her nev' tezahürat ile mübareze etmek lazımdır. Fahişelik yoldaşlık hissinin artmasına mani oluyor. Buna binaen biz Kadınlar Şubesini bilâ-teehhür bu fesadın kökünü kaldırmak yolunda mücadeleye iştirake davet ediyoruz.

Yoldaşlar, bizim vazifemiz fahişeliğin kökünü kesmektir. Bizim vazifemiz izdivacın manevî esası olan "individualism"in her nev' eserleriyle mübareze etmektir. Bizim vazifemiz izdivaç meselesinde fikirleri inkılâbîleştirmek, zahmetkeş cemaat menafiini muvafıkk sağlam âdâb-ı izdivac için yol açmaktır. Komünist cemiyeti bunları bize temin edecektir.

İş başına yoldaşlar! Mazinin ölgün ailesinin yerinde artık muzaffer cihan fukarayı kasibesinin büyük zahmetkeş ailesi doğuyor, sağlamlaşıyor ve artıyor.

(Son)

***

Halk İştirakiyun Fırkası'ndan:

9 Mayıs Halk İştirakiyun Fırkası'nın yevm-i mahsusudur. Merkez-i Umumînin içtimagâhı olan İkaz Matbaası dâhilindeki dairede ba'de'z-zevâl saat birden beşe kadar ziyaret kabul olunur.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası
Merkez-i Umumîsi

***

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın Ankara Heyet-i Merkeziyesi

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın Ankara Heyet-i Merkeziyesi teşekkül etmiş ve hükümete beyannamesini vererek faaliyete başlamıştır. İçtima mahalli Tahtakale'de İkaz Matbaasıdır. Azanın tecdid-i kayd ettirmek üzere müracaatları ilan olunur.

***

Türkiye Şimendifer İşçileri Teavün Sandığı Nizamnamesi

Maksad-ı Teşekkül

Bugünkü hayatın içtimaî ve iktisadî buhranlı devirlerinde bilhassa bütün şirketler ve fabrikalar gibi müessesat-ı hususiyede çalışan işçi ve amelenin layıkıyla akdârı kabil olamadığı, bu yüzden daima sefalete maruz bir tarzda imrar-ı hayat mecburiyetinde kaldıkları nazar-ı dikkate alınarak müessesedeki her sınıf işçi ve müstahdemînin yekdiğerine daha yakın mütesanit ve mütekabil muavenetlerini temin edebilmek gayesiyle bir (muavenet sandığı) tesisi umum arkadaşlar arasında düşünülmüş ve **Türkiye Şimendifer İşçileri Teavün Sandığı** teşkil edilmiştir.

Bu mühim ve hayatî meselenin temini için umum arkadaşların tasvip ve kabulüyle zirdeki mevad sandığın nizamnamesini teşkil eder.

Madde 1- Sandık umum arkadaşlarca müntahab ve bu vazifenin hüsn-i ifa ve icrasına muktedir beş arkadaştan mürekkep bir heyet tarafından idare edilir.

Madde 2- Sandık heyetini teşkil eden beş kişi biri kâtip ve diğeri veznedar olmak üzere iki arkadaş intihap ederler. Ve içtimalarında ruzname-i müzakeratı idare için yalnız o içtimaa münhasır olmak üzere aralarında birini reis intihap ederler.

Madde 3- Bu içtima her on beş günde bir defa akdedilir.

Madde 4- İlk sandık heyeti arkadaşların menafii hususunda müsmir faaliyetleri meşhud olursa umumî içtimaa kadar vazifelerine devam ederler.

Madde 5- Sandık heyeti her üç ayda bir kere arkadaşları umumî içtimaa davet eder, hareket ve faaliyetleri ve icraatları hakkında malumat ita etmek mecburiyetindedirler.

Madde 6- Sandığın sermayesi arkadaşlar tarafından herkesin vakit ve hali ve aldığı yevmiyesi nazar-ı dikkate alınarak her ay muntazaman tediye edebileceği mebaliğ ile hariçten vuku bulacak teberrüat, sandık menfaatine verilecek tiyatro ve müsamere gibi hâsılattan ibaret olacaktır.

Madde 7- Sandık mevcudu çoğaldıkça faaliyeti tevsi ve arkadaşlara azamî menafi temini hususuna sarf-ı mesai edecektir.

Madde 8- Sandık heyetinin sandığa ait mukarreratına itba umum için kabulü zarurîdir.

Madde 9- Şimendifer müstahdemîninin kesretle bulunduğu yerlerde bu gibi sandıklar küşadına ve sandıkların ittihadına çalışılır.

Madde10- Sandık hâsılatının suret-i sarfı ber-vech-i âtîdir.

A- Sandık mevcudunun dörtte birini tecavüz etmemek üzere bina icarına, masarif-i kırtasiyesine vesair masarifat-ı ruzmerresine sarf edebilir.

B- Hastalananların tedavisine ve sandığa dâhil olan arkadaşlardan altı ayı ikmal etmiş olanların tahakkuk eden ihtiyaçlarına binaen sandık mevcudiyetinin dörtte ikisini tecavüz etmemek üzere muavenet ve ikrazatta bulunabilir. Ve bu ikrazat onun vaziyetine ve ihtiyacına göre dört aydan bir seneye kadar müddette ceste ceste istifa olunur, mütebakisi ihtiyat akçesidir.

Madde11- Sandığa dâhil her arkadaşın sandık heyetinden musaddak bir hüviyet varakasıyla ita eylediği mebaliğe mahsus bir defteri bulunacaktır.

Madde 12- Hasta arkadaşların tedavisi için sandığın daimî bir doktoru bulunacak ve bu doktorun tedarikine kadar icab-ı halde bir tabip celb ile sandıktan ücreti tesviye ve mualecesi yaptırılarak o arkadaş tedavi edilecektir.

Madde13- Sandık arkadaşların ihtikârdan himayesi ve havaic-i zaruriyelerini ucuzca tedarik edebilmeleri için bütçesinin vüsati nispetinde müesseseler vücuda getirir ve bu yoldaki müesseseler ile rabıtalar temin eder.

Madde14- Bu gibi müesseselerin temini kuvveden fiile çıkacağı zamanın tahakkukunda icap eden talimat ve memuriyetle müstahdemîn ve heyet-i teftişiye yeni bir içtima-ı umumînin tefrik edeceği arkadaşlar tarafından tespit edilecektir.

Madde15- Sandık hakkında arkadaşlar arasında vuku bulacak ihtilaf sandık heyetinin umum arkadaşları içtimaa davetle lâakal üç kişiden teşekkül edecek hüküm heyeti tarafından hal ve fasledilecek ve sandık heyeti hüküm heyetinin mukarreratını mevki-i icraya vaz ve nezaretle mükellef olacaktır.

Madde16- Bir arkadaşın sandık hakkında vuku bulacak bir ihbarı ki: Umum arkadaşların menafiini muhal bir meseleyi şamildir. Bu hususta tenvirini ve ita-yı cevab edilmesini talep ederse bunun sandık heyetince müstacelen tetkik ve lüzum görüldü-

ğü takdirde yirmi dört saat zarfında cevap itası mecburiyetinde olup ruzname-i müzakerat ve mukarrerat defterine behemahal bunu kaydedecektir.

Madde17- Sandık ve dolayısıyla arkadaşların menafiini muhal harekâta mücaseret eden arkadaş 15inci maddede olduğu gibi bir hüküm heyeti tarafından mesele bi't-tedkik sandık heyetinin dahi inzimam-ı muvafakati ile tahakkuk eden hale göre tevbih veyahut kaydı terkin edilir. Ve o güne kadar tediye ettiği mebaliğ kendisine iade edilmez.

Madde18- Taahhüdat-ı şehriyesini üç mah muntazaman tediye etmeyen arkadaşlar fevkalade meşru ve bu meblağı tediyeye kudretsiz bir hal ve vaziyetten münbais değilse sandık heyetinin kararıyla kaydı terkin ile mukarrerat defterine derç edilir.

Madde 19- İşbu nizamname ilk üçüncü ayın içtimaında yeniden tetkik edilerek iktiza-yı hale göre tadil, tevsi veya tamamen ibka edilecektir.

Madde 20- Sandık Merkezi Heyetinin bir mühr-i resmîsi mevcut ve bu yalnız içtimalarda kullanılıp bir kutu derununa vaz ile arkadaşlar tarafından temhir edilecektir.

Madde 21- Hiçbir masarifat karara iktiran etmeksizin icra edilemez ve her masarifat bir faturaya merbut bulunmak iktiza eder.

Madde 22- Bir masarifin icrasında lâakal heyetin üçünün mevcudiyeti şarttır.

20-Nisan-338

***

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Yıl 1, Sayı 9

Haftada bir çıkar

İştirak Şartları: Yıllığı: 450, Altı Aylığı: 250, Tanesi 10 kuruştur

13 Mayıs 338, 22 Cumartesi

Sahib ve Müdîri: A. Nazım

İdarehane: Ankara, İkaz Matbaası Hususî Daire

Geçmiş Nüshalar 20 kuruştur

Mündericât

1. **Ankara'da İki Bin Sene Evvel**
2. **Fesuphanallah**
3. **Sermayeciliğin Millî Ailevî Servetimizle Mücadelesi**
4. **Hakiki İnkılâp**
5. **Beynelmilel Kızıl İşçi Cemiyetleri ve Sermayenin Onlara Taarruzları**
6. **Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı**
7. **Komünist Fırkasının (Proletarya) İnkılâbındaki Rolü Hakkında**

Ankara İkaz Matbaası

Geçen nüshadan mabad

Ankara'da İki Bin Sene Evvel

Ogüst'ün vasiyetnamesi tercümesi

(...)

***

Fesuphanallah

Gecenin şiddetli yağmuru beni iliklerime kadar ıslatmıştı. Karanlık içinde yamru yumru kaldırımlar üzerinde sendeleye sendeleye Tacettin'e doğru yürür, bata çıka iterken önümdeki eğri sokakta hızlı hızlı yaklaşır bir ayak sesi işitmeye başladım. Saat alafranga iki idi. Takriben alaturka sekiz...

Bu vakit bu ıssız ve dar sokakta bu gürültülü bu koşar ayaklarla bana doğru gelen kimdi?

Azıcık yaklaştım. Ve bir duvarın dibine doğru çekildim. Karşıma birdenbire bir koltuğunda irice bir şey cüce bir adam çıktı. Emin, genişçe bir nefes almıştım, iri bir adam yerine sıska ve bodur bir şey.. Fena değil.. Fakat bu kim, koltuğundaki ne?

Benim sormama hacet kalmadı. Cüce azimkâr ve acûl bir sesle bağırdı:

- Efendi saat kaç!
- Sekiz..
- Ya!?
- Nereye gidiyorsun oğlum?
- Yer tutmaya..
- Hangi yeri tutacaksın?
- Boyacıyım efendi, Karaoğlan'da yer tutacağım..

On üç yaşında bir fakir yavrusu son sözü öyle bir halde söyledi ki; Efendi, bırak beni, söze tutma, sonra yer tutamam, evde anam aç, hemşirem aç, manası açık anlaşılıyordu. Koştu gitti.

Evimde ıslanmış çamaşırlarımı değiştirirken, ben bu elim tesadüfün ruhuma verdiği heyecanla eziliyordum: On üç on dört yaşında bir çocuk şu yağmurlu çamurlu günde, gece yarılarında yatağını bıraksın, Tacettin'den ve kim bilir belki de daha uzaklardan, Karaoğlan çarşısından, oradaki kaldırım üstünde yer tutmaya koşsun... Bu niçin? Elbette bir dilim ekmek için!

Bugün potinlerimi yine böyle bir çocuğa boyatıyordum. Hatırıma o gece geldi, sordum.

- Oğlum siz bu memlekette kaç boyacısınız?
- Yüz kadar.
- Hepiniz Karaoğlan çarşısında mı çalışırsınız?

- Hayır, şurada burada..

- Peki, Karaoğlan'da boyacıların bir yer tutmak adeti var mıdır?

- Vardır. Bazı çocuklar daha çok kundura boyayabilmek için bazı kış geceleri orada kaldırımlar üstünde yatarlardı!!

- Orada böyle yatanlar ve böyle çalışanlar pek çok mu kazanıyorlar?

- Hayır efendi, ne olacak, bir ekmek parası. Hükümet bizlerden senede yüz yirmi altı kuruş temettü alır. Belediye de kaldırım ücreti diye her birimizden günde yüz para alıyorlar.

- Adın ne?

- Hüseyin..

- Evinde kimin var?

- Bir anam, iki hemşirem, bir küçük kardeşim.

- Anan, hemşirelerin çalışırlar mı?

- Hayır, anam kör, hemşiremin biri yatakta, öteki bunlara ancak bakıyor..

- Günde ne kadar kazanabiliyorsun?

- Ne olacak iki, nihayet üç ekmek parası!!

Şimdi anlaşılıyor ki gece saat sekizde, Efendi saat kaç diye koşan yavrucak işte bunun için koşuyormuş.. Ve demek ki bizim belediyeler işte böyle yavrucakların kaldırım üstünde didinmelerine bile vergi koymakla meşgul imiş!!

Şimdi ben mesela bir cesaret-i medeniye, -evet sandalyelerde oturanlara hak söylemek bizim adâb-ı muaşeret lügatımızda cesaret-i medeniye diye kaydolunmuştur- göstersem de, şu boyacı çocuklardan senede inde'l-hesâb bin küsur kuruş alan efendilere desem ki; Merhamet buyurunuz da siz şu vergileri kunduralarını boyatanlardan alınız. Mesela bir parmaktan ziyade ökçe kullananlardan ayda bir mecidiye alınsın. Çünkü bir parmaktan ziyade ökçe koydurmak insanlar içinde sivrilmek arzusunda bulunmaya delâlet eder. Sivrilmek isteyen vergiyi versin.

Ne dersiniz? Sözüm mazhar-ı hüsn-i kabul olur mu acaba?!

Olamaz. En evvel harem dairelerinden vaveyla kopar, çünkü ekseriyet bir karış topukludur. Hep sivriliyorlar, hep yükseliyorlar. Onlar o yüksek topuklarıyla kaldırımlar üstünde sivrile sivrile, kafalarını dike dike yürürler ve geceleri rahat uyurlar ve onların vergisini işte bu gecenin yarılarında, Efendi saat kaç diye sorarak ve koşarak yer tutmaya gidenler verirler. Hem de uykusuz kalarak ve titreyerek. Fesuphanallah...

A. Nazım

***

Sermayeciliğin Millî ve Ailevî Servetimizle Mücadelesine Karşı "Bütün İşçilere"

Ben şimdiye kadar iktisat işleriyle uğraşmamıştım. Lakin itiraf etmeliyim ki iktisat işleri hakikaten uğraşmaya ve takip etmeye değer ve çünkü artık hayat meselesi olmuştur. İnanıyorum ki şöylece hazır yiyenlerin, ekmeden biçmek isteyenlerin akıbetleri fena olacaktır. Zira az bir zahmetle yaşamaya lazım olan bütün hacetleri tedarik edebilmenin imkânları azalmaktadır.

Mübarek topraklarımız vaktiyle bizi ignâ ediyor, az çalışmakla çok rahat oturabiliyorduk. Bundan on beş sene evvelki günleri hatırlarsak hayat ucuzluğu, geçim kaygısızlığı şaşılacak halde değil miydi? Öyle iken kanaatkâr davrandık. Bir günlük nafaka için çalışırdık da geleceği düşünmezdik. Bir de şimdiki korkunç madrabazlığı, muhtekirliği, çok zahmet mukabilinde ele geçen herhangi kazancın bereketsizliğini göz önüne korsak devrin değiştiğini çabuk anlarız değil mi?

Vaktiyle orta halli bir evin haftalık masrafı bir mecidiye idi: Altı okka âlâ un altı kuruş.. İki okka yağlı et üç kuruş.. Bir okka yağ beş kuruş.. On beş yirmi yumurta kırk para.. Gaz, tuz ve emsali ihtiyaçlarla sebze hep o beyaz nal ile, bir mecidiye ile elde edilebilirdi. Yevmiyesi iki kuruş olan amele de altı günde on iki kuruş kazanır ve bu kazancı ile bedence olan zayiatını yerine getirir ve tuhaftır ki haftalığından yine para arttırırdı. Bakınız nasıl: Altı okka karışık un alır iki kuruş.. İki okka keçi veya sığır eti altmış para.. Bir okka kuyruk üç kuruş..

Anadolu muhitine yabancı olanlar, Anadolu nakliye vasıtalarının hiçliğine ve esaslı ihtiyaçları istihsal ve imal suretiyle Avrupa ithalatına boyun bükülmediği zamanları buralarda görmeyenler için bu sözler tebessümle karşılanabilir. Hâlbuki bizler iyi biliriz. Bu böyledir. Bu yuvarlak hesaplar on beş ve hatta on sene evvelki umumî rayicin vasatîsidir. Şayet biraz daha evvelleri hakkında tahkikat yaparsak ağzımız açık kalır.

Bir misal vereyim: Kayseri'ye tâbi nahiye merkezi olan bir Erkilet kasabacığı vardır. Orada ve alelumum Anadolu'nun yerli halkında bir âdet var! Kışlık zâdı koymak... Yani Teşrinlerden itibaren orak zamanına kadar bir eve lüzumu olan yiyecekleri koymak.. Erkiletliler zamanı gelince: "Geldi güz ister yüz" derlermiş! Bunu hâlâ böyle söylerler. Lakin şu farkla ki bundan elli altmış sene evvel istekleri yüz para, şimdi ise yüz liradır. Şayet cihan sermayedarlığının çanına ot tıkanmazsa, sermayedarların ihtiras ve ihtikâr gözleri oyulmazsa, yakın bir gelecekte Erkiletliler hiç şüphesiz: "Geldi güz ister yüz..." derken yüz lira ile yüz beşibirliği murat edeceklerdir. Maahaza bu herkes için böyledir. Şimdi bir Erkiletliyi bütün bir istirahat devresinde kış ve ilkbaharda doyuran yüz para hakkında izahat vereyim:

Bundan elli sene evvel Erkilet ağalarından birinin yanında tam bir sene çıraklık yapan bir işçiyi ağası çağırarak diyor ki: Oğlum günün yetti, iki yüz para alacağın oldu. Bunu eline mi vereyim, kış azığını mı göndereyim?

- Kış azığımızı gönder, lakin altmış para da bana ver!! Ağa altmış para mukabilinde pastırmalık ve kıymalık bir inekle iki mut, yani yüz sekiz şinik zahire vesair

lüzumlu şeyleri çırağın evine gönderdikten sonra eline de altmış para veriyor ve ödeşmiş oluyor. Nasıl?

Biliriz ki yakın vakitlere kadar pek çok evde halı, kilim, bez ve elbise tezgâhları, dedelerden miras kalmış, düğünlerde hısım ve komşulardan hediye gelmiş bakır takımları pek çoktu. Bakır takımlarının bu çokluğu onların kalaylanarak rafta süs vazifesini görmesini icap ettirmişti. İlk kurulan aile ocağının bakırca sermayesi behemehâl üç batman olacak! Gelin hanım eve gelirken ailesinin düzdüğü, emek verdiği birçok çeyiz (cihaz) ile gelirdi. Hayvanlardan bir veya birkaç hisse getirdiği de malumdur. Aile arasında (taksim-i amal)in, göreneğin ve o vakitki varlıkların icabı bunlar idi.

Şimdi acaba ileri gitmek mecburiyeti karşısında eski hayat ve adetlerimizi yeni baştan kurabilir miyiz? Asla.. Hatta evvelki hayat ve âdetlerimize kavuşmak arzusunda bulunmanız şimdiki sefaletimizi çoğaltmakla kalmaz, mahvolmamıza sebep olur.

Ah nasıl söyleyeyim... Hayatın almakta olduğu şekillerden gafletimiz, derin cehalet uykumuz, taklit ve moda düşkünlüğümüz, batıl itikatlarımız, bir kelime ile (terakki)nin, bir halde kalmamanın ne demek olduğunu anlamayışımız, düşmanlarınızın bizi kendi halimize bırakmalarını gözlememiz ve daha doğrusu bilerek ve bilmeyerek ecnebi ve yerli zenginlerden merhamet beklememiz.. evlerimizde biriken serveti, elimizin emek ve kazancını yuttu ve şimdiye kadar türlü namlar ve laflar altında biz emekçi ve işçilerin birbirimizi kırmamıza ve başbaşa çalışan kollarımızın azalmasına sebep oldu. Orta halli iken güç geçinebilir bir hale geldik.. Daha Balkan Harbi esnasında başlayan ev eşyası satışı, memleketten harice çıkarılan bakır mamulâtı, kömür cetvellerinin ne gösterdiğini bilmiyorum, herhalde akılları durduracak miktarda olsa gerektir. Şüphesiz bakırlarımız harp sanayiinde kullanıldı. Ve birçok ocaklar söndürdü.

Tasdik etmeliyiz ki ayrı ayrı işçiliğimiz, ayrı ayrı sanatkârlığımız bize faideli olmaktan kalmış, mazarrat verir bir hale gelmiştir. Kara sabanla motorlu pullukların, kağnılar ve merkeplerle şimendifer ve otomobillerin yan yana pazar yerlerine gitmesi ihtimali var mıdır? Başkalarının sermayesiyle müşteriyi memnun etmek ve düşkün zamanımızda bize destek olacak kadar para yığmak kabil midir? Bankadan ve ağadan aldığımız borçların faizlerini ödemek binde kaçımıza nasip oldu? Her hizmetlerini yaptıktan sonra ağaların bize köle ve çırak muamelesi yapmalarından kurtulabildik mi? Galip veya mağlup halimizde Garb'ın soygunculuk ve sermayedarlık politikasından milletimiz yakasını alabildi mi?

Görüyor ve anlıyoruz ki insanlık daima ileri gidiyor. Duygular ve anlayışlar değişiyor. İnsanlığın kokar tarafı, kaba cihetleri çoğalmıştır. Lakin insanlar her zamanda fenalıklarının iyiliklerinden çok olmasına rağmen yerlerinde saymamışlar, ileri geçmişlerdir. Ve gideceklerdir de zira (terakki damgası) insanların ve kâinatın alnına Allah tarafından basılmıştır.

Çare.. Nasıl edelim, ne yapalım.. Mademki böyledir, büyük bir rahat düşmanlığı ve şöhret ve doymaz bir hırs dünyası karşısındayız, hem içli dışlı... ne yapalım mı diyeceksiniz?

Geçen hafta yine bu gazetede büyük bir işçi babasının dediği gibi "Bırak sarhoşu kendi haline!.." Sermayecileri, medenî hırsızları, ırkî yankesicileri kendi hallerine bırakalım ve fakat yüz vermeyelim.. Onlara karşı gelebilmek, varlığımızı, kazancımızı yerinde tutabilmek, emeğimizi elimizden kaptırmamak için başvuracağımız ilk ve son çare: Zümreler birliği, işçi sınıflar birliğidir. Amele dostluğu, amele ittihadıdır..

(Bir elin nesi var, iki elin sesi var!) meselimizi unutmayalım.. Bu zamanda işimize yarayacak en iyi ve en doğru söz bu ata sözüdür. Tek başımıza çalışmak sevdasından vazgeçmezsek bundan sonra da vay başımıza!.. İlk felaket: İflas, açlık ve dilencilik olacaktır.

Sermaye sahibi ağaların, hilekâr ortakçıların, arazi sahiplerinin bize oynadığı oyunları da her vakit gördük ve görüyoruz. Fenalık etmeyenlerinden Allah razı olsun, fakat bizi onlara bundan sonrası için muhtaç da etmesin.. Muhtaç olmamak da bir şartla mümkündür, o da demin dediğim gibi sınıf sınıf birleşmek, sevişmek, birbirimize inanmak, kazancımızı ve emeğimizi iyi hesap ederek kârda mıyız, zararda mıyız anlamak şartıyla..

Böyle yaparsak, tek başımıza hırs göstermeyerek beraber çalışmak, beraber kazanmak, beraber sarfetmek şartıyla birleşirsek, hem terimizi kurutacak zaman, hem karnımızı doyuracak ve hastamıza bakacak kasa, hem de (efendi)liğimizi tanıtacak ve bildirecek kudret bulmuş ve kazanmış oluruz. Gelecek yazılarda bu birlik şekillerinden bahsedeceğim..

Anadolu İşçisi

***

Hakiki İnkılâp

Arzın Şark iklimleri ufuklarından doğan saadet güneşinin feyizli hararetiyle hayata avdet eden proleterler bu yeni devre-i hayatın mukaddes eyyam-ı inkılâbını tesid ederlerken aynı iklimden kopan fırtına bulutları burjuvazi âlemlerinin daire-i muhitinde endişeler tevlid ediyor. Asırlardan beri devam eden hâkimiyet imtiyazının verdiği kudret-i istibdat ile amele sınıfının maddiyat ve maneviyatına doladıkları zincir-i esaret kırıldı. Sermayedarların kasalarını dolduran o mukaddes amele elleri, kendi varlığından başka her şeyi küçük gören patronların ufk-ı hayatında onların istemedikleri hadisatı ibraz ediyor, çünkü: Hayat kerbelasında insanca yaşamaya susamış olan emekçiler nihayet kat'î bir azimle sermayedarların gasp ettiği meşru haklarını istirdad ettiler. Bu tabiî hadiseyi onlar kabul edemezler. İşlerine gelmezdi. Kuvvetin hakka galebe-i ma'kusesi en ziyade amele-patronlar arasında icra-yı hükm etmiştir. Hiçbir zaman hiçbir şeyde amelenin hakkı kabul edilmemiş ve hatta düşünülmemiştir. Patron istibdadı kadar bir hadise-i feciayı tarih henüz sahifesine geçirmemiştir.

Amele on saatlik takatfersâ mesaisinin semeresiyle ancak en sefil bir hayatın bâr-ı ıstırabını yaşarken ilaçsızlıktan, gıdasızlıktan bu müfid insan kitleleri terk-i hayat ederek beşeriyetin defter-i nüfusunda müthiş tenakus yekûnları hâsıl ederken, dünyanın zimamdaran-ı umuru bu feci levhaların irae ettiği korkunç erkamı gayet tabiî bir hadise-i hayatiye gibi telakki ettiler. Zira: Gerek patronlar ve gerekse onların mevcudiyetiyle iftihâr eden hükümetlerin serâmedanı beyninde amelenin bir mevcudiyeti yoktu. Onlar insan değildir.

Bir patronun vefat eden uzak bir akrabasının merasim-i definesine layuad paralar sarf olunurken ölüme mahkûm bir ameleye bir santimlik gıdayı çok gördüler. O müteveffanın suret-i güzariş-i hayatını gazete sütunları mutantan cümlelerle çihar-ı aktâra ilan ettiler de sonra bir maden ocağındaki infilaktan vefat eden binlerce amelenin akıbet-i feciası için yalnızca bir maden kazası serlevhasıyla ve iki satırla iktifa ettiler.

Dünyaya hâkimiyet iddiasıyla çalışan emperyalistler maksatlarını amele mesaisine ibtinâ ettirirken, bu zavallı çalışkan kitleye bir nazar-ı merhamet atfetmek insaniyetinde bile bulunmadılar. Fazla gördüler..

Amelenin en kat'î ihtiyaç saikleri karşısında semere-i mesaisine cüz'î bir zam mevzubahis olduğu zamanlarda en muannid bir suret-i red gösteren patronlar, amelenin namuslu mesaisiyle istihsal ettikleri cesim servetlerle metreslerini, sokak fahişelerini prensesler gibi yaşattılar.

İnsanlığı o adamlar yalnız kendilerinde gördüler. Amele onların nazarında bir esir, bir hiç idi. Amele mütemadiyen çalışmaya, patronlara layuad servetler vermeye mahkûm. Onlar da hiçbir mesaileri sebk etmeden ellerine geçen servetleri sefih, sefil arzularına sarfa memurdu.

Fakat her şeyin bir hududu olduğu gibi sabrın da bir haddi vardır. Hakkı tanımayan ve tanımak istemeyen o sefil kitleye karşı başlayan tehevvür hissi tedricen koca bir inkılâp doğurdu ve bu suretle amele her şeyin kendi varlığından tevellüd etmiş bir cüz olduğunu herkese tanıtmak istedi.

Fakat amelenin, bu mukaddes kitlenin senelerce devam eden hayat-ı esaretinin hesabı ve gasp olunmuş servetlerle dolu sermayedaran kasaları ne olacak? Bu cesim servetler kimindir? Bu servetlerde amelenin hiç, hiç mi bir hakkı yoktur? Mademki bu servetler amele mevcudiyetinden, amele mesaisinden tahassul etmiştir, şu halde bu servetlerin hal-i hazır itibariyle bir kısmı, hem de büyük bir kısmı ameleye aittir. Ve amelenin bugün bu servete ihtiyacı vardır.

Beş on patronun emellerinin tatminine terk edilen bu servetler, milyonlarca mustarip bir kitle-i insaniyenin tehvin-i ıstırabına tahsis edilmelidir ve bugünün en necip bir vazifesi de bu olmalıdır. Sonra her milletin varlığında en kat'î âmil-i hayat amele sınıfı olduğu halde niçin, niçin bu kitle hâlâ ıstırap çeksin?

İşte bu yapıldığı gün emekçilerin birlik dünyasında hakiki inkılâp vücuda getirilmiş olur.

5 Mayıs 1338 Ankara

Sabık Hilal-i Ahmer Memurlarından C. Ş.

İcra Komitesi Tarafından Enternasyonal Komünistin İkinci Kongresine Arz Edilen Mevzular

Tercüme Eden: [Ayın]. H. S. B.

- I -

Komünist Fırkasının Proletarya İnkılâbındaki Rolü Hakkında

Her ne suretle olursa olsun Fırkaya inkıyad etmeyen murahhaslar derhal Fırkadan ihraç edilirler.

Kanunî matbuat (gazeteler ve muhtelif neşriyat) her şeyde ve her şey için Fırkanın heyet-i umumiyesine ve merkezî komitesine merbut olmalıdır. Bu babda asla müsaadatta bulunulamaz.

18- Fırkanın komünistlerin her teşkilât hareketinde -birkaç proletaryanın veya proletarya benzerinin bulunabilecekleri mahallerde- temel taşı veya bir komünist nüvesi tarafından vaz edilmelidir. Komünizm muhibbi olan üç kişinin bulunabileceği her sovyette, her sendikada, her kooperatifte, her mesken komitesinde derhal bir komünist nüvesi teşkil olunmalıdır. Komünist teşkilâtı amele sınıfını arkalarından sürüklemek için pişdarlara yardım eden yegâne kuvvettir. Siyaseten bitaraf olan teşkilât dâhilinde icra-yı faaliyet eden bütün komünist nüveleri faaliyeti, ister kanunî olsun ister hafî olsun, Fırkanın heyet-i umumiyesine suret-i mutlakada tâbi bulunmalıdırlar. Komünist nüveleri pek vazıh bir surette tayin ve tespit edilecek mütekabil ve pek sıkı merbutiyetten inhiraf etmemelidirler.

19- Komünist Fırkası hemen daima şehir sanayi işçilerinin büyük merkezinde doğar. İşçi sınıfına en kolay ve en seri zaferini temin için Komünist Fırkasının münhasıran bir şehir fırkası olması elzemdir.

Fırka köylere kadar tevsi ve bu maksat uğrunda propagandaya, ırgatlar, fakir ve orta halli köylüler arasında teşkilâta hasr-ı vücut etmelidir. Komünist Fırkası kasabalarda, köylerde komünist nüveleri teşkilâtını dikkat-i mahsusa ile takip eylemelidir.

Komünistlerin yaşadıkları ve mücadele ettikleri bütün memleketlerde Komünist Fırkasının bu tarz faaliyeti kabul edilmedikçe beynelmilel proletarya teşkilâtı kuvvetli olamaz.

Enternasyonal Komünist, Üçüncü Enternasyonal'in prensiplerini kabul eden ve Sarı Enternasyonal ile kat-ı münasebata müheyya bulunan bütün sendikaları kendi kongresine murahhas göndermeye davet eder. Enternasyonal, bir kızıl komünist sendikalar şubesi teşkil ve küşat eyleyecektir. Enternasyonal Komünist, siyaseten bitaraf ve burjuvazi ile mücadele etmeye hahişger olan bilumum işçi teşkilâtının muavenetini kabul edecektir. Bununla beraber Enternasyonal Komünist cihan proletaryasına;

1- Proletaryanın kurtuluşu için Komünist Fırkasının esaslı bir silâh olduğu, proletaryanın bütün memleketlerde zümreler ve temayüllere değil, Komünist Fırkasına malik olması.

2- Her memlekette bir tek komünist fırkasının bulunması.

3- Komünist Fırkasının sıkı bir merkeziyet-i idare esası üzerine teessüs ve muharebat-ı dâhiliye esnasında askerî bir rabt u zabta malik olması.

4- Proletaryanın her yerde -ve o proletarya veya proletaryaya benzer halk miktarı on kişiden ibaret olsa bile- derhal bir komünist nüvesi teşkil etmesi.

5- Gayri siyasî teşkilâtın kâffesinde Komünist Fırkasının heyet-i umumiyesine tâbi bir komünist nüvesine malik olması.

6- Komünist Fırkasının sarsılmaz ve mutlak bir sadakatle komünizmin inkılâpçı program ve ta'biyesini müdafaa ederken büyük işçi teşkilâtıyla daima münasebatta bulunması ve prensipsizlik kadar da sekterizmden sakınması gibi en esaslı mühimmeleri göstermekten hâlî kalmayacaktır.

***

Bütün Dünya İşçileri Birleşiniz !...

Beynelmilel Kızıl İşçi Cemiyetleri ve Sermayenin Onlara Taarruzları

Muharriri: Lozovski **Mütercimi: A. Tekinalp**

Dünyada hiçbir memleket ve hiçbir sanat şubesinin emekçileri yoktur ki burjuvazinin harekât-ı tecavüzkârenesine maruz kalmamış olsun ve buna karşı mücadele etmemiş bulunsun... Stokholm'den Tokyo'ya, Paris'ten Melborn'a kadar uzanıp giden muhtelif memleketlerde mültezim ve sermayedarlar hükümet cihazına dayanarak haklarını talep eden işçi sınıflarını ezmek ve kollarını bağlayarak kendilerine ebedî esir yapmak istedikleri görülüyor. Amele işleme günlerinin temdidi ve yevmiyelerin tenzili hâlihazırın âlemşümûl çalışma ve hayat şartlarına harp neticesi açılan rahnelerdendir..

Dünyanın muhtelif memleketlerinden vürud eden havadisler: Birçok işçi sınıflarının bu şerait-i hayatiyeye mukavemet edemeyerek söndüklerini ve bir takım sermayedar ve mültezimlerin amele üzerindeki tazyiklerini arttırdıklarını bildiriyor.

Amerika'da umumiyetle amele yevmiyesi tenzil ve çalışmak müddetleri temdid edilmiştir. Geçen sene zarfında hükümât-ı müttehide dâhilinde 450.000 amele sermayenin mahvedici hücumunu karınlarında hissetmişlerdir. 1921 senesinde bütün maden şirketleri ocaklarında ve tezgâhlarında işleyen yarım milyon proleterin yevmiyelerini % 45 faizle tenzil etmişlerdir. İki milyona karîb şimendifer amelesi ve

diğer işçiler aynı muameleye maruz kalmışlardır. Amerika'da bu şerait dâhilinde çalışamayan amelenin yekûnu 6.000.000'nu tecavüz etmektedir.

İngiltere'de kapitalin ezici taarruzlarını bütün vuzuhuyla görür ve takip edebiliriz; son seneler zarfında maden amelelerinin umumî grevlerini der-hatır etmek kâfidir. Kapitalistler muannidane bir surette yevmiyelerin tenzili ile uğraşıyorlar. Bu gibi tazyikat hilafına olarak birçok şuabat-ı sınaiyeden istihsal edilen kârlar 1920 senesinin kazançlarıyla [*kazançlarına*] tekabül etmektedir. 1921 senesi zarfında 3.600.000 işçinin yevmiyeleri tenzil edilmiştir.

Mültezimlerle sermayedarlar memleket dâhilinde bütün amele yevmiyelerinin 10 ila 25 faiz ile tenzilini ve çalışma müddetlerinin fazlaca temdidini tasavvur etmektedirler. Mensucat fabrikaları ve sair fabrika sahipleri amelenin iş hakkının yarıya indirilmesine karar vermişlerdir. Tersane ve makina fabrikaları amelelerinin yevmiyelerinin mühim miktarda kısaltılmış olduğunu zikre lüzum görmüyoruz. Bütün şuabat-ı sınaiye işçileri aynı muameleye maruz kalmışlardır. Fransa'da da amele yevmiyeleri tenzil ve iş müddetleri temdid ediliyor. Şimalî Fransa amele grevleri içinde çalkalanıyor. Sair kısımlarda sermayedarlar amele grevleriyle iflasa yüz tutuyorlar. Umumiyetle grevcilerin talep ettikleri şey, hiç olmazsa şerait-i hayatiyelerinin ıslahı ve eski yevmiyelerinin ibkasıdır.

Almanya'da bile amele yevmiyesi çok aşağı olduğu halde mültezim ve sermayedarlar amelenin hakkını alçakçasına gasp etmeye çalışıyorlar. Başlıca inşaat amele-leri büyük grevler ilan etmektedir. Alman mültezimleri taarruzlarını adeta beynelmilel bir şekle sokmuşlar, Çekoslovak ve Avusturya kapitalistleri ile birlikte birçok maden ocakları iltizam etmişlerdir.

İtalya'da mensucat fabrikalarının vesaire şuabat-ı sınaiyenin üç yüz bine baliğ olan amelesinin yevmiyeleri yüzde 25 faiz ile tenzil edilmiştir. İtalya'da ameleler birçok yoksulluklar içinde kıvranıyorlar.

Lehistan'da da amele grevleri ehemmiyet kesp ediyor, bir köşeden zuhur eden grev hemen diğer kısımlara da sirayet etmektedir. Yakında büyük bir ihtilâl fırtınası alâimi müşahede edilmektedir.

Macaristan'da bütün şirketler amele yevmiyelerini %30 faizle indirmişlerdir. İşsiz amele mühim bir yekûn tutmaktadır.

Çekoslovakya amelelerinin yevmiyeleri % 10 faizle indirilmiştir. Kömür maden ocakları sahipleri buhranı amele üzerine yükletmek ve bununla beraber yüzde 50 faizle yevmiyeleri düşürmek istiyorlar.

İskandinavya, Danimarka, Hollanda vesair memleketlerde ameleler aynı muamelelere maruz kalmışlardır... Bu hal Avrupa'da olduğu gibi Asya'da da tevessü ediyor..

Japonya'da, Avustralya'da, Hindistan'da ve Afrika-yı Cenubî müstemlekelerinde bu gâsıplığı görebiliriz.. Bunlardan bizim umumî bir sermayedar hücumu karşısında bulunduğumuz istintaç edilir. Sermayedar ve mültezimler buhran-ı hazırdan büyük istifadeler temin etmek için bütün ağırlıklarıyla amele sınıfının üzerine yükleniyorlar.

İngiltere maden ameleleri ehemmiyetli bir ihtilâl elden kaçırdılar.. Bunun başlıca sebebi ve neticesizliği işçi cemiyetlerinin müttehit bir kitle halinde kapitalistlerin taarruz siyasetlerine mükemmel teşkilât ile mukabele edememiş olmalarıdır. Bu gibi ahvalde işçi cemiyetleri ve teşkilâtları yekvücut bir kitle halinde hareket etmelidirler. İngiltere maden amelesinin grevi esnasında diğer şimendifer ve nakliyat ameleleri greve iştirak etmemişler ve maden amelesine bir istinatgâh olamamışlardır.. Teraküm etmiş olan Alman ve Fransız kömürleri İngiliz maden amele grevlerinden bi'l-istifade İngiltere'ye sürülmüştür. Diğer memleketlerde ilan edilen maden amele grevlerinde de İngiliz kömürü sürülmüştür.

Şimalî Fransa'da amele grevleri büyük bir tekâmül gösterememektedir. Bir mıntıka dâhilinde temerküz eden mücadelelerle arzu olunan netice biraz güççe istihsal edilir. Fransa'nın aksam-ı sairesi susuyor. Susmamalı, diğer arkadaşlarının grevlerine iştirak etmelidir. Bir memleket amelesinin hezimeti diğer memalik amelesinin de mağlubiyeti demektir. İşçi cemiyetleri bunları nazar-ı itibara alarak daima müttehit bir kitle halinde hareket etmelidirler. Avrupa ve Amerika amelesi henüz bunu düşünmüyor ve sermayeye karşı mücadele için bir yol takip etmiyor. Oralarda şimdiye kadar vuku bulan hadiselerde işçi harekâtını idare edenler arasına bir takım menfaatler neticesi olarak tefrika düştüğü görülüyor.

İngiltere'de, Amerika'da vesair galip memleketlerde amele işsizliği gittikçe tevessü etmekte, dal budak salmaktadır. Alman piyasasının düşüklüğü ve Alman amelesinin her şeye razı oluşunu Amerika, Fransa ve İngiltere mültezim ve sermayedarları kabil-i istifade gördüklerinden, kendi fabrikalarını ve amelelerini işsiz bırakarak, Alman fabrikalarına mühim miktarda siparişatta bulunuyorlar. Bunun için birçok ameleler işsiz ve aç kalmaya mecbur oluyorlar.

Birçok memleketlerde Amerika, İspanya vesairede ameleler sokaklarda güpegündüz öldürülüyor ve hapishaneler haklarını isteyen işçilerle lebaleb dolduruluyor. Sermayedarlar bu memleketlerde amele sınıflarını ezmeye gayret ve ihtilâllerin önünü almaya mahsus bir takım teşkilât ihdas ediyorlar. Burjuvalar işçi harekâtını idare edenlerden bazılarını elde ederek ileride olacak harekâtı teşvîş etmeye gayret ediyorlar. Böylelikle işçi sınıflarına galebe çalmayı ve onları haklarını istemeyecek bir hale sokmayı düşünüyorlar. Hâlihazırda bunlara karşı ciddi olarak ne gibi bir teşebbüste bulunulabilir. Ameleleri bütün hasımları dört taraftan tazyik ediyorlar. Bunun için her işçinin yegâne vazifesi sermayedarlara ve mültezimlere mukavemet etmek için mensup bulunduğu siyasî fırkaya bütün mevcudiyetiyle sadık kalmaktır. Yalnız protestolarla bu iş tesviye edilmez, şimdiye kadar hangi işçi kongresinden güzel neticeler istihsal edilebilmiştir? Birçok memleketlerde inikad eden beynelmilel amele kongrelerinde (Maden, Nakliyat, Şimendifer Ameleleri, Amsterdam Enternasyonal Kongreleri vesaire) edilen bunca protestolara rağmen hiçbir fayda elde edememiştir. Burjuvaziye bir takım lakırdılarla nüfuz edilemez. Onu ilk önce tefekküre icbar etmelidir. O da gırtlağından yakalandığı gibi olabilir. Burjuvaziye karşı hiçbir zaman eseri sukut göstermemelidir. Öyle bir hal hissettikleri anda daima hezimete mahkûm ederler. Burjuvazi amelenin şedit mukavemetini hissetmesi için bütün amele cemiyetleri mukabil teşkilât yapmalıdırlar.

Çalışma şeraiti ve işleme hakları için burjuvalara karşı yapılacak muannidane mücadelelerde sermayedarların buna mukabil takip edecekleri imha siyasetine, amele cemiyetleri himaye-i zatiye teşkilâtı ihdas etmelidir.

Yalnız bu gibi işçi yığınlarının şedit icraatı burjuvaziyi ayıltır ve yola getirebilir. Bu mübarezelerde proleterlerin muvaffak olabilmesi, ancak onlara karşı müttehit bir kitle halinde hareket edilmesine vabestedir. İhtilalci işçiler Amsterdam Enternasyonali'ne mensup reformist partiler ameleleriyle birlikte hiçbir zaman kat'î bir netice elde edemezler. Reformist amele partileri amele sınıflarını karmakarışık edici bir siyaset takip ettiklerinden bunlara karşı da bir mücadele sahası açılmıştır. Bundan böyle Amsterdam Enternasyonal teşkilâtına merbut olan ameleler Kızıl Enternasyonal'in ihtilâlci siyasetini kabul etmeli, onlara kardeş elini uzatan: Haydi kardeşler ebedî sınıf düşmanlarımızla mücadeleye!... demelidir. Sınıfların birbirlerine muhalefetlerini tevhide veyahut mücadeleye atılan her adımda mânia teşkil edecek olan itirazatı ikna edici cevaplarla susturmalıdır. Düşmanın taarruzunu kırmak için önayak olan cemiyetler bu teşkilâtın ihata ettiği saha dâhilinde maaşatın tenziline ve çalışma şartlarının fenalaştırılmasma karşı mübareze edeceklere mahsus mukabele komiteleri ihdası ile bu gibi iftiraklara bundan böyle mübareze sayesinde nihayet vermeli ve kardeşçe birleşerek sarsılmaz bir azim ve mücadele ile umumî sınıf düşmanlarımıza saldırmalıyız...

***

Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatının Buhranı

Yazan: E.Varga **Tercüme eden: H. Y. V.**

8

(...)

***

Öksüz Kız

Siyah, yırtık eski bir bez içinde
Boynu bükük benzi uçuk yalın ayak,
Bir fakir kız bütün gün el açarak
Şefkat! diyor insana gözyaşıyla

Meskeni yok ne şehir, köy, ne kırda
Soğuk, acı sert rüzgâra tutulmuş,
Yaprak gibi, bir kanatsız garip kuş
Talihiyle sürünüyor çamurda

Hayalinde büyür yalnız kaldıkça
Bir şehidin hazin yâdı kan, mezar!
Öksüz kalan rüyasında sayıklar:
Gizli gizli matemi bir neşide...

Süslü sıcak odalarda kışın her
Şeyden bir zevk bulup hayat sürenler!
Camlardan siz uğultuyu dinlerken
Fırtına, kar, tipiden

Kapınızda bu zavallı yetim kız
Titrerse ah? metruk sefil, bakımsız!
Babasının aziz ruhu darılır!
Ağlatmayın zavallıyı günahtır.

21 Teşrinisani / 37 Niğde
İbnülhattar Edibali

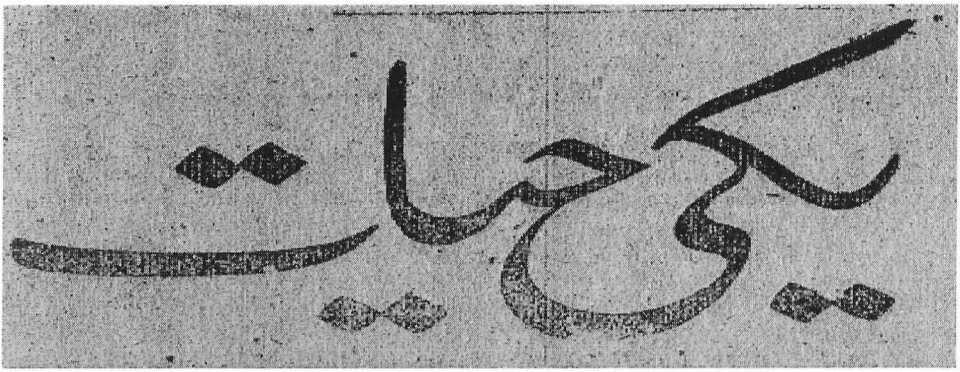
***

Türkiye Kooperatif Şirketine
Aza Yazılınız
Hisse senedatı Balıkpazarı'nda şirketin mağazasında satılıyor.

***

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Haftada Bir Çıkar

Yıl 1, Sayı 10

İştirak Şartları: Yıllığı: 450, Altı Aylığı: 250, Tanesi 10 Kuruştur

Geçmiş Nüshaları 20 Kuruştur

20 Mayıs 33, 22 Cumartesi

Sahib ve Müdîri: Nazım

İdarehane:

Ankara'da İkaz Matbaası

Daire-i Mahsusa

***

MÜNDERİCAT

1. Ömer Ağa'dan Bir Mektup
2. İnkılâp Sahnelerinden
3. İşçi Arkadaşlarıma
4. Yeni Âlem
5. Kapitalist İktisadiyatın Buhranı
6. Teşrinievvel İnkılâbı
7. Enternasyonal Komünistin İcra Komitesi Tarafından Arz Edilen Tezler
8. Bir Hitabe

Ankara – İkaz Matbaası

Bir Mektup

Ömer Ağa'dan Nazım Bey'e

Bilmem ki nasıl oldu da bir gün Hamdi Sabah mıdır, Hamdullah Suphi midir? Nedir, bir ağız kavafına rast geldik ve halt ettik de kendisine birkaç söz söyledik. Ona demiş imişiz ki mebusların mengenesinde altı batman yağ var; hep dönüyorlar, fırıl fırıl dönüyorlar.

Yine ona demiş imişiz ki: Süslü sandalyeler, kadifeli çuhalı koltuklar üstünde kurulup milletten, halktan ve köylüden dem vurmak olmaz; gelmeli, köylüleri, halkı görmeli, onların dertlerini yaralarını inceden inceye anlamalı..

Biz bunları köylüler aramızda her gün dertleşerek söyleriz, onlar o kadar derin şeyler değil ki, bugün bu milletin çocukları bile artık bunu anlamışlardır. Kadınlar; o sizin, bizim beğenmediğimiz köylü kadınları yok mu, hani şu elleri nasırlı, ayakları çıplak eksik etekler, işte onlar bile altı seneden beri başımıza birer bilgiç kesilmişlerdir. Hele azıcık kendilerine mebustan, vatandan, milletten söz açınız; hepsi birden omuzlarını silker, (dubara, düzen, tuzak) der başlarını çevirirler.

Evet, bu artık böyledir, fakat bunun böyle olduğunu da o kadife, o çuha döşeli koltuklarda oturan beyefendilerimiz hâlâ anlayamamış olacaklar ki Hamdi Sabah Bey dağın başındaki gibi bir Ömer Ağa'dan bu bir çift lafı işitir işitmez şaşmış; Vay! Demek ki köylerde böyle düşünenler de varmış ha! demiş, kılınca yapışmış, bu bir çift lafımızdan bizi gazetesiyle bütün âleme ilan etmiş. Olmuşuz bir dağ diplomatı... İhtimal ki şu yetmişlik Ömer Ağa'nın ünü, şimdi Vanlarda, Bitlislerde bile çınlar. Bunu ne[re]den anlıyorum? Köyümüze her uğrayan okumuş efendiler mutlak mebusların mengenesinden, zincirlisinden, zincirsizinden söz açıyorlar. Geçen gün Ankara'ya gittim. Kendi derdim için etrafımı aldılar. Hep o sözler, hep o laflar...

İlahi Hamdi Sabah, senin bu kadar usta tellal olduğunu bileydim ben sana yalnız mebusların mengenesinden, o mengenenin altı batman yağından mı bahsederdim? Bu sözü burada keselim.

Dün bizim odaya yine Ankara'dan birkaç efendi geldi. Onlar da arabalarından iner inmez Hamdi Sabah'a söylediğim o sözlerden lafı açarak eğlendiler ve eğlediler; her gün olağan şeyler; yalnız bugün her günkünden başka ve fazla bir şey oldu. Bu efendiler çantalarından bir kitap çıkardılar. Okudular. Dinledim. (Anadolu'da Mütegallibe Var mı? Yok mu?) İşte yazı. Kitabın adı da "*Yeni Hayat*"mış ve bu her hafta çıkan bir kitapmış.

O efendiler bana şunu haber verdiler ki sen köylü ve çiftçi ve bir sözle fukara taraftarı bir "mahpus" imişsin. Tam benim istediğim mahpus. Yalnız ister ki senin de mengenenin ve o mengenenin altı batman yağı olmasın! Dönme! Ve döndürme! Zaman dönüyor, bu yeter.

Okunan sözlerini çok beğendim. Yalnız köylerdeki, şehirlerdeki ağaları, beyleri, paşaları, pirelere tahta bitlerine benzetişinden biraz pirelendim. Malum ya ben de sözüm ona bir köye bir ağayım, adıyla sanıyla Ömer Ağa. Senin sözlerine bakılınca ben de derebeylerinden sonra yani "o akrepler mahvolur olmaz milletin gömleğine,

donuna hücum ederek birleşmiş, küçük, fıkırdak şeyler"den oluyorum. Düşündüm, çok düşündüm. Babam, ben yirmi yaşındayken ölmüş, demek ki elli senedir şu köyde bir Ömer Ağa'yım, elli sene içinde neler yaptığımı hep gözden geçirdim. Hakkın var, yerden göğe kadar hakkın var, biz Ömer Ağalar, Ömer Beyler, Ömer Paşalar hakikaten şu halkın başında birer püsküllü belayız.

Bizim odalarımız vardı. O odalar bu köylerde birer örümcek ağı gibi idiler. Şehirlerden gelen beyleri, paşaları, efendileri bu odalara indirir, altlarına minderler serer, arkalarına tüyden yastıklar dayardık; "dık" dikkat isterim, sonra hikmetini anlarsınız.

Önlerine akşam yemekleri için kızartılmış körpe kuzular, sabah kahvaltılarına gece pişirilmiş, kotarılmış taze kaymaklar, henüz açılmış misk gibi ballar korduk. Yerler, içerler; kurulurlar ve sabahlara kadar uzanır, horlarlardı.

Artık işler yoluna girmiş, köydeki Ömer Ağa ile kasabadaki Ömer Bey arasında kardeşlik, arkadaşlık, daha doğrusu iki obur arasında köyü yeme ve paylaşma kontratı gözle, sözle imza edilmiş bulunuyordu.

Ömer Ağa ile Ömer Beylerin, Ömer Paşaların bu yoldaki senetleri mukavelâttan, kâtib-i adlden tasdik istemez, bunlar her iki taraflı menfaat denilen ceylan derisinden kuvvetli, ipek kâğıdından ince ve parlak bir kâğıt üzerine yazılmış, namus denilen her iki taraflı kaygı mührüyle mühürlenmiştir. Şimdi sen bu "namus" sözü üzerine güleceksin. Gülme! Biz ağalar, beyler, paşalar arasında öyle kuvvetli bir uyuşma vardır ki bunu bozmak adeta bir namussuzluk; ona senetsiz, temessüksüz, kontratsız olduğu halde riayet bir namustur.

Bir misal; farz edelim ki kasabada meclis-i idare azasındansınız. Bir gün geldiniz evime misafir oldunuz, gece köyün ağnam meselesi için konuştuk, sözleştik. O bizim köy uşağı Ahmet'i sayım memuru yaptıracak; ben köyün ağnamını yarı yarıya gizleyeceğim, resmî deftere koyun, keçi yarı yarıya geçecek, fakat sayım parası koyun sahiplerinden tamam çıkacak, her nev'den koyununa göre birer de kuzu bahşiş alınacak. Buna mukabil bizim sürü de resimsiz kalacak.

Ahmet mutlak memur olur, gelir, gelmedi mi? O meclis-i idare azası mecliste sözünü geçirememiş, mutasarrıfı, kaymakamı kandıramamış olur, bu onun için bir namus meselesidir. Hiç olur mu, ben mutlaka köyde sözümü yaparım, yapmadım mı? Aza efendi beni mimler, bir gün bakarsın iki jandarma karşıma dikildi, ne imiş ben eşkıya yataklığı ediyormuşum, ben asker kaçaklarını köyde saklıyormuşum, o saat bizim Ömer Ağalık suya düşer. Kasabanın en alçak çapkını; en namussuz kumarbazı iken zabıta memurunun bilmem nasıl işlerini becere becere göze girmiş ve nihayet jandarma yazılmış olan bir hayasızın kırbacı altında kıvrım kıvrım kıvranıp durmak zannederim kolay değildir.

İşte bu da benim için bir namus meselesi.

Daha fenası var: Bir kere kasabadaki efendilerden birinin böyle bir yanlışlıkla gözünden düştük mü hepsi birden seni artık aforoz ederler. "Ömer Ağa mı, bırak şu herifi, o filan beyi aldatmış bir hilekârdır," derler çünkü hep bir biçimdirler. Desinler, evet ama bizim bütün işlerimiz onlarladır. Onların bir çift sözü, beni değil ya bütün köyü alt üst etmeye kâfidir. Şimdi aramızdaki "namus"un kuvvetini anladın mı?

Şehirde ve kasabada oturan efendilerin de böyle odaları, böyle açık sofraları vardır. O odalar, sofralar da biz köydeki ağaları avlamak için kurulmuş "hanedan" "eşraf" ağlarıdır. Haddin varsa git de kasabada bir hane yahut bir fakire in, derhal gelir seni bulur, zorla türlü ibramlarla alır götürür, misafir ederler.

Niçin? Çünkü bu sene âşarı satılırken bizim köye kancayı takacaktırlar. İki ay evvelden benimle anlaşmak lazım gelmiştir.

Bu ikiyüzlü, bu iki taraflı menfaat ağları içine düşüp bir sinek gibi kuruyan, biten, mahvolanlar acep kim ve kimler? Köylü, köydeki ağadan korkar, çünkü ağanın şehirdeki beyler, paşalar dostudur. Bizler şehirde bu beylerden paşalardan korkarız çünkü hükümet ellerindedir. Mutasarrıf, vali, kaymakam onlardan çekinir çünkü biz köy ağaları hep onlara bağlıyız. Bunu burada bırakalım.

Dün bize gelen efendiler bana dediler ki: Ömer sen halkçı sayılırsın artık adını da dünya duydu. Aralıkta şu kitaba köylerin derdinden yazı yazsan olmaz mı?

- Dedim ki: Halkçı ne demek?

- Ahalinin, fukaranın, bilhassa köylerin ve köylülerin halini düşünen ve onların dileğine, ihtiyacına göre kanun yapmayı isteyen demek.

- Ayol bu bizim on bu kadar seneden beri istediğimiz şu maskara hürriyet. Bırak şu dubarayı! Yetmişinden sonra göz boyacılığı yapamam. "Biz bu sakalı değirmende ağartmadık."

- Hayır, Ömer Ağa hayır. Bu, o değildir. Hürriyet başka, halkçılık başka. Hürriyet her memleketten intihapla mebus gidecek, o mebuslar kanun yapacaklar ve memlekette işte o kanunlar hüküm sürecek, herkes o kanunlardan başkasını tanımayacak demekti. Hürriyette hep eşraf, ayan, yani sizin anlayışınıza göre mütegallibe mebus oldu, gitti. Hep kendi menfaatlerine göre kanun yaptılar, halkı hiç düşünmediler. Şimdi halkçılar buna itiraz ediyorlar. Diyorlar ki: kanunlar halka, köylüye göre olsun.

- Olsun ama nasıl olacak. Gökten mi inecek?

- Elbette yine mebuslarla olacak fakat bu defa mebus halktan, köylüden çıkacak.

- Şimdi yaya kaldın Tatar Ağası: Papazın biri kilisede cemaate perhizin faziletinden bahsederken demiş ki: "Sizin o perhiz günü yediğiniz fasulyeler ahrette birer taş olacaklar. İslamlar sizi cennet pencerelerinde görüp size gıpta ederken siz o taşları atıp onların gözlerini kör edeceksiniz." Saf tutanın biri sormuş: Papaz efendi, İslamlar ahrette cennet duvarı dibine kadar yanaşabilecekler mi? Papaz evet demiş, zavallı kadın ağlayarak eyvah emeklerimize. Onlar oralara kadar yanaşmasınlar, bir kere oralara kadar sokuldular mı cennetten atıp yerlerimize kurulmak onlar için işten bile değil demiş bayılmış. Ben de tûtînin fikrindeyim. Bir kere mebus gidecek dendi mi mebus olacak yine onlardır. Eşraftır, ayandır, mütegalibedir. Meşrutiyet, hürriyet dediler bizi aldattılar, hani hürriyetle dünya rahatlık bulacaktı, herkes zulümden kurtarılacaktı? Padişah, şehzade, sadrazam, vali, mutasarrıf, kaymakam bile haksız olarak kimsenin tüyüne dokunamayacaktı. Ben elli bu kadar yaşımda geçkin bir adam iken "Yaşasın Hürriyet!" diye az mı koştum, az mı el çırptım? Hâlâ avuçlarımın içi sızlıyor.

Olansa meydanda: Bir padişahtan, bir zalimden kurtulalım derken başımıza yüzlerle zorba, yüzlerle zalim tebelleş oldu. Güya artık kolay kolay harp olmayacaktı. Umumî Harbe bizi nasıl soktuklarını biliyoruz. Güya haksız vergi konmayacaktı. Vur abalıya! dediler, hep halka yüklettiler. Bey, ağa, efendi, paşa, yoksul hep bir olacaktı. Devlet denilen şu dönme dolabın üstünde onlar, altında da hâlâ biz: Köyler, köylüler, fukara herkes asker olacaktı, oldular, fakat köylünün evladı kışta kıyamette, yazın cehennem gibi sıcaklarında düşmanın kellesi, süngüsü karşısında göğüs gererken bizim eşrafın, bizim zenginlerin oğulları, damatları kavim ve kabileleri sırtlarına birer de süslü forma geçirerek şubelerde, kalemlerde, yazıcılıklarda kaldılar. Onlar orada öldüler. Bunlar burada şan, nişan, para kazandılar. Köylere bakın: Hep yarı yarıya harap olmuş, bitmiş, yapılar sönmüş, kül olmuş ocaklar; şehirlere gidin Harb-i Umumîden beri kazana kazana şişmiş, kabarmış, kabından taşmış sürü sürü hilekârlar, kumarbazlar, sarhoşlar, çapkınlar. Herkes müsavi olacaktı, oldu, fakat bu yalnız köylerde oldu. Bakınız şu zavallı yerlere, oralarda odasına inilir, sofrasında yenilir bir ekmek sahibi kalmış mı?

Hep fakir, hep yoksul, hep aç, hep çıplak. Bir eşraf, bize gelince altlarına kutu döşekler serdik, tüy yastıklar dayadık demiştim, evet dayadık, şimdi biz kendimiz çöle oturuyoruz. Omuzda dayayıp döşeyecek bir şeycik kalmadı ki. Harb-i Umumî güya köyler ve köylüler aleyhinde bir harp ve bir seferberlikti. Muinli demedi, muinsiz demedi bütün köy delikanlılarını, köy insanlarını sürdü götürdüler. Sonra sürü sürü memurlar, takım takım müfrezeler bu ıssız, insansız köylere yayılarak hayvandan, hatta karatavuğa, ördeğe kadar hepsini çekip götürdüler. İaşe deyip aldılar, iane deyip soydular. Ben şu odayı, şu beş senede altı defa döşedim. Akşam gelip misafir olan, sabahleyin babasının malı imiş gibi kilimi, halıyı, keçeyi, hatta şu duvara asılı lambayı aldı götürdü.

Ankara'da iken bana bir şey söylemişlerdi, demişlerdi ki: Moskof'da Bolşeviklik denilen bir şey türemiş, Bolşeviklerce mal herkesin imiş, fukara zenginin malına konuyorlarmış. Bizim şehirdeki zenginler bundan korkuyorlardı. Renklerinden belli idi. Fakat merak etmeyin efendiler. Bizim memlekette bizim köylerde Bolşeviklik seferberliğin ta iptidasında ilan olunmuştur. Yalnız bu Moskof Bolşevikliğinin tersi. Orada fukara zenginin malına ortak oluyormuş, bizde Cihan Muhaberesi başlar başlamaz zenginler, hükümet memurları, jandarmalar, filanlar, köylünün yoksulun malına üşüştüler. Ortak olmadılar, cebren aldılar. Ben öyle efendiler biliyorum ki, orduya götüreceğim, orduya yedireceğiz diye köylerden, köyde yalnız kalmış asker ailelerinden, dullardan, yetimlerden damızlık koyunlar toplatarak mandıralar, çiftlikler kurdular. Hâlbuki ellerde damızlık alınmaz diye ferman [.....] emirler de vardı.

Bolşeviklik afet imiş, yağmagerlik imiş, zulüm imiş, hakka münafi imiş, âlâ fakat bizim içimizdeki bu yağmalar, bu yağmagerlikler haklı mı? Meşru mu?

Askerden kaçmış diye bu kadar adam kurşuna dizdiler. Olabilir. Ben buna itiraz etmiyorum, fakat geride kalan dullara, yetimlere bakmayan, onların elindeki malı türlü namlarla alıp yağma edenlere niçin bir şey yapılmadı? Hani bunlardan kaç kişi asıldı, hiç olmazsa hapsolunan, sürülen var mı? Hâsılı ben artık bu dubaralara gele-

mem. Azizim, hocanın biri vaktiyle bir vaazda bir şey söylemişti hâlâ kulağımdadır. Demişti ki insanlar hep avcıdır. Yalnız kullandıkları tuzaklar ayrıdır. İşte o kadar. Şimdi sizin hürriyetiniz bir tuzaktı, zavallı memleketi on bu kadar sene bu kapanda sıkıştırdınız, şimdiki halkçılığınız da bir ağdır. Düşenlere Allah yardımcı olsun.

- Ömer Ağa sen galiba hürriyetten pek yılmışsın, bunun için fena düşünüyorsun. Şimdi işler evvelki gibi değil, vakit dar, şakaya gelmiyor. Sonra işin başında ciddi adamlar var. Bak "Köylüler bu milletin asıl efendisidir" diyorlar. Şimdiye kadar kimseden işittin mi?

- İşitmiştim ve bu dediğini de işittim, fakat ben söze değil işe bakarım. Söyleyenlerce belki de köylü memleketin asıl efendisidir. Yalnız onların böyle bilmesinden, böyle söylemesinden ne çıkar, hüner onu etrafa böyle tanıtmakta, herkese böyle bildirip böyle saydırmaktadır. Köylü memleketin efendisi ise hani beratı, hani fermanı? Evet, o efendilik bir ferman ister, o ferman kanunlardır, nizamlardır. Ortaya köylüyü memleketinde efendi edecek bir kanun konmadıkça köylüyü efendi etmek değil, hatta kendi köyünde, kendi evine ağa, efendi edecek insan tanıyacak nizamlar çıkarılmadıkça ben böyle şeylere inanmam, kulak bile asmam, oyun der geçerim.

Bakınız geçen gün karşıki köyde yine tuhaf bir şey olmuş. Köye giden bir jandarma köyde bir kuzu beğenir, çocuğu varmış, kuzuyu çocuğu için almak ister. Muhtarı çağırır, muhtar kuzunun bir kadının olduğunu ve kocası askerde olan bu kadının da kuzuyu vermeyeceğini söyler. Jandarma hiddetlenir, zorla al getir der, muhtar azıcık karşı durmak ister ve "Affedersin, köylüler bu memleketin efendisidir öyle gürültüye patırtıya artık gelemeyiz" demeye kadar varır, varır ama kırbacı da yer, hem de kafasına suratına yer.

Muhtar kırbaç yerken memleketin efendisi olan bütün köylüler kadın erkek toplanırlar, jandarma güya yalnız muhtara söylüyormuşçasına hepsine birden bağırır: "Ulan köylüler bu memleketin efendisi ise, jandarmalar da bu memleketin paşalarıdır. İşte kılıcımız, işte kırbacımız, işte atımız, işte fermanımız. Biz paşayız, siz efendi, sizi istediğimiz gibi kullanırız, karşımızda kopoylar susta durmaya, bugün yarın da öbür gün de mecbursunuz."

Siz buralarda, bu köylerde bizim sayemizde oturuyorsunuz, hele biz ortadan çekilelim, bakalım kaç para edersiniz? Bakalım rahat uyuyabilir misiniz, sizi ahmaklar, sizi arsızlar, sizi menhuslar, mendeburlar verin şu kuzuyu bakalım, yoksa alimallah hepinizi şuracıkta yerlere serer tekmelerle ezer bitiririm.

- Ey, bunun üzerine köylüler ne yapmışlar?

Ne yapacaklar, hep birden dönüyormuşlar, jandarma bey, jandarma ağa haklıdır, hem ona yalnız kuzu vermek bizim için ayıptır, kuzu anasız olmaz anasını da vermeli. O dul halt etmiş, koyunun kuzunun onun evinde yeri ne? derler, koyunu muhtarın sırtına, kuzuyu da dul kadının omzuna yükler, buyurun paşam, buyurun efendim, beyim der, zorbayı şehre doğru kadın, kızan teşyi ederler. Nasıl beğendiniz mi?

Şimdi size soruyorum bu memleketin asıl efendisi kim?

***

İnkılâp Sahnelerinden
27 Mart 1922

Nur ve Ateş Akınları

Kırmızı fecir ziyası, beşerin kapkara semasını hafif bir surette tenvir etmişti. Mustarip insanlar saadete susamış nazarlarıyla ufuklara bakıyorlar, ufuklardan sıcak bir lem'a bekliyorlardı. Bedbahtlar asırlarca beklediler. Birçokları artık nevmid olmaya, siyah semaları haleleyen ziya-ı fecri bir serap addetmeye başlamışlardı. Fakat arzın bu bedbaht sakinleri karanlıktan, siyah boğucu karanlıktan bıkmışlar, nura susamışlardı. Onu en mütehassis canlarla diliyorlar, bekliyorlardı...

Bir gün Şark'ın ufkundan evvela küçük bir lem'a, bir yıldız ve nihayet bir güneş, volkanlar gibi kaynayan bir güneş doğmaya başladı. Alevler fışkırıyor, cehennemî şerareler her tarafa atılıyor, yıldırımlar her tarafa hücum ediyordu. İnsaniyet bu kadar müthiş nur ve ateş mahşeri görmemişti. Birdenbire bu nur ve ateş akınları ovalara, beldelere doğru hücum etmeye başladı. O zaman büyük bir şaşkınlık devresi geçiren beşeriyet de bir hareket, dehşetli bir hareketle canlandı. Bir buhran, bir girdbâd her yere koşuyor, her şeyi karıştırıyor, her tarafa mahşerler gönderiyordu. Şark'ta insanlar, hayvanlar, nebatlar, dağlar, ovalar bütün mevcudât bir mahşerî cidal yaşamaya başladılar. İnsanlara esrarengiz nağmelerle, en yakıcı seslerle haykırıyorlar, atlar dağdan dağa koşarak kişniyorlardı. Nurlu ve ateşli insan akınları taşıyor ve coşuyordu: Düşen, kalkan, bağıran, ağlayan, gülen, sevinen, koşan her şey, her şey akıyordu. Akınlar önünde setler yıkılıyor, dağlar, yükseklikler, sivrilikler devriliyor, zelzeleler bütün kâinatı titretiyor, her tarafa korkular, ölümler hücum ediyordu. Bütün beldeler sallanıyor, titriyor, elektrikî bir cazibe ile cereyanlara iltihak ediyorlardı. Her şey yıkılıyor, her şey eziliyor, her şey parçalanıyor, zalimler kanlar içinde, mütegallibeler girdaplar içinde, çekiçler, tırpanlar altında bağıra bağıra geberiyorlardı. Tahtlar göçüyor, taçlar devriliyor, bütün yükseklikleri, bütün sivrilikleri bağlayan rabıtalar demir çekiçlerle parçalanıyordu. Artık Himalayalar, Kafkaslar, Urallar, Karpatlar bile bu nur ve ateş akınları önünde eğilmişlerdi. Yerleri, gökleri mahşerî uğultular kaplamıştı. Bu mahşerî esvât, bu kıyamet içinde yalnız bir ses, halâskar bir ses fark edilebiliyor ve söylüyordu:

- Beşere saadet!...

Öğnevit: Ruşen Zeki

***

Amele ve İşçi Arkadaşlarıma

-1-

Herhangi bir memlekette fabrikalar, şirketler, büyük ticaretgâhlar teessüs ederse orada hayât-ı ictimaiyenin uyanması zaruridir.

Bu hayat-ı içtimaiye medenî bir şekil almak isteyince orada amele ve işçi teşkilâtları türer, amele ve işçi hayatı kesb-i ehemmiyet eyler.

Türkiye memalikinde bu gibi şirketlerde, fabrikalarda, müesseselerde, madenlerde çalışan amelenin işçinin yaşayışları ekseriyet itibariyle ne kadar elim, sefaletamizdir! Bunların hukuku muhafaza ediliyor mu?... Kaza ve felaketlere karşı muavenet-i tamme ve layıka icra olunuyor mu? Ölenlerin evlat ve aileleri duçar-ı fakr u sefalet oldukları zaman sıyanet kılınıyor mu?

Şirketler, müesseseler milyonlar kazanıyor, direktörleri yiyor, nüfuzlu maiyet efradı, meclis-i idarelerinin azaları, servis şefleri; lastikli arabalarda, otomobillerde geziyorlar. Her türlü ezvakı câmi, debdebe ve saltanat içinde müteaddit melekçehre hizmetçilerle, uşak ve işçileri cennetasa köşklerde, sayfiyelerde, dilnişin sahilhanelerde, konaklarda envai israf ve sefahat içinde, buzlu bira ve şampanyasını saki-i aşkının elinden içerken, şehvet peşinde koşarlarken, bu bütün servetlerinin kuvve-i mahsulesi olan, bütün hayatî kuvvet-i pazusuyla, sa'yi ile alil kalan amelelerin, işçilerin esbâb-ı istirahatlerini acaba bir defacık olsun düşünmek zahmetine katlanıyorlar mı?...

Amele, işçi hayatı ve teşkilâtı memlekette ilerledikçe takip edeceği makasıd-ı insaniyetperverane amelenin, işçinin hakkını koruyan ne büyük bir kuvvet ne metin bir hami ve nokta-i istinat teşkil ettiği gün geçtikçe anlaşılacaktır. Büyük fabrikacılar, cesim mağazalar, vâsî toprak sahipleri, küçük mağazacılar, ehemmiyetsiz tüccarlar; fakir çiftçileri, ameleleri yıkıp ezerek, adi bir derekeye düşürerek beşeriyeti [.....] emr ü iradelerine, kasalarına doldurdukları altınlara boyun eğdirmeye çalışırlar. Hak ve hayatlarını korumaya azmetmek, Türk işçi ve amele varlığını meydana getirebilmek, enzar-ı ibtisarını açmak fikriyle, memleketimizdeki amele ve işçi hayatının, hukukunun, sefaletinin safahatından bâhis ve Garp, Şark amele işçi ve köylüsüyle mukayeseyi havi kısa makalât ile arkadaşlarımı tenvir hasretiyle şu mukaddimeyi yazdım. Bir intibah husule getirebilmek, beklediğim mükâfat-ı maneviyeyi bana bahşetmiş olacaktır.

12 Mayıs 38

Şimendifer işçilerinden Ebunnejad

***

Yeni Âleme Doğru **-B. L.-**

Cihan İnkılâbının Esbab ve Avamili

Bir yılan var, doymuyor hiç, katil, kanlı ejderha

Bütün sa'yin semeresi ıstıraplı bir rüya...

Beşeriyet; asırlardan beri solgun bir hayatın boğucu yumruklarıyla kahredildi... Hayat yerine hüsran, can yerine kan, saadet yerine hicran, zevk yerine ateş ve tufan...

Şehvetperest, katil, müstebit, serseri, cahil, krallar, şahlar, çarlar, padişahlar...

Vicdansız haris hükümetler... mustarip beşeri ka'r-ı nisyana sürükledi.

Beş on sermayedar "hırsız" ülkelerin kanını emdi. Zulüm yaptıkça alkışlandılar, gayri meşru servetler iddihar ettikçe mevkilere ıs'âd edildiler. Halkı ezdikçe "cemiyetperver!" unvanına kesb-i istihkak ettiler.

Evet, bütün kavanin, beş on serserinin hayat-ı sefahat ve rezaletine göre tanzim edildi. Hırsızlara, mütehakkim, hünhar eşhasa zengin denildi.

Bugün bütün dünya kapitalizmin "sermaye" taht-ı tazyikinde kıvranıyor.

O kapitalistler ki: Hiç yoktan harpler ihdas ederler, emekçinin hakk-ı hayatını çiğnerler, kâşaneler kurarlar, sefaleti artırırlar, açlık yokluk ilan ederler. Hele türlü melanet ve şenaati icradan hayâ etmezler...

Zavallı, bakımsız, ezgin emekçi... asırlardan beri öldü. Beş on serseri hırsızın zevkini tatmin için milyonlarca bikes hayvan sürüsü gibi çalıştı. Varını yoğunu feda etti. Bu zalim, katil, hırsızlar yine doymadılar. Ezdiler, öldürdüler. Ölenlerin cesetlerinden bile menfaat aramaya kalktılar...

Derebeylik devr-i menhusunu yıkanlar esaret ve memlûkiyet, bilahare de cebbarlık devirlerini küşat ettiler. Öyle kanunlar, öyle idareler kurdular ki derebeyliğe rahmet okuttular. Demek ki inkılâpları doğuran bütün galeyanlar, isyanlar, tufanlar... perde-i hürriyet altında gizlenmiş; iğrenç, menfur bir çehre-i menfaat imiş.

İşte o melun kanlı çehre... sefalet-i beşer karşısında kahkahalar koparıyor, kahpece sırıtıyor. Eğleniyor.. Gülüyor. Yaşadıkça kan yiyor, sonra mazlum insanları zehirliyor, gidiyor.

İnsanlığını idrak eden insanlar dünyayı zehirnâk nefesiyle boğan, mazlum beşeri mezar-ı nisyana sürükleyen bu kara çehreyi parçalamaya kıyam etti.

Hürriyet, adalet maskesi altında feci ve hunriz akıbetlere giriftar olan emekçiler burjuvaziye alet olan bütün kanunları, bütün idareleri yıkacaklardır.

İşte bu ulvî ve mukaddes kıyama cihan inkılâbı diyorlar.

İnsanı hakiki ve mesut bir hayatın temel ve esaslarını vazeden emekçi inkılâbının meydana gireceği "şekl-i cedid-i içtimaî" [.....] ve revnakdar bir çehre-i [.....] ile arz-ı didar edecek; mütehassir yorgun beşerin enzâr-ı beşaretine "Yeni âlem" devr-i mesudunu küşat eyleyecektir.

Çünkü: Titrek ve mühtez bir ses:

"Asırların işkencesi omzuma bâr oldu.

İki büklüm oldum, artık hayat bana dar oldu."diyor.

B. L.

***

Cihanşümûl Kapitalist İktisadiyatın Buhranı

Yazan: E. Varga **Tercüme eden: H. Y. V.**

9

***

Rus Teşrinievvel İnkılâbı

Muharriri: Kolarov **Mütercimi: A. Tekinalp**

Rus proletaryasının; emlak sahiplerini, kapitalistlerini, bankerlerini mevki-i iktidardan düşüreli ve Rus Sosyalist Sovyet Cumhuriyetini tesis edeli dört seneyi tecavüz etmektedir. Beşeriyetin şimdiye kadar gördüğü ve geçirdiği ihtilâllerin en büyüğü Rus İhtilali olmuştur.

Teşrinievvel İhtilali ile cihan harp cephesi inhidam etmiş, birçok milletlerin hissiyatları sarsılmış, emperyalist orduları işe yaramaz bir hale getirilmiştir. Rusya dâhilinde yaşayan akvam-ı muhtelife üzerinden esaret zincirleri refedilerek onlara mukadderatlarına bizzat hâkim olmak hakkı verilmiştir. Komşu Asya milletleri Rus emperyalizminin vahşi taarruzlarından, esirliğe mahkûm eden muahedelerinden tahlis edilerek hürriyetleri iade edilmiş ve Rus köylüsü üzerinden emlak sahiplerinin tahakkümü kaldırılarak köy fakirlerine, köy emekçilerine hakları olan yerler iade olunmuştur. Kapitalistlerin yed-i inhisarında bulunan bilcümle fabrikalar, bankalar, maden ocakları vesair imalathaneler alınarak ameleler bu tufeyli mahlûkların boyunduruğundan kurtarılmıştır. Hâlihazırda Rusya'da bulunan menâbi-i istihsaliyenin sahibi ameledir. Emeklerinden hâsıl olan kazançlar birkaç kapitaliste değil, kendilerine Teşrinievvel İhtilali ile, kadın, erkek bir esir olarak değil, aynı hukuka malik bir refika-i hissiyatî tanılmıştır. Kadınların fuhşiyat âleminden çekilmeleri ve işçi cemiyetinin faydalı bir uzvu olabilmeleri için birçok yollar gösterilmiştir.

Rus halkını ecnebi sermayesine rapteden bağlar kırılarak ve bir takım kapitalist imtiyazları refedilerek servet sahiplerinin pek vâsi olan emlaki emekçi halka terk edilmiştir. Kudret ve nüfuz-ı hükümet İşçi Köylü Şûrâlarına teslim edilerek böylece yeni bir işçi ve köylü hükümetinin temeli atılmıştır. Hükümet artık bir cebir ve tazyik ve halkı esaret altına alacak bir alet değil, milletin ihtiyacatını düşünecek bir vasıta-i refah ve saadet olmuştur. Birçok masumlar sefaletin pençesinden kurtarılarak burjuvaların, emlak ve arazi sahiplerinin mekteplere, darüssınaalara tahvil edilen saraylarında, köşklerinde ileride hayata mukavemet edebilecek meslek adamları olarak yetiştiriliyor.

Kapitalistlerini, emlak sahiplerini muhafaza eden Çar Ordusu, vahşi ve kaba polisleri, hafiyeleriyle birlikte ortadan kaldırılmıştır. Şimdi bunların yerine, Rus ihtilâlini kabul etmeyen Rus kapitalistlerine vesaire memleketler sermayedarlarına karşı, proletarya diktatörlüğünün istinatgâhı olan kızıl amele köylü milis ordusu teşkil olunmuştur.

Darağaçlarıyla, hapishaneleriyle, polisleriyle, kapitalistler menfaatine birçok mazlumların kanına giren eski mehâkim-i adliye kaldırılarak yerine yıkılan sermayedar idaresini ihya etmeye çalışan ve bir takım suikastlar tertip eden [.....]sizlere mahsus ihtilâl mahkemeleri kaime edilmiştir.

Teşrinievvel İhtilali yalnız kapitalistlerin, emlak sahiplerinin kudretini kırmamış, aynı zamanda içtimaî ve idarî sistemleri de parçalamış ve yok etmiştir.

Teşrinievvel İhtilali kapitalist âlemine birinci ve büyük darbeyi indirerek cihan kapitalistlerinin bütün kinlerini, adavetlerini kendi üzerine celp etmiş oldu.

Cihan ihtilâlinin birinci mübarizleri Rus amele ve köylüsüdür. Bunun için Rus emekçi halkı cihan proletarya tarihinde en yüksek mevkii ihraz edecektir.

***

Enternasyonal Komünist'in İcra Komitesi Tarafından Arz Edilen Mevzular

Mütercimi: [Ayın]. H. S. B.

-1-

Sendika Hareketi -Fabrika, İmalathaneler Komiteleri ve Üçüncü Beynelmilel-

1- Kapitalizmin suret-i muslihânede inkişafı devresinde işçi sınıfı tarafından tesis olunan sendikalar, işçi mesai ücretinin tezyidini ve ücretli mesai şeraitinin ıslahını istihdaf eden işçi teşkilâtı suretinde arz-ı vücud etmekte idi. İnkılâpçı Marksizm taraftarları kendi manevî ve siyasî nüfuzlarını istimal etmek suretiyle sendikaları, siyasî proletarya fırkasına ve sosyalizm için yapılan -ve sosyal- demokrat mücadele-i müşterekesi gayelerine raptetmeye çalıştılar. (Demokrasi sosyalist)i, kapitalizmi devirmek için yapılmakta olan proletarya mücadelesinin bir silâhı değil, bilakis bazı nadir istisnalar hariç olmak üzere burjuvazinin nef'ine olarak proletaryanın inkılâp mücadelesini akim bırakan bir teşkilât haline koyan sebepler, harb-ı ahirde sendikaları, alelekser işçi sınıfını en büyük bir kesafetle istismar etmek ve burjuvazinin menfaati uğrunda proletarya kanını mebzulen akıtmak hususunda burjuvazinin askerî teşkilâtına yardım eden anasır haline ifrağ ettiler. Yalnız yüksek ücretlerle müstahdem mütehassıs işçileri ihtiva ve ancak pek dar cemaat hudutları dâhilinde icra-yı faaliyet eden ve işçi kitlelerine tamamen yabancı bürokratik bir cihaz zincirleriyle bağlanmış oportünist liderleri tarafından mahiyetleri değiştirilmiş olan sendikalar yalnız içtimaî inkılâp davasına değil, aynı zamanda işçinin iş şeraitini ıslah etmek davasına da hıyanet ettiler. Bunlar müteahhitlere karşı meslekî mücadeleyi bıraktılar ve bunun yerine hod be hod kapitalistlerin işine gelen bir intikal programı koydular. Bu siyaset, İngiliz ve Amerika işçi ittihadının hür ve sözde sosyalist olan Alman ve Avusturya sendikalarıyla Fransız sendikalarının siyaseti idi.

2- Harbin iktisadî neticesi, bütün memleketlerde millî iktisadın inhilâl-i tammı, fahiş bir dereceyi bulan hayat pahalılığı, kadın ve henüz sinn-i buluğa varmamış çocuk mesaisinin vâsî mikyasta istismarı, gayri sıhhî ve rahatı sâlib evler, hâsılı bütün bunlar proletarya kitlelerini kapitalist idarenin aleyhine sevk etmektedir. Bu mücadele mahiyeti ve kesbettiği vüsat itibariyle esasları sarsılmış olan kapitalist idarenin aleyhine büyük bir inkılâp muharebesi şeklini almaktadır. İşçilerin çetin bir mücadele mukabilinde müteahhitlerden bugün kopardıkları ücret fazlalığı, ertesi gün

erzakın mütezayid pahalılığı yüzünden sıfıra inmektedir. Galip hükümetlerin kapitalist sınıfı takip ettiği istismar siyasetiyle Merkezî ve Şarkî Avrupa'yı tahrip etmekle hâkim olduğu memleketlerin millî iktisadiyatını yeniden teşkil edemeyeceği gibi, bilakis bunu gitgide daha ziyade bozacaktır. Şimdiye kadar, sendikaların haricinde kalmış olan büyük işçi kitleleri, iktisadî mücadelede muvaffakiyeti temin için sendikalara akın akın girmektedirler. Elyevm bütün kapitalist memleketlerde, proletaryanın yalnız müterakkî anasırını değil, aynı zamanda bütün proletarya kitlesini teşkilâtlarına kabul etmekte olan sendikaların adeden fevkalade artmakta olduğu görülmektedir. Proletarya kitlesi, sendikalara girmekle onları kapitalizmin aleyhine bir silâh olarak kullanmak istiyor. Bu işçi kitlesi, sendikaları, kapitalist âleminin her tarafında tesirlerini hissettiren ve kapitalizmin sınaî istihsalât ve ticarî mübadelâttaki seyrini ale'd-devam inkıtaa uğrayan tatil-i eşgal harekâtına sevk etmektedir. İşçi kitleleri hayat pahalılığı ve yorgunlukları nispetinde meslekî metalib ve müddeayatlarını arttırmak suretiyle iyice tertip ve teşkil edilmiş sınaî iktisadiyatın malum olduğu veçhile esasları olan kapitalistlerin hesaplarını bozmaktadırlar. İşte bu suretle harp esnasında işçi kitleleri üzerinde tesir icrasına alet olan sendikalar, yavaş yavaş kapitalist idareyi imhaya davet edilen tahripkâr teşkilâta istihale etmektedir.

3- Fakat eski meslekî bürokrasileri ve eski teşkilât tarzları sendikaların geçirmekte oldukları istihalenin seyrini akamete uğratmaktadır. Eski meslekî bürokrasi günden güne burjuvazi ile proletarya arasında ihtilâlkâr ihtilaflar şekline girmekte olan grevler yerine, kapitalistlerle uzlaşmak siyasetini ve ticaret piyasasında fiyatın hayalî tebeddülleri karşısında ehemmiyetini tamamen kaybetmiş olan uzun vadeli mukaveleler akdi siyasetini ikame etmek istiyor. Bu eski meslekî bürokrasi, mücadelenin en vahim anlarında mücahit işçi kitleleri arasına nifak saçmakta ve muhtelif işçi sınıflarının münferit hareketlerinin müttehit ve vâsî bir sınıf hareketi şeklini almasına mani olmaktadır. Bir şube-i sınaiyenin işçilerini, kapitalist istismarı aleyhindeki mücadelei müşterekede birbirine sıkı bir surette merbut olmalarına rağmen, ayrı ayrı gruplara ayıran meslekî taksimat üzerine müesses eski sendika teşkilâtı, eski bürokrasinin maksadına pek ziyade hizmet etmektedir. Eski meslekî bürokrasi, muhtelif proletarya grupları imtiyazatının imhası ve kapitalizmin umumî inhilali ile mütemadiyen zayıflamakta olan eski işçi aristokrasisi fikriyatı ananesine istinat eylemektedir. Binaberin meslekî bürokrasi, işçi hareketini parçalamakta, zayıf düşürmekte ve büyük inkılâp gayeleri yerine, kısmî reformist metalib ikame etmekte ve nihayetü'l-emr, münferit proletarya mücadelâtının kapitalizmin kat'î imhasına matuf vâsî bir inkılâp mücadelesine inkılâbını betaete uğratmaktadır.

4- Büyük işçi kitlelerinin sendikalara dâhil olmak hususundaki arzularını aşikâr bir surette izhar etmelerine ve bu kitlelerin, meslekî bürokrasiye rağmen iltizam eyledikleri mücadelenin maddî inkılâpkâr mahiyete binaen her memleket komünistlerinin sendikalara iştirak eylemeleri ve onları, kapitalist idareyi devirmek ve komünizmi tesis etmek için yapılan mücadelenin şuurlu birer uzvu haline ifrağa çalışmaları büyük bir ehemmiyeti haizdir. Meslekî hareketten bi'l-ihtiyar vaki olacak her ihtiraz, sınıfî sendikalar tesis için vaki olacak her teşebbüs, meslekî bürokrasinin cebir ve şiddeti haiz olmayan her hareket ve oportünist merkezler tarafından sendikaların

mahallî inkılâpkâr şubelerinin inhilal ettirilmesi komünist hareketi için büyük bir tehlike ve komünizme doğru yürüyen işçi kitlelerinin en müterakkî ve en şuurlu efradını uzaklaştırmak ve işçi kitlelerini oportünist liderlerin eline düşürmek tehdidinde bulunuyor. İşçi kitlelerinin tereddütleri, siyasî kararsızlıkları ve oportünist liderlerin delillerine kolaylıkla kulak vermeleri gibi fenalıklar, ancak günden güne şiddetlenmekte olan mücadelenin esna-yı vukuunda zail olurlar; proletaryanın en büyük tabakaları kendi hezimetlerinin ve kendi zaferlerinin verdiği bir tecrübe ile kapitalist usul-ı iktisadîsinin kendilerine asla kabil-i tahammül bir hayat bahşedemeyeceğini öğrenmedikçe ve müterakkî komünist işçiler kendi iktisadî mücadelelerinin verdiği tecrübe ile komünist fikirlerinin yalnız nazarî propagandacıları değil, aynı zamanda iktisadî ve sendikal hareketin azimkâr amil ve müdürleri olmadıkça inkılâp seciyesinin bu menfî cihetleri idrak edilemez. Ancak bu suretle oportünist liderleri sendikalardan çıkarmak mümkün olur.

Komünistler için sendika hareketinin başına geçmek ve onu komünizm için yapılan inkılâp mücadelesinde müessir bir kuvvet haline ifrağ etmek için bundan başka bir çare yoktur. Komünistler ancak oportünist liderleri çıkarmakla sendikaların teşettütünü izale ve işçi kitleleriyle hiç alışverişi olmayan bürokrasi yerine onların yerine toplu hareket merkezlerini ehem ve elzem işleri merkezî müesseselere bırakarak fabrika ve imalathaneler mümessillerini toplayan zümreleri ikame edebileceklerdir.

5- Sendikaların elde etmek istedikleri gayeyi ve şekilleri haricindeki iktisadî ve siyasî esasları tayin etmek suretiyle komünistler, sendika hareketinde mücahede ederken, sendika teşkilâtında husul bulacak inkısamlar karşısında -şayet bu inkısamların önüne geçmek için sendikadaki inkılâpkâr mesailerinden vazgeçmek ve inkılâp mücadelesinde sendikayı bir silâh gibi kullanmak hususundaki mesailerine bir nihayet vermek icap etse bile- tereddüde düşmemelidir. Şayet bir inkısamın vukuu zarurî görünüyorsa komünistler, oportünist liderlere karşı sarf ettikleri mesai ve iktisadî mücadeledeki pek faal iştirakleriyle inkısamın henüz pek uzak ve tamamen anlaşılamayan gayelerine ait esbap ve mülahazat ile değil, belki işçi sınıfının serî ve maddî menafii ve iktisadî hareketin icabatına tevafuk etmesi ile muhik ve meşru olacağına büyük işçi kitlelerini iknaa muvaffak oldukça bir inkısam tedbirine müracaat edilmemelidir. Önüne geçilmesi mümkün olmayan bir inkısamın vukuu takdirinde komünistlerin ta'biyesi, siyasî ahvalin dikkatli tahliline ve alelhusus komünistlerin işçi kitlesinden uzaklaştırılmaları nokta-i nazarından bu inkısam netaicin tahminine müstenit olmalıdır.

6- Komünistler, sendika hareketinin oportünist temayülâtı ile inkılâpçı temayülâtı arasında inkısamın vuku bulduğu ve oportünist sendikaların yanında, Amerika'da olduğu gibi komünist olmamakla beraber inkılâpkâr temayülât besleyen sendikaların bulunduğu memleketlerde inkılâpçı sendikalara her muaveneti yapmaya ve iktisadî mücadelenin bütün karışık meselelerinde yegâne emin ve sadık bir pusula vazifesini gören komünist programının kabulü hususunda bu sendikalara yardım etmeye mecburdurlar, fakat inkılâpçı sendikaya yapılan muavenet, siyasî buhranlar geçiren ve sınıf mücadelesine doğru tarîk-i tekâmülde yürüyen oportünist sendikalardan komü-

nistlerin çekilmesi manasını ifham etmesin. Komünistler bilakis sendika kitlelerinin inkılâp mücadelesine doğru vuku bulacak tekâmüllerini tacile çalışacaklar ve kapitalist idarenin imhası için müşterek mücadeleye hazırlanmış işçilerin siyaseten ve maddeten birleşmelerine hizmet edeceklerdir.

7- Proletaryanın iktisadî mücadelesi, kapitalist usul-ı idaresinin suret-i muslihânede inkişafı devresine nispetle kapitalizmin harabîye duçar olduğu bir zamanda daha büyük bir süratle siyasî bir mücadele haline inkılâp eder. Her mühim iktisadî ihtilaf işçileri inkılâp karşısında bulunduracak bir ihtilâl muharebesiyle nihayet bulabilir. Buna binaen komünistler, iktisadî mücadelenin her safhasında işçi sınıfının kapitalist sınıfı muntazam muharebelerle mağlup ettiği ve proletarya diktatörlüğünü ikame ettikten sonra memleketin sosyalist idare ve teşkilâtını icraya başladığı zaman muvaffakiyetnamenin elde edilebileceğini anlamalıdırlar. Bu ta'biye noktası, komünistleri, sendikalarla komünist fırkası arasında tam bir ittihat hususüne çalışmaya ve sendikaları, işçi inkılâbının pişdarı olan fırkanın hakiki istikametine tâbi bulundurmaya sevk ve tahrik eder. Komünistler, bu maksat uğrunda bilumum sendikalarda komünist hizipleri teşkil etmeli ve bu hizipler sayesinde bütün sendika hareketini ele geçirmeli ve idare eylemelidirler.

1- Ücretleri arttırmak ve işçi kitlelerinin yaşayış şartlarını ıslah için yapılan iktisadî proletarya mücadelesi bir çıkmaza saptı. Daima artan bir nispetle birbirini müteakiben bütün memleketleri istila eden iktisadî inhilal, en cahil işçiye bile ücretleri arttırmanın ve iş saatlerini azaltmanın kâfî olmadığını, kapitalist sınıfının tahrip edilmiş olan iktisadî hayatı yeniden tesis ve işçilere, hatta Cihan Harbinden evvel temin ettiği hayatı temin etmek kudretini günden güne daha ziyade kaybetmekte olduğunu göstermektedir. İşçi kitlelerinin daima artan bu şuuru, işçilerin zihinlerinde bütün sınaî şubelerin işçi murakabesi vasıtasıyla memleketin iktisadî hayatının selâmeti uğrunda hareket-i lazımeyi deruhte edebilecek bir teşkilât vücuda getirmek fikrini uyandırmaktadır.

Bitmedi.

***

Fantezi
Bir Hitabe

Muhterem yoldaşlar: Varlığının mesaisinden doğan kâşane-i medeniyetin duygusuz insanları, senin hakir benliğini hiç düşünür mü?..

Sen on beş saat tahammülü müşkil bir mesai sarf ederek başkalarına birçok şeyler verdiğin halde kendin ancak biraz ekmek aldın.

Nihayet bir zamanlar hayat ve sıhhat fışkıran muazzam kudretin, ihtiyaç ve yorgunluk gibi iki kuvvetin taht-ı tesirinde irkildi.

Onların hayatı her gün baharın muattar ve ruhnevaz günlerini yaşarken sen hayatında fırtınalı, elemli kış devrelerinden başka bir şey görmedin.

Senin subh-ı hayatında güneş, hiçbir gün kuruyan benliğini hayata davet etmezken, beşeriyetin müteaffin hayatlarıyla malul sermayedarlara en mebzul ve en feyizli hararetiyle koştu.

Senin her safha-i hayatın gece, onlarınki hep gündüz.

O tabiat bile seni hakir görmüştür. O da insanların bu sakil ve hodkâm ihtirasıyla malul kalmıştır.

Sen müddet-i hayatında hemen hiç gülmedin. Fakat çok ağladın. Yalnız bir kabahatin var.. O da hep faziletkâr kaldın.

Zavallı yoldaş.. Sahne-i hayatının saha-i tarumarında öten bu muhteris baykuş kimdi? Bilmiyor musun?..

- Başını çevir.. Biraz yukarı kaldır, şu gördüğün büyük, muallâ binaların sedir-i ihtişamında yaşayan insanlar.. Yani sermayedarlar...

- Hayret ediyorsun!..

Anladım, onlara bu serveti senin kolların, senin muazzam kudretin verdi değil mi? Fakat onlar sana?...

7 Mayıs 338 Ankara
C. Ş.

***

İLAN

Yeni cetvel takımlarımız gelmiştir:

Defatir, evrak-ı resmiye, mecmua, risale, zeminli ve zeminsiz makbuz, zarf kâğıt başlıkları, zarif kartdövizitler, rekabet kabul etmeyecek derecede ehven ve nefis surette tab ve teclid edilir.

Teşrif buyuracak zevatın her halde memnun kalacakları ilan olunur.

Tahtakale'de İkaz
Matbaası

***

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Yıl 1, Sayı 11

Sahib ve Müdîri: A. Nazım

İdarehane: Ankara, İkaz Matbaası Hususî Daire

İştirak Şartları: Yıllığı: 450, Altı Aylığı: 250, Tanesi 10 kuruştur

Cumartesi 3 Haziran [1338 - 1922]

Geçmiş Nüshalar 20 kuruştur

Haftada bir çıkar

***

Mündericât

1. **Enternasyonal 3 / İnkılâp Marşı**
2. **Muhacir Mektubu.. / Her günkü Dertlerden / A. Nazım**
3. **Maske ve Yalan! / Yeni Âlem'den / B.L**
4. **Şark'a Doğru! / İnkılâp Yazısı / Tufan**
5. **Balkanlar İnkılâp Arifesinde / Kabakçıyev'den Tercüme / A. Tekinalp**
6. **Beşeriyet-i Mustaribe / İnkılâp Yazısı / C. Ş.**
7. **Bir Ölü / Hapishane İntibaatından / Arif Oruç**
8. **Komünist Tezleri / E. Varga'dan Tercüme / [Ayın]. H. S. B.**
9. **Nasyonalizm ve Sosyalizm / İçtimaî Düşünceler / Ruşen Zeki**
10. **Amele Ne İstiyor? / İşçi Yazısı / Ebunnejad**

1922 - 1338

Beynelmilel Üç İnkılâp Marşı!

Kalk ey lanetle damgalanmış,
Aç ve çıplak mazlum dünya!
Zulme karşı vicdanlar yanmış,
Alevlenmiş kanlı dava!

Yıkalım bu köhne cihanı,
Kuralım bir yeni âlem!
Arzın sefil mahkûm insanı,
Arza hâkim olur Adem!

Bu kavga son, en kat'î,
Şanlı bir harp olur,
Enternasyonalle,
İnsanlık can bulur!

Yok bize hiç kimsenin imdadı,
Sultanlardan, paşalardan.
Bunlar bütün insanlar[*ın*] cellâdı,
Kendimizdir bizi hür yaşatan!

Parçalayıp şu köhne zinciri,
Hükmü ele almak için.
Kızgın iken dövün demiri!
Ocakları körükleyin!

Bu kavga son, en kat'î,
Şanlı bir harp olur.
Enternasyonalle,
İnsanlık can bulur!

Demir kollu zahmet ordusu,
Dünyada bizleriz ancak.
Zahmetkeşin fabrika, toprak,
Tembellere ölüm! Korku!

Cellâtların başında bir gün,
Şimşek çakar ölüm görülür!
Al bayrakla doğan parlak gün,
Bize bahşeyler altın güller!

Bu kavga son, en kat'î,
Şanlı bir harp olur!
Enternasyonalle,
İnsanlık can bulur!

***

Muhacir Mektubu

Hafta Yazısı **Muharriri: A. Nazım**

Postanedeki vaka!- İpek saçlar kesiliyor!- Babama selâmet haberi olsun!- Hastalıktan, bakımsızlıktan, sefaletten ölenler- Dağ başında yalnız avareser bir çocuk- Terk edilmiş.- Merhem olmuştum!- Bir şiir!

Harb-i Umumînin üçüncü senesi idi, bir postanede idim. Trabzon muhacirlerinden olduğu kıyafetinden belli yaşlı bir kadın bir mektup getirdi. Mektupları kabul eden, aynı zamanda sansürlük de yapıyordu. Mektubu zarfından çıkardı. Kâğıdın iki büklümü arasından bir siyah tire ile bağlanmış bir deste sarı saç düştü. Kadın telaş etti. Utandığı halinden belli idi. Saçı düştüğü yerden hemen aldı ve sansüre uzatarak: "Kızımın saçı babasına gönderiyorum" dedi.

Batum'dan, Trabzon'dan muhaceret başladığı zaman ben Samsun'da idim. Yürekler sızlatacak çok şeyler görmüştüm. İçim hicran dolu idi.

Bir gün Trabzon muhacirlerinden ellilik bir kadınla on altı yaşında kadar bir genç erkeğin penceremin önünden yüksek sokağa doğru hasta ve mecalsiz yürüdüklerini görmüştüm. Kadının arkasında yorgana benzer bir çul, elinde bir bakraç vardı. Genç, bir sarhoş gibi iki tarafa sendeliyordu.

Oturduğum evin arkasında bir meydanlık vardı. Yolları oradan geçecekti. Merak ettim. Balkona çıkarak gözlerimle zavallıları takip ettim.

Genç, meydanlığın yarısında yerlere serildi. Kadın da arkasındaki yükle yanına yıkıldı denecek halde oturdu. Ben:

- Şu çocuk demek ki hastadır, biraz dinlenmek istiyor. Validesi de bittabi bekliyor, dedim.

O günlerde Samsun bir sefalet mahşeri idi. Daha doğrusu ana, baba günü idi. Sokaklarda yatanlar, inleyenler çoktu. Bir çeyrek sonra kadın, yine penceremin önünden bu defa aşağı doğru fakat yalnızca inmekte idi. Pencereden seslendim. Durdu. Baktım. Ve sordum:

- Hemşire nereye gidiyorsun? O yanındaki çocuk kimdi? O ne oldu?

Gözlerini silerek:

- Oğlumdu, düştü.. Öldü. Çarşıya gidiyorum ki hükümete haber verelim de kaldırsınlar!

- Nereye gitmek istiyordunuz?

- Amasya'ya..

Demek ki on beş yaşında bir genç ölüm halinde yola çıkmak mecburiyetinde kalmış. Ve yol üstünde düşmüş, ölmüştü.

Yine bu günlerde tebdil-i hava için Havza'ya gidiyordum. Samsun'dan beş, altı saat ayrıldıktan sonra dağ başında yalnız başına yürür sekiz yaşında bir kız çocuğu gördüm. Arkasında ufak bir torba, içinde un vardı.

Zavallı pek yorgun, bitkin bir halde.

İnsiz bir dağ başında, sekiz yaşında bir kız çocuğu; bu ne olabilirdi? Arabayı eğlettim ve sordum.

- Kız nereye gidiyorsun? Köylü müsün?

- Hayır efendi, ben muhacirim, Çorum'a gidiyorum.

- Peki senin kimsen yok mu? Böyle yalnız nasıl gidiyorsun?

- Babam var, onlar gittiler. Ben kaldım.

Mânâ veremedim. Çocuğu arabama aldım.

Zavallı çocuk arabaya biner binmez uyudu. Üç erkeğe rast geldik. Oturmuş, dinleniyorlardı. Muhacir oldukları belli idi. Arabadan indim. Çocuk hâlâ uyuyordu.

Bu üç arkadaşın yanına gittim ve sordum:

- Nerelisiniz?

- Muhacir!

- Nereye gidiyorsunuz?

- Çorum'a!

- Yolda bir kız çocuğuna rast geldik. Bu sizin mi? İçlerinde hasta biri cevap verdi:

- Evet, efendi, benim. Biz yürümüşüz, o geri kalmış, haberimiz olmamış. Şimdi onu bekliyoruz. Ve kucağındaki bir çocuğu göstererek:

- Bu da benim, anaları Samsun'da öldü. İşte bunu da şu dağlarda arkama bağlayarak taşıyorum. Ben de hastayım. Bilmem ki Çorum'a yetişebilecek miyim? Görünüyor ki bende yollarda öleceğim... A[*lla*]h imdat eyleye!

Bunu söyleyen uzun boylu, otuz beş yaşlarında, güzel yapılı birisiydi. Şimdi sararmış, gözlerinin etrafı siyahlanmış, bitmiş bir insan. Kundaktaki çocuğu arkasında taşıyan bir baba sekiz yaşında bir kızı elbette dağ başlarında unutamazdı. Sefalet, açlık onu ona unutturmuş idi. İşte postanede şöyle bir mektup gördüğüm vakit ben bu gibi sefaletler görmüş, böyle acılar duymuştum.

Bilmem ne oldu? Kadının bu "Kızımın saçı babasına gönderiyorum" sözü bana pek tesir etti. Siyah tireye sarılı sarı saçlar bana bir hicran, bir matem alâmeti göründü. O mektupta acaba ne dertler, ne elemler yazılmış idi.

Yekdiğerini velyeden bu elim sahneler o zaman bize şu satırları ilham etmişti. Bilemem, o facialara tercüman olabilir mi?

Kesik Saçlar!

Verdi bir zarf, kuru nasırlı bir el,
Beş satırlık peyam hasret ve dert!
Sonra, bir deste saç, ipekten tel,
İşte mazruf, işte bir ceriha-i serd!
Beş satır, ooh; bir yığın âlâm!
Yazıyor:- Yolda Ahmed'im öldü;
Karlar altında kaldı yavrucuğum,
Bir sıcak nur iken güzel çocuğum
Simsiyah, üstüne bir soğuk örttü!
Yatıyor dağ başında tek ve tenha
Kızı hiç sorma! Kız perişandır.
Yaşıyor, ölmedi, fakat kötürüm!
Sözü hep ah; düşüncesi: - Ölürüm.
Sabır, takat veren bir imandır,
Yoksa artık çekilmiyor eyyâm.
Yazamam yolda çektiğim mihneti:
Ne olur öyle karda, kışta çıkan?
Dağ, tepe hep birer soğuk volkan.
Önde yağmur, tipi, bora, açlık;
Arkada süngü, top ve bin acılık.
Korkular arkadan iter ve kakar,
Gelme der, gelme der! Tokatlar kar!
Süzüp pıhtı pıhtı kan ve irin.
Beride kol, bacak, kırık ve ezik
Ötede parça parça et ve kemik.
Eseri belli hep boğuşmaların.
Yerde bir kurt gibi kudurdu beşer!
Gökyüzünden yağan, esen, hep şer.
Yer ecel, gök ecel, teneffüs ecel;
Nerdesin ey Allah Azz ü Cell,
Muid olmuş zebani zindanı
En büyük adam, en büyük cani,
Hâsılı, bir bela ki bu, aynı
Bir kıyamet, figan, vaveyla!
Şimdi bir köydeyiz, fakir ve zelil,

Hâcirin ah, zavallı kızcağızın,
Satıyorduk çeyizini bu yazın,
Hep geçindik onunla tam bir yıl.
O da bitti, musibet oldu tam.
Dün dedi anne bir saçım kaldı
Onu da kes de yollayıver babama.
Anlasın ki sağım, varım; ama:
Deme kötürüm, merak eder, iyi de
İşte bir deste saç, onu kokla!
Kokla, bizden kederli bir haber al,
Nasılız, anla, bak yâd ellerde.
Gör soğuk, açlık işte bizdeki hal,
Nerde eski hayat? O kız nerde?
Nerde evvelki zülf-i sünbül-fâm?

***

Maske ve Yalan..

Yeni Âlem'den: **Muharriri: B. L.**

Müsavat, Hürriyet, Uhuvvet, Adalet...

Saltanatçılarla sermayedarânın ağızlarından dökülen süslü ve dilnüvaz kelimeler...

Fransa inkılâbı-ı kebirini meydana getiren, hukuk-ı beşer beyannamesinin neşrini intaç eden, idare-i mutlakaları deviren mukaddes kelimeler.

En büyük ve heyecanlı meclislerde, fırka mücadelâtında sâmiayı tatlı ve sevimli bir nevazişle doldurup geçer...

Evet Müsavat:

Felâket ve hicranın en derin hiçliklerine gömülen yoksul halkla; ezvâkın en şen'î ve menfur yollarını mağrurane kat edenler arasında müsavat!.

Asırlardan beri kuru ekmekle kefâf-ı nefs edenlerle; emekçinin sa'yi ve amelini huzuzât-ı nefsaniyeleri için gasp edenler arasında müsavat!...

Bir tarafta yüz binlerce ocakların yıkılıp sernigûn olduğu, diğer tarafta beşerin kanıyla tahtlar, kâşaneler, saltanatlar kurulduğu aşikâr iken, müsavat!...

Hırs ve menfaat uğrunda icat edilen harplerde kurumuş ot gibi doğranıp hâk-ı helâke serilen emekçi ile kadeh şakırtıları içerisinde sermest-i huzûz olanlar arasında müsavat!.

Uhuvvet:

Uhuvvet, bu da bir terane-i diğer.. Nasıl olur ki ortada çalıştığı, yıprandığı halde aç, sefil kalanlar; tufeyli geçindiği halde asude, zevk ve sefa ile imrâr-ı hayat edenler mevcut..

Bu gayri tabiîlik karşısında kardeşlik tesis edilebilir mi? Fakir bir işçi, sermayedara kardeşim diyebilir mi? Yalandan veyahut zoraki dese bile "uhuvvet" iddiasında bulunan saltanatçılarla sermayedarân bu kelimeyi makam-ı tahkirde kabul ederler. Çünkü birisi yoksul, ezgin, yıpranmış, cahil; öteki mağrur, hodbin, şık, kibar, muhteris...

Sonra biliyoruz ki "kardeşlik" insanlarda mevcut bir hadisenin cereyanı ise uhuvvetin hakikatine vabestedir. Hakikatsiz hadisat cereyan edemez ki fiil meydana çıkabilsin!

Hâlbuki bugünkü şekl-i içtimaînin ahval-i ruhiye üzerine açtığı cereyan ve bundan mütevellit hadisat, bağza ve adavetle memlu bir ayrılık meydana getirmiştir. Bu uçurum ayan bir surette göze batarken uhuvvetten bahsetmek ve varlığını ispata kalkışmak yalancılık değil de nedir?..

Hürriyet:

Yumruklar, bıçaklar, ipler, mangalar, zindanlar emekçinin her tarafını ihata etmiş; söz söylemek memnu, çırpınmak günah, hak aramak en büyük cinayet, ezildikçe selam vermekle mükellef ve muvazzaf bulunmak; hakaret gördükçe mütevekkilâne eğilmeye mecbur olmak, sefalete gark oldukça dua etmeyi en mukaddes bir vazife bilmek...

Güneş doğmadan çıkmak, guruptan sonra gelmek, çalışmak, yıpranmak, niçin?

Bir lokma ekmek için değil mi? Hem de o ekmeği yarın tekrar çalışabilmek ve bu çalışmadan başkalarını yaşatmak için yemek...

Saat-i mesai on iki değil, kırk sekiz saat olsa yine aç, yine aç...

Bahtı kara emekçi, neden sa'yinin semeresini iktitaf edemiyor?

Çünkü bugünkü şekl-i içtimaîde tufeyli yaşayanların emekçinin sa'yini çalmak suretiyle imrâr-ı hayat etmeleri takdir olunmuş da ondan...

Sefaletin, mezalimin kahrıyla zebun, hasta ve bakımsız emekçi!

İskeletleşen vücudunu bâr-ı hayat kahredip didiklerken, hayatın pek kısa ve boğucu günlerinde hava-yı hicran teneffüs edip zehirlenirken, hava-yı hürriyeti bir defa bile olsun koklamaktan mahrum edilirken, sana "hürriyet" denilen ucube-i mevhumeden dem vurmak, dereke-i mezellete indirilen insanlığınla istihza etmekten başka bir suretle tefsir edilebilir mi?

Bu nasıl hürriyet ki koca bir insanlık ka'r-ı nisyanda, çirkâb-ı mezellette çırpınıp duruyor.

Evet, bu nasıl hürriyet ki hayat yerine her an darbe-i mevtle titreyen insanlık enzâr-ı hakikiyeye ibretengiz bir sahne-i haile arz ediyor.

Demek ki hürriyet = Ceberrut, tagallüp, tahakküm..

Öyle ise biz bunu istemiyoruz efendiler!.

Şark'a Doğru!..

Muharriri: Tufan

Büyük muharebeler, devamlı yangınlar, azîm fırtınalar görmüş; harabelerinde baykuşlar öten bir viraneden geçiyorum!

Hayat yolundayım!

Önümde yılankavî uzayıp giden bu yolda asırların âlâmıyla nalân ve nâkâm; baş açık, yalın ayak, sefil ve sergerdan yuvarlanan bir yolcu var!

Ben ve o, baykuşların ölüm mezamiri okudukları bu bedbaht yolda ilerliyoruz.. Her taraf ıssız ve sessiz; yalnız ruha vahşet veren bir dehşet var!

Acaba bu kim?

Elemin yarattığı, saadete müntehi bu yolun bana refik olan yolcusu kim?

Yoksa o hayata küskün bir dilenci mi?

Bozgun bir ordunun kaçkın bir neferi mi?

Ot bitmez, bülbül ötmez, suları çağlamaz bir ülkenin mültecisi tesellisiz bir muhacir mi?

Bilinmiyor, yolcu hangi sınıfa, hangi devre, hangi nesle aittir...

Sırtında boş ve kirli bir torba! Elinde bir değnek...

Kimden korkuyor? Yolun mebdeinde ne vardı? Onda derin inkisar ve hüsranı hangi kuvvet yaratmıştı? Gidiyor, benim yolumdan gidiyor.

Orada ne var? Ne bulacak? Orası bir saadet ocağı mı? Bu ocak ona penah mı olacak? Dikkat ediyorum. Onda kavî bir azmin velut bir nikbinîsi var.. Bedbahtlık doğuran bu sefil hayatında sönmez bir şule var.. Belki de o ümit var. İnleye inleye nasırlı yumruklarıyla iki büklüm belini doğrultan yolcu ara sıra duruyor da.. Yoksa bezdi mi? Dikkat ettim. Hayır onda bezgin, ümitsiz bir tereddi, bir inhitat değil, belki felaketlerden şiddet alan, yorgunluktan kuvvet bulan, hüsrandan itminan doğuran bir vaz u tavr var..

Sefaletin söndüremediği parlak ve azimkâr nazarlarını takip ettim..

Orada bütün bir mevcudiyeti kasıp kavuracak, saray ve saltanatı yakıp yıkacak derin bir ateş ve iman var!

Öyle ise düşüncesi ne? Kendisi hayatın bu dikenli yolunda sürüklenir, yatacak ve yiyecek derdiyle uğraşırken, emeksiz kazanılmış saadetlerle kucaklaşan, hayatın çiçekli yollarında zevk u huzûz içinde her gün biraz daha artan milyonlarını sarf edecek sefahat mezbeleleri arayan rezil bir cihan var da bunu mu hatırladı?

Bilmem!

Bacakları tembellikten incelmiş, işkembesi hırs ve hasetle şişmiş bugünkü hilkat maskarasının suratına tükürür gibi oldu da bu ebediyet yolcusuna pek yakından bağlandığını hissettim.

Ve boyunduruk asırlarının bu sefaletdide yadigârına temiz bir yürek, saf bir arzu ile yanaştım ve sordum:

- Baba! Nereye?

- !?...

Neden sustu?.. Şaşırdım.. Yoksa bana cevap vermek onun için bir zillet mi idi!

Kızdım.. Fakat asırların elem işlediği çatkın nasiyesinde öyle ulvî bir asalet parlıyordu ki hiddetim bir huşuya mübeddel oldu. Kim bilir bu yolcu, fecaat devirlerinin bu bedbaht vârisi, belki ona dertler soran ne kadar düzenbaz sahtekârlara rast gelmişti. Ve kim bilir bu beyler kaç defa onun en hayatî, en samimî feryatlarına kulak tıkamışlar, sefaletlerine göz yummuşlardı? Acaba beni de bu hissiz, soğuk hodkâmlardan mı zannetmişti..

Yolcu bu nihayetsiz yolun bitmek tükenmek bilmeyen mütevali dolambaçlarından aheste aheste kıvrılıyordu ve ben onu anlayamamaktan mütevellid bir buhran içinde çırpınıyordum.

Yavaş yavaş bu tahassüs bende arttı ve anlamak bir zaruret oldu. Yeni bir cüretle atıldım, sorgumu tekrar ettim:

Yolcu!. Ey benim yalnız kaldığım viran yurdun elemkârı! Söyle! Söyle! Derdini bana söyle! Kimsin? Nesin? Nereye gidiyorsun?..

Derin bir sükût içinde nuranî düşüncelerle ilerleyen bu sermaye sefili, cemiyet makhuru, saadet yoksulu, vakarla döndü ve sefaletin, makhuriyetin, yoksulluğun söndüremediği parlak ve azimkâr nazarlarını cevvâl ü ateşîn üzerimde gezdirerek dedi:

- Oğul, Şark'a! Şark'a, saadete.. İnsanlığa!...

***

Balkanlar İnkılâp Arifesinde...

Muhariri: Kabakçıyev Yoldaş **Mütercimi: A. Tekinalp**

[7] 1912 Balkan Harbi cihan emperyalist harbini ihzar etmişti. Bu harp Balkan milletlerinin halâs ve ittihadı için değil, Balkan burjuvazisinin Türkiye'den alınan yer-

[7] Son dakikaya kadar birbirini velyeden telgraflar bir haftadan beri kızıl membadan fışkıran kıvılcımların bütün Bulgaristan'ı sarmaya başladığını bildirmektedir.
Halk ihtilâlinin muzafferiyetle burjuvaziyi tekmelediği bu tarihî anda Bulgar muharrirîn-i meşhuresinden Kabakçıyev yoldaşın tam bir tetkik mahsulü makalesini ber-vech-i bâlâ derç ve neşrediyoruz.
Bugün bir hakikat şekline bürünmekte olan münderecatıyla kesb-i ehemmiyet eyleyen bu kızıl satırları karilerimizin seve seve ve derin bir ihtimam ile süzerek okuyacaklarına emin bulunuyoruz.
Heyet-i Tahririye

lerde yeni pazarlar, yeni ticaret yolları kazanması içindi. Bu hakiki emperyalist harbi, "millî ideal" maskesi altında gizlenerek Balkan milletlerini harbe sürükleyebilmişti. Balkan İttifakı Rusya ve Düvel-i İtilafiyenin himayesi altında kurulmuştu.

Bulgaristan Balkan İttifakından bir faide istihsal edemeyerek tam bir hezimete uğradı. Müttefikler zapt ettikleri yerleri mücadelesiz taksim edemediler. Bir milyona karîb Bulgar nüfusunu şamil olan Makedonya Sırpların eline düştü. Bulgarlar ittifak-ı millîde muvaffak olamadılar. Etrafa yeni bir intikam harbinin tohumları saçılmış oldu.

Evvelce Bulgar Sosyalist İşçi Partisi tesmiye edilen şimdiki Bulgar Komünist Fırkası, Sırp Komünist Fırka ve teşkilâtı ile beraber bu millî harbin aleyhinde bütün gayret ve varlığıyla çalışmıştı. Bu iki fırkanın sözleri harp nihayetinde birer hakikat olarak meydana çıktı. Balkan Harbi yalnız Balkan milletleri arasında vukua getirilmiş bir harp değildi. Sahnenin arkasında Balkan ittifakını menfaatlerine yarar bir alet ittihaz etmek isteyen İtilaf Devletleri bulunuyordu. Hükûmât-ı merkeziye (İttifak-ı Müselles) Balkan İttifakını yıkarak Türkiye'yi takviye etmeye ve Balkanlar üzerinden İstanbul'a bir köprü kurmaya çalışıyorlardı. Merkezî hükümetler, Bulgaristan'ın hezimeti üzerine hükümet ve saltanatı kendilerine celp etmişlerdi. Bulgaristan'ı böylece büyük cihan emperyalist harbinde kör bir alet gibi kullandılar. Bu harp Bulgaristan'ı daha büyük bir hezimete sürüklemiş oldu. Balkan ve Cihan Harbi esnasında Bulgaristan, 20 yaşından 50 yaşına kadar 200.000 maktul ve 200.000 malul ki ceman 400.000 işe yarar emekçi zayiat vermiştir. Bu iki harp ile Bulgaristan'ın şimdiye kadar meydana getirdiği bütün sanayi tevakkuf etmiş, mahva yüz tutmuştur; ziraat emekçileri hayvanlarının büyük bir kısmını kaybetmiştir. Ziraata müteallik ne gibi malzeme varsa işe yaramaz bir hale getirilmiş; yollar, şimendiferler tahrip edilmiş olduğundan mahsulât-ı ziraiye ihraç edilememektedir. Bu gibi sebepler neticesi olarak memleket günden güne artan bir buhrân-ı iktisadîye maruz kalmıştır. Buhrân-ı iktisadînin başlıca sebepleri tezayüd eden pahalılık ile Bulgar parasının kıymetsiz olmasıdır. Pahalılık fevkalade tevessu ediyor: ekmek, süt, yağ fiyatları yüzde 10 ilâ 20, giyecek ve ayakkabılar harpten evvelki kıymetlerine nazaran 25 ilâ 30 inmiştir. Buna mukabil amele yevmiyeleri 2-5 kat yükselmiştir. İşçi sınıflarının ve ufak emlak sahiplerinin ahvali fenalaşmış ve sefalet artık son dereceye gelmiştir. Bulgar ahalisinin mühim bir kısmını işçiler ve ufak emlak sahipleri teşkil etmektedir. Bütün şuabât-ı sınaiyede çalışan amelenin yekûnu dört yüz bini geçmektedir. Ufak emlak sahipleri, aileleri ile beraber nüfûs-ı umumiyenin dörtte üçünü teşkil etmektedir. Memleketimizde (Bulgaristan'da) ekseriyet emekçi halktadır. Bulgar emekçi halkı emperyalist harbinden sonra böyle elim bir vaziyete düşmüş ve kapitalist teşkilâtının öldürücü cenderesi altında inlemekte bulunmuştur. Beş milyara malik olan bütçe masarifine, vergilerin 5,5 kere yükseltilmesine rağmen ancak 1,5 milyon karşılık bulunabilmiştir. 3,5 milyara kadar yükselen kâğıt paraya takriben kırk milyon altın karşılık vardır. Bulgaristan'ın iktisadî ve millî buhranı Bulgar piyasasının kıymetsizliğindendir. Bu kıymetsizlik başka memleketler emtiası ile olacak mübadeleye mani olmaktadır. Sanayinin tekrar ihyası için makine ithali bir ihtiyâc-ı mübrem olduğu

halde bu gibi imkânsızlıklar karşısında elden bir şey gelmiyor. Bu ümitsiz ve acınacak vaziyette burjuvazi ne yapıyor?

Onlar harp esnasında büyük ticaretler yapmışlar, emlak ve arazilerini tevsi etmişlerdi. Harp zamanında ve harpten sonra Bulgaristan'da bir milyara karîb sermaye ile yüzlerce bankalar açılmıştır. Bulgar burjuvazisi milyonlara baliğ olan sermayesi ile mahsulât-ı ziraiyeyi, yiyecek ve içeceği ve ham eşyayı satın alarak ticareti yed-i inhisarına almakta ve fiyatları keyfine göre tezyid etmektedir. Bu suretle havaic-i zaruriye pahalılaşarak işçi sınıflarının sefaleti artıyor. Harp neticesi büyük halk kitlelerinin fakirleşmesine mukabil birkaç kapitalist, bankacı, muameleci ceplerini doldurdular. Burjuvazi ile proletarya ve ufak emlak sahiplerinin arasında açılan uçurum gittikçe derinleşmektedir. Bulgaristan'da terakki eden içtimaî zıddiyetlerden sınıf mücadeleleri tahassul etmektedir. Bulgaristan burjuvazisi büyük tehlikenin karşısında yürümektedir. Balkan Harbinde Rus ve İtilaf dostluğu yıkıldığı gibi Cihan Harbinde de muhalif fırkaların İttifak-ı Müselles muhipliği ehemmiyetli bir hezimete duçar oldu. Bulgar burjuvazisinin yegâne siyasî ümidi olan nasyonalizm de devrilmiştir. Mevki-i iktidarda bulunan burjuvazi yalnız siyasî ve askerî diktatörlüğü ile yaşayabiliyor. Burjuvazi, tarihî sahnede oynadığı rolü terk ederek mevkiini inkişaf eden inkılâpçı sınıflara -amelelere, işçi ve köylülere bırakmalıdır.

İktisadî, siyasî buhranlar yalnız Bulgaristan'a münhasır değildir. Yugoslavya ve Romanya galip addedildikleri halde bu buhrana tutulmuşlardır. Bu harpte Sırbistan baştanbaşa istila edilerek harabezara çevrilmiş ve nüfusunun yarısı itlaf edilmiştir.

Aşılanmakta ve tevessu etmekte olan sefalet Sırbistan'ı bütün mevcudiyetiyle kemirmektedir. Yugoslavya'da buhrân-ı iktisadî gittikçe artmaktadır. Bu memleketler burjuvazisi milleti, memleketi buhrandan kurtaracakları yerde bilakis onu tezyid ediyorlar. Burjuvazi milletin itimadını kaybetmiş, mevkiini leke[/e]miştir. Mevcudiyetini ancak diktatörlüğü ile idame edebilmektedir. Romanya dahi aynen harbin ateşîn cenderesi altında ezilmiştir. İşçi, köylü kitleleri sefalet içinde kıvranmaktadırlar. Romen boyarları (büyük emlak sahipleri) köylüleri elan esir gibi kullanıyorlar. Harpten sonra kapitalistler, boyarlar işçi ve köylülere yeni vergiler tarh etmekten başka bir şey yapmadılar. Yunanistan'ın vaziyeti diğer Balkan hükümetlerinden iyi zannetmemelidir. Londra bankacılarının ve Atina burjuvalarının pis, sönmez ihtiraslarını doyurmak için harp ediyorlar. İtilaf Devletlerinin ölmekte olan emperyalist siyasetlerinin son emellerini tatmin etmek için ve para ile tutulan Yunanistan burjuvazisi Yunan milletini bu harbe çılgınca sürüklemiştir. Bunun için Yunanistan işçi ve ufak emlak sahibi halkının memnuniyetsizliği gittikçe artmaktadır. Hâlihazırda İtilaf Devletleri tarafından bütün Balkan memleketlerinin -Bulgarya, Yugoslavya, Romanya, Sırbistan- maliyesi ve iktisadiyatı boyunduruk altına alınarak bu memleketler kendi müstemlekeleri haline kalbedilmiştir. Balkan memleketlerinde icra-yı hükümet eden sınıflar milletlerinin hürriyetlerini menfaat-i şahsiyeleri uğruna satarak itilaf emperyalizmine sadık bir uşak hizmetini görerek kör körüne çalışıyorlar. Balkan burjuvazisi, İtilaf Devletlerinin yardımı ve himayesi altında dâhilî sınıflar üzerindeki tazyiklerini arttırmaktadırlar. Hâlihazırda Balkanlarda mevki-i iktidarda bulunan bu

hain sınıf son tarihî rolünü oynamak[*ta*]dır. Bunların takip ettikleri siyaset Balkan milletlerine felaket ve ölüm saçmaktadır.

Balkan sosyalist partileri burjuvazinin milliyetperver siyasetine karşı her an mücadele etmişlerdir. 1910 senesinde Belgrad'da inikad eden Birinci Balkan Sosyalist Kongresi bir Balkan Sosyalist Birliği yapılmasına karar vermiştir. Balkan milletleri o kadar inkısama uğramış, o kadar karışmıştır ki etnografik bir halitadan başka bir şey göstermemektedir. Emperyalist harbinden ve Rus İnkılâbından sonra Balkan milletlerini demokratik bir cumhuriyetin değil, ancak bir Sovyet Federasyon Cumhuriyetinin kurtarabileceği anlaşılmıştır.

1920 Kânunusanisinde Sofya'da Balkan Komünist Fırkaları tarafından küşad edilen iki ve üçüncü konferansta Balkan Sosyalist Birliğinin temel taşları atılmıştır. Balkan Komünist Birliğinin gayesi Balkanlarda federatif bir Sosyalist Sovyet Cumhuriyetinin temelini atmak ve böylece yekvücut bir kitle, kuvvetli bir cephe halinde mübarezeye girişmektir.

Bulgaristan'ın, Yugoslavya'nın ve Yunanistan'ın komünist fırkaları Üçüncü Enternasyonal ile tesis-i rabıta etmişlerdir. Komünist Enternasyonal İkinci Kongresi tarafından vazedilen 21 şartı kabul ve tasdik etmişlerdir. Yalnız Romanya Sosyalist Partisi resmen Komünist Enternasyonal'e merbut değildir. Ekseriyeti komünistler kazanmakta olduğundan yakında onlar da Komünist Enternasyonal'e bağlanacaklardır. Balkan burjuvazisinin istilacı, harpçi, milliyetçi, siyasî, emperyalist harpleri; milletlerini derin iktisadî ve siyasî buhranlara yuvarlamıştır. Mevki-i iktidarda bulunan sınıflar Balkan milletlerini bu vaziyetten kurtaracakları yerde onları daha ziyade haydutça ve hainice tehlikeye sürüklemektedirler.

Bunun için işçilerin ve ufak emlak sahiplerinin inkılâp için mücadeleleri gittikçe tevessu etmektedir. Balkan komünistleri, Komünist Enternasyonal bayrağı altında muayyen saatte [8] vazifelerini ifa ve mübarezeye hazır olabilmeleri için büyük bir şevk ile, tam bir intizam dâhilinde teşkilâtlarını yapmaktadırlar.

***

Beşeriyet-i Mustaribe

İçtimaiyat **Muharriri: C. Ş.**

Mayıs 12, 338 Ankara

İhtiyacın yarattığı geniş sahalarında, hayatın elim safahatından yorulmuş, yılmış bir sınıf var ki artık buna "beşeriyet-i mustaribe" diyeceğim, tes'id ettiğimiz Mayısın mukaddes inkılâp günlerinden de istifade edemiyorlar.

[8] Halâs saati şu dakikada Bulgaristan için çalmış bulunuyor. Romen, Yunan, Sırp fukara-yı kasibesinin yakında bunları takip etmesi yakın bir âtinin kat'iyet-i siyasiyesidir.

Mayısı, mavi ve pür hayat günleriyle yaşayanlar, yine onlar, o felaket amilleri, o saadet baykuşlarıdır.

Mayısın bu muattar günlerinde, hayatın servetini, bütün zevahirini tevellüdüne veyahut talihine medyun olan sermayedarlar sayfiyelerinin koruluklarında yarını düşünmek ihtiyacından vareste olarak yaşarlarken; hayatla ölüm arasındaki en kısa yolda çalışan ameleler hummalı didinmelerinin mükâfatı olan büyük bir taab ile derunundan matem teraneleri sızan sefalethanelerinde asude bir nefes almak, ölmemek için çırpınıyorlar.

Sefih hayatlarının müşa'şa ve mutantan av anında saadet-i maddiye arayan kapitalist gözleri, beşeriyet-i mustaribenin vechinde gördükleri ekdâr-ı ihtiyaçtan iğrenmemek için başlarını çeviriyorlar..

Ya biz, biz o iki ayaklılardan beşer namına bir zerre-i şifa bekliyoruz değil mi?

Eşyanın en hakir kısmına nailiyeti talihin en büyük bir lütfu gibi telakki eden proletarya için varlık sahasının müzher muhitinde yaşayan bu hodkâm insanlardan bir katre-i hayat istiyoruz... Fakat aldanıyoruz: Hem de kat'î bir surette. Eğer beşeriyet-i mustaribenin rehası arzu ediliyorsa istememeli, almalı!

İçinde bulundukları servet dalgalarının tabakat-ı sim ü zeriyle madenileşen bu insanlarda "beşeriyet-i mustaribe"ye katre-i şefkat aramak kadar hata tasavvur olunamaz.

Büyük amelenin varlığının semere-i mesaisiyle tahassul etmiş lâyuad servet yığınlarının hayât-ı maddiyesi içinde madenileşen sermayedar kalplerini, bir günlük hayatı kazanmak için on beş saatlik tahammül edilmez bir sa'y içinde yorulan kollar parçalamalıdır!

Sermayedarların amele varlığından çaldıkları servetlerle kurdukları kâşaneler, saadet-i maddiyeler yıkılmalıdır. O zaman senelerden beri faziletperest olmaktan, dünyanın bütün âlâmını taşımaktan başka hiçbir kabahati olmayan "beşeriyet-i mustaribe"nin ıstırabı bir parça teskin edilmiş olur.

Amele varlığının feyizli usaresini haincesine emen, emerek her gün bir parça daha onu zayıflatan ve sonra da zafiyetle istihza eden zümreden bu gayri meşru kazandıkları servetler istirdad edilmedikçe daha çok zaman "yer tutmak için geceden koşan boyacı çocuklar, kardeşleri için dilenen öksüz kızlar" göreceğiz.

Fakat niçin?...

Niçin dünyanın bugünkü âsâr-ı medeniyesini kuran, insanlara saadet, aşk ve servet doğuran; kendinden başka herkesi düşünen "beşeriyet-i mustaribe" bu sefaleti çeksin? Niçin onların meşru mesailerinin hakkı verilmesin?

Bu insanlar bugün, sabanın demiriyle kazdığı arzdan fışkıran servet başakları, kuyulardan çıkardıkları maden hazineleriyle besledikleri iki ayaklılardan hâlâ ölmemek için bir lokma hayat mı dilensinler? Sermayedarların bu varlıktaki hisse-i meşruaları bir hiçten ibaret değil midir?..

Şu halde almalı. Bu hususta en meşru vasıtalara müracaat edilerek üç beş kişinin [.....] muhassas servetler istirdad edilmeli, bunlarla mustarip kitlenin yaraları sarılma-

lıdır. Ancak bu suretle "beşeriyet-i muataribe"nin çürüyen ciğerlerine bir nefha-i hayat, fersiz kalan gözlerine bir şule-i ümit verilmiş olur.

***

Bir Ölü..

Hapishane İntıbaatından: **Muharriri: Arif Oruç**

Bir küçük sıhhiye memuru getirmişler. Kapılara kireç döktürmüş.

- Bir hasta var da.. dediler.. Pencerelerden şakalaşanların küfürleri havaya savruluyordu.

Biçare adam alt koğuşlardan birinde can çekişiyormuş:

- Ağır mı? dedim..

Gardiyan omuzlarını silkerek:

- Ne ki ona gerek canım, dedi.. Hani taşları batırmış da canım sıkılıveriyo benim...

Öyle ya! Onun hastalığının ne ehemmiyeti vardı? Taşlara istifrağ eylemiş de bu kaba adamların fenasına gidiyor. Hem de o ölse ne vardı? Zaten şu müdürün yüzüme karşı söylediği gibi, yavaş yavaş ölsün diye alt koğuşlara bırakılmamış mıydı bakalım? Doktor muavini koğuş kapısından bakmış da ilaç bile vermemiş. Kapı ve pencerelere biraz kireç döküvermek kâfi gelmiş!..

Yanımdaki gardiyan yüzüme bakarak acı acı sırıtıyordu.

- Adam sen de efendi.. Bunun için kasavet çekme!

- Onun senden benden farkı ne ki?

Herifin fenasına gitti de köpürdü:

- İtin zararından başka faidesi mi var? Her gün devletin bir tayınını öğütüyor...

Bütün sabahı gelmez bir gecemi o garip adamcağız işgal etti durdu. İşitmiştim ki onun altında bir çuval parçası bile yokmuş. Açlıktan ziyade soğuğun iliğine kemiğine işlediği uzaktan uzağa kulağıma çalınmıştı. Telvis ettiği yeri temizletmeye bile lüzum görmemişler. Canı çıkarsa o zaman tathirât yapılacağını söylüyorlardı. Memleketinden günlerce uzak bir yerde, ateşler içinde yatan hasta adam için kimsede bir merhamet hissi bulunmuyordu. İhtimal biraz su için tahassürle oynayıp atan çeneleri kapanıverse bağlayıp tuzlayacaklar da bulunmayacaktı. O ateş, o sancı ve bu ıstırap altında bedbaht mahkûmun neler hissettiğini düşünebilen olsaydı demirden kapıları çekilip ağıla koyun tıkılır gibi rutubetli duvarlar arasına atılıp kakılan insanlara biraz acımak lazım gelirdi.

Hapishanede böyle hastalar ve hastalıklar eksik olmazmış. Dünyadan ahrete göçenlerini iki hamal kaldırır şehir haricine, kabristan kenarına defnediverirlermiş. Gusül olunmazlarmış. Namazları bile kılınmaznış.. Sabahleyin mahpus kapıları açılmamıştı.

Yine ne var dedik:

- Cenaze var da.. dediler...

Hasta adam akşam namazı ile yatsı arasında göçmüş. Yüzünün mosmor olduğunu söylüyorlardı. Bütün koğuş arkadaşları o can çekişir iken şarkı söyleyerek vakit geçirmişler.

- Mahpushanedir burası kuzum... diye gülüşüyorlardı. Belki bedbaht garip saatlerce:

- Su.. diye inlemişti. Zaten onun iniltileri arasında hıçkırıp söylendiğini bir gardiyan görmüş:

- Dili kağnı tekeri gibi olmuş, kör olasıcanın!. Anlaşılmıyordu ki... dedi..

- Acep ne sayıkladı ki.. diye merak edenler de oldu. Zavallı sefil üç seneye mahkûm imiş. Tamam sekiz ay beş parasız sürünmüş durmuş. Yedi yüz beş kuruş otuz paralık ceza-yı nakdî için bu hale girmiş. Kefil istemişler verememiş. Öküzü davarı yokmuş ki hükümet haczedip satsın da üç senelik cezası affedilsin.

İsmine Ahmet derlermiş ama Keskinli mi Kengirili mi olduğunu kestirip söyleyen yoktu. İhtimal köyünde kendisinden bir haber alacağız ümidiyle sabırsızlanıp dururlar iken, on sekiz aylık siyah ve yanık zamanı, ziyaret günlerinde demir parmaklıklı kapıdan girip çıkan ziyaretçileri saymakla geçirmişti. Birkaç kuruşluk vergi borcu için kanunun hayatına kastettiği bu garibin bir haftalık yerden imdadına kim yetişebilir, onu kim arayıp sorabilirdi? Koynunda evrak-ı müsbete yerine dört yaprak sigara kâğıdı ile yırtık bir paçavra parçası çıkmıştı. Adını biliyorlardı da hüviyetini bilmiyorlardı. Sabahtan akşama kadar Müddeiumumî Beyle Doktor Efendi beklenildi, ne gelen var ne giden? Bir köşede kıvrılan mevtanın evcadan kararan yüzüne kirli bir mendil örtmüş, cenazeye yapılan muavenetin hepsi de bundan ibaretti. Kefensiz gönderilecek, mahpusa geldiği günden beri sırtından çıkmadığı söylenen kirli don ve yırtık gömleği ile şehir kenarında açılan çukura atılıverecekti.

- Bari gusül etseler, dedik..

Böyle senede beş on kişi ölür, bir sedyeye koyar gönderirlermiş. Kehle salgınından vefat edenler olurmuş ki ayakları karınca yuvası gibi haşarattan görünmezmiş. Memleketi kestirilemeyen Ahmet de ansızın yıkılmış, birden bire ağzından burnundan kan boşanmış. Birisi diyordu ki:

- Kurtuldu biçare, yaşayıp da ne görecekti?

Birkaç yüz kuruş için üç seneye karar alan ömrü vefa edip de köyüne dönseydi çatısı göçüp bacası harap olmuş bir damdan başka ne görüp bulabilecekti? Kim bilir arkasında kaç sefil çocuk bıraktı? Onar, on beşer sene sonra kendisinin akıbetine uğramaya mahkûm oncağızlar, bağırları sıskalaşan cılız vücutlarıyla, soğan kemirerek güneş altında kavrulup, toprak üzerinde ayakları patlayarak, gelinmez yola giden babalarını bekleyip duracaklardı. O gelemeyecek, arkasındakiler onu takibe icbar edilecek musibetle ibtidar eden birkaç hayat feciayla nihayet bulacaktı.

Yirmi beş, yirmi altı yaşlarında olduğunu işittik. Mahpusa girdiği tarihine itibar edilirse, harpte bulunmuş, tezkere almış, köyüne dönmüş olacaktı. Kim bilir belki de birkaç çift öküzü ile beş on keçisi vardı da, sahibi askerde iken aynı sebep ve bahanelerin imhasına uğradılar? Ahmet'i ayaklarından sürüyor, el dokundurmaya tiksiniyorlardı.. Koğuşun demir kapısı gıcırdadı ve mevtayı seyirciler içerisinden taşlığa çektiler. Kadid olmuş sarı mor bir sima üzerinde çukura yatmış iki göz lekesi beliriyordu. Yırtık donundan, cildi çürük diz kapakları fırlamış, bozulan parmakları göğsünü tırnaklıyordu..

Arkaya sarkan başının altına ayaklarıyla bir taş soktular, yüzüne aynı mülevves mendil atıldı. Yukarıdan elinde bir kâğıt parçası, sergardiyanın indiğini gördük:

- Cenaze hazır mı?

Bir sedye ile iki kişi geldi, yamalanmış çadır bezlerini iki kirli sırığa geçirmişler, mevtayı bununla nakledeceklerini anlatıyorlardı.. Gardiyan çekildi, sırığı taş üzerine uzattılar ve onu el ile tutmaya iğrenenler, ayak ile çadır bezine sardılar..

Az sonra garip ölü hapishane kapısından çıkarıldı. Kapıda bekleyen süngülü jandarma neferi başını çevirdi de yere tükürdü. Sırıkların alt başından sararmış uzun tırnaklı kirli iki ayak, üst tarafında ağzı kilitlenmiş gözleri yumuk kadid bir baş sarkıyordu. Onu götürdükten bir saat sonra Sıhhiye Memuru Efendi muayeneye, Müddeiumumî Bey tahkikata geldiler...

***

Enternasyonal Komünist'in İcra Komitesi Tarafından Arz Edilen Mevzular

-2-

Mütercimi: [Ayın]. H. S. B.

Sendika Hareketi -Fabrika, İmalathaneler Komiteleri ve Üçüncü Beynelmilel-

Bütün memleketlerin proletarya kitlelerine sirayet etmekte olan fabrika ve imalathaneler işçi komiteleri tesis etmek fikri, Komünist Fırkası tarafından kemâl-i şiddetle teşci edilmelidir. Bu işçi komitelerini münhasıran proletarya diktatörlüğü taraftarlarından teşkile çalışmak bir hatadır.

Komünist Fırkasının vazifesi, bilakis işçilerden teşkilât vücuda getirmek ve onları şimdi herkesin anladığı işçi murakabesi fikrini tevsi ve tamik ederek proletarya diktatörlüğü için mücadele lüzumu karşısında bulundurmak maksadıyla iktisadî inhilalden istifade etmektir.

2. Komünist Fırkası, kitlelerin vicdanında kapitalist esası üzerine iktisadî hayatın muntazam bir surette iadesinin elyevm mümkün olmadığını ve kapitalist esas üzerine iktisadî hayatın iadesi demek, işçi sınıfının kapitalist sınıfına yeniden esir olması demek olduğu hakkındaki efkâr ve teminatı takviye etmedikçe bu vazifeyi ifa edemez. İşçi sınıfı hükümeti ele geçirmedikçe ve proletaryanın kuvvetli eli kapitalizm ile yeni sosyalist teşkilâtının ilgasını deruhte etmedikçe işçi menafiine uygun iktisadî teşkilât vücuda gelemez.

3. Kapitalizme aleyhtar fabrika ve imalathaneler komiteleri sınâatin bütün şubelerine işçi murakabesini ithal etmek gayesini istihdaf etmektedir.

Her şirketin işçileri kendi mesleklerinden başka bir de ale'l-ekser bu veya şu sınâatin faaliyetini tatil etmenin kendilerine daha kârlı olacağını düşünen kapitalistlerin darbelerinden mustarip oluyorlar. O zaman açlık, işçileri en ağır şeraiti kabule icbar ve kapitalistlerin masraflarının artmasına mümanaat etmektedir. Hayat pahalılığının hemen umumî bir dert olduğu bu sırada, bu kabil kapitalist darbelerine karşı yapılan mücadele, siyasî fikirlerdeki ihtilaflarına rağmen işçilerin kısm-ı azamını birleştirmekte ve bir şirketin bütün işçileri tarafından intihap olunan fabrika ve imalathane komitelerini hakiki bir proletarya teşkilâtı haline ifrağ eylemektedir. Fakat iktisadî kapitalist teşkilâtının inhilali, yalnız kapitalistlerin şuurlu iradesinden değil, aynı zamanda, kendi usul-ı idarelerinin inhitatından mütevellit bir neticedir. Buna binaen işçi komiteleri bu inhitatın netaicine karşı vaki olan mücadelelerinde fabrikaların ve münferit imalathanelerin murakabesi gibi dar bir fikrin hududunu tecavüze mecbur olacaklar ve derhal sınâatin bütün şubelerine teşmil edilecek işçi murakabesi meselesi karşısında kalacaklardır. İşçilerin, yalnız fabrika ve imalathanelerin tedarik ettikleri mevadd-ı ibtidaiyeyi değil, aynı zamanda sınaî şirketlerin mâlî muamelâtını da kontrol etmek hususundaki teşebbüsleri, burjuvazinin ve kapitalist hükümetin işçi sınıfı aleyhinde bir takım şiddetli tedbirler ittihaz etmelerini mucip olacağı cihetle sınâatin taht-ı murakabeye alınması için yapılmakta olan işçi mücadelesi, mevki-i iktidarın işçiler tarafından zaptı mücadelesine inkılâp edecektir. Mevki-i iktidarın zaptı keyfiyeti husul bulduktan sonra fabrika ve imalathaneler komiteleri, bütün memleket hayât-ı iktisadiyesinin iddiası ve bu maksat uğrunda kapitalist idaresinden kalma ilmî ve fennî kuvvetleri mevki-i istifadeye koymak için işçi sınıfının istihdam edeceği hususî iktisat müesseseleri hükümet tarafından tesis edilinceye kadar millî sınâat idaresinin ilk şubeleri olacaklardır.

4. Fabrika ve imalathane komiteleri lehinde yapılmakta olan propaganda öyle bir tarzda yapılmalıdır ki işçi sınıfının büyük tabakaları ve hatta sınâat proletaryasına mensup olmayan işçiler bile, iktisadî inhilal mesuliyetinin burjuvaziye terettüb ettiğini ve işçi murakabesini isteyen proletaryanın, sınâatin teşkil ve ihyası, spekülasyon ve hayat pahalılığının ilgası için mücadele etmekte olduğunu vâzıhen anlayabilsinler. Komünist fırkalarının vazifesi, zamân-ı hazırla kâffeten ahvalinden, mahrukat fıkdanından ve münakalât buhranından istifade ederek sınâatin taht-ı murakabeye alınması için mücadele etmektir. Komünistler, proletaryanın münferit anasırını birleştirmek ve proletarya fikirlerine gitgide daha ziyade nüfuz etmekte ve filvaki iktisadî inhilal

üzerine pek elim ıstıraplar çeken küçük burjuvazinin büyük mahafilini kendi taraflarına çekmeye muvazzaftırlar.

5. Fabrika ve imalathane komiteleri sendikaların yerini tutmazlar. Bunlar muhtelif mesleklere göre teşekkül ve yavaş yavaş mücadelenin heyet-i umumiyesini idareye muktedir umumî bir cihaz teşkilâtı vücuda getirebilirler. Hâlihazırda sendikalar, bütün işçi teşebbüslerine iştirak edebilir bir teşkilât olmak sıfatıyla fabrika ve imalathane komitelerinin ihtiva ettikleri bütün işçi kitleleri kadar cesim işçi kitlelerini ihtiva etmemekle beraber, bir merkeze cem ve raptedilmiş mücadelenin birer şubesi mahiyetinde bulunuyorlar. İşçi sınıfına ait bütün vezaifin fabrika ve imalathane komiteleriyle sendikalar arasında taksimi, içtimaî inkılâbın tarihî inkişafından mütevellid bir neticedir. Sendikalar işçi kitlelerini ücretlerinin arttırılması ve iş saatlerinin azaltılması için yapılmakta olan mücadelenin gayelerine rapt etmişler ve bunu pek vâsî bir sahada icra edebilmiştir. Fabrika ve imalathane komiteleri sınâatin işçiler tarafından murakabe altına alınması ve iktisadî inhilale karşı mücadele etmek için teşekkül ederler. Bunlar bütün işçi hareket ve teşebbüslerini cem edebilirler. Fakat yaptıkları mücadele pek batî bir surette bir hükümet mücadelesi şeklini alabilir. Bunlar ancak mevki-i iktidarın proletarya tarafından zaptından sonra fabrika ve imalathanelerde sendikaların birer ocağı olabilirler. Gerek merkezde, gerek bulundukları mahallerde proletarya hükümetiyle hem-ahenk hususî iktisadî müesseseler vücuda getirebilirler.

6. Komünistlerin vazifesi sendikalarla fabrika ve imalathane komitelerinin aynı mücadele azim ve kararı fikrine ve en iyi mücadele usullerinin, yani komünist fikirlerinin idrak ve şuuruna nüfuz etmeleri için sarf edilecek mesaiye inhisar eder. Bu vazifeyi ifa için komünistler sendikaları, işçi komitelerini Komünist Fırkasına bilfiil inkıyad ettirmeli, bütün proletarya teşkilâtını toplayan ve bunlar, işçi sınıfının zaferine proletaryanın diktatörlüğüne çıkan yolda yürüyen bir merkeze cem ve rapt olunmuş kuvvetli bir proletarya fırkasına esas olmaya hadim işçi kitlelerinden mürekkep müesseseler vücuda getirmelidirler.

Sulh zamanından beri sendikalar beynelmilel bir ittihat vücuda getirmek temayülünü izhar ediyorlar. Kapitalistler tatil-i eşgal esnasında komşu hükümetin işçiler ve ecnebi grev düşmanlarının hizmetine müracaat eyliyorlar. Fakat harpten evvel Sendika Beynelmileli ancak ikinci derece bir ehemmiyeti haiz bulunuyor idi. Sendika Beynelmileli mütekabil nakdî muavenet ve işçi sınıfına müteallik istatistik teşkilâtını istihdaf ederdi. Fakat işçi mücadelesini tevhide çalışmıyordu, çünkü oportünist liderler tarafından idare edilen sendikalar bütün beynelmilel inkılâp mücadelelerinden kurtulmak için ellerinden geleni yapıyorlar idi. Harp esnasında kendi memleketinde burjuvazinin sadık hizmetkârı olan sendikaların oportünist liderleri şimdi Sendika Beynelmilelini iade ve takviye ve bunu proletarya aleyhinde beynelmilel cihan kapitalizminin bir silâhı yapmak istiyorlar.

-Bitmedi-

***

Nasyonalizm ve Sosyalizm

İçtimaiyat **Muharriri: Ruşen Zeki**

Biri yaşanmış, tecrübe olunmuş saadet ve felaketleri tarihlerle, istatistiklerle tespit edilmiş bir hayat; diğeri bu yaşanan hayatın acı tecrübeleri, dersleriyle vücut bulan intibahın ve nihayet ıztırarla aranan usulün ve teşekkül eden mefkûrenin yaşatmaya başladığı hayat ve gösterdiği yol... Bunları birer kelime ile hülasa edelim: Bugünün nasyonalizmi, bugünün sosyalizmi...

Usulcüler eşkâl-i hayat ve mefkûre itibariyle tarih-i beşeri birinden diğerine atlayan, istihale eden kısımlara ayırıyorlar; din, milliyet... ilh. Tarih-i beşer bu akidelerin birinden diğerine istihale zamanlarında birçok mücadele kaydediyor ve belki bütün mücadelelerin bir istihale, bir atlayış, bir dönüm (inkılâp) sebebiyle olduğunu da söylüyor. Bu itibarla bugün yine membaının hiç de yabancısı olmadığımız büyük bir mücadele yaşıyoruz. Biz senelerden beri yaşadığımız öldürücü hayattan sıyrılmak ve halkın, mazlumların saadetini istihsal etmek için koşarken o müthiş hırslar, beşeriyeti boğan, mazlum halkı inleten vahşetler, mazlum kanlarıyla tezyin edilen saltanatlar, şeytanetler, riyalar, yalanlar mazinin, yaşayarak tecrübe ettiğimiz hayatın bütün zehirleri asırlardan beri eşkâl-i içtimaiye itibariyle meşruiyet fermanını almış olan milliyet esasatının arkasına gizlenerek önümüze duruyorlar ve bize: Hayır! Gitmeyeceksiniz, yürümeyeceksiniz! diyorlar ve nihayet öteden beri alıştıkları zalimlikleriyle bizi kahır ile tevkif etmeye davranıyorlar.

Biz sosyalistler, komünistler na-mütenahi denecek kadar acı tecrübelerle istihsal edilmiş komünizm programındaki sağcılara karşı nesâyihi bir tarafa bırakarak yine büyük bir hüsnüniyet göstererek onlarla konuşmak; maziyi, hali göz önüne getirerek beşerî ihtiyaçları, ilmin neticelerini ortaya koyarak tekrar görüşmek isteriz.

Eğer nasyonalistler bir sosyoloji tanıyorlarsa ve sosyolojiyi bir ilim, mahiyet-i hakikiyeyi haiz bir mefhum olarak telakki ediyorlarsa bilmelidirler ki bir sosyalizm de vardır. Sosyolojinin unsur-ı esasîsi sultan değil halktır, hâkimden ziyade mahkûmdur, zalimden ziyade mazlumdur, toktan ziyade açtır. Tarihi göz önüne getirelim: Bütün dönümlerde izleri kalan bunlardır. Bütün dönümleri vücuda getiren yine bunlardır.

Binâenaleyh sosyalizm doğmuş ise, nasyonalistler böyle bir lem'a görebiliyorlarsa, hiç şüphe yok ki bu onların akidelerinin anası olduğunu iddia ettikleri sosyolojinin bir çocuğudur; evlatlarından birini doğurduğu zaman diğerini kefenleyen, gömen sosyolojinin çocuğudur.

Aynı zamanda ilim ve ahlâk asırlardan beri doğurduğu usullerin hiçbirisinde kaidelerini tatbik ederek tatmin edilmemiştir. Hangi nasyonalist ilmin esasât-ı ahlakiye ve ictimaiyesinin tamamen tatbik edildiği, yaşandığı bir heyet-i ictimaiye, bir şekl-i ictimaî gösterebilir. Bilakis şimdiye kadar yaşanan usullerde ilmin esasât-ı ahlakiyesini çamurlayan, tırmalayan birçok avamil beslenmiş, pençelendirilmiştir.. Hâlbuki sosyalizm tamamen ilmin esasat-ı ahlâkiyesidir. Bu itibarla ahlâkın sahabetine, vicdanın itimadına mazhar olmuştur.

Sosyalizm ve komünizm daha ziyade midelerin tatmin edilmek için tevlid ettiği bir çaredir. Beşerin her şeyi; hissi, aklı, mefkûresi, ahlâkı, âdeti midesine merbuttur. Beşerin midesi maneviyatın maddiyat ile pek sıkı alâkasını nazar-ı itibara alarak her şeye hâkimdir diyebiliriz. Binâenaleyh sosyalizm aç bırakılmış midelerin doymak için yaptığı mücadele yoludur. Hülasa; sosyalizm beşeriyetin hayatına tesâhub etmek, onu tedvir eylemek salâhiyet-i meşruasını havi olan üç büyük membadan fışkırıyor. Yıkılmadan üç büyük mesnede istinat ediyor: İlim, ahlâk, mide...

Nasyonalistler salim bir vicdanla kendi yazdıkları tarihlere baksınlar, yaşadıkları hayatları tetkik etsinler, eğer müdafaa ettikleri tarz-ı içtimaî bu üç amili tatmin ediyorsa biz de onlarla beraberiz. Fakat öteden beri kendilerinin şikâyetlerini; istedikleri bu üç amili tatmin etmek olduğu halde prensipleri onları bu gayeye isal edemediğini her zaman itiraf ederler ve yine her zaman birçok ıslahat yapmaya, çürük olduğunu anlayamadıkları binalarının yıkık yerlerini tamire, çökmüş yerlerini sıvamaya uğraşırlar. Lakin onlar vicdanlarının seslerini dinlemiyorlar. Biz bunu biliyor ve yolunuza devam ediyoruz. Onların bize ihtiraslarıyla son dakikalarına kadar karşı koyacaklarını hiçbir şeyden anlamasak bile yazdıkları tarihlerden seçebiliyoruz. Onlar bağırıyor, çağırıyor! Ve nihayet diyorlar ki: Siz gayri tabiî işler arkasında koşuyorsunuz, milliyeti nasıl inkâr ediyorsunuz? Siz körsünüz, daha birçok yaygaralar fırlatıyorsunuz...

Hayır!.. Biz hiç kör değiliz. Biz milleti biliyoruz. Onun var olduğunu da prensiplerimizde kaydediyoruz. Yalnız telakkilerimiz başka başkadır. Milliyet prensibi her milletin, her köyün, hatta her ferdin mukadderatına sahip olarak, bütün manasıyla diğerinin zararına olmayarak meşru bir surette hür, mesut yaşaması demekse sosyalizm ve komünizm cereyân-ı içtimaîsi bu gayeyi tamamen kâfildir. Eğer milliyet prensibi amme üzerine imparatorluk tesisini, açlar üzerine ihtişamı gaye ittihaz ediyorsa, millet prensibi komşu ve mahkûm milletlerin zararına kendi teali ve inkişafını temin demekse bunda sosyalizm yoktur. Ve sivri akıllı nasyonalistler bu itibarla bütün beşeriyetin komşusudurlar. Fakat sosyalistler idrak ettiği bir hakikate karşı saraya, vustaî irticaa artık meydan vermeyeceklerdir.

Nasyonalistler iyi bilsinler ki ilim, ahlâk, mide bütün orduları yenecek, bütün saltanatları devirecek tarzda büyük bir kudretle ittihat ile beşeriyete sosyalizm ve komünizme doğru bir iz, bir istikamet tayin etmişlerdir. Bu ize, bu istikamete, bu cereyana karşı durmak ihtirasın doğurduğu bir cinnetten başka bir şey değildir...

13 Nisan 338
Öğnevid köyü

***

Türk İşçi ve Amelesi Ne İstiyor?

Amele Yazısı **Muhariri: Ebunnejad**

Türkler Cihan Harbine karışır iken Türk neferini[*n*] iki kısma ayrıldığını gördük, bir kısmı silâh elde harp meydanına giderken, diğer kısmı da fabrikalara tezgâhl[*ar*]a sevk olunmuşlar[*dı*]. Eğesiyle tornasıyla, çekiciyle, varyosuyla çalışmaya başladı. Bunların geride bıraktıkları ihtiyar ak başlı babaları, neneleri, çıplak ve sefil kadınları, çocukları, kendinin idaresinin tarlasının bütün merâhimeti hayretlerine yüklenmekle beraber kendi için ayırdığı yiyeceğin yine büyük bir kısmını da hükümet tekrar topladı.

Türk'ün müttefiki olan Almanya, Avusturya'dan lazım gelen mevaddı, mühimmatı yolların kapalı olduğu müddet elde edemediğinden kendi fabrikalarından, tezgâhlarından, sanayinin her şubesinden azamî surette istifade eylemek zaruretinde kalınca yeni imalathaneler tesis, elde mevcut olanların ıslahıyla kabil-i istifade bir hale ifrağ ederek cephenin gerisinde geceli gündüzlü kendisinden istenilen, beklenilen vazifeyi iktidar ve gayretinin fevkinde ifa ederek Türk sanayinin, Türk işçiliğinin tarihine canlı bir sanat ve istidat asarı kaydettirdi.

Bu işçi, emekçi ordusu, her türlü tefahura hak kazanan azminde, sebatında, istidadında sanat kudretini gösterdi. Fakat bu fedakârlığın[*a*] bedel Türk amelesi, işçisi hayatı, istikbali namına hükümetten ne kazandı? Yalnız tarihinin ve beş on erbâb-ı hak ve insafât takdir ve tahsini değil mi?...

Ailesi, hayatı için ona hükümetin ne temin ettiğini, memleketin ihtiyacı olan sınâatin ve onun kuvve-i mahsulesi olan bu emekçinin sefaletini tahdit için ne düşündüğünü hiçbir gün görüp öğrenmedik!...

Ortada bir kaç defa işçi ve amelenin refahı namına söylenmiş, sarf edilmiş birkaç kuru ve mufassal lakırdıdan, yarım saatlik bir muamele-i kırtasiyeden ibaret değil miydi? Şüphesiz ki cihanın arzu ettiği sulh ve mesaili temin edecek, her türlü vesait-i müdafaayı imal ve ihzar eyleyecek avamilden başlıcası sanayidir. O halde sanat sahibinin, işçinin kadir ve kıymeti büyük olmak lazım geliyor. Fakat onu takdir edip de hakkını teslim ettiler mi?.. Hayır!.. Şu halde memlekette işçi teşkilâtlarının vücut bulması işçinin emekçinin müttefikan istikbalinin takviyesi demektir...

Harb-i Umumînin bize kaça mal olduğunu ve bizi ne elim sefalet ve felâketlere yuvarladığını gördük. Alçakçasına kastedilen hayatımızın, istila edilen topraklarımızın tahlisi için Harb-i Umumîdeki vaziyete gayri kabil-i kıyas yoksuzluklar içinde bugünkü cidalin muvaffakiyetle neticelenmesi için yine en mühim amillerden birisi şüphesizdir ki işçidir. Müessesât-ı sınaiye, demiryolları, maden ocakları vesaire amelelerine karşı hükümetin tatbik ettiği tarz-ı himayenin yekdiğerinden farklı olduğunu görmek istemeyiz. Biz arzu ediyoruz ki hükümet yalnız Zonguldak maden ocakları amelelerine karşı bir nizamname ile değil, memleketin bütün işçi ve amelelerine tam maaşıyla şümûlü ve himayesi olan ve amele gruplarından da intihap edilmiş bir heyet-i mahsule tarafından bunları yapsın ve meydân-ı fiile koysun.

Çünkü zamanın kıymettarlığını, işçi ve amelesinin varlığını himaye etmek ve yaşatmak isteyen hükümetin boşa vakit geçirmemesini temenni ederiz.

29 Mayıs 338

***

Anadolu
Nasıl Yaşıyor?

Köyde geçen günler.. - Diri mi, ölü mü? - Tahsildar ta'dadda. - Karakol kumandanı geliyor! - Bir düğün. - Ocaklar tütmüyor.. Kapılar kapandı!

Nizamettin Nazif yoldaşın son seyahati esnasında topladığı notlar, elde ettiği hakaik On İkinci numaradan itibaren *Yeni Hayat* sahifelerinde her hafta birer hikâye şeklinde intişar edecektir. Okuyuculara bu seriyi büyük bir dikkatle takip etmelerini tavsiye ederiz.

***

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

İlmî, İçtımaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Yıl 1, Sayı 12

darehane: Ankara, İkaz Matbaası Hususî Daire

İştirak Şartları: Yıllığı: 450, Altı Aylığı: 250, Tanesi 10 kuruştur

Geçmiş Nüshalar 20 kuruştur

Cumartesi 10 Haziran [1338/1922]

[Haftada Bir Çıkar]

Sahib veMüdîri: A. Nazım

Mündericât

1-Makale / Ne Yaptık, Hatamız Ne? / Tufan
2-Hafta Yazısı / Ne İsteniyor? / A. Nazım
3-Bir Hikâye
4-Yeni Âlem'den / Yalancı Adalet, Hakiki Hürriyet / B. L.
5-Amele Yazısı / Sanat ve İşçilik / İşçi
6-Anadolu Görgülerinden / Başlangıç / Nizamettin Nazif
7-Maksim Gorki'den Tercüme / Vladimir İlyiç Lenin / Fuad Sabit
8-Köylüye Dair / Dertli Efendi / Hulusi
9-Bir Mektuptan: / Osman'dan Nazım Bey'e
10-Mabad ve Hitam / Komünist Tezleri / [Ayın]. H. S. B.

1922-1338

Ankara İkaz Matbaası

Ne Yaptık, Hatamız Ne?
Muharriri: Tufan

Yek nazarda şu tabir biraz garip düşer! İhtimal kariler şu mevsimsiz yazılarımızla bizi ta'yib de ederler; derler ki:

Milletin hiçbir fedakârlıktan çekinmeyerek, sırf alçak bir düşmanı harîm-i vicdanından kovmak, çıkarmak için çoluk çocuk, kadın erkek cepheye dökülüp mukaddes bir cidale atıldığı şu nazik zamanda bu ne kadar düşüncesizliktir!

Bu iddialarını daha ileriye götürürler; derler ki:

Anadolu kimsenin hukukuna taarruz etmemiş, kimseye kaşının üstünde kara var dememişti. Bilakis onu çekemeyenler, onu yeryüzünden kaldırmak isteyenler onun kalbine girdiler, imanıyla, Kur'anıyla oynadılar.. Mabetlerini ahır, mamurelerini harabezara döndürdüler.. Hükümet, hâkimiyet, ezelî bir hakkı iken onu uşaklar menzilesine indirdiler.. Şüphesiz biz de o zaman silâha sarıldık. Evinize giren bir hırsıza ne yapmak lazımsa biz de onu yaptık.. Köşede bucakta kalmış son süngü, son mermi, son palamızla bu hırsızın üstüne atıldık, ve şimdiye kadar uğraştık, hâlâ da uğraşıyoruz...

Evet; bütün bunlar pek doğru ve pek haklı olmakla beraber Hüda-nekerde içimizden biri çıksa (Bu fedakârlığa mukabil ne kazandık? Baş açık, yalın ayak, yığın yığın hatt-ı harbe giden bu memleket köylüsünün halini iyileştirecek ne yaptık? Yıkılan, [.....] olan köyleri mi yaptık? Geride kalan öksüzleri, yetimleri mi okuttuk? Yol mu yaptık? Kanal mı açtık? Vergileri mi azalttık? dese öyle zannediyorum ki hepimiz de apışır kalır ve belki hicabımızdan yerlere geçeriz.

Evet, atıldığımız cidalin mefhumunu takdir edemeyecek kadar kör ve sersem değiliz!

Esasen asırlardan beri beşeriyeti boğan eski dünyanın şimalden beynine inen ahenin darbe ile sarsılarak çok sürmeden kurnaz mimarları başına yıkılacağına iman edenlerden biri ve belki birincisiyiz! Çünkü:

Biliyoruz ki: Hindistan İngiliz boyunduruğundan çıkmak, İngiliz lordlarına çiftlik olmaktan kurtulmak için binlerle kurban veriyor.

Biliyoruz ki: İran senelerden beri başında baykuş gibi öten birkaç serserinin hıyanetiyle bağlandığı zinciri kırmak, koparmak için kuş gibi çırpınıyor..

Biliyoruz ki: Fas, bu esirler memleketi bir avuç mücahidiyle topsuz, tüfeksiz İspanyol ordularına şecaat dersi veriyor. Biliyoruz ki: Elcezire, Irak, Filistin, [.....]; kan ve ateş içinde halâs mücadelesi yapıyor.

Dünyanın böyle zalimler ve mazlumlardan ibaret iki karargâha bölündüğünü daha iki sene evvel gördüğümüz ve bildiğimiz halde bugün içimizde biri çıksa: "Acaba biz bu ikisinden hangisine mensubuz? Dostumuz, düşmanımız kimdir?" dese ne cevap veririz. İşte bizi bugün en ziyade ezen ve boğan yığın yığın endişeler, elemler, kederler!..

Eğer siyasetimiz hakikatte ne o, ne de diğeri; aynı zamanda her ikisi gibi iki cami arasında kalmış bir bînamaz vaziyetinden ibaret ise -ki buna asla ihtimal veriniyoruz- bu çıkmazın yarın bu devleti ne vahim akıbetlere, ne müthiş uçurumlara sürüklemesi muhtemel olduğu bilmem teemmül buyuruluyor mu? Ve o zaman elemin, felaketin sinesinde sağalmaz yaralar açtığı millete yazık demek, iki seneden beri devam ettirdiğimiz mücadeleye manasızlık izafe etmek doğru olmaz mı?

Hüner şimdiden bu tehlikeyi görerek ona göre vaziyetimizi tayin ve tespit etmektir ki zaten bize bu satırları karalatan esbab da bundan başka bir şey değildir.

Artık eski şekilde bir Almanya, bir Fransa veya bir İngiltere bilmiyoruz.. Karşımızda asırlardan beri kırbaç ve kamçı darbeleri altında hayvanlar gibi çalıştırılmış ve bugün bir hak davasına çıkan muazzam bir insan kitlesiyle onu dün olduğu gibi bugün de, evet bugün de, yarın da kendi hesabına işletmek, onun alın teriyle saadete gömülmek isteyen mecmuu birkaç yüz bini geçmez iki sınıf, iki zümre var ki artık bu iki[*sin*]den hangisine mensup olduğumuzu bilmek ve anlamak istiyoruz. Evet, birinin süngüsünde zehir, diğerinin silâh vazifesini gören nasırlı elinde bir şem'a-i adalet, iki muharip ordu, iki hayat karargâhı var; biri aç diğeri tok, biri dünyayı bir maktele, bir mezbahaya çeviren katil; diğeri açlık, yoksulluk, hayat, hakikat kerbelasında çırpınan bir mazlum, hangisine yakışırsak artık o karargâha!..

7 Haziran sene 338 Ankara

***

Ne İsteniyor?

Hafta Yazısı Muharriri A. Nazım

Balkan Harbinden, Harb-i Umumîden ezgin ve bitkin bir halde çıkan halkımız üç senedir yine bir harp içindedir. Üç seneden beri Anadolu kanının son damlasını, malının son habbesini de feda ediyor. Biz halkımızdaki bu azmi, bu varlık duygusunu takdirlerle alkışlar ve Anadolu'nun bu dayanıklılığını ve asıl işte bunu bir mucize olmak üzere kaydeyleriz.

Bu böyle olmakla beraber şunu da hayretle zikr ve kaydetmek mecburiyetindeyiz ki bu kadar civanmerdane mal ve can saçan o halk bu harple neler istediğini henüz açıkça söyleyemediği gibi ne istenildiğini, âtinin nasıl düşünüldüğünü, ileride halkın bu azminden ne meyveler toplanacağını ona ve o biçarelere hâlâ dürüst ve açık söyleyen de olmadı. Bütün söylenen sözlere ve bütün yapılan şeylere ve işlere bakınız! Bugünkü Anadolu cidalinin hedefi olarak şunu görürsünüz: İzmir ve bütün Anadolu bizimdir. Anadolu'ya girenler çıksınlar, Trakya'dan da İstanbul için nefes alacak hudut isteriz, Sevr Muahedesi yırtılmalıdır.

Kime sorarsanız, ne kadar tetkikatta bulunursanız bulununuz, çıkaracağınız hüküm bu ve nihayet yalnız işte budur.

Sevr Muahedesi denilen şey bir eser-i tahakkümdür, bir haksızlıktır. Hür yaşamış, hür yaşayacak bir millet için hazırlanmış bir esaret zinciridir. Bunu herkes biliyor, zulme haksızlığa karşı kıyam etmek, boynuna takılmak istenilen zincire doğru kafasını dikip "olmaz" demek benliğini tanıyan, yaşamak, insanca yaşamak isteyen bir millet için haktır. Bunu da her aklı olan teslim eder, evet hep bu fikirdeyiz: Sevr yırtılmalı toprağımıza girenler çıkmalıdır.

Fakat hepsi bu kadar mı ve Anadolu hayatı için bu kâfi mi? Fertler bile -erbab-ı histen bahsediyoruz-hayat yollarında netayicle değil esbab ve savaikle mukayyet olurlar, doğru yol dururken çıkmaz sokaklara sapan, sapılan yollarda doğru yürüyebilmek mümkün iken oralarda da sendeleyen ve çukurlara düşen, başını karanlıklar içinde duvarlara, taşlara çarpan adam kör değilse bir sersem, sersem de değilse mutlak bir sarhoştur.

Körse badema yanına görür birini almaya, sersemse doğru yolu doğru gösterecekler den sorup öğrenmeye, sarhoşsa artık sarhoş olduğu halde yola çıkmamaya mecbur olur. Bu bir bedahettir. Siz buna sevk-i tabiî de diyebilirsiniz.

Cemaatler, milletlerse daima ve herhalde hadisat ve netayicle değil esbap ve avamille uğraşmak ıztırarındadırlar. Milletlerin dalacağı çıkmaz sokaklar, düşecekleri çukurlar; fertlerin ve sersemlerin, sarhoşların düşecekleri girîvelere benzemez. Siyasetin ve idarenin çıkmazları yığın yığın halkı şaşırtır, bunaltır; o çukurlar sürülerle aileleri, kadınları, çocukları ve nihayet koca şehirleri ülkeleri batırır, bitirir; o taşların, o duvarların çarpıp ezeceği kafada bir adamın değil bir milletin, bir cemiyetin kafasıdır; onlar böyle korkunç, yapacağı şeyler böyle tehlikeli ve böyle bîamandırlar.

Sevr Muahedesi neden meydana geldi? Anadolu'da karşımıza bir Yunan musibetini çıkaran saikler nedir? Şimdi de bunu tetkik edelim:

Bunda iki noktayı nazar vardır: Biri Sevr mürettipleriyle Anadolu'ya göz dikenlerin ve nihayet Anadolu'ya girenlerin nokta-i nazarı, diğeri de bizim esbab ve savaik-i hakikiyeden çıkaracağımız hükümler ve alacağımız dersler...

Sevr zincirini dövüp, düğümleyerek karşımıza çıkanlar diyorlar, yahut demek istiyorlar ki Avrupa'nın bitişiğinde kurun-ı vustâ hayatını yaşatmak ister, asırların her türlü terakkiyâtına daima arkasını çevirir, içinizdekilere komşularınıza daima yumruk gösterir ve yumruk sallar bir heyetsiniz; sizi artık sımsıkı bağlamak, kıpırdamayacak bir hale sokmak mecburiyetindeyiz, yanı başımızda tehlike yaşatamayız.

Bu hüküm biraz kurtla kuzu hikâyesini andırır. Kuvvetin zaafa tahakkümünden ibaret bir davadır. Tetkike değmez. Biz meseleye asıl esbab ve savaiktan ve bunlardan alınacak derslerden bakalım:

Kanuni devrinden beri üzerimize yüklenenler hep "Islahat yapınız! Adam olunuz!" davasıyla işe başlamışlardır. Demek ki düşmanlarımız kendilerini cihan efkâr-ı umumiyesine karşı taaruzlarında haklı göstermek için daima bizde bir zayıf nokta, bilhassa bütün âlemce tahakkuk etmiş şu nakisaları buluyorlar: İdaresizlik, adaletsizlik, kanunsuzluk, medenî hayata kabiliyetsizlik.

Bizse artık kendimiz de itiraf ediyoruz ki hakikaten hayatımız hayat değil, yaşayışımız yaşayış değildir. Yanı başımızda ta gözlerimizin önünde asrın ve nihayet asr-ı kemâl ve terakki olan yirminci asrın harikaları yıldırımlar gibi gürler, şimşekler gibi parlar ve çakarken, biz anadan doğma sağırlar ve körler misilli alık alık baktık, fütursuz, hissiz durduk; oturduk. Hayır öyle değil, yattık uyuduk.

Dağlar maden dolu, lebaleb hazine, çıkaramıyoruz. Ovalarımız vadilerimiz mümbit topraklarıyla bizim birkaç mislimizi doyurup beslemeye kâfi, biz aç kalıyoruz.

Coşan ve huruşan nehirlerimiz? Elektrik yerine bataklık yapıyor, bize ziya, hararet yerine sıtma saçıyor ve biz hep titriyoruz.

İtaatte, safvette, insanlıkta tek gibi duran; harp meydanlarında her zaman işte böyle civanmertlikler, harikalar gösteren köylülerimiz her türlü kabiliyeti haiz, zeki, çalışkan, hamûl lakin zincirle bağlı: Cehl içinde, fakr içinde, zillet ve sefalet içindedir.

Beşeriyet artık vahdete doğru gidiyor. Avrupa'da sermaye denilen şey büyüdü, artık oralara sığmıyor, bir sel gibi taşıyor ve akacak yer arıyor. Mazhar oldukları şerait-i hayatiye ile Avrupa'da nüfus çoğaldı, kendi yerleri kendilerine dar geliyor, yayılacak, yaşayacak yerler arıyorlar.

Dağlardaki madenlerimizi biz göremiyorsak onlar görüyorlar. Topraklarımızdan biz müstefid olamıyorsak onlar biz oluruz diyorlar. İşte biri çeken ve diğer ikisi de yürü yürü diye iten bu üç saiktir ki başımıza Avrupa istilacılarını musallat etmiştir. Sabık ve lâhık musibetlerin bütün sebepleri hep işte bunlardır.

Ciddi kat'î çareler düşünülmezse, derdin şekline, seyrine göre tedaviler ilaçlar yapılmazsa, bu böyle devam edecektir de.

Ne yapmalıyız?

Bu müspet, bu kat'î ve tabiî cereyanlara karşı bizim devlet olarak ve devlet siyaseti namına yaptığımız şeyler şunlardır: (İdare-i maslahat, gün siyasetiyle karşıdakilerini oyalamak ve aldatmak ve bunların iflas-ı tammı karşısında kalınca da yeşil masalar başında hesapsız kitapsız, hazırlıksız kararlarla halkı silâh başına edip hudutlara dökmek.)

Üç yüz senedir, biz yalnız işte bunu yapmış, hükümetlerimizden işte bunu görmüşüzdür ve üç yüz seneden beri anlayamamışız ki şiddetli sağanaklara, kudretli kasırgalara Nasrettin Hocavarî hasır germekle mukabele kabil değildir. Ve yine hâlâ anlayamadık ki düşülen merdivenden çıkmak aklın ve her basit zekânın reddedeceği bir şeydir. Tarihlerimiz bize ne acı şeyler haber verir.

Ne yapılmak lazım geleceğini kestirebilmek için ne istendiğini, hedefi, gayeyi tayin etmelidir. Biz nereye gidiyoruz? Âtiyi nasıl düşünüyoruz, ileride ne yapacağız? Halkımıza neler ve nasıl hayat kuracağız ve şimdiden onlara o gayeler için ne esaslar hazırladık?

Bunlar için elimizde sarih müspet bir program var mı? Biz bilâ-tereddüt iddia ediyoruz ve diyoruz ki yok. Ortada halkçılık var, bu da yine idare-i maslahat denilen

müzmin hastalığın sayıklamasından ibaret bir şey ve nihayet artık şunu itiraf etmeliyiz modaya benzer bir şey, görünüşten ibaret bir şey.

Farz edelim ki: Buyurunuz efendiler yerler sizindir dendi. İzmir'i ve onun yüzünden düşman ayakları altında inleyen yerlerimizi bize verdiler, oralara dönecek ve oralarda yaşayacak halk yine bu halde, yine bu düşük ve bitik hayat içinde mi kalacak?

Farz ediniz ki güzel payitahtımız artık esaretten kurtuldu. Ona Rumeli'den rahat nefes alacak hudut verdiler, Sevr'i yırttılar: İstanbul o sefa ve sefahatle Anadolu'nun kan damarlarına yapışmış sülük halini yine muhafaza edecek mi? Otuz milyon halk için müstebit idarelerin kurmuş olduğu o Babıâli, o bütün devair-i merkeziye yine darülaceze halinde milletin sırtında kambur gibi duracak mı? Toprağımızda biz köle, Avrupa sermayedarları yine çorbacı olacak mı?

Bu çıplak ayaklı, bu artık donsuz, gömleksiz Anadolu halkı o sarayları, o cariyeler, hanımlar, hanım sultanlar dolu örümcek ağlarını, türlü maaşlı, türlü tahsisatlı damatları, hadım ağalarını, müraileri, dalkavukları yine öylece besleyecek, onları doyuracak ve emilecek mi? Milletin bütçesi yine maariften ziyade ordulara, tahribata mı hasrolunacak? Bu formalar, bu nişanlar, sırmalar hâlâ yoksul milletle istihza edecek mi? Bir sürü paşa, bir yığın köle öyle mi?

Anadolu'da bu ağalık, bu beylik, bu paşalık bu cebirde, bu zorda ve bu yamyamlıkta devam edecek mi, mahkemeler yine böyle, hapishaneler yine böyle mi kalacak?

Âşar yine bu, ağnam yine bu, köylü esir, jandarma yine bey paşa, fakir yine yoksul ve cahil, zenginler yine musallat ve mesut, müreffeh. Bu yine böyle mi olacak?

Dağlar yine o dağlar, topraklar yine o topraklar, sular yine öyle, canavarlar yine o, koyunlar, sürüler yine bunlar.

Eğer böyle ise ve eğer böyle olacaksa biz, biz ne isteniyor sualine bilâ-tereddüt şu cevabı vereceğiz: Hiç!...

***

Bin Altına Bir Evliya

Hapishane intibaatından **Muharriri: Arif Oruç**

Etrafına birkaç taşla sanduka yapılmış bir kabrin başı ucunda, yağmurla ve rüzgârdan aşınarak yosunlaşan bir kaya parçası rükûa varır gibi eğilmiş, yan tarafına nasılsa uydurulan koca bir sikke çivisine heybetli bir fener takmışlar...

Her akşam bir mum hakkı olan bu mezarın garip bir evliyaya ait olduğunu sonradan sonraya işitmiştik.

Bu zata mum adayanların kâr ü kesbine payan olmazmış!

- Sıtmaya, bel ağrısına, hani gebeliğe falan adak kabul etmez diyorlardı..

Onun kerameti parada, vergisi hapishane bakkallarının keselerinde görünürmüş. Senede yüz on liraya kiralanan hapishane bakkaliyesinin, üç dört misli kâr ettiği görüldüğünü nakil ile gözlerini açanlarda oluyordu..

Açıkgöz bir mahkûm gülüyor ve anlatıyordu.. Müdürle anlaştıktan sonra.. Niye kâr olmasın ki? Kömürü beşe alıp ona sokmak [*satmak*]. Peyniri, tuzu, biberi var buna kıyas et.

- Deme kardeşlik. Bıldır ki muhacir bakkal müdürün adamı idi de ne yaptı? Tütün dedi verdi, şeker dedi aldılar. Eve un, ekmek bile bakkaldan gider olmuştu. Neye iyi sanki?

- Ya şimdiki Arnavut vermez miymiş?

- Öyle şey yok. Bu işini bilir soyundan. Yirmi banknot sermaye ile geldi de dört ayda at, eşek sahibi oldu..

- Yane yapıyor?

- Ne yapsın, evliyaya her akşam bir mum adağı var, iki eli kanda olsa o mumcağızı eksik etmezmiş hiç..

Muhatabım yüzüme baktı da sırıttı. Evliyayı polis dairesiyle hapishane arasındaki bahçenin ortalık yerine defnetmişler. Hapishane bakkalları türbedarlık ediyorlardı.

- Bakkalların piri imiş zahir, dedik.

Herhalde tanrının günü sabah ile akşam arasında yazma bir keseyi gümüş sikke ile doldurup, porsuklaşmış meşin cüzdanı banknotla şişirme yolunu bahşeden garip evliyada büyük bir hikmet ve keramet vardı..

Hangi tarihte öldüğünü kimse bilmiyordu, müdürden gardiyanlara kadar bakkal velisi olduğuna itikat edilen zatın bir zamanlar hapishanede vefat edip de nasılsa o zamanın amirinin lütfuna uğrayarak şehir haricine atılmayan bir pir-i fani olduğunu atalardan işiten birkaç mahpus vardı.

Bir zamanlar Sultan Hamit Efendimiz (!)den evvel Ankara'da öyle sokaklarda boş boş gezenler görülmezmiş. Delikanlılar otuzuna kadar bir serdengeçtiye çırak olurlarmış da, neden sonra çarşı, pazar, kahve, bekâr âlemlerinde görünebilirlermiş. Anılmış eşkıyalar hep böyle yetişmiş, köşe bucağa ün salan yüz bir senelikler bu çemberden geçmeden, ayağına bukağı, boynuna lale vurdurmaktan utanırlarmış..

Hapislik sultanlık.. diyorlardı..

On batman zincir taşıyan pir-i faniler varmış ki tıraşlı sakalları göbeklerine düşüp aklanmadan, zindan köşelerinden ayrılıp da eş ve dost yüzüne bakmaya utanırlarmış...

- Bu pir de onlardan mı acaba dedik?

Arnavut bakkal pencereye bakıp sırıtarak lahdin başındaki feneri temizlemeye başlamıştı..

- Hayrola bakkal başı..

Adamcağız gülerek cevap verdi:

- Ne yaparsın bey? Pîre hizmet lazım, bu yüzden ekmek yiyoruz..

Herkesin bir yol tutup işine çeki düzen verdiği bu korkunç inde, hep o ekmek kaygısı meydana çıkarak el ve ayak bağlıyordu. Şüphesiz bizde ekmek düşüncesinden buraya girdik!!! Geçen gün asılan Kara Sülük de aynı endişe ile dağlarda gezip can yakmış, çadırdan bezine sarılarak sarı ayaklarıyla kadid başı dışarıda sallanan bedbaht Ahmet de bu yüzden gelerek can verip gitmişti. Mahpustan hâkime, hâkimden valiye, validen daha büyüklerine kadar birbirine aykırı efkâr ve içtihatlar ile ekmek somunun birer köşesine yapışan eller, temiz de olsa, kirli de bulunsa gayede birleşiyorlar da harekâtta köpek ile kedi gibi yekdiğerine çene takırdatıp tırnak uzatıyorlardı...

Pencereden bakkalın temizliğine dikkat eden topal mahpus içini çekti de:

- Bu öylesi değil efendi.. Dedi..

- Ya nasıl?

- Onu bizim dedeye bir haber salıp öğreneceğim de..

Bunun da doksanında bir dedesi varmış ki hürriyette affa uğramış, yedi defa on beş, iki kerede yüz bir seneye mahkûm olmuş!

Bilse bilse onun bileceğinde ittifak ediliyordu..

Dedesinin müteaddid mahkûmiyetlerine [.....] yalayan bu topal ve cılız adam kendisi için:

- Ben mi? Adam sende diyordu.. Yedi buçuk senenin ehemmiyeti mi olur? Üçünü bitirdik dört buçuğu kaldı..

Bir gün doksanlık eski kurttan tamam malumat alındı. Hapishane önünde yatan zat hakikaten veliyyullah imiş! Mağripten mi Maşrık canibinden mi gelerek hangi ellere gittiği esrar olduğu için ağza alınmazmış..

- Dedem, galiba da Frengistan'a gideceğini [.....] gibilerde hatırına salmış.. diyen topal, ziyarete gelen anasının naklettiklerini hikaye ediyordu:

- Bir Ramazan-ı şerif günü hapishaneye saçı sakalına karışmış bir pîr-i fani getirmişler. Elinde teber, belinde kemer sarı çedikli... ve elleriyle işaret ederek gözlerini açtı. Parmak kalınlığındaki sigarasını Köroğlu'nun Çamlı Beli canibinden kestirip getirttiğini iddia eylediği üç arşın uzunluğundaki çubuğuna geçirdi:

- İyi dinle efendi.. Hani gadr olmuş, kır serdarının haramiler başı diye iftirasına uğramış da ondan.. Şefaatinden mahrum etmesin Cenâb-ı Mevla'm ama, işin hakikatini ararsan yedi iklim yüz bir vilayet dolaşarak gelen biçareyi ayağının tozu ile Ankara kapısına varmadan tutuvermişler.. Kemerinde bin sarı Mahmudiye altını varmış. Vefat ettikten sonra altınları da cezbeye uğratıp Beytülmale yaratmadığı o zaman tevatür olmuş. Vaktin mahpus amiri:

- Aman gazaba gelmesin pîr. Şuracığa uğrak bir yere defnediverin diye akşamlara kadar tepinmiş, üç aylarda zâimler gibi oruç bozmaya cesaret edemezmiş.. Ve benzi sararak sigarasını çekti de ilave etti: Hapishane amirinin her akşam birer mum adadığını gören o zamanın aktarı (attâr) pîre türbedar olmuş, işte bundan kelli her bakkal adağı yerine getiriyor, diye haber salmış dedem dedi..

Garip evliyaya dair ne rivayetler vardı? Tamam on beş sene bir köşede yatar, kimse ile konuşmaz, ta-be-sabah tespih çeker, zikir eder, bir kez aşk ile Huda'ya sığındı mı, ta Hacı Bayram Veli Cami-i şerifinde görülerek tekrar hapishaneye getirildiği olurmuş. Bir gece yüz bir kere camiden koğuşa getirip bırakmışlar o yine gitmiş. O gün altınlarını sattığını bile görmüşler de zahir pîr göçecek demişler, vaktin amiri bunu duyunca on batmanlık lâleyi evliyanın boynundan çıkararak izzet ve ikramda kusur etmemiş.. Ne faide ki kerameti görülüp ayan olan zat-ı garibe o saniyede ecel erişmiş! Bu garibin dünyadan göçer iken gazap ile cezbeye uğrattığı altınları türbesine mum adayanlara bağışladığı anlaşılıyordu.

Bir akşam Arnavut bakkalın gülerek bir komisere: "Bereket babasıdır Hazret-i Pîr" dediğini işittik. Koca Arnavut sabah akşam türbe kenarından uzaklaşır iken üç ihlâs, bir Fatiha okuduktan sonra kesesiyle cüzdanını tartaklarmış..

Mart ayının bir Cuma günü de Ankaralı olduğu söylenerek kesesine bereket niyaz ettiği harekâtından anlaşılan serkomiserin birkaç polis ile hazret-i pîrin taştan örme sandukası üzerinde biten yabani otları ayıkladığını gördük.

***

Yalancı Adalet, Hakiki Hürriyet

Yeni Âlem'den: Muhariri: B. L.

Hürriyet-i Hakikiye:

Esaret yok serbest hayat,
Kurma sakın istemez taht,
Padişahla çoban birdir,
Gözyaşını artık dindir!..

Sermayedarlığın kanlı ihtirasatına tab'an tanzim kılınan kavanin ile icra-yı hükm eden hükkâm bu nüfuzun daire-i tahakkümü altında bulunurken, hikmet-i idare mecra-yı tahakküm ve tagallüb vadisinde yürürken, zenginler fakirler sınıfı mevcutken, makhur, matrud ayakaltında sürünen kimsesiz emekçi mezalime maruz kalırken "adalet" kelimesini telaffuz etmek bile hakiki bir cinayettir.

Bugünkü şekl-i içtimaide meydana gelen vakayi-i müessife, kavanin-i gayri tabiiyenin ihdas ettiği zorakî ahvaldendir.

İşte misal göz önünde: Kavanin-i mezkûrenin müsamahasıyla emekçinin hakk-ı sarihini gasp edenler mevki-i ikbal ve şerefte (!) ser-efraz...

Beride, aç kalmış bir zavallının sefalet ve hicranın saik-i mücbiriyle heyet-i ictimaiye hırsızının gayri meşru servetinden on para alması büyük bir cinayet...

Soyanları, insaf etmeyenleri, hanüman söndürenleri kanun alkışlıyor.

Senelerce yer etmiş mazlum bir emekçi sa'yinin semeresini göememekten mütevellit yeis ve hicranla ailesinin yoksul ocağını seyrede ede derin bir bunalma neticesi maksub sürüden bir koyun alıp karnını doyurmak istese -ki bu hareketi gayet haklı ve meşrudur-derhal kıyametler kopar.

Uzun ve mütemadi bir tahkikat... Hiçten faaliyetler... Güya kanunun pençe-i adaleti (!) var imiş de koyunu alan bedbaht o pençeye teslim edilecekmiş... Zehî takaddür-i batıl.

Nihayet muhavvef bir zindan...

Fakat bütün bu merasim-i canhıraş "tevzii adalet" zehabıyla irtikâb olunuyor.

Hâlbuki bugünkü heyet-i ictimaiyede sirkat vesair ceraimi ihdas eden ahvalin esbab ve avamilini düşünmeden sırf vicdan-ı hayvaninin lahim hükümleriyle hareket etmek mezalimin en şenî ve müstekreh ahvaline cüret eylemek demektir.

Bütün bu ahvali meydana getiren heyet-i ictimaiyenin sakat, alîl ve gayri tabiî kanunlarıyla şekl-i idaresidir.

Evet, ortada fenalık ihdas eden esbab ve avamil mevcut, o da "kapital" namıyla mustarip beşeri kanlı tırnaklarıyla kıvrandıran sermaye, sermaye, yine sermayedir.

Bir dâhi "Her milletin bir fitnesi vardır. Benim ümmetimin fitnesi ise maldır."

Bu fitneyi kaldırınız, derhal bütün fenalıklar ortadan kalkar.

Meşhur bir darb-ı meseldir "Biri yer biri bakar kıyamet ondan kopar."

Biraz da ruhî ve insanî düşünmekliğimiz lazımdır.

Müsavat-ı hakikiye temin edilmedikten sonra "icra-yı adalet, tevzi-i adalet (!)" mâ-kelimesi pek gülünç ve menfurdur.

Yeni âlem içinde:

Hakiki hürriyet ve onun tevlid edeceği müsavat, adalet, uhuvvet.

Hakiki hürriyete kavuşabilmek için âlât-ı mesainin bir şahsın elinde değil, umumun mal-ı müştereki olması lazımdır.

Yeni âleme dâhil olacak her insan tamamıyla hür ve bilâ-kayd u şart müsavata maliktir. Hürriyet-i hakikiyeye ve müsavat-ı te'diye mazhar olan insanlık da bittabi mesuttur.

Esasen insanları mesut eden esbab, hayat-ı insaninin esasatı dâhilinde ömr-i beşerin güzerân edebilmesidir.

İşte yeni âleme girmekten gaye: Hakayık-ı insaniyeyi derpiş ederek hayat-ı beşeri o tabiî cereyana sokmakla dünyaya intizam-ı hayat ise, sa'y-i müşterek esasına bağlıdır.

Hayat-ı insaniye sa'y ve amel ile muhafaza edilebilir. Fakat bütün mesai ferdin değil cemiyetin refahına masruf olduğu için "sa'y-i müşterek" esas dâhilinde yürümek zarurî ve insanîdir. Çünkü vicdan-ı aklî bu hakayıkı amirdir.

Saadet-i ferdiye temini insanları hiss-i insanîden tecrit edeceği gibi vicdan-ı aklî ile hareket etmek mecburiyetinde bulunan beşer, menfur ihtirasatın anûd ve kindar izlerine kapılarak bütün harekâtında vicdan-ı hayvaniye tab'an muzır bir mikrop

mahiyetini iktisab ederek saadet-i insaniyeye hail bir ucube-i hilkat şeklinde cemiyete nüfuz eder. Binâenaleyh bugünkü heyet-i ictimaiyenin şekl-i meş'umuyla yoğrulmuş muhteris dimağları tahrik edersek acı, fakat insaniyet için anlaşılması elzem hakayık-ı müessife karşısında kalırız..

Ruh ve dimağın tekemmülü terbiyenin taht-ı tesirindedir. Terbiye-i umumiye ise bugünkü heyet-i içtimaiyenin cemiyeti ihmal ederek ferde kıymet veren kanunlarından iktibas edildiği için saadet-i ferdiyeden tevellüd ederek ahval-i ruhiye üzerine icra-yı tesir eden ihtirasat, hodbinlik, gurur, haset gibi merdud hislerdir.

Bu hissiyatın taht-ı tesirinde kalan fert insanlıktan uzaklaşır, hatta ona düşman kesilerek hemcinsini yutmakla, imha etmekle telezzüz eder. Tabiidir ki bu hâlet-i ruhiye beşeriyeti girdâb-ı felaket ve sefalete sürükler..

Bugün karşımıza dikilen sahne-i haile işte bu terbiyenin pençe-i felâket-sûzudur.

Bütün bu şuursuz harekâta sebebiyet veren şekl-i ictimainin yanlış ve mantıksız esasatı fecaiidir.

Bu tarz-ı içtimaîde en mühim âmil-i mefsedet para namı altında biriken "sermaye"dir ki şehrâh-ı insaniyeti -makhur ve mefluc eden şaibe-i riya ile- ihata etmiştir. İnsaniyetin tahlisi için tathire muhtaç saha-yı cidal burasıdır. Binâenaleyh cihan inkılâbı bu mesut gayeye matuftur.

Esasat-ı insaniye vicdan-ı aklîden teşa'ub eder. Ve tekemmül ederek insanlığı taazzuv ettirir. İşte bu esasat ile yeni âleme dâhil olan insanlık şimdiye kadar gasp edilen saltanatların hâkimlerden istirdadını, teşebbüs-i şahsî yerine teşebbüs-i müşterekin kaim olmasını, fertlerin yerini halk hükümeti, sermayedarların yerini müstahsillerin işgal etmesini ve "fert yok cemiyet var" düsturunun hâkim olmasını istiyor.

Bu yeni esasat dâhilinde beşer kemalât-ı insaniyeye suud etmek kabiliyetini göstermekle mütelezziz olacağından ahval-i ruhiye üzerini mühim tebeddülat vukua geleceği pek tabiidir. Demek ki: İnsanlığı setreden perde-i riya yırtılırsa hakayık-ı insaniye tecelli edebilecektir ki, matlup olan gaye-i insaniye budur.

"Yeni Âlem" beşeriyetin refah ve mesudiyetini kâfildir. Binâenaleyh cihan inkılâbı beşeriyete mesut bir saha-i hayat tesis edecektir. Esasen beşer hemcinsine nikbet değil, mesudiyet ihzar etmek vazife-i insaniyesiyle hayat-ı umumiyede iştirak tesis etmekle tecelli eder. Âlem-i insaniyetin hakiki mezâyâ ve ulviyeti budur. Bunun aksini kabul edip de bir vaz'-ı muânnidâne ile insanlığı paymal hakaret etmek isteyenlerin imhaları zaruridir.

İşte Hürriyet, Adalet, Müsavat, Uhuvvet ancak bu mecra dâhilinde hakiki olabilir, başka türlüsü yalan ve maskedir.

***

Sanat ve İşçilik

Amele Yazısı:

Memleketimizin en ziyade ihmal ettiği, lakaydiye uğrattığı üstüne, mâl etmek istemediği yaşama yolu; sanat ve işçilik, yani çalışarak, terleyerek kazanmak ve geçinmektir.

Bu güne kadar na-tamam tezgahları, kuvvetsiz çekiç ve varyoslarıyla yirminci asrın bu kulları ezmekten çekinmeyen merhametsiz demir yumruğu altında geçinmek ve yaşamak için çalışan emekçi, hayatın icbar ve zarureti karşısında her şeyi yapmak lazım geldiğini, bahusus sanat bir hür yaşamak meselesi olduğunu öğrenmiştir.

Bugün bu hakikat karşısında herkesin, bahusus alakadarların uhdesine terettüp eden vazife, memleketin müstakbel hayatı ile alakadar olan mesele; sanat ve işçiliğe layık olduğu ehemmiyeti vermek, onu layık olduğu kudret ve mevkiye isal eylemektir.

İşte bugünün işçileri, yarın için işçi amele ve sanat hayatına atılacak çocuklarını sanatın son terakkiyatına göre techiz edebilmek için mesai-i fevkalâde ibrazına azim ve metanetle sa'y ederek memleketin istikbal-i sınaîsini sağlam esaslar üzerine kurdurmaya çalışmalıdırlar.

Beşeriyet medeniyeti, terakki ve ümran diye telakki etmek istediği bu asır[*da*] sanat ve işçiliği yegâne âmil-i medeniyet ve refah olarak tanımak istiyor.

Hakk-ı hayat sahibi olmak için sanâat ve işçiliği layık olduğu ehemmiyet ve memnunîyle karşılamak hepimize düşen bir borçtur. Bu da yalnız milletin değil hükümetin de müttehiden vuku bulacak mesai ve fedakârlığı sayesinde meydana gelecektir.

Gerçi işçiye ait bazı kavanin var ise de meselenin ehemmiyet ve azameti dolayısıyla pek nakıstır ve hiçtir diyeceğiz. İşçiyi yetiştirecek teşkilât, hakkıyla himaye edecek kavanin-i muhikke lazımdır. Bunu da yaptırtıp meydana koydurabilecek; işçinin, amelenin kuvveti ve birliğidir.

Fakat bu kuvvet ve birlik hiçbir zaman amelenin, işçinin mukadderatı ile oynamak isteyen ellerin ve bu suretle istihdaf edilen emellerin, entrikaların kurbanı olmamalıdır.

Amelenin, işçinin mukadderatı ile oynamak memleketin mukadderatıyla, istikbalin mukadderatıyla, çocuklarımızın mukadderatıyla oynamaktır.

Bugünün işçileri yarınki neslin felaketini isterler mi ki; yarın bunları memleketin en faal ve nafî bir uzvu olarak görmek [*isterler*].

Etrafımıza bakınca her milletin bizi her hususta fersahlarla geçmiş olduğunu görüyoruz.

Bu asırda onlar gibi yaşamak için, seri adımlarla yürümek ve onlara yetişmek lazım!..

Bu vazife kimin?..

7 Haziran sene 338 / İşçi

Anadolu

Derlerdi ki: Anadolu bir neşe ülkesidir. Orada gam, kasavet yok; elem, keder yok; bol bir ziya, şuh bir hayat, lekesiz bir saadet var!

İçinden gök görülmeyen koruları, ormanları var ki başlı başına birer cennettir. Çağlayanlarla dolu ırmakları, nehirleri var ki ruha serinletecek ateşler aratır!

Yeşil çayırları, zümrüt meraları var ki orada yüzlerce sürü, on binlerce davar hakikatin şuurunu yaşatır!

Bir zamanlar ben bu kocakarı hikâyelerine bir mini mini safiyetle inanırdım. Bütün bu martavallar bence hakikatin ta kendisiydi!

Bu ülke büyük bir tarih yaşatmıştı; destanlar doğurtan kahramanlar yaratmıştı..

(Vistül)lerde at sulayanların; yabancı tahtlarda taç giydirenlerin ganimetleriyle dolup taşan şan ve talan diyarı burasıydı! Ve tereddiye uğrayan her neslin genci gibi ben de hakikatten gittikçe uzaklaşan hayalperver bir zihniyet içinde çalkanıp duruyordum!

Gecelerim olurdu ki nazarlarım bu efsanevî âlemin izlerini karanlıklar arasında arar bulur ve canlandırırdı. Ruhumun genç elemlerle yıprattığı isyan dakikaları olurdu ki bu asude muhitin rustaî hayat ve zevkine derin bir hasretle bağlandığımı hisseder, orada yaşayanlara imrenirdim. Düşünmezdim ki yaldız parıltısını zamanın yürüyüşünden kurtaramaz!

Düşünmezdim ki serap mevcudiyetini basarın galatına medyundur.

Çünkü gençtim, çünkü hayatın hayalperver dakikalarını yaşıyordum. Çünkü henüz benden çok uzaklarda [.....] hakikat bana munis gelmiyordu.

Nerede o dakikalar!

Bugün en büyük elem o hayal devrinin benim için hayat yolu gerilerinde gizlenmiş, dönülemez bir konak olmasıdır.

Nihayet bir gün geldi ki ben, senelerle hayalimde yaşattığım bu zevk ve saadet diyarını görebilmek, onun güzelliklerini sezebilmek fırsatını elde ettim.

Beni sıkan ve iğrendiren eski muhitin kirlerinden artık kurtuluyordum.

Bir dakika bile taallül ve teehhür etmeksizin derhal hareket ettim.

Bana anlatılanları bir bir göreceğime emin idim ve tatbikata başlayan bir mektep talebesi gibi seviniyordum.

Lakin yolculuk bana mensî hududu yavaş yavaş aşarken bendeki hayal de hallaç pamuğu gibi yavaş yavaş parçalandı ve dağıldı. İşte o zaman hakikatle ilk defa olarak karşılaştım.

O ne müthiş bir inkisar idi? O ne müthiş bir yuvarlanış ve tekerlenişti.

Bugünü, ilk Anadolu köyünde müsaferet hatırasını saklatan yirmi üç Nisan gününü hiç bir zaman unutamayacağım! Çünkü o gün bu pek parlak ve musanna tablo âtî bir bahar yağmuruyla ıslanmış ve içine curcur katılmış herle tabağına dönmüştü. Ve sonra günler geçti. Talih bizi bu ülkenin en ücra noktalarında en umulmaz sahnelerle

karşılaştırdı, hadiseleri gördük, anlatılanları tarttık ve hissettik ki bunu bilenler gözlerini kapıyor, omuzlarını silkiyor, bilmeyenler bilmekten müstagni, görmek zahmetini ihtiyardan aciz..

Çokluk kendini aldatmak, uyutmak, yokluğu bugün ve yarın varlık telakki ederek kendisini ve herkesi avutmakla meşgul. Ve o zaman yalnız ölmek için yaşayan bu yoksulluk diyarını ezen kâbusları seçmek ve sezdirmek istedik..

Ben diyorum ki: Anadolu'yu gezdim, cihana tarihî dakikalar yaşatanları gördüm. Onlarla başbaşa verdim, konuştum. Beni kendilerinden bildiler.. Yıkık damlarında bulundum. Tezekli ocaklarında ısındım. Viran köşelerinde uzun geceler geçirdim. Bana gizli elemlerini döktüler.

Aralarında hayatımın makhur günlerini yaşadım, topaçlı tarlalarda saban süren dayılarla konuştum, dikenli çayırlarda akbaldır[9] söken bacılarla görüştüm.

Ve onlar yanımda asırların omuzlarına yıktığı dertleri, için için kaynayan bakir ruhlarının ani bir isyanıyla kustular, inlediler ve hıçkırdılar...

O hıçkırıklar, iniltiler ruhuma kızıl bir libas giydirdi, artık zevk ve neşe bana ırak oldu. Artık o dertler benim de derdim..

Feverâna başlayan yanardağın isyankâr lavları beni de yaktı.

Nizamettin Nazif

***

Vladimir İlyiç Lenin

Bir tetkik: **Muharriri: Maksim Gorki**

"Bu satırların muharriri Maksim Gorki okuyucularımız için tanınmayan bir sima değildir. Meşrutiyet inkılâbımızın ilk günlerinde inkılâp fikirleri henüz moda iken "Tanin" kendisinin Ana romanını tefrika ediyordu. Sonradan her ne kadar başka vadide olsa da yine halka doğru inkılâp fikirlerinin alemdarı olan "Yeni Mecmua"da zannediyorum bazı küçük hikâyeleri basılmıştır.

Gorki salon hayatının inceliklerini tasvir eder bir romancı değildir. O hayatta daima sefaletzedeleri düşünmüş ve sihirkâr kalemini onların kanayan yaralarını tasvir ve zamanın hodbin cemiyetinin bunlar hakkındaki zulmünü teşrihte kullanmıştır. Kendisi de esasen bunlardan biri idi. 1868 yahut 1869 senelerinde –kendisi de pek iyi bilmiyor- Nijninovgorod şehrinde -eski cemiyetin tabiriyle- aşağı tabakadan bir aileden doğmuş ve doğar doğmaz öksüz kalmıştı. Küçük yaşından itibaren eski hayatın bütün acılığını, eski hayatın bütün hodbinliğini tadan ve çocukluğunu sırasıyla kunduracı, hakkâk, nakkaş, çanakçı ve fırıncı çıraklıklarında, bahçıvan yamaklığında

[9] Akbaldır: Kökü beyaz ince ve uzun bir nev' ottur. Köylü bulgur haşlamasına bunu da serper ve katar. Yazın şose kenarlarında, çayırlarda ellerinde ufak bir değnek, toprağı karıştıran rengârenk şalvarlılar bunu toplamakla meşguldürler.

geçiren Gorki romanlarında tasvir ettiği hayatları yaşamış, canlandırdığı sefalet örneklerini yakından tanımış ve denebilir ki zamanındaki zengin ve sermayedar tabakanın taşkın sefahat ve debdebesi yanında açlıktan sürünen zavallı işçi halk kitlesinin hakiki bir tasvirini cihan edebiyatına yadigâr bırakmıştır. Bu suretle hakiki hayatın acı silleleriyle ruhunun isyanını besteleyen Gorki Harb-i Umumîden sonra Rusya'da hüküm süren inkılâp mücadelesinde mazlum işçi ve köylüler fırkası olan Bolşevikler tarafında mücahede etmiş ve Petrograd Şûrâsına reis seçilmiştir.

Daima inkılâp için, daima düşenleri, ezilenleri korumak için kullandığı kalemini bu defa da onların umumî cephesi olan inkılâbın müdafaasına hasretmiştir. Lenin hakkındaki bu tetkikini müteakip vakit buldukça diğer makalelerini de Türkçemize çevireceğiz."

F. S. [Fuat Sabit]

***

Kendisi harsın tekâmülünde şahsî rolün hiçliğine kail bir felsefenin taraftarı olmakla beraber Vladimir İlyiç Lenin, fikrimce öyle bir kudret, hâliktir ki onun tesiri olmasaydı Rus inkılâbı bugün aldığı şekli alamazdı.

Bazı sebeplerden dolayı onu Büyük Petro ile mukayese etmek hatırıma geldi, bunu mübalağalı buldular. Ve bana güldüler. Lakin bu ancak bir takım sebeplerden doğan bir mukayese idi. Bence Rusya'nın içtimaî ıslahatını yapan Lenin'in rolü cihan inkılâbını deruhte eden Lenin'in rolüne nazaran küçüktür. Tarih onun iradesine yalnız Rusya denilen bu karışık, rengârenk, işsiz insan deryasını ta temellerine kadar işlemek gibi ağır bir vazife yüklemedi, onun iradesi öyle merhametsiz bir koçbaşıdır[10] ki kahhar darbeleri aynı zamanda sermayedar Garp hükümetlerinin kocaman teşkilâtlarını, Şarkta asırlarca devam eden muzlim istibdadın temellerini yerinden oynatıyor.

Sonra düşünüyorum, Rusya denilen bu ülke Lenin için ancak bir tecrübe sahasıdır ki ondan çıkacak neticeler bütün dünyaya şamil olacaktır. Bu düşünce Rus kavmine karşı duyduğum merhamet saikasıyla bir zamanlar beni kızdırırdı. Fakat Rus İnkılâbının gittikçe derinleyen ve genişleyen, gittikçe sermayedarlık esasına müstenid içtimaî hayatı ta temelinden çıkmaya kadar kuvvetler doğuran ve tensik eden seyrini görünce şimdi diyorum ki eğer böyle bir tecrübe sahası hizmeti görmek Rusya'nın alnının yazısı ise işçi Rus kitlesinin uyuyan kuvvetlerini uyandırmak, onu faal bir hale koymak için didişen bir adamı bundan dolayı mesul tutmak adalete yakışmaz.

Herkesin meziyeti nispetinde pay alması esası doğrudur, çarlar hükümet-i mutlakasının kapalı havası içinde kangrenleşmiş, iradesiz, faaliyetsiz bir halk; kendine güvenmesi, kendi kuvvetine imanı olmayan, ne mukavemete ısrar etmek için lüzumu kadar zengin, ne de zenginlere mahsus refaha karşı duyduğu sefil temayülü öldürmek için lüzumu kadar kuvvetli olan bu halk, tarihinin icâbât-ı mantıkiyesiyle kızgın sınıf mücadelesinin hükümran olduğu bir devirde -ki 1914-1918 kanlı harbi

[10] Koçbaşı -Eski kale muharebelerinde kale duvarlarını yıkmak için kullanılan bir alet.

bunun en melun bir ifadesidir- yaşayan atıl bir ırkın mevcuduna has faciaları şüphesiz tatmalıdır.

Lenin'e müdafaaname yazmak niyetinde değilim. Ne o ne ben böyle bir ihtiyaç duymuyoruz. Fakat ben kendisini oldukça tanıyorum. Ve vakayie şe'nî bir gözle baktıklarını iddia eden bazı kimseler tarafından kızgın bir harb-i dâhili tedhiş siyaseti ve sair cinâyât mesuliyetinin ona yüklendiğini gördüğüm vakit Lloyd George'u hatırlıyorum. O Lloyd George ki 1913-1914 senelerinde, yani Harb-i Umumînin arifesinde Almanya'ya tahsile giden İngiliz gençlerini teşyi eder ve İngiltere'ye gelen Alman mürebbilerini istikbal ederken, bir taraftan Alman kavmine hitaben güzel nutuklar irad ediyor, diğer taraftan bir an sonra Almanların bağrını delecek süngülerini bizzat biliyor, beyinlerini patlatacak obüsleri gemilere kendi eliyle yükletiyordu.

Bütün büyük adamlar ve bunların en büyüğü ve en küstah bir kelbîsi[11] olan Clemenceau; acemi, demokrat, hayalperver Wilson; insanların birbirini boğazlaması için harp bütçelerine rey veren insaniyetperver (!) sosyalistler; boğucu gazların ve diğer cinayetlerin âlim-i muhterileri;1914 senesinde Almanya'yı, 1918'de İngiltere'yi tel'in eden şairler; hülasa bu temelleri çürümüş eski cemiyetin köpüğü, tortusu olan bu adamlardır ki Avrupa harsını derin ve belki öldürecek bir surette yaraladılar. Yine bu adamlardır ki kendi sakil elleriyle harb-i dâhilîyi körüklemek, abluka ile boğmak, mini mini yavruları açlık ve soğuktan öldürmek suretiyle Rusya'yı gaddarane parçalamakta devam ediyorlar. Hatalar -eğer onlardan bahsetmek lazım gelirse- cinayet demek değildir. Lenin'in hataları namuskâr bir adamın hatalarından başka bir şey olamaz, tarih yanılmayan bir müceddid tanımadı.

Bugün tahakkuk etmiştir ki, Rusya'da Bolşeviklerden başka hükümeti ellerinde tutabilecek, vakayii sonuna kadar istihlâk etmiş bir memleketin kuvvetlerini istihsal işine sarf için uyandırabilecek başka bir kuvvet yoktur. Bir harb-i dâhilîyi idame eden bu adamlar.. İşte asıl onlardır ki yanılmadan, irkilmeden, yaptıklarını bile bile yapan canilerdir.

Tekrar mevzumuz olan Lenin'e terk için şunu arz etmek isterim ki ondan bahsetmek icap ettiği vakit, kendisine olan şahsî muhabbet ve alâkamın hiçbir tesiri olmaz. Onu memleketimin ahlâk ve âdatını tetkik ve tespit etmekle alâkadar bir muharrir gözüyle ve tıpkı tetkik ve müşahedeye değin diğer mevzular gibi müşahede ve tetkike lâyık bir adam olarak telâkki ederim.

O işçi içtimalarında nutuk söyler ve yeni göze çarpacak surette sadedir. Kelimeleri sanki çelikten yapılmış, mantıkı balta gibi keser. Bununla beraber kullandığı sert sözler arasında ne kaba bir avamperestliğe ne de tatsız bir belâgate delâlet edecek tek kelime işitmedim. O her zaman bir ve aynı şeyden bahseder: Hayât-ı ictimaiyedeki

---

[11] Kelbiyyûn -Eski Yunanistan'da bir mezheb-i felsefidir ki Sokrat'ın tilmizi Antisten tarafından kurulmuştur. Bu mezhebin azaları her türlü içtimai adap ve muaşereti tahkir eder, serseriyane gezer ve gelip geçenleri istihzalarla izac ederlerdi. Bu ahlakları onlarla köpekler arasında bir benzeyiş yaptıktan maada köpeğin mezheplerinin resmî alâmet-i farikasını teşkil etmesi itibarıyla da bunlara kelbî deniliyordu. Muharrir burada Clemenceau'nun bütün insanî hislere karşı takındığı muhteris ve küstah tavrı telmih ediyor.

müsavatsızlığı yıkmak lüzumu ve buna vasıl olmanın çareleri. Tarih-i kadimden beri malum olan bu hakikat onun önünde, ağzında başka bir sarahatle, dinç bir ahenkle çınlar. İnsan kani olur ki onda bu hakikate karşı sarsılmaz bir kanaat hâkimdir.

Fakat âlim bir mutaassıbın, ma-fevke'l-tabiiyeye ve dinin hurafelerine inanmış bir meczubun değil, sakin imanı vardır. Bana geliyor ki şahıslar onu alâkadar eden bir mevzu değildir, o ancak fırkaları, kitleleri, hükümetleri düşünür ve bu sahada onda mütefekkir bir muharririn uzağı gören, vakayii olmadan keşfeden dâhiyane evsafı vardır. O öyle bir vuzuh-ı efkâra maliktir ki ancak ardı arası kesilmiş inatçı bir sa'y ile elde edilir.

Bir Fransız bana sordu:

- Kabul etmez misiniz ki Lenin bir giyotindir[12]

Cevap verdim:

- Ben onun faaliyetini daha ziyade şuura malik bir şahmerdanın işlerine teşbih ederim ki mahir darbeleri çoktan beri imhası lazım gelen bir şeyi toz haline koyuyor. Bütün memleketlerin zenginlerine Lenin pek tabii olarak, Romanın esaretin kan ve zulüm üzerine kurulmuş sefil mevcudiyetini yağma için gelen bir Atilla gibi görünür. Fakat Atilla'nın tahrip ettiği Roma nasıl sukutuna liyakat kazanmış idi ise şimdiki dünyanın fazâhat ve cinayetleri de tahribini elzem ve haklı gösteriyor. Bu tarihin bir zaruretidir ki hiç kimse ve hiçbir şey önüne duramayacaktır. Bazen insan Avrupa'nın kıymettar harsı hakkında merhamet duyuyor. Ve bunu yeni bir Hun istilasından kurtarmak zaruretini teessürle düşünüyor fakat bu duygu ve teessürler ancak bir inkılâpçı ağzında samimidir ve bir manası olabilir. 1914-1918 Cihan Harbi'nin fail ve şerikleri ağzında bu ancak insanı iğrendiren bir yalandır. Harsın inkişafı hadisesi denilen şey eğer ilmin, sanatın, âliyâtın son derece terakkisi ve bunlarla muvazî olarak beşerin insanlaşması ise, harsın terakkisi inkılâpla yavaşlamak şöyle dursun bilakis daha çabuklaşır, çünkü inkılâp dünyasında ilim, sanat ve medeniyet artık sayısı on binleri aşmayan küçük bir zümre-i eşrafın değil milyonlardan mürekkep halk kitlesinin eseri olacaktır.

Bir muharrire has cüretkâr hülyalar bazen bana şu suali sorduruyor.

- Lenin Yeni Dünyayı nasıl tasavvur ediyor?

O zaman gözümün önünde şu muazzam tablo canlanır: Sihirkâr bir el ile yontulmuş bir zümrüt parçası gibi küre-i arz beşerin serbest mesaisiyle işlenmiş. Bütün insanlar akıl ile hareket ediyor. Herkes yaptığı işten ve etrafında yapılan şeyden kendisini mesul addediyor. Şehirler bahçe halini almış ve her taraf güzel binalarla süslenmiştir. Tabiatın bütün kuvvetlerini akıl ve muhakemesine tâbi eden beşer nihayet kendisini anasır-ı tabiiyenin hakiki sahibi hissederek onları teşkil ve tensik ediyor ve kendi hizmetinde kullanıyor. İnsan bedeni faaliyetini zahmetli, kaba ve pis işlere sarf etmiyor; her şeyi incelmiş ve melekât-ı akliyesine ram olmuştur; artık bundan böyle bütün iktidarını varlığın esrarını mütalaaya hasredecek zaman gelmiştir. Bu muamma-yı mevcudiyeti halletmek için zekâ-yı beşer şimdiye kadar boşuna yoruldu ve

[12] Fransa inkılâbında baş kesmek için kullanılan makine.

çırpındı. Onu yanıltan şey içtimaî mücadele hadiselerini izah ve telif edebilmek gayreti idi. Çünkü bu hadiselerin cereyan ettiği bir âlemde vicdan-ı beşerin gayri kabil-i telif iki prensibinin ebedî çarpışmasından müteessir olmaması mümkün değildi.

Âliyâtın (makinenin) yardımıyla eski kaba şeklini kaybeden, hususuyla gayesi şahısların menfaati olmayıp cemiyetin istifadesi olan iş, insanlar için bir eğlence mahiyetini almış oldu. Kâinatta en kıymetli bir mevhibe olan zekâ-yı beşer nihayet her türlü kayıtlardan azade mesaisine serbestçe devam ediyor. Bundan böyle onun korkacak, tereddüd edecek bir şeyi kalmamıştır. Cüretkâr bir akıl ve fevkalade siyasî bir nüfuz-ı nazar, işte Lenin'in tabiatının ana hatları. Onun ilham ettiği diplomasinin lisanına benzer bir dili dünya henüz işitmemişti. Onun dili belki haşindir, belki frak ve smokin giyen Avrupalı diplomatların kulaklarını tırmalıyor, fakat o kelimenin tam manasıyla doğrudur ve doğruluk daima haşin kalacaktır. Ta ki biz onu yarattığımız güzel hakikatlerden biri olan musiki kadar güzel yapalım.

-Bitmedi-

***

Dertli Efendi !

Köylüye Dair: **Muharriri: Hulusi**

Ne de olsa hoş görmeli ve görünmeli, çünkü umumî gaye mukaddes ve müşterektir.

Hakikatler artık bilinmeli, söylenmeli; yaralar açılmalı, teşrih edilmeli. Bir derecede ki teessürsüz geçmeyen ömr-i beşerin her anında bu mühim yaraların esbab-ı tedavisi, ilacı konuşulmalı. Evet konuşulmalı. Lakin bu pek bariz bir hakikattir ki yalnız konuşmak ve dertleşmek hiçbir zaman müsmir bir netice vermez. Lazım olan anlaşmak ve birleşmektir. Âlâm ve fecayi artık bitmeli, yarayı iyi, uzvu takviye ve tersin etmeli. Ve sonra bununla da kalmamalı, yıllardan beri kaşarlanmış cerihanın bin türlü teessür ve ıstırabıyla mağmum olan hayattan bezen ruhlara yenilikler aşılanmalıdır.

Şimdi herkes, her köylü muhibbi... bilir ki yaşamak ve yaşatmak, bu bir hak ve bir vazife meselesidir. Lakin Meşrutiyet İnkılâbının zımnî mukavelâtını dinleyen kim?

Bizde köylü denince "Adam sende!" denir ve omzunu silken geçer gider.

Saf ve nezih, masum ve temiz köylüye; bu ulvî ve faziletkâr kitleye hiç kimse alaka hissetmez, çünkü o hakkını aramaz, çünkü o yalnız bir sağmal inektir. Sağılır, sütü içilir, belki eti de yenir, işte o kadar!

Zavallı köylü! Bilmem ne kara bahtın, ne o onulmaz yaran, ne uyanmaz talihin varmış!

Bilmem hangi affolunmaz günahın cezasını çekiyorsun! Derin derin daldığın bu dalgın, salgın uyku hastalığından ne vakit kurtulacaksın?

Sen avlanmış yaralı bir aslansın; lakin senin hain avcın hiç düşünmüyor mu ki seni devirmek için bileğinde hissettiği kuvveti, kanı, canı o senin bilâ-tefrik-i cins ve ayar küşâde bulundurduğun sofrandan kazandı! Oradan beslendi, senden izzet gördü, ikram gördü, nimet gördü, ihsan gördü, şan buldu, şen oldu..

Peki hani hak? Hani vazife nerede kaldı? İşte bağırıyorum; cevap ver senin hakkın bu muydu? Artık hakkını isteyeceğin mesut günlerin geldi, uyan! Bir gün gelecek bir mahşer kurulacak! Bunların birer birer sorgusu sorulacak; senin hakkın orada koparılacak. Senin yaramaz, haylaz, şımarık avcıların pür-haşyet orada pak eteklerine kadar eğilecek, senden af dileyecektir. Fakat sen o zaman da yine büyüklüğünü gösterecek, ibtizâlleri, ilticaları [.....]le karşılamayacaksın.

Çünkü sen saf ve şefiksin! Buna bütün mevcudiyetimle eminim!

Efendiler, beyler!

Bu ne kadar gaddar bir vaz' ve haldir.

Köylü eker, biçer, diker, sürer, savurur, getirir, ta boğazımıza döker; iyidir, babadır, âlicenaptır.

Lakin bir işi olur da kapımıza düşer mi, o zaman eski samimiyet derhal unutulur. İnsanları musavi yapan kanunu kapar bir köşeye atar, bugün yarın masalı ile işi (leytülaal)e boğarız.

Olmadı mı? Bir efendi tagallübü, hain bir tahakküm, bir ceberrût ve sonra yaka paça bir kapı dışarı! İşte şükran borcumuzdur. İşin içinden sıyrılırız.

Köylü vergi verir, asker, kan verir, can verir, anlayamadım gitti bir türlü kimseye yaranamaz. Onun en ufak bir hatası yarım çarığıyla ipini sürüye sürüye günlerce, haftalarca, yıllarca mahkeme mahkeme, daire daire solgun uçuk benziyle muhakkir dolaşmasına sebep olur.

Köylü bu memleketin nesidir?

Efendisi değil mi? Evet efendiler, efendisi. Lakin baskından, yangından, soygundan, salgından mustarip bir Dertli Efendi!

***

Osman'dan Nazım Bey'e

Bir Mektuptan:

Yeni Hayat kitabında Ömer Ağa'nın mektubunu okuduğum zaman hayretler içinde kaldım. Demek köylü de düşünülürmüş, demek bizlerin de bu insanlar arasında konuşulacak kadar bir ehemmiyetimiz varmış! Biz kendimizi artık sizin cemiyet-i beşeriye dediğiniz insanlar arasından çekmiş idik. Daha doğrusu yağan zulüm tufanı altında öldüğümüzden, unutulmuş sanıyorduk. Onun için hayret ettim ve kendi kendime dedim ki: "İnsanlar artık ölüleri hatırlıyorlar!"

Fakat efendi, Ömer Ağa'nın kendi itirafıyla da anlaşılıyor ki o köylü olmaktan daha ziyade bir mütegallibe, dertli değil sağlam ve müreffeh.. Mazlum değil bir zalimdir. Lakin biraz ufakmış, onların daha büyükleri kasabalarda, şehirlerde otururlarmış. Bunun o kadar ehemmiyeti yoktur. Hani şu büyük salgınlar yapan küçük böcekler varmış, kendileri küçük ama zararları büyük. Onun gibi bu ufak ağalar olmasaydı daha büyükleri bize bu derece fenalık edemezlerdi. Geçen sene bir akşam üzeri yirmi atlı ile bir jandarma zabiti köye geldi, başta bizim ağa olduğu halde atlarının başına vardık.. Hayvanları ahırlara, jandarmaları da odalara aldık, izzet ü ikram ettik. Kuzu kestik, akşama yemekler hazırlıyorduk.. Köyde bir laf çıktı; bu müfreze firari toplamaya gelmiş. Muhtarla ağa düşünmeye başladılar sorduk; cevap vermiyorlar, ısrar ettik, nihayet evleri hep arayacaklar, şöyle asacaklar, böyle keseceklermiş..

Köylü korkmaya, telaş etmeye başladı. Hakkımız da vardı.. Bir sürü adam evlere girecekler, her şeyi didik didik edecekler ve belki de yağma edip gideceklerdi.

Nihayet ağa ile muhtarın tavassutuyla hane başına birer kayme verilmesi kararlaştı, bu suretle köy kurtarılacaktı.

Ağa ile muhtar, zabitin yanına girdiler, çıktılar, para almıyormuş.

Bu köylüyü daha ziyade korkutuyordu. Nihayet bir daha yanına girdiler, çıktılar:

- Razı edilmiş.. Aman dediler.. Hemen parayı tedarikleyip verelim..

Hem ne çıkar hane başına bir kayme.. Lakin iki yüz hanelik bir köyde daha paranın yüzünü görmemiş haneler var. Olan olmayana versin denildi. Parası olan verdi, olmayan da tenceresini komşusuna sattı, getirdi. Eşyası olmayan da harmanda bir misli faiziyle ödemek üzere borç alıp yatırdı ve iki yüz kayme de hazır edildi. Muhtar ile ağaya verildi. Bunlar da götürüp vermişler.

Gece kuzular yenildi, sabahleyin erkenden müfreze de hareket etti. Sonradan öğrendik ki müfrezenin bu işten haberi yokmuş.. Onlar takibe gidiyorlarmış. Bu geceyi bizim köyde geçirmişler. Zararları yalnız yirmi at ve yirmi adamın boğaz masrafı idi.

Muhtar ile ağa da bunların gelişinden istifade etmek, şu suretle köylüyü soymayı düşünmüşler ve iki yüz kaymeyi de aralarında taksim etmişler..

İşte size ufak ağaların en küçük zararlarından biri. Lakırdıyı şaştık, ne diyordum.. Ha; o büyük ağalar da şehirlerden geçen mmaklar gibi membalarını köylerden alırlar. İşte Ömer Ağa da bunlardan biri. Şu halde asıl dertliler sınıfı biziz Nazım yoldaş! Köylüler ismine ağalık izafe edilmeyenlerdir.

Daima üzerimize gelen zulüm selleri onların ne evlerinde, ne de bağlarında hiçbir hasar yapmadı. Çünkü onların bağlarının, bahçelerinin etrafı sağlam duvarlarla çevrili.

O zulüm selleri dehşetli hücumlarıyla yalnız bizim evlerimizi ve bağlarımızı harap etti. Hükümetin ağırlığını biz taşıyoruz. Vergiyi biz veriyoruz. Devlet askerini yalnız bizden alır. Velhasıl hükümetin bütün tekâlif yüklerini bizim omuzlarımız taşıyor, ağaların bu cihetten hiçbir kaygısı, vergisi ve himmeti yok. Ömer Ağa emsali bu dertlerin konuşulmasında, bizim bugünkü halimizi bizim kadar açamazlar. Daha

doğrusu açmak da istemezler, işlerine gelmez, çünkü bizi harap eden zulüm sellerinin pişdarlarıdırlar.

Fakat bizim de artık takatimiz kalmadı. Evlerimizin bacasından artık duman tütmüyor. Oralara çoktan leylekler yuva yaptı. Şimdi her evin kapısından matem sesleri duyuluyor. O evlerde duyacağın her ses zulüm, zaruretten bahseder. Sonra daha garibi var, bir seneye yakındır ki bir yevmî gazeteyi muntazaman okuyorum, orada köylü hükümetlerinden, efendilikten, sultanlıktan bahseden bir sürü yazı gördüm.

Hani ya!.. Hâlâ meydanda bir şey yok ve olamaz da.. Sebebi mi? Onu yazanlar da onun yapılmayacağından ve yapılamayacağından emindirler. Hep laf olsun diye yazmışlar. Sonra o yazılarda daha ziyade bir ağız kalabalığı var. Olmayacak şeyleri dilemek kabilinden bir sürü laf... Diyorlar ki biz bu memleketin efendileri imişiz, ağalar da bizim uşaklarımızmış... Nazım Bey, biz bu kadar büyük şey istemiyoruz. Bu kadarı bizim için çok. Hem korkarız ki bu kadar saadet dalgalarının içinde kendimizi de kaybederiz. Daha az, daha ufak arzularımız yerine getirilsin bizim için kâfi.

Mesela Adliye denilen hak kapısına vardığımız zaman, her zamanki gibi bu kapı bize kapalı olmasın. Hükümetin memurlarına müracaat ettiğimiz zaman kovulmayalım. Muzır eşhas arıyoruz diye köyümüze gelen jandarmalar, müfrezeler bize aranılan mazarrattan fazla hakaret etmesinler. Hükümetin tekâlif yükü sade bizim omuzlarınıza yükletilmesin, müsavata riayet edilsin. Mesela köye hırsızlar geliyor, ekmek ver, katık ver, arpa ver diyor. Ne yapalım? Dağ başında iki tane silâh olmayan bir köyde bu hırsızlara nasıl karşı duralım? Tabii istediklerini veriyoruz. Gidiyorlar. Arkalarından bir müfreze geliyor:

- Vay bilmem kim buraya neden geldi? Siz onlara yataklık etmişsiniz!

Artık rast geldiklerine çala kırbaç... İşte halimiz. Bunu burada keselim de lafımıza gelelim:

Hani yukarıda bir şeyler istemiştik, işte onlar lafta kalmaz da vaktiyle yapılırsa bizim de yaralarımız vakitlice kapanmış olur. Biz öyle efendilik falan istemiyoruz. Bizi aldatmasınlar, bizim saflığımızla eğlenmesinler, bizim arkamızdan yumruğu kaldırsınlar, bizi bize bıraksınlar işte o kadar!

Üst tarafı sizin olsun. Efendilik de ağalık da..

İmza

***

Enternasyonal Komünist'in İcra Komitesi Tarafından Arz Edilen Mevzular

-3-

Mütercimi: [Ayın]. H. S. B.

Sendika Hareketi -Fabrika, İmalathaneler Komiteleri ve Üçüncü Beynelmilel-

1- Sulh zamanından beri, sendikalar beynelmilel bir ittihat vücuda getirmek temayülünü izhar ediyorlar. Kapitalistler tatil-i eşgâl esnasında komşu hükümetin işçi-

lerine ve ecnebi grev düşmanlarının hizmetine müracaat eyliyorlar. Fakat harpten evvel Sendika Beynelmileli ancak ikinci derecede bir ehemmiyeti haiz bulunuyordu. Sendika Beynelmileli mütekabil nakdî muavenet ve işçi sınıfına müteallik istatistik teşkilâtı istihdaf ederdi. Fakat işçi mücadelesini tevhide çalışmıyordu; çünkü oportünistler tarafından idare edilen sendikalar bütün beynelmilel inkılâp mücadelelerinden kurtulmak için ellerinden geleni yapıyorlardı. Harp esnasında kendi memleketlerinde burjuvazinin sadık hizmetkârı olan sendikaların oportünist liderleri şimdi Sendika Beynelmileli'ni iade ve takviye ve bunu proletarya aleyhinde beynelmilel cihan kapitalizminin bir silâhı yapmak istiyorlar. Bunlar Jouhaux ve Kumpers'lerle birlikte beynelmilel kapitalist haydutluğu teşkilâtından başka bir şey olmayan Cemiyet-i Akvam nezdinde bir mesai dairesi vücuda getiriyorlar. Bunlar kapitalist hükümet mümessillerinin mecburî hakemliğini ilan ettirmek suretiyle bütün memleketlerdeki tatil-i eşgâl hareketlerini boğmaya tasaddi ediyorlar ve her gün daha ziyade kesb-i kuvvet etmekte olan işçi sınıfı birliğini bozmak için kapitalistlerle uzlaşmak suretiyle mütehassıs işçiler lehinde bir takım ınüsaadat istihsaline çalışıyorlar. Bunun için İkinci Brüksel Beynelmileli'nin halefi olan Amsterdam Sendika Beynelmileli iflas etmiş demektir. Bütün memleketlerin sendikalarına iştirak etmiş olan komünist işçiler bilakis bir beynelmilel sendika cephesi tesisine çalışmalıdırlar. Artık grev vukuunda nakdî muavenet mevzubahis edilmemelidir. Bundan böyle bir tehlike bir memleketin işçi sınıfını tehdit ettiği zaman, diğer memleketlerin sendikaları haiz oldukları işçi teşkilâtı sıfatına binaen, tehlikeye maruz işçi sınıfını müdafaa ve kendi memleketlerine mensup burjuvazinin işçi sınıfıyla hal-i mücadelede bulunan diğer memleket burjuvazisine muavenet etmesine mümanaat etmelidirler. Bilumum hükümetlerde proletaryanın iktisaden mücadelesi günden güne inkılâpçı bir mücadele şeklini almaktadır. Bunun için sendikalar kendi memleketlerinde olduğu gibi diğer memleketlerdeki inkılâp hareketine müzaheret için bütün kuvvet ve şiddetlerini şuurlu bir surette istîmal etmelidirler. Bu maksat uğrunda -yalnız bütün memleketlerde değil Beynelmilel'de dahi- hareketin en vâsi merkeziyetine doğru bir istikamet almalıdırlar. Ve ancak Enternasyonal Komünist'e intisab ve mütekâsif bir surette hareket etmeleri, yekdiğerine mütekabilen muavenet edebilmeleri için mücadeleye girişen muhtelif anasır Enternasyonal Komünist'in hududu dâhilinde müttehit bir ordu haline ifrağ etmekle bu istikameti alabilirler.

Bitti

Arkadaş!

Kırım aç: Sermaye entrikası onu bugün midesinden vurdu.

Yeni mahsul bir kitle yetişiyor.

Felâketi müzmin değildir.

Lâkin ona günü yaşatmak sana borçtur.

Bunu bil! İnsanî vazife seni bekliyor!

***

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Resimli Mecmua

Yıl 1, Sayı 13

İdarehane: Ankara, İkaz Matbaası Hususî Daire

İştirak Şartları: Yıllığı: 450, Altı Aylığı: 250, Tanesi 10 kuruştur

Geçmiş Nüshalar 20 kuruştur

Cumartesi 17 Haziran [1338/1922]

[Haftada Bir Çıkar]

Sahib ve Müdîri: A. Nazım

Mündericât

1. Çok Yaşa / Hafta Yazısı / A. Nazım
2. Değirmen / Şiir / Ahmed - Mehmed
3. Şark-ı Karîb'de Millî Hareketin Müstakbel Meseleleri / Enternasyonal Komünist Tezlerinden
4. Korkulu Rüya / Hikâye / Orhan
5. Şark'ın İsyanı / İnkılâp Yazısı / Tufan
6. Gülmeyelim mi? / Latife
7. Vladimir İlyiç (Lenin) / Maksim Gorki'den Tercüme / Fuat Sabit
8. Yollar ve Yolsuzluklar / İçtimaî Dertlerimizden / Kasapoğlu
9. Gaddar Pençe / İnkılâp Yazısı
10. Fecaat Devirleri / (Yeni Âlem)den / B. L.

Ankara İkaz Matbaası
1922-1338

Çok Yaşa!...

Hafta Yazısı **Muharriri: A. Nazım**

İstanbul telgrafları Ankara'ya tuhaf bir haber getirdi, aynen yazıyorum:

İzmit: 7 – (A.A.) Dün Fatih Belediyesinde Mösyö Claude Farrere'e verilen ziyafet esnasında Mösyö Claude Farrere daire önünde bekleyen halka karşı teşekküre çıktığı zaman teşekkürden sonra Şehremini Ziya Bey'in telkin ve tekrarıyla "Padişahım çok yaşa!" diye bağırmıştır. Bu hal ziyafettekilerden bazılarının canını sıktığından müşârünileyhe "Yaşasın millet, yaşasın Türkiye" kelimeleri bi'l-musahabe ezberletilmiş ve bir müddet sonra halkın beklemesine karşı çıkarken Mösyö Claude Farrere yeni öğrendiği kelimeleri tekrar etmiştir. Bilahare daire önünde bekleyenlerden heyet-i tertibiyeye gönderilen bir mektupta misafire bir daha "Padişahım çok yaşa" bağırttırılırsa dairenin taşlanacağı bildirilmiştir. Ertesi gün Dâhiliye Nezareti Kalem-i Mahsus Müdürü gazetelere ehemmiyetle telefon ederek ziyafette Claude Farrere'in "Padişahım çok yaşa" diye bağırdığının mutlaka yazılmasını ve bunu Nazır Paşa'nın arzu ettiğini tebliğ etmiş ise de Peyam-ı Sabah'tan başka gazeteler bu tavsiye ve emre icabet etmemişlerdir.

Yeni Gün

Ne tuhaf şey, ne gülünç şey değil mi? Hayır ağlanacak şey, utanılacak şey. Memleketimiz zaten ağlanacak ve gülünecek şeylerle dolu olduğundan bizim gibi bunu artık anlamış olanlar bundan müteessir ve müteaccib olmazlar. "Ya" der geçerler.

Biz bu hadiseyi başka nokta-i nazardan tetkik edeceğiz: Cumhuriyetle idare olunur bir memleketin halis kanlı evladı, Cumhuriyeti kanla, ihtilâlle istihsal etmiş hür Fransa'nın münevver bir şahsiyeti nasıl olur da Anadolu'nun kıyamı karşısında bulunan padişaha hem de "Padişahım çok yaşa" tarzında alkışlar, ta'zimler ithaf eder. Zaten o buna ezberletilmiş değil mi idi. Zavallı Claude Farrere.

"Padişahım çok yaşa" bu ne garip bir terane, bu ne gülünç bir dava ve duadır. Bir saray, sefahatlerle, cehaletlerle, israfat ile dolu bir saray, orada doğduğu günden beri pehpehlerle, türlü riyakârlıklarla büyütülmüş, dünyadan ukbadan, memleketten halktan bi-haber bir adam. Etrafında kavuklu mürailer, formalı cellâtlar, türlü namlarla dalkavuklar, o bunlara bunlar ona yaslanarak ve güvenerek zavallı halka orayı, o sarayı örümcek ağı haline koymuşlar.

Aşağıda sinek kadar da kadir ve kıymeti olmayan sürü sürü halk. Hepsi aç, hepsi çıplak. Bunlar hep çalışır, onlar hep bunların çalışıp meydana getireceklerini vergi diye, maaş diye, mahsusat diye çeker alır sömürürler. Bütün memleketin yağmasıyla yapılmış bu sarayda taht denilen sihirli sandalye üstünde kurulmuş bir kukla. O hep kurulur, bunlar onun hep pâş-i celâdetinde "Padişahım çok yaşa" diye bağırırlar.

Bu tek adamın ağzından ve etrafından çıkan iradelerle, emirlerle, evler yıkılır, evleri yıkılanlar sokak ortalarında sefil ve sergerdan sürünürken, onun tahtı önünde "Padişahım çok yaşa" diye bağırır yahut bağırtılırlar.

Forma tarzında parlayan ihtiras ateşlerinden sıçrayan ateşlerle evler, ülkeler yanıyor tutuşuyor, alevler arasında kalanlar, malı, evladı, ciğeri yananlar bir taraftan ya-

nar sızlanırken diğer taraftan o formalar ve o alevler karşısında başını yerlere, ellerini göklere dikerek "Padişahım çok yaşa" diye bağırıyorlar ve bağırtılıyorlar.

"Çok yaşa" bu memlekette, bu milletin hayât-ı ictimaîsinde ve sahife-i mevcudiyeti başında daima durmak üzere altı yüz sene evvel kim bilir hangi ustanın elinden çıkmış bir klişedir. Şimşiri riyakârlıktan, çinkosu hırs ve menfaatten, bütün inceliği şeytanet ve safsatadan mürekkep olan bu klişe dünya bu kadar değiştiği halde hâlâ ve hâlâ bulunmaz bir ayna, mahvına kıyılmaz bir eser-i nefis-i sanat gibi başımızda ve karşımızda asılı duruyor.

Tuhafı şurası ki vaktiyle yalnız padişahlar için düzülüp kazılmış olan bu klişeyi zaman inceldikçe kabaran ve kabalık kesp eden harisler kendilerine mahsus el çabukluklarıyla daha aşağılar için de kullanılır bir harç-ı âlem haline koymuşlar.

İstanbul'da "Padişahım çok yaşa" demekten kurtulmak isteyenler taşrada, mesela Anadolu'da "Paşam çok yaşa, beyim çok yaşa, ağam çok yaşa" demek ıztırarında kalmışlar ve bırakılmışlardır.

Yaşasınlar. Biz kimsenin yaşamasına muarız değiliz; fakat ortada sefaletten, zaruretten, idaresizlikten yaşayamayanlar, sürünenler ve ölenler varken ve bu fecaatlerin bütün sebepleri de aranırsa işte bu klişeyi bir vasıta-i tahakküm halinde alnında ve göğsünde taşıyanlar var iken o halka çok yaşa bağırttırmak ve bu bir sürü bağıranlar karşısında utanmadan, kızarmadan, hayâ etmeden kabarmak doğrusu çekilir şeylerden sayılamaz.

Olmadı, bu kadar ilim, bu kadar fen, bu kadar teşkilât ile beraber şu gurur ve hırs denilen paslardan zavallı insanları ve büyük insaniyeti kurtarmak kabil olamadı.

Ben bunun bütün mesuliyetini münevverler ve güzideler denilen sınıfa yükletiyorum. Şairler, müverrihler, âlimler, hatipler, zekiler. İşte çok yaşa klişesinin ustaları.

Halka iyi bir şahsiyet, usul veya teveccüh-ı âmiye saikasıyla bir makama geçiyor. İlk günlerine bakınız, hepsinde bir hüsn-i niyet, bir safvet, bir ulviyet görürsünüz. Her akıl ve her hüsn-i niyet sahibi ise etrafına ilim, fen adamlarını, ezkiyayı toplamak ister. Bu da bir hak ve bir zarurettir. Lakin işte asıl o gündür ki o şahsiyet asıl varlığını kaybetmiştir:

Şair kaside yazar, zavallıyı öve öve arşa çıkarır. Nef'i'nin:

"Arşa as şimden geru tîğ-i süreyya-cevheri"

sözü, sanki sen arşın üstündesin demekten başka nedir?

Müverrihler bütün hakaiki bâzice-i elfaz ederek tarihlerini bir şehname tarzına dökerler. Bi-çare hakikaten kendisinde bir şey var sanır, kabarır, kabarır ve nihayet ben, ben, ben, der ve bütün bunlar benim eserimdir: Önümde eğiliniz demeye kadar cüret eder.

Âlimler: Ah işte affolunamayacak sınıf; işte asıl sınıf-ı mesul. "İnsanlar içinde iki sınıf vardır. Onlar bozulunca millet bozulur, onlar düzelince insanlar ve insanlık düzelir. Onlar ümera ile ulemadır" hikmeti ne kadar büyüktür.

Biz ne âlimler, ne müftüler, ne şeyhülislamlar biliyoruz ki kitaplarını sultanların, hatta paşaların ve ağaların hevesatına bâzice etmişlerdir. Zenbilli gibi kimseler şâz teşkil etmemeli idiler.

Millete rehberlik etmek büyük bir şereftir, bir milletin mu'zamat-ı umurunu deruhte etmek değerli bir hizmettir; fakat bu şerefi ve bu hizmeti sırf bir hiss-i hamiyetle, büyük bir hüsn-i niyetle deruhte edenler akıbet etrafını alanların, işte bu sınıfların tesvilâtıyla nihayet hâdim olacak iken hâdım olmuşlardır. Başa çıkayım derken düşmüş, yerlerin dibine geçmişlerdir.

Bunların en bahtiyarı halktan sonunda "Kendisi iyi, etrafı fena" hükmünü istihsal edebilenlerdir. Ben bunu da bir mazhariyet ve bir şeref telakki eder ve bu bahtiyarlığa mazhar olanlara "Çok yaşa" diyebilirim ve illâ her çok yaşayanın altında bir "Geber, geber de kurtulalım" muhakkaktır.

***

Değirmen

Bin bağlı, bahçeli saraya civar
Bakımsız, kocaman bir değirmen var.
Ona bakmıyorlar inatlarına...
Rüzgârı sarmışlar kanatlarına

Dönüyor zavallı uzun zamandır!
Bu böyle giderse hali yamandır!

Sade değirmendir kendini yoran
Bin bağlı, bahçeli sarayı kuran...
Hâlbuki derdini işiten ağlar;
Onunken saraylar, bahçeler, bağlar,
Dev göbekli, şeytan gözlü sahibi,
Feleğin çarkını döndürür gibi,

Onu döndürüyor nice zamandır!
Bu böyle giderse hali yamandır!

Bin bağlı, bahçeli sarayı kuran,
Dev göbekli sahibini doyuran
Bakımsız değirmen anladı işi
Beğenmedi bu biçimsiz gidişi!
Düşündü, kalbinden isyan ederek:
Bu baş belasından kurtulmak gerek
Bir sabahta erdi bu muradına,
Taktı sahibini bir kanadına;
Havada çevirdi, çevirdi durdu.
Sonra tuttu sırt üstü vurdu

Dedi: Ben çok döndüm hayli zamandır
Öğren ki dönenin hali yamandır!

Yoldaş bu kıssayı zannetme hülya!
Bin bağlı, bahçeli saraydır dünya,
Çorbacı sahiptir, biziz değirmen...
Bu küçük kıssadan hisse al hemen.

Ahmed - Mehmed

***

Şark-ı Karîb'de Millî Hareketin Müstakbel Meseleleri
Komünist Enternasyonal Tezlerinden

Kapitalizm inkişafı dâiyesiyle millî hükümet hudûd-ı tabiiyesini çoktan aştı. Ve yeni satış pazarları, mevadd-ı ibtidaiye istihsal membaları taharrisiyle küre-i arzın her tarafına yayıldı.

Seneden seneye tevessü eden faaliyet ve hareketinde kapitalizm tabiatıyla asgarî mukavemet tariki üzerinde, yani mevadd-ı ibtidaiye itibariyle zengin, fakat iktisad-ı millî teşkilâtsızlığı şeklinde fakir olan Şark memleketleri istikametinde ilerliyordu. Bu memleketlerde sanayi ve imalat ya suret-i umumiyede gayri mevcut idi, veya pek az ve bayağı bir surette istihsalât yapılabiliyordu. Emirlerine amade sermayeler ve ordulara malik bulunan Avrupa ve Amerika kapitalistleri 30-40 senelik bir zaman zarfında kolayca Şark pazarlarını bir taraftan rüşvet tarafından tazyik, [*diğer taraftan*] askerî ianesiyle kolayca Şark pazarlarını ve iktisadiyatını zapta muvaffak oldular.

Netice bütün bir İslam âlemi kendini bu veya diğer emperyalistlerin esaret ve tazyiki altında buldu.

Çin, Hint, Afganistan, İran, Arabistan, Türkiye, Mısır ve bütün mütebaki Afrika sükkânı bugün aynı esaretin parlak birer sahnesini arz ediyor.

Netice itibariyle Avrupalı kapitalistler bu zengin memleketlerden yalnız kendilerine faideli olan mevadd-ı ibtidaiyeyi emmekle iktifa etmiyorlar, fakat sanayi-i milliyesini öldürerek tam manasıyla bu memleketlerin terakkiyatını da tevkif ediyorlar.

Bugün esir Şark milletleri önünde emr-i yevmî olan esas mesele, millî iktisatlarını Avrupa sermayesi istismarından tahlis ile beraber, kendilerinin dahi esaret ve tazyik boyunduruğundan kendileri tarafından kurtarılmasıdır.

Yalnız ecnebi boyunduruğundan kurtulduktan sonradır ki onun hareket-i tazyikinden dahi kurtulunmuş olabilir. Ve ancak o zaman bu milletlerin iktisadî ve fikrî kendi yaratıcı sa'ylerine başlayabilmeleri ümit edilebilir.

Aksi takdirde ancak millî bir iktisat ve harsın inkişafıdır ki bütün bu işgal ve gasp tehlikelerine mukavemete kadir bir kuvvet yaratabilir.

Bu kurtuluşu hakikat haline ifrağ etmek için, Şark milletleri her şeyden evvel mümanaat suretiyle millî düşüncelerin esas fikir ve akidelerini kendilerini tehdit eden ecnebi harsına karşı anlamak mecburiyetindedirler. Bu noktayı iyi anlamak lazımdır ki esaretten kurtuluş manen olduğu gibi maddeten de tamamıyla birleşerek elde edilebilir.

Yalnız müttehit bir millet istismarcıların kudretine iyi tanzim edilmiş kuvvetiyle mümanaat edebilir.

Bu onun yegâne yoludur. Çünkü tayin-i cihâtın tebeddülü demek efendilerin tebeddülü demektir. Unutmamalıdır ki: Her tebeddülde efendinin fikir ve akidesi daima bakidir. Hiçbir kapitalist hükümet tazyik gören esir milletlere bilâ-menfaat yardım etmez. Biz Şark milletlerinin misâlini pek iyi görüyoruz.

Hayır, efendi olmayacak..

Milletler hayatlarını, harslarını, hükümetlerini kendileri bina etmelidirler.

Hayır, efendi yok.. Yalnız dostlar, Şark milletlerinin menfaatçi olmayan dostları var!. Bu tabiatıyla Sovyet Rusya'sıdır.

Çünkü devr-i hâzırda inkişaf-ı tarihîsi Şark milletlerinin hedefi ile müttehit bir hedefe maliktir.

"Emperyalizm ile cidal ve onun izmihlali"

Sovyet Rusya'sı bilcümle mazlum Şark milletlerinin hakiki ve kardeş bir refikidir.

Sovyet Rusya'sı bütün mazlumların yegâne ve samimi dostudur. Şark milletleri gibi o da emperyalist kuvvetlerin tazyiki, bugünkü hâd sanatçı mı, şirkçi mi açlıkların tesiri altında münferit itilaflara ve imtiyazlara müsaade edebilir. Fakat takip ettiği yol daima (hegemonya)larını tesis etmek isteyen zalim kapitalistlere karşı bütün cihan ezilmiş sınıf ve milletlerinin takip ettikleri yoldur.

Sovyet Rusya'sının alçak bir imansızlık hululüyle, tarihî dostları ve silâh arkadaşları olan Şark milletleri aleyhinde zalim emperyalistlerle bir ittifak veya bir itilaf akdedebileceğinden şüphe edenler işte bütün sâlifü'l-arz nukatı iyice anlamalıdırlar.

Eğer Sovyet Rusya'sı, Çar Rusya'sının eski siyasetini takip etmek isteseydi, Çin, Türkiye, İran'da işgal etmekte olduğu araziyi tahliye etmez ve uzun zamandan beri İstanbul ve Galiçya'yı istila etmiş bulunurdu. Biz maa'ş-şükrân görüyoruz ki vaziyet böyle değildir. Rusya bütün emperyalist Avrupa'nın tuttuğu yolu takip etmedi, onun yolu başka bir istikamete, Şark'ın ve bütün cihanın mazlumları ile beraber emperyalist boyunduruğunu yıkmak istikametine müteveccihtir.

Sovyet hükümeti davası esnasında bozgunluklara, ricatlara tesadüf edebilir, fakat hedef ve tarik-i aslîsi katiyen tagayyür ve tebeddül edemez.

Bu noktayı iyice idrak ve intişar ettirmelidir ki Şark milletlerinin istiklâl kavgalarında yegâne istinatgâhları Sovyet Rusya'sı olduğu gibi, Sovyetler'in de kapitalizm tarafından zincirbent edilmiş olan insaniyetin esaretten tahlisi davasında zahîri, mütekabilen Garb'ın çalışkan rençper kitlesi ve proletaryası ile Şark'ın mazlum milletleridir.

Şarkta millî hareket ve faaliyetin en acil meseleleri şunlardır:

1- Halk kitlelerinin gruplar ve parolalar ile, ihtilâlci milliyetperver kurtuluşu ve bizzat bunun mukarreratı etrafında birleşmeleri.

2- Kapitalizmin mahv ve izmihlalini ve dolayısıyla mazlum Şark milletlerinin esaretten tahlisini istihdaf eden cidalinde Sovyet Rusya'sına tam manasıyla ve lâyetegayyer bir surette müzaheret.

Hasseten Türkiye'de bu meselelerin tavzih edilmesi lazımdır:

1- Ankara kurtuluş harekâtının ve Mustafa Kemal Paşa hükümetinin müzahereti.

2- Suriye, Irak gibi komşu hükümetler ihtilâlci kitlelerinin emperyalist itilâfa karşı cidâl-i tâmınına müşâreketleri.

3- Halk kitlelerine: (Köylü, esnaf, amele ve münevver) İngiltere ve Türkiye menafiinin gayri kabil-i telif ve İngiltere ile ayrıca bir cidalin fevkalade lazım olduğunu geniş bir tarzda izah ve Sovyet Rusya'sının cihan ihtilâli namına olan cidale müzahereten mütevali teveccühler ibraz etmiş olan bilcümle fırka ve umumî derneklerin vâsi bir müzahereti.

Ordu ve işçilere Türk hükümetinin daha kuvvetli bir düşman muvacehesinde serfürû ricata icbar edilmekte olduğuna ve fakat bu ricatın millî kurtuluş nihaî hedefini söndürecek bir istikâf ve terk-i silâh ile uzlaşma seciyesini asla haiz olmaması lazım geldiğine ve böyle bir uzlaşmaya doğru atılacak ilk adımın hiç şüphesiz Sovyet Rusya'sıyla inkıta-ı münasebeti takip ve intaç edecek mecburiyeti kabul etmek demek olduğuna dair tenvirat. Türkiye ve diğer Şark milletlerinin kurtuluş harekâtı ve halâsları Rusya ile ve yalnız onunla sıkı bir ittihada mütevakkıftır.

Yukarıda beyan olunanlara göre Şark hükümetleri siyaset-i hariciyesinde (Komintern) ve millî ihtilâli himaye ve emperyalizme karşı mücadeleden ibaret olan esas veçhesini muhafaza için ber-vech-i zîr mevaddı tasrih etmek elzem bulunuyor:

1- Irak'ta millî harekâtın [.....] ve neticevî faaliyetini vakit geçirmeksizin bu memleketler ahalisinden Türkiye arazisi dâhilinde emperyalist itilâfa karşı umumî cidali takviye ve tahkimi istihdaf eden bir kongre akdi.

2- Garp emperyalist itilâfına karşı dâhilî iktisadiyatlarını inkişaf ettirecek ve haricî siyasetlerine yeknesakî verecek bir Şark itilâfı doğurmak lazımdır.

3- Emperyalizm ile olan mücadele ve İstanbul'un alçak ve mürtet hükümetini takridde mütekabil yardımların birleştirilebilmesi için halife meselesini halledecek bir İslam kongresi akdetmek zaruridir.

4- Satılmış Sultanın ve mürteşî hükümetinin hıyanetini Şark milletleri önünde bilâ-merhamet meydan-ı aleniyete koymalıdır.

5- Şark'ın mazlum milletlerini emperyalist tazyikattan, Garbî Avrupa ve proletaryasını kapitalizm boyunduruğundan tahlis için emperyalizme karşı mücadele eden Sovyet Rusya'sıyla sıkı bir ittihat tesisi.

Dâhilî siyasette:

1- İhtilâlci - millî hareketinde köylü kitlelerinin menafiini her neye mal olursa olsun muhafaza etmek lazım olduğu cihetle köylü kitleleri için vâsi ıslahat lüzumunu tanımak.

2- Millî ve meslekî sermayeler ile ziraat, sanayi ve ticaret için bir itibar sermayesi tesisi.

3- Şark hükümetleri arazisine, tehlikeli görülmeyen ve hükümetin kontrolüne tâbi olmayı kabul eden ecnebi sermayelerinin duhulünde beis yoktur.

(Mesela: Alman, İtalyan, Amerikan sermayeleri gibi.)

4- Neşriyat vasıtasıyla köylüler, münevverler ve ticarî burjuvazya arasında millî ihtilâlin hedefi ve sebeb-i vücudunu izah için vâsi siyasî münakaşalar.

5- Ber-vech-i bâlâ tasrih edilmiş olan program dâhilinde bilcümle ihtilâlci millî grupların bir tek fırka halinde birleştirilmesi.

Yalnız herhangi müttehit bir siyaset-i hariciye ve dâhiliyenin mevcudiyeti ve Sovyet Rusya'sıyla bir kardeş ittifakı dâhilinde halâs için mücadele eden Şark-ı Karîb milletleri muntazam kuvvetlerinin temerküzüdür ki mazlum Şark milletlerinin emperyalizmden tahlisi mesele-i tarihiyesini hakikat şeklinde tezahür ettirebilir.

***

Korkulu Rüya!...

Hikâye: **Muharriri: Orhan**

Bu gece amelelerin kahvesi çok kalabalıktı. Dar karanlık sokağa bakan biricik penceresinden sigara dumanıyla bulanmış lambanın sarı aydınlığı bozuk kaldırımlara dökülüyordu. Peykelerde oturanlar büyük bir dikkatle ayakta söz söyleyen amele gömlekli bir genci dinliyorlardı. Bu parlak gözlü, açık alınlı delikanlının en akla gelmez şeyleri öyle tatlı bir dille anlatışı vardı ki, insan "Âşık Garib"i, "Kerem ile Aslı"yı okurken bile bu kadar zevklenmez, bu kadar heyecanlanmazdı. Öyle ya "Kerem ile Aslı" eski zamanda geçen bir sevda masalını yanık yanık anlatır, hâlbuki bu delikanlı bütün bu peykelerde oturanların kendi hakiki yaralarına dokunuyor, en çileli taraflarını buluyor, sonra da Lokman Hekim gibi her derde deva gösteriyordu. Kahveye geldiği ilk geceden beri onları kırk yıldır tanıyormuş gibi söz söylemiş, sanki çektikleri sefaleti, çoluk çocuk aç kaldıkları geceleri, patronların yediği haltları hep biliyormuş gibi meram anlatmıştı. İlk önce herkes bunu çokbilmiş görünen biri sanmıştı, fakat sonra ellerindeki nasırı, kollarında çekiç gibi sallamaktan şişen pazıları görünce onun da kendi aralarından olduğunu anlamışlar, baş başa dertleşmişlerdi. Evet, bütün kahve halkı bu delikanlıyı seviyordu. Onun: "Yoldaşlar.. Bu çektiğimiz belalardan, bu çorbacılardan, efendilerden, kumpanyalardan kurtulmak için bir çare vardır: Birleşmek. Hastamıza, işten çıkarılanımıza, ihtiyarlarımıza bakmak için yine bir çare vardır: Birleşmek.. Bizi sürücü beygiri gibi çalıştırıp ceplerini dolduranları bir gün büsbütün başımızdan atmak için yine çare vardır:

Birleşmek..

Eğer birleşmezsek, bir teşkilât yapmazsak, işten çıkarılanımız açlıktan, hastalarımız ilaçsızlıktan, ihtiyarlarımız bakımsızlıktan ölür. Biz boynumuzdaki zincirden hiç bir zaman kurtulamayız.." Sözlerine herkesin aklı yavaş yavaş yatıyordu. Amelelerin en ukalası, en cerbezelisi olan Mehmet bu genci çekemiyordu. "Birleşip ne olacak" diyordu. "Sanki ayrı iken bir şey yaptık da birleşince bir halt edeceğiz. Dünya böyle

kurulmuş böyle gider.. Eğer patronu kızdırmazsan ne seni işten çıkarır, ne de aç kalırsın.." Delikanlı bu söz anlamaz adamla çok dalaşmış, her vakit de ağzını kapatmıştı. Fakat ne çare ki ameleler Mehmet'ten korkuyorlardı. Patrona haber verir de bizi ekmeğimizden eder sanıyorlardı. Hâlbuki Mehmet bu kadar fena çocuk değildi. Yalnız çok, hem de pek çok inatçıydı.

İşte bu gece de delikanlı ile iyice atıştı. Fakat her sözünün karşılığını o kadar üstün aldı ki nihayet dayanamayıp kahveden çıktı.

Kahvenin dumanlı havasından dışarının serinliğine düşünce biraz ferahladı. "Ulan ne inatçı adammış? Birleşelim... Birleşelim.. Teşkilât yapalım, patronları kumpanyaları başımızdan atalım neler.. Neler. Bunların hepsi hoş ama yapılması güç. Sonra neden işsiz kalacağım, patronu kızdırmazsan bir şeycik olmaz." diye söylenerek bir odalı harap evinin önüne geldi. Kapıyı açıp içeri girdi. Mumu yaktı. Karısı bu gece evde yoktu. Üsküdar'da bir konağa çamaşıra gitmişti. Yatağını serdi, üstüne yağlı eski yorganını çekti, şöyle bir etrafına baktı: Otları dışarı fırlamış bir minderle köşedeki sac mangaldan başka hiçbir eşya yoktu. Bu tamtakır odada yedi senedir karısıyla beraber yaşıyordu. Çok küçükken amele yazılmıştı, seneler geçtikçe işi ilerletmiş, nihayet üç yıl evvel gündeliği artmıştı. Şimdi beş on kuruş fazla alıyordu, ama beş kuruş nedir?

Eğer karısı arada sırada çamaşıra gitmeseydi her gün ekmek peynirden başka bir şey yiyemezlerdi... İşte yine cebinde on parası yoktu. Haftalığı almaya da daha iki gün vardı. Bu ne kör talihti? Boyuna her gün saatlerce çalış da sonra yine akşam yarına ne yiyeceğiz diye düşünsün. Hâlbuki talihi yâr olan efendiler hiçte öyle değildi. Geçen gün patronun evine eşya götürmüştü... Ne güzel yerdi orası.. Halılarda insanın ayağı gömülüyor, yüksek aynaların içine billur avizelerin resimleri çıkıyordu. Ya o koltuklar kanepeler kim bilir bunlarda ne rahat oturulurdu. Eşyayı bırakıp dışarı çıkarken gözü mutfağa ilişti. Şişman bir aşçı kadın kocaman bir tavuk kızartıyordu, o anda canı öyle çekmişti ki kocakarının suratı biraz güleç olsa hemen bir lokma isteyecekti.

Hâlbuki o gece eve geldiği zaman karısıyla karşı karşıya soğan ekmekten gayrı bir şey yememişti.. Buna da şükür... Ya bir gün patronun aklına eser de onu işten çıkarırsa o zaman ne yapardı? Mehmet bütün bunları düşünürken gözleri yavaş yavaş kapandı, son defa "Ya patron kızar da beni kapı dışarı atarsa.." diye mırıldanırken uyudu.. Mum eridi, kendi kendine söndü..

Mehmet'i patron çağırttı. Kaşları çatık yüzü asık "Hidroliğin şaftı kırıldığı için seni kovuyorum!" dedi. Mehmet kendi kabahati olmadığını, kazara kırıldığını anlatmak istedi ise de patron dinlemedi, orta parmağında iri bir pırlanta yüzük parlayan beyaz kadın eli gibi elini kapıya uzatarak: "Haydi defol!" diye haykırdı. Mehmet iki büklüm sokağa çıktı. Cebinde beş parası yoktu.

Şimdi ne yapacaktı? Ne tarafa başvuracaktı? Sabahleyin evden çıkarken de bir şey yememişti. Karnı da çok açtı. Belki karım gelmiştir dedi. Eve gitti. Karısı gelmemişti. Kahveye uğrayamadı, sokaklarda dolaştı, hep ne yapacağım? Nerede iş bulacağım? diye düşünüyordu.. Fakat her şeyden evvel yoksun [?] karnı doyurmak lazımdı. Aklına mahalle bakkalından gidip ödünç peynir ekmek almak geldi. Zaten

ona biraz da borcu vardı. Fakat bakkalla karşı karşıya gelince titredi. Tıpkı şimdi onun da yüzü patronunki gibi asıktı. Mehmet gülmeye çalışarak: "Ödünç biraz peynir ekmek verir misin?" diye dilendi. Öteki büsbütün kaşlarını çatarak "Ne ödüncü be adam? Daha otuz kuruş borcunu vermedin.. Hâlâ veresiye istiyorsun, olmaz haydi buradan.. Zaten ben hepsini öğrendim!"

Mehmet alnından akan terleri silerek ilerledi, acaba bakkal ne öğrenmişti. Kendini kapı dışarı attıklarını duymuş olacak.. İşte bu çok fena idi. O böyle söylenirken birdenbire karşısına kahvedeki delikanlı çıktı: "Nasıl gördün mü?.. Eğer birleşeydiniz seni böyle diledikleri gibi fırlatamazlar, firlatsalar bile sana iş bulacak, işsiz zamanında karnını doyuracak bir teşkilâtın olurdu" dedi.

Mehmet'in kan beynine çıktı. Bu en aksi zamanda kendisine nispet verir gibi söylenen delikanlının üzerine atılmak istedi, fakat öteki kalabalığa karışıp kayboldu. Mehmet köprü başında hamallık yapayım, vapurlardan çıkanların eşyalarını taşıyıp birkaç para kazanayım dedi. Fakat bu işte o kadar acemi, sonra eski hamallar o kadar çoktu ki akşama kadar beş para bile kazanamadı. Ertesi günü birkaç yere başvurup mutlaka iş bulacağını düşünerek geç vakit evine döndü. Karısı gelmemişti. O gece aç yattı. Ertesi sabah erkenden dört beş yere başvurdu, fakat hiçbir müessese onu kabul etmiyordu. Boğaz tokluğuna bile razı olduğu halde aldıran yoktu, bütün patronların yüzü asıktı. Mehmet bu sefer köprünün öbür başında hamallık yapmak istedi, güç bela bir dolandırıcı gibi köprü parasını vermeden öte tarafa geçebildi, fakat burada da iş sürmek kabil değildi. Daha o bir müşteriye doğrulmadan başına üşüşüyorlar ve o açıkta kalıyordu. Karnı dehşetli acıkmıştı. Büyük poğaçacı dükkânı camındaki böreklere aç kurdun kuzuya baktığı gibi bakıyordu. O akşama kadar hiçbir şey yapamadı, artık bütün ümidi karısının eve dönmesine bağlanmıştı. Akşam yine güç bela köprünün öte tarafına geçebildi. Açlıktan sallanan bacaklarını son kuvvetiyle sürükleye sürükleye eve geldi, kapıyı açarken yüreği kafesten fırlamak isteyen bir kuş gibi çarpıyordu. İçeri girdi, karısı gelmemişti, kendini tutmasa yıkılacaktı. Sabaha kadar gözlerine uyku girmedi, hep kahvedeki delikanlının "Birleşmek lazım, işten çıkarılanımıza yardım, hastalarımıza ilaç bulmak, bu patronları başımızdan defetmek için birleşmek lazım" diye gürleyen sesi kulaklarında çınlıyordu. Sabah gün doğarken sokağa fırladı, sağa sola delice başvurdu, kendisine iş vermek istemeyen patronların, kumpanya müdürlerinin üstlerine atılmak, onları boğmak, kendisini açlıktan öldürmeye ahdeden bu heriflerin canını cehenneme göndermek istiyordu. Fakat her taraftan boş bir gaz tenekesi gibi sokağa fırlatıldı. Artık hamallık yapmak için de takati yoktu. Dilenmek istedi, beceremedi. Dermansızlıktan duvara dayanmış, önünden lastikli arabalarında karınları tok, yüzleri güleç akıp giden beylere deli gibi bakıyordu. Birden karşısına yine kahvedeki delikanlı çıktı. Bu sefer azarlayan tatlı bir sesle: "Bak" dedi, "Şimdi bütün ümidin karında. Eğer o bu akşam da gelmezse halin neye varacak? Eğer sen yalnız karınla çalışmanı birleştireceğine bütün arkadaşlarınla da birleşeydiniz o zaman işte başına böyle şeyler gelmezdi." Mehmet bu sefer delikanlının sözlerini çok haklı buluyordu, öyle ya şimdi nasıl kurtulmak için karısını bekliyordu. Çünkü karısı onun dert ortağı, iş ortağıydı, eğer arkadaşlarıyla da böyle birleşseydiler şimdi onlar da ona yardım ederlerdi. Delikanlıya yaklaşmak, bir şeyler söy-

lemek istedi, fakat öteki yine kayboldu. Mehmet yine beş parasız, başı tutmuş, ayakları çekmez bir halde, [.....] bir tulum gibi evinin kapısından içeri yuvarlanarak girdi. Karısı gelmemişti. Gözleri karardı, ayakları büküldü, odanın ortasına yıkılıverdi...

Mehmet sıçrar gibi yataktan fırladı. Gördüğü bu korkulu rüyayı büsbütün dağıtmak isteyerek gözlerini ağrıyıncaya kadar ovuşturdu. Gün yeni doğmuştu, hemen acele kalktı, giyindi, koşar gibi işinin başına gitti...

O gece yine hepsi kahvede toplanmışlardı, yine delikanlı "Birleşmek lazım birleşmek" diye bağırıyordu. Mehmet birdenbire oturduğu peykeden fırladı, delikanlıya yaklaşarak: "Haklısın arkadaş, yerden göğe kadar haklısın, birleşmek lazım, şimdiye kadar kör inadım için aksini söylüyordum." Sonra arkadaşlarına dönerek "Arkadaşlar birleşelim, işte ben birliğin ilk azası yazılıyorum!" diye haykırdı. Bütün ameleler peykelerden fırladılar. Kahve zelzele olmuş gibi sarsıldı. Hepsi birden "Birleşmek lazım birleşmek...

Yaşasın işçi birlikleri teşkilâtı, yaşasın birleşen işçiler!" diye bağırıştılar...

***

Şark'ın İsyanı

İnkılâp yazısı **Muharriri: Tufan**

Garp; menfaatten başka bir şey tanımayan bu ihtiras dünyası, kanlı elleriyle ihdas ettiği Harb-i Umumî neticesinde alt üst olan iktisadiyatını düzeltmek için ne konferanslar, ne içtimalar, ne kongreler akdetmedi ki, hepsinin de hedefi kapitalist ve emperyalist Avrupa'yı eski sisteminde yaşatmak, mazlum milletlerin isyan ve inkılâbını boğmak ve ezmekten başka bir mana ifade etmiş olsun!

Yıllardan beri fabrikalarının yemini, servet ve saltanatlarının membaını Şark'tan alan Garp haydutları dağ gibi vapurların kendilerine yığın yığın taşıdığı servet ve refah hazinelerini zayiden vikaye için ne fecaatler irtikâp etmediler ki, nihayet hepsi de Rus amele inkılâbının cihana saadetbahş selleri önünde tuz gibi erimiş gitmiş olmasın!

Hepsinden ayrı ayrı bahsedecek değiliz: Cenova Konferansı bunların hepsine tüy dikti. Nuru, irfanı; Şark'ı kul köle yapmak için jandarmalarını, polislerini, bin bir renkli askerlerini bile Şark'tan alan Garp, Şark mazlumlarına bugüne kadar ne sille, ne yumruk, ne tokat atmadı?

Bugün Şark'ı baştanbaşa kasıp kavuran sefalet, açlık, yoksulluk diyebiliriz ki hep bu tahakkümlerin neticesidir.

Deniz ortasında hiçbir servet ve sâmâna malik olmadan yaşarken muazzam bir Britanya devletinin temellerini kuran Şarklılardır!

Banker Fransa'ya kasalar dolusu altınlar kazandıran, muntazam ordular yaptıran Şarklılardır!

Alman haşmetine Çanakkale ve Galiçya'da mana verdiren, Vilhelm tacına çelenkler takan Şarklılardır.

Şark'ta bir menfez bulmak için İtalya Trablus'a çullandı.

Açgözlü bezirgânlarını doyurmak için Fransa Kilikya'ya sulandı..

Mebzul petrollerini kendi hesabına işletmek için İngiltere Bağdat ve Basra'ya yaslandı..

İşte bütün bu hakikatler herkesin bildiği şeyler iken hâlâ iliklerimizi emip hayatımıza her gün biraz daha kastetmek isteyen Garp'tan halâs beklemek delilik, hem de zır delilik değil de nedir?

Garb'ın Şark politikası Şark'ın ölümünden başka hiçbir netice vermemiştir, veremezdi de, çünkü işine gelmezdi.

Ondan medet ummak herhangi bir masumun kendini idama mahkûm eden bir mahkemeden af dilenmesine benzer ki sağlam bir kafa buna kahkahalarla güler.

Garplılar hırs ve menfaatle süsledikleri işret masalarına bizi davet ederlerse bilinmelidir ki bu davet bir lütuf değil, bir kardeşlik değil, gülgûn kâseler içinde Borjia zehri içirtmek içindir..

Nankör Garp göbeğimizden fırlayan güneşle nurlanmıştı; lakin o bizi karanlıkta bırakmak için ne melanetler, ne mefsedetler yaratmadı; ne kanlı oyunlar oynamadı? Bu barbarların yumruğu altında inleyen ülkelere bir göz gezdirin! Bakın! Görün! Oralarda hayat namına ne kalmış? Diyorlar ki, müstemlekelerde bir ecnebi bin yerli ile bir tutulurmuş...

Diyorlar ki bu memleketlerde otomobiller, tramvaylar altında kalan, açlıktan yokluktan inleyen, can veren mazlumların sefih mezbelelerin bir dakikalık kanlı kahramanı ecnebilerden farkı yokmuş!

İngilizler Britanya imparatorluğu içinde tatbik edemedikleri nizam ve kanunu İstanbul sokaklarında kamçı ve kırbaç darbeleri altında yaşatmak isterlerse; Fransızlar Cezayir, Fas, Tunus mazlumlarının sırtında yüklettikleri medenî eserlerden âmillerini uzaklaştırırlarsa; İtalya tırnaklarını mazlum Trablus'un yoksul ambarlarına sokmaya çalışırsa; İngiliz uşağı alçak Yunan burjuvazisi kimsesiz Anadolu'yu baştan başa şan namına talan etmek isterse, artık bu kahpe, namussuz, bu denî siyasetin ikiyüzlü dalaverelerine inanmak ve aldanmak kanayan yaramıza cam kırığı dökmek değil de nedir?

Yirminci asır (Sardanapal)ları artık bilsinler ki hakikatin yeni rumuzu budur:

Şark'ın.. Mazlum Şark'ın.. Yoksul Şark'ın isyanı!..

***

Biraz Latife:

Gülmeyelim mi?

Vaktiyle söylenmişti:

Hurafat ve batıl hep tahakkuk etti, canlandı,
Bizim illerde şimdi devler etrafı hep tuttu
İnanmazsan birazcık bak! Devair dopdolu hortlak:
Polis, jandarma, memur; hep birer vampir, birer cadı..

Kirli çamaşır yıkıyoruz diyenlere:
Tak takları sen sanma davul top da, sokakta
Kirli çamaşır yıkanıyor, kirli tokaçla
Yıpranmada her şey ve her şey yine kirli,
Çal, durma diye hep itişir, hem de tok açla..

Bir hapishanede alınmış bir resim altına yazılmıştır:
As karşına... de ve as, as da böbürlen
"İmha ederim" de, bütün etrafını korkut!
Korkma, o hayalindeki örnek senindir.
Hiç korkma! Kudur! Dişle, köpür, dönme, hep at tut..

Fikir muarız ve muhacimlerine:
Fikir ve zincir, zor, tahakküm, azim ve ruh
İşte bir levh; işte bir levh-i takaza-yı şuun..
Çarpışır ezdad bir gün böyle kalmaz; çünkü var..
Bizde fikr-i adl-i mutlak; sizde meyl-i cevr-i hûn.

Çağrılmadan gidenlere:
Ne var düğün mü? Ziyafet mi? Yoksa dernek mi?
Çağırdılar mı sizi? Nereye, söyleyin öyle?
Çağırsalar da sonu hep soğuk bir istiskal,
Gidersiniz.. Yine ama gelirsiniz böyle.

***

Vladimir İlyiç (Lenin)

Bir tetkik: **Muharriri: Maksim Gorki**

Zannediyorum ki kendisine yabancı bir takım rüyaları isnat etmek suretiyle Lenin'i bir masal kahramanı yapmıyorum. Ne yapalım ben beşeriyetin müstakbel saadetine, parlak ve asude hayatına ait bu muhteşem rüyayı hatırlamaksızın Lenin'i yâd edemiyorum. İnsan ne kadar büyük ise rüyası da o kadar cüretkâr olur. Lenin muasırım olan insanların hepsinden büyüktür. Vakıa mefkûresi -hayalperverlerin pek dar ve amelî bulacakları- siyasî mülahazalarla daha fazla meşgul ise de ben kaniim ki pek nadir olan boş zamanlarında o, âtinin ihtişamlı ufuklarında, benim tasavvurumdan pek uzak ve engin uçuyor.

Lenin'in bütün hayatını dolduran esas gaye insanların hepsinin müşterek bahtiyarlığıdır. O yiğit ve demir iradesiyle ilk temel taşını koyduğu asırların arkasındaki bu muazzam tekâmülün son haddini müşahede etmektedir.

Eğer mefkûrecilikten maddî manevî bütün kabiliyet ve kuvvetini bir fikrin hususlüne hasretmek manası anlaşılırsa o, kelimenin tam manasıyla bir mefkûrecidir ve mefkûresi saadet-i müşterekedir.

Hayat-ı hususiyesine gelince, kısaca tarif etmek için diyeyim ki eğer dinlerin doğduğu bir devirde gelseydi onu "aziz"ler sırasında sayarlardı.

Biliyorum bu sözlerim zenginleri kızdıracak, birçok yoldaşınızın dudaklarında tebessümler uyandıracak ve bizzat Lenin buna kahkahalarla gülecektir. Zamanının ibdâkâr ve inkılâpçı ruhlarından biri olan N. Çaykovski'nin (*) [13] "O öyle bir adamdır ki kutsî hiçbir şeyle alakası yoktur" dediği Lenin hakkında "aziz" kelimesini kullanmak hakikaten gülünç ve gariptir.

Aziz Lenin (!) ki İngiliz muhafazakâr fırkası reisi müteazım ve münevver Lord Churchill onu anarken "Dünyanın en gaddar ve menfur adamı" diyor.

Fakat muhterem Lord dini kutsiyetin zulüm ve gadre pek nadir yabancı olduğunu inkâr edemeyecektir. Abad-ı kenîsâiyenin mecalis-i diniye (Konsil) etrafındaki kanlı boğuşmaları, engizisyon mezalimi ve diğer din namına yapılan cinayetler ve vahşetler bunu pek açık ispat eder. Bundan başka eğer kutsiyet, halkın serbestliği ve menfaati uğruna korkmadan ve bir şahsî menfaat olmadan kendini feda etmek diye tarif ediliyorsa, hakiki kutsîler, azizler tarihin bütün devirlerinde kilise muhitinden ziyade halk arasından çıkmışlardır. Katı bir realist ve ince bir siyasî olan Lenin yavaş yavaş masal kahramanları sırasına geçiyor. Bu fena değil. Hint'in uzak bucaklarından, İngiliz memurlarının asırlık boyunduruğundan müşteki Hintliler karlı dağları aşarak, ıssız ormanların içinde kaybolmuş yaya yollarında canlarını tehlikeye atarak Kâbil'e koşuyorlar.

Oradaki Rus mümessiline soruyorlar:

- Bu Lenin kimdir?

Öte taraftan dünyanın öbür ucunda Norveç işçileri rast geldikleri herhangi bir Rus'a diyorlar ki:

- Lenin dünyaya gelen insanların en iyisidir.

Ben de diyorum ki bu fena değil. İnsanların büyük bir kısmı harekete geçmek için ilk önce inanmaları lazımdır. Şeytan kapitalistlerin kendilerini sefalet, içki, yıpranma ile süründürdükleri bir zamanda işçilerin düşünmeye ve anlamaya başlamalarını beklemek çok uzun sürecek!..

Şunu hatırlatmak lazımdır ki beşerî olan her şey gibi muhabbet de Lenin'e yabancı değildir. O sevmesini bilen bir adamdır. Vakıa bundan bahsetmek münasebetsiz ve biraz da gülünç gibi gelir. Fakat bütün dünyanın zenginleri o kadar ürkmüş, bilhassa Lord Churchill gözlerini Şark'a çevirerek o kadar kızgın bir halde ki bu derece-i öfkenin sıhhatine tesir edeceğinden endişe ediyorum. Kendilerine acıdığım için Bolşeviklik reisinin diğer dostlarını olduğu gibi, bu korkan, öfkeden ateş püskürenleri de biraz teskin etmeyi vazife telakki ediyorum.

Bazen Lenin insanların iyi hasletlerini kendi faideleri için ve maksadın zararına tefsir eder ve bunda ifrat yaptığı zannolunur. Fakat hemen daima böyle gayri müsait

[13] Meşhur Rus bestekârı.

takdir ve tahminleri -ki bazen esassız görünür- henüz işlerinin neticelerini görmeden haklarında hüküm verdiği şahısların harekâtıyla hiç yanılmadan teyit eder. Demek ya Lenin insanların hatalarını meziyetlerinden daha iyi fark ediyor yahut dünyada iyilerden çok kötü vardır.

Bu katı yürekli siyasîde bazen bir kadın şefkatinin şuleleri görülür ve ben kaniiim ki her ne kadar gizlese de tedhiş siyaseti, (terör) ona tahammül edilmez ıstıraplara mal oluyor. Tarihin bir cilvesiyle insanların bir kısmını kurtarmak için diğer kısmını öldürmek gibi zalim bir tezada mahkûm olan adamlar ruhlarının derinliklerine kadar müellim olmasınlar: Bu doğru ve şayan-ı kabul değildir. Ben birçok gözler tanırım ki bu kavurucu elem her zaman için hayatlarının bütün imtidadınca bakışlarında elim inikaslar yapacaktır. Adam öldürmek ruhumda daima bir nefret uyandırır. Fakat bunları mahkûm etmeye vicdanım müsaade etmiyor. Çünkü bunlar kendileri de tarihin birer kurbanıdır.

Görüyorum ki Lenin'den bahsederken insan arzusuna rağmen herşeyden bahsetmek ıztırarında kalıyor. Şüphesiz başka türlü olmasının da imkânı yoktur, çünkü bahsolunan adam her şeyin fevkinde ve merkezinde bulunuyor.

Lenin hakkında söylenenlerden daha çok şeyler pek tabii söylenebilir. Fakat onun tefahürden tamamıyla arî olan tevazuunu sınıyor [?] ve düşünüyorum ki bu söylediğim pek az şeyi bile o fazla mübalağalı ve gülünç bulmakta kusur etmeyecektir. Ziyanı yok. Gülsün! Çünkü gülmesini pek iyi bilir, lakin ben o ümitteyim ki pek çok adamlar bu satırları istifade ile okuyacaklardır.

Bu satırlar öyle bir zata tahsis ediliyor ki: O, ahalisinin büyük bir ekseriyeti yalnız karınları tok birer zengin olmak isteyen, başka bir şey düşünmeyen köylülerden ibaret bir memlekette içtimaî inkılâba başlamak babayiğitliğini göstermiştir. Bu cüret ve cesaret belki pek çok adamlara bir delilik gibi gelir; ben inkılâp ruhunu uyandırmak ve yapmaktan ibaret olan vazifeme babayiğitlerin deliliklerini terennüm ederek başladım.

"Bir zamanlar Rusya için duyduğum pek tabii bir acı bu deliliği bana bir cinayet olmak üzere telakki ettirdi. Lakin Rus kavmini hamûl ve sabûr ıstıraba boyun eğmeye kabiliyetli gördüğüm bugün yiğit ve gözü yılmaz insanların mukaddes deliliğini yeniden terennüm ediyorum.

Vladimir Lenin bunların başı ve en delisidir!"

Terkad, 12 Mayıs 1922

***

Yollar, Yolsuzluklar!

Bize Dair **Muharriri: Kasapoğlu**

Anadolu'da yol mu var? Yolsuzluk mu var? İşte bir sual ki buna cevap verebilmek için uzun düşünmeye, tarih sahifeleri karıştırmaya zannederim ki hiç lüzum yoktur.

Evet, Anadolu'da yol namı verebilecek bir şey yoktur. Yalnız (nisyan izleri) unvanına layık bir takım toprak şeritçikleri vardır.

İyi bir çiftlik nazırı biraz düşünmesini, menfaatini bilir bir çiftlik sahibi, herhalde arazisi dâhilinde nakliyatın kolaylıkla yapılabilmesi çaresini düşünür, tarlalarının yollarını seneden seneye olsun biraz düzeltir ve bu suretle işinde kullandığı insanların ve hayvanların fazla zahmet ve yorgunluktan kurtulmalarına himmet eder.

Hâlbuki Anadolu'da hükümet yapmış olanlar; varlıklarını, saltanatlarını, şereflerini, kahramanlıklarını Anadolu'ya, Anadolu'nun mazlum ve mütehammil halkına ebediyen medyun bulunanlar, bu topraklar üzerindeki hükümetlerini bir çiftlik sahip ve nazırı zihniyetine olsun yaklaştıramamışlardır. Binlerce meselelerden birisi ve belki de en mühimi yollar ve yolsuzluklardır.

İşittiğimize göre Garp'ta yol deyince hatırlara payitahtları şehirlere, şehirleri kasabalara, kasabaları köylere, şatolara, çiftliklere, istasyonlara ve iskelelere bağlayan ve daimî nezaret ve tamirle üzerinde bir avuç su birikemeyen ve memleketin en mühim hayat ve iktisadiyat damarları denilen geniş, tozsuz ve çamursuz şoseler gelirmiş ve hakikaten de böyle imiş..

Şosenin ne demek olduğunu biz de biliriz. Fakat bizim bildiğimiz ve gördüğümüz şoseler; çok yerleri köylülerimizin kağnı izlerinden hâsıl olmuş, fikr-i taakubdan mahrum ve binaberin idare-i maslahat denilen bir nev' müzmin idare veremiyle malul halsizlikten, cansızlıktan doğmuş bir fikirle toprakların bir yerden bir yere çekilmesi ve biraz düzeltilmesiyle kalmış ve uzunlukları nispetinde ömr-i beşerden kudretler tarh eden yerlerdir.

Bu yerler zaman ve mevsim itibariyle kendilerinden en ziyade ve en evvel istifade etmek hak ve zaruretinde bulunan köylülerimizi ve onların cılız vasıtalarını çamur deryasında bırakır ve ekseren boğar.

Sade bu kadar mı ya?.. Millî iştirakin vücuda getirdiği varlıklar, büyük müdafaa ve harp vasıtaları da bu idare-i maslahat mikroplarının her dem kaynak ve oynak vasatında boğulur, mahvolur. Boğulmasa, mahvolmasa bile zamanında lüzumu olan yerlere götürülemediğinden tasvir edilemeyecek ve mana kazanamayacak yığınlar halinde kalır.

Bu niçin böyle olmuştu? Bunu sormayınız. Eski efendiler veya hâdimler (!) pek haklı olarak böyle istemişlerdi. Zira onlar min-tarafillah bu millete efendi veya hâdimler (!) olmuşlardı. Demek ki nefs-i nefisleri her türlü ayıplardan münezzeh ve mukaddesti. 324 senesine kadar tarihin gösterebildiği sebep bundan ibaretti. Çünkü mezkûr hikâyename (!) başka sebepler kaydetmekte mazur idi. Hem siz de sebepler aramayınız. Bu böyledir.

Böyle demekle bir müsadere, ale'l-matlûb bir mugalata ımı yapmış oluyoruz? Hayır, hakikat-i hal bu merkezdedir. Maalıaza hatırlara gelen şeylerden biz de bahsedebiliriz yalnız bir mukaddemecik yapmamıza müsaade olunmalıdır.

Şayet kutsiyetlerinden bahsettiğimiz devletlilerin kabahatleri yoksa, devletli kırıntılarının, müteahhitlerin ve dolayısıyla efendilerinin fazâhatlarını sayıp dökmek lazım gelir. Acaba müsadere, ale'l-matlûb yapıyorsunuz demekle öğrenmek istediğiniz hakikat bu mudur?

Evet, yollar meselesi ikiye ayrıldığı, turûk-ı umumiye namını alan yolların inşa ve ıslahı devletçe deruhte edildiği ve turûk-ı hususiye denilen herhangi vilayet ve liva yollarının inşa ve ıslahları muhasebe-i hususiyelere verildiği zamana kadar memleketin velinimetleri yahut nankör hâdimleri yol işlerini kendi beslemelerine, gizli kontoratolarla bağlandıkları ve binaberin boyun eğdikleri müteahhitlerine verirlerdi...

Bir sürü teşrifat ve merasim: Münakasa resmi, ihale resmi, vaz-ı esas resmi, kabul-i muvakkat resmi, teslim ve tesellüm resmi, yani kabul-ı nihaî...

Kabul-i muvakkattan garaz, galiba yapılan yolun bütün girdi ve çıktılarını inceden inceye tetkik ve şayet fennî veya ilzamî bir hata irtikâb edilmişse tashih ettirilmesi maksadına matuf idi. Fakat bu gibi haller irtikâb edenlerce irtikâbla yoluna konur (saye-i bilmem ne vaye)... de bitirilirdi... Siz aynı yoldan geçirdiğiniz ve tesviye-i turabiye halinde bırakılmış ve şurada burada taşları yığılmış kilometrelerce mesafeler görürdünüz. Hakk-ı tenkide malik değildiniz zira etiket yapıştırılmış ve bermutat (saye vaye) ilan olunmuştu.

Nihayet ilan olunduğu dakikadan itibaren lanetlerimiz geçtiği için manasını bir türlü anlayamadığımız (Meşrutiyet-i meşrua) ilan olundu. Zaten (ilan olundu) tabiri de bize birçok şeyler anlatmaya kâfidir. İlk neşe ile her şey gibi yolları da unutmuştuk. Maahaza unutkanlığımızın belli başlı sebepleri isyanlar ve ilk harpler idi. Balkan Harbi'nden sonra Paris'te toplanan Garp (adem-i merkeziyet - lâ-merkeziye)cileri, hükümetin bir idare-i vilayat kanunu yapmasını ve bunda millet için, ezcümle Araplar için bir takım haklar tanımasını istediler. Vakit geçirmek caiz değildi. (İdare-i maslahat!) için bir kanun yapıldı, öyle bir kanun ki cemaati, milleti vekil; hükümeti, hükümet mümessillerini haiz-i hak ve salâhiyet tanımıştı.

Fakat kanun hususiyetini muhafaza edemez, hususî olamazdı. Bunun tamimi lazımdı. (Meşrutiyet-i meşrua!)nın icabatı böyle idi. Bu kanun mucibince memleketin her tarafında (mecalis-i umumiye) toplanacaktı. Vilayetler, müstakil livalar bütçelerini yapacaklar, şahsiyet-i maneviyelerini levazım-ı medeniye ile teçhiz edeceklerdi. Kısmen çok mühim varidat membaları gösterildi. Hadi bakalım(!) denildi.

Bermutad her tarafta hummalı bir faaliyet baş gösterdi. Millet benliğine, kesesine sahip tanımış olduğundan müsabaka yapacak ve vatan bir nev' cennet bahçesi olacak (!), mektepler (!), dârü's-sınaalar (!), numune çiftlikleri (!), iskeleler (!), yollar (!), köprüler (!), rıhtımlar (!) ve enhârdan ıska ve tenvirat-ı elektrikiye şeklinde istifadeler!.. Neler de neler!

Netice: Netice ne olacaktı? Bütün bu işler para ile görülmeyecek mi idi? Lakin düşününüz ki mecalis-i umumiyede sessiz ve haksız yere makam-ı riyasette bulunanlar her mebhasta bir reye malik olmakla beraber resen de icra ve nedm-i icra salâhiyetine maliktirler.. Hâlâ da makam-ı riyaset ve icra, idareten ve dirayeten herhangi bir kararı yirmi gün başı açık bırakır ve isterse itirazla ta'lil eder. Daha sonra aynı makam emval-i umumiyenin yüzde seksenini tahsil ettirmekle mükellef olduğundan muhasebe-i hususiye işleri üvey evlat vaz ve tavrındadır. Maahaza idare-i hususiyeye ait emvalin tahsilâtına maliye tahsildarlarının bakması mecburidir. Hususî tahsildarlık ihdası tecrübesi ise esasen hal-i iflasta can çekişen idare-i hususiyelerin ilan-ı iflas

etmelerini tacil ettiğinden bundan sarf-ı nazar edilmiş ve hatta ettirilmiştir. İşte tekâmüle tâbi olan meşrutiyet idaresinin aksi tekâmülü...

Ortada ne var? Sekiz dokuz senelik mecalis-i umumiye teşkilâtının verdiği neticeler, yaptığı işler nedir? Mektep yok, muallim yok, maarif sistemleri ve idareleri bozuk... Nerede iska? Nerede elektrik tenviratı? Nerede tesis işleri? Nerede ziraat işlerine verilmiş veche?

Tedrisat-ı iptidaiye vergisi bütün vergilerin fevkindeki yekûnuyla milletin başına, bilhassa köylüye püsküllü bela olmuştur. Hele yol parası... Hani yeniden yapılmış yol? Vazgeçtik.. Hani tamir edilmiş yollar?.. Bütçeleri tetkik ediniz çeşitli müfredata maliktirler.

Müsakkafattan ferağ ve intikal harçlarından, ağnamdan, aşardan, falan hissesinden, filan membadan tarik mükellefiyetinden, komşulardan, maarif salgınından ve nihayet küsurat-ı munzammanın falan hadde iblağından hâsıl olan ve hakikatte esbabı izah edildiği veçhile hayalî membalardan husule gelen yekûnların vücuda getirebildiği işlerin neler olduğunu işte saydık döktük..

Bu böyle iken ekseriya da tedrisat-ı iptidaiye vergisinin hadd-i makule iblağ edilememesinden "bilmem ne meselesinin tarik-i kanunîye irca olunamamasından ve nihayet şekl-i tertib ve tanzimi yüzünden bütçeniz feshedilerek iade olunmakla..." denilir.

İşte Meşrutiyet-i meşruanın 29'dan beri bizde tatbik edilegelen müfid ana hatları...

İşte (lâ-merkeziyecilere) gösterilen lütfun bütün Anadolu'ya teşmili dakikasından beri vilayat kanununun elde edilen nefis neticeleri..

Artık uzun boylu tefsirata ihtiyaç göstermeyen bu bariz hakikatler bizi neticeten şu taakkul üzerinde tevakkuf ettiriyor: "Veriniz! Yalnız beni dinleyiniz! Emrime itaat ediniz! Fakat fakat alt tarafına karışmayınız!" değil mi?

***

Gaddar Pençe

İnkılâp Yazısı

Erbâb-ı mesai çalışıyor. Didikleniyor. Mahvoluyor... Sa'yinin semeresini göremekten mütevellit amîk bir yeis ve kederle inleye inleye mezalimhaneden kaybolup gidiyor. Arkaya yoksul bir kulübe, aç, çıplak, bedbaht yavrular, hicranzede, yıpranmış bir aile terk ediyor.

Çalışkan, girişken, azimkâr işçi, fakat nasibi yokluk... Boyda nadide halılarla tefriş edilmiş bir kâşane... Cevizden mamul kıymetli karyolalar, kuş tüyünden imal olunmuş yataklar... Giran-baha yorganlar... Nefis yemekler, piyanolar, çalgılar, rakılar...

Süslenmekten, tuvalet yapmaktan başka meşguliyeti olmayan tufeyli hanımlar.. Cariyeler, oğlanlar... Uşaklar, her şey mebzul, envaı mer'îü'l-icra...

Saltanat arabaları, otomobilleri sefalethaneleri mağrurane çiğneyip geçerken, mazlum ve mahkûm halk iki büklüm arz-ı inkıyâda mecbur olur..

Ötede; unvansız, hayatsız, kadid olmuş yatan ve mütevekkil bir sürü insan aç, sefil inler...

Bugünkü heyet-i ictimaiyenin köhne, yıpranmış kanunları birisinin gayrimeşru para iddihar etmesine ve emekçinin sa'yini gasp eylemesine müsaade ederken, ötekini de hayvanlığa layık görerek kahhar yumruklarıyla, kanlı tırnaklarıyla ezmiş, bitirmiş...

Birisi hayvan sürüsü gibi çalışacak, uğraşacak, didinecek, koşacak; ötekisi rahat, âsûde imrâr-ı hayat edecek... Öyle bir kanun ki teşrih edildikçe tüyleri ürpertecek şekilde: Kanlı, hicranlı, feci sahifeler arz ediyor.

İşte şu şekle nazaran emekçi çalıştıkça sefalete, sermayedar çalıştıkça saadete erişiyor. Emekçi daima esir, sermayedar ilelebet hür.

Bu eskimiş dünyada mesudiyeti temin eden en mühim âmil sermaye oluyor. Hâlbuki bugünkü şekl-i içtimaîye nazaran sermaye: "Bedeli tesviye edilmemiş amellerden teşekkül eden gayrimeşru bir servettir."

Bir tetkik:

Müzeyyen yazıhanesinin kadife koltuklarına gömülen sermayedarlar, emekçinin alın teri dökerek ihzar ettiği buğdayını, tiftiğini, yağını; umumî bir tabirle sa'yi ve amelini alırlar. Bu aldıkları mevaddı "piyasa" denilen hırsızlar meydanına çıkarırlar. Keyif ve arzularına göre satarlar. İki büklüm inleyen emekçiye sırıtarak beş on kuruş verirler. Sonra mağazalarındaki basmayı, fesi, çarığı, kibriti, gazı, yüzde yüz kazanmak suretiyle emekçiye satarlar ki ellerine verdikleri beş on kuruşu bu sefer ıma'a-faiz geri alırlar. Emekçi yine aç, sefil ve borçlu sürüklenir gider.

Bu öyle kahhar bir oyun ki...

İşte bu esbaba binaen sermaye: "Bedeli tesviye edilmemiş amellerden teşekkül eder" esasını kabul ediyoruz ve bu esası kabul ettikten sonra sermayedarana hırsız, bu hırsızlara şeref, şan, mevki, unvan veren saltanatçılara da zalim diyoruz.

Bütün bu feci ahvale sebebiyet veren sermayedarlar, saltanatçılar ve onları lâyüs'el kılan kavanin-i gayri tabiiyedir.

Cihan inkılâbı bütün bu haksızlıkları izale ederek mecra-yı iktisadîde müsavat, hayat-ı umumiyede iştirak esasını temin edecektir.

Dünya iktisadiyatında felaketler, yoksulluklar ihzar eden sermayedaranın mahv ve inkırazı başladı. Bu harekât-ı meşruayı tesri etmek her emekçiye farzdır. Şimdi yapılacak iş, vazife-i müterettibeyi hakkıyla ifa etmek ve...

Netice:

Sermayedarlık, saltanatçılık cemiyet-i beşeriye için bir afet, bir beliyedir. İnsanların sinesinde gizlenmiş hain cani bir mikroptur. Bunları koparıp bilâ-rahmı ü şefkat atmak zamanı gelmiştir...

Cihan inkılâbının küşat edeceği "yeni âlem" dünyası; inkılâb-ı iktisadîde "vasıta-ı istihsaliye, sa'y ü amel ve bilcümle âlât ve edavatta lâyenkati bir surette iştirak" esasını kabul ediyor ki emekçi ancak bu suretle halâs bulabilecektir.

İnsanlarda en büyük kuvvet: Kuvvet-i hak, kuvvet-i adldir. Hak ve adaletin kendilerinde olmadığını anlayan sermayedaran ve saltanatçılar kendi kendilerine sukut edecekleri gibi, hak ve adaletin saye-i mübecceline iltica eden mazlum dünya emekçileri de hiç şüphesiz yükselecek, mertebe-i insaniyeye ihraz edecektir.

Çünkü: Mazlumların hakkı zalimlerde kalmaz!..

***

Fecaat Devirleri

Yeni Âlem'den **Muharriri: B. L.**

Vahşet, esaret, memlûkiyet, ecirlik:

Mazlum beşer şimdiye kadar pek acı safahat-ı hayat geçirmiştir. Biz bu safahat-ı hayatiyenin esbâb-ı hudûsunu; insaniyetin tâbi bulunduğu şerait-i hayatiyede, ihtiyacat-ı muhtelifede arayacağız.

İlk insanların hayatı hayvanlardan pek az farklıdır. Hiçbir teşkilâtları yoktur, herkes kendisi için çalışır. Teşkilâta hiç lüzum görememişler, çünkü ihtiyaç hissetmemişlerdir.

Hiss-i ihtiyacın pek zayıf olarak câri olduğu bu devirde yaşamak ve cemiyet kurmak fikri bittabi mevcut olamazdı. Çünkü cemiyetleri hiss-i ihtiyac ve hiss-i idrak doğurur.

İlk insanlar sık sık tebdil-i mekân ederler, münferit yaşarlardı. Onları bir yere bağlayacak mühim bir sebep yoktu. Hayatları pek serseri olarak geçerdi.

İşte vahşet devri budur.

Devr-i esaret:

Vahşet devrini yaşayanlar arasında yavaş yavaş uzlaşma ve anlaşmanın en esaslı vasıtası olan lisan teessüs etti.

Edvar-ı kadimeye mahsus devasa hayvanlara karşı temin-i müdafaa-i nefs için birleşme ihtiyacı doğdu. İşte bu ihtiyaç saikasıyla bir nev' şirketler meydana gelmeye ve bunun üzerine taşlar yontulmaya, istenilen şekil ve kalıplara sokulmaya, daha sonra cilalanmaya başlanıldı. Yavaş yavaş taşlardan âlât, edevat imal olundu. Avcılık usulleri ilerledi.

Zekâ-yı beşer faaliyete geldi. İdrake başladı. İhtiyaç ilerledikçe av derilerinden esvap yapıldı.

Hayvanatın bir takımını elde bulundurmak için kendilerine bend ettiler. Alıştırdılar. Her insan kümesinin önünde bir sürü hayvan bulunurdu. Bundan sonra usul-i ziraat sebebiyle kulübeler inşa edildi. İnsanlar keşfiyat ve ihtirâât zevkiyle güldü. Zavallılar.. Zannettiler ki mesut oldular.

Fakat açılan devir.. "Devr-i esaret" idi. Kavîler zayıfları râm edip çalıştırmaya başladılar. Toprağa vaz-ı yed ettiler.

Çalışmadan yaşamak, halkı esir gibi kullanmak kavîlere iyi geldi. Mesai erbabı, mütevekkil, nâlân, kavîlerin zebunu oldu.

Ziraat bu hale gelince ticaret fikri uyandı. Zayıf halkı kendilerine râm edenler "efendi" unvanı takındı. Mezalim, ceberrutî çoğalmaya başladı..

Memlûkiyet devri:

Esaret devrinin hazırladığı tagallüp kesb-i vüs'at edince memlûkiyet meydana geldi. Halk esaret devrinden memlûkiyete irtika etti. Esnaf-ı muhtelife hayatı revaç buldu.

Silâh ve âlât ve edevat-ı ziraiyenin -makine olmadığından- elden çıkması lazım geliyordu. Bittabi bu ihtiyacatın temini için birçok insanların ayrı ayrı birer şube-i sanatla iştigal etmeleri lüzumu anlaşıldı. Böylelikle çalışmaya başlayan insanlar bir zaman geldi ki ihtiyaçlarını tatmin için yeni yeni keşfiyata koyuldular. Bu keşfiyattan sonra hürriyet-i mesai küşat olundu. Her türlü teşebbüs kapıları açıldı.

Ecirlik devri:

Cehennemî ihtilâllerin göbeğinden doğan mutavassıtîn -tufeyli yaşayan sermayedar tabaka ki bunlar başkalarının sa'yi ile gayrimeşru servet iddihar edenlerdir- türedi, birçok insanları kendi namlarına çalıştırmaya başladılar: Gayrimeşru servetler toplanınca işler de büyüdü. İşler büyüyünce "ecirlik" devrinin felaket ve hicranı baş gösterdi

Büyük sermayeler beş on serserinin elinde toplandı. Sonra bu sermayedar mahluklar herkese ait olan toprak üzerinde hâkimiyetlerini ilan ve hakk-ı hayat kesbettiler. Kendileri için çalışan insanlara acımadılar, onları hayvan sürüsü gibi sürüklemeye koyuldular.

Bugün bütün dünya emekçileri beş on serseri sermayedarın hırslarını tatmin etmekle meşgul...

Ruhî ve tarihî tetkikat:

İnsanların safahat-ı hayatiyeleri bir takım devirlere ayrılmış ve her devir müddetini ikmal ettikten sonra nâbud olup gitmiştir. Devirlerin nihayete ermesi ancak hiss-i idrakin galebesiyle kabil olabilmiştir.

Hiç şüphesiz bu galebeyi tekemmülât ihzar ediyor. Mesela: Sanayi-i evveliyenin zuhuru esareti tevlit ettiği gibi medeniyet (!) dünyanın bugünkü sanayi-i mütekemmilesi ve sermayenin ihdas ettirdiği idare-i zalimanesi bittabi "yeni âlem" devrini küşat edecektir.

Nasıl ki on sekizinci asır inkılâbı Fransa'da olduğu gibi Avrupa'nın diğer yerlerinde de mutavassıtînin az çok halâs ve aman bulmasını temin edebilmiştir, yirminci asrın muazzam cihan inkılâbı ergin ve bezgin emekçiyi kurtaracaktır. Büyük ve hakiki insanlar mazlum dünya halkına sesleniyor:

"Bütün dünya emekçileri birleşiniz! Hiç tereddüt etmeyiniz! Zincirlerinizden başka kaybedecek neniz var! Kazanabileceğiniz ise bütün bir cihan..."

Cihan inkılâbını durdurmak hiçbir kuvvetin kârı değildir. Çünkü dünya değişmek ihtiyacını duymuş bulunuyor..

Cihan inkılâbına karşı "kapitalist" ve "emperyalist"lerin muhalefetlerini pek tabii görmek lazım...

Vaktiyle "esaret" devrini ihdas edenler, ecirlik devrini küşat edenlere karşı ne hisle mütehassis olmuşlarsa, sermayedar "burjuva" sınıfı da muazzam emekçi inkılâbına mani olmak için her türlü vesaite müracaat edeceklerdir.

Lakin şurası muhakkaktır ki muazzam ve mukaddes inkılâbın insanî şuââtı karşısında kara, zehrnâk ve kâbusî vasıtalar daima ölgündür.

Bundan sonra mütehakkim, serseri, saltanatçı, sermayedar olanların hisselerine sernigûn olmuş bir tahtın hükümdar-ı makhuru gibi hüsranlarına bol bol ağlamak düşer o kadar...

***

Kırım Açlarını Unutmayın.
Bu Yardım Fırsatı Bir Daha Ele Geçmez!

Açık muhabere:

Darülfünun Talebe Birliği Reisine: Mektubunuzu aldık. Birliğinizin muvaffakiyetini tebrik eyleriz. Mecmuamız muntazaman gönderilecektir.

Haydarpaşa Tıp Fakültesi'nden *** arkadaşa: Mektubunuzu aldık. Badema mecmuamızı muntazaman alacaksınız.

***

"Yeni Hayat"
Şiir Müsabakası

Muhtelif tahrir parçaları üzerinde çalışmak esasını kendisine şiar ittihaz etmiş olan mecmuamız, memleketimizin cihan inkılâbı muvacehesinde pek mühim bir noksanını nazar-ı itibara alarak bu haftadan itibaren on beş gün müddetle bir şiir müsabakası tertibine karar vermiştir.

Şerait

1- Uzun ve muğlâk olmamak

2- Mevzuunu cihan inkılâbından almak

3- Aruz vezni istimal edilmemek

4- Vakt-i muayyeninde idaremiz namına irsal edilmek.

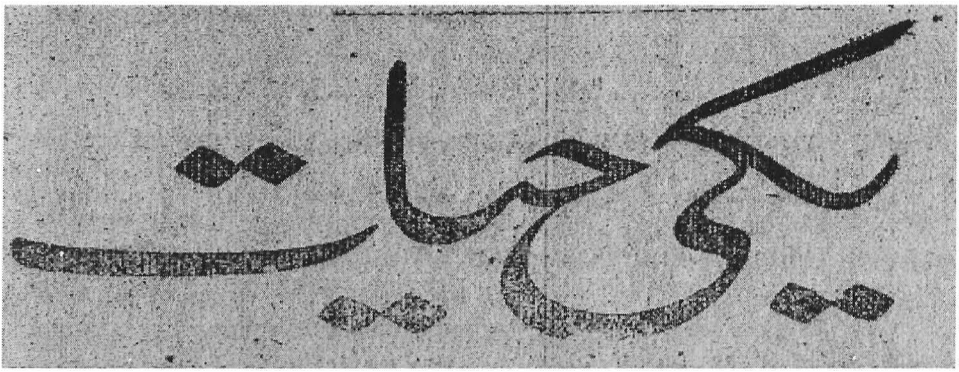
Bir heyet tarafından tercih ve intihap edilecek olan (1 - 2 - 3)üncü derecelere birer amele hediyesi takdim olunacaktır.

***

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Resimli Mecmua

Yıl 1, Sayı 14

İdarehane: Ankara, İkaz Matbaası Hususî Daire

İştirak Şartları: Yıllığı: 450, Altı Aylığı: 250, Tanesi 10 kuruştur

Geçmiş Nüshalar 20 kuruştur

Cumartesi 24 Haziran [1338/1922]

[Haftada Bir Çıkar]

Sahib ve Müdîri: A. Nazım

Mündericât

1. Beşeriyete!... / Şiir / Turgut
2. His ve Düşünce / Anadolu'ya Dair / Nizamettin Nazif
3. Neye Muhtacız / Bize Dair / Kasapoğlu
4. Bekle Ey Yorgun Kalp / Fantezi / Kızıl Ateş
5. Bizde Siyasî İşçi Birlikleri / Amele Yazısı / İşçi
6. Aldanıyorlar! / İstismarcılara Karşı / Tufan
7. Şark Birliği / İnkılâp Makalesi
8. İngiltere Ne İstiyor / (Rote Fahne) Gazetesinden İktibas
9. Amele ve İşçilerimizi İrşat için / AmeleYazısı / Saraçoğlu

Ankara İkaz Matbaası
1922-1338

Beşeriyete!..

Turgut

Silifke, 20 Mayıs 338

Düşünüyorum: Bu ahval-i âlem ne olacak?
Düşündükçe korkuyorum. Her taraf kan dolacak..

***

Düşünüyorum: Her gün ezilen, hem ölenleri;
Düşünüyorum: Her gün yüzlerce yanan evleri..
Düşünüyorum: Kimsesizleri, ah öksüzleri,
Düşünüyorum: Düşen kolsuzları, gözsüzleri.
Görüyorum: Her bucak top, bomba, ateşle dolu!
Düşünüyorum: Kimlerdir açan bu kanlı yolu?
Çıldırıyorum: Yükselen beşeri düşünürken:
Düşünüyorum: Yok mu insanlarda kandan ürken?

***

Haykırıyorum: Utan ey pençesi kanlı beşer!..
Lekelendi (tarih)in. Bunca zulüm artık yeter!
O tarih-i medeniyet ki baştan başa hep kan.
Kâfi değil mi ey hunhar? Yakılan bu kadar can.
Tufanlara, volkanlara, sarsarlara da rahmet
Okuttun! Behey katil-i kitle! Sana yüz bin lanet!...

***

Anadolu

Nasıl Yaşıyor?..

His ve Düşünce:

Anadolu'yu gezenler keselerinin vüsati derecesinde tehalüf eden bir his ve düşünce farkı içinde çırpınıp dururlar. Yaylı arabaların bu yollarda kıymet kazanan (konfor)u içinde yan gelip yaslananlar, doldurdukça doldurulmak isteyen midelerini;

soğuk tavuklar, çerezler, şunlar bunlar, bilmem neler tıkına tıkına bastırarak yollananlar; öteden beri yaygaralarla yokluğu varlık gösterenlerin düşüncelerine hak verirler ve derler ki:

- Ne rustaî bir memleket..

Biraz züppeleri her fırsattan bilistifade (ne egzotik jest "!")lerle vira dırdırlanırlar:

- İsviçre mi dediniz? Kastamonu, Bolu ormanlarını görmediniz mi?

Davos'u mu methediyorsunuz? Öyle ise Diverek ve Safranbolu civarını hiç tanımıyorsunuz..

(Turist) misiniz? Alpler'de ne işiniz var azizim? İşte Ararat, Erciyes.. bunları geziniz.

Manzara mı istiyorsunuz? Tabiatın güzelliklerini mi arıyorsunuz! İhtiyar Fırat'ın genç ve hırçın dalgalarını [.....]'dan seyrediniz.

Deve boynundan Harput ovasına bakınız...

İlkbahar, dünyanın hiçbir tarafında bundan daha parlak bir tablo yaratamaz..

Ve emin olunuz Monşer (!) Tabiatın (palet)i renklerini bu kaynaktan dilenir.

Hele Abdülvahap Gazi sırtından Yazıhan ovasına bir bakabilseniz, şehirlerin çıplak sokaklarında geçen yazlarınıza lanetler edersiniz!

Ne efsanevî bir bedîa azizim:

Sanki gümüş kurdelelerle çerçevelenmiş bir zümrüt tarlası.

Ya Fırat'ın, Dicle'nin gurupları..

Nazarlarınız pembeliklerin yıkandığı bu tarihî sularda, kâh bir (Mihran), bir (Asurbanipal), kâh parlak zırhlarıyla vustaî bir ordu canlanmasına muntazır dolaşır. Ve daimî güzellikler, zevkler içinde çalkanır.. Durur.

Mehtap mı dediniz?

O ne Boğaziçi'nde ne de Nippon diyarındadır. Onu bütün şiiriyetiyle Gölcük gölünde yıkanırken görebilirseniz kendinizi mesut addediniz!

Ve sonra görseniz azizim, bu şiir ülkesinde ne kadar bahtiyar bir halk, ne kadar neşeli bir beşer kitlesi var!

Hepsinin simalarından saadet ve zevk taşıyor.. Zannedersiniz ki bu server seylâbesi sizi de sarıyor, sizi de boğuyor.. Dar bir muhitin muzîk havasıyla darlaşan ciğerleriniz oralarda o kadar geniş şehiklerle şişiyor ki, damarlarınızdaki kanın ser'î ve cevval cereyanını, ruhunuzdaki kâbusun ânî zevalini derhal hissediyorsunuz..

Filan.. Falan...

Zehirli Diş!

Keşke böyle olaydı! Keşke kör olası gözlerim, o soğuk hakikatlerle karşılaşmayaydı da ben de şimdi aynı teraneyi tutturup gidebilseydim..

Ve keşke, elim kırılaydı da bütün bu parlak rüyalara bir hakikat yumruğu savurmak mecburiyetinde kalmayaydı..

Fakat ne çare? Artık hepsi saçma.. Birkaç aylık yakın bir mazi bizim ellerimize nasır bağlattı. Artık onlar kremlerle yumuşayamaz. Gözlerimizi analarından fırlattı. Yazıklar olsun ki eski gözlüğümüz, eski objektifimiz burnumuzdan fırladı.. Gitti.

Dilimiz taşlaşmış ekmek parçalarını yalaya yalaya sivrildi, uzadı, keskinleşti ve tıpkı bir yılan dili gibi ıslık çalmaktan, kulakları tahriş etmekten başka bir işe yaramıyor.

Ne yapalım? Biz mi istedik; müessir biz miyiz? Pek şüphesiz ki hayır..

Tabiî muhit, manevî muhit; dost, düşman; zî-ruh, câmid; her şey, her şey bizi kendisine isyana teşvik ediyor.

Ruhumuzda teksif ettikleri zehir bizde tıpkı bir yılan gibi ısırmak ihtiyacı doğuruyor. Bize: Mutlaka suratıma tükür! Hayır, hayır kus diye haykıranlar var. Onlara tükürmek, kusmak değil, temenni ve niyaz etmek istiyoruz. Lakin ne çare? Benliğimizin, şahsî varlığımızın bu eski hazineleri bugün maalesef tükenmiş, kurumuş.

Bizde artık temenni edebilecek, niyaz edebilecek bir mevcudiyet yaşamıyor..

Bizde ancak ısırabilen bir kabiliyet var. Fakat efsûs, ki; dişlerimiz de o zehr-âlud torbacıktan gizli gizli hisseyâb olmuştur.

O istiyor..

Sorarım; niçin gözlerimiz önünde birçok facialarn oynanmasına hâlâ göz yummaklığımız isteniliyor?

Kırık sabanlar üzerinde sırıtan yaldızlı kasaları görmeyelim mi?

Viran köyler üzerinde yükselen kâşanelere savurmak istediğimiz bomba, hakir görülenlerin, infilak etmek isteyen enîn ü matemi değil mi?

Dul (eksik etek)ler, öksüz yavru Mehmetçikler, omzunda asırlardan beri sağır ve hissiz yaşayan sırma sultana, sırça saraya elan boyun mu eğelim, hâlâ mı o "iki büklüm inkıyâd-ı sabûr?"

İnleyen mateminizde kalplere bir teselli katresi dökmek isteyen her şefîk bizim gibi düşünmüyor mu?

Ve sonra gümbürdeyen volkanın feveran noktasından koparılan zincir, o kara ve soğuk zincir, zannediliyor mu ki yeniden tamir kabul edebilir ve yeniden cihan onunla kıskıvrak bağlanabilir!

Hah! Hah! Hah.. Çocukluk devri değil, hebennekalık devri değil, şuur devri yaşadığımız unutulmasın.

Unutulmasın ki: Sırt ve boğaz bu devrin yegâne içtimaî akidesi ve hedefi olmuştur. Bu böyledir. Elbette böyle olacaktır. Ve pek şüphesiz ki daha vâsî ve hür bir inkılâbı hazmedebileceği dakikaya kadar beşer bunu yaşamak isteyecektir, nitekim ki istiyor da...

Çirkâb!

Hey züppeler, tufeyliler dünyası!.. Biraz da bana bak! Biraz da beni dinle!

Ben senin gezdiğin bu güzellikler diyarını gezdim, hem senin gibi lastikli otomobiller, yaylı arabalar, şilteler, koltuklar üzerinde değil, yalın ayak başı kabak gezdim..

Nahiye müdürlerinin; kaymakamların riyakâr ikramları, aşiret ağalarının, köy mütegallibelerinin aşardan lûtuf arayan istikballeri ile değil, elimde dikenli bir değnek, koltuğumda bir parça kuru ekmek.. Dolaştım. Jandarmaların, süvarilerin himayesi altında değil, size selam duran silâhların dipçiği belkemiğimde ve omzumda sürüne sürüne, yuvarlana yuvarlana baştan aşağı katettim ve bütün namelerinize mevzu olan bu bedîî diyarda ne gördüm biliyor musunuz?

Bir çirkâb. Evet yalnız bir çirkâb.. Zevki, bedîî hissi her şeyi zehirleyen ve öldüren bir çirkâb..

Kastamonu mu?

İşte muattar bir çam korusunun kenarındaki tezekten köy.. İçinde ne var biliyor musun? Dört yıkık dam, iki sıska yetim ve kirli paslı vücudunda frengi çiçekleyen bir genç kadın..

Bolu mu? Dedin: Harabelerinden baykuşuyla tevahhuş eden şu yığın yığın kerpiç ve çamları görüyor musun? Orası tagallüb kavgasına sahne olmak bedbahtlığına giriftar olan bir ölüm diyarıdır..

Evet: Araratlar, Erciyesler pek güzel yüksekliklerdir.. Bu inkâr edilemez.

Lakin saltanatların muhakkar ezdiği, kavurduğu; yıprattığı köylerin ah ü enîni, o şahikalarda tekessüf etmiş gibidir; seçebilen göz orada kararır, ufkunu kaybeder. Sezebilen dimağ orada bunalır; şuurunu kaybeder.. Hani ya manzarasını güzel bulduğun Vahap Gazi sırtı yok mu? Onun altındaki köylerde dönen facialarının adedini Allah; ehemmiyetini de yalnız sağır dosyalar bilir.

Sana mültefit sırıtan sırma maşlahlı aşiret reisini benim gözümle görsen, onun sana yedirdiği lokmaların, kaç zavallının aç geçen gecelerinden; kaç emekçinin ivazsız sa'yinden meydana geldiğini bilsen..

(Jean)lar (Claude)lar..

Bir gazetede okudum. Okudum da gözlerim fal taşı gibi açıldı.

Jan Şlinklen [?] geçtiği, gördüğü yerlerde uzaktan olsun hatırlatılabilecek bir sefalet görememiş de:

- "On iki sene süren harpten sonra bu hakikaten şayan-ı hayrettir. Düşündüm, bu refahın sebebini köylünün çalışkanlığında buldum" demiş.

Biz bu sözlere kulak asanlara dört [üç?] elif mıktarı bir:

- Maşallah der ve acırız.

Bu dereceye kadar geldik mi yahu! Buna bunaklık da denmez a canım! Biz bizi muhat olanların; kendileri ile alakadar göründüklerimizin yaşayışını gözümüz önünde bütün fecaatiyle gördükten sonra nasıl olur da hâlâ bizden olmayanların beş dakikalık alakasız ve serseri intibalarını önümüzde bir hakikat gibi canlandırmak isteriz? Buna kendi kendimizi aldatmak derler. Âlâ.. Lakin, bakalım bununla iş biter mi?

Bir ecnebi gazetecinin bizi müreffeh ve mesut farz ederek hariçte hakkımızda sütun sütun makaleler yazması Mehmetçiğin ve benim karnımı doyurur, içtimaî bünyenin boşalan damarlarına kan temin edebilir mi? Yine pek şüphesiz ki hayır..

Claude Farrere'in bi-şuur (Yaşa)ları hâlâ hakiki insanlık dimağını tahriş eder bir uğultu ile kulaklarda uğuldarken, ben diyorum ki: (Yarın)ı hakkıyla yaşamak ve yaşatmak isterlerse bu günküler dünkülerinin inanmak ihtiyacıyla titreyen eski varlıklarından artık bir hamlede ayrılmak tecellüdünü göstersinler.

Saraylı Arap, sermayeli Garp bizim için daima aynıdır, değişmez ve değişemez.

Onun istihalesini beklemek ve o zamana kadar ondan menfur bir hayvandan kaçar gibi kaçmak ve sakınmak lazımdır.

Ben şu itimattayım ki: Biz elan bir tegafül kâbusu içinde terleyip duruyoruz.

Hatta belki sıyırıyoruz da..

Pek tabiidir ki içimize gelen kapitalist dalkavuklar bize hiçbir zaman yar olamaz.

Kendi fakir ve sefil ezilen tabakalarına yardımdan çekinen, onların ah ü enînlerine, onların hayat boşluğuna göz yuman bu (gün adam)larını hiçbir zaman bize yakın bir dert ortağı göremem. Çünkü şahsî nef'inden maada, kesesinden maada, hiçbir şeye samimi değildirler. Hatta kendi izzet-i nefslerine bile...

Ankara: 22.6.38

Nizamettin Nazif

***

Neye Muhtacız?

Bize Dair **Muharriri: Kasapoğlu**

İhtiyacımız deyince her birimizin hatırına birçok şeyler gelir. Ezcümle ferdî ihtiyaçlar, içtimaî ihtiyaçlar..

Biz burada içtimaî ihtiyaçlardan değil; ferdî ihtiyaçlardan bahsetmek isteriz:

Bize göre içtimaî ihtiyaçları bulacak ve yapacak olan âmil, ferdî ihtiyaçları duyacak ve onu duymuş olmak halinde bırakmayarak fiil ve icra meydanına atabilecek kudrete haiz olacak bir iman ve bir mefkûredir.

Bir bakıma göre her birerlerimizde (iman) namına layık bir sürü fikirler vardır.

Lakin ne iman?..

Zira bunlar aşılandığı, telkin edildiği şekilde kalmıştır. Bu çoban imanları samimî bir düşünce ile tahlil edilmemiştir, neye yaradıkları ve yarayacakları da malumumuz değildir. Bu böyle iken bizim onlara hamallık etmemiz, birçok şeyler bilmek davasında olduğumuz halde bir şey yapamamaklığımız acaba lehimize mi çıkar, yoksa aleyhimize mi?

Ernest Renan: "Beşer; fıtraten delidir. Zira yer, içer, giyer ve gezer ve nihayet esner, uyur ve uyanır..

Şu haliyle beşer bir deli, bir hayvandır. İhtiyaç kamçılar behim[e] yürür ve fakat aynı harekâtı tekrar için yürür ve yapar. Şimdi mevcudun en âlâsı dediğimiz bu âlî hayvana bu şekliyle, şu haliyle nasıl âkil dersiniz? Evet, âkildir. Lakin düşünebiliyorsa.. Düşünebildiği zamanlara münhasır olmak üzere âkildir. Aksi takdirde maymundan farkı nedir?" diyor.

Türlü hareketleri taklit, türlü işleri tekrar etmekle mahiyetimize, insanlığımıza layık bir iş yapmış sayılabilir miyiz? Asla.. Demek ki kıymet ve faydaları anlaşılmayan bilgiler ve imanlar kimde olursa olsun alelâde bir çoban imanıdır.

İyi düşünürsek takdir ederiz ki bildiğimiz, kanaat getirdiğimiz fikirler bize maddeten de bir şeyler kazandırmalıdır. Bilhassa (Ben de insanım) diyecek kadar bir muhakeme yürütebilenler, bu varlığın neye yaraması lazım geleceğini ve ne için var olduğunu düşünmeli ve onun haklarını, ihtiyaçlarını bulmaya veya sorup öğrenmeye çalışmalıdır, değil mi?

Bu haklar ve bu ihtiyaçlar bilinemez ve kimlerin eline geçmişse onlardan alınamazsa (insan) denilen mahlukun kıymeti, varlığı nerede kalır?

Varlığımızda bir garaz yoksa, bunun ihtiyaçları bilinemiyor ve duyulamıyorsa; bilindiği ve duyulduğu halde icabı yapılamıyor veya yapılamayacaksa beyhude yere sürüklenmenin ne manası vardır?

Yaşamak herhalde sürünmek ve sürüklenmek manasına değildir.

Yaşamak; insanî haklar dairesinde hayattan zevk almak, hayvanlıktan mümkün olduğu kadar uzaklaşmak demekse umumî varlığımızla bu tefsirin ne münasebeti vardır?

Bütün müessesatımıza sade bir nazarla bakınız. Göreceğiniz ve vereceğiniz hüküm -samimî iseniz- (Hiç!)ten ibaret olacaktır. Ve hakikatte de hiçtir çünkü müfit değildir.

Samimî ihtiyaçlarımızdan doğmamıştır, nitekim sabır da etsek, fedakârlık da yapsak bir müessese kasde makrun bir varlık, bir terakki eseri göstermemiştir ve gösteremiyor.

Şu tamimi; aile teşkilâtına tahlilen tatbik edelim: Düşünüyoruz, ihtiyaç emrediyor. Aile teşkil etmeye karar veriyoruz. İlk merhalede an'ane veya arzu ve şeref teranesiyle mütekabil yükler altına giriyoruz. Velveleli veya sade surette kurulmuş bir ocak tütmeye başlıyor. Sonra kazanç azlığı, ihtiyaç çokluğu yüzünden evde dırıltılar başlıyor. Dırıltı olmayan ve alelade alışveriş telakkisiyle vücut bulmuş ailelerde ise bu hal mütekabil esaret, karşılıklı uğraşma ve didinme şekline giriyor. Kadınlar, ziynet eşyası telakkisine ekseriyetle mazhar oldukları bu memlekette bazen "el kiri ve kaşık düşmanı" tabiriyle bütün ağır ve süflî işlere iştirak ettiriliyor. Erkek kadından işve ve fakat daha ziyade hizmet, kadın da erkekten kaba dayak (Paçavra!) servet ve ekseren hânedânlık bekliyor.

Girilen kapının karanlık yollarıyla içeride görülmek istenilen manzaralar arasındaki manasızlığı anlamakta bittabi müşkülat çekmiyoruz.

Mutalebeler, hakikî ihtiyaçtan doğma olmamakla beraber, haddizatında temini imkân altında olmayan şeylerden de ma'dud bulunduğundan karı ile koca arasındaki tatsızlık aile muhitinden tarafeynin mensup oldukları aile efradına, komşulara ve bütün bir memlekete dağılıyor. Yayılıyor; netice nikâhın feshi ve tarafeyne ait kusurların teşrih ve teşhiri şeklinde tezahür ediyor.

Köylerimizde bir evin fidanı olarak kalmış olan on beş yaşında bir çocuk (askere gitmeden hayattan nasibini alsın, [dü]gününü göreyim) diye valide tarafından evlendirilir. Lakin hakikî maksat büyük reisenin, validenin biraz daha yükten kurtulmasıdır.

Gelin gelirse oğlunun süflî ve kendisinin ihtiyarlığına ve kadına olan hürmet borcuyla ulvî işleri görülecek; daha koyusu ve daha dehşetlisi ise nadas, orak ve harman işlerine boğazı tokluğuna yardımcı bulunacaktır.

Bütün bu haller görenek meselesi, yani cemiyet meselesi midir, yoksa hükümet veya mefkûre meselesi midir? Ah işte bu suale müspet cevaplar vermek cüret ve faziletini gösterebildiğimiz gündür ki hakikati saadet bayramlarımızın birinci günü idrak etmiş olacağız.

Bu haller, bu gidişler bizce daha ziyade (mefkûre) meselesidir. Bir mefkûreden doğmayan milletlerin, bir mefkûrenin sahib-i zîşanı olmayan insanların hayattan alacakları nasip, na-mütenahî şekillerde esarettir, sürünme ve sürüklenmedir.

Pekâlâ, mefkûre nedir? Nasıl vücut bulur? Bunu tarif edebilmek, bunu anlatabilmek için tarihimizi, şahsî tercüme-i hallerimizi gözden geçirmek lazımdır.

Doğduk... Büyüdük.. Yaşıyoruz. Her şeyle alakadarız. Bir haldeki bizi muhit olan her şeye ihtiyacımız var. Tabiidir ki muhitlerle bir suretle münasebetimiz var, bu muhitler şunlardır: Tabiî muhit, içtimaî muhit ve içtimaî muhitin müessese namını alan hepsi ve her şubesi..

Yalnız bunlarla olan münasebâtımız şuurlu mudur, şuursuz mudur? Yani bunların umumî hayatımız üzerindeki tesirlerini biliyor muyuz, bilmiyor muyuz?

Biliyorsak insanlığımıza layık bir mevkide bulunduğumuz teslim edilebilir, aksi takdirde mesele Renan'ın tetkikatı sahasına geçer.

Maahaza bunun bir kolay tarafı vardır: O da bu tesirleri hissedebilmek ve âmilleri ve mümessilleri hakkında tetkikata girişmektir. İnsan muhitini ne kadar iyi tanırsa yevmî ve umumî hayatında o derece muvaffakiyetli adımlar atar.

Biraz yukarıda müessesesatımızın samimî ihtiyaçlarımızdan doğmamış olduğunu, çünkü ihtiyaçlarımıza tekabül etmediğini iddia etmiş ve umumî hayatımızdan canlı bir misal vermiştik. Vazıhan anlatmıştık ki aile işleri de (iktisat) denilen küll ile alakadardır. Hatta (hayat-ı iktisadiyat)tan burada kastettiğimiz hayatın yaşama şekilleri olduğunu izaha bilmem lüzum var mıdır?

Bu esasen böyle iken, bu mühim meselenin miftâh hallini son zamanlara kadar anlamamış ve öğrenmemiş bulunuyorduk. Lakin zararın neresinden dönülürse kâr derler, değil mi?

Şimdi evvela tarihimizin ve sonra şahıslarımızın seyr-i suretlerine bakalım.. Sözü uzatmak istemediğimizden kısaca diyeceğiz: Oldukça uzun ömürlü bir tarihte muayyen bir gaye gözetir iktisat siyasetimiz yoktur. Ancak bu manada resmî ve hususî kasalar ve keseler doldurmaya yarar usullerimiz, siyasetlerimiz var...

Şahsî hayatlarımıza gelince, bunda da görebildiğimiz tarz evvelkinin hemen de aynı gibidir. Lakin bir şartla.. Bulunduğumuz yerlerde tutabildiğimiz mevkilere nazaran...

Bütün bu tarzlarda bizler ne derecelere kadar alakadarız. İstical edelim ki alakalarımız hayli azdır. Biz alıştırılmışızdır: Fiilî telkinler, görenekler, fikirden ziyade şahıslara merbutiyetimiz, dâhilî ve haricî siyasî tazyikler vesaire..

Tenkidatımızın (bedidanedir) telakkisine uğramamasını çok istemekle beraber hakikatin maalesef bu merkezde olduğunu da tekrar etmeye mecburuz.

Bunlar böyle olmasa olmaz mıydı? Lakin yine tekrara mecburuz ki: Bu suallere cevap verebilmek de eğer varsa mefkûremizle alakadardır.

Zira cevabını da: "İnsanlar niyetlerine göre ba's olunurlar" buyurmuştur. Ne büyük söz değil mi?

Evet, bize lazım olan mefkûre; maişetimizde, idaremizde müsadif olduğumuz müşkülâtın şiddetlerini tadil eden, hukuk-ı beşer denilen mevzu dairesinde ferde hareket kabiliyetini ifaza eyleyen ve nihayet varlıktan vahdet intifa temin, müsavatsızlıkları ve gayri tabiîlikleri izale kılan bir manzume-i fikriyeden doğmalıdır.

Böyle bir manzume-i fikriye var mıdır?

Şüphesiz.. İşte Marksizm...

***

Bekle, Ey Yorgun Kalp!

Fantezi: **Kızıl Ateş**

Hasta ve yorgun olan kalp.. Üstünde; koca bir cihanın azabını mı taşıyorsun?.. Niçin her an böyle kederler.. İniltiler içindesin!. Hâlâ Yusuf'unun kokusunu bulamadın mı, hâlâ Leyla'nın yollar üstünde bıraktığı izler görünmüyor mu.. Havanın riyasız, hırssız dolaştığı kalbi göremedin mi?.. Sende Âdem'in.. Yakub'un ve Mecnun'un aşkından daha büyük, daha ilâhî bir sevgi dolaşıyor. Bu sevginin nurlarını etrafında görememek mi seni müteessir ediyor.. Onun için mi böyle yorgun ve hastasın!..

***

Hasta kalp. Uzanmış, karanlık bir duman yığını içinde mi kaldın? Bunlar niçin ruhuna [.....] doluyor. Rakslar, taganniler, neşeler hepsi mi birer azap.. Onlar seni mest etmiyor mu?. Fakat bak onlar içinde büyüyenler hayatlarından ne kadar memnun..

***

Yorgun kalp.. Mesut kalplere nefretle bakıyorsun.. Ve kendi kendine bağırıyorsun. "Saadetiniz inleyenlerindir!" Fakat bu görüş.. Bu duyuş sana nereden geliyor? Sen o mesut kalplerden ne istiyorsun? Hangi fânî histir ki göğsünün üstünde intikam kaynakları açıyor.. Hangi fânî emeldir ki seni daima neşeler eşiğinden ayırıyor da, o neşeli eşiklerde gözyaşlarını eriten masumların yanına götürüyor.. Onların hüzünleri midir ki seni sararttı ve hasta yaptı. Söyle, bütün bu duyuşların yolu neresidir?...

***

Yalnız kalp... Bu bekleyiş yolunun sonu neresidir... Sen bu beklemeden ne hissediyorsun.. Sen de asrın sadabadında eğlenenlerin eteklerine sarıl.. Sen de bütün bu azaplardan ayrıl.. İnleyenler için merhametle akan bir yolu bulmak sana mı düştü?

***

Fakat hayır değil mi?. Ey yorgun kalp, ey hasta kalp; ey yalnız olan ve bekleyen kalp.. Hep hayır değil mi?...

Bir tarafta neşeler.. Saadetler eşiği ve onun yolunda elmastan bir taht.. Diğer tarafta bunların esiri olan bahtsızların elemlerden süzülmüş bir viranesi içinde kendi dertlerini yine kendileri dinleyen hasta ruhların feryatları!.

Bir tarafta cihanın neşeleri.. Diğer tarafta onlara boyun eğmiş, açlıktan ölen insanlar. Beri yanda rüzgârlar gibi, vefasız kalpleri taşıyan lastikli arabalar.. Köşkler, yalılar ve onun mesut insanları. Yine diğer yanda yerlerde sürünenler.. Teselliyi geceleri uykusundan arayan, ağlayan, daima bahtsızlaşan insanlar.. Ve nihayet bütün bunların arasında sıkışmış olan sen!..

***

Bu mudur. Ey zavallı kalp.. Seni düşündüren sırlar bu mudur? Gülenler.. Ve ağlayanlar diyarının rüzgârlar arasında gönderdiği hisler mi? O halde bak!.. Dertli olan kalp. Sağ tarafta bir ışık var. Ne kadar parlak.. Ne kadar ateşli.. Ve ne kadar ruha yakın yanıyor. Onu görüyor musun? O tılsımlı diyarın güneşi sola doğru uzanıyor. Onu da görüyor musun?.. Yani senin ruhuna azaplar yağdıran yerlere doğru uzanan güneşi..

İşte ey yorgun olan kalp!. İnleyenlerle beraber eriyen kalp.. Acele etme. Dileklerin yanındadır. Sen daima o yolu gözle.. Onun üstünde sessizce yürü.. Ondan, o güneşten sana doğru -yalnız sana değil- ağlayanlar diyarına doğru açılacak bir nur membaı akacak, sırlı bir esîr bütün bu acı düşünüşleri silecek, işte o vakit neşeler belirecek, ıstıraplar beldesinin ruhları gülecek.. Elemlerin kayboluşu görülecek... Ve nihayet bekle.. Ey yorgun ve hasta olan kalp.. Biraz daha bekle!..

***

Bizde Siyasî İşçi Birlikleri

Bugün bütün memleket ve milletlerin hayat-ı siyasiye, içtimaiye ve iktisadiyesinde sanat ve işçilik en büyük rol oynayan mühim bir âmildir.

Bugün asrın en kavî fikir cereyan ve içtihadına seyirci kalmak isteyen milletler, yarın herhalde mutlak bir surette aynı yolun yolcusu olmak mecburiyet ve zaruretindedirler.

Şu otuz kırk sene zarfında bizde başlayan sanat ve işçilik hayatı çatlayışları ki, hepimizin bilip işittiği esnaf loncalarıdır. Bunun tarihçesini karıştırmak pek uzun süreceği cihetle; biz şimdilik Meşrutiyet devresine girdiğimiz tarihten bugüne kadar geçirdiğimiz safha-ı hayattaki ilmî, sınaî, iktisadî faaliyet hakkında mücmel ve muhtasar bir tetkik yapmak istiyoruz.

Eski loncalardan bugün yalnız İstanbul'da hamalların iki loncası kalmıştır.

Bundan maada Mavnacılar Cemiyeti, Kömür Amelesi Birliği, Ekmekçiler Cemiyeti, Saraç Anonim Şirketi, Kantariye Şirketi, Çiftçiler Derneği gibi yeni yeni türemiş şirketler, müesseseler, ihtikâr ocakları spekülasyon dolapları; Osmanlı Sosyalist Fırkası, Sosyal Demokrat Fırkası, Türkiye Sosyalist Fırkası, İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası, Osmanlı Sanatkârân Cemiyeti, Mesai Fırkası, İşçi ve Makinist Cemiyeti, Türkiye İşçiler Birliği, İşçiler Derneği, Ameleyi Sıyanet Cemiyeti, İşçi Sosyalist Partisi gibi sosyalist taslakları; birçok kulüpler, mahfiller İstanbul'un on üç on dört senelik meşrutî hayatı, içtimaiyatı, iktisadiyatı ile alakadar İttihat ve Terakki'den başlayarak İtilaf ve Hürriyet, Ahrar, Ahali, Mutedil Hürriyetperverân, Fedakârân, Halâskârân, Sulh ve Selâmet Fırkaları gibi türediler cemiyetlerinin mevcudiyetini biliyoruz. Bunların kısm-ı azamı gelmiş geçmiş, ufûl etmiş, bir kısmı da hâl-i ihtizarda bulunuyor. Burada bizim gayemiz amele hayatına ait partilerin ve bilhassa sosyalizm ile doğrudan doğruya alakadar olanların üzerinde tevakkufla amele hakkındaki yararlıklarını gözden geçirmekten ibarettir. İstanbul'da amele heyetinde en mühim rol oynayan Türkiye Sosyalist Partisi oldu.

Babıâli Vakasını müteakip Hürriyet ve İtilafçılardan Nazım Paşa'nın kanalıyla yeniden mevki-i iktidara geçen İttihat ve Terakki Fırkası'nın tekrar sukutuyla, Ferit Paşa'nın zaman-ı sadaretinde ilan-ı Meşrutiyetin bidayetinde bozulan Osmanlı Sosyalist Partisi azalarından bir iki arkadaşın teşebbüsü ve hükümete müzaheret vaadiyle teşekkül edebilmiştir.

Ferit Paşa'nın fikri işçiyi korumak değil mevkiini tahkim için el altında istinat edilecek yeni bir kuvvet bulundurmaktı.

Hâlbuki fırkanın bidayette gayesi sosyalizm esasatı üzerinde yürümek, Karl Marks, Engels mesleğini takip etmekti.

Fransız sosyalist partilerinin nizamnamelerinden mütercim ve bazı yeni mevad ilave edilmiş bir program ve nizamname ortaya konulmuştu. *İdrak* gazetesi bu fırkanın nâşir-i efkârı bulunuyordu.

Fakat bu nizamname memleketin muhiti, siyaseti, işçi ve amelenin zihniyeti ile kabil-i telif değildi. Daha basit bir şekilde sosyalizmin ne demek olduğunu öğretmek ile işe başlamak lazımdı.

Efkârı hazırlanmamış, kısm-ı azamı esasen maariften mahrum amelenin düşündüğü; çalıştıkları müesseselerde ezilmemek, geçinebilmek, kâfî miktarda yevmiye almak, mesaiyi azaltmak idi.

Bu teşekkül zamanında henüz diğer bir sosyalist partisi yoktu. Almanya'dan avdet eden münevver Türk gençleri İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisi'ni vücuda getirdiler. Bunlar Türkiye Sosyalist Partisi ile anlaşıp bir (Sosyalist Birliği) vücuda getirmek istediler.

Bitmedi

Aldanıyorlar!

Tufan

Garp kapitalizmi pazarlarımıza hâkim olduğu günden beridir ki muhtelif namlarla memleketin en zengin aksamında taraf taraf teşkil edilen bankalar, demiryolları, ticarî nakil vasıtaları memleketin kanını emmekten ve güzel kurulmuş birer emme tulumbası vazifesini görmekten başka hiçbir şeye yaramamışlardır. Mesela Reji İdare-i İnhisariyesi Garp kapitalistlerine her sene milyonlar kazandırırken; bütün istihsalâtı bir taraftan her gün biraz daha tenkis ve tahrip eder, diğer taraftan kullandığı kolcularla her sene binlerce müstahsil kuvveti hiç itaba maruz kalmaksızın itlaf ve ifna eylerdi. İşte düne kadar teessüs eden bilcümle müessesat-ı iktisadiye bu imha ve tahrip yolunda her gün biraz daha ilerler, kuvvetlenirken hükümetlerimiz de bunlara azamî yardım ve muaveneti dirîg etmezdi.

Mesela Bağdat hattının tesisinde, hattın tarafeynden beşer kilometrelik sahadaki servetlerden hakk-ı intifaı hattı yapan şirketin taht-ı inhisarına vazeden hükümet, ayrıca zuhur edecek açığı kilometre teminatı şeklinde Türk işçi ve köylüsü hesabına kapatmayı da taahhüdde ihmal göstermezdi.

Halk, Düyun-ı Umumiye hissesi, kilometre teminatı ve ilh.. şekillerde muhtelif vergilerle Garp kapitalizmi tarafından soyulur, tahrip edilirken, diğer cihetten şimendiferler, bankalar ve diğer işletme şirketleri vasıtasıyla da en zengin topraklarda açılan ocaklardan mevadd-ı ibtidaiyemiz çıkarılıp gayri-mamul veya nim-mamul bir halde Garb'a taşınır, millî servetlerimiz bu suretle çalınır, memleketin [.....] menabi-i istihsaliyesi yine hükümetin müzaheret-i fiiliyesiyle mahv ve ifna edilir giderdi.

Düne kadar hükümet tarafından Garp kapitalizmi hesabına çalıştırılan bu sahipsiz millet, bir de harp senelerinin kendisine yüklediği ağır yükleri kaldırmak için her gün biraz daha kabaran vergiler altında amansız bir surette ezilir, yerli ve ecnebi bir sürü soyguncuların merhametsiz emmeleri ile kıvranır dururdu ki, netice itibarıyla bu hal bir taraftan yerli teşebbüsatının akamete uğramasına, diğer taraftan birçok köylü ve rençperlerin çiftçi çubuğunu köyün ağa ve beylerine veyahut da şehrin muhtekir ve eşrafına terk ile büyükşehir ve liman olan mahallere dağılmasına sebebiyet verir, yani bir lokma ekmek için iş kuvvetlerini satan bu bedbahtları birer iktisadî tâbi yapar, insanlıktan çıkardı..

Devr-i Hamit'te hal bu idi. Ondan sonra da böyle oldu, çünkü tebeddül halk kitleleri içinde değil yalnız hâkim kuvvette vuku buldu. Zimâm-ı idareyi on üç sene ellerinde tutan çılgınlar Türkiye'yi bir müstemleke haline koyan Alman emperyalizminin bir silâhlı müdafii olarak meydana atıldıktan sonra memleket ve halkın iktisat işleri o dereceyi buldu ki, eğer Anadolu halâsı mücadelesi başlamamış olsa idi hudânegerde yedi asırlık bu devletin temelleri câr câr yıkılıp maziye karışırdı. Fakat o, ortadan silip giderken peşinde milyonlarla Müslüman'ın hayat ve istiklâl ümitlerini de sürükler götürür ve belki de bütün Şark İnkılâbını tehlikeler içinde bırakırdı. Dünya maz-

lumlarının belki bir asır daha kamçı ve kırbaç darbeleri altında esir sürüleri muamelesi görmesinden başka bir netice vermeyen bu ciddiyetin bânisi; bittabi zulmün kucağında büyüyen Anadolu evlatları olamazdı. Ve olmadılardı da. Cidal her gün biraz büyüdü ve derinleşti. Nihayet bugün öyle bir hale geldi ki faraza kendi içinden biri çıksa da onun istikametini değiştirmek, ona ihanet etmek istese peşinden koşacak bir ferd bulamadığı gibi milletin azm-i mütecellidanesi de ona haddini bildirmekte tereddüt etmez. Şimdi bu satırları bize karalatan düne ait bu yığın yığın endişe, elemlerin bugün daha tekrar edilmesindeki esbab ve avamile gelelim:

14 tarihli "Yeni Gün"ün son sütununda at koşuları ilanının alt tarafında, herhangi bir kunduracı veya lokantacının ilanı kadar bile haiz-i ehemmiyet olmayan iki küçük satırdan ibaret bir haber vardı ki ihtimal pek az okuyucuların gözüne ilişti veyahut da Avrupa'nın dolabı diye sahifeler dolusu yazılar içinde hiç nazara çarpmayan diğer birçokları gibi koleksiyonlara karıştı gitti..

İtalya, Anadolu'da büyük bir mektep, bir hastane, büyük bir banka açmış; demek ki bu kadar kan ve insan sarf ettikten sonra da bize yine esaret ve kölelik zincirleri ihzar ediliyor. Erkekçesine konuşmayı bilmeyip de (hulûl-i muslihâne) dedikleri kahpece siyasetle bizi aldatıp, iliklerimizi emmek isteyen bezirgânlar aldanıyorlar, aldanacaklardır.

***

Şark Birliği

Şark Birliği var mıdır? Lâkin emr-i vâki haline gelmiştir.

Eski dünyanın büyük kısmında tevakkuf aşkı. - Müessir olan efkârdan ziyade eşhas. – Şimal'den cenuba, garptan şarka hayalî bir seyahat - En zengin buk'alar - Zahîre ambarları.. - Vakit israfları, gafletler ve yine tevakkuf aşkı. Bunlara bir de doğan ve ölen kahramanları ilave ediniz... - Al sana Şark tarihi!. - Kanaatkâr Şark - Devletlû "hürriyet-i fikriye". - Adalet ahirette.. - Hukuk-ı beşer hukuk-ı hükümetle mübadelede. - Müsavat mabetlerde... - İtikat ve ruhun rolü - Mide dolu, deri örtülü ise - Mide boş, deri açık olursa. - Esaret - Devr-i hayret - İntibah ve hareket, Şark Birliği var mı? - Emr-i vâki - Kâr nerede? Tecilde mi? Tehirde mi?

Şark'ta, muhtelif millet ve medeniyetlerin doğma ve yükselme yeri olan eski dünyanın bu büyük kısmında, son senelere kadar hâkim olan yegâne his tevakkuf aşkı idi. Bu tevakkuf aşkının menşe'lerini, saiklerini uzun uzadıya aramaya ve anlatmaya bu makaleciğin havsalası müsait değildir. Ancak artık hissü'l-menşe' olan bu tevakkuf aşkının dar ve korkunç çemberlerini, kolu bükülemez olan zamanın muhtelif

takazaları, ezcümle iktisadî tecellileri belki de istenilmediği halde kırmış bulunuyor. Bu umumî fikrin izahı mecburiyet altında olduğuna göre diyeceğiz ki Şark'ın umumî ve bariz şiarı efkârdan ziyade eşhas idi. Şarkta i'tila namı altında gözlere batan düşkünlükler, prensiplerden ziyade şahıslarla, şahısların birbirini tutmaz ve içinden çıkılamaz hareketleriyle alakadardır. Bu zübde, Şark tarihi telhis edebiliyorsa, orada tecelli eden içtimaî hallerin esbab ve manası çabuk anlaşılır.

Şuracıkta hayalî bir seyahatle Asya kıtasını cenuptan şimale, garptan şarka bir kere gezelim; ne göreceğiz?

İklim, cümle-i nebatiye ve hayvaniye itibariyle dünyanın en zengin kıtası... Her asırda dâhildeki milyonları beslemiş ve aksâm-ı muhtelifesi zaman zaman dünyanın başka taraflarına zahîre ve ihtiyaç ambarlığı yapmış bulunan Şark, tabiatının bağışladığı bu feyzi, tabiatın bu cömertliğini sadece ve kanaatkâr bir tavır ile kabullenmiş ve ondan başka suretle istifade etmeye lüzum görmemiştir. Demek ki aynı zamanda hayattan ayrılması mümkün olmayan, hayat medlulleri onlarsız ifade edilemeyen iktisadiyattan mana-yı tamıyla gafil olarak vakit geçirmiş... Vakit israfları, manasız gafletler, tevakkuf aşkı... Hemen dünya hayatıyla başlayan Şark hayatının bu manasızlığı hiç şüphesiz tabiatın ona karşı gösterdiği bu lütufkârlıklardan meydana gelmiştir. Bütün bunlara muhtelif akide manzumelerinin, doğan ve ölen kahramanların zihniyet ve saiklerini de ilave edersek Şark tarihini hülasa etmek isteyen düsturumuz biraz daha kuvvetlenir zannederim.

İlm-i ictimaiyâta göre, arzın çocukları olan insanlar üzerinde aile, mektep, içtimaî muaşeret ilh. muhitlerinin muhtelif tesirleri derkârdır, muhakkaktır. İnsan irade manasında intihap salâhiyetine malik ve binaberin muhtelif muhitlerinin tesir ve şiddetlerini tatil değil tadile kabiliyetlidir.

Demek oluyor ki iradenin insanda kabul edilebilen (intihap) şekli şuur ve idrake yakın oldukça mana ve ehemmiyet peyda eder. Aksi takdirde isimlerine işaret olunan muhitler, ferdler üzerinde kendilerinin tâbi oldukları kanunlar ve fakat tabiî kanunlar dairesinde tesirlerini yaparlar.

İşte Şark, son senelere kadar hissiyle yaşamış ve onunla kanaat etmeyi hayatî şiarı bilmiştir. Tabiatın ve ona tâbi olan muhitlerin kanunları da onu keyfemâ-yeşa idare etmiştir. Şarklılar, dinlemekle iktifa etmişler, hadisatın niçinlerini, hayatlarıyla alakalarını düşünmeye lüzum hissetmemişlerdir. Bu ise pek tabiîdir. Bir kere Şark'ın hiçbir kısmında (hürriyet-i fikriye) denilen devletlinin ismi işitilmemiş, işitilen ve mucibince hareket edilen yerlerde ise tahakküm ve tagallüple derhal ve külliyen imha olunmuştur.

Akide manzaralarının vaat ettiği (adalet) ahirete saklanmış.. (Hukuk-ı beşer) medlulü, hukuk-ı hükümetle her vakit mübadele edilmiş, müsavat mabetlerde bir mana kazanabilmiş ve fakat ila-nihaye o da sû-i tefsir ve tevile uğramıştır.

Bir makine aksamında buharın rolü ne ise, hiç şüphesiz insan denilen makinede de itikat ve hissin rolü odur. Mesut olmak ister misiniz? Onu tayin edecek müspet -

menfî akidelere malik olunuz, hayattaki nasibiniz sefalet ise, esbabını araştırınız, zira o haliniz itikatlarınızdan, hislerinizden doğmuştur diyenler zannederim ki hiç de hata etmemişlerdir.

Lakin bu hal devam edemezdi, çünkü gayri tabiî idi, çünkü hayat!! mücadele mefhumuyla birleştirilebilecek bir vaziyet değildi. Şark bir galat tarihi şeklinde bu efsanevî hayatı asırlarca yaşadı. Mürebba-i tabiat, ihtiyaç onu kamçıladı, kamçıladı, nihayet anlaşıldı ki insan mâder-i aslîsi olan dünyaya mide ve derisiyle daha fazla bağlıdır. Mide dolu, deri örtülebilmiş ise, maneviyata dair her şey düşünülür ve yapılır. Mide dolu, deri örtülmüş ise bazı şerait altında akidelerin tavsiye ve tembih ettiği faziletperverlikler kabil-i icradır, muta'dır. Lakin mide boş, açlık daima mahsus, deri açık veya şöyle böyle kapanabiliyorsa fiillerde, hareketlerde yeis vardır. Zevk ve ciddiyet yoktur. Bu sebeple Şark bir harabezardır.

Şark'ın mukadderat-ı tarihiyesi düne kadar (esaret) halinde görülmüştür. Öyle esaret ki en büyük havsalalar onu tahlil ve teşrih edemez, o kadar derin ve geniştir.

Evet, ihtiyaç kamçıladı. Fakat diğer taraftan Garp oburlarının haris temasları da buna inzimam etti. Ve nihayet (devr-i hürriyet) başladı. Bu devr-i hürriyet alelade bir şaşkınlık değil (intibah ve hareket) kabiliyetini haiz bir irkilmedir. Bir cisim fazla tazyik görünce nasıl patlarsa Şark da uzun zamanların tazyikatı, iktisadî takazaların tesiriyle hâl-i işbaa geldi. Hatta taştı ve daha taşacak da...

İşte bu sebeple diyoruz ki (Şark Birliği) deyince var mı demeyelim. Zira beşeriyetin muhtaç olduğu nihaî inkılâp bütün salif ve hazır tevilât-ı ilmiyenin izaha çalıştığı halde izah edebildiği kadarını olsun mevki-i fiil ve tatbike koyamadığı (hukuk-ı beşer ve icabatı) Şark'ta ilan ve az zamanda ilahî bir teyide mazhar olmuştur. Binaberin (Şark Birliği) bir emr-i vâkidir. Öyle ise bizim için kâr, onu te'cilde mi ta'cilde mi?..

***

İngiltere Ne İstiyor!

İngiltere'ye Harb-i Umumînin yetiştirdiği meyve. - Alman ve Rus kapitalizmine ölüm - İngiltere ve Almanya arasında İran rekabeti - Neft yağı uğrunda mücadelât – (Standard Oil Company)nin siyaset-i müttahizesi- Dünya neft ve petrol membaları - 20 sene sonra – İran'a verilen kredi - Fransa ile mücadele - Bağdat hattı kenarında - Afganistan mukaveleleri – Afganistan'da İngiliz menafii - Hindistan'daki İngiliz emvaline rüsum vaz'ı - Filistin'in muhafazası neye mâl oluyor? Yağı nakle mahsus cesim borular – Anadolu'da Fransız saha-i nüfuzu - Fransız siyaseti - Bağdat hattının Suriye'deki kısmı - Anadolu'daki kurşun madenleri – Ankara'ya askerî muavenet.

İngiltere'nin menafii başka ne taraftan tehdit ediliyor?

İngiltere'nin Şark-ı Karîb'deki bu siyaseti takip etmeye bed' edeceği müsait mahal iki seneden beri himayesi altında bulundurduğu Elcezire'dir. Elcezire'nin ve

Filistin'in yalnız askerî idaresini ve buraların hüsn-i muhafazasını temin için İngiltere senede asgarî 50,000,000 İngiliz lirası sarf etmektedir. Buralarını muhafaza edebilmek için bu mühim meblağın sarfı gibi büyük bir fedakârlığın ihtiyarı da İngiltere'nin burada aradığı menafie verdiği ehemmiyeti pek güzel gösterir.

Tabii İngiltere'nin bu havalide ne kadar zaman ve ne dereceye kadar hâkim olabileceği meçhuldür. İngiltere bütün bu havali etrafında kendi saha-i nüfuzunun Fransa ve Amerika rekabetinin tesirinden ziyade bizzat Şark-ı Karîb halkı tarafından tehdit edildiğini büyük bir endişe ile görüyor. Bura halkı artık uyanmıştır. Bütün İslam âlemi gibi buradaki İslamlar da İngiltere'ye karşı azîm bir hiss-i isyan duyuyorlar.

Bugün İngiltere Şark-ı Karîb'deki nüfuzunu yalnız neft menabiinin bulunduğu yerlere, yani İran'ın cenup taraflarına hasrederek tahdid etmiştir.

Burada bunlardan istifade etmek için yağı birçok cesim borularla ve sair vesait ile sahile kadar nakle mahsus mecralar, birçok tren yolları ve telgraf hatları inşası kararlaştırılmıştır.

İngiltere'ye karşı Şark-ı Karîb ahalisinin isyanını aşağıdaki misal pek güzel gösterir.

Hatta evvelce Rusya'nın mütemadî ileri harekâtına karşı İngiltere'nin en müstahkem bir müdafaa hattı makamında bulunan Afganistan'da bile İngiltere nüfuzundan şimdi hiçbir eser bile kalmamıştır. Afganistan'ın Türkler, Acemler ve bilhassa Ruslarla akdettikleri mukavelât İngiltere nüfuzunun Afganistan'da ne derece sarsıldığına birer bürhan teşkil ederler.

Afganistan ile Rusya arasındaki itilaf İngiltere'nin yalnız siyasî menafii üzerine müthiş bir darbe vurmayıp, aynı zamanda Afganistan'da İngiltere'nin iktisadî menafiini de zîr ü zeber ediyor. Hatta telgraf ve şimendifer hatlarının inşasını da İngiltere değil Rusya deruhte edecektir.

İngiltere'nin Şark-ı Karîb'deki bu inhizamı Hindistan'daki vakayi ile pek alakadardır.

Burada yeni teşekkül eden "burjuvazi" senelerden beri muazzam bir kitleyi soyup soğana çeviren, bu kadar sefalet ve felâket altında inlettiren İngiliz hâkimiyetinden artık halâs olmak zamanının geldiğini bütün fakir köylülere ve ameleye ifham ederek onları istiklâlleri için çarpışmaya teşvik ve tahrik gayesini takip ediyorlar. İngiliz ithalâtı aleyhinde ve Hindistan'daki İngiliz emvaline gümrük ve rüsum vaz'ına ma'tuf bir harbe girişiyorlar. Bütün bu harekâtın Şark-ı Karîb'de husule gelen inkılâp ile pek yakın bir alaka ve münasebeti vardır.

Bütün bu hadisât bize gösteriyor ki İngiltere'nin artık Almanya ve Rusya imparatorluklarının sulhen harpten çekilmesiyle kendisinin burada rahatça at koşturabileceği, yalnız kendisine ait bir ovada bütün harekâtında serbest ve artık gayesini istihsal için bütün mâniaların atlatıldığı zannına düşen ümitleri pek gülünç ve saçmadır.

Hatta şimdi İngilizlerin bu gayelerine muvaffak olabilmeleri eskisinden pek ziyade güçleşmiştir.

Çünkü Britanya hükümeti şimdi bu gayeyi takip ederken kendisine set olacak - Amerika ve Fransa'yı bertaraf etsek bile- bütün kalpleri, ruh-ı Cibril mevcudiyetlerle İngiltere'ye isyan etmeye, ondan en ufak şeyi bile esirgemeye müheyya milletler var. Evet, millet, ırk, din itibarıyla birbirine pek yabancı iken aynı gaye etrafında toplanmış, istiklâllerini, hayat-ı içtimaiye ve iktisadiyelerini temin uğrunda İngiltere ile harbe azmetmiş Afganlılar, Acemler ve bilhassa Hintliler mevcuttur.

Bunlar Ruslar ile ittifak ederek İngiltere'ye şimdiye kadar mislini görmediği öyle bir mukavemet göstereceklerdir ki, İngiltere bütün desaisi, bütün zekâsı, hatta en müthiş ordularıyla bu mukavemeti kıramayacaktır. İngilizler önlerinde vücuda gelecek bu mânia önünde başlarını parçalayacaklar, fakat onu bertaraf edip öte tarafa geçemeyeceklerdir.

Şark-ı Karîb'e hâkim olmak ve bu suretle Bahr-i Muhit-i Hindî sevahilini elde ederek Hindistan ile İngiltere arasındaki rabıtayı daha iyi temin etmek ve Bahr-i Muhit-i Hindî'yi bir İngiliz iç denizi haline koymak İngiltere için Harb-i Umumînin yetiştireceği en güzel bir meyve olacaktır.

İngiltere, Harb-i Umumî nihayetinde bu rüyanın hakikate münkalib olacağını zannetti. Çünkü buralarda kendisine engel olan ve İstanbul'dan Bağdat'a ve oradan Hindistan'a kadar hâkim ve nüfuzunu yürütmek isteyen Alman kapitalizmi artık ortadan kalktığı gibi, kendisiyle bütün Şark-ı Karîb, mesela Afganistan, İran, hatta İstanbul hâkimiyeti uğrunda büyük bir azm-i metanetle çarpışan Rus kapitalizmine de bir nihayet verilmişti.

Rusya, hayat-ı ticariyesini; bilhassa cenubî Rusya'nın ticaret-i hariciyesini temin için Bahr-i Muhit'te bir medhal bulmak mecburiyetinde bulunduğu gibi, İngiltere müstemleke siyaseti ve ticareti için de Hindistan ile karada bir rabıtanın tesis ve muhafazası pek büyük bir ehemmiyeti haizdir. Fakat İngiltere için bu mahallerde ticaretine bir mahreç temin, yani oranın mahsulâtından istifade etmek, mesela pamuk, ipek, hububat gibi mevadd-ı ticariyeyi orada yetiştirmekten neticelendirerek Hindistan ile rabıtasını tesis ve temin lazımdır.

İngiltere ile Rusya ve Almanya'nın arasında İran'daki rekabetin derece-i ehemmiyeti harpten evvelki senelerde İngiltere'nin İran'daki ithalâtının seneden seneye tedricen azalmasını ispat eder.

Yirminci asrın bidayetinde İngiltere'nin İran'daki idhalât-ı ticariyesi yüzde (27-28) sukut etmişti.

Bununla beraber İran ile Rusya -ve gayet cüz'î olarak da Almanya- arasındaki ithalât ve ihracat daima tezayüd etmekte idi. Harb-i Umumînin bidayetinden beri İngiltere'nin işleri pek kolaylaştı.

Rusya ile İran arasındaki ticaret artık azalarak, İngiltere buradaki ticaret ve nüfuzunu arttırmaya başladı.

İngiltere'nin buradaki ticaretten maksadı asıl İngiltere ile İran arasındaki ticaret değil, Hindistan ile İran arasındaki ticarettir. Zaten İngiltere'nin pamuktan mamul kumaşlar, şeker, demir ve çelik imalâtının ithalâtı da bunu ispat eder.

İngiltere için bilhassa pamuk ve bundan daha ziyade neft yağının büyük bir kıymeti vardır.

Neft yağı uğrundaki mücadele:

1- Amerika ile: Birçok devletlerin Şark-ı Karîb'deki membalarına verdikleri kıymeti takdir edemeyenler, tabii bunun uğrunda ihtiyar edilen mücadelâtı da anlayamayacaklar ve buna hayret edeceklerdir.

İngiltere'nin maksadı Elcezire, İran ve daha cüz'î istihsalâtı ihtiva eden Filistin'deki neft membalarını elde ederek Amerika'daki (Standard Oil Company) şirketinin siyaset-i müttahizesinden kendisini halâs etmektir.

Fakat yine buradaki neft membaları Amerika sermayedarlarını buraya celb ediyor.

Çünkü her ne kadar (Standard Oil Company) şimdi bütün dünya neft, bahusus petrol ticaretine hâkim ve dünya neft menabiinin kısm-ı azamı Amerikalıların elinde ise de; Amerika'nın, Amerika için en lüzumlu, hatta kömürden bile ehemmiyetli olan neft yağları teçhizi ve bu suretle istikbalinin temini, kendi memleketindeki membalar 10 - 20 sene sonra artık kullanılamayacağı cihetle taht-ı tehdittedir.

Birkaç ay evvel Amerika İran'a 250,000 İngiliz liralık bir kredi verdi. Bu meblağ neft membaları üzerinde (Standard Oil Company) şirketine ita olunacak imtiyazat mukabilinde İran hükümetine verilmiştir.

Hatta İngilizlerin (Anglo - Persian Oil Company) şirketi bu rekabeti resmen kabule mecbur oldu. Amerika, Elcezire'deki membalara da el uzatacaktır ve herhalde İngiltere, Amerika Başvekil ve Hariciye Nazırı Hugh'un, Amerika'nın hiçbir vakit Elcezire'deki neft membaları imtiyazatından sarf-ı nazar edemeyeceğine ait beyanatını nazar-ı dikkate alarak, burada da Amerika rekabetine tahammül etmeye mecbur olacaktır.

Kezalik Filistin'deki neft menabiine alaka gösteren ilk şirket de yine (Standard Oil Company)dir.

2- Fransa ile mücadele: İngiltere'nin neft yağı membalarını elde etmek gayesi önündeki haillerden biri de Fransa olup, bu rakip Amerika'dan daha tehlikelidir. Çünkü Fransa İngiltere'ye yalnız herhangi bir mesele-i iktisadiyede değil, bütün Şark-ı Karîb hâkimiyeti meselesinde rekabet ediyor. Bu meselede Fransa'nın takip ettiği nukat, himayesi altında bulunan Suriye ve senelerden beri Fransız sermayelerine açık olan Anadolu'daki saha-i nüfuzudur. Fakat Fransa için burada en mühim bir rol oynayan şey Fransız - Ankara itilafıdır.

Fransa'nın takip ettiği siyasette en büyük menfaati Anadolu'da demiryolları inşasında Bağdat hattının Suriye taraflarında kalan kısmının imtiyazatında, hatta Anado-

lu'daki kurşun madenleri, hububat ve pamuk istihsalâtından istifade aramayıp bunlardan daha ziyade Ankara hükümetine vuku bulacak askerî bir muavenette görüyor.

***

"Amele ve İşçimizi İrşad İçin Yazmalıyız."

İşçi İmzalı Amele Yazısına:

Memleketimizde şükranla gördüğümüz amele ve işçinin uyuşukluktan kurtularak yaşamaya, hakkını, maişetini korumaya azmettiği bugün ona gideceği yolları göstermek, irşad eylemek için münevver kısmımız, eli kalem tutan arkadaşlarımız, velev sathî ve nakıs olsa da bile yılmayarak, usanmayarak gazetelerle, risalelerle yazmaktan geri durmamalıyız. *Yeni Hayat*'ın açtığı amele yazısı sütununda böyle amele yazılarını daima görmek ve okumak arzu ettiğimiz gibi, mücahede-i âlîsine devam etmek üzere her irtikâbın, her irtişanın, haksızlığın müdafii ve bilhassa biz amele ve işçinin hukukunu muhafaza için daima ortaya atılmakta tereddüt etmeyeceğini ümit eyleriz.

Elbette hepimizin yegâne gayesi, kuvve-i bâzûsu ve dimağıyla çalışan işçi ve amele arkadaşlarımızın irfanen, sanaaten terakki ve inkişafıdır, fakat evvel-be-evvel muhit şerait-i umumiyesiyle pek mühim bir inkılâb-ı ictimaînin arefesindeyiz. İyi ve müfid bir netice elde etmek ve amele ve işçimizi bu suretle yetiştirebilmek için bütün millet ve bütün mevcudiyetimizle fedakârâne müzaherette bulunmaklığımız bir vazife-i milliye-i vataniyedir. Bu hususta da münevver zümreye düşen vazife ve borç ise pek büyüktür.

Medeniyet-i asriye ve irfan-ı hazırdan istifadenin yolunu bilmez isek (ne kadar hüsn-i niyet sahibi olsak) yine harekâtımızın intizamında bir düşüklük ve bi'n-netice maksada vusul için bir takım çapraşık çıkmaz yollara düşmekliğimiz ihtimali aşikârdır.

Saadet-i beşeriyemiz gayesini takip ve ulûm-ı ictimaiye kavaninine riayeten vuku bulacak mesaimiz âtîde müsmir netayic verecektir. Bugün Avrupa işçi ve amelelerini; Avrupa sanathanelerini gezip bizzat müşahedatta bulunur isek kendimizin o seviye-i irfana irtifa edebilmekliğimiz için ne kadar büyük kuvvet ve kudretle çalışmaklığımız icap ettiğini takdir ederiz. Bunda bizi kazandıracak yegâne kuvvet "meslek aşkıdır."

20-6-38

İnsanlığın hayatını bir "küre-i ihtiyacat" etrafında devreden ağır bir su dolabı farz edelim. Bu dolabı çeviren kuvvet nedir? Amele ve işçi değil mi? Hayat-ı beşeriye; nihayetsiz bir sürü ihtiyacatın teminiyle deveran edebilen bir varlıktır.

Bütün bu ihtiyacatı hazırlayan, insanlığa armağan eden.. Ona kullan, işini gör ve yaşa diyen nedir? Amele ve işçi değil mi?

Bir anda amele ve işçiyi ortadan kalkmış görelim. Ne olur, ömür sönmüş, cihan mezaristan olmuş, insaniyet mahvolmuştur.

Dünyada aziz olmak için bilgi, irfan; büyük olmak için ilim ve fen lazım. İnsan olmak için de nur, kitap lazım. Bunları ise insanlara temin eden kimdir. Amele ve işçi değil mi?

Bugün insanlar ucu bucağı olmayan karaları yıldırım gibi süratli, denizi yılan gibi süzülerek geçiyor. Geçtiği yerlerden feyz ve bereket ve altın topluyor, maden ve kömür çıkarıyor. Bunlar kim ve ne ile oluyor. Amele ve işçi ile değil mi?

Hayat bir mevcudiyet, vesaiti de bir mevcudiyeti temin etmiyor mu?

Bütün bunları meydana getiren nedir? Amele ve işçi değil mi?

O halde amele, işçi, insaniyetin medar-ı hayatı sayılmak lazım gelmez mi?

Yirminci asrın şıklığı, mutantan sefireleri, lastikli arabaları, yıldırım gibi otomobil ve şimendiferleri, oturduğumuz yerde uzak mesafelerle muhabere, daha neler neler ve neler gibi medeniyeti hazırlayan, emin eden, ey medenî insanlar!. Kimdir? Amele ve işçi değil mi? Bunu unutmamak lazım gelmez mi?

"Medeniyet" kelimesi insanlara; amelenin alın terinden damlamış, nasırlı elinden çıkmış şahane bir ihsan, kıymetli bir hediyedir.

Amele: Ocak başında hayatı tavlayan bir ulu, örs başında hayatı çekiçle şenlendiren büyük bir adam değil mi?

Hayat denilen "mecmua-i ihtiyacat" amelenin emin ve ocağıyla çekiç örs arasından çıkan kıymetli bir hediye değil midir?

Muhakemeyi nereden tutarsak tutalım, amele terli eliyle, nasırlı eliyle, zayıf vücuduyla, kansız benziyle, çıplak ayağıyla, çamurlu üst ve başıyla insanlık hayatının medar-ı üstadı değil midir?

Bu kısa hakikati ikiye bölecek ve ayıracak fikir, tamamen yoktur ve gelecekte de olamaz.

İşçilik hayatına, gücünün mahiyetine nüfuz edemeyenler ameleye istedikleri kadar "âdî mahluk!" nazarıyla baksınlar.

Amelenin maddî kıymeti küçültülebilir, fakat hakikî mevcudiyetini ufaltamazlar. Beşeriyetin bugün huzurunda secde ettiği "bir medeniyet yapısı" var!

Bunun ustası, yapıcısı, bekçisi kimdir? Nedir?

Amele ve işçi değil mi?

Bugün o yapıya hürmet ve tebcil, bekçisine karşı lakaydî, ihmal görür isek neden müteessir olalım.

İnsanlar; mantıksızlıklarını yine kendileri icat ve lugatlarına geçirmiş olduktan sonra, varsınlar istedikleri kadar yapımızı harîm, "insaniyetimizi" hor, hakir görsünler, biz her zaman o yapıyı kuran, insaniyeti yükselten, beşeriyeti medenileştiren muazzam kuvvetiz! "Amele ve işçi."

19.6.38

Saraçoğlu

***

Amele Yazılarına Dair!

Fikir, imla (yanlış olmakla beraber) cümle ve tarz-ı tahrir ibka edilmek suretiyle derc-i sütun ettiğimiz Saraçoğlu imzalı yazı suret-i umumiyede amelenin hukukundan bâhistir. (İşçi) arkadaşın makaleleri ile (Saraçoğlu) makaleleri yalnız amele ve işçi ruhunun birer ma'kesi olduğuna göre karilerimizin ufak tefek tahrir hatalarını af buyuracaklarına eminiz.

***

***Yeni Hayat* Okuyucusu!**

"Kırım" açlarına yardım sana

vicdan borcudur...

Onu bir an evvel öde!

***

"*Yeni Hayat*"

Şiir Müsabakası

Muhtelif tahrir parçaları üzerinde çalışmak esasını kendisine şiar ittihaz etmiş olan mecmuamız, memleketimizin cihan inkılâbı muvacehesinde pek mühim bir noksanını nazar-ı itibara alarak bu haftadan itibaren on beş gün müddetle bir şiir müsabakası tertibine karar vermiştir.

Şerait

1- Uzun ve muğlâk olmamak

2- Mevzuunu cihan inkılâbından almak

3- Aruz vezni istimal edilmemek

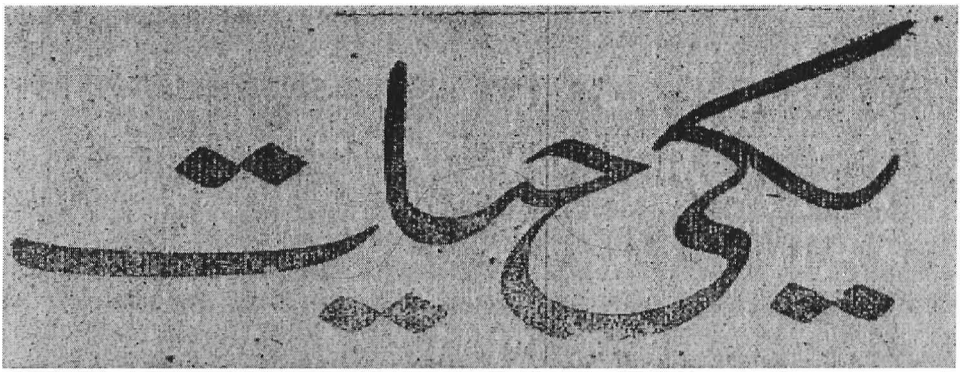
4- Vakt-i muayyeninde idaremiz namına irsal edilmek.

Bir heyet tarafından tercih ve intihap edilecek olan (1 - 2 - 3)üncü derecelere birer amele hediyesi takdim olunacaktır.

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Resimli Mecmua

Haftada Bir Çıkar

Yıl 1, Sayı 15

İştirak Şartları: Yıllığı 450, Altı Aylığı 250, Tanesi 10 Kuruş

Geçmiş Nüshaları 20 Kuruştur

Cumartesi 8 Temmuz 1338 – 1922

Sahib ve Müdîri: A. Nazım

İdarehane: Ankara, İkaz Matbaası Hususî Daire

MÜNDERİCAT

1. Hiç İçin... Hiç.. / Fantazi
2. Şahika ve Uçurum / Fantazi / Buda
3. Büyük Dert / Dertlerimizden / Kasapoğlu
4. Kuzu / Hikâye / Nazım
5. Şark'ın Kurtuluşu / Bize Dair / K. T.
6. Şark'ın Nasibi / Bize Dair / Tufan
7. Yunan Komünistlerinin Beyannamesi
8. Yunan Köylü, Amele ve Askerlerine Hitap / Halk İştirakiyun Fırkası'ndan
9. Amele / Nazım
10. Halk İştirakiyun Fırkası Kongresi
11. Bir Mukaddime / Komünist Elifbası'na [*Dair*] / Tufan

Ankara İkaz Matbaası
1922-1338

Hiç İçin... Hiç..

- Nereye baba?

- Hiç...

Üç defa muhacir olmuş.. Sekiz evlat gömmüş.. Kahrın, felâketin âmâkına gömülmüş de çıkmış... Yetmişlik bir kadın titrek gözyaşlarıyla müteellim sendeliyor...

Birisi altı, diğeri dört yaşlarında iki çocuk.. Köşeye sinmiş; mağmum evin boşluklarına karışan heyecanlardan ürküyorlar da ağlamak istiyorlar...

Yeisini izhar etmek istemeyen çocukların anneleri.. Titrek bir ihtimamla bohçayı topluyor.

Tıkanık, kısık iki ses:

- Nereye baba?

- Hiç...

***

Soğuk ve sıkıcı bir rüzgâr felâketler fısıldayarak camlara çarpıyor, çarpıyor... Hicran döküyor, gidiyor.

- Nereye baba, baba?

- Hiç...

- Gitme emi?!..

- Fakat...

Kapının kopuk şakşağına yapışan jandarma ortalığa velvele saçıyor.

- Haydi be... Oof...

Ruhumun coşkunluklarını, kalbimin heyecanlarını son kuvvetimle zapta çalışarak ihtiyarın elini öpmek istedim... Fakat yazık, zavallı kendini kaybetmiş de uzanmış kesik kesik sayıklıyor..

- Gitme, gitme.. Ah emi gitme.. Sen, sen...

Kapının şakşağı öyle haşin darbelerle ittiri[*li*]yor ki hâne-i felâkete tantana-i hicran gönderiyor..

Süngülü jandarmanın kızgın gözleri altında araba hareket ederken, evin bucaklarını saran felâket bulutlarını yararak koşan çocuklar.. Gözyaşları dökerek soruyorlar hâlâ, soruyorlar..

- Baba nereye?...

Hiç... Fakat karalı bir kâbus gibi omuzlarıma çöken jandarma tamam dokuz buçuk ay sonra yanımdan kayboldu.

Garip bir macera...

Niçin?

Hiç için... Hiç...

***

Şahika ve Uçurum

-1-

Baban öldüyse evlat, durma, çık, önünde bir merdiven
var ki ipekli halılar ve yumuşak kadifelerle örtülüdür.
Her basamaktan çıktıkça sana tombul ve beyaz eller uzanacak ve her
yükseldikçe karşında gönüller ve sineler bulacaksın!
Uzat elini.. Binlerce altın ve birçok elmas var... Al.
Etrafına serp ve savur! Bırak, o sineler yaldızlansın ve pırıldasınlar.
Çık, mütemadiyen çık evlat. Bu öyle bir merdiven ki her yandan
zerrin odalara açılır.
Sen yükseldikçe yükselirsin, yüksek odaların pencerelerinden
etrafına bakma, belki seni üzen şeyler bulunur, nene lazım..
İpekler ve tüller içinde, kollar ve kucaklar arasında kendini dağıt,
billur kadehler ve simin gerdanlar arasında dağıl! İstersen daha
yükselirsin, semalara ve yıldızlara erişmek, denizlerin ve ufukların
üzerinde uçmak bir iş midir senin için?.. Hiç düşünme, ne
bugün, ne yarın.. Her şey var ve her şey senindir ve hep böyle yükseldikçe
zevk, hayat, cennet her şey senin olacaktır.
Baban öldüyse evlat, durma, çık, önünde bir merdiven var ki
hayatın en yüksek zirvelerine seni götürür;
Dua et ki evlat sana bütün bu saadet babandan kalmıştır..

***

Ne oldun? Gülüyor musun? Gülme, pek çok gülme! Ve biraz
düşün ki büyüksün, şahikanın temelleri çürük olmasın..
Unutma ki bir zelzele olursa bütün tümsekler düzelir
evlat...

***

-2-

Senin de baban öldüyse evlat, durma, in, önünde bir merdiven
var ki taşlar ve çakıllarla, dikenler ve ısırganlarla doludur.
Her basamaktan indikçe, senin elinden tutacak hiçbir el olamayacak

ve mütemadiyen inmeye mecbur olacaksın!
Araştır, etrafında bir pencere veya bir yol var mıdır? Bir pencere ki seni
barındırabilecek ılık bir odaya açılsın, bir yol ki sana ümit
verecek bir kapıya götürsün..
Terledinse çıplak kollarınla ve boş avuçlarınla terlerini sil
ve in, mütemadiyen in..
Temiz bir yatak veya sıcak bir kucak mı arıyorsun? Saf bir yudum su,
veya saf bir içim hava mı arıyorsun? Bir lokma ekmek veya bir parça teselli mi
arıyorsun? Ara, mütemadiyen ara ve bu merdivenlerden indikçe hep
ışık bulmak için didin ve tırmalan, üzül ve çırpın evlat!
Görüyorsun ya hiçbir şey senin değildir..
Baban öldüyse evlat, durma, in, önünde bir merdiven var ki
hayatın en derin çukurlarına seni indirir..
Ne çare ki evlat, sana bütün bu kısmet babandan kalmıştır..

***

Ne oldun? Ağlıyor musun? Ağlama, pek çok ağlama ve biraz
düşün ki bu derin uçurum sonradan açılmıştır..
Unutma ki bir zelzele olursa bütün uçurumlar düzelir
ve düzeltir, evlat...

Ankara, 8 Haziran 922, Buda

***

Büyük Dert

Kasapoğlu

İtiraf etmeliyiz ki memleketimiz "enmuzecler" diyarıdır. Nasıl olmasın ki, düşünmek davasında bulunanlar Şark ve Garp ve hele Garb'ın muhtelif cereyân-ı fikrîsi ve mütehâlif sistemleri tesiratı altında kalmış "enmuzecler"dir. Bunların bu memleketle olan alakaları bittabi isimden ibarettir.

Filhakika dinî ve mezhebî sistemlerden, dinî ve mezhebî ideallerden başka hayat ve icâbâtı için mezhepler, meslekler, zümreler, mefkûreler teşkilâtına malik olmayan memleketimiz de, daha ileri gidelim, bütün Şark şu vasıf farkıyla Garp'tan pek esaslı bir surette ayrılmıştır.

Bu böyle iken temayülât-ı örfîye ve hayatiyemize tercüman olacak bir mefkûre sahibi olmamamıza rağmen, bir de Garb'ın muhtelif merkezlerine hesapsız, kitapsız talebe göndermemiz memlekette fikrî ve örfî füyûzâtlara alabildiğine meydan açmıştır. İdare-i maslahat politikası, gün siyaseti denilen salhurde ve müzmin idare vereminin bu füyûzâtlara esas olduğunu acaba inkâr etmeye mecal var mıdır?

Hepimiz şahidiz ki hangi devletle bir anlaşma zemini bulursak, hangi devlet ve millet hükümetlerimiz üzerinde bir nüfûz-ı manevî temin eylerse, bizdeki en galip temayül o devlet ve millet müessesatına, onun ilmî ve sınaî merkezlerine hemen talebe göndermeye kalkışmaktan ibaret olur.

Garibeler ilâdına büyük kabiliyetler taşıyan idare kafalarımız, zaman-ı idarelerinde Avrupa'ya gönderdikleri, göndereceklerî talebe adediyle belki de bi-hakkın iftihar ederler.

Hâlbuki esasen bu memleketten akidesiz ve mefkûresiz olarak ayrılmış olan bu namuskâr çocuklar, Garb'ın herhangi bir merkezine bütün bir besâtet-i vicdaniye ile gitmiş bulunurlar. Bunların gözlerine bakan ve mevcudiyetleri üzerinde azamî rolü yapan Garb'ın o muazzam (teknik medeniyeti) bizim aynı ruhlar üzerinde teamülen vücuda getirebildiğimiz (medeniyet-i maneviye) izlerini derhal siler. Çünkü medeniyet-i maneviye dediğimiz manzume-i efkâr ve itikat çok saf, samimi ve fakat maddî müeyyidelerden, mefkûrevî umdelerden mahrumdur.

Hadd-i zâtında çok mu'vec ve mufassal veçhelere malik olan ve türlü tezahüratıyla temas edenler üzerinde türlü tesirler bırakan bu eski ve kalleş dünyaya gönderdiğimizi emel-perver şahsiyetleri, ne yaman vaziyetlere ilka ettiğimizi; duçar olduğumuz nihayetsiz zararlara ve bunların elim istihzalarına rağmen bir türlü anlayamadık.

İzah edelim: Her asırda çeşit teşkilât, türlü müessesât ve mefkûreler doğuran ve bu suretle hayatta mevcut olan tekâmüle lâyuhsâ misaller veren Garb'a müeyyidelerden mahrum bir maneviyet götüren talebemiz, orada mütehâlif ve mütezâd varlıklara ma'kes olur, her şeye inanır, ayrıldığı muhit icabı olarak hassa-i taklidiyesi hâl-i faaliyettedir. Ve bu tekerrür ede ede i'tiyad derecesini bulur. Vicdâniyâtını,

i'tiyâdâtını tahlil ve tetkik edebilecek iradeye artık malik değildir. Çünkü azîm bir mıknatısiyet-i ilmiye ve içtimaiye ile müteharriktir. Temessül etmiştir; muhit haricini göremez. Onun nazarında birçok şahsiyetler dolaşır. Birçok üstatlar peyda etmiştir. Ve mesela: Spencer, Hegel,

August Comte, Kant, Durkheim vesaire. Bir sürü muasır profesörler, birçok arkadaşlar..

Benliğini idrak ettirememek gibi idarî bir cinayete kurban gitmiş olan kıymettar zekâlar, sayıp döktüğümüz isimlerini işitmediğimiz yüksek şahsiyetlerin veya kozmopolitlerin birçok mebahiste nâkil veya karikatürü olmuşlardır. Biçare Şark çocuğu şimdi Garplıdır. Bulunduğu memleketin her halini benimsemiştir. Bazen kavunu tuzlayacak kadar tuhaflıklar gösterir. Bir İtalyan gibi taganni eder.

Bir Fransız gibi giyinir, bir Alman kadar obur olmak ister. Bir İngiliz gibi sığır eti düşkünüdür!

Hakikat-i halde biçare rahatsızdır. Hâl-i intibahtadır. Maalesef kendisini teskin edebilecek bir muhitin hayatına namzet değildir. Kaza ve tesadüf müeddalarını güya şekl-i riyazîsinde halletmiştir. Lakin hayât-ı fikriyenin hangi şekl-i âlîsine irtika etse ufak bir mahrumiyet veya muvaffakiyetsizlik inkisarını mucip olur ve hemen intihar etmeyi hatırlar...

Uzatmayalım, vatanına döner dönmez ilk işi bol paralı bir memuriyet bulmak ve yüksek bir aristokrat hayatına kavuşmak arzusu olur. Bunu ilk demlerde çok defa bulamaz, lakin vasat bir hayatı niçin bulamasın? Niye bir burjuva olmasın?

Zemin çok müsaittir, sâfiyet-i asliyesini henüz muhafaza eden bir muhit içindedir. Onun göreneklerinden istifade etmek isteyen, medeniyet ve moda aşkına kuyruk takmaya bile razı olan bir sürü tatlı su Frenkleri vardır. Onu bulurlar, o da onlarla teşrik-i mesai eder. Tedricen yükselir mukadderat [.....] [.....] [.....] olur.

Maahaza şimdi bunların bulundukları yerler bir Babil kulesidir. Zira muhtelif harsların, türlü şiar ve mefkûrelerin, çeşit i'tiyâd ve göreneklerin mahsul-i gûna-gûnu olan bu bukalemunlar, birçok işlerde bu hâlet-i ruhiyeleri sebebiyle anlaşamamaya mahkûmdurlar. Anlaşamamazlıklar ekseren bir izzet-i nefs meselesi olur. Ayrılmak işten bile değildir. Lakin menfaat iplerinin gevşemesi, yıkılmak ihtimallerini ihtar edince bir itilâf zemini bulurlar ve içtihatlara hürmet lüzumu hatırlanır. Artık [.....] bu içtihatlar, bir tecrübe tahtası olan vatan ve millet üzerinde tatbik edilir. Lakin insaflı düşünürsek hakikatte muvafık veya hicab-aver netice veren bizimkilerin kafası değil, ve her halde bir Alman zihniyetinin, bir Fransız müçtehidinin veya bir İngiliz mudilinin nazariye ve tavsiyesidir. Hülasa yabancı bir memleket muhitindeki herhangi temayül ve prensibin bir ismi veya heyet-i mecmuasıdır. Arpa eksem darı çıktı, lakin bana ne!!!

Vatanımızda (fikr-i mesuliyet) yokmuş. Hep böyle der ve bağırırız. Peki ama niçin olsun? Olması ihtimali yoktur ki... Çünkü muhitler birbirlerini her yerde ve her

zaman vikaye etmek mecburiyetindedirler. Çünkü günün birinde kendisinin de aynı giriveye düşmesi mümkündür, kabul etmez misiniz?

Artık şikâyet edelim duralım. Ne faide? Onlar bütün mazurdurlar. O hayata, o harekete onları namzet kılan idaremiz ve hatta müsaade ediniz içtimaiyatımız, mefkûresizliğimizdir!!

Yaşayan, bir şey olmak isteyen ve fakat onu tayin ve tespit edemeyen bir irade sistemi, bir içtimaiyat işte böyle fesada uğramış uzuvlarının cezasını behemehal çeker. Bu âna kadar çektiklerimiz başlıca bu karikatürler, başlıca bu enmuzecler yüzündendir.

Dikkat etmişizdir ki herhangi hükümetin idarî ve siyasî tavırlarında o idare ve siyaset tarzlarını derhal benimseyen birçok şahıslar görülür ve mucib-i hayretimiz olur. Bunların saikleri menfaat olmaktan ziyade sebepleri izah edilen dalâlet-i fikriyeleridir.

Demek ki hayret etmeye hakkımız yoktur. Zira sakîm mebdelerin müstakim neticeler verebildiği henüz ispat edilememiştir! Ve iman edelim ki ne olmak istediğimizi tayin ve tespit edinceye kadar bu haller böylece ve belki daha elim şekillerde devam edecektir.

Evet, mademki yaşamak istiyoruz ve bu hakkımızdır öyle ise artık ne olmak istediğimiz, hayatta hangi yolları takip etmemiz lazım geldiğini tayin etmeliyiz. Bize ne lazımdır? Hayat varlık mücadelesinde, dünkü ve bugünkü muvaffakiyetlerimizin veya [.....]lerimizin sebepleri nelerdir? Gün siyaseti, neme lazım felsefesi, idare-i maslahat politikası hangi işimize yaramıştır? Bu babda uzun tecrübelerin, tarihin verdiği ve gösterdiği neticeler nelerdir? Tarihî ve içtimaî hata ve gafletlerimiz yüzünden uğradığımız zararlar çok büyük olduğuna göre nasıl bir irkilme hareketiyle bunların üzerine bir hatt-ı butlân çekebiliriz. Bu emsalî suallerin hal ve intikadından sonra çıkaracağımız neticelere göre hayat ve varlığımıza, fikr-i hayyimize bir mefkûre (hayatta muvaffakiyet temin edecek gaye ve vasıtalar) bulamazsak, bulamayacaksak büyük bir cüretle "İnnallahe..." demeliyiz.

O halde ne yapalım, nasıl edelim, şöyle mi? Âlâ... Beşeriyete layık olan (nihaî gaye ve vasıtalar) şekl-i âlîsiyle ve tatbikatıyla ayaklanmış ve kendisini artık tanıtmıştır. Bize göre uzun boylu taharriyata, aranıp taranmaya lüzum kalmamıştır. Bakınız ufak bir intibah, hayatî bir cüret her şeyi halletmeye kâfidir. Bu (şahdârûda)sız kadehtir.

Garp bizi aldatmıştır. Uzun tecrübeler, devamlı temaslar, içtimaî hadiseler, türlü mukarenetler kârın hangi tarafta olduğunu göstermiştir. İşte tarihimiz, işte yirminci asır denilen (vahşet-i musannaa) devrinde boynumuza yüklenilmek istenilen Sevr zinciri. İşte son üç harp senesinin fasılalarında açılıp kapanan perdeler ve adalet neferâtı!? Şayet vaziyetin halli matlubsa her hususta Şark'a doğru...

Kuzu

Muharriri: Nazım

Sürüde bir gün iki koyun daha kuzulamış, doğan kuzuları anaları yumuşak dilleriyle, sıcak nefesleriyle kurutmuşlar. Onları yattıkları yerlerden kaldırdım. Her ikisini de birer kolumun üstünde bağrıma bastım. Zayıf, körpe tenleri Nisan gecesinin dokunucu serinliğinden üşümesin diye kebeme sardım, sarmaladım. Bakınız, işte şurada, şu çalının dibinde iki arkadaş gibi birbirine sokulmuş yatıyorlar.

Abanın yanı başında ön ayaklarını birbiri üstüne koymuş, başını o çaprazvârî ayakları üstüne uzatmış duran, gecenin karanlığında yıldız gibi ışıldar bir çift gözle bakan gölge kancık köpeğimdir. Onun âdetidir: Koyunlarımdan her yeni doğan kuzuyu anasının arkasından yürüyünceye kadar korur, gözetler. Ben çok vakit bu köpeğin yeni doğan bir kuzuyu, doğuran koyunla beraber baş başa yaladığını, kokladığını, kuruttuğunu görmüşümdür.

Bilmem siz hiç kuzuları ilk günlerinde gördünüz mü? Onlar melekler gibi güzeldirler. Ben doğan kuzuları, analarının altında tamam kuruduktan sonra daha memeye yapışmadan cennet kokan o güzel dudaklarından, kadife yanaklarından, siyah sürmeli koyu kınalı göz[*leri*]nden öper, koklarım; bu sert, taş gibi ellerimle onların sırtlarını, o taze, yumuşak kıvırcık ipeklerini korka korka okşar, sığar, severim.

Şimdi lohusa analar sürü içinde, kancık köpeğim çift yavrucukların başını gözlüyoruz: Güneş.

İçimizde güneşi tanımayan, fakat bugün onu hepimizden ziyade bekleyen iki can var, şu abanın altındaki şu iki kuzucuk.

Biz, sürüler ve çobanlar onu pek çoktan tanırız. O bizim pek eski dostumuzdur. Hele ben dünyada iki şeyi tanıdım ve iki şeyi sevdim:

Yeni doğan kuzu ve yeni doğan güneş.

Doğan kuzular bana rabbimin bitmez tükenmez hazinelerinden, yeryüzüne yağdırdığı bereketlerdendir; onlardan bir nişandır. Doğan güneşler bence Allah'ın gökten bize bakan merhamet gözüdürler.

Kuzular doğar, sürüler onlarla şenlenir, çoğalır; güneşler doğar, kuzular, sürüler, biz, hepimiz, bütün dünya onların altında, onların sıcaklıkları içinde ısınır, canlanır yürürüz; sürüler yayılırlar, güneş onları gecenin karanlıklarından, karanlıkların kurtlarından, sırtlanlarından, kaplanlarından korur, kurtarır. Kuzular, koyunlar dağlardaki, derelerdeki taze, yumuşak, su gibi güzel, tatlı otları mini mini dudaklarıyla öper gibi koparır, emer gibi ısırır, çiğnerler. Güneş onlara yeniden taze otlar, tatlı sütler yetiştirir. Sürüler yayıldıkları yerlerdeki çimenlerin, çiçeklerin üstüne yatar, örseler, yıpratırlar; güneş onların altına yeniden yeşil ipekli temiz halılar serer, onların önüne renk renk, enk enk [?] taze çiçekler serer ve yayar.

Güneş, kuzu. Bana öyle geliyor ki biri yerde öteki gökte doğan bu iki güzellik arasında ezelden bir kardeşlik yahut bir oynaşlık var.

Güneş dağların tepesinden yerlere yaydığı ılık ışığıyla ilkin bunları, bu güzel yavrucukları okşuyor, ısıtıyor gibidir.

Analarının dizleri altında büzülmüş, yumuk olmuş kuzular, güneşten üstlerine serpilen pamuk elli gözlerin tatlı, yumuşak çimdikleriyle çabucak uyanır, canlanır, sıçraşırlar; onu gözleriyle, kulaklarıyla, burunlarıyla koklar, dinler, süzer gibi sever ve saklarlar; o bunlara nurlarıyla sıcak öpüşler, bunlar ona gözleriyle, başlarıyla tatlı, kadife öpücükler gönderirler. Gökle yer arasındaki bu cilvelerden bazı kere insan neler duyar, neler anlar! Ben çok defa sabah doğan güneşten gece doğan kuzulara şu yolda bir söz fısıldandığını sezdim:

Sevimli, güzel kuzular! Siz ananızın karnından yeryüzüne düştüğünüz zaman dünyayı da ötesi gibi karanlık gördünüz ve sandınız ki düştüğünüz âlem karanlıktır, karanlık kalacaktır değil mi?

Dünyanın karanlığı da öteki karanlık gibi boş, durgun, tehlikesiz olsaydı yine iyi idi. Ve yine çok rahat ve bahtiyar olacaktınız, böyle olmaması ne yazık! Dünyanın karanlıklarında sizlere, sizin gibi dişsiz, çelimsiz, çiftesiz, boynuzsuz zavallılara uzanmış, [.....] [.....] ne pençeler, paralayıcı ne dişler, kan sömüren, kan yalayan ne ağızlar, ne diller vardır; lakin korkmayınız, [.....] dünyanın işte böyle bir de günü, gündüzü [.....] var. Ben Allah'ın yüksekten size bakan merhamet gözüyüm. Her gün işte buralardan çıkar, ortalığa ışıklar yakar, zalimleri, vahşileri, yırtıcıları görür, [.....], kaçırırım.

Güneşten kuzulara böyle bir ses fısıldanırken ben çok defa iki elim yukarıya kalkmış, başım göğe dikilmiş [.....] bakar, zalimleri, vahşileri, [.....] görür, [.....], kaçırırım. Güneşten kuzulara böyle bir ses [.....]ken ben çok defa iki elim yukarılara kalkmış, [.....] çekilmiş olduğu halde boynumu bükerek ağlar bağırırdım:

Ey büyük Allah'sın, büyük [.....], ey adaletsin, [.....] bu solmaz, kokmaz, [.....]maz gözü! Senin o [.....] ve kurtaran parlak bakışların, [.....], kalın [.....]larla kapalı celep ağıllarına, keskin ağızlarıyla kesen, parçalayan kasap satırlarına, cehennem ateşleriyle yakan kavuran [.....]lere, nihayet temiz örtüler, latif çiçeklerle bezenmiş [.....] yemek masalarına vurmayacak mı? Allahım kuzuları korkutan, parçalayan, yiyen canavarlar yalnız dağlardaki, yalnız derelerdekiler mi? Gece sabahlara kadar doğan bir kuzuya acır ve kıskanır bir yürekle bekçilik, [.....], analık eden şu kancık köpeğin içine [.....] bu insanca duygudan bir azını olsun diş yerine bıçak, tırnak yerine çatal kullanan, bağırsaktan ciğerden kebap, baştan kuyruktan çerez yaparak [.....] kemiren yırtıcıların yüreğine sokmaya kadir mi değilsin yarabbi? Ben yine çok defa ya bir insan kızına bir entari, ya Adem oğluna bir ayakkabı bedeli olmak üzere demir gibi bir elimle boynundan yakalanarak bağırta bağırta, sürüklene sürüklene götürülen birkaç aylık toraman bir kuzunun arkasından "me! me! me!" diye koşan memeleri süt dolu bir koyunun şu sözlerini can kulağıyla işittim, dinledim:

Acıyınız bana, yavrum için memelerim hâlâ süt dolu.. Onu ben daha doya doya doyurup sevemedim. O daha körpedir, o daha çocuktur [?]. Ah! Altı senede sekiz kuzu doğurdum, hepsini yanımdan aldınız, erkeklerini kestiniz, yediniz, dişilerini ayırdınız, bilmem ne yaptınız! Şu dağlarda, şu derelerde yazların kışların bin türlü derdini çektim, gözümün kökü ağardı. İhtiyar oldum, bana bir kuzumun olsun mürüvvetini göstermediniz. Bari bunu bırakınız, bugüne kadar memelerimdeki sütün yarısını size veriyordum, bu vergi ile ben sizden kuzum için merhamet, insaniyet dileniyorum; bundan sonra bütün memelerimin bütün sütleri sizin olsun, onları sağınız, yiyiniz; yünüm sizin olsun, onları kırkınız, giyiniz; tek yavrumu, güzel kuzucuğumu bana veriniz, bana bırakınız. Of, görüyorsunuz, anladım pek acıkmışsınız, onu da kesecek, onu da yiyeceksiniz, fakat durunuz, ben kendimi size veriyorum, parçalayınız, beni yiyiniz. Bakınız bu sizin o büyük, o aç karnınız için de ne kadar faydalı olacaktır, süt gibi körpe bir et yerine sıkı, kanlı et, ilikli kemik; yüreğim daha büyük, başım daha etli, beynim daha çok, böbreklerim akşam mezenize, işkembem sabah çorbanıza kâfi. Geliniz, geliniz, işte vücudum, işte.

Ah yavrum, yavrum! Kadınlar, ey bizim gibi doğuran ve emziren analar! Siz olsun bize acımaz mısınız? İki aylık bir yavrunun anasının memesinden kapılıp gitmesi, şişe takılıp edilmesi ne acı şeydir, bilmez misiniz? Bizim bacaklarımız ara[*sında*]ki kuzularımızın sizin kucaklarınızdakilerden farkı ne? Of, siz de mi?

Kuzunun arkasından koşan, bağıran koyun başka bir demir pençe ile tutulup geriye atılırken ben, kollarım birbirine kavuşmuş, boynum bir tarafa bükülmüş olduğu halde yumuk gözlerle göğe, o büyük nura bakar susarım.

Çoban

***

Şark'ın Kurtuluşu

Mondros Kâbusu! – Versailles, Neuilly, Trianon, Sevr - Haydutluk Müsabakası – Şark Deprendi.. - Gür Ses!

Anadolu kurtuluşu şeklinde tecelli eden bugünkü varlık mücadelemizin nâfiz bir nazarla tahliline girişecek olursak pek de mevzî mahiyeti haiz olmadığını görürüz. 1914'de başlayıp da sonsuz ihtiraslarla sükûn bulamayan umumî ve kanlı harbin bizim için de tahattüm ettiği Mondros Ahitnamesi mübarek yurdumuza bir kâbus gibi çökmüştür.

Bu ahitnamenin daha mürekkebi kurumaya vakit kalmadan medeniyet âleminin halâskârları süsüyle memleketimizin harîmine kadar sokulmaya muvaffak olan çeşit çeşit, renk renk Garp emperyalistlerinin haydut uşakları az zamanda hırs ve tahak-

kümlerini o kadar ilerlettiler ki; biz Şarklıların izzet-i nefsimize dokundular ve nihayet bugünkü vahdet-i emelle bu haydut emperyalistlere karşı mücadeleye giriştik.

Herkes gibi yaşamak hakkını, haysiyet ve şerefimize hürmet ve riayeti istiyorduk, daha şümûllü manasıyla bu mücadele: Şark'ın zengin ve şen diyarını emerek ve halkını esir gibi kullanarak kan ve can edinen Garb'ın muhteris emperyalizmine karşı haklı bir isyan sesi idi..

Düşündük: Ey medeniyetin halâskârı süsünü takınan Garp vahşileri!.. Artık karşınızda sizleri harîmine kadar sokacak, iliklerine kadar emzirecek, sizin tabirinizce nâim bir Şark bulamayacaksınız!.. Bugünkü şekliyle sizi ölüm döşeğinde inleten bu mücadele, yarın uyanık Şark vahdetinin inzimamıyla mezara gömecektir!..

Versailles, Saint Germain, Neuilly ve Sevrlerle tatmin etmek istediğiniz emeller, karşınızda öyle yeni, öyle kudretli varlıklar yarattı ki: Canneslarla, Cenovalarla ve nihayet bugünlerde Laheylerle ölümünüzü uzatmaya muvaffak olamayacaksınız!..

Çünkü: Cinnet derecelerine varan ihtirasınızın doğurduğu feci akıbetler, bugünkü hayat tarzının sakametini büyük bir vuzuhla ortaya koymuştur...

Beldeler yakmak, ocaklar yıkmak, insan öldürmek, aç bir dünya, malul bir sürü beşer enkazı bırakmakla kazanmak istediğiniz emperyalizm zaferi, mazi-i hayatı büyük bir iştiyakla aratacak zaruretler, yoksulluklar ve nihayet ıstıraplar doğurdu. Fakat bütün mahrumiyetler, bütün emeller, insanlık lehine yine vazifesini gördüler.

Evet: Ezilen kitle kahir ekseriyetle ezen kitleye karşı birleşmek, mağsub hukuku istirdad ve hatta zalimlerini cezalandırmak istidadı ile uyandı.

Şüphesiz başta ve en başta, Yakın Şark ve Şark bulunuyor, bu ümniyenin istihsalinin kuvve-i müebbedesi ancak birleşmek ve birlik olacaktır. Zira: Biz Şarklılar düşmanlar tarafından aynı emel ve hırsların husulü için istismar edilmişizdir. Düşman müşterek Garp emperyalistleri olduğu gibi, dostlar da aynı felâket ortağı, aynı ülkenin sahipleri olan bizleriz. Nasıl ki: Felâketimiz müşterek olduğu gibi, halâsımız da müşterek olacaktır. O halde her manasıyla müşterek bir mevcudiyet meydana koyduğumuz gün, Şark'ın kurtuluş bayramını tes'id edeceğimiz gün olacaktır.

Şark'ın kurtuluşu namına Anadolu'nun ilk nidası büyük Şark'ın kudretli sesiyle yükselecek ve o vakit Şark'ın bu sesi kurtuluş zaferinin en gür ve büyük sesi olacaktır.

K. T.

***

Şark'ın Nasibi Ne?

Muharriri: Tufan

Sulh ve Salâh Devresi Bekleyenlere – Yok Zaman da Geçmedi Ya! – Türk Yunan Harbi, Suriye, Basra, Irak, Filistin Yangınları – İngiliz, Fransız, İtalya, Amerika Orduları Ne için Harp Etmişlerdi; Ya Bu Fırtınalar Ne? – Evine Hırsız Giren Ne Yapar? – Hani Cihan Hür ve Serbest Olacaktı? – Ben Yiyim de Sen Öl! – Kapitalizm, Emperyalizm ve Beşerin Saadeti –

Şark'ın Nasibi Ne?

Harb-i Umumînin bitmesiyle bir sulh ve salâh devresi yaşayacağımız hülyasında bulunanlar düşüncelerinde ne kadar aldandılar!

Gerçi aradan henüz o kadar uzun bir zaman değilse de (!) sekiz sene geçtiği halde harp hâlâ devam ediyor; hem evvelkinden daha zalim, daha gaddar bir surette..

Cihan Harbinde milletlere; hürriyet, medeniyet, istiklâl vadedenler harpten sonra da daha hunhar, daha canavarca bir vaziyet aldılar, daha azgın, daha coşkun bir halde sahipsiz yuvalara saldırdılar...

İşte Türk Yunan harbi, işte Hindistan, İrlanda isyanı, işte Suriye, Mısır, Irak, Filistin yangınları...

Dün bu memleketlerin halâs ve istiklâli için kılıçlar kınından çıkarılmıştı, dün İngiliz, Fransız, İtalya, Amerika orduları sırf bu emîrler diyarının hakkı, hürriyetini kurtarmak için ortaya çıkmışlardı...

Öyle ise düne nispeten rahat yaşayan bu memleketlerde bugün yer yer kopan, patlayan fırtınalar ne?

Burjuva heyet-i içtimaiyelerinde gerçi fertlerden bazılarının huzur ve rahatından şikâyetini işittik ise de yüzbinlerle halkı istediği gibi kendi keyfine kurban eden bir sınıfın toplu bir isyanını henüz hiçbir tarih kaydetmiyor. Çocuklar da bilir ki isyanlar, şikâyetler hep mahkûmlar, mazlumların tahammül derecesini aşan bir feryadı, bir enînidir.

Kim bilir? Belki bu da daima başkaları hesabına çalışmış, başkaları hesabına işlemiş, başkaları hesabına vuruşmuş, nihayet aç ve çıplak, sefil ve sergerdan olmuş bir halkın isyanı olmasın.

Kim bilir? Belki de asırlardan beri zulmün, haksızlığın önünde eğile eğile artık canı ağzına gelen alîl yığınların, hakîr kümelerin hak ve hayat fırtınası, istiklâl ve istikbal mücadelesi olmasın?

Evet, bu tufan bu ve bundan başka bir şey değil!.. Evine bir hırsız, bir haydut giren hangi bir efendi gördünüz ki silâha sarılıp da onu evinden barkından çıkarmaya

çalışmasın, hatta komşu ve akrabasını bile yardımına çağırmasın, işte bunlar da böyle.. Ve belki bundan da beter!..

O halde şimdi biz bu kan ve cidalin günden güne artmasına sebebiyet veren Garp "medenî"lerine sorarız:

Hani bu memleketler hür ve serbest olacaklardı?

Hani mazlum kitlelerin kendi tecelli ve talihleri kendi ellerine verilecekti?!

Hani Versailles, Sevr, Neuilly, Saint Germain' muahedelerinden sonra beşeriyet istirahat görecekti?

Bu uğurda can verenlerin geride bıraktıkları evlâd u ayâlin, sokaklara dökülen sefil ve yoksul insanların feryat ve figanı dinecekti?

Hep lâf u güzâf, yine hep yaldızlı birer hülya değil mi?

Görülüyor ki yine hep ben yiyeyim de sen öl! Yine hep doğruluk dilde, yok dudaklarda! Hayır, ayaklarda, şer kucaklarda.

Öyle mi? Biz bunu zaten biliyorduk. Biliyorduk ki [.....] yalnız kan, vicdanı ebedî bir zindan olan "medenî" Garb'ın insaniyete bundan daha büyük bir hediyesi olmaz.. Ve olmadı da... Yine biliyorduk ki bütün siyaseti safahattan başka bir şey olmayan kapitalizm bundan daha "hayırlı" bir netice veremez..

Kendi de dâhil olduğu halde; boğar, öldürür, yakar, yıkar, fakat asla ihya edemez..

Kapitalizm; bu menfur ve müstekreh siyaset ve onun peşine taktığı haydut emperyalizm hükümran oldukça, insanın insan üzerindeki hâkimiyetini yaşatan derin uçurumlar mevcut bulundukça, beşere huzur ve rahat yok vesselam!..

Avrupa amelesi bu zehirli yılanın kendini nihayet ne halde koyduğunu pek güzel anlıyordu, anladı ve halâs çareleri taharrisine başladı. Bukağılarını bugün söküp atamıyorsa bunun yegâne sebebi Şark ve Şarklılardır. Çünkü Şark hâlâ Garp haydutlarına kucağında yer veriyor! Hâlâ ona ambarlık ve yemlik vazifesinde devam ediyor!

Çünkü Şarklılar hâlâ gözlerini açıp da bu yedi ejderhanın mahiyetini anlamadılar ve anlamıyorlar!

Şark'ta üç yüz elli milyon Müslüman'ın imamı makamında bulunan Türkler bu hakikati anlamadılarsa.. başkaları hiç anlamamışlardır.. Ve anlayamazlar da...

Öyle ise okuyucular, size soruyorum: Şark'ın nasibi ne?

***

Yunan Komünistleri Beyannamesi

Kahrolsun Emperyalizm – Konstantin Halka Sulh Vaat Etmişti. Yoksa.. – Verilen Kurbanlar – Yunan Halkının Boynuna Yüklenilen Borç – Canavarcasına Yatıştırılan Grevler – Kürek Mahkûmları – Gazeteciler Hapishanede – Hapishanede Öldürülenler – Anadolu Muharebesi Bir Sergüzeştir – Yunanistan'da Tazyikat – Konstantin de Reaksiyonerlerle Beraber – Kral ve Hükümetinin Caniyane Harekâtını Takbih – Kahrolsun Emperyalizm ve Zalim Dalkavuklar.

Venizelosçular aleyhtarı olan fırkalar, Kral Konstantin halka sulh vaat ederek hükümeti ele geçirince, ikinci intihaplarda gördükleri muvaffakiyetten sonra kendilerinden evvelki hükümetin siyasetini, yani Anadolu'da harp siyasetini takip ile [.....] ve bilhassa İngiliz emperyalizmine tâbi bulunacaklarını ilan ettiler. On senelik seferberlikten sonra terhis edilmiş askerler hemen yeniden silâhaltına alınarak cepheye gönderilmişlerdir. Acaba bu caniyane siyaset nasıl neticeler verdi? Yunan halkının boynuna 3 milyar borç daha yükledi.

Venizelos düşmanları işçi sınıfına siyasî serbestî vaat etmişti. Fakat hakikatte bu hükümet daha müstebit ve daha zalimane hareket etmektedir. Dört defa vuku bulan grevler canavarcasına yatıştırılmış ve grevciler cepheye gönderilmiştir. Bunlar arasında 500 demiryolu müstahdemîni vardır. Elektro teknik müstahdemlerinin geçen sene Teşrinisanisindeki grevlerinden sonra 88 kişi sekizer sene müddetle kürek cezasına mahkûm edildi. Nâşir-i efkârı olan gazeteleri heyetiyle beraber hapishanelere atıldı.

Günden güne her şeyin kıymetinin yükselmesine karşı halk tarafından yapılan nümayişte 110 kişi tevkif edilmiştir. Bunların bir miktarı muhakemesiz olarak hâlâ hapishanelerde inlemektedir. Yunan Komünist Fırkası'nın en eski ve değerli azası olan Stavrakis hapishanede katledildi.

Kral polisleri Atina'da ve Selanik'te Komünist Fırkası Heyet-i İdarelerini taharri ve yağma ederek kendilerini Şarkî Makedonya'ya nakleylemiştir. İttifaklar her türlü zulüm ve tazyike maruz kalmaktadır. Hükümet Meslekî İttifaklar İttihadını tamamen dağıtmak fikrinde olduğunu gizlemiyor.

Sergüzeştten başka hiçbir şey olmayan Anadolu muharebesinin açtığı büyük masrafları kapamak için İngiltere'ye olan müracaat reddedildikten sonra dâhilî istikraz kanunu layihaları yapılıp parlamentoya sevk edildi ve altı fazla rey ile bu istikraz kanunu layihası kabul edildi. En ziyade fakir halktan toplanılacak ve onun arkasına yüklenecek olan bu borç zaten birçok haricî istikrazlardan beli bükülmüş olan halkı heyecana getirmiştir. Mecburî olan bu istikraz hiçbir müspet netice vermemiş, belki memlekette her şeyin fiyatını daha yükseltmeye sebep olmuştur.

Yunan hükümeti ise kendi aksiyon siyasetini her türlü zulüm ve tahakküm tarikiyle devam ettirmektedir. Göze görünen bütün komünistler nefyediliyor. Bütün işçile-

riyle Demiryolu Müstahdemîni Sendikaları İttihadına senelik içtima yapmaya müsaade edilmedi.

Saray mahafili ahvâl-i ruhiyesini anlatmak için âtideki emr-i vâkiyi göstermek kâfidir: Geçenlerde Kral Konstantin Atina'ya iltica etmiş Rus reaksiyonerlerinin hazır bulunduğu bir mecliste demiştir ki "Anadolu muharebesinin bitmesiyle serbest kalacak ordularımı ilk fırsatta Rusya'nın kurtulmasına göndereceğim!"

Yunan Komünist Fırkası Yunanistan'da yapılan bütün bu cinayet ve vahşetleri Avrupa ve umum cihan emekçilerine arz ile elde edilmiş olan netayicin kâmilen lağvedildiğine onların nazar-ı dikkatini celp eder, Kral ve hükümetinin bu caniyane hareketlerini protesto eyler.

***

Şark-ı Karîb ve Şark-ı Ba'id'de ve Müstemlekelerde İşçi Harekâtı

Muhariri: Lozovski **Tercüme eden: A. Tekin Alp**

Son seneler zarfında Karîb ve Ba'id Şark'ta işçi harekâtının fevkalade terakki etmekte olduğu görülüyor. Bu amele teşkilâtının terakkisi, bir cihetten kapitalizmin geri kalmış memleketlerde süratle tekâmülü ve diğer cihetten beşeriyetin içinde çabalamakta olduğu sefaletin bunlara daha vâsi bir surette sirayet etmiş olmasındandır. Cihan kapitali tarafından yağma edilmekte olan Karîb, Ba'id Şark memleketlerinde ve müstemlekelerde inkılâpçı işçi harekâtı henüz neşv ü nemâ devresine dâhil olmuştur.

Bu harekât iki fikrin taht-ı tesirinde icra edilmektedir. Birincisi kapitalizm boyunduruğundan halâs-ı millî fikri, diğeri de doğrudan doğruya ecnebi ve yerli sermayeciliğe karşı amele mücadelesi fikridir. Kızıl işçi cemiyetleri, kendi memleketleri burjuvazisi tarafından esir edilen müstemleke amelelerine kardeş elini uzatmalıdırlar. Onların inkılâpçı harekâtına istinatgâh olabilmek için onlarla ittifak ederek maddî ve manevî muavenette bulunmalıdırlar.

Bu memleketlerde yeni komünist hayatına doğru uyanışın mübarizlerinin birkaç milyon ameleden ibaret olduğunu unutmamalıdır. Tarih-i beşeriyette mühim hadiselere kapı açacak olan bu harekâtı inkılâpçı işçiler görmezlerse büyük bir hata yapmış olurlar. Avrupa, Amerika burjuva hükümetleri şimdilik Şark-ı Karîb'in ve Şark-ı Ba'id'in geri kalmış memleketleri üzerine yüklenmektedirler. Bu memleketlerde sermayecilerin boyunduruğu altında ezilmekte olan halk kitleleri, teşkilâtlanarak inkılâpçı cemiyetleri teşkil etmelidirler. Bunlar halk kitlelerine içtimaî inkılâpta lüzumu olan şeyleri göstermelidir. Bu yalnız mağdur ameleye yardım değildir, aynı zamanda bütün memleketlerdeki emperyalist burjuvazisine karşı da bir mübarezedir. Bunun için Şark-ı Karîb ve Şark-ı Ba'id'deki işçi harekâtını büyük bir dikkatle takip

etmeyi ve onlara elimizden geldiği kadar yardım etmeyi tavsiye eder ve böylece müterakki kapitalist memleketler işçilerinin Şark ve Şark-ı

Ba'id emekçileriyle birlik tesis etmelerini temenni eyleriz.

Türkiye'nin, Hindistan'ın, Çin'in, Kore'nin, Mısır'ın, elhasıl umum cihanın kapital hücumuna maruz kalan bütün memleketler emekçilerini, burjuvazi cihan idaresini yıkmak ve onun harabeleri üzerine sanatkârların beynelmilel kardeşler ittihadını kurmak için müştereken Kızıl Bayrak altına davet ederiz.

Ey Şark-ı Karîb ve Ba'id'in mazlum emekçileri! Müstemlekelerin mağdur ameleleri! İçtimaî inkılâp ve proletarya diktatörlüğü için Kızıl Bayrak altına toplanınız!

***

Yunan Köylü, Amele ve Askerlerine Bir Hitap

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Merkez-i Umumîsinden:

Asker arkadaşlar;

Biz pekâlâ biliyoruz ki sizin ekseriniz, fakir evladısınız ve kendiniz de fakir adamlarsınız.

Yunan köylüleri, size hitap ediyoruz. Köylü ve fukaranın vazifesi köyünde ekin ekmek, hayvan bakmak ve bağcılık yapmaktır. Hâlbuki sizi kendi vazifenizden, kendi valide ve babalarınızdan, kendi kardeş ve hemşirelerinizden, kendi refika ve sevgililerinizden ayırarak ecnebi topraklarını istilaya, komşu bir milletin evine girerek fenalık yapmaya mecbur etmişlerdir. Bu istila harekâtında, bu muharebede galip de olsanız mağlup da olsanız sizin için hâsıl olacak şey yalnız ve yalnız hüsrandır.

Siz felâketli, yorgunluklu ve ölümlerle dolu tehlikeli askerlik hayatınızda köylerdeki tarlalarınızdan, atlarınız, hayvanlarınızdan, bağlarınızdan, bahçelerinizden mahrum kalıyorsunuz.

Köyleriniz, analarınız, babalarınız, hemşireleriniz, refika ve çocuklarınız hükümetin vergilerini vererek, zenginlerin ihtikârı altında kıvranarak günden güne fakir ve sefil düşüyorlar.

Üç seneden beri Türklerle cereyan eden muharebeniz neticesinde yüz binlerce arkadaşlarınızın çocukları öksüz, kimsesiz kaldı. Sizin karşınızda size karşı kendi toprağını, kendi köyünü, kendi tarlasını müdafaa etmekte olan Türk ordusu da sizin gibi köylülerden mürekkeptir. Onların size bir düşmanlığı yoktur.. Onlar da sizin gibi kendi köylerinde sulh ve sükûn içinde ekin ekerek, hayvan besleyerek ve bağcılıkla yaşamak istiyorlar. Siz muharebeden vazgeçtiğiniz takdirde Anadolu köylüsü siz köylerinize giderken sizi rahatsız etmeyecektir. Çünkü Anadolu köylüleri de sizin

gibi kendi köyünde kendi baba ve anaları, kardeş ve hemşireleri, refika ve çocuklarıyla şen ve mesut hayata kavuşmaya muhtaçtırlar. Fakat onlar muharebede devama mecburdurlar; çünkü karşılarında yurtlarına sokulmuş bir düşman mevcuttur. Yunanistan'da bu muharebenin devamından faydalanan pek az adam vardır: Onlar da sizin kralınız, sizin generalleriniz, sizin büyük fabrika, ticarethane, banka sahiplerinizden ibarettir. Siz muharebe uğrunda kendi ocaklarınızı perişan bırakarak, kanlarınızı dökerek, canlarınızı kıyarak, çocuklarınızı öksüz bırakarak ancak generalleriniz ve büyük zabitlerinizin derece ve rütbelerinin yükselmesine, sandalyelerinin çoğalmasına, maaşlarının artmasına ve zenginlerinizin muharebe esnasında harp ticareti ile milyonlar kazanmasına hizmet ediyorsunuz. Bu sizin zararınızadır: Generaller ve zabitler dereceleri yükseldikçe size karşı daha mağrur ve zalim olmakta ve maaşları arttıkça sizin maaşlarınız azalmakta ve verilmesi gecikmektedir. Büyük zenginleriniz daha ziyade para kazandıkça ellerindeki eşyalarını daha ziyade pahalılaştırmakta, sizin köylerdeki atlarınızı, tarlanızı, saban ve bahçelerinizi kendilerine mal etmektedirler. Zenginlerin parası çoğaldıkça ihtikâr ve pahalılık artmakta olduğundan sizin de köyde kalanlarınızın da geçinmeleri daha müşkül olmaktadır.

Asker arkadaşlar,

Biz pekâlâ biliyoruz ki sizin aranızda bir kısmınız da amelelerdir. Ücretle çalışarak geçinen adamlardır. Şimdi de onlara hitap ediyoruz, Anadolu muharebesinde bir menfaatiniz yoktur. Anadolu ordusu da sizin gibi köylü ve amelelerden mürekkeptir. İş, maişet dolayısıyla kardeşlerinizdir. Farz ediniz ki ordunuz Anadolu'da galip olup yerleşti. Bundan sizin ellerinize ne geçecektir? Sizin kanınızla kazanılacak muharebeden faydalanacak ancak büyük ticarethane sahipleriniz, fabrikatörleriniz ve bankerlerinizdir. Ve bunlara ağır faizlerle para vererek bütün Yunanistan ile beraber Anadolu'yu kendilerine yemlik yapmak isteyen İngiliz kapitalistleridir. Artık malum bir şeydir ki zenginler, fabrikatörler, tüccarlar ve alelumum kapitalistler, amele sınıfının ve bütün emekçilerin düşmanıdır. Düşmanlara hizmet etmek ve onları kuvvetlendirmek ise amelenin kurtuluş mefkûresine muhaliftir. Anadolu köylüsünün ve Anadolu amelesinin ve bunlardan mürekkep olan Anadolu ordusunun Yunan amelesine bir zararı dokunmamıştır ve dokunmak ihtimali yoktur. Yunanistan mağlup da olsa, galip de olsa, büyük veyahut küçük olsa, başlarında kral veyahut Venizelos da olsa, Yunanistan amelesi için bunun hepsi müsavidir. Amelenin maişeti her zaman ve her yerde ancak kendi emeği sayesindedir.

Binâenaleyh Venizelos hükümetinin başladığı ve Kral hükümetinin devam ettirmekte olduğu ve arkadan İngiliz sermayedarları tarafından idare edilmekte olan bu Anadolu harbinin devamı amele sınıfının menfaatine değil, bilakis ferden hepsinin ve sınıf olarak cümlesinin zararlarınadır.

Yunanistan amelesi ancak kendi elindeki silâhı, köylülerle birleşerek kendi dâhilî düşmanları olan Kralın, kralların, burjuva siyasilerinin, fabrikatör ve sermayedarların aleyhine çevirmekle, Yunanistan hükümetini kendi eline almakla ve Anadolu cephesinde, kendi toprağını ve kendi iş ocağını müdafaa etmekte olan inkılâpçı Türkiye ordusuyla barışıp anlaşmakla bu muharebeyi kendi menafii lehine çevirebilir.

Asker yoldaşlar,

Sizin aranızda amele cemiyetlerine dâhil olan adamlar, sosyalist ve komünist fırkalarında aza bulunan arkadaşlarımız da vardır. Onlara da deriz ki siz, amele, sosyalist ve komünist yoldaşlar iyi biliniz ki bizim bu tavsiyelerimizi ihmal ederseniz, pek yüksek ve pek insanî olan bizim beynelmilel inkılâp mefkûresine olan müşterek hizmetimizden istinkâf etmiş sayılırsınız. Sizin vazifeniz, komşu ocağını istilaya sevk edilen ordunuzu, beynelmilel emperyalizme karşı mücadele etmekte bulunan Anadolu genç ordusuyla kardeşleştirmek ve ellerinizden silâhları terk etmeden Yunanistan'da bir "Amele, Köylü ve Asker" diktatorası hükümeti ilan etmektir. Vazifenizi ihmal etmeyiniz: Derhal orduları kardeşleştirmeye, kendi burjuvalarınızı ıskat için ordunuz arasında "İnkılâpçı Komiteler" ve "Asker, Köylü ve Amele Şûrâları" yapmaya başlayınız.

Bizim Fırkamızın milliyet prensiplerinden münezzeh olduğuna itimat ediniz, çünkü Fırkamız Yunanistan Komünist Fırkası'nın dahi dâhil bulunduğu "Komünist Enternasyonal"in bir müfrezesidir. Biz sizlere kardeş ve mefkûre arkadaşı sıfatıyla müracaat ediyoruz: Emperyalizme karşı mücadele etmekte olan şimdiki genç Türkiye ordusuna bu mücadelesinde devam ettiği müddetçe yardım etmek Komünist Enternasyonal'e tâbi olan bütün komünistlerin ve halâs mefkûresine inanan bütün amelelerin beynelmilel vazifelerinden biridir. Sizler, bu orduya karşı kurşun atmakla yalnız kendinizin kardeşleriniz olan Anadolu köylü ve amelesine karşı değil, aynı zamanda bütün cihan emekçilerinin inkılâp erkân-ı harbiyesi olan Komünist Enternasyonal'e karşı da silâh istimal etmiş oluyorsunuz.

Arkadaşlar,

Haydi vazife başına! Ordularımızı kardeşleştirelim. Kahrolsun istilacılık siyaseti! Kahrolsun diğer milletlere tahakküm siyaseti! Kahrolsun sermayedarların zalim harbi! Yaşasın kardeşlik! Yaşasın köylü, asker ve amele inkılâbı!

***

Halk İştirakiyun Fırkası Birinci Kongresi

Halk İştirakiyun Fırkası, hükümetçe musaddak programındaki madde-i mahsusaya tevfikan önümüzdeki Ağustos 15'de ilk kongresini akde karar vermiştir.

Kongre ruznamesi aşağıda yazılı meselelerdir:

1- Merkez-i Umumînin şimdiye kadar olan faaliyetine dair raporu.

2- Fırka program ve nizamnamesinin tadil veya tasdiki.

3- Şark'ta komünist fırkalarının millî cereyanlara ait nukat-ı nazarıyla ittihazı lazım gelen vaziyetin tespiti.

4- Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresine izam edecek murahhasların intihabı.

5- Anadolu'nun dâhilî ve haricî siyaseti hakkında izahat.

6- Sosyalist ve Halkçılar ile müştereken emperyalizme karşı Birlik Cephesi teşkili.

7- Anadolu'da sanat birlikleri meselesi.

8- Komünist Enternasyonal'in son faaliyeti hakkında malumat.

9- Köylüler ve amele ve münevverler arasında faaliyet ve irşadat tarzlarıyla arazi meseleleri.

10-Fırka matbuatının tarzı nasıl olmalıdır?

11-Yeni Merkez-i Umumî ve Maliye Tetkik Komisyonu ve Hakem Heyeti intihabatı.

12-Fırka Beyannamesinde musarrah olan (Yunan ordusunu inhilal ettirmek için Yunan halkına ve askerlerine hitaben yazılacak beyanname)nin kongrece de teyidi.

***

Heyet-i merkeziyelerin izam edecekleri murahhasların intihab ve izamı esbabına müsâraat etmeleri, murahhasların önümüzdeki Ağustosun on beşinde Ankara'da hazır bulunmalarını temin eylemeleri lüzumu ilan olunur.

***

Amele

Muharriri: Nazım

"Şark'ın Sesi" 3üncü sayısında bir fikra dercetmişti. Reji, Tokat Sancağında birçok yedi, sekiz yaşında çocuk amele istihdam etmiş, bunları günde on iki saat işletmiş, yedi buçuk kuruş günlük vermiş.

Amele İktisat Vekâleti on dört yaşından aşağı yaşta insanların çalışmaktan men'i hakkında Rejiye emirler vermiş. İşte fıkra.

[*Amele*] işleri bugün dünyada bir insanlık, bir idare, bir inkılâp meselesi halini almıştır. Avrupa amele işleri yüzünden her gün bir suretle sarsılmakta ve sallanmaktadır. Rusya inkılâb-ı azîminin esası da köylü, amele işleridir.

Bizde fabrikalar az, amele hayatı dağınık ve durgun olduğu için çoğumuz bir amele meselesinin vücudundan, ehemmiyetinden bi-haberiz. Avrupa'dan gelen yığın yığın haberlerden -bizdeki şu hal dolayısıyla- bir şey anlayamayanlarımız da ihtimal ki vardır.

Amele hayatının bizde dağınık ve durgun olması onun ehemmiyetini tenkis edemez. Zavallı kendisini düşünmüyorsa, düşünemiyorsa, onları bizler, biz münevverler düşünmeye mecburuz.

Avrupa'da, Amerika'da, Rusya'da olduğu gibi büyük fabrikalarımız, büyük maden ocaklarımız yoksa, işte Reji, Şimendifer, Tramvay, Zonguldak, Ereğli gibi müessesat meydanda. Onlarda az da olsa ücretle çalışan, çabalayan ömür tüketen insanlar var ve hayli yekûn teşkil ederler.

Yalnız Tokat Rejisi neler yapmış ve ona karşı İktisat Vekâleti de ne yapmak mecburiyetinde kalmış. İnce düşünülüyorsa mühim bir şeydir.

Bize öyle geliyor ki Türkiye'de amele hayatını asrî bir surette yoluna koymak zamanı gelmiştir. Bunun için en kestirme yol bizzat ameleyi uyandırmak, kendilerine kendi hayatlarına dair bir şuur ve bir tesanüt vermek olacaktır.

Son zamanlarda bir amele birliği, bir amele sendikaları teşebbüsatı görüldü. Hükümet bu teşebbüsatı teşvik etmeli, onlara her türlü muavenet ve teshilâtı yapmalıydı. Biz birliklerden, tesanüdlerden ürkmeyi, korkmayı karakoncolos korkularına benzetiriz.

Geçenlerde şimendifer amelesi bir sandık vücuda getirdi, güzel hayırlı bir iş. Haber aldığımıza göre bir müsamere de tertip ederek sendikalarına beş, altı yüz liralık bir esas da kurmuşlar, aferin onlara. Fakat gönül isterdi ki beş yüz lira da mensup olduğu idareden verilerek sandık canlandırılsın.

İdare bizim o yolda tahsisatımız yok diyebilir, bir kere ameleyi insan yerine koyup onlarla baba oğul gibi çalışmak usulünü hükümet ele aldı mı? Elbette o tahsisat da verilir, verdirilebilirdi.

Reji Sultan Hamid devrinin bu halkın göğsüne sapladığı kazıklardandır.

Bu menhus şirket bu zavallı halkın köylüsüne, fukarasına neler yapmadı. Kaçakçılık yüzünden ne babayiğitlerimizi yedi. Meşrutiyet'ten bir sene evvel meraklı bir zat bir hesap yapmıştı. Anlaşıldı ki kaçakçılık yüzünden Reji kolcuları kurşunuyla tamam yirmi dört bin kişi öldürülmüş: Bir ordu.

Şimdi o yılan o kadar zehirli değil; fakat şimdi sinsi bir kedi gibi sine sine milleti avlıyor. Onun mini mini yavrularını on iki saat çalıştırıyor ve ona günde topu yedi buçuk kuruş veriyor. Yedi buçuk kuruş bugün bir doyumluk ekmek parası bile değil.

İktisat Vekâletine tebliğ-i vakadan dolayı teşekkür ederiz. Teşekkürümüzü müteakip bir de teessüf ederiz ki amele meselesini hâlâ böyle mevzîî, müteferrik bir halde düşünüyorlar.

Gün işi, gün idaresi bu derin yarayı tedavi etmez, böyle şeyler kanun ister, usul ister, ruh ister. Ümit ederiz ki İktisat Vekâleti artık bu hakikati takdir edecektir. Biz düşündüklerimizi sırası düştükçe yazacağız.

***

Bir Mukaddime
Komünist Elifbası'na Dair: Tufan

Hiçbir mazlum millet tasavvur etmiyoruz ki asırlardan beri eşiğinde sefil ve sergerdan diz çöktüğü zalim kapitalizm ve emperyalizm aleminin artık amansız bir düşmanı kesilmiş olmasın..

Bu menfur ve müstekreh siyaset küremizi öyle müthiş bir vaziyete soktu ki bugün onun herhangi bir köşesine göz gezdirilse ölüm, açlık, sefalet; sefahat, hırsızlık, cinayetten başka bir şeye tesadüf edilmez. Bunu bizzat o âlemin liderleri, rehberleri de anlamak istemiyorlar.

Londra'dan Paris'e, Paris'ten Cenova'ya, ondan sonra da bilmem ne cehenneme koşan, kapı kapı dolaşan bezirgânların bütün telaş ve endişeleri her gün biraz daha ağırlaşan hastayı muvakkaten olsun ayağa kaldırmak hülyasından başka nedir ki?

Bir asır mukaddem insaniyet âlimlerinin haber verdikleri hakikatlerin hayal olduğuna kail olanların nihayet kendi düşüncelerinin de hayalden başka bir olmadığını görmeleri hakikatin ne büyük bir enmûzecidir.

(Sermaye ve Cihangirlik Yıkılıyor.)

Bunda bizim zerre kadar şüphemiz olmamakla beraber onu bizzat müessisleri ağzından işitmiş de olmak iddiamızın ne canlı bir şahididir. Nereye gitseniz, kiminle konuşsanız hep aynı şikâyet, aynı terennüm, aynı dava.. "Medenî" Avrupa'nın yedi başlı ucubesi Lloyd George'dan tutunuz da bâdiyelerde yaşayan Bedevilere kadar artık herkes bu heyet-i ictimaiyenin bu tarz idare ile payidar olamayacağı kanaatinde müttefiktirler. Eski dünyanın temelleri artık tamir kabul etmez bir halde çürümüş, kopuyor. Şüphesiz ki bu er geç yıkılacak ve öyle bir inhidam ve indirasa uğrayacak ki emsalini belki ne geçen neslin şuûn-ı vukuatında ne de gelecek insanların yapacağı tarihte bulacağız.

Lakin dünya şimdiye kadar gördüğü haksızlık ve adaletsizlikle nihayet böyle azîm bir zelzeleye uğrarken: Biz istiyoruz ki bizi artık boğan zulüm, şer, fitne, fesat artık bitsin!

Yeni Dünya düne ait her türlü (levs-i riya, levs-i teneffu, levs-i hased)[14]den artık kurtulsun!

Biz istiyoruz ki biri aç biri tok, biri zengin biri fakir olmayıp herkes hür ve mesut, herkes şen ve şatır olsun.

Nihayet biz istiyoruz ki çalışan yesin, çalışmayan, huzur ve rahatı başkalarının sa'yinde arayan tufeyliler artık aramızdan çekilsin, bizi kendi halimize terk etsin!

İşte bizim düşe kalka uğraştığımız, tesisine çalıştığımız Yeni Âlem!

Bizi bu ulvî cihana kavuşturacak yalnız bir tek yol var: Komünizm.

İşte sırf bu ihtiyaçlardır ki her ne esbaba mebni ise memleketimizde mefhumu henüz tamamıyla anlaşılamayan bu içtimaî mesleğin elifbasıyla olsun halkımızı tanıştırmak bize bir mecburiyet oldu.

Zararı yok.. Yabancısı olmayalım da tatbiki hususunu ya bilahare düşünür veyahut da onu memleketin bağrı yanık evlatlarına terk ederiz.

Mecmuamız gelecek nüshadan itibaren meşhur Rus komünistlerinden Buharin'in "Komünizm Elifbası"nı neşre başlayacaktır, karilerin dikkat ve ihtimamla okumaları ehass-ı âmâlimizdir.

***

Tashih

İkinci sahifedeki "Şahika ve Uçurum" adlı eserin başına "Fantazi" denecek iken unutulmuş ve mezkûr eserin son satırına "düzeltir" kelimesi yine sehven ilave edilmiştir. Tashih ederiz.

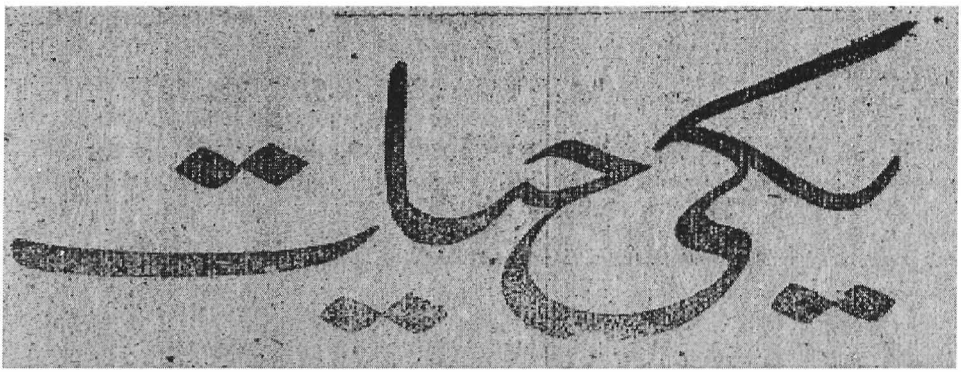
***

[14] Fikret merhumdan..

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Resimli Mecmua

Yıl 1, Sayı 16

İdarehane: Ankara, İkaz Matbaası Hususî Daire

İştirak Şartları: Yıllığı: 450, Altı Aylığı: 250, Tanesi 10 kuruştur

Geçmiş Nüshalar 20 kuruştur

Cumartesi 15 Temmuz [1338/1922]

[Haftada Bir Çıkar]

Sahib ve Müdîri: A. Nazım

Mündericât

1- Halk İştirakiyun Fırkası'nın Anadolu Köylü, Amele ve Askerlerine Hitabı
2- Hikâye / Fuat
3- SermayeTaarruzuna Karşı Beynelmilel Kızıl Sendika / Hitabe
4- Ben Benim, Sen de Sen / Tufan
5- Lenin'in Nutku Münasebetiyle / Şiir / Nazım Nazmi
6- Komünizm Elifbası / Buharin

Ankara İkaz Matbaası

1922-1338

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkasından:

Anadolu Köylü, Amele ve Askerlerine Hitap

Amele, Köylü ve Asker Arkadaşlar!

Arkadaşlar, biliyorsunuz ki fırkamız köylünün, amelenin, bir sözle alnının teriyle yaşayan fukaranın fırkasıdır. Biz teşekkül ettiğimiz günden beri, yani iki senedir ki sizinle meşgulüz; köylülerimizi rahat yaşatabilecek, ameleyi hayatın acı verici sıkıntılarından koruyacak sebepleri, çareleri düşünmekten bir gün hâli kalmıyoruz. Buna emin olabilirsiniz. Krallarının iğfali, generallerinin ihtirası yüzünden üç senedir haksız olarak yurdunuza [*yurdumuza*] girip, her gün her hareketiyle hayatınıza kast eden Yunan ordusuna ve halkına geçen hafta bir hitapname neşrettik.

Bugün de size hitap edeceğiz. Sözlerimizi hayırhâh bir kardeş sesi olmak üzere dinleyiniz.

Arkadaşlar, biliyoruz ki harpler insanlar için bir yük olmuştur. Üç senedir siz de ağır bir harbin içindesiniz. Fakat bu harp, yurdunuza göz dikmiş, canınıza, malınıza, ırzınıza, namusunuza taarruza karar vermiş Yunan saltanatçılarının, Yunan tüccarlarının parmağıyla ve onların arkasında gizli duran İngilizlerin tahrikiyle başlamış olduğu için başka harpler gibi değildir. Bunun altından çıkacak tehlike pek ağırdır ve hiçbir tehlikeye benzemez. Yunan generalleri sizi kırbaçlar altında ezmek, Yunan tüccarları güzel memleketlerimizin arazisine, servetine konmak istiyorlar.

İngilizler güya Yunan süngüsüyle Anadolu'yu, Türkü artık kıpırdayamayacak bir hale sokmak, bütün âlem-i İslam'a hâkim olmak azmini besliyorlar. Bu harbin sebebi, manası işte budur. Bunun içindir ki Fırkamız bu harbi, her muharebeden mühim görmekte ve üç seneden beri Yunan safları karşısında gösterdiğiniz azmi, metaneti, cephe gerisinde gösterdiğiniz tevekkülü, metaneti takdir etmekte ve alkışlamaktadır.

Kanlı katil bir düşman evinize saldırıyor ve siz namusunuzu muhafaza ediyorsunuz; bu bir haktır; bu sizin için bir vazife ve şereftir. Bu vazifeyi ifada ve bu şerefi muhafazada devam ediniz. Başınızda muktedir, namuslu kumandanlarınız, zabitleriniz vardır. Büyük Millet Meclisi sizin vekillerinizle sizin arkanızdadır.

Hiç şüphe etmeyiniz ki kumandanlarınız ve meclisiniz sizi bir dakika ihmal etmemiştir ve etmeyecektir.

Biz biliyoruz ki sizin karşınızdaki düşman saflarında bu haksız harpten artık usanmış, Yunan harislerinin şeytanlığını artık anlamış fukara evladı vardır. Bunlar pek memul ki yakında sizin tarafa geçerek sizden kardeşlik isteyeceklerdir. Bu gibilere derhal elinizi uzatınız. Onları, generallerinin ve krallarının elinden kaçacak, size dehalet edecek o insanları hüsn-i kabul ediniz. İnsanlık bunu emreder.

Yine biliyoruz ki karşınızdaki düşman saflarında sizin kanınızı emmeye, sizin namusunuza vahşice taarruzlarda bulunmaya ikna edilmiş ve daima yalan sözler, türlü iğfalat ile harbin idamesine sevk edilmiş adamlar da vardır. Bunların sizin yüreğinize tereddütler, azminize füturlar verir teşebbüslerde bulunacakları memuldür.

Bunlara da zinhar kulak asmayınız. Bunu muhakkak biliniz ki bize ve size düşen, karşımızdaki akur düşman saflarıyla bir tek neferimiz kalıncaya kadar çarpışmaktır. Bu vazifeyi ihmal ettiğimiz, yahut az çok fütur ve tereddüde düştüğümüz gün artık hayata da, namusa da elveda etmiş oluruz.

Ey asker arkadaşlar, metanetle harp ediniz. Ey köylü ve amele arkadaşlar, hududtaki oğullarınıza ve kardeşlerinize geriden yardım ediniz. Zafer yakındır, hak galiptir.

***

Ona

Küçük Hikâye:

Sacide gözünü ilk açtığı zaman Boğaziçi'nin cazip denizinin maî ve latif derinliklerine bakmıştı. Ve sakin, hazin ruhunun umkunda kaynaşmak, kopmak istidatları gösteren fırtınalar ile bu maî ve sakin sathın kamerinde uyuyan hareketler arasında bir münasebet görür gibi olmuştu. Sacide mektebinin bu denize komşu, nazır ve onun havasını teneffüs eden dershanelerinde ilim ve fennin füsunkâr merhalelerini kat ederken o maî, gümüşî denize o nispette artan, kuvvetleşen revabıt ile bağlanıyordu. İmtihan günleri, bir senelik mesainin neticesini tayin eden o günlerde hoca ve mümeyyizlerin karşısında yaşanan helecanlı helecanlı anlarından sonra, o, denizin hafif kırıntılar ile düğümlenen sathından ka'rına nüfuz etmek için çalışır ve o yeşil sathı temaşa ederken, bazen kendi ruhunun meçhul sisli derinliklerine düşer, düşünür ve bu düşüncenin verdiği mestî ile kendini kaybederdi

Mektebi bitirdiği zaman ruhuna çöken kesif ve sakil hüzün ve elem bulutunun menşei ve membaını tayin edemediği bu teessür sislerinin ağırlığından kaçarken, denizin kenarında uzaklardan itilip gelen mevcelere tevdî ve elem etmek ve onunla hasbıhal ve müşafehe etmek ihtiyacıyla yanardı. Ve zannederdi ki o en tahammülşiken, hâr ve şûrişli aşklar ile yanan ruhlar [*için*] yegâne ketum ve müşfik bir tesliyettir. Hayatın bu gününden itibaren başlayan nakıs ve mefluç mücadelesine nasıl atılacağını düşünürken, müktesep sermaye-i irfanına rağmen usul ve tarz-ı cemiyetin kendisini ne feci bir mefluciyet ve atalet-i hayata mahkûm ettiğini görür gibi oldu. Ve bu uçurumun önünde sendelemekten mütevellit yeis ve hiras ile hayatın soğuk ve acı çehresiyle karşılaştı: Evet, kendisi ne bir fabrikada, ne bir mağazada, ne bir bankada ve hatta mektepte çalışabilecekti. Ne bir doktor, ne bir mühendis, tüccar, hiçbir şey olamayacaktı. O bütün bu mutena, kıymettar sermaye-i irfanına rağmen en mahrum ve akim bir kadın gibi, bir erkek kazanınca hayatını medyun, evde bir hizmetçi kadın gibi âdî işler ile meşgul, daha efendinin zevklerini ikmale mahsus bir makine gibi kalacak... Bu siyah meşum düşünce gölgeleri Sacide'nin ruhunu iri mundar bir yeis ile doldurdu ve artık denizin, o boğazın her iki kıyısını her gün binlerce puselere gark eden o maî sathın derinliklerinde bir melce-i teselli ve şifa aramak ve bulmak ihtiyacıyla titredi.....

Ali Fuat

1921 Teşrin-i Evvelinin birinci günü Beynelmilel Kızıl Sendika İcra Yurdu [*Kurulu*] tarafından neşrolunan hitabenin fevkalade ehemmiyetine binaen tercümesini aynen neşrediyoruz.

Sermaye Taarruzuna Karşı Beynelmilel Kızıl Sendika

(Bütün Memleketlerin İşçi ve Amelelerine)

(...)

***

Ben Benim, Sen de Sen!

Muharriri: Tufan

Fikret'in pek haklı itab ve hitabına bugün bir daha müstahak olduğunu gördüğümüz İstanbul'un her hafta bize yığın yığın yolladığı gazete ve mecmualarda öyle yazılar okuyoruz ki mana itibarıyla bir fındık kabuğunu doldurmadığı halde halkın ibret gözlerini açmak, hakikati ona göstermek hususunda doğrusu ehemmiyeti inkâr edilir şeylerden değildir.

Vücudundan koparılmış bir baş gibi sipsivri meydanda kalan Türk'ün bu irfan ocağı, yarabbi, bu kadar mı iflas etmeli idi?! Azasının bütün aksamı kan sızarken -o sanki bütün felâketler kendisine ait değilmiş gibi- seyirci bir vaziyette mi kalmalı idi?! Keşke böyle olsa idi!! Keşke ininde yarasını yalayan bir aslan gibi otursa idi de.. Bari kendi efendisine olsun, hırlamaktan zırlamaktan vazgeçse idi.. Biz buna da razı olur, biz bunu da onun asırlardan beri yaptığı hoppalık ve züppeliğe hamleder ve belki de çocukluk der geçerdik.. Hiç olmazsa âleme rezil ve rüsva olmazdık...

Hâlbuki böyle mi? Biz burada memleketin salâh ve istiklâli için kanayıp, kan kusarken onlar orda neler, ne hokkabazlıklar yapmıyorlar!

Akla hayale gelmez ne fırtınalar ne yaygaralar koparmıyorlar! Hane harap, "Peyam"ın sütunlarına hele bir göz gezdirin, bu ocağı batası neler yazıyor:

"Padişah-ı Âl-i Osman bi'l-ırs ve'l-istihkak" asırlardan beri emirü'l-müminin "halife-i rû-yı zemin"miş! "Ne İngiltere, ne Fransa; ne İtalya, velhasıl hiçbir devlet-i muazzama (!) İslam'ın böyle bir kıblegâhına haksızlık ve hakikatsizliği kabul etmez"lermiş! Saltanat da böyle imiş! Onu temsil eden şahs-ı mualla aynı zamanda halife olduğu için hilafete hürmet, saltanata riayet lazımmış!"

Bilmiyoruz ki "bu herif" hangi hilafet, hangi halife, hangi saltanattan bahsediyor?

Madem öyle idi İstanbul'un bugün koynunda yatan o iffet ve ismet düşmanlarının irtikâp ettikleri cinayet ne?!

Madem öyle idi altı yüz senedir bu milletin sırf o hilafet ve o saltanat yüzünden "iki büklüm" bir inkıyad ile ezilip sürüklendiği ne?!

Mademki öyle idi.. Altındaki yırtık hasır parçasına kadar ne varsa satıp savıp varını yoğunu tacidar bildiği halifenin huzur ve saadetine hasreden, onun hesabına ölen, onun hesabına can veren bu masum milletin yine ondan gördüğü yine ondan çektiği ıstırap ne?!

"Haksızlığın envaını gördük bu mu kanun
En gamlı sefaletlere düştük bu mu devlet
Devletse de, kanunsa da artık yeter olsun
Artık yeter olsun bu denî zulm ve esaret"

Demek hâlâ halife, hâlâ hilafet ha!!

Hayır! Buna artık sinesinde tahammül taşıyan Anadolu evladı yok. Şimdi onlar diyorlar ki:

Halife ve hilafet mukaddestir; eğer hakka istinat ederse..

Halife ve hilafet mukaddestir; eğer halkın iradesiyle yürürse..

Halife ve hilafet mukaddestir; eğer yanımızda baykuş gibi ötmezse..

Halifeler de bizim gibi yer, bizim gibi giyer, bizim gibi ağlar, bizim gibi gülerlerse...

İşte Osmanlı tarihi! Buna ait bir satır yok:

"Dönersek kahpeyiz devlet yolunda azim ve niyetten" yok; değil mi?

Öyleyse bugün, sefil, üryan sinemize yağlı gülle ve kurşunlarını saplayan alçak ve nankör bir düşmanın harp zırhlısında felâketimize gülmek, gözyaşlarımıza kadeh tokuşturmak, dans etmekle cevap veren şehzade ve halifeler mevcut oldukça ne halife, ne hilafet; ne saray, ne saltanat. Ben benim, sen de sen!..

***

Lenin'in Âlem-i İslam'a hitaben neşrettiği beyanname münasebeti ile:

Yoldaş Lenin'e

"Sizin, diyor büyük Lenin, sizin büyük dininiz
On üç asır evvel bize bu dersleri vermiştir;
Muhallefat bırakmayan ancak sizin pîriniz,
Zaman bunu Muhammed'in gül bağından dermiştir."

Tarih bize halifeler gösteriyor gömleksiz
İşte sana zembil ören Ebubekir'in fıkrası
İşte sana Ömerlerin yamalıklı hırkası
İşte sana yüz binlerce emek çeken yemeksiz.

Yine sözü verdim ona yine Lenin başladı:
"Mesleğimiz bizim, diyor, çalmak değil çalışmak,
Çalmaksızın insan gibi yaşamaya alışmak,
Bu büyük nur sizin büyük dininizle başladı."

Yalnız o mu? Bizim dinde yalnız, yalnız o mu var?
Hayvanları bile seven; kurdu, kuşu koruyan,
İnsaniyet için hatta dağda, taşta çürüyen,
Deyin bir din için yalnız çalışmaktan ne çıkar?.

Yine Lenin Avrupa'yı göstererek yan gözle:
"Şunlar sizi yandırmadan, ey şerefli bir dinin
Temiz kalpli evlatları! Siz onları yandırın.."
Ve elinde şerefli bir kızıl bayrak son sözle:
"Gelin, gelin şuna, diyor, şu kırmızı ve yeşil,
Bayrakların birleşmesi canı cana katacak,
Yeryüzünden eski yeni zulümleri atacak..."
Fakat eyvah, bin yazıklar, yüz bin feryat, milyon veyl!

Silkinip de uyanırsan hak yolunu tanırsan
Eski yeşil bayrağını omzuna alırsan
Mazlum olan yükselecek, zalim olan düşecek,
Bütün Asya emperyalizm üzerine üşüşecek.

Şu büyük yol, şu mukaddes büyük yolda bir düşün,
Gaib edip acıyacak, sızlayacak neyin var?
İzmirlerden, Bursalardan elbet oldun haberdar
Baş belâsı bundan sonra senin beş on kuruşun...

Hangi büyük fabrikandan, hangi büyük servetten
Olamaz da hak yolundan şeytan gibi kaçarsın
Emperyalizm ifritine zulüm yolu açarsın.
Güzel düşün al payını bu tarihi fırsattan.

Hak yolunu mazlumlara küşat eden şu bayrak,
Leninlerin değil bedbaht, senin, ancak senindir,

Zalimleri hak yoluna sokmak senin dinindir
Leninlerden pek çok evvel sana vermiş onu hak.

Erzurumlu: Nazım Nazmi

***

Bütün Dünya Emekçileri Birleşiniz!

KOMÜNİZM ELİFBASI

N. Buharin E. Preobrajenski

Komünizmi ve fırka programını açık halk dilinde anlatır kitaptır.

***Yeni Hayat*'ın Neşriyatından**

922- 338

Bu kitabı fukara-yı kasibe sınıfının azamet ve haşmetini, onun kahramanlığını, sınıfî idrakinin aydınlığını, servete karşı şiddetli nefretini ve *Yeni Hayat* kurmaya olan büyük azmini tecessüm ettiren şanlı Komünist Fırkası'na ithaf ediyoruz.

Bu kitabı bir fırkaya ithaf ediyoruz ki; milyonlarca neferlik orduya kumanda ve büyük bir memleketi idare ediyor ve aynı zamanda hayat-ı beşeri saadete eriştirmek için hazırlıklarda bulunuyor.

Bu kitabı mücadeleler ve galebeler kazanılarak artık yorulmuş eski fırka rüesasına ve işimizi sonuna kadar yürütecek olan yeni fırka şubelerine ithaf ediyoruz.

Nihayet bu kitabı, fırka uğrunda cephelerde ölen, hapishanelerde çürüyen, kırbaçlar ve sopalardan vefat eden, darağacına asılan ve kurşuna dizilen fırka mübâriz ve şehitlerine ithaf ediyoruz.

Mukaddime

Fikrimizce "Komünizm Elifbası" komünizm tahsilinde müracaat edilecek ilk kitap olmalıdır. Propagandacıların her günkü tecrübeleri bize ispat etti ki böyle bir kitaba şiddetle ihtiyaç var. Aramıza günden güne yeni gruplar dâhil oluyor. Propagandacılarımız pek az, rehber kitap ise, hatta fırka mektepleri gibi müesseselerde bile yok. " Erfurt Programı" gibi eski Marksist edebiyatının büyük bir kısmı şimdi artık işe yaramıyor ve birçok meseleler var ki cevabını verebilmek pek müşküldür. Bunların hepsi ayrı ayrı mecmualara, kitaplara, risaleciklere ayrılmıştır.

Buna binaen mevcut olan noksanı ikmale karar verdik. Bu Elifba'yı fırka mektebinde tedris edilecek ilk kırâat dersi olarak hesap ediyoruz. Binâenaleyh kitabı fırkamızın programını anlamak isteyen her bir amele ve köylünün müstakilen okuyabileceği bir tarzda yazmaya çalıştık.

Kitabı eline alan her bir arkadaş onu nihayete kadar okumalıdır ki komünizmin maksat ve meramını anlasın. Çünkü kitap fırka programına tevafuk etmek üzere ya-

zılmıştır. Kitabın sonuna okuyuculara kolaylık olmak üzere programın aslı da ilave edilmiştir.

Programımız bablara münkasımdır. Her bab kitabımızın babına tevafuk eder. Biz programın baplarını izah ettik ve programın her babında da onu izah eden Elifba'nın baplarını da kaydettik. Lazım olan bir şeyi kolayca bulmak için sonunda da fihrist vardır.

Esasî malumat âdî hurufat ile, mufassal izahat küçük hurufat ile dizilmiştir. Bunlar nutuk söyleyen arkadaşlar içindir. Daha fazla malumat almak isteyenlere ise her bab için müracaatgâh gösterilmiştir. Biz pekiyi biliyoruz ki kitabın birçok noksanı olacaktır. Alelhusus kitap parça parça ve iş arasında yazılmıştır. Umumiyetle komünistler edebiyat işleri ile o kadar meşgul olmuyorlar. Bu kitap işte buna bir numunedir. Çünkü bunun müsveddeleri Moskof komitesinde infilak olduğu zaman her iki müellifi ile birlikte mahvoluyordu. Biz bu noksanlara bakmayarak yine bu kitabın neşrini vacip bildik. Ancak arkadaşlardan ikmali için bize yardım etmelerini rica ederiz.

Kitabın birinci nazariye kısmı, ikinci kısmının bidâyeti, Şûrâ Hükümeti, ticaret ve sanayi teşkil ve sıhhat-i umumiye teşkilâtı hakkındaki babları Buharin tarafından, diğer aksamı da Preobrajenski tarafından yazılmıştır.

Kitabın adını Elifba koymaya sebep izah ettiğimiz maksattır.

Kitap, yeni başlayan arkadaşlar ve amelelere yardım ederse zahmetimizin heder olmadığına kani oluruz.

15 Teşrinievvel 1919

N. Buharin E. Preobrajenski

Başlangıç; Bizim Programımız

1- Program Nedir? 2- Eskiden Programımız Nasıldı? 3-Ne İçin Yeni Programa Geçmek Lazım Geldi? 4- Programımızın Ehemmiyeti 5- Programımızın İlmî - Fennî Ciheti

1- Program nedir? Her fırkanın kendisine mahsus muayyen maksatları vardır. İsterse mal sahipleri ve kübera fırkası, isterse amele ve köylü fırkası olsun mutlaka muayyen bir maksadı vardır. Çünkü maksat olmazsa fırka da olmaz. Mesela bir fırka mal sahiplerinin menfaatini gözetse araziyi kâmilen zenginlerin elinde bulundurmak, rençperleri istediği gibi çalıştırmak, arazisinin mahsulâtını pahalı satmak, rençperi ucuz tutmak ve hâlbuki mezkûr araziyi tüccara verdiği takdirde pahalı vermek isteyecektir. Kübera ve fabrikatörler fırkası olsa maksadı da ameleyi ucuz tutmak, çok çalıştırmak, müşterilere hâsıl olan malı pahalı satmak, çok kazanmak olacaktır. Keza amelelerin hiçbir vakit yeni usul ve kaideler arkasına düşmesini de istemez.

Fabrikatörlerin maksadı budur. Fakat amele ve köylünün maksadı bambaşkadır zira menfaatleri başka başkadır. Eskiden Rusya'da bir darb-ı mesel vardı " Rus'a derman olan şey Alman için ölümdür" derlerdi. Bunu biz "Amele ve köylüye derman

olan şey arazi sahiplerine ölümdür" tarzında diyebiliriz. Yani amelenin maksadı başka, zenginin ki başka, arazi sahiplerinin ise bambaşkadır.

Fakat zenginlerin hepsi, nihayete kadar köylünün sırtından ne suretle geçinebileceğini düşünür ve şeytanlar icat ederken ameleden birçokları, nasıl olsa çalışacağız; dedelerimiz, babalarımız yıllarca nasıl yaşamışlarsa biz de onlar gibi yaşarız diyorlar. Böyle adamlar hiç düşünmüyor hatta kendi menfaatlerini bile bilmiyorlar.

Bilakis bir kısmı da kendi menfaatlerini müdafaa etmek fikrinde bulunurlar ki bunlar da Fırkayı teşkil ederler. Bu suretle teşekkül eden fırkalara bütün hem-sınıflar dâhil olmaz ancak o sınıfın en çalışkan, en iyi kısmı girer ve diğerlerini birlikte sürükler. Amele fırkasına, yani Komünist Fırkası'na en iyi amele ve fakir çiftçiler dâhil olurlar. Arazi sahibi ve kübera fırkasına (Kadet, Ahrar) en çalışkan arazi sahipleri, kübera ile onların adamları olan vekiller, profesörler, zabitler, generaller vesaire dâhil olur ve bu suretle her fırka kendi sınıfının en idrakli kısmından teşekkül eder.

Buna nazaran bir fırka etrafına toplanmış olan arazi sahipleri ve kübera, amele ve köylülere karşı teşkilâtsızlardan daha muvaffakiyetle mübareze eder. Keza fırkaya dâhil olan amele ve köylüler aleyhtarlarına karşı bi-taraflardan daha muvaffakiyetle mücadele eder. Çünkü fırkaya mensup olanlar amele sınıfının maksat ve menfaatlerini düşünürler ve maksada ermek için hangi yoldan gidileceğini ve en kestirmesini bilir ve görürler.

Bir fırka kendi sınıfının menfaatini müdafaa ederek hangi maksadı güderse işte bu maksat onun fırka programıdır. Yani programda falan sınıf şu maksadı takip edecektir, der. Mesela Komünist Fırkası programında fakir amele ve çiftçilerin hangi maksada doğru gidecekleri musarrahdır. Her fırkada en lazım olan şey programdır. Bir fırkanın programına bakıldıkta onun kimler menfaatine çalıştığı anlaşılır.

2- Bizim eski programımız nasıldı? Bizim şimdiki programımız Fırkanın 1919 senesinin nihayetlerine doğru toplanan 8. Kurultayında kabul edilmiştir. O vakte kadar kâğıt üzerine tespit edilmiş muntazam bir program yoktu. Yalnız 1903 senesinde 2. Kurultayda kabul edilmiş olan eski program vardı. Bu program tanzim edildiği zaman Bolşevik ve Menşevikler bir fırka azası idiler ve programları da bir idi. O zaman amele sınıfı yeni teşekküle başlamıştı. Fabrika ve büyük arazi pek azdı. Hatta o zaman Rusya'da amele sınıfının artıp artmayacağı hakkında münakaşalar bile vardı. Şimdiki (Sosyalist Rövolüsyoner)lerin babası olan (Halkçı)lar Rusya'da fabrika ve büyük emlak ve arazi artmayacak ve amele sınıfı büyümeyecektir, diyorlardı. Marksist (meşhur amele rehberi Marks'ın şakirtleri) Sosyal Demokratlar (yani Bolşevik ve Menşevik) ise, başka memleketler gibi Rusya'da da amele sınıfı büyüyecek ve esasî inkılâp kuvvetini bu sınıf teşkil edecektir diyorlardı. Hayat, Halkçıların fikri yanlış ve Sosyal Demokratların fikri doğru olduğunu gösterdi. Fakat Sosyal Demokratlar 2. Kurultayında program tertip edilirken (programın tanzimine Lenin, Plehanof da iştirak etmiştir) amele kuvveti pek az olduğundan hiçbir kimse doğrudan doğruya burjuvaziyi yıkmak mümkün olacağını ümit etmiyor ve ancak Rus Çarının boynunu bir dereceye kadar eğebilmek mümkün olabileceğini zannediyordu. Sair sınıflar gibi amele ve çiftçi sınıfına da cemiyetler teşkili hakkının verilmesi, iş müddetinin sekiz

saate tenzili ve arazi sahiplerinin bir dereceye kadar tazyik edilmesi isteniyordu. O vakit hükümeti amele eline geçirmek; fabrikaları, araziyi burjuvazyanın elinden almak hiçbir kimsenin hatır ve hayaline gelmiyordu. İşte 1903 senesinde tanzim edilen eski programımız böyle idi.

3- Ne için yeni programa geçmek lazım geldi? O vakitten 1917 İnkılâbı'na kadar aradan çok zaman geçti ve işler çok değişti. Bu müddet esnasında Rusya'da büyük ticaret ve sanayi çok ilerledi. Bununla birlikte amele sınıfı da arttı. Bilhassa 1905 senesi inkılâbında amele sınıfı kendisinin büyük bir kuvvet olduğunu gösterdi. Fakat ikinci (1917 senesi) inkılâba kadar sabit oldu ki inkılâp ancak amele sınıfı galip geldiği takdirde payidar olabilir. Fakat amele sınıfı 1905 senesinde razı olduğu şeylere şimdi kanaat edemezdi, şimdi mutlaka hükümetin amele eline geçmesini, fabrika ve arazinin alınmasını, burjuva sınıfının dağıtılmasını isteyecek derecede büyümüştü. Birinci programın tertibinden sonra geçen zaman esnasında ahval çok değişmiştir. Aynı zamanda hariç de böyle idi. (1905) senesinde Avrupa sükûn ve zindegî içerisinde idi. (1917) senesinde ise Cihan Muharebesinden dolayı umum dünya inkılâbının yaklaştığı görülüyordu. (1905) Rus İnkılâbı'ndan sonra ancak Avusturya'da büyükçe bir amele hareketi görüldü; bir de Şark'ın Türkiye, İran ve Çin gibi geride kalmış memleketlerinde inkılâp başladı. 1917 senesi Rus İnkılâbı'ndan sonra ise yalnız Şark'ta değil Garp'ta da inkılâp başlıyor ve amele sınıfı serveti yıkmak bayrağı altında çalışıyor. Görülüyor ki dâhilî ve haricî işler 1903 senesinde olduğu gibi değil; bambaşkadır. Vaziyetler bu kadar değiştiği halde amele fırkası bu senelerde de 1903 senesinin programı ile hareket etseydi pek gülünç olurdu. Menşevikler bizi eski programı terk ettiğimizden, yani Karl Marks'ın gösterdiği yoldan çıktığımızdan dolayı zemmediyorlar. Biz onlara bu tarzda cevap verebiliriz: Hayat değişince program eski halinde kalamaz. Kışın insan kürk giyer. Fakat yazın deli olmalıdır ki kürk giysin, siyaset de böyledir. Filhakika Marks "Daima hayat şeraitine dikkatle bak ve ona muvafık hareket et" diyor. Bu sözden kadınların her gün eldiven değiştirdikleri gibi insanın da fikir ve akidesini tebdil manası çıkmaz. Amele sınıfının en mühim, en büyük maksadı komünist usul-ı idaresini kurmaktır. Bu gayri kabil-i tebeddüldür ve daimîdir.

İstibdat hükümeti zamanında amele fırkası caniler ocağı gibi takip ediliyordu. Hâlihazırda amele sınıfı hükümet başındadırlar. Fırkaları hükümet fırkasıdır. Şimdi ancak hiçbir şeyden anlamayanlar yeni program ile 1903 programının aynı olmasını talep edebilirler.

Görülüyor ki Rusya'da dâhilî hayatın değişmesi ve beynelmilel vaziyetlerin tebeddülü programımızın değişmesini icap ettirmiştir.

4- Programımızın ehemmiyeti: Programımız uzun müddetten beri hükümet başında duran amele sınıfının ilk programıdır. Binâenaleyh bu programın tanzim edilmesi esnasında fırkamız yeni hayat kurmak ve idare etmek hususunda amele sınıfının tecrübelerini nazar-ı dikkate almaya mecbur idi. Bu yalnız Rus amele ve köylüsü için değil, bütün ecnebi memleketler için de lazımdı. Çünkü muvaffakiyet, sehv ve hatalarımızdan yalnız biz değil, beynelmilel fukara-yı kasibe ders-i ibret alıyor. Bundan dolayı programımızda yalnız fırkamızın ne yapmak istediği değil, ne yapmış olduğu

da yazılmıştır. Fırkamızın her uzvu programı madde madde bilmelidir. Program her yoldaşın, her fırka şubesinin faaliyetinde ona en mühim rehberdir. Programumıza iştirak eden yani onu iyi bilerek kabul eden adam fırka uzvu olabilir. Biz de programı tamamen bilen ve kabul edeni sadık olarak sayabiliriz.

Şüphesiz birçok adamlar vardır ki programı hiç görmemişlerdir. Fakat komünistliğe sokulurlar, komünizme yemin ederler. Çünkü fikirleri bir yağlı kuyruk kapmak, iyi bir mevki temin etmektir. Bu gibi fırka azasının bize lüzumu yoktur. Çünkü bunlar Fırkaya zarar irâs ederler. Programı bilmeden hiç bir kimse hakiki komünist olamaz. Her bir idrakli amele ve köylü, Fırkanın programını bilmelidir. Ecnebi memleketlerde bulunan her yoldaş programımıza iyi dikkat etmelidir ki Rus inkılâp tecrübelerinden müstefid olabilsin.

5- Programımızın ilmî - fennî ciheti: Programın düşünce mahsulü değil hayattan alınmış olması icap edeceğini yukarıda arz etmiştik. Marks'tan evvel amele sınıfının menfaatini müdafaa eden şahıslar istikbalde cihanı cennete döndürmek hülyasını tasavvur ediyorlar fakat böyle bir hayat kurmanın imkânı olmayacağını düşünemiyorlardı. Binâenaleyh fukara ve köylüye doğru yol göstermiyorlardı. Marks başka yol ile gitmek lazım olduğunu söylüyordu. Marks dünyada bu zamana kadar hükümran olan fenalıkların ve haksızlıkların, adaletsizliklerin nereden geldiğini ve ne suretle hâdis olduğunu nazar-ı dikkate alıyordu. Biz bir makine veya saati nasıl gözden geçirirsek Marks da fabrikatör ve arazi sahiplerinin hâkim, fukara ve amelenin mahkûm olduğu sermayedarlık tarz-ı idaresini öylece tetkik ediyordu. Mesela bir saate baktık, görüyoruz ki çarklarından ikisi birbirine girift olmuş, işledikçe birbirini tutuyor. Bunu görünce deriz ki bu saat bozulacak ve işlemeyecektir. Marks da sermayedarlık usul-ı idaresini de böyle nazardan geçirdi tahkik etti ve servetin hâkimiyetinde hayatın revişini tetkik etti. Gördü ki sermaye kendi kendisinin kuyusunu kazıyor. Bu makine duracak ve buna da amelelerin kıyamı sebep olacaktır. Bundan sonra da amele dünyayı istediği şekle koyacaktır.

Marks şakirtlerinin hepsine, her şeyden evvel hayatı tahkik ve tetkik etmeyi tavsiye ederdi çünkü ancak o zaman muntazam bir program meydana getirilebilir. Bundan dolayı programımızın başında servet ve sermaye tahakkümünün tasvir edilmesinden naşi taaccüb edilmemelidir.

Şimdi Rusya'da sermaye hakimiyeti iş başından düşürülmüştür. Marks'ın söyledikleri gözlerimizin önünde duruyor. Eski kaideler kökünden kesiliyor, taçlar, kral ve imparatorların başından düşmektedir, her yerde ameleler inkılâba, şûrâ hükümeti kurmaya çalışıyorlar. Bunların neden dolayı vâki olduğunu anlamak için sermayedarlık usul-ı idaresinin şeklini bilmek lazımdır. O vakit bu usul-ı idarenin mutlaka mahvolması icap ettiğini, eski devire avdet etmek imkânı olmadığını ve amelelerin galebesinin kat'î olduğunu görür ve ancak o zaman yeni usul-ı idare uğrunda daha büyük kuvvet, daha kuvvetli iman ve itikat ile mübareze ederiz.

Edebiyat: 1) 1917 senesi Nisan konferansının mazbataları, 2) "Fırka programının yeniden gözden geçirileceği hakkında malumat", 3) "[.....]" mecmuasının 3 - 9 numa-

ralı nüshalarında Buharin ve Smirnof'un makaleleri, 4) "Prosveşeniye" mecmuasından Lenin'in makalesi numara 1, 1917'de Sekizinci Kurultayın zabıtları.

Marksist programının ilmî ve fennî ciheti meselesi hakkında ilmî sosyalizme ait olan bu eserlere müracaat etmelidir. Goloykov "Hayalî ve Fennî Sosyalizm"i, Engels "Hayalden Fennî Nazariyeye", Marks ve Engels " Komünist Manifesto", umumiyetle programa aşina olmak için Buharin'in "Komünist - Bolşeviklerin Programı" namındaki eserine bakmalıdır. Bu kitaplardan en basiti Buharin'in eseri ve kısmen de Goloykov'un risalesidir, diğerleri muğlâkçadır.

Birinci Bâb
Sermayedarlık Usûl-i İdaresi

6- Ticaret Malı İstihsali 7- İstihsal Âlâtının Zenginler Sınıfına İnhisarı 8- Ücretle Çalışmak, Ecirlik 9- Sermayedarlıkta Münasebât-ı İstihsaliye 10- Amele Kuvvetinden Menfaattar Olmak 11- Sermaye 12- Sermayedarlar Hükümeti 13- Sermayedarlık Usul-ı İdaresindeki Esasî Zıddiyetler

Sermayedarlar idaresine dikkat edersek istihsalâtın daima ticaret metaı olmak üzere yapıldığını görürüz. Ticaret malı âdî bir şey değil satış için istihsal edilen şeydir.

Çünkü bir şeyi insan kendi için yapsa buna ticaret malı denmez. Bir çiftçi buğday ekerek, biçerek, öğüterek kendisi için ekmek pişirse ona hiçbir zaman ticaret malı diyemeyiz. Un ancak alınıp satıldığı vakit ticaret malı olur. Yani buğday satılmak için ekilirse o vakit ticaret malıdır. Her kim bunu satın alsa, onun malı olur.

Sermayedarlık usul-ı idaresinde her şey satmak için istihsal edilir. Binâenaleyh her şey ticaret malıdır. Her fabrika, çiftlik veya imalathane ancak bir malı istihsal eder. Bu malın hepsi sahibi için değildir. Mesela bir yağ fabrikasının sahibi ne kadar obur olursa olsun fabrikasında çıkarılan yağın en az kısımını bile kendisi yiyemez. İşte sermayedarlık usul-ı idaresinde herhangi bir şeyi misal olarak ele alırsak böyle olduğunu görürüz. Mesela bir düğme fabrikasında milyonlarla düğme yapılır. Bu düğmenin hepsi fabrika sahibinin ceketine dikilmek için değil, satmak içindir. Hülasa sermayedarlık âleminde her ne yapılırsa mutlaka satış içindir. Kitap, zahîre, bez ilh her şey satılmak içindir.

İstihsal ticaret için olduğu zaman mülkiyet-i hususiyenin mevcut olması kat'îdir. Yani her şey mutlaka bir adama mahsustur. Yani el ile işleyen sanatkârların kendilerine mahsus imalathaneleri, âlât ve edevatı, levazımatı; fabrikacıların, çiftlik sahiplerinin, fabrika ve çiftliği, makinesi, levazımat-ı sairesi mevcut olur. Mülkiyet-i hususiye ve ticaret malı istihsali devam ettikçe hiç şüphesiz müşteri davası, yani satıcılar arasında rekabet başlayacaktır. Hatta fabrika ve büyük çiftliklerin, yani büyük zenginlerin mevcut olmadığı küçük sanatlar devrinde de sanatkârlar arasında müşteriye karşı mübareze mevcuttu. Kimin âlâtı iyi ve alelhusus biraz da para biriktirmiş olursa daima diğerlerini eziyor, müşterileri kendi tarafına celbediyor ve diğer sanatkârları

iflas ettirerek kendisi yükseliyordu. Demek ki zahmetkeşlerin hususî mülkiyeti ve onun üzerine kurulmuş ticaret malı istihsali içinde büyük mülkiyet ve birçoklarının iflası gizli imiş.

İşte sermayedarlık usul-ı idaresinin birinci nişanesi, ticaret malı istihsali, yani her şeyin satış için meydana getirilmesidir.

***

Halk İştirakiyun Fırkası Birinci Kongresi

Halk İştirakiyun Fırkası, hükümetçe musaddak programındaki madde-i mahsusaya tevfikan önümüzdeki Ağustos 15'de ilk kongresini akde karar vermiştir.

Kongre ruznamesi aşağıda yazılı meselelerdir:

1- Merkez-i Umumînin şimdiye kadar olan faaliyetine dair raporu.
2- Fırka program ve nizamnamesinin tadil veya tasdiki.
3- Şark'ta komünist fırkalarının millî cereyanlara ait nukat-ı nazarıyla ittihazı lazım gelen vaziyetin tespiti.
4- Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresine izam edecek murahhasların intihabı.
5- Anadolu'nun dâhilî ve haricî siyaseti hakkında izahat.
6- Sosyalist ve Halkçılar ile müştereken emperyalizme karşı Birlik Cephesi teşkili.
7- Anadolu'da sanat birlikleri meselesi.
8- Komünist Enternasyonal'in son faaliyeti hakkında malumat.
9- Köylüler ve amele ve münevverler arasında faaliyet ve irşadat tarzlarıyla arazi meseleleri.
10-Fırka matbuatının tarzı nasıl olmalıdır?
11-Yeni Merkez-i Umumî ve Maliye Tetkik Komisyonu ve Hakem Heyeti intihabatı.
12-Fırka Beyannamesinde musarrah olan (Yunan ordusunu inhilal ettirmek için Yunan halkına ve askerlerine hitaben yazılacak beyanname)nin kongrece de teyidi.

***

Heyet-i merkeziyelerin izam edecekleri murahhasların intihab ve izamı esbabına müsâraat etmeleri, murahhasların önümüzdeki Ağustosun on beşinde Ankara'da hazır bulunmalarını temin eylemeleri lüzumu ilan olunur.

***

Komünist yoldaşlar,

Ağustosun on beşinde Ankara'da toplanacak olan Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'nın ilk kongresine murahhaslarınızı göndermekte zinhar gecikmeyiniz. Cihan inkılâbı cihanşümûl bir halde dünyayı sararken, hayattan nasip alamayan Türkiye emekçileri elbette bu kurtuluş cihadına bigâne kalamazlar. Düşmanlar bizi nasıl paylaşacaklarını, kendi menfaat ve ihtiraslarına nasıl kurban edeceklerini düşünürken biz de kendi halâs ve saadet yollarımızı, necât ve felâh izlerimizi arayalım.

Dertlerimize derman, yaralarımıza merhem bulalım!

Kapitalist ve emperyalistler âlemi, beynelmilel proleter mücadele saflarına yeni ve kahir bir kuvvetin ilavesini görsün de, bu suretle bir daha titresin.

***

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

Halk İştirakiyun Fırkası'nın Nâşir-i Efkârı

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Resimli Mecmua

Yıl 1, Sayı 17

İdarehane: Ankara, İkaz Matbaası Hususî Daire

İştirak Şartları: Yıllığı: 450, Altı Aylığı: 250, Tanesi 10 kuruştur

Geçmiş Nüshalar 20 kuruştur

Cumartesi 22 Temmuz [1338/1922]

[Haftada Bir Çıkar]

Sahib ve Müdîri: A. Nazım

Mündericât

1. Söz ve Hak / Nazım
2. Gabriele D'annunzio Yoldaş
3. Halk İştirakiyun Kongresi Etrafında / *Yeni Hayat*
4. Temdîn mi, Talan mı? / Tufan
5. İnkılâpçı Hayat Sahifeleri / Halim Nihad
6. Komünizm Elifbası / Buharin

Ankara-İkaz Matbaası
1922

Söz ve Hak

Lafızlarda, kelimelerde bazen o kadar incelikler tecelli eder ki biz söylemekte, okuyup yazmakta küçüklükten kalma bir alışıklıkla me'luf olduğumuz için, söylerken, okurken o elfazdaki inceliklerin farkında olamayız.

Mesela her gün türlü vesilelerle haktan bahsederiz. Hakkım var, haklıdır, haksızdır; bazen de hak senin değil benimdir deriz.

Her gün bu tarzlarda söylediğimiz, söyleyip geçiverdiğimiz bu bir heceli kelimenin içinde nasıl bir manâ-yı azim, ne derecelerde büyük bir sırr-ı manâ bulunduğunu acaba bir lahza düşündüğümüz olur mu?

Üzerine bir yük yükleyerek kapısına kadar götürmüş; yahut evine götürüp yazın en kızgın güneşi, kışın en zehirli soğukları altında bahçesini bellemekte, odunlarını yardırmakta akşama kadar çalıştırmış olduğu masum bir emekçiye alacağının yarısını vermek, tabir-i aherle hakkının yarısını kesmek isteyen ve onun "hakkımı isterim, hakkımı veriniz" feryadına karşı dürüst ve haşin "ben hak tanımam, haydi başını beğendiğin taşa vur" diyerek kapısını zavallının suratına kapayan kalpsiz bir haksıza sorunuz:

Beş vakitte kıbletullaha karşı eli bağlı, başı eğri, beli bükük, dili tutuk hâşi hâşi duruşunuzun hikmeti, manası nedir? Daha demin bir Allahın zavallı kuluna " ben hak tanımam" diye bağırmış ve kapısını hakka karşı kapatmış olan o gafil, bu suale karşı derhal başını dikerek, gözlerini biraz daha açarak, mütefahhir ve mağrur bağırır: Hakka kulluk ediyorum.

Herhangi bir söz esnasında, herhangi bir dakikada "hak" kelimesinin üstüne bir cenab yahut bir hazret getirdiniz mi derhal mana değişir; o dakikada karşınıza bir kibriyâ, bir ceberrut dikilir ve siz titrersiniz. "Hak" zayi oldu, hak çiğnendi diyen en kayıtsız, en sathî nazarlar bile "hazret-i hakk"ın huzur-ı celâl ve kibriyâsında kendilerini toplar: Cenâb-ı hakk-ı kadim, ezelî, kahhar ve lâyezaldır derler.

"Hak" ismine bu azamet; bu manâ-ı celâl-i kibriyâ hazret, cenap kelimelerinden mi geliyor? Hayır! Hak zaten büyüktür.

Huzur-ı celâlinde her dakika eğildiğimiz ser-kudret [?] daima yalnız "Hakkın" ve her hakkın içindedir.

"Hazret, cenap" muzaf oldukları herhangi bir isme yalnız bir manâ-yı hürmet verirler, mahiyet-i zâtî, mertebe-i zâtî tagyir edemezler. Hazret-i mutasarrıf, muhterem mutasarrıf bey demektir. Bir mutasarrıf başına bir hazret konmakla mansıb-ı velâyeti ihraz etmiş sayılamaz, hatta cenapta vaziyeti itibarıyla manayı tenzil ve tehzil bile vardır.

Meselâ cenâb-ı emr ile emir cenapları bir midir? Hazret böyle değildir. "Hazret" altta da, üstte de bir hükümde ve bir kuvvettedir. Dakik bir cilvedir ki hazret ile cenap, "hak" mukarenetle yükseldiği halde esma-i ibad onlara mukarenetle yükselirler. Bunda remz-i riya görenler yok değildir.

Zürefadan biri bir gün bana demişti ki; hak bizatihi âlî iken ona hazret, cenap kelimelerini izafe eden ashâb-ı kalem bu tasrif ve tasarruflarında bir şeytanlık yapmışlardır. Onlar dünyada daima firavunlar yetiştirmek ve o firavunların sâye-i tahakküm ve tecebbüründe ipliklerini boyamak istedikleri için, kukla gibi bir sandalyeye oturtmak istedikleri adamlara "sen haksın" diyebilmek için hazret-i cenabı ilkin hakka izafe ederek onlara bir manâ-yı azamet bulaştırmış ve sonra onları bu heriflerin başına getirerek zımnen "işte oldun görüyorsun ya elkâb-ı teşrifatta artık "hak"la berabersin, yürü ve biz kullarını da besle ve yürüttür" demiş olurlar.

Şairlerimizden "hak" için feryat edenler yok değildir. En son vecizeyi Mehmet Akif Bey Efendi ebda ettiler:

"Hakkıdır hakka tapan milletimin istiklal"

İstiklal manzumesinin bütün ruhu, bütün bedaati bence bu mısradadır. Çünkü iki hakla birçok hak ve bir hayli desatir-i hakikat şöylece icmal ve ifade kılınmıştır. Hem de ne güzel bir insicam ile; Sebilü'r- Reşad başmuharrir-i fâzılının, tapınak kelimesi dolayısıyla sırf ibadet ve tâati kast etmiş olduğunu iddia edenler haksızlık etmişlerdir. Şair ikinci hakta, kibriyâ-i ehadiyeti, ehemmiyet-i hukuk-ı ibâdı, vücûb-i adaleti cem ederek; yalnız Allaha tapınakla iş bitmez, hukuk-ı ibada, adalete de Allaha tapar gibi tapmalıdır. İstiklal böylelikle hak edilir, demek istemiştir ki hak müsellemdir. Şu halde bunun aksi de bilakis olmak tabii değil midir, mesela:

"Hakkıdır hakka tapan her sürünün izmihlal" mısrai da bir haktır.

Diğer bir şairimiz de topuna, tüfengine, zoruna, kılıncına dayanan herhangi bir zorbaya karşı hakkı da maddî bir kudretle meydana çıkarmak istemiş, anlamış ki maddiyattan başkasına akıl erdiremeyenlere manadan bahsetmek abes olacak, yumruklarını sıkmış ve bağırmış:

"Zulmün topu var, güllesi var, kalesi varsa
Hakkın da bükülmez kolu, dönmez yüzü vardır."

Bir nâzım da "hakk"ı mütemevvic bir râyet-i zafer suretinde sallayarak karşısında sallayan ve her sallayışında kızıl kıvrımları arasında göz için göz alıcı mevceler, kulak için tatlı [.....] seren ve serpen o ruhu, bedîî tecelliyi göremeyen, takdir edemeyen bir serder-i hevaya şöyle hitap etmiş:

"Sakın mu'asker idrak-ı âdemiyetten
Eğil şu mevcelenen hak önünde durma eğil
Eğil, eğil, eğilir doğru durmak istemeyen
Eğil ki saltanat öyle, hükümet öyle değil."

Zaman olur ki insan:

"Bâtıl hemişe bâtıl u bîhudedir velî
Müşkil budur ki suret-i haktan zuhur ede"

beytini de okumaktan geçmez. Şeytan bazen Hızır kıyafetine girdiği gibi haksızlıklar da bazen hak kisvesine bürünürler.

"Hakk"ın bütün mana ve bütün bir tecelliyatıyla bütün bir kudret, bütün bir kibriya olduğunu yine Hak; yani cenab-ı Hak kendi bize söylüyor.

İşte hak için en veciz hükm-i celîl.

"El-hak ehakk inne [.....]"

Karşınıza beşerî, ma'şerî, insanî bütün mukaddesatı şöyle diziniz: Aile, vatan millet, din, namus, onur, ilh.

Sonra bunların karşısına "hak" ism-i celîlini çıkarınız. Ne görürsünüz? Güneşin şâşâa-i kemâli içinde sönmüş, bitmiş, mahvolmuş zerreler, öğle değil mi?

Farz ediniz ki biri çıksın da bize desin ki; ben hakkı severim, fakat dinimi haktan ziyade severim. Ve hele bu dindarâne seciyeye müncezib olursunuz.

Mesela biri de şöyle demiş olsun; ben hakkı severim, fakat vatanımı haktan ziyade severim. İhtimal ki birdenbire bu hamiyetkârane söze bayılırsınız. Öyle ya vatanı haktan ziyade sevmek, herhalde deryalar gibi cûş u hurûş eder bir hamiyetin eseri olmak lazım gelir.

Fakat biraz düşününce hakkın huzur-ı izzetinde yelkenleri suya salıvermemek mümkün olamaz.

Düşünmeye hâcet yoktur. Bu iki iddianın karşısına yukarıda maa't-tahdis zikrettiğimiz hükm-i celîli getiriniz kâfi.

Ben dinimi haktan ziyade severim: El-hak ehakk inne [.....]

Ben vatanımı haktan çok severim: El-hak ehakk inne [.....]

Bu yolda felsefî, içtimaî münazaralar da yürütülebilir. Din niçin mukaddestir: Çünkü hak için gelmiştir, hukuk-ı ibadı tekeffül etmiştir. Vatan niçin muhteremdir: Çünkü orada hak daha muta, hukuk daha mahfuzdur. Şu halde din de, vatan da hak içindir ve hakka takaddüm edemezler.

Bunlar o mugalatalardır ki bizzat hakkın mebguzudurlar. Sonra bu mugalataların altında ne fecialar gizlidir. Onu da hakperestler idrak ederler. Şairin dediğini tekrar edelim:

Bâtıl hemişe bâtıl u bîhudedir velî
Müşkil budur ki suret-i haktan zuhur ede.

Hakkın bir de dervişâne tecellisi vardır: Farz ediniz ki bir mecliste bulunuyorsunuz, her fikirde ehibbâsınız, kiminiz uzun marpuçlu elmas-tıraş nargilenizi fokurdatarak, kiminiz son günlerin çıkardığı o güzel sigaraların kıvrıla kıvrıla havalanan buram buram dumanlarını sermest-i huzûz seyrederek, dünyadan da akıldan da vazgeçmiş, hâl-i mestî ve şetaretteniz.

[.....] [.....] [.....] sermest-i câm-ı aşkım
Mutrib bezen nevayı, saki [.....] piyale

gibi kalenderâne yahut:

İhtilâfatıyla uğraşmakta dehrin zevk yok
Zevk ânın mirsâd-ı ibretten temaşasındadır

beyiti gibi arifâne yahut:

Sen mi oldun hey efendi dehre vermekçün nizam
Gâze-i attar ile gelmez acuze intizam

gibi lakaydâne sözlerle ferah fahûrsunuz. Birden bire "Ya Hak" diye içeriye biri girdi ve karşımıza dikildi. Sırtında bir post, omzunda bir nefir, erbaini henüz bitirmiş, saç sakal karışık bir Allah adamı.

Maneviyata bağlı mısınız? Yani kâinatta bir kudret-i maneviye vardır sizi orada toplayan; bu derviş-i dilrîşi karşınıza diken bir sırr-ı kader diyebilecek bir zihniyette misiniz? Derhal "Ya Hak" diye önünüze uzatılan keşkül-i fakirâneye şöylece bir şeyler atarsınız; bu atılanlar işte o "Ya Hak"tan sonra gelen "Hak"tır ve işte o hak içindir.

Maddî misiniz? Yani hak yalnız yumrukta, kılıçta, tekmede, zorbalarda ve zorbalıktadır, hak yalnız korunmak, kendini kurtarmak ve işte böyle kurmak ve kurulmaktır, bundan ötesi hayaldir, hayâl-i mahzdır fikrinde misiniz? Derhal, bir elle keşkülü size uzatırken, bir gözüyle de bütün ruhunuzun, bütün maddî varlıklarını süzer gibi duran o Allahlık babalığı istihzakâr bir "eyvallah"la geçiştirirsiniz. Eyvallahınıza eyvallahla mukabele ederek önünüzden çekilirken babalık omzundaki nefiri göstererek topunuza "yuh borusu çekerim ha" demek ister. Ona da bıyık altından gülerek "yürü" der geçersiniz.

Bunların her ikisi de şu dünyada olağan şeylerdir. Bize gelince biz şuna kaniyiz ki hak herhangi bir manada olursa olsun huzurunda hâşi ve hâzi durulacak, her gün, her saat, her dakikada büyüklüğü önünde rükû ve secde edilecek bir azamet ve kudrettir.

İşte asıl abdiyet ve asıl ubûdiyet.

A. Nazım

***

Gabriele D'annunzio Yoldaş

"D'annunzio" muharrir, edip, şair – D'annunzio burjuva – D'annunzio irad sahibi – D'annunzio milliyetperver – D'annunzio tayyare filosu kumandanlığında – D'annunzio Trablusgarp seferinde – Fiume, İtalya İrredenta ve Gönüllü Ordusu Kumandanı D'annunzio – D'annunzio mütefekkir – D'annunzio vicdan ve şuur sahibi – D'annunzio komünist!

Bilmem bu adı tanımayan Türk münevveri var mı? Biz Türk münevverleri - zannederim- istila ordusunun Trablusgarp'a saldırdığı tarihten Gabriele D'annunzio'yu tanıdık. Bu zat edebî dehasıyla, büyük harpte "Egoizmo Sakro" diye mukaddes hodgâmlık hakkındaki aldatıcı nutuklarıyla, mütarekeden sonra "İtalya İrredenta"nın yani İtalyan toprağından olup da yabancı milletlerin elinde bulunan arazinin bir cüz'ü olan Fiume'ye yaptığı seferle ve nihayet bu son günlerde komünist olmasıyla dünyayı velveleden velveleye verdi. D'annunzio'nun edebî, askerî, siyasî

hayatını karilerimize biraz anlattıktan sonra günün en ehemmiyetli meselelerinden biri olan komünist olması meselesine geçeceğim.

Gabriele D'annunzio'nun edebî hayatı:

İtalyan edebiyatı, on dokuzuncu asrın nısf-ı sanisinde felce uğramıştı. Ve bir müddet daha mefluç bir halde kalacağı ümit edilirken, yirminci asrın ilk senelerinde birdenbire büyük bir deha doğurdu. Bu deha, Tolstoy ahlakiyatının, Dostoyevski'yi hidemât-ı şâkkaya mahkûm eden fikirlerin ve (nihilizm)in derin ve parlak izleriyle parıldayan Gabriele D'annunzio'nun edebî dehası idi.

İlk yazılarında yabancı edipleri taklit etmiş olan bu deha, onbeş seneden beri gitgide artan bir tekâmülle kendine has eserler yazmakta ve dünya edebiyatı üzerinde tesirler icra etmektedir. İtalya edebiyatının Rönesans devrini canlandıran Gabriele D'annunzio, burjuvazi zihniyetinin doğurduğu sahte fikirlerin, câniyâne ihtirasların kuvvetlenmesi, galebe çalması için alet ittihaz olunan halk ve orduyu kandırmak ve teşvik etmek maksadıyla kâh bahriyede, kâh tayyarecilikte ve Fiume harekâtında olduğu gibi bazen de berrî hidemât-ı askeriyede gönüllü olarak çalıştı. Büyük harpte bindiği tayyarenin sukutu neticesinde bir gözünü kaybetti.

Gabriele D'annunzio'nun siyasî hayatı:

Gabriele D'annunzio'nun siyasî hayatı Fiume hadisesinin hitamına kadar burjuvazinin mel'un emelleri dâhilinde geçti, bu dâhi edip, İtalyanların Umumî Harbe iştirakinde ve Fiume hadisesinde en mühim bir âmil oldu. Fiume harekâtı biter bitmez Fransa'ya ve oradan memleketine döndü. Son zamanlarında İtalyan Gençler Taife Sendikaları Federasyonu Reisi ile sıkı münasebetlere girişti. Hemen her sabah federasyon reisinin nezdine giderek komünizm hakkında münakaşalar yapardı. Bu münakaşaların tesiriyle komünizme karşı günden güne daha kuvvetli ve daha sahih temayül gösterdi. Bu temayüller hakkında rivayetler deveran etmeye başladı. Bittabi gerek komünizm âlemi ve gerek burjuvazi âlemi şairin bu temayülleri ve bunlara dair deveran eden rivayetlerle alakadar oldu. İngiliz siyasetinin, toplanmasına zemin hazırladığı Cenova Konferansı'nın hitamını müteakip Çiçerin, yoldaş Gabriele D'annunzio'yu ziyaret etti.

Komünizmin hak ve hakikat seheri, nihayet bu şairde kat'î kanaati doğurdu. Bu hadise, şen'î menfaatin icap ettirdiği yalan, desise ve zulm üzerine müesses burjuvazi âleminde bir bomba gibi patladı. Bunun üzerine burjuvazi matbuatı Gabriele D'annunzio ve komünizmin aleyhinde neşriyatta bulunmaya başladı.

Burada bu neşriyatın ruhunu teşkil eden tenkitleri mevzu-ı bahs edip, birer birer tahlil ve cerh etmek isterim. Gabriele D'annunzio'nun bu ihtidası, mazisiyle, efsanevî zarafetiyle, zevke karşı duyduğu [.....] ile ve güzelliğe olan aşkıyla asla mütevafik değildir. Mamafih bu yeni meslek Gabriele D'annunzio'nun, soyucu burjuva sınıfının mel'unâne hırslarını tatmin ve tarsin için sarf edilmiş bir silsile-i mesaiden ibaret olan mazisiyle uygun olamaz; ve bu uygunsuzluk gerek komünizm için ve gerek mazisini bırakıp insanî istikbale koşan Gabriele D'annunzio için en yüksek bir şereftir. Çünkü komünizm, tembel zenginler, muhtekir tacirler, âtıl ve katil rütbeliler sınıfını kaldırmak ve yerine müsavî hukukla yaşayan, vahidü's-sınıf, çalışkan ve mesut

bir kitle-i beşer ikame etmek istiyor. Komünist olmak, bu büyük İtalyan edibinin zarafetine, zevke meyline ve güzellikle olan aşkına umumî ve meşru bir şekil verecektir. Çünkü kendisini, alın teri ve kanı dolandırılan mağrur halkın göz göre [*göre*] cahil ve sefil bırakılmasından mütevellit kabalığına, elemine, dalâletine, çirkinliğine nihayet vermek isteyen mukaddes komünizmin zaferini teshil ve tesrie sevk edecektir.

- Elyevm bütün kapitalist memleketlerde gördüğümüz gibi- mahza keselerini ve gururlarını tatmin etmek için bir mefkûreye bağlanıp kaldıklarını veya alet olduklarını göstermektedir. Fakat aynı tarih, Gabriele D'annunzio hakkında bunun aksini iddia edecektir. Çünkü, onun deha ve harekâtı sayesinde yüksek bir mevki, büyük bir servet kazanmışken halk davasına sarılması duygu, şuur ve fazilet kapısından komünizme girdiğine en kat'î delildir. Ne şeref!...

Sonra Gabriele D'annunzio'nun hür fikirli bir zat olduğu, komünizmin ise fikr-i hürriyete dar bir saha teşkil eylediği ve bunu ispat için Moskova Komünist Fırkası İcra Heyetinin, Henri Fabre'ın ihracı münasebetiyle neşrettiği esbâb-ı mucibe beyannamesinin âtideki fıkrası zikredilmektedir. "Komünist fırkaları, azalarının şahsiyetlerine hamiyet verdirmek ve kendilerine bir tarîk-i ikbal açmak çarelerini taharri eyleyecekleri birer münakaşa mahfili değildir. Komünist fıkrasının muhibler için artık yeri yoktur. Komünistlerin kat'î emelleri, inkılâp mücadelesinde terakkisi uğrunda müşterek gayeye sıdk ile merbut olmuş ve şahsî endişelerden külliyen mücerret etmektedir. Siyaset şarlatanlarının ona verdikleri hürriyet-i matbuat, hürriyet-i fikriye meselesi, komünizm aleyhinde düşünmek ve yazmak serbestîsinin ancak fırkanın haricinde bulunabileceği hakikatini hiçbir vakit çürütemez. Evet, insanların kardeşliğini, emeğin hakkını teyit ve takviye etmek, gaddarlar sınıfının kahhar tahakkümünü ezmek isteyen komünizm akidesi, en uzun bir zaman, en derin bir irfan ve en temiz bir vicdan süzgecinden geçmiş en saf, en doğru, en son ve en kat'î bir mefkûredir. Bunun itiraz edilecek hiçbir ciheti yoktur, buna itiraz etmek isteyenler ancak ve ancak hasis emeller arkasında koşan en alçak iblislerdir. Bunlar da ancak Komünist Fırkasının haricinde bulunabilirler. İşte, beşeriyet aileleri arasındaki düşmanlığı, emeğin esaretini idame ettirmekle teneffu, tagallüb ve tasallut etmek emelinde bulunan bu kabîl eşnâ vicdanlı ifritlerin komünizm aleyhindeki mugalatalarını, iktidarlarını çürütmek Gabriele D'annunzio'nun hürriyet-i fikriyesine en geniş bir saha-yı faaliyet teşkil etmektedir. Hak ve hakikat güneşi olan komünizmi görmeyen veya görmekten kaçınanlar menfaat, cehalet, cinayet baykuşları ve yarasalarıdır.

Dünya yoldaşlar birliği, bu yeni ve en yüksek dehalı insanın komünist mücahitler sınıfına geçtiğini memnuniyetle müşahede ederken yoldaşlarımın kat'î imanına tercüman olarak derim ki:

El hakku ya'lû velâ yu'lâ aleyh.

Evet, hak yükselir ve hakkın üstüne yükselecek bir şey yoktur.

***

Halk İştirakiyun Kongresi Etrafında

Halk İştirakiyun Fırkası Birinci Kongresini akde karar vermiştir.

Kongreye iştirak edecek murahhasların hazırlanmakta oldukları haberleri, peyderpey alınmaktadır.

Fırka bu kongresinde en çok programı üzerinde çalışacaktır.

Geçen sene tertip ve hükümetçe tasdik edilmiş olan programın muhite göre muhtâc-ı tadil bazı maddeleri olduğuna fırka kanaat hâsıl etmiştir ve Merkez-i Umumîce intihap edilen beş kişilik bir heyet tarafından on beş gün mütemadiyen çalışılarak muktezî tadilat için esaslar çizilmiştir.

Esaslardan arazi meselesi; köy ve köylülerindir, arazi ekip biçenindir tarzında kabul edilmiştir.

Ve köylülerin kâmilen arazi sahibi olabilmesi nazariyesi tarsîn kılınmıştır.

Ticaret ve sanayide kapitalizmin tahakküm ve tehlikesinden Türkiye halkını koruyabilmek için devlet sermayesi tarzı tercih edilmiştir.

Maarif işlerini evvelki program veçhiyle yedi yaşından on dört yaşına kadar kız erkek mecburî ve meccanî tahsile tâbi olmak sureti kabul edilmiştir.

Vergi bahsinde mahallî şûrâlarına hakk-ı takdir verilmek esası tercih; aşar, iltizam usulleri ilga olunmak elzem addedilmiştir.

Devlet ihtiyacatı için yeniden menâbi-i varidat artmak lazım geldiği vakit yeniden ihdas olunacak vergiler, tercihen zenginlere tahmil olunmak ciheti derpiş kılınmıştır.

Emekçilerin muhtaç olduğu havaic-i zaruriyeden istifa edilen rüsum ilga olunarak bundan kalacak boşluk ziynet eşyası üzerine zammedilmek esası kabul edilmiştir.

Devlet teşkilâtı şûrâlar esasına istinat ettirilmiştir. Nahiye şûrâsı teşkilâtta esas olarak kabul edilmiştir. Zahmet çeken halkın ve memleketin zararına çalışanların şûrâlar intihap etmek ve intihap olunmak hakkından mahrum edilmek ciheti tasvip olunmuştur.

Dinî işlerde hürriyet-i vicdanı tanımak esası kabul edilmiştir. İntihap hakkı bilâtefrik-i cins ve mezheb umum halka verilmek ciheti teyid kılınmıştır.

İşte eldeki program üzerinde tadilen kabul edilen esaslar bunlar olup bu esasat, toplanacak kongrede bittabi münakaşa ve müzakere edilecektir.

Halk İştirakiyun Fırkası'nın bu ilk kongresi memlekette emekçiler ve emeğiyle geçinenler için ehemmiyeti haizdir. Etraftan gelecek murahhasların bu mesaiyi bihakkın kavrayarak halkımızın ruhuna ve ihtiyacına göre münakaşa edebilecek iktidarı haiz zevat olacağını ümit eder ve muvaffakiyetler dileriz.

Yeni Hayat

Temdîn mi Talan mı?

Şark'ın bütün elem ve ıstırabı Garp'ta makine kuvvetinin hükümran olduğu fabrika dumanının tüttüğü tarihten başlar.

Fikrimizi izaha girişmeden evvel şu hakikati burada bir daha tekrar edelim ki: Kapitalizm usûl-i idaresi, mülkiyet-i şahsiye ve rekabet esasına istinat ettiğinden kapitalistler daima birbirleriyle hâl-i mücadelededirler. Mesela:

Daha çok sermayeye sahip, daha yeni vesait-i istihsale malik kapitalistler isterler ki pazara daima daha ucuz, daha fazla mal döküp diğerlerini iflasa mahkûm ederek bütün pazarı kendi menfaatlerine inhisar ettirsinler. Hâlbuki bu hal, bir taraftan rekabet edemediği için pazardan harice atılan küçük sanatkâr ve müessese ashabını her gün daha geniş mikyasta proleter saflarına karıştırır, diğer taraftan fabrikalarda "yevm-i cedid rızk-ı cedid" yaşayan işçileri ya az bir ücretle fabrikatörlere satılıp kul ve köle olmak veyahut da işsizlik ve maişetsizlikten derin bir sefalet içinde yüzmek mecburiyetinde bırakır ki, işte kapitalizmin her şeyden evvel en büyük fenalığı geniş halk kitleleri içinde bu veçhile açlık, sefalet ve perişanîye günden güne germî vermesindedir. Hâlbuki onun bütün fenalığı yalnız bundan ibaret olsa yine bir şey değil!..

Ya bu daimî rekabet yüzünden, sermayedarların pazarları daima kendi ellerinde bulundurmak hırsıyla ihtiyaçtan fazla mal çıkarmalarına -ki bu mallar bilahare hâkim oldukları pazarlarda müşterisiz kalınca ona yeni menfez, yeni mahrec, yeni pazar aramak mecburiyeti hâsıl olur ve bu suretle büyük muharebeler vücuda gelir- böyle bir kaç menfaatperestin ihtirasını tatmin için milletleri ağır bir harp bütçesi altında ezen ve her defasında beşeriyete milyonlarla mal ve can telefini bâdî olan o kanlı, o manâsız boğuşmalara ne diyelim?

İşte Garp'ta düne kadar olduğu gibi bugün de hükümran olan bu tarz-ı idaredir ki, onun baş bezirgânları emtialarını artık Garp pazarlarında geçiremeyeceklerini anladıkları günden itibaren muhteris nazarlarını Şark'a çevirmişler ve bu bakir, zengin kıtayı alabildiklerine soymaya koyulup bugünkü ağır ve elim vaziyetin yegâne bânîsi olmuşlardır.

Yine bu kirli ihtiraslar, menhus emeller yüzünden değil midir ki on dokuzuncu asır hep Türkiye, İran ve belki bütün Asya'yı baştanbaşa kendine mâl etmek isteyen Garp kapitalistlerinin kanlı mücadeleleriyle dolmuş ve hatta bu mücadeleler zamanımıza kadar bile devam edegelmiştir..

Lakin bu kanlı davalar bize ne kadar pahalıya oturmuştur: Eğer bu babda sahih bir rakama malik olsaydık (medeni?) Garb'ın, Şark'ta sırf kendi menfaati için mahvettirdiği nüfus miktarını tespit etmekle içyüzünü herkese göstererek halkımıza daha büyük bir hizmet etmiş olurduk, ne çare ki bu kemâkân hâsıl olmuyor.

Dikkat edin muharebeyi müteakip orduların ardından mağlup memleketlere ilk defa olarak dâhil olan bir kafile vardır. Bunlar adeta bir büyük meydan muharebesinden sonra orada kalan leşler üstüne üşüşen kargalara benzerler. İşte bunlar galip tarafın sermayedarlarıdır ki bütün dertleri o harabelerden kendilerine bir pay çıkartmak, onun son menba-ı hayatını da kurutmaktır. Oof! İşte bunlar, bu leş kargaları, bu insan

tellalları hiçbir an Şark'ın nurlu topraklarından feragat etmemişler ve bunun mazlum halkına insan muamelesi yapmamışlardır.

Bu nasıl olur ki, mesela İngiltere; kırk milyon nüfus besleyen bu memleket, farz edelim ki kendi içinde bir milyon mesuda maliktir. Bu bir milyon (80) milyon Şark halkına istediğini yaptırırsa bu namütenahî istifadeden nasıl feragat olunur. Nasıl olur ki (39) İngiliz işçisini zorla işletebilen bir İngiliz sermayedarı, aynı zamanda (20) bin Şark halkını istediği gibi kendi hesabına işletsin de sonra bu fevkalade menfaatten vazgeçsin.. Evet, bu maatteessüf böyle.. Sanki yüz, iki yüz insan sırf ona, bir İngiliz zenginini doyurmak, ona şahane bir hayat bahşetmek, gamsız, elemsiz günler yaşatmak için dünyaya gelmiş!!.. Bu böyle olunca artık diğerlerinden bahse lüzum yok, çünkü hepsi de aynı prensip, aynı gaye ile Şark'a sokulurlar..

Tesadüfen müstemleke tacirlerine Paris, Londra, Newyork gibi dünyanın en mamur beldelerinden bu harabelere niçin geldiklerini sorsanız, bunlar o yerlerin ihtişamını bu memleketin ve halkının istismarına medyun olduklarını değil, buraya (temdîn?) için geldiklerinden bahsederler ki görenler Allah için söylesinler:

Temdîn mi, talan mı?...

Tufan

***

İnkılâpçı Hayat Sahifeleri

Siyasî: 7 Haziran 922 / Halim Nihad

Güneş sönmüş, sema parçalanmış, arz nâbedîd, dereler, denizler, nebatat, eşcâr kurumuş ve bütün kuşlar, bilhassa bülbül susmuş, ortalık tehî.. Ne bâd-ı sabâ ve ne de bâd-ı mesâ... Muhit, cihan sükûnet içinde... Hava-yı nesimî mütefessih, bütün zî ruh mahlûk, maktul... Kıyamet mi kopmuş?.. Namütenahî asırlar süren âsâr-ı beşer erimiş, mahv ve berbad olmuş.. Yaşayış, zevk ve sefa, his, arzu, letafet, incizab namına ne varsa hepsi ölmüş, gömülmüş... Ne saadet var, ne sefalet...

Cihan sûr-ı İsrafil'e muntazır, uyumuş.. Hepsi, takdir ve tavsifi münhal bir enmuzec felaket önünde münderis... Cehennem durmuş, yanmıyor. Küller içinde görünmüyor, belirsiz.. Zebaniler mütekallis bâb-ı cehennemde... Bulut parçaları, güneşin şulesi alınmış renksiz aksamı lâyuad yıldız taneleri, kamer-i mehtap, öylece metruk ve mensî... Ve bu bî-hareket levha-yı mahşerullah da değersiz, vazifesiz.. Hissizlik adeta matem karşısında sırıtmış.. Ne gülmek var ne ağlamak.. Mahûf gök gürültüleri, latif ruhnevaz sedalar nasılsa donmuş, ne tahvif ediyor ve ne de münşerih... Aşk-ı lâyetenâhî ervâh arasında bi-insaf idam edilmiş, boynundan bağlanan ip değil sevda!... İpe merbut olan şecere-i dâr değil, ihtiyaç... Öylece felekiyât madûma müteveccih... Şuaât, enzâr, ibtisâr birer külçe halinde küflenmiş, metruk.

Melekler, periler bir başka âlem-i lâhuta göçmüş, bütün mahasini, letafeti bırakmışlar, azade-ser madum aşka karşı pür-nâle... Bir an içinde yüz bin türlü inkılâbât..

Her safha-i inkılâb korkunç ve soğuk, bi-nihaye sahraların nam ve nişanı yok. Her şey, her şey başka bir âleme başka bir şekle münkalib.. Bu hal asırlarca devam etmiş gibi ıssızlık... Ne uzak var, ne yakın... Âlem âleminden çıkmış. Mevcudat! Hissiz, değersiz, kıymetsiz, cisimsiz... Yok, yokluklarda. Ne soğuk var ve ne de sıcak... Ortalığı mukaddes bir cahillik kaplamış.

Bu sükûn ve tenha-ı lâhutî içinde pek uzaktan bir gölge belirdi. Süratle o kadar ilerliyor ki onun da bi-hareket olduğu zannediliyordu. Yeşilırmak'ın kurumuş yatağının kadid olmuş hayvanâtı arasında bir zaman sâyeler saçan ağaçların kütükleri karşısında bekledim. O gölge değil idi, güneş yok ki?.. Bir vücut.. Yaklaştıkça yaklaştı. O vücut bizim kız... Henüz sâl-i hayatın ikincisini ikmal edememişti!..

- Baba dedi, görüyor musun?.. Her şey susmuş, mahvolmuş, yanmış, sönmüş, paralanmış, nizâm-ı âlem muhtel olmuş.. Bir sarsar belâ-yı emken mevcudâtı zîr ü zeber berbat etmiş... Ancak ben kurtuldum... Bu kadar dehşet nema-ı elvâh ü sahâif kıyamet arasında kızımı munis ve itaatkâr dinledim. Muhakemesizlikten esbâb-ı inhitat ve sukutu, mahviyeti bir türlü idrak edemezdim. Ben ben olalı sukut-ı âlemi bu kadar tahayyül edememiş idim. Şimdi her şey ölü idi. Ve hiç bir şeyde hayat yok idi.

Sükûn, o sükûn, boşluk o boşluk, kan o kan, ihtiyaç o ihtiyaç, kızım pür nur üryan, vücudunda tam bir zindelik var idi...

Elinde "beşeriyet-i muzdaribeye saadet" yazılı bir bayrak... Ben hâlâ mebhût ve kararsız ve bir türlü mevkiimi ihata edemiyordum..

- Kızım, dedim, korktun mu?

- Hayır, korkmadım ve korkamadım?! Esasen bunları ben böyle gördüm. Ne güneşin şuââtı, kamerin pür nur mehtabı. Çiçeklerin letafet ve tarâveti, suların feşâfeşi, kuşların seda-yı ruhnevâzı ne de bulut parçaları, arz ve sema, aşk, his, zevk, muhabbet, sevda hep bunlar bence meçhul... Tabiatta şuûnâtta intizam görmedim ki. Doğduğum zaman âlem kan içinde idi, şimdi durmuş akmıyor. İntikam alınmış fakat her yer harap, mahvolmuş...

- Annen nerede?

- Annem mi? Bilmiyor musun? O şimdi kan içinde Kızıl Irmak, [.....]'de beşerin kana susamış azgın bir kitlesi onların dürr-i girân-bahâ-yı ismeti hetk ettiğinden sonra oracıkta parça, parça etmişti!

- Kardeşlerin?

- Onlar mı? Birisi Çürüksu dedikleri vadide, diğeri Şattülarab kenarlarında, bir diğeri Mesta Karasu'da.. O inâsın hetk edilen namusunu kurtarırken öldürüldü... Kızım cevap verirken her tarafı lerzedâr idi. Onunla beraber kâinatın da titremek istediğini anlıyordum.. Sonra dedim:

Bu hal nedir?

- Bunlar mı? Beşeriyet, bu tufân-ı belâdan evvel milliyet, ırk, din itibarıyla çekememezlik, bi-nihaye menâbi-i serveti paylaşamamazlık yüzünden kavga ettiler. Bütün dünya, âlem-i kâinat, tabiat bunların haris tehacümâtı önünde eridi.. Nabedid

oldu. Cihan yıkılırken halaskâr bir rüzgâr beni âfât-ı umumiyeden sakladı. Şimdi milliyetimle, ırkımla, dinimle ve yeni akide ve kanaatkârlığımla bu tenha-ı âleme tekrar attı. Boşluklar arasında selâmet için, saadet için azade koşarken seni gördüm ve geldim. Ben maziyi görmedim, işittim, şimdi azm-i sebat ve imanımla tekrar o eski saadete, beşeriyet-i mustaribenin dilediği saadete kavuşmak emeliyle dağlar dereleri, eşcârı, güneş, semaları her şeyi dirilteceğim... Kızım pek azimkâr idi. Ve her şeye azmetmiş idi. Muvaffak olacağına iman-ı kavî getirmiş... Muttasıl âtî için hazırlanıyor. O dakika bende bir iman hâsıl olmuştu. Evet, kızım öldükten sonra, bilmem nasıl oldu, ben mazi-i mevkiimden ayrılırken kızım da aksi cihete, âtiye doğru süratle koşuyordu. Fakat yemin ve yesârına nefha-i hayat neşrederek rast geldiği cismi canlandırıyor, ona bakir ve saf ruhunu veriyordu. Asırlar süren bu müddet zarfında her şey aslına irca edilmiş istikbale doğru ümitkâr adımlarla koşuyordu...

Beşer-i mazinin hunîn vekayiinden bıkmış, usanmış.. Kandan, toptan, tüfenkten, baruttan fena halde yılmış... Kıtâl-i mahfiyet, harabî, istibdat, temellük namına ne varsa hepsini yıkmış, öylece yaşamaya koyulmuştu.

Düşündüm, bu kadar acı ve kederli safhaları iftiham ettikten sonra bugünün şerefi bana; yarının selâmet ve saadetinin ahfada ait olduğunu takdir ettirdi. O zaman dökülen kanları, hetk edilen namusu, başa gelen belâyâyı yarının sadakası olarak affetmiş idim.

***

Komünizm Elifbası / Buharin

7- Âlât-ı istihsaliyenin sermayedarlar sınıfı tarafından inhisarı: Sermayedarlık için yalnız ticaret malı istihsali kâfi değildir. Hiç sermayedar olmadan ticaret malı istihsal edilebiliyor. Mesela zahmetkeş sanatkârlar her şeyi satış için yaparlar ve her ne imal ederlerse pazara çıkarırlar, yani yaptıkları her şey ticaret malıdır. Fakat bu hiçbir zaman sermayedarlık istihsalâtı değildir. Bu ancak ticaret malı istihsalidir. Ticaret malı istihsali sermayedarlık istihsalâtı olmak için âlât-ı istihsaliye (yani arazi, bina, makine vesaire) sermayedar sınıfının mal-ı mahsusu olması, diğer taraftan müstakil küçük sanatkârlar ve çiftçilerin çoğu iflas ederek amelelik etmeye mecbur olması lazımdır.

Adi ticaret malı istihsalinin bazı kimseleri müflis, bazılarını da zengin etmek istidadında olduğunu yukarıda görmüştük. Bu, hakikaten böyle oldu. Bütün memleketlerde zahmetkeş sanatkârlar ve küçük iş sahipleri iflas ettiler, herkes fakir oldu. Nihayet levazımlarını sattılar ve geçinmek için ellerinde başka vasıtaları kalmadı. Diğer taraftan biraz zengin olanların serveti daha ziyadeleşti. Bunlar imalathanelerini tecdid ve büyüttüler, güzel tezgâhlar kurdular, iyi makineler yerleştirdiler, birçok amele istihdama başladılar ve nihayette fabrika sahibi oldular.

Yavaş yavaş istihsal için lazım olan âlâtın hepsi zenginlerin eline geçti. Mesela fabrika, makineler, ham mal, ambar, mağaza, ev, çiftlik, maden, şimendifer, arazi, hülasa istihsal vasıtalarının hepsi onların eline geçerek hususî mülkü oldu. (Bazı

sermayedar sınıfı bunları inhisarı altına aldı) Neticede bir avuç zenginde her şey, birçok fakirde ise geçinmek için ancak iki el kaldı. Âlât-ı istihsaliyenin böylece zenginlerin inhisarı altına geçmesi sermayedarlık usulünün ikinci alâmet-i mümeyyizesidir.

8- Ecirlik: Yukarıda saydığımız esbâb tahtında emvali elinden çıkan birçok adamlar zenginlere ecir oldu. İflas eden çiftçi yahut sanatkâr ne yapsın, ya zengin arazi sahibine rençper olacak veyahut fabrika ve imalathanelere amele sıfatıyla girecektir. Başka çare yoktur. İşte bu suretle de ecirlik meydana geliyor ki sermayedarlık usulünün üçüncü neticesidir.

Ecirlik nedir? Eski zamanlarda esaret ilga edilmeden evvel kul ve köleyi alıp satmak mümkün idi. Koskoca bir adam, sahibinin malı sayılıyordu. Ağa hiddetlendiği vakit köleyi ölünceye kadar döver veyahut keyif için öldürürdü. Eski Roma'da ağaların emvali üç kısım olmak üzere sayılırdı: Birincisi dilsiz âlât (yani eşya); ikincisi "yarım natık" yani hayvanlar ve koyunlar, inekler, öküzler, hülasa meleyen şeyler; üçüncüsü de "danışan âlât" yani insanlar ve kullar, köleler sayılırdı. Ağa için öküz, kürek, balta, kul, beraber addediliyor, yani balta ile insanın farkı olmuyordu. Onları isterse alır satar, isterse öldürebilirdi.

Ecirlikte vakıa insanı satmıyorlar, ancak onun iş kabiliyeti alınıp satılıyor. Ecir ve amele hürdür. Fabrika sahibi onu dövüp öldüremez, eskiden olduğu gibi başka bir eşya ile mübadele de edemez. Zahiren amele ile zengin beraberdir. Fabrikatör efendi, ameleye istemezsen işleme zorla işletmeyiz der, hatta biz onları işleterek mukabilinde ekmek veriyoruz derler. Fakat hakikatte hiçbir zaman fabrikacı ile amele müsavî değil. Açlık amelenin el ve ayağını bağlamış ve zahmeti satmaya mecbur etmiştir.

Çünkü başka çaresi yoktur, boş el ile kendisi için bir şey tedarik edemez. Makinesiz kumaş dokumak, vagon çekmek yahut demiri eritmek mümkün müdür?

Sermayedar toprağa sahiptir. Amele ekin ekecek yer bulamaz. Amelede mesaisini satmak serbestîsi, zenginde mesaiyi satın almak hürriyeti mevcuttur. Amele ile zenginin müsavî olması gibi şeylerin hepsi açlık zinciridir ki ameleyi sımsıkı bağlamıştır. İşte amele ecirlik ile âdî bir ticaret malı oluyor. Ticaret malı istihsali tahtında pazara zahîre, kaşık, kumaş vesaire eşyanın çıkarıldığını söylemiştik. Fakat amele kuvveti çıkmıyor, amelenin zahmeti satılmıyordu. Çünkü sanatkârın küçük bir evi ve imalathanesi vardı. Mesaisini kendisi için sarf ediyordu. Fakat sermayedarlık usulünde iş başkadır. Bunda amele kendisi için çalışmıyor, ancak açlıktan ölmemek için zahmetini bir zengine satıyor ve onun için çalışıyor. Netice pamuk, yün, zahîre satılan pazar ile bir de zahmet pazarı hâsıl olur ki burada fukara-yı kasibe, yani amele kuvveti satılıyor.

İşte âdî sanat ile sermayedarlığın farkı sermayedarlık usulünde amelenin kendisi de bir satılmış mal gibi olmasıdır, sermayedarlık usulünün üçüncü vasfı da ecirliktir.

9- Sermayedarlık münasebât-ı istihsaliyesi: Demek ki sermayedarlık usul-i idaresinin üç vasf-ı mümeyyizi var: Birincisi malı satış için istihsal etmek;

2- Âlât-ı istihsaliyenin sermayedar sınıfı elinde inhisarı,

3- Ecirlik yani amele kuvvetinin satılması.

Bu evsafın hepsi insanların malı istihsal ve tevzi ettikleri esnada birbiriyle olan münasebâtından tahassul eyler. Ticaret malı dediğimizde insanlar birbiri için çalışıyor manası çıkar. Herkes pazara çıkarmak için yaptığı malı pazarda kim alacağını ölçebilemez. Mesela farz edelim ki Kerim namında bir sanatkâr ile Rahim namında bir çiftçi var. Kerim bir miktar elbise dikerek pazara çıkardı ve Rahim'e sattı, sonra para mukabilinde Rahim'den zahîre aldı. Kerim pazara giderken Rahim'i göreceği ve Rahim de Kerim'e rast geleceğini bilmezdi. Kerim zahîre, Rahim elbise alınca demek ki Kerim Rahim için, Rahim de Kerim için işliyormuş, ancak bunu hissetmediler. Hakikat-i halde insanların hepsi birbiri için çalışıyor ve hiçbiri diğerleri olmadan yaşayamaz. Ticaret malı istihsalinde insanlar birbiri için çalışıyor, fakat nizam ve kaide üzere değil birbirinden bi-haber olarak çalışıyor. Ve birbirine ne kadar lazım olduğunu hiç bilmiyor. Yani ticaret malı istihsalinde insanlar birbirinden ayrılırlar. Ve birbiriyle muayyen münasebâtta bulunurlar. Burada maksadımız insanların birbiriyle münasebâtıdır.

"İstihsal âlâtının inhisarı" yahut ecirlikte de mesele insanların münasebâtındadır. İnsanlar diğer birinin makine ve parasıyla çalışıyorlar. Zahmet çeken, çalışan daima mal sahibine yani zengine tâbidir. Emtia istihsalinde insanlar arasındaki bu münasebâta "münasebât-ı istihsaliye" derler. Görüyoruz ki münasebât-ı istihsaliye daima aynı tarzda vâki olmamıştır. Eski zamanlarda insanlar küçük cemaatler halinde yaşıyorlar ve birlikte yoldaşçasına çalışıyorlardı. Ava gidiyorlar, balık tutuyorlar, meyve topluyorlar ve bilahare bunları kendi aralarında taksim ediyorlardı. Münasebât-ı istihsaliyenin bir nev'i budur. Kul, köle devrinde münasebât-ı istihsaliye başka türlüydü. Sermayedarlık usulünde başka nev'dir. Bu suretle münasebât-ı istihsaliye muhteliftir. Münasebât-ı istihsaliyenin bu kısımlarına iktisadî kuruluş yahut usul-ı istihsal diyorlar.

Hülasa: "Sermayedarlık münasebât-ı istihsaliyesi" cemiyet-i beşeriyenin sermayedarlık usulü kuruluşu yahut "sermayedarlık usulü istihsali" diye âlât bir avuç zenginin inhisarında olup amele sınıfı da ecir sıfatıyla işleyerek ticaret malı istihsal etmesine derler.

10- Amele kuvvetinden menfaattar olmak: Bir mesele var; zengin sınıfı ameleyi ne için ve neden dolayı istihdam ediyor. Malumdur ki fabrika sahibi ameleyi tuttuğu vakit maksadı onun aç karnını doyurmak değil, ancak ameleden menfaat almaktır. Fabrikacı, fabrikasını menfaat için açtığı gibi ameleyi de menfaat için istihdam eder. Pazarı da nerede daha pahalı satabilirim diye menfaat için gezer. Onun fikri zikri paradır, menfaattir. Sermaye âleminin garibelerinden biri de budur, bu âlemde cemaat kendisine lazım olan şeyleri imal etmiyor. Zenginler ameleyi hangi eşya çok satılır ve çok menfaat bırakırsa onları yapmaya mecbur eder. Mesela: Rakı fena ve zararlı bir içkidir, ispirto ilaçlarda ve sanayide istimal edilebiliniyordu. Fakat zenginler var kuvvetleriyle çalışarak çok rakı imaline sa'y ediyorlar çünkü halkı sarhoş ederek birçok para kazanırlar.

Kazanç ne suretle elde edilir? Bu meseleyi biraz tafsil edelim: Sermayedar fabrikasında imal edilen eşyayı satarsa kazanç temin eder. Malı hakiki kıymetinden, yani mâl olduğu fiyattan fazla satar. Ve bu suretle kazanır. Şimdi kıymetin tayini mesele-

sine gelelim. Yani emvalin bazısı ne için pahalı diğeri ucuz oluyor? Kolayca anlaşılır ki fabrikadan çıkan mal kolaylıkla ve külliyetli olarak imal edilebilirse malın kıymeti düşer. Bilakis emtia güçlükle ve çok mesai sarfıyla cüz'î olarak imal edilebiliyor, iş az mahsul veriyorsa malın kıymeti de artar. Demek ki emtianın imali için çok mesai sarf edilirse pahalı, az emek sarfıyla meydana gelirse ucuz olur[15]

Makine vesaire istihsal âlâtının henüz bu kadar tekemmül etmemiş olduğu devirlerde bir malın imali için sarf edilen emek o malın kıymeti addolunuyordu. Görülüyor ki malın kıymeti çekilen zahmet ile ölçülür. Bazen emtianın kıymeti emek kıymetinden yüksek, bazen de aşağı olursa da müsavî olarak hesap edilebilir.

Şimdi amele tutmak hakkında yukarıda söylediğimizi hatırlayalım: Amele tutmak demek bir şeyi alıp satmaktır ki ona da "amele kuvveti" yahut "emek" derler. Amelenin emeğine mal ismi verilince diğer emtia hakkında ne yolda muamele olunursa ona da o suretle hareket etmek lazım gelir. Sermayedar, bir amele tuttuğu vakit ona emeğinin kıymetini verir. Fakat bu kıymet hangi mikyas ile tayin edilebilir? Yukarıda gördük ki eşyaya kıymet koyabilmek için sarf olunan emeğe bakılıyordu. Amele kuvveti, amele emeği fabrikada yapılan kumaş yahut makine değildir ki ne kadar zahmet sarf edildiyse ona göre kıymet konulsun. Pekâlâ: Bu kıymeti nasıl tayin edeceğiz? Bunu da ancak sermayedarlık usul-i idaresinde amelelerin nasıl yaşadıklarına dikkatle bakarsak kolayca anlayabiliriz.

Farz edelim ki amele çalışmak müddetini bitirdi, artık çalışmayacak derecede yoruldu, mesai kuvveti artık bitmiş demektir. Şimdi bunun kuvvetini iade etmek için ne lazımdır? Biraz yemek, biraz istirahat, bir parça da uyku değil mi? Bu suretle kuvvetini tekrar toplar ve bundan sonra tekrar çalışabilmesi mümkün olur, kuvveti tazelenir. Demek ki yemek, içmek, istirahat, uyku, hülasa ameleyi çalışabilecek iktidara irca eden her şey (kuvvet-i istihsal)dir. Buna okumak masarifi gibi bazı masraflar da dâhildir.

Amele sınıfı kuvvetini tazelemek için ne yapmışsa onun kıymeti vardır. Binâenaleyh zarurî şeyler ile okumak masrafı onun emek pahasıdır. Her malın ayrı ayrı kıymeti olduğu gibi amele kuvvetinin de muhtelif kıymeti vardır.

Şimdi tekrar fabrikaya avdet edelim, sahibi fabrikası için ham eşya, gaz, kömür, makine ve makineyi yağlamak için makine yağı ve daha birçok eşya satın alır, bir de amele kuvveti alır, yani amele tutar. Bunların hepsine para verir, işe başlanır.

Amele çalışır, makine döner, gaz veya kömür yanar, yağ sarf olur, fabrika eskir, amelenin kuvveti, emeği sarf olur. Bunların hepsinin mukabilinde de fabrikadan taze mal çıkar.

---

[15] Biz burada malın kıymeti ile para arasındaki rabıtadan, yani paranın az veya çokluğu, altın veya kâğıt olması gibi rabıtalardan bahsetmiyoruz. Malın kıymetine paranın tesiri çoktur. Fakat para bütün emtiaya birden tesir eder. Yani bir malın pahalı diğerinin ucuz olmasına para tesir edemez. Mesela kâğıt paranın çokluğu her yerde bütün emtianın pahalılanmasına sebep oldu. Fakat fiyatlardaki bu tereffu bütün emtia üzerindedir.

Sair mallar gibi bunun da kıymeti var. Kıymeti nedir? Bu mal; ham maldan, yanan kömür ve gazdan, işleyen makine vesaireden hâsıl oldu. Bunların hepsi yapılan eşyanın kıymetine hesap olunur. Diğer taraftan yapılan bu mala amele kuvveti de sarf olundu.

Eğer bu eşyayı imal için 30 amele ve her birisi 30 saat çalışmış olsa, demek ki bu malın imali için 900 iş saati sarf edilmiştir. O halde fabrikadan çıkan eşyanın kıymeti sarf edilen ham eşya vesairenin kıymeti ile amele mesaisinin kıymetinden ibaret olur. Amele mesaisinin kıymeti 900 saat idi. Sarf edilen ham eşya vesairenin de kıymeti 600 saat farz edersek fabrikadan çıkan eşyanın kıymeti 1500 saatten ibaret olur.

Bu mal fabrika sahibine kaça mâl oluyor? Fabrika sahibi ham mala 600 iş saatinin kıymeti kadar para verdi. Amelenin mesaisine ne verdi? İşlediği 900 saatin hepsini verdi mi? İşte mesele buradadır. Eğer 30 amele, 30 saat işlemiş ise günde on saat hesabıyla üç gün işlemiş demektir. Fabrika sahibi ameleye ancak kuvvetini tazelemek için lazım olan kıymeti verir. Bu kıymet ise 900 saatten çok azdır. Ne için? Çünkü insanın sarf ettiği kuvvetin miktarı başka, onu hıfzetmek için sarf edilen kuvvetin miktarı başkadır. Mesela benim günde yemek, içmek, giymek vesair masarifat kıymeti beş saatten fazla olamaz. Yani ben kuvvetimi tazelemek için ne kadar şey lazım ise ondan fazla çalışabilirim. Yukarıda gösterdiğimiz misale nazaran üç günde amelenin yediği, giydiği ilh. masarifin kıymeti 450 saat eder. Fakat onlar 900 saat çalışmışlardı. Geriye kalan 450 saat fabrika sahibine kalıyor. Bu da onun kazancıdır. O halde yukarıki hesaba nazaran fabrikada yapılan malın fiyatı 600 saat, eşyanın kıymeti 450 saatte ameleye verdiği ücret olduğuna nazaran 1050 saat eder. Fakat fabrikatör onu 1500 saat fiyatına sattığına nazaran geriye kalan 450 saat de amelenin sarf ettiği fazla zahmettir. Bundan da amele günde on saat işlediği vakit yarısı kendi kuvvetinin, mesaisinin mukabilinde alıyor, yani kendi hesabına işliyor. Beş saat ise tamamıyla fabrika sahibine yani sermayedara çalışıyor.

Şimdi bize fabrikacının ne yaptığının veyahut bir amelenin niye çalıştığının o kadar lüzumu yok. Bize her şeyden evvel lazım olan "sermayedarlık usulü" denilen büyük makinenin nasıl kurulduğunu bilmektir.

Sermayedar sınıfı miktarca ondan pek çok fazla olan amele sınıfı çalıştırıyor. Fabrikalarda, maden ocaklarında, ormanlarda, tarlalarda yüz milyonlarca amele arı gibi işliyor. Sermayedarlar onlara zahmetlerinin pek az bir kısmını, yani zenginlere kulluk edebilmek için kuvvetini tazelemeye lazım olan zahmet kıymetini veriyor. Fakat ameleler mesaileriyle yalnız kendi yorgunluklarını telafi değil belki o kadar kazanıyorlar ki bu fazlalar ağaların ceplerine dereler gibi akıyor. Bir kısmı ticaret şeklinde sermayedarların cebine giriyor, bir kısmı sahibinin, bir kısmı da vergi suretiyle burjuva hükümetine, bir kısmı da tacirlere, dükkâncılara, burjuva muharrirlerine vesairlerine gidiyor. Demek ki amelenin emeğinden artan menfaatinden sermayedar hükümetinde mevcut bütün hazır yiyiciler hissemend oluyorlar.

Yalnız bu değil, zenginler bu kazançlarından bir kısmını da esas sermayelerine ilave ederek yine işletiyorlar, zenginlikleri artıyor, daha fazla amele istihdam ediyorlar, makinelerin daha iyisini alıyorlar. Amele miktarı attıkça onların verdiği kazanç

da artıyor, zenginlerin idaresi de daha büyüyor, bu suretle günden güne ticaret yükseliyor.

11- Sermaye (devlet) yukarıdan beri vâki izahatımızdan anlıyoruz ki, sermaye muayyen kıymetli bir şeydir. İster para olsun, ister makine, ham mal, fabrika binası olsun bunlar kıymetli şeyler hâsıl etmeye, yeni menfaatler istihsale yarayan şeylerdir. Sermayeden ticaret hâsıl olur. Sermayedarlık usul-ı idaresinde makine ve fabrikanın binası da sermayedir. Fakat makine ve bina daima sermaye olabilir mi? Elbette hayır! Eğer cemaatin hepsi yoldaşça çalışarak, her şeyi kendileri için imal etseler, o vakit makine, ham eşya yahut fabrika binası hiçbir vakit sermaye olamaz. Çünkü bunlar vasıtasıyla bir avuç zenginin cebi doldurulmaya çalışılmaz. Yani makine vesaire sermayedarlar sınıfının hususî malı olur ve ücret ile çalışan amelenin emeğinden zenginlere bundan ticaret hâsıl olursa ancak o vakit sermaye olur. Kazancın şekli ne olursa olsun vakti yoktur. Yani ister kırmızı lira, ister kâğıt para kazansın.. Bunlarla zengin, işçi emeğini istediği gibi alabildiği gibi kendisi için de her şeyi tedarik edebilir. Keza kâr, makine de olabilir. Ameleler bunlarda işler ve kazanç getirir. Ham malda olabilir. Bu da sayılır. Demek ki ne şekilde olursa olsun yeniden ticaret istihsali mümkün olan her şey sermayedir.

Sermaye daima rengini değiştirir ve başka bir kalıba girer.

Mesela:

1- Bir sermayedar henüz amele kuvveti ve istihsal âlâtı almamıştır. Fakat amele tutmak, makine almak, ham mal tedarik etmek, elhasıl çalıştırmak istiyor. Fakat elinde paradan başka bir şeyi yoktur, demek ki burada sermaye para şeklinde meydana çıkıyor.

2- Zengin pazara gidiyor (ekseriya kendi gitmez, telefon, telgraf, komisyoncu.. ilh. var) âlât-ı istihsaliye ve amele kuvveti alıyor. Fabrikaya döndüğü vakit elinde parası kalmamıştır fakat para mukabilinde amele, makinesi, ham mal, maden kömürü vesair eşyası var. Bunların hiçbiri ticaret malı değildir. Şimdi burada para, istihsal âlâtına ve ameleye münkalib oldu. Sermaye para şeklinden çıkarak ticaret ve sanayi sermayesi şekline girdi.

Bundan sonra işe başlanır. Makine işler, çarklar döner, erkek kadın ameleler kan, tere batar, makineler eskir. Ham eşya, amelenin mesaisi, sarfı olur, o zaman:

3- Bütün bunlar, yani emek sarf eden amelenin kuvveti, ham mal yavaş yavaş ticaret malı halinde çıkmaya başlar. Demek ki fabrika levazımının rengi değişti ve sermaye, ticaret malı şekline girdi fakat bu istihsalden sonra sermaye yalnız zahirî rengini değiştirmemiş hatta kıymeti de çok artmıştır, çünkü üzerine kâr fiyatı da yüklendi.

4- Sermayedar bu eşyanın hepsini kendi için değil, satmak için yaptırıyordu. Fabrikanın depolarında toplanan malı satmak lazımdır. Evvelce sermayedar pazara bir alıcı olarak gitmişti. Şimdi de satıcı gibi gitmesi lazımdır. Evvelce onun elinde para vardı ve mal almak istiyordu. Şimdi ise elinde ticaret malı var. Para almak istiyor. Bu ticaret emvalini sattığı vakit sermaye eşya şeklinden çıkarak para şekline giriyor.

Fakat sermayedarın şimdi aldığı para ile evvelce verdiği para arasında çok fark var. Para artmıştır.

Sermayenin hareketi bu suretle kalmaz. Büyümüş, artmış olan sermaye yeniden işe girişir ve daha fazla ticaret bırakır. Bu ticaretin büyük bir kısmı yine sermaye üzerine zammedilip bu da devreder, ticaret bırakır. İşte bu suretle sermaye daima devreder ve her devrinde üzerine bir miktar zammolur. Velhasıl sermayedarlık istihsalâtı gittikçe artar. Sermaye bu suretle amele sınıfından menfaat kazanarak artar ve her yere yayılır. Sermayenin bu suretle büyümesi bazı hassalarından neşet eder. Derebeylik zamanındaki bir mülk sahibi veya eski devirlerdeki bir esir sahibini misal olarak ele alalım: Bunlar daima kendi kullarının yahut çiftçilerinin sırtından geçiniyordular. Bir veyahut birçok çiftçi çalışıp çabalayarak ne meydana getirebildiyse sahipleri bununla yiyip içip zevk ederdi. O devirlerde ticaret malı istihsali pek azdı, satacak yer yoktu. Yani esir ve çiftçileri fazla çalıştırarak çok miktarda zahîre biçseler bunlar kalır ve çürürdü. Binâenaleyh ancak ağanın ve adamlarının karnını doyuracak kadar buğday lazımdı. Fakat kapitalizm, yani sermayedarlık usulünde iş başka türlüdür. Bunda mal satılarak para kazanmak için istihsal ediliyor. Ne kadar çok ticaret hâsıl olursa o kadar iyidir, çünkü bu sınıfın tamahlarının haddi hesabı yoktur.

12- Sermayedarlar hükümeti - sermayedarlık usul-i idaresinin hedefi amele sınıfının mesaisinden istifade olduğunu yukarıda görmüştük. Bir avuç adam -yani ağalar- her şeye malik fakat amelenin çoğunun hiçbir şeyi yoktur. Ağalar oturur, ameleler çalışırlar. Sermayedarlar amelenin bu mesaisinden menfaattar olurlar. Ameleler ise mesaileri ile bunlara kazandırır. Sermayedarlık âleminin bütün manası hiç merhamet etmeyerek amelenin mesaisinden her gün bir parça daha fazla müstefid olmaktan ibarettir.

Sermayedarlık usul-i istihsali daima ağaların cebine para dolduran bir makineye benzer.

Fakat bu makine böyle nasıl devam ediyor? Amele sınıfı bunlara neden razı oluyor?

Bu suale derhal cevap verebilmek zorcadır. Fakat umumiyetle bunun sebebi ikidir. Evvela sermayedarlık sınıfının muntazam teşkilâtı mevcut ve kuvvetleri de vardır. Saniyen amelelerin başı, aklı ekseriya bunların elindedir.

Bu hususta burjuvazyaya en çok yardım eden hükümet teşkilâtıdır. Sermayedar memleketlerin hepsinde hükümet zenginlerin ittifakından başka bir şey değildir. Faraza İngiltere'yi, Amerika'yı, Japonya'yı veyahut Fransa'yı ele alalım: Vezirler, büyük mevki sahipleri, mebusların cümlesi sermayedar, arazi sahibi, fabrikatör, banka sahibi ve bunların çok maaş alan sadık adamları yani profesörler, generaller, papazlardır. Bütün memleketi kaplayarak pençesinde sımsıkı tutan bu gibi burjuvaların ittifakına hükümet derler. Burjuvazyanın bu teşkilâtından iki maksadı, gayesi vardır. Esas maksadı amelelerin isyanını bastırarak, amele sınıfından rahatça müstefid olmak, sermayedarlık usul-i istihsalini tahkim etmektir; ikinci maksatları da kazandıklarını taksim etmek için kendilerine benzeyen teşkilâtlar (yani burjuva hükümetleri) ile muharebe etmektir. Görüyoruz ki sermayedarlar hükümeti zenginlerin ittifakından

başka bir şey değildir. Bu ittifakın bütün mesaisi de zenginlerin menfaatini gözetmektir.

Burada şöyle bir itiraz varid olabilir: Burjuvazya hükümeti tamamıyla sermayedarların menfaatini gözlediğini söylüyorsunuz, fakat sermayedarlar memleketin hepsine bakınız.

Fabrikalar için kanunlar yapılmış, amelenin çalışma müddeti tayin edilmiş, mesai saatleri evvelkilere nazaran indirilmiştir. Almanya'da ikinci Wilhelm zamanında ameleleri sigorta ediyorlardı. İngiltere'de Lloyd George ameleler için sigorta ve ihtiyarlar için de tekaüt kanunu tanzim etti. Sermayedar memleketlerin hepsinde ameleler için hastaneler açıyor, demiryolları inşa ediyorlar, bu yollarda hem zenginler hem de ameleler seyahat ediyor. Demek ki sermayedarların hâkim olduğu memleketlerde hükümet yalnız zenginlerin menafiini değil amelenin de menfaatini de nazar-ı dikkate alır. Hatta fabrika sahipleri fabrikalara ait kanunları tatbik etmezse tecziye ediliyor.

Fakat bu itiraz doğru değildir: Vakıa burjuva hükümeti bazı zamanlar amele sınıfı için hayırlı bazı kanunlar ve müsaadeler yapar. Fakat bunu da yine burjuvazyanın menfaati için yapmıştır. Mesela demiryolunu ele alalım: Şimendifer ile ameleler de giderler. Fakat bu yol esasen amele için yapılmamıştır. Tüccarlara, fabrikatörlere mallarını, eşyalarını taşımak, asker göndermek, amele getirmek vesaire için demiryolu lazımdır. Demek ki demiryolunu zenginlerin menfaati için yapmıştır. Keza şehirlerin temiz tutulmasını, hastane açılmasını ele alalım: Vakıa burjuvazya amelelerin sakin olduğu mahalleleri düşünüyor, onları bir dereceye kadar temiz tutuyor, fakat şehrin ortasındaki burjuva mahallelerine nazaran yine pistir, yine bu mahallelerde hastalıklar çoktur. Burjuva bu mahalleleri temiz tutmak için çalışmasa hastalık bütün şehre sirayet edecek, burjuvalar da hastalanacak... Demek ki, bu meselede de burjuvazya hükümeti yine burjuvaların menfaatini gözetiyor.

Başka bir misal daha irae edelim: Fransa'da son yirmi seneden beri ameleler fakr ü sefaletten dolayı besleyemediklerinden, çocukları olmaması ve olursa ikiden fazla olmaması usulünü burjuvazyadan öğrendiler, bunun neticesinde Fransa'da nüfus gittikçe tedenniye başladı ve asker azaldı derhal "millet mahvoluyor, Almanlar çoğalıyor, askerleri bizden fazladır" - şunu da ilave ederim ki, Fransa'da askere gelenlerden kısm-ı azamının boyu kısa, vücudu zayıf, hülasa askerliğe yaramaz idi - feryadı başladı, burjuvazya ameleyi terfih için biraz çalışmaya başladı. Maksadı da tevellüdatı bu suretle tezyid idi. Malum ya tavuğun yemini kesersek yumurtlamaz.

Bu misallerin hepsinde görülüyor ki burjuvazya amelenin nef'ine çalıştığı vakit, asıl maksadı kendi menfaatidir. Bazen burjuva hükümeti bu gibi müsaadeleri amelelerden korkarak da verir. Fabrika kanunlarının hepsi bu suretle verilmiştir. İngiltere'de ilk defa mesai müddetinin tenkis edilerek 10 saate indirilmesi amelenin tazyiki neticesi idi. Rusya'da Çar fabrika kanununu amelenin iğtişaşından korkarak neşretmişti. Amele sınıfının düşmanları olan sermayedar hükümeti, ağalar ittifakı bu müsaadatı ita eyledi. Mamafih bu suretle yine menfaatini gözetiyor. Düşünüyor ki yarın daha fazla müsaadat vererek daha ziyade mutazarrır olmak ve hem de canımı tehlikeye koymaktansa bugün pek az bir müsaade bahşederek susturayım diyor. Bu

suretle fabrika sahibi grev yapan amelesinin yevmiyesini birkaç kuruş artırarak onları susturuyor. Fakat yine fabrikanın sahibidir, burjuvalığından sukut etmemiştir.

Sermayedar hükümeti burjuvazyanın en büyük ve kuvvetli bir teşkilâtıdır. Bu karışık teşkilâtın birçok şubeleri memleketi kâmilen ihata etmiştir. Bunun esas maksadı amele sınıfının mesaisinden vâsi' miktarda müstefid olmak, burjuvazyanın hâkimiyetini takviye ve onu muhafaza etmek, amele sınıfını cebren çalıştırmak için kuvvetleri, propaganda vasıtaları vardır.

Cebrî kuvvetler askerden, milisten, jandarmadan, hapishane ve mahkemelerden ve bunlara hizmet eden hafiye, cellât vesaire gibi teşkilâttan ibarettir.

Sermayedarlar hükümetinde ordu başka suretle idare olunur. Ordunun başındaki zabitler vardır. Bunlar daima hanzade, beyzade, kısmen de münevverlerden ibarettir. Bunlar daima fukara-yı kasibenin gaddar düşmanları olup küçükten beri mekteplerde (Rusya'da Karetski Korpus Bukresiski Şkola [?], Azerbaycan'da Mekteb-i Harbiye) okuyarak asker nasıl dövülür, forma şerefi nasıl muhafaza olunur gibi şeylerle bilhassa askeri tamamen köle gibi ellerinde oyuncak yapmayı öğrenirler. Hanzade, beyzadelerin en yüksekleri de general, amiral olarak sırmalar, nişanlar içinde yaşar.

Bu gibi ordular her şeyden ziyade ameleleri iskât için kullanılıyor.

Rusya'da Çar ordusu amele ve köylüyü birçok defalar susturmuştur. İkinci Aleksandır'ın zaman-ı saltanatında çiftçiler çok defa isyan ettiler. Onları daima ordu iskât etti. 1905 senesinde Moskova'da ameleleri grev yaptığı zaman askerler çok amele telef ettiler. Baltık Denizi kenarındaki şehirlere, Kafkasya'ya, Sibirya'ya birçokları nefyedildi. 1906 ve 1908 senelerinde çiftçiler arazi sahiplerinin aleyhine isyan ettikleri vakit ordu bu isyanı yatıştırarak mal sahiplerinin arazisini muhafaza etti. "Harp esnasında" "Kostroma" ve "Ivanof - Voznesensk"de ameleleri topa tuttular.

Diğer memleketlerde de böyledir. Almanya'da sermayedarlar hükümetinin ordusu daima ameleyi boğup ezmiştir. Bahriyelilerin birinci isyanı ordu vasıtasıyla bastırıldı. Berlin, Hamburg, München ve bütün Almanya'da isyanları ordu yatıştırıyor.

Fransa'da ordu birçok defalar grev yapan ameleyi topa tuttu. Şimdi de ameleden ve köylüden teşkil edilen inkılâpçı Rus askerlerini topa tutuyorlar.

İngiltere'de ordu müteaddit defalar isyan eden İrlanda amelelerini, Mısır fukarasını, Hintlileri kırarak kan deryasına gark etti ve İngiltere'de amele mitinglerini dağıttı.

İsviçre'de amele grev yaptığı vakit derhal milis seferberliği yaparlar. Bu milisler birçok defalar fukarayı kırdı.

Şimalî Amerika'yı ordu müteaddit defalar amele mahallelerini yıkarak yerle yeksan etti (Colorado grevi gibi). Şimdi ise bütün sermayedar devletlerin orduları birleşerek Rusya, Macaristan, Balkan ve Almanya'da amele inkılâbını boğuyor ve bütün dünyada isyanları yatıştırıyorlar.

Polis, jandarma; sermayedar hükümetleri ordudan başka bir de en zalim unsurlardan toplanılmış, ancak ameleleri tazyik için terbiye edilmiş hususî bir kuvvetten elde bulunduruyorlar. Vakıa polis idaresinin vazifelerinden birisi de "bütün vatandaşların

canını, malını tehlikeden muhafaza"dır. Bununla beraber sermayedar hükümeti bunları bilhassa hak isteyen ameleyi ve köylüyü susturmak için bulunduruyor. Rusya'da Çar ve arazi sahiplerini muhafaza eden başlıca kuvvet polislerdi. Taharri memurlarını, hafiyeler vesaireyi de bunlara ilave etmek lazımdır!.

Bu hususta Amerika polis hafiyelerinin işleri pek garip bir misal teşkil eder. Amerika'da polis hafiyeleri birçok "taharri büroları" ile alakadardır. Bürolar kısmen hususî, kısmen de nim-hususîdir. Nat Pinkerton'un meşhur vakalarının hemen hepsi amelelerin aleyhine bir hareket idi. Amerika sermayedarlarının demokratik hükümetine hizmet eden bu kan içicilerin mürtekib olmadığı hiçbir fenalık yoktur.

Burjuva memleketlerinde mahkemeler burjuvazya sınıfının menfaatini muhafaza için bir vasıtadır. Mahkemelerde her şeyden evvel sermayedarlık usul-i idaresine veyahut sermayedarların malik olduğu bir şeye tecavüz eden adamlara ceza verirler. Mesela bu mahkemeler Karl Liebknecht'i kürek cezasına mahkûm etti. Fakat onu öldürenleri beraat ettirdi. Hapishane memurları da cellât gibi bu mahkemelerin kararına itaat ettiler. Esasen bunların bütün işleri zenginler için değil, fakir fukara içindir.

Sermayedar hükümetlerinin ameleyi boğan kuvvetleri yalnız bunlar değildir. İşçi sınıfını ruhî cihetten mahkûm bırakan vasıtalar da vardır: Bunlar da hükümet mektepleri, hükümet kiliseleri ve hükümet yardımı ile çıkan gazetelerdir. Burjuvazya amele sınıfını yalnız kuvvet ile ezmek ve onu yalnız kuvvet ile muti' bulundurmak mümkün olmadığını, belki fikirlerini de çelmek lazım olduğunu pek iyi bilir. Mesela bir hayvan çifte attığı, ısırdığı vakit yalnız dövmek kâfi değil, onu terbiye etmek, alıştırmak da lazımdır. Bunun için de mütehassıs adamlara ihtiyaç vardır. Sermayedarlar hükümeti amele sınıfını aldatmak, şuurunu köreltmek, fikrini teşviş etmek için mütehassıslar yani profesörler, muallimler, papazlar, gazeteciler yetiştirir. Mekteplerde bu mütehassıslar devlete tâbi olmayı, sermayeye ihtiram etmeyi, ihtilâlcilere nefret ile bakmayı öğretirler. Ve kiliselerde her şey Allah'tan olduğu gibi hükümetler de Allah'tandır derler.

Burjuva gazeteleri de her gün binlerce yalan ile fikirleri karıştırırlar.

***

Halk İştirakiyun Fırkası Birinci Kongresi

Halk İştirakiyun Fırkası, hükümetçe musaddak programındaki madde-i mahsusaya tevfikan önümüzdeki Ağustos 15'de ilk kongresini akde karar vermiştir.

Kongre ruznamesi aşağıda yazılı meselelerdir:

1- Merkez-i Umumînin şimdiye kadar olan faaliyetine dair raporu.

2- Fırka program ve nizamnamesinin tadil veya tasdiki.

3- Şark'ta komünist fırkalarının millî cereyanlara ait nukat-ı nazarıyla ittihazı lazım gelen vaziyetin tespiti.

4- Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresine izam edecek murahhasların intihabı.

5- Anadolu'nun dâhilî ve haricî siyaseti hakkında izahat.

6- Sosyalist ve Halkçılar ile müştereken emperyalizme karşı Birlik Cephesi teşkili.

7- Anadolu'da sanat birlikleri meselesi.

8- Komünist Enternasyonal'in son faaliyeti hakkında malumat.

9- Köylüler ve amele ve münevverler arasında faaliyet ve irşadat tarzlarıyla arazi meseleleri.

10- Fırka matbuatının tarzı nasıl olmalıdır?

11- Yeni Merkez-i Umumî ve Maliye Tetkik Komisyonu ve Hakem Heyeti intihabatı.

12- Fırka Beyannamesinde musarrah olan (Yunan ordusunu inhilal ettirmek için Yunan halkına ve askerlerine hitaben yazılacak beyanname)nin kongrece de teyidi.

***

Komünist arkadaşlar!

Önümüzdeki Ağustosun on beşinde Ankara'da toplanacak olan Halk İştirakiyun Fırkası'nın ilk kongresine geliniz! Bu kongre memlekette kendi emeğiyle geçinen köylü ve işçilerin hukukunu müdafaa ve onların halâs ve saadetini düşünecek ilk kongre olacaktır. Bu kongre kendi mesut yurduna saldıran canavar kapitalist ve emperyalistlere karşı kendi varlığını ve kendi kurtuluşunu düşünecek ilk kurultay olacaktır. Hâsılı bu kongre şimdiye kadar ihmal edilen bizim işçi ve köylümüzün beynelmilel saflara karışmasını temin ve bu suretle sa'yin sermayeye galebesinde mühim bir amil olacaktır. Kapitalist Garp mazlum memleketlerde günden güne artan bu gibi kongrelerde yükselen şikâyetleri dinlesin de isterse yine utanmasın.

İşçiler, köylüler!

Yeryüzündeki bütün varlıkların yegâne bânisi siz; yaşadığımız memleketlerin emr-i müdafaasında ilk karakol vazifesini yapan sizsiniz!..

Şu halde en iyi yaşamak hakkı da sizindir. Dünyanın her yerinde olduğu gibi bizde de artık bu hakikat anlaşılmıştır ki her sınıfın halâsı o sınıfın bizzat kendi elindedir.

Halk İştirakiyun Fırkası bu vazifeyi deruhte etmiştir. Gidiniz aza kaydolunuz. Sizin için kabul zamanı her gün ve her saattir.

Halk İştirakiyun Fırkası Ankara Heyet-i Merkeziyesi

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

Halk İştirakiyun Fırkası'nın Nâşir-i Efkârı

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Mecmua

Haftada Bir Çıkar

Yıl 1, Sayı 18

İştirak Şartları: Yıllığı 450, Altı Aylığı 250, Tanesi 10 Kuruş

Geçmiş Nüshaları 20 Kuruştur

5 Ağustos 1338 – 1922 Cumartesi

Sahib ve Müdîri: A. Nazım

İdarehane: Ankara, İkaz Matbaası Daire-i Mahsusa

MÜNDERİCAT

1. Düğünler / A. Nazım

2. Mısır Sosyalist Fırkası ve Kanun-ı Esasî / Mehmed Hüsnü el-Arabî

3. Savulun! Makine Dağılıyor! / Aydemir Şevket

4. Müşterek Zahmet / Nâzım Hikmet

5. İktisat İşleri / *Yeni Hayat*

6. Anadolu Komünist Kongresi / Emekçi

7. Komünizm Elifbası / Buharin

Ankara İkaz Matbaası

Düğünler

Birbirlerinin sevinciyle sevinmek, kederiyle kederlenmek insanlardaki müşterek ruhun, müşterek vicdanın bir tezahürüdür. Bu tezahürün teavün derecelerine varan tecellileri de vardır. Anadolu'da bu tezahür ve bu teavünün gayet güzel ve gayet insanî emsali vardı. Ezcümle düğünler.

Bir köyde her sene bir iki genç nişanlanırlardı. Köy bilirdi ki o sene kendisinin iki düğünü vardır. Köyün iki düğünü var demek, köyde iki aile teşekkül edecek demekti. Bütün köy halkı bu iki aileyi teşkile (imece) tarzında özenirlerdi. Herkes birer hediye tedarik ederdi. Hediyelerin köylü evine lazım olan şeylerden olması âdetti. Erzurum cihetlerinde bu düğün hediyelerine "saci" namı verilirdi. Saci getirecek aileler aralarında görüşürlerdi, biri tencere getirecekse öteki bir yeni lenger, daha öteki leğen, başkası ibrik getirmeye karar verirdi. Bir ailenin sahan, ötekinin kapağı getirmesi bile olurdu, bu suretle köyde umumun imecesiyle iki aile esası kurulurdu. Teavün esaslarının bizde ne kadar zor kurulmakta, kurulan esasların âdet hükmüne geçmesi ne kadar zamana muhtaç olduğu düşünülürse bu güzel usulün her halde mütefekkir insanlar tarafından hayli zahmetlice ibdâ edilmiş olduğu ve pek eski bir şey bulunduğunu tasdik etmek lazım gelir.

Aile teşkili, yani evlenme beşeriyetin en yüksek ve en ehemmiyetli bir işidir. Biz Arapçanın açıkça çiftleşme manasına gelen izdivaç kelimesine mütekabil Türkçenin "evlenme"sini pek güzel buluruz. Arapça teehhül kelimesi de cidden güzel ve manalıdır.

Türkçede izdivaç düzce bir çiftleşme meselesi olmayıp bir evlenme, yuva düzme, medenî hayata girme meselesidir. İki gencin birbirlerine söz vererek medenî hayata girmesi ise elbette en güzel ve en insanî bir harekettir.

Bu saadete nail olanlar elbette sevinecektir. Bunların sevincine iştirak ise umuma terettüb eder bir vazifedir, müşterek ruh, müşterek vicdan bunu emreder.

Şu halde düğünler vicdân-ı umumînin bir tezahürü surette telakki edilmek ve takdir edilmek lazım gelir, buna yukarıda kısaca hikâye ettiğimiz imece ve saci meselesi de ilave olunca düğünlerin kıymeti artar, bu böyle.

Fakat bugün düğünler bu safveti, bu iyiliği muhafaza ediyorlar mı?

Bunu anlamak için de bugünkü tarzı tetkik edelim.

Geçenlerde Mucur'dan bir mektup almıştık, o mektupta hulasaten deniyordu ki buralarda "evlenme" meselesi adeta bir kız satışı tarzını almıştır. Kız sahipleri kızlarını kendileri için bir kazanç membaı haline sokuyorlar; ilk hamlede kız için mehr namıyla yüzlerle lira istiyorlar, sonra cümle-i zifafa girinceye kadar türlü bid'atlarla türlü masraflar ihtiyar ettiriyorlar.

Mesela kızın babasına at, kardeşine saat, amcasına şal gibi şeyler. Bunları göndermediniz mi siz kız tarafını tahkir etmiş sayılırsınız. Birbirini seven iki genç daha

birleşmeden iki ailenin onur ve namus didişmeleriyle aylarla bekliyorlar, inciniyorlar. Biz bunlardan nihayet istemeye istemeye ayrılanları bile biliyoruz.

Sonra düğün belası var, düğün için aileler birbirleriyle yarışacaktırlar.

Davullar, zurnalar, nihayet rakılar, gazeller ve bilhassa oğlan tarafı ezilip gidiyor, işte Mucur'un mektubu.

Bir de hedâyâ bahsini yazalım. İlkin bilhassa fukara ve orta sınıf için ihdas edilmiş olan imece, gide gide hikmet-i tesisini kaybetmiş. Her iyilikten kendileri için istifadeler etmek isteyen eşraf ve mütegallibe imeceden de istifade etmek fırsatını kaybetmemişlerdir. Şimdi ise iş bir halde ki fukaraya hediye gitmek adeta mühimdir. Niçin, çünkü hediye düğün yapanlara, sofralar kurup haftalarla yemek yedirenlere mahsustur. Fukara düğün yapamaz, yemek yedirmez, o halde hediye gidemez.

Bir kere hediye veçhesini bu yola çevirdin mi artık eşraf için, zenginler için düğün bir memba-i varidat olmak yolunu tutmuş, bir köydeki bir ağa kendi köyünü düğüne davetle kalmıyor, bütün civar köyleri çağırıyor, onlar da âdet denilen saikle söküldükçe sökülüyorlar.

Bu âdet bizim memur efendilere sirayet etmiş bulunuyor, bilhassa memurların hükm-i hükümeti elinde bulundukları için, düğün bulunduğu mahal halkını efendice soymak için gayet güzel bir vesile oluyor. Soygun imkânını biraz daha genişletmek için evlenme düğünlerine, sünnet düğünlerini de zulm ettiler; bir vali, bir mutasarrıf, bir kaymakam, bir mahkeme reisi, jandarma kumandanı, polis müdürü evlenecek kızı için, sünnet olacak oğlu için bu meşru fırsatı kaçırmaz. Bütün ashâb-ı hâcât düğün hediyesiyle celb-i teveccühe koşarlar. Rüşvet değil ya, hediye meşrudur, o verir öteki de alır. Oğlu olmayan yeğenini evlendirir ve sünnet ettirir, iki ay evvel hemşiresini evlendiren iki ay sonra oğlunu sünnet ettirir. Şu halde demektir ki bugünkü düğünler zenginlerin fukarayı, memurların halkı, milleti soymasıdır. Resmen haramiliktir.

Büyük Millet Meclisi geçen sene düğünlere bir had tayin etmişti. Hatta sünnet düğününü bütün men eylemişti, ne âlâ. Fakat ne görüyoruz? Hâlâ düğün ve sünnet düğünü. Bu kanunların kuvve-i tedibesi nedir acaba?

A. Nazım

***

Şark'ın İçtimaî İnkılâp Vesikalarından:

Mısır Sosyalist Fırkası

El Hizbü'l-İştirakîü'l-Mısrî

Mısır'ın Sosyalist Fırkası hayli eskidir. Mısır'da amele cereyanları ve amelelerin meslek birlikleri de oldukça müterakkidir. Mısır amelesi kendi İştirakiyun Fırkası ile daima beraber çalışmakta, beraber hareket etmektedir. Bu beraber çalışma sayesinde gerek fırkanın ve gerek amele meslek birliklerinin memleket dâhilinde nüfuz ve ha-

miyetleri de günden güne yükselmiştir. Bu hususlara dair bilahare uzun izahat vermek üzere şimdilik fırkanın bir beyannamesinin tercümesini aynen derc etmekle iktifa ediyoruz.

Beyannamenin tercümesi şudur:

Mısır Sosyalist Fırkası ve Kanun-ı Esasî

Mısır'ın Fikrî ve Bedenî (Uzvî) Amelelerine Beyanname

Mısır elyevm büyük hadisat önündedir. Sözde olarak kendi istiklâl ve hürriyetini ilan etmiştir. Fakat ümitvar değiliz: Çünkü zenginler sınıfı, kendi üzerlerindeki müstebid emperyalistlerle tekrar tekrar tahakküm yoluna sapmışlardır. Milletin arzu ve iradesine katiyen ehemmiyet vermeyerek, bilâ-mübalât, kendi hevâlarına muvafık surette kanun-ı esasî ihzarına başlamışlardır.

Bu muhafazakarlar, hükümetçiler ve hatta demokratlar bile milleti tehdid, tahkir, tahvif ile onun omuzlarına yüklenen [.....]lerden başka bir şey değildir. Bu aristokratlara milletin ihtiyacatına dair ders vermek hak ve salâhiyeti nereden gelmiştir? Bunların menfaatleri, terbiyeleri, taassupları bunları amele sınıfından ayırmaktadır. Bunların menfaatleri milletin menfaatine zıttır.

İlan ettiler ki Mısır hür bir devlettir. Kendi istiklâline kendisi sahiptir. Hükümet kanun-ı esasî ihzarı için bir encümen tayin etti. Millet ise heyecanla [.....] ve bu tayin keyfiyetini protesto eyledi. Çünkü millet hiss-i tabiî ile biliyordu, onlar o milleti aldatmak ve bir yararlık göstermekle gözlere perde çekmek istiyorlardı.

Mısır amelesinin siyasî fırkası ve Mısır amelesinin ruhu olan ve bütün kuvvetini mazlum milletten alan Mısır Sosyalist Fırkası (El hizbü'l-İştirakîü'l-Mısrî) milletin bu mukavemet ve mukabelesini [.....] karşıladı. Binaen-alâzâlik fırkamız ahvâl-i hazıraya dair kendi efkâr ve ahkâmını beyan veya bazısının galat-ı rü'yetlerini [.....]-i hâzırın esbabını izah ile istikbâl-i karîbi tenvir etmek istemiştir.

Biz pekâlâ biliyoruz ki amelelerle sermayedarlar arasında elyevm müthiş bir tezat uçurumu ve mücadele mevcuttur. Kendi şahsî menfaatlerine vasıl olmak için bizi alet ve [.....] bir merdiven ittihaz eden, bizi daima yalan vaatler ve boş sözlerle aldatan burjuvaların, zenginlerin hükümet ve hâkimiyetine itimadımız yoktur. Memleketimizin müstebid yağmagerlerin elinden kurtulması bu ikiyüzlü sermayedar hükümet ricali vasıtasıyla mümkün olmayacağı gibi, emperyalistlerle şeriki menfaati olan veya onlara alet büyük zenginler vasıtasıyla olamayacaktır. Memleketimizin ve Şark'ın ihtilâli ne bir vatan mücadele[*sî*] veya millet mücadelesi ve ne de din ve mezhep ihtilâfıdır. Bu ihtilâl doğrudan doğruya iktisadî amillerden, sermayecilik usûl-i iktisadîsinden ferdî temellük esasına müstenid büyük sanayi iktisadiyatının ihzar edip de kendi memleketindeki fakir ameleye satamadığı mamulâtını pazarlarımıza sevk etmek üzere iktisadî fütuhat emelinde bulunmasından neşet etmekte. Bizim hakiki

düşmanlarımız Avrupa milletleri değil, [.....] sermayedarlar, büyük çiftlik sanayi ve ticaret sahipleri ve hükümetçilerdir. Biz biliyoruz ki sınıf mücadelesi vardır, biz pekâlâ biliyoruz ki hakiki kurtuluş ancak bütün cihan amelelerinin birleşmesiyle, içtimaî inkılâbın husulüyle, sosyalist hükümetinin teşkiliyle kabildir. Gerek Mısır'ın, gerek umum Şark'ın hakiki kurtuluşu da ancak bu sayede husule gelebilir.

Hâl-i hazırdaki iktisadî menfaat ziddiyetleri devam ettiği müddetçe parlamentolar (millet meclisleri) milleti temsil edemezler. Bu meclisler filhakika köylü ve ameleyi temsil etmemektedirler. Bu meclisler ancak hükümet erkânının, ayan ve eşrafın, ashâb-ı servetin ve bunların hadimleri dalkavukların, yardakçıların, güzel sesli ve tatlı dilli avukatlarının içtimagâhıdır. Fakat hakikat-i halde bu meclisler milletin ekseriyeti için bir mücadele ve beladan ibarettir. Binâenaleyh sosyalist fırkaları bu meclislerin kanuniyetini tanımamaya, mücadele etmeye ve meclise ancak onun esaslarını yıkmak üzere girmeye karar vermişlerdir.

Marksizm esasına müesses olan "Mısır Sosyalist Fırkası" amele harekâtını içtimaî inkılâbın kuvveden fiile çıkmasına tevcih etmeye ve bu meclisleri çok müstakar bırakmamak istemektedir. Bununla beraber bu siyasî kaynaşmalar esnasında don durmak caiz değildir. Yapılabilecek en küçük iyiliği bile ihmal etmeyeceğiz.

Bundan dolayı Mısır köylü ve amelesi, Kanun-ı Esasî'de kendi hayatî menfaatlerini itiraf ettirebilmek ve Meclis-i Millî'de nevâkısını temin eylemek için kendi nüfûz ve kuvvetini kullanmak fırsatını kaybetmemeye davet edilmektedir.

Burada Kanun-ı Esasî'de derc olunmasını talep ettiğimiz asgarî programımızı arz ediyoruz:

1. Meclis-i Millî'nin ancak bir palatadan ibaret olmak üzere intihabı (yani Meclis-i Mebusan ve Meclis-i Ayan gibi iki palata bulmaması);
2. İntihap yaşının 22 ve ondan yukarı olması;
3. İntihabatın bir dereceli olması;
4. Kimsenin cebren intihap ettirilmemesi;
5. Hâkimiyetin bilâ-kayd u şart halka aidiyeti;
6. Ta'limin meccanî ve mecburî olması;
7. Her türlü cemiyet, dernek, meslek birliklerinin serbestîsi;
8. Küçük çocuklara ve emek malullerine muavenet-i içtimaiye temini;
9. İhtiyarlar için muavenet-i içtimaiye temini;
10. Borç yeminlerinin yeminlerinden ibaret olması;
11. Meclisin hafî celseleri olmaması;
12. Memlekette idare-i örfiye ilan edilmemesi;
13. Sulh ve muahedeler akdinin ve harp ilanının millete aidiyeti;
14. Meclis adem-i itikad [*itimad*] beyan ettiği takdirde heyet-i vekiliyenin sukut etmesi;
15. Memlekette dinî ve millî ekalliyetler tanınması (yani bütün vatandaşlara müsavat-ı hukuk). Fırka meselelerinde her milletin kendi hususî fırkası olması tanınabilir.

16. Mısır hükümetinin bir hükümet-i medeniye olması;
17. İntihabatta rey vermenin herkes için mecburî olması;
18. Şahadet meselelerinde herkesin tezkiyeden vareste tutulması;
19. Sudan'ın tahlisi ve hürriyeti;
20. Her şahsın bulunduğu daire-i intihabiyede rey verebilmesi;
21. Meclisin devr-i inikadının dokuz aydan ibaret olması.

Ameleler kendi ocak ve tezgâhlarında, köylüler kendi tarla ve harmanlarında vasıl olmayı azmederlerse elbet bu gayelere ve bütün fazlalarına vasıl oluruz. Milletin sedası önünde herkes sükût eder.

Yaşasın hür Mısır!

Yaşasın İştirakçilik!

7 Haziran 1922

"Mısır el-Kahire" İcra Komitesi Azasından Kâtib-i Umumî Mehmed Hüsnü El Arabî

***

Savulun! Makine Dağılıyor!

-Dünya Kapitalistlerine!-

Size "Dünya Yıkılıyor!" dedikleri zaman hem inanmıyor, hem de korkuyorsunuz; fakat bunu size söyleyenler hiç peygamberlik etmiyorlar, gaipten haber vermiyorlar. Onlar bu çarkları birbirine çarpan sermayedarlık makinesinin kopan perçinlerine, kırılan dişlerine, takırdayan sesine bakıp da: "Hareket yavaşlıyor, bu makine yakında duracaktır" diyorlar. Fakat işin en tatlı yeri burasıdır ki bu duruş çok yakındır. Sizin "İşliyor, düzelecektir!" dediğiniz bu makine buhran içindedir, artık çarklar birbirini kırıyor, birbirini parçalıyor. Onu bir başından sarmaya başlayan dumanı "Yarın açılacaktır" diye beklemeyin! Hareketler gittikçe zıtlaşıyor, kollar gittikçe birbirine giriyor, bir zaman türküleri işitilen bu aletin içinde şimdi gittikçe boğuklaşan bir gürültü var. Yarın bir dakika var ki bütün yataklar ateş alacak, duman çatıyı saracak ve o zaman bütün simsarların, bezirgânların, patronların korkudan gözleri açıldığı, dişleri birbirine çarptığı, akılları başlarından kaçtığı zaman biz, bu makinenin taifesi, bu çarkların ameleleri, bu dünyanın sahipleri sevincimizden coşacak ve size diyeceğiz ki:

Savulun makine dağılıyor!

Fakat simsarların, bezirgânların, patronların korkudan ağızları açıldığı, dişleri birbirine çarptığı, akılları başlarından kaçtığı; çekicimizin sesinden, bu dağılışın sar-

sıntısından her biri bir deliğe tıkıldığı vakit biz o yangın yerini boş ko[v]mayacağız, çünkü o yer bizim malımız, o yangın bizim eserimizdir.

O sermayedarlık denilen makineyi siz kurdunuz, fakat biz kundaklıyoruz!

Biz yıkıyoruz, fakat yine yapmak için! İstiyoruz ki çarklar birbirini kırmasın, dişler birbirini parçalamasın. Bu yanlışlığı bozmak, kaderimizi yeniden kurmak için çekicimizi indiriyoruz, ta ki biri için altın bilezik, biri için de demir laleler hazırlayan o hain el ta kökünden kırılsın..

Bu dağılış sizin için bir kıyamet, bizim için bir zaferdir. Bir çıban nasıl delinir, bir yıldırım nasıl çatlarsa bir isyan da öyle belirir. Biz sizin sinenizde yetiştik, biz sizin mirasçınızız! Başınızda ecel zilini çalıyoruz, siz gebereceksiniz. Fakat biz dinlenmeyeceğiz, yaktığımız yangınların alevinde eğer bir lahza durursak o birbirimizi görmek ve birbirimize ısınmak içindir!

Siz gittiğiniz yolu görmediniz, fakat biz gideceğimiz yeri de biliyoruz! Bizi heyecan değil, şuur sürüklüyor; tahtlarınızı tekmeler, leşlerinizi kuyulara gömerken bile mezarlarınızın üstüne bir elimizde planlar, bir elimizde temel taşlarıyla geleceğiz!

Siz ayrısınız, siz birbirinize kuyu kazıyorsunuz! Fakat biz biriz, biz biliyoruz, sizin birbirinizin arkasından hazırladığınız bombaları, kundakları tezgâhlarımızda bakarken için için gülüyor ve diyoruz ki:

Bezirgânlar mezarlarına yaklaştı!

Size "Dünya yıkılacaktır!" dediğimiz zaman peygamberlik etmiyoruz, gaipten haber vermiyoruz. Sizin kurduğunuz ve bizim kundakladığımız bu sermayedarlık makinesinin gürültüsüne bakıp da diyoruz ki:

Savulun, Makine Dağılıyor!...

Moskova, Aydemir Şevket

***

Müşterek Zahmet

Gözlerimiz
şeffaf
temiz
damlalardır.
Her damlada
demire can veren dehanın
bir küçücük
zerresi vardır..

Şeffaf
temiz
damlalarıyla gözlerimiz
bir umman içinde birleşmeseydi eğer
her zerre
dağılsaydı başka bir yere
dinamolarla dûr-bînleri çiftleştirerek
çelik dağları su[*da ko*]f bir kelek gibi döndüremezdik!
Müşterek zahmetin şaheserini
yakan
onu bu hor bırakan
istismar ateşini
şem'asız kibrit gibi söndüremezdik.
Şeffaf
temiz
damlalarıyla gözlerimiz
bir umman içinde o kadar karıştı ki
kaynayan suda buzu
nasıl eritirseniz
işte biz de
birbirimizde
öyle kaybolduk!
Yükseldi müşterek zahmetin şaheseri!
Demire can veren dehayı bulduk!!

Moskova, Nâzım Hikmet

***

İktisat İşleri

Halk İştirakiyun Fırkası programında icra etmeye karar verdiği tadilat arasında iktisat ciheti birinci gelir. İktisat hayatta birinci amildir. Bilhassa fakir sınıfı için iktisat demek hayat demektir.

Bizde fukara-yı halkın en mühim kısmı çiftçiler, yani köylülerdir. Köyler memleketin temeli olduğu gibi köylüler de devletin ve milletin asıl bünyesi; özü ve ruhu demektir.

Köy ve köylü denince ilk hatıra gelecek de bittabi toprak, yani arazi meselesidir.

Bizim kanunlarımızı tetkik eder iseniz arazi meselesini pek güzel esasata tâbi görürsünüz:

Bir kere arazi umumundur. Yani arazinin rakabesi beytülmala aittir. Tasarruf edenler işletme muciri demektir. Sonra işletme için muayyen müddetler vardır. Kanun altındaki araziyi işletmeyenlerin elinden arazi alınır. İşletenlere verilir. On iki sene üst üste toprağı bilâ-niza ekip biçen hakk-ı tasarruf iktisab eder. Böyle bir emekçiye derhal tapu verilir.

Fakat bu güzel kanun maalesef tatbikten mahrumdur.

Bir köye gidersiniz bakarsınız ki beş, on aile köylü olduğu halde topraktan mahrum. Herkesin hizmetkârı olmakla geçiniyor. Beride birkaç bin dönüm arazi senelerle işlemeden mahrum yatıyor ve ona şehirde bulunan veyahut köyde olup toprağı işletemeyen sahibi tarafından müsaade edilmediği için kimse yanaşamıyor. Biz köyler biliyoruz ki mesela Mabeyn-i Hümayundaki, yahut herhangi bir şehirdeki birinin, yahut bir efendi tarafından nasılsa tapusu alınmış olmak dolayısıyla bitişiklerinde beş on bin dönüm arazi hâlî yatıp duruyorken, zavallı köylüler arazisizlikten adeta perişan ve aç bulunuyorlar. Zavallılar bazen o boş bırakılmış yerlerde hayvanları otlatmaktan bile mahrum bırakılıyorlar.

Yukarıda işaret ettiğimiz kanunun hükmü bi-hakkın tatbik olunsa idi, şüphesiz tapuya bağlı olduğu için boş bırakılmış o yerler asıl toprak sahibi olan beytülmal, yani millet tarafından derhal alınır, civardaki fukaraya tevzi olunurdu.

Kanuna riayetsizlikten arazide türlü mahazirden başka bilhassa bu işaret ettiğimiz müsamahadan şu fenalık çıkıyor: Parası olan bir köy civarındaki bir toprağı tapuya raptediyor, kendisi çiftçi olsun olmasın, şehirde otursun oturmasın, o toprağa artık sahip add ve oturduğu yer de "otlakıye" namıyla hatta mera hakkı olarak intifa ediliyor.

Şu halde araziden intifa için artık köylerde oturmaya da hacet kalmıyor ve şu hal dolayısıyla köyler şehirlere akın ediyor.

Halk İştirakiyun Fırkası bu mahazire kat'î bir hatime çekebilmek için bir çare derpiş eylemiş ve programında mühim bir tadil yapmaya karar vermiştir. Fırka şunu iltizam edecektir:

"Köy köylülerin, arazi ekip biçenindir."

Bu mücmel maddeden şu tafsilat anlaşılabilir ki köylerde oturmayanlar köylerde arazi tasarruf edemezler, şehirde oturup köylerde değirmen, mebani, arazi tasarruf edilemez.

Sonra köylerde oturduğu halde bir tarafa çekilip oturarak ve fukarayı hayvan gibi çalıştırarak arazi tasarruf etmek de tecviz olunamaz.

Arazi benimdir diyebilmek için o araziyi bilfiil ekip biçmelidir. Bilfiil ekip biçmek her aile efradına göre araziye malik olur demektir.

Biz Fırkanın bu tadilini memleket için, bilhassa çiftçilerimiz için gayet mühim buluyoruz.

Şu sırada şuna da işaret edelim: Hükümetler şimdiye kadar arazi-i mahlûleyi bi'l-müzayede satmak cihetini ihtiyar etmişlerdir. Bu usul icabınca araziyi işletebilecekler değil, parayı verebilecekler tasarrufa muvaffak oluyorlardı.

Fırka köylerdeki arazi-i mahlûleyi müzayede ile satmayı da reddediyor. Fırka istiyor ki köylerdeki mahlûl arazi müzayede ile değil, meccani olarak köydeki fukara çiftçilere verilsin. Bize öyle geliyor ki bundan daha makul, bundan daha meşru bir şey olamaz.

Köylülerimiz şuna emniyet edebilirler ki Halk İştirakiyun Fırkası programının bu tadilini kongresinde kabul ettirebilir ve onun tatbiki imkânını da bulursa diğer esbab da mükemmel olmak üzere köyler bugünkü acı hayattan çabuk kurtulurlar ve köylerde artık beylere, ağalara, efendilere mürabaacılık etmeye mecbur olacak fukara kalmaz.

Biz köylülerin hayatında o kadar tuhaf, o kadar gülünç ve acı şeylere tesadüf ediyoruz ki şimdiye kadar nasıl olup da bunlara çareler düşünülüp bulunmadığına şaşıyoruz:

Mesela köyün içinden yahut civarından gür bir su geçiyor. O köyde olmayan bir zat gidiyor, o su üzerinde bir değirmen yaptırıyor.

Değirmende yaptırılırken amelelik eden o köylü, hatta ihtimal ki o senelerde o köylü su da o köyün iken, köylü o değirmende yiyeceklerini mutlaka o değirmeni yaptıran zatın istediği hakkı vermek suretiyle öğütebiliyorlar.

Zaman oluyor ki köylü diğer köy değirmenlerine bile müracaat ediyor.

Halk İştirakiyun Fırkası bu garibelerin önüne geçmek istiyor. Köy köylülerin olunca, köyün suyu üzerinde yapılacak değirmeni tasarruf hakkı da bittabi köylüye münhasır kalıyor.

Fırka, fakir köylüleri âlât ve edevat sahibi edebilmek için de çare düşünmüştür. Çarelerden başlıcası Köylü Teavün Sandıklarıdır. Teavün Sandıkları bir kere güzel bir surette teessüs ederse köylülerimiz bugünkü çaresizliklerden pek çabuk kurtulurlar.

Mecmua

***

Anadolu Komünist Kongresi ve Emekçimiz

İki senelik serbest bir mesaiden sonra Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası nihayet ilk kongresini 15 Ağustos 1922'de inikada karar verdi. Aradan bu kadar uzun zaman geçtiği halde şimdiye kadar bu kongrenin akdedilmemesi memleketimizde emekçi kitlelerinin yokluğundan ziyade bazı esbâb-ı siyasiye dolayısıyladır ki bunu bu satırlarda tekrara lüzum görmeyiz. Kalpleri belki Garp amelesinden ziyade ateş-i inkılâpla tutuşan Türkiyeli emekçiler pekâlâ bilirler ki dünya inkılâbının bir rüknü de kendileridir. Ne çare ki asırların nasırlanmış omuzlarına yüklediği elem ve ıstıraplar haddinden fazla olduğu için evvel emirde ıstırabın en büyüğünü, yani yaranın en ağırını tedavi mecburiyetinde kaldıklarından ilk hamlelerini Garp emperyalizmine tevcih ile her şeyden evvel İngiltere'ye jandarmalık vazifesini yapan Yunan haydutlarından memleketi temizlemek üzere silâha sarıldılar. İki seneden beri devam ettirdikleri bu cidale rağmen Türkiyeli işçi inkılâbî vazaifi unutmuş değildir. Ve buna işte Ankara'ya çağırılan Komünist Kongresi, Anadolu'nun ıssız ve ücra köşelerinde teşekkül edip de her türlü mahrumiyete rağmen bir varlık irâesine çalışan Anadolu emekçisinin asıl vazifesini unutmadığına güzel bir misal teşkil eder.

Emekçi

Komünizm Elifbası

13. Sermayedarlık usulünde esas hizmet: Sermayedar hükümetinin ne suretle teşekkül ettiğini gözden geçirelim

Sermayedarlık tarz-ı hayatı görünüşü gibi sağlam değildir. Bilakis pek çok zıddiyetlerle doludur.

Sermayedarlık usul-ı idaresinde emtianın istihsal ve tevziinde bir usul ve kaide mevcut olmadığından "istihsalâtta herc ü merc" vardır. Yani sermayedarlar fabrikalarında içtimaî ihtiyacı nazar-ı dikkate almaksızın menfaat saikasıyla imalata devam ettiğinden tabiatıyla müşteri bulunamayınca buhranlar tevlid ve fabrikalar kapandığından ameleler işsiz kalıyorlar.

İstihsalde herc ü merc piyasada da mübarezeye bais olur. Bu mübareze muhtelif suretlerde devam eder ve en [.....] ticareti taksim etmek için burjuvazya hükümetleri birbirine girerler ve harpler tevlid eder.

Kapitalizmin esas zıddiyetlerinden biri istihsalde herc ü mercdir ki bu da buhran-ı rekabet ile tezahür eder.

Sermayedarlık âleminin esas zıddiyetlerinden ikincisi sınıfî teşekkülüdür. Sermayedarlık âlemi, hakikat-i halde bir âlem değil ikidir. Birincisi sermayedarlar, ikincisi

de ameleler, fakirler. Bu iki sınıf yekdiğeriyle daimî bir adavet ile yaşarlar. Bu adavete sınıfî mübareze derler.

Kapitalizm mahvolacak mıdır, olmayacak mıdır? Bu suale cevap vermek için sermayedarlığın geçirdiği edvara bakmak lazımdır. Bu devirler esnasında sermayenin kuruluşundan intizam görür isek kapitalizm mahvolmayacaktır deriz fakat bilakis intizamsızlığın günden güne arttığını görürsek kapitalizme rahmet olsun diyebiliriz.

Birinci bab için edebiyat: A. Bogdanov: "Muhtasar İlm-i İktisad"; "Kautsky" "Karl Marks" "İktisadî Talimi"; K. Kautsky: "Erfurt Programı"; Lenin: "Devlet ve İnkılap"; F. Engels: "Külfet, Hususî Mülkiyet ve Devlet"; F. Engels: "Hayalden İlmî Nazariyeye"

İkinci Bâb

Sermayedarlık Tarz-ı İdaresinin Terakkisi

14-Küçük ve büyük istihsalin mübarezesi,

15-Fukara-yı kasibenin ihtiyat ordusu, kadın ve çocukların mesaisi,

16-İstihsalâtta herc ü merc, rekabet ve buhranlar,

17-Kapitalizmin terakkisi ve sınıflar, sınıfî zıddiyetin artması,

18-Sermayenin merkezîleşmesi ve bir elde toplanmasının komünizm kuruluşunda şart olması.

14. Küçük ve büyük istihsalin mübarezesi:

Ticaret ve sanayide küçük ve büyük istihsalin mübarezesi: Binlerce amelesi ve güzel makineleri mevcut olan cesim fabrikalar birdenbire vücuda gelmiş değildir. Bunlar küçük ticaret ve sanayinin enkazı üzerinde yavaş yavaş teşekkül etmişlerdir. Bunun sebeb-i husulünü anlamak için evvela şu meseleye dikkat etmelidir. Şöyle ki: Mülkiyet-i hususiye mevcut ve bütün istihsalât ticaret için yapıldığı her halde müşteri davası, yani rekabet de mevcut olacaktır. Rekabette müşteriyi kendi tarafına çekerek rakibini alıcısız bırakan davayı kazanır. Müşteriyi kendi tarafına çekebilmek için de ucuz satmak lazımdır[16] Emtiayı ucuz verebilmek [*için*] ise ucuz mal lazımdır. Malumdur ki büyük fabrikalar sahibi, küçük tezgâhlar sahibine nazaran emtiayı daha ucuz satabilir. Çünkü kendisine daha ucu[*z*] mal olmuştur.

Büyük istihsalin birçok iyi cihetleri vardır. Evvela büyük sermayedar fabrikasına makinenin en iyilerini koyduğu gibi en iyi mevadd-ı ibtidaiye de tedarik edebilir. Hâlbuki küçük sanatkârlarda sermaye mevcut olmadığından makine alamazlar, bi'l-

[16] Burada Harb-i Umumîden evvelki zamandan bahsolunuyor. Hâlihazırda ise fabrikatör müşteriyi değil, müşteri tüccarı arıyor.

mecburiye küçük el tezgâhlarıyla çalışır. Bir iş sahibinin sermayesi ne kadar çok olursa o kadar iyi âlât tedarik edeceğinden istihsalât çoğalacak ve o derecede ucuz fiyata mal olacaktır.

Amerika ve Almanya'nın büyük imalathanelerinde fennî laboratuvarlar mevcuttur. Bunlar da yeni yeni şeyler ihtira ve ilim ile istihsalâtı tevhid ederler. Bu ihtiralar laboratuvar sahibine ait ve onun menfaatinedir. Bir de küçük istihsalâtta işin hepsini bir şahıs görür. Makine ile istihsalde ise bir şahıs o işin ancak bir kısmını, diğer aksamını ise diğer eşhas imal eder. Bu suretle istihsalde sürat başlar. (Buna taksim-i mesai derler.) Bunun fevâidi pek çoktur.

Büyük istihsalâtta tamirat, makineler, ham eşya, tenvirat, mahrukat, iş; hulasa her şeyde iktisat vardır. Filhakika 1000 küçük imalathane ile bu kadar imalathanenin yapacağı işi yapabilen bir fabrikayı nazar-ı itibara alalım: Bir büyük binanın inşası 1000 tane küçük binayı yapmaktan kolaydır. Ham mal büyük fabrikada daha az sarf olur. Büyük bir fabrikayı tenvir, 1000 tane küçük binayı tenvirden kolaydır. Temizlemek, muhafaza etmek daha kolaydır. Hulasa: Büyük istihsalât her cihetten muktesidânedir.

Ham eşya ve sair levazımatı tedarik hususunda da büyük istihsaller daha kârlıdır. Mesela ham mal ne kadar çok miktarda alınırsa o kadar ucuz olduğu gibi nefaseti de daha fazla olur. Keza fabrikatör levazımın nerede ucuz olduğunu daha iyi bilir.

Emtia satışında da büyük iş sahipleri nerede daha pahalı satılabileceğini bilirler. Çünkü her memleketi gezen ve hangi nev' emtiaya daha fazla müşteri bulunduğunu tahkik eden acenteleri vardır. Bundan başka fiyatlar düştüğü vakit depoya doldurarak pahalandığı zaman satmak üzere intizar da edebilir. Küçük tüccarlar ise böyle yapamazlar, elden çıkarmak mecburiyetindedirler. Tabii bunların zararı daha fazladır.

Büyük istihsalin faidelerinden biri kolaylıkla istikraz temin edebilmesi. Büyük "muteber" bir iş sahibine her banka az bir faiz ile istediği kadar para verir. Fakat küçük iş sahibine kimse itibar etmez veyahut ağır faizler altında ezerler.

Büyük istihsalin saydığımız fevâidi, sermayedarlar âleminde küçük istihsalin muhakkak mahvolacağını, büyük sermayenin küçüğü ezeceğini, sahibini iflasa mahkûm, fakir, belki de sefil edeceği [.....].

Her ne kadar küçük iş sahipleri var kuvvetleriyle ziyan etmemeye çalışırsa da neticede yavaş yavaş büyük sermayeye mağlup olur. Bunlar daima zahiren müstakil bir iş sahibi görünürse de hakikatte tamamıyla büyük sermayedarların iradesi elindedir. Onun için çalışıyor, onsuz bir adım ileri gidemez.

Ve muamelecilerin elinde bir oyuncak mesabesinde kalır. Serbestîsi ancak zahirîdir. Hakikatte ise ya kan içici muameleciler için veyahut da malını satılığa verdiği mağaza için çalışmaktadır. Çünkü bunların esiri haline gelmiştir.

İflas eden küçük iş sahipleri, sanatkârlar, alış-verişçiler, küçük sermayedarlar, ticaretten veyahut işten el çekmeye mecbur oldukları vakit derhal büyük sermayeye mütevakkıf olmayan diğer bir işe ve ekseriya küçük ahz u itâlara başlarlar. Fakat

büyük sermaye bunları da yavaş yavaş bel' eder. Binlerce amele, çalışan, büyük müesseseler meydana gelir ve sermaye bütün dünyaya hâkim, işçilerin hususî mülkleri ma'dum ve bunun yerinde ise büyük sermayedarlar mülkiyeti meydana gelir.

Rusya'da küçük istihsalin mahvına misal olarak el işçilerini gösterebiliriz: Bazı işçiler kendi ham mallarıyla emtia imal ve serbestçe satıyorlardı (zenbil dokuyanlar). Bilahare muayyen bir tüccar hesabına çalışmaya başladılar (Moskva kalpakçı, oyuncakçı vesaire) sonra bunlar ham mevaddı da sipariş sahibinden aldılar ve tam manasıyla "ecir" haline geldiler ve nihayet sipariş sahibi işi sayı hesabı vermeye başladı (Nver mıhçıları, Barlof bıçakçıları).

Almanya'da 1882 senesinden 1895 senesine kadar olan 13 sene zarfında küçük istihsal yüzde 18,6 kesilmiş orta (yani 6-50 amelesi olan) istihsal yüzde 64,1; büyükler ise yüzde 90 artmıştı.

Rusya'da fabrikalar el işlerini pek çabuk ezdiler. Rusya'nın mühim istihsalâtından biri de mensucat işleridir. Pamuk dokunan yerlerde fabrika amelelerinin miktarı ile evlerinde çalışan amelenin miktarını mukayese edersek, fabrikaların el işlerini ne kadar çabuk mahvettiğini görürüz.

Sene	Fabrika Amelesinin Miktarı	Evde Çalışanların Miktarı
1866	94,556	66,178
1876	162,691	50,152
1894-95	242,051	20,475

Bu hesaba nazaran 1866 senesinin pamuk mensucatı fabrikalarında çalışan beher yüz ameleye evlerinde çalışan 70 amele isabet ediyordu. 1894-95 senesinde ise 70 yerine ancak 8 amele kaldığını görüyoruz. Rusya'dan istihsalât-ı cesimenin artmasına ecnebi sermayedarlarının Rusya'da büyük fabrikalar tesis etmeleri sebep olmuştur. 1902 senesinde büyük fabrikalar umum Rusya sanayiinde müstahdem amelenin hemen nısfını (yüzde 40) istihdam ediyordu.

1903 senesinde Avrupaî Rusya'da yüzden fazla amele istihdam eden fabrikalar, bilumum Rusya fabrikalarının yüzde 17'sini teşkil ediyor ve bu fabrikalar[*da*] umum Rusya fabrikaları amelesinin yüzde 76,6'sı çalışıyordu.

Büyük istihsalâtın galebesi bilumum memleketlerde küçük sanatkârlar için fena neticeler vermiş ve bazı mahallerde ise küçük sanayi tamamıyla mahvolmuştur (Mesela [.....] ve İngiltere'nin Hindistan müstemlekesinde bez dokuyanlar).

B- Ziraat işlerinde büyük küçük istihsalin mübarezesi: Makine vesair ziraat âlâtından istifade edebilmek için arazi lazımdır. Küçük arazi sahibi buhar veya motor ile işleyen makineler alamaz. Alsa da faidesi yoktur. Çünkü büyük bir makinenin masrafını temin edebilmek için ziraatın da vâsi olması lazımdır.

Mesela 30 dönüm araziye malik olan bir çiftçi için bir adi saban kâfidir. Fakat tohum serpen, biçen bir makine için 70, buharlı bir patoz için 250, buharla işleyen bir sapan için de 1000 dönüm arazi lazımdır. Son zamanlarda ziraatta daha vâsi araziye ihtiyaç gösteren elektrik sapanları kullanmaya başladılar.

Bir tarlayı sulamak, bataklığı kurutmak, fazla suyu cedvel ile akıtmak, dekovil hattı tesis etmek vesaire gibi ziraat işlerini ancak büyük çiftlik sahipleri yapabilir. Fabrikalarda olduğu gibi ziraat işlerinde de büyük çiftlik sahipleri makinede, amelede, hulasa her şeyde iktisat edebilir. Bir de bu gibi çiftlik sahipleri ziraat muallimleri de istihdam ederek istihsali de fennî bir tarzda icra edebilirler.

Ticaret ve istikraz meselesinde de fabrika sahipleri gibi teferruk ederler. Mesela bir çiftlik sahibi kolaylıkla istikraz edebildiği gibi, mahsulâtını nerede daha pahalı satabileceğini bilir ve ucuz âlât tedarikini de kolayca temin eder. Küçük çiftçiler buna karşı var kuvvetiyle çalışmak, her şeye kanaat ederek yiyecek, giyecek vesair masraflarını azaltmak, çok çalışmak, az yemek ile mevcudiyetlerini idameye sa'y etmek mecburiyetindedirler.

Sermayedar hükümeti çiftçinin boynuna binerek onu ağır vergiler altında ezer, iflasa doğru sürükler. Demek ki fabrika ve imalathaneler hakkında olduğu gibi ziraat ve felâhat işlerinde de küçük istihsal mahva mahkûmdur. Mamafih çiftçilerin bu tedennisi, küçük sanatkârlarda olduğu gibi, göze çarpmaz. Bunlar sermayenin istilasına karşı daha fazla dayanırlar. Fakat günden güne fakr ve sefaletleri artar ve en nihayet çiftliklerde rençperlik yapmaya mecbur olurlar.

Sermayedarlığın her yerden ziyade terakki ettiği Amerika'da fabrikalar da olduğu gibi, ancak bir nev' mahsul yetiştiren büyük çiftlikler vardır. Mesela büyük çiftlik yalnız buğday eker, diğer birinde yalnız bir nev' meyve ağaçları vardır. Diğerinde ise ancak tavuk yetiştirirler.

15- Fukara-yı Kasibe ihtiyat ordusu, kadın ve çocuk mesaisi

Sermayedarlık usul-ı idaresinde halkın ekserisi, yani iflas eden sanatkârlar, el işçileri, çiftçiler, küçük sermaye sahibi tüccarlar, hulasa sermaye darbesine maruz kalanların hepsi, servetin hepsi bir avuç zenginin eline geçtikçe tamamen onlara ecir, amele olmaya mecburdur.

Orta sınıf, orta tabaka iflas ettikçe amelenin miktarı sermayedarın ihtiyacından daha fazla olur ve sermaye sahipleri de ameleyi istediği gibi çalıştırmak fırsatını bulur, çünkü birini işten çıkarırsa yerine belki yüz tane müracaat eden bulunur.

Amelenin sermayedarlara muhtaç olmasının sebebi yalnız yeniden yeniye küçük sanatkârların iflas etmesi değildir. Sermayedarların amele üzerindeki hâkimiyetini takviye eden sebeplerin biri de fabrika ve arazi sahiplerinin ameleyi işten çıkararak ihtiyat amele ordusu vücuda getirmeleridir.

Her fabrika sahibi istihsalâtı ucuz mal edebilmek için daima fabrikasındaki makineleri tecdid etmektedir. Makineler ise daima amelenin zararına işler. Gelen her yeni makine ameleden bir kısmının işinden çıkarılmasını mucib olur.

Büyük şehirlerin hepsinde birçok işsiz amele vardır. Bunlar arasında uzak memleketlerden gelmiş amele, köylüler, gençler olduğu gibi evvelce dükkânı, tezgâhı mevcut iken iflas ederek iş arayanlar da mevcuttur. Bunlar uzun müddet fabrikalarda, madenlerde vesair işlerde çalışmışlar, fakat fabrikalardan yeni makineler geldiğinde bunlar harice atılmış ve işsiz kalmıştır. Bunların hepsi sermayedarlar için "ihtiyat amele kuvveti" yahut Marks'ın dediği veçhile "ihtiyat amele ordusu"dur.

Amele ordusunun mevcudiyeti sermayedarların ameleye karşı zulümlerini arttırmaya vesile teşkil eder.

Kendisine senelerce iş bulamayan ameleler yavaş yavaş sefil, dilenci, hırsız, cani olacaktır. Londra, Newyork, Hamburg, Paris, Berlin gibi büyük şehirlerde baştan aşağı böyle işsizlerle meskûn mahalleler vardır. Mesela Moskova'da 'Hitrov' mahallesi bu kabildendir.

Sermayedar âleminin meydana çıkardığı bu sınıfa "yalın ayak fukara-yı kasibe" derler.

Yeni makinelerin icad ve istimale başlanması çocuk ve kadınların da mesaisine yol açtı. Makine hayatının bu kadar terakki etmediği zamanlarda uzun müddet çalışarak öğrenmek, meleke kesbetmek lazımdı. Fakat şimdi bir çocuğun da kolayca idare edebileceği makineler icat edildiğinden fabrikalarda kadın ve çocukları da istihdama başladılar. Bunlara verilen ücret daha az olduğundan sermayedarların menfaatine daha uygun geliyordu. Hususiyle bunlar uysal, büyüklerin sözlerine kolayca kanar ve sermayedarlara erkek amele gibi mukabele edemez, hakkını talep etmeyi beceremezdi.

1914 senesinde amelelik yapan kadınlar âtîdeki miktara baliğ oluyordu: Fransa'da 6,800,000; Almanya'da 9,400,000; Avusturya-Macaristan'da 8,200,000; İtalya'da 5,700,000; Belçika'da 930,000; Şimalî Amerika'da 8,000,000; İngiltere'de 6,000,000 idi. Rusya'da sanayide çalışan kadınların miktarı günden güne artıyordu.1900 senesinde umum Rusya fabrikalarında çalışan amelenin yüzde 25'i kadın idi. 1908'de bu miktar yüzde 31'e baliğ olmuş, 1912'de ise yüzde 35'e tereffu etmiştir. Bazı işlerde kadın amelenin miktarı erkeklere nazaran daha fazladır. Mesela 1912 senesinde mensucat fabrikalarında mevcut 870 bin amelenin 453 bini kadın idi. Harp senelerinde ise kadın amelenin miktarı pek yükseldi.

Çocukların mesaisine gelince: Çocukların sanayi işlerinde istihdamı gittikçe çoğalıyor. Müterakki sermayedarlar memleketi olan Amerika'da her işte çocukların da istihdam edildiği görülür.

Fabrikaların kadın amelesi sık sık işsizlik belasına maruzdur. Sermayedar onu da istediği zaman kapı dışarı atar ve "sanayi ihtiyat ordusu" sırasına geçerler. Fakat

işsizlik bunları da fena fiillerin mürtekibi olmaya sevk eder. Fahişelik de bundan neşet eder.

İş bulamayan, her yerden kovulan, iş bulsa da kamını doyurmaya kâfi bir ücret kazanamayan bir kadın namusunu bir lokma ekmek için satmaya mecbur olur. Bilahare bunu âdet eder ve bu suretle adi fahişe sınıfı da meydana çıkar.

Büyük şehirlerde fahişe pek çoktur. Hamburg, Londra gibi şehirlerde böyle on binlerce bedbaht vardır. Sermaye bunlardan da istifade yolunu bulmuş, büyük umumhaneler açarak para kazanmaya koyulmuştur. Alelhusus ba'is-i nefret hâlâttan biri de Avrupa ve Amerika'nın ekser şehirlerinde livatanın başlaması ve müthiş surette artmasıdır.

Sermayedarlık âleminde iyi makineler icat ve fabrikalar inşa edildikçe istihsâlât artar, fakat sermayenin zulmü bununla mütenasiben çoğalarak sanayi ihtiyat ordusunun felaketi fakr iştidad eder.

Eğer mülkiyet-i hususiye mevcut olmayıp bütün âlât-ı istihsaliye müşterek olsa idi, insanlar iş müddetini azaltır, kuvvet ve emeklerini hüsn-i istimal ve muhafaza eder, istirahatlerini de düşünürlerdi. Fakat sermayedarlık terakki ettikçe makineler, büyük fabrikalar daha fazla kazanç temin ettiği gibi amele miktarından da tasarruf ediliyor. Makinecilik mevcut olmadığı zamanlarda âlâta ve tezgâhlara sarf olunan meblağ az, ameleye verilen ücret ise çok idi. Şimdi ise bilakis paranın en çok kısmı makinelere sarf olunuyor.

Ameleye eskisi kadar ihtiyaç olmadığından işsiz kalan ameleler günden güne çoğalıyor.

16- İstihsâlâtta herc ü merc, rekabet ve buhranlar:

Makineciliğin terakkisiyle mütenasip olarak amele sınıfının felaketi de arttığını yukarıda söylemiştik. Filhakika makinecilik terakki ettikçe sermayedarlara fazla kazanç temin eder. Fakat diğer cihetten de birçok amelenin işsiz kalmasına sebep olur. Mamafih bir felaketten başka sermayedarlık usulünün çok fena tarzda kurulduğunu, mülkiyet-i hususiye hükümran olduğu cihetle istihsalde umumî bir plan mevcut olmadığından her sermayedarın ihtiyacı nazar-ı dikkate almayarak istihsalde bulunduğunu ve bu yüzden (müşteri davası) yani bir rekabetin meydana çıktığını yukarıda görmüştük. Şimdi de sermayedarlığın terakkisiyle bu rekabetin tezayüd edip etmediğini tetkik edelim.

Sathî olarak bakılırsa bu mübarezenin azaldığı zannedilir. Filhakika sermayedarlar günden güne azalmaktadır. Büyük sermayedarlar küçükleri yutmaktadır. Evvelce binlerce şahıs piyasada birbirleriyle rekabete uğraşırken şimdi rakip az ve mübareze de o kadar şiddetli değildir. Fakat bu hal zahirîdir. Hakikatte ise aksinedir. Vakıa rakip azalmıştır. Lakin bu rakipler evvelkilere nazaran kat kat kuvvetlidir. Şimdi bu rekabet yalnız şahıslar arasında değil, sermayedarlar ittifakı olan burjuva hükümetleri

arasında da mevcuttur. Hususiyle bunlar yalnız ucuz emtia ile rekabet etmiyorlar, kuvve-i müsellaha ile, yani ordularıyla mücadele ediyorlar[17]

Nazar-ı dikkatten dûr tutulmaması lazım gelen meselelerden biri de buhranlardır. İhtiyacın fevkinde istihsâlât piyasada durgunluğa sebep olur. Kıymet düşer fakat alıcı yoktur. Bu vaziyet karşısında evvela küçük fabrikalar kapanmaya başlar, bilahare büyüklere de gelir. Bu iflas keyfiyeti yalnız bu fabrikalara münhasır değildir, bundan mevadd-ı ibtidaiye fabrikaları da müteessir olur. Mesela hazır bir elbise fabrikası kumaşı diğer fabrikadan alıyordu. Buhran zamanında bundan yalnız elbise fabrikası müteessir olmaz, onunla birlikte kumaş fabrikası, yün fabrikası da müteessir olarak fabrikalar kapanır. Binlerce amele sokaklara dökülür. Amelenin yaşayışı berbat bir hale gelir. Bilahare yavaş yavaş işler düzelir, fabrikalar yine faaliyete başlar. Fakat buhranlar ara sıra tekrar eder.

Sermayedarlık âleminde istihsâlâtta herc ü merc mevcut olduğunu yukarıda söylemiştik. Fabrika, imalathane sahiplerinin ihtiyacı nazar-ı dikkate almaksızın istihsâlâtta devam etmeleri buhranın başlıca amilidir.

Buhranlardan büyük felaketler neşet eder. Azîm miktarda servet mahvolur. Küçük fabrika ve imalathaneler kapanır. Büyükler de pek ziyade müteessir olur. Çünkü buhrana mukavemet pek güçtür.

Buhran amele üzerinde de pek ağır tesirler yapar. Fabrikalardan bazıları büsbütün kapanır, bunların bir kısmı mesaisini tenkis ederek haftada ancak birkaç gün çalışır, bazıları da buhranın izalesine kadar muvakkaten kapanır. Bunun hepsi amelenin işsiz kalmasını muciptir, netice ise açlık, fakirliktir. Esasen iyi olmayan amelenin yaşayışı büsbütün fenalaşır. Mesela 1907-1910 senelerinde Avrupa ve Amerika'daki buhranda Şimalî Amerika'da İşçiler İttihadına dâhil olan ameleden işsiz kalanların miktarı ber-vech-i âtî idi:

1907 Haziranında işsiz amele yüzde 1,8; Teşrinievvelde yüzde 18,5; Teşrinisanide yüzde 22 idi (Bazı sanayide işsizlik 42,6'ya kadar artmıştı. Hatta beton fabrikalarında yüzde 55'e baliğ oldu). Bir teşkilâta mensup ameleden işsiz kalanların miktarı buna baliğ olursa teşkilâtsızlar arasındaki işsizliğin pek yüksek miktara baliğ olacağı şüphesizdir.

İngiltere'de 1907 Mayısında işsizlerin miktarı yüzde 3,4 idi. Teşrinisanide yüzde 5, Kânunuevvelde yüzde 6,1 oldu. 1908 senesi Haziranında ise yüzde 8,2'ye baliğ oldu.

Almanya'da 1908 Şubatına kadar işsizlerin miktarı evvelki senelere nazaran iki misli idi.

İstihsalin azalmasına gelince: Buhran zamanları istihsalât pek ziyade tedenni eder. Mesela Amerika'da 1907 senesinde 26 milyon ton demir eritilmiş iken 1908'de ancak 16 milyon ton eritilebilmiştir.

---

[17] Bu mesele hakkında emperyalistler harbi bahsinde mufassal malumat vardır.

Buhran zamanında emtianın kıymeti pek ziyade tedenni eder. Bundan dolayı sermaye sahipleri kıymeti daha ziyade düşürmemek için ellerinde bulunan emtiayı tahrip ederler. Mesela Brezilya'da kahve tüccarları fiyatın sukutuna mani olmak için çuvallarla kahveyi denize dökerek imha ediyorlar idi, bütün dünya emtianın azlığından zahmet çekerken fiyatların tenziline mani olunur.

Emtianın çokluğu buhrana sebep olurken beri taraftan milyonlarca amele yine aç, yine muhtaçtır. Emtianın fazlalığı onlara bir faide temin etmez, belki işsiz kalmasına sebep olur.

17- Sermayedarlığın terakkisi ve sınıflar:

Sermayedarlık âleminde iki esas zıddiyet mevcut olduğunu yukarıda gördük, bunlardan biri istihsalâtta herc ü merc, ikincisi de yekdiğerine düşman iki sınıftan ibarettir.

Sermayedarlık terakki ettikçe sermayedarlarda her nev' servet, arazi vesaire tezayüd eder. Diğer taraftan amele sınıfında ise açlık, felâket artar. Amele ihtiyat ordusunda ahlakı bozulmuş, vahşileşmiş, dilencilik haline gelmiş adamlar zuhura başlar. Fakirler ile zenginler arasındaki fark büsbütün zahir olur.

Evvelce birçok küçük zenginler vardı ki bunlar ameleye yakın bir halde idiler. Tarz-ı hayatları arasında fark pek azdı. Şimdi ise büyük zenginlerin yaşamak tarzı akıllara hayret verir. Vakıa sermayedarlık terakki ettikçe amelenin halinde de biraz salâh görülüyor. Yirminci asrın iptidalarına kadar ücretler oldukça artmıştır. Fakat sermayedarların kazancı da pek çok arttı.Sermayedarlık terakki ettikçe bir avuç zengin de o nispette yükselir ve bu taçsız sultanlar ile fukara-yı kasibe arasındaki uçurum o nispette derinleşir.

Amelenin ücreti arttı, zenginin de menfaati daha yükseldi demiştik. Buna nazaran da iki sınıf arasındaki fark büyüyordu. Fakat yirminci asırdan beri amele ücreti artmamış, belki de eksilmiştir. Bilakis zenginlerin menafii gittikçe çoğalmıştır. Binâenaleyh sınıflar arasındaki tezat da büsbütün tezayüd etmiştir. Bu tezadın terakkisi er geç ameleler ile sermayedarlar arasında mücadeleye bais olacaktır.

Burjuvazya âlimleri buna itiraz ve sermayedarlık âleminde amelelerin hali gitgide iyileşeceğini iddia ediyorlardı. Sağ sosyalistler de aynı şeyi iddiaya başladılar. Diyorlar ki yavaş yavaş ameleler de sahib-i servet olarak sermayedar olabileceklerdir. Bu yanlış bir fikirdir, nitekim amelenin hali hiçbir yerde iyileşmedi, bilakis daha fenalaştı. Mesela en müterakki sermayedar memleketi olan Şimalî Amerika'da ecirin kuvve-i iştirasını (yani bir amelenin aldığı ücret ile hayatı için elzem ne kadar eşya alabildiğini) tetkik edersek 1890-1899 senelerinde kuvve-i iştiraiye 100 idiyse 1890'da 98,6; 1895'de 100,6; 1900'de 103; 1905'de 101,4; 1907'de 101,5 azalmış olduğunu görürüz. Demek ki amele sınıfının hayatı zannedildiği kadar iyileşmemiştir. Bir amele 1890 senesinde temin edebildiği ihtiyacât-ı zaruriyesinin 1907'de ancak yüzde 3

fazlasını tedarik edebiliyor. Fakat Amerika milyarderleri şâyân-ı hayret derecelerde servet kazandılar.

Sınıfî mübareze, burjuvazya ile emekçiler arasında olan fark ve menafiin zıddiyeti üzerinde teessüs eder. Bu menafi kurt ile koyun arasındaki fark kadar birbirine zıttır. Herkesçe malumdur ki sermayedar ameleyi mümkün olduğu kadar fazla çalıştırarak pek az ücret vermek ister. Amelenin menfaati de mümkün olduğu kadar az çalışarak fazla ücret almaktır. Buna binaen amele sınıfı teşkil edeliden beri amele yevmiyelerini arttırmak ve iş zamanını kısaltmak için mütemadiyen çalışmışlardır. Bu mücadele hiçbir zaman sükûnet bulmamış ve hiçbir vakit durmamıştır. Mamafih sermayedarlığın terakkisine karşı ameleler bunu kâmilen yıkmayı düşünemiyorlardı. Fakat sermayenin gitgide artan tazyikine karşı çare bulmak, bu zulüm ve cebr dünyasına karşı adalet-i tamme dairesinde, yoldaşlık ve müşterek mesai esasları dairesinde bir hayat kurmak fikri ortaya atıldı ve bu suretle amele sınıfı arasında komünizm harekâtı başladı.

Amele sınıfı mücadelesinde birçok defa mağlup da olmuştur. Fakat sermayedarlığa karşı emekçilerin galebesi kat'îdir. Çünkü sermaye mahdut ellerde teraküm ettikçe küçük sanatkârlar, tüccarlar, köylüler iflasa doğru gidiyor. Ecir amelenin miktarı artıyor ve emekçiler kitlesi de büyüyor.

Burjuvazya amele isyanlarını bastırmakla biraz kuvvetleşir, fakat sermayedarlık terakkisi binlerce küçük ticaret sahiplerinin iflasını mucip olduğundan sermaye düşmanlarının miktarı da artar. Amele sınıfının kuvveti yalnız hududen artmış değildir.

Sermayedarlığın terakkisiyle büyük fabrikalarda çalışan binlerce amele yan yana çalışarak sermayenin kendi üzerlerine olan o zulmünü ve sermayedarların kendi mesaisinden ne derece müstefid olduklarını yakinen görüyorlar ve bu suretle de amelenin ittihat ve ittifakı da miktarlarıyla mütenasip olarak artıyor.

Büyük fabrikalar ne kadar çabuk çoğalır ve sermayedarlık terakki ederse, küçük sanatkârlar da o kadar çabuk mahvolacağından emekçilerin ittifakı da kuvvetleşir ve amele sınıfının burjuvazya ile mücadelesi artarak komünizm inkılâbı saha-i husule çıkar.

Burjuvazyaya karşı sınıfî mücadele muhtelif nev'lere ayrılmıştır. Başlıcaları şunlardır:

1. Burjuvazya ile mücadele için sanat birlikleri halinde işçi birlikleri,
2. Ameleyi tüccarların elinden kurtarmak için teşkil edilen amele istihlâk kooperatifleridir.
3. Siyasî amele fırkaları (Komünist ve Sosyal Demokrat Fırkaları gibi)dir.

Bu fırkaların programları amele sınıfının siyasî hâkimiyeti elde etmek cihetine matuftur. Amele siyasî cereyanlara lakayt kalmayarak amele fırkaları halinde burjuvazyaya karşı mücadele etmeli ve bu maksatla derhal birleşerek burjuvazya hâkimiyetini yıkmalıdır.

Son zamanlarda amele harekâtı yeni bir şekil doğurmuştur. Bu da Amele Murahhasları Şûrâsıdır. Buna dair [.....] bahisler vardır.

Demek ki sermayedarlar vakıa miktarca azalıyorlar. Fakat bunlar eskilere nazaran daha kuvvetlidirler. Amelelerin miktarı da günden güne artıyor, amele ile sermayedar arasındaki farklar büyüyor. Bu iki sınıf arasındaki mücadele nihayet komünizm inkılâbına bais olacaktır.

18. Sermayenin birkaç elde teraküm etmesi, merkezîleşmesinin komünizm inkılâbında şart olması:

Sermayenin kendi mezarını hazırladığını yukarıda göstermiştik. Yani sermaye terakki ettikçe düşmanlarının miktarı artıyor. Komünizm tarz-ı hayatını kurmak için zemin hazırlanıyor. Buna dair 11'inci Sermaye bahsi ile 14'üncü Küçük Büyük İstihsal Arasındaki Mübareze bahsinde lüzumu kadar malumat verilmişti.

Sermayenin birkaç elde tecemmuu ve merkezîleşmesi ekseriya istihsalin de merkezîleşmesini intac eder. Mesela bir sermayedar fazlaca kazandığı servet ile komşusunun da fabrikasını da satın alarak bunu da işletmeye başlarsa istihsal merkezîleşmiş sayılamaz.

Fakat ekseriya sermayedar satın aldığı bu fabrikayı tevessü ve yeni makineler de vazederek kendi fabrikasına ilave eder ki istihsal de merkezîleşmiş olur.

İstihsalin bu suretle tecemmuu emekçiler inkılâbından sonra istihsalin muntazaman icra edilebilmesine imkân verir.

Filhakika istihsal merkezîleşmeden hükümet de emekçiler eline geçmiş ve istihsal de binlerce küçük imalathanelerde tevzi edilmiş olsa idi bunları umumîleştirmek mümkün olamazdı. Sermayedarlık terakki ve istihsal merkezîleştikçe emekçilerin galebesinden sonra onları daha kolaylıkla millîleştirmek kabildir.

Demek ki sermayedarlığın terakkisi yalnız sermayedarlık düşmanı tevlid veyahut yalnız komünizm inkılâbına bais olmaz, komünizm tarz-ı hayatını kurmak için de maddî iktisadî esasatı hazırlar.

İkinci bab için edebiyat: Birinci bâbda tavsiye edilenler ile A. Bogdanov ve İ. Espanof'un "Siyasî İktisadiyat Dersleri" 2nci cildinde "Sanayi ve Ticaret Sermayesi"; Marks ve Engels: "Komünist Beyannamesi"; Jack London: "Emperyalizm Zulmü Altında"; arazi mesaili hakkında Karl Kautsky'nin "Arazi Meselesi"; V. Lenin: "Arazi Meselesi ve Marks'ın Tenkitleri"; Karl Kautsky: "Sosyalizm ve Ziraat" (E. David'e Cevap); V. İlyin (Lenin): "Ziraat İşlerinde Sermayedarlığın Terakkisi Hakkında (Şimalî Amerika) Yeni Malumat" V. İlyin (Lenin): "Rusya'da Sermayedarlığın Terakkisi"; L. [.....]: "Arazi Meselesi"; Parvus: "Cihan Pazarı ve Ziraat Buhranı."

Üçüncü Bâb

Komünizm ve Emekçiler Hâkimiyeti

19. Komünizm tarz-ı idaresinin evsafı, Komünizmde istihsalât; 20. Komünizm usulünde taksim; 21. Komünizm usul-i idaresi; 22. Komünizm tarz-ı idaresinde istihsalin terakkisi;

23. Emekçiler hâkimiyeti; 24. Siyasî hâkimiyetin emekçiler tarafından ahzı;

25. Komünist Fırkası ve sermayedarlık âleminin sınıfları.

19. Komünizm tarz-ı idaresinin evsafı:

Sermayedarlıkta mevcut esas iki tezat, yani rekabet ve buhranlar ile harplere sebebiyet veren istihsalâtta herc ü merc ve sınıflar arasındaki mücadele dolayısıyla sermayedarlığın mahvolacağını yukarıda söylemiştik.

Binâenaleyh yeniden kurulacak tarz-ı hayatı sermayedarlık tarz-ı idaresine nazaran daha kuvvetli olmalı ve sermayedarlıktaki zıddiyetler mevcut olmamalıdır. Yani komünist tarz-ı idaresi sermayedarlıktan farkı ber-vech-i âtî tarzda olmalıdır.

1. İstihsalâtta herc ü merc, rekabet; buhran ve harpler mevcut olmayarak muntazaman icra edilmeli;
2. Sınıflar ve bi'n-netice sınıf mücadelesi mevcut olmamalıdır.

Şimdi bunları tetkik edelim:

Komünizm usulünde âlât-ı istihsaliye, yani makine, âlât, fabrikalar, ambar, maden, telgraf, telefon, arazi, hayvanat, hulasa her şey zenginler veya birkaç sermayedarın hususî mülkü olmayıp halkın umumî ve müşterek malı olmalıdır.

Âlât-ı istihsaliye umumîleşince büyük bir emekçi kitlesi

***

Halk İştirakiyun Fırkası

Birinci Kongresi

Halk İştirakiyun Fırkası, hükümetçe musaddak programındaki madde-i mahsusaya tevfikan önümüzdeki Ağustos 15'de ilk kongresini akde karar vermiştir.

Kongre ruznamesi aşağıda yazılı meselelerdir:

1- Merkez-i Umumînin şimdiye kadar olan faaliyetine dair raporu.

2- Fırka program ve nizamnamesinin tadil veya tasdiki.

3- Şark'ta komünist fırkalarının millî cereyanlara ait nukat-ı nazarıyla ittihazı lazım gelen vaziyetin tespiti.

4- Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresine izam edecek murahhasların intihabı.

5- Anadolu'nun dâhilî ve haricî siyaseti hakkında izahat.

6- Sosyalist ve Halkçılar ile müştereken emperyalizme karşı Birlik Cephesi teşkili.

7- Anadolu'da sanat birlikleri meselesi.

8- Komünist Enternasyonal'in son faaliyeti hakkında malumat.

9- Köylüler ve amele ve münevverler arasında faaliyet ve irşadat tarzlarıyla arazi meseleleri.

10-Fırka matbuatının tarzı nasıl olmalıdır?

11-Yeni Merkez-i Umumî ve Maliye Tetkik Komisyonu ve Hakem Heyeti intihabatı.

12-Fırka Beyannamesinde musarrah olan (Yunan ordusunu inhilal ettirmek için Yunan halkına ve askerlerine hitaben yazılacak beyanname)nin kongrece de teyidi.

***

-Şâyân-ı Esef Bir Yangın-

Millet Bahçesi dâhilinde üç sene evvel yaptırılan sinema ve tiyatro binası zuhur eden bir yangından bütün eşyasıyla beraber bir anda gece alaturka saat dört buçuk raddelerinde kâmilen yanmıştır. Bu yangından bahçe müstecirlerinin 4000 lira raddesinde mutazarrır oldukları maalesef haber alınmıştır.

***

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

Halk İştirakiyun Fırkası'nın Nâşir-i Efkârı

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Resimli Mecmua

Haftada Bir Çıkar

Yıl 1, Sayı 20

İştirak Şartları: Yıllığı 450, Altı Aylığı 250, Tanesi 10 Kuruş

Geçmiş Nüshaları 20 Kuruştur

22 Ağustos Pazartesi 1338 – 1922

Sahib ve Müdîri: A. Nazım

İdarehane: Ankara'da İkaz Matbaası Hususî Daire

MÜNDERİCAT

1. Türkiye Komünist Fırkası'nın Şark-ı Karîb millî cereyanlarına karşı nokta-i nazarı... / Yeni Hayat
2. Fikre karşı fikir durur / A. Nazım
3. Japonya'da inkılâp cereyanları / Mütercimi: A. Tekinalp
4. Fatma Yoldaş'ın ziyâ'-ı elimi / H. Gültekin
5. Sen ölmedin seni öldürdüler kadın / Tufan
6. Bizde münevverler / Tufan
7. Küşadı mukarrer sergi münasebetiyle / Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Merkez-i Umumîsi
8. Şark şairleri ve insanî düşünce / Bekir Sıtkı

9. Aldanmayalım sulh silâhtadır / Hilmi
9. Ben oyum ki!... / (Şiir) / B. L.
11. Köylümüzün dertleri
12. Şark'a Çevir Yüzünü / (Şiir) / Ahmed
13. Rüya / İbn-i Mevlana [Aym]. Oktay
14. Hasbihal / Halim Nihad
15. Rus Sefarethanesinin bir izahı

Ankara-İkaz Matbaası

Türkiye Komünist Fırkası'nın

Şark-ı Karîb Millî Cereyanlarına Karşı Nokta-i Nazarı

Avrupa sermayedarları bütün Şark-ı Karîb'in istila ve istismarı için yapmadıklarını koymadılar ve elân da bin türlü cinayetler yapmakta devam ediyorlar. Bir zamanlar eski Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamak ve onun henüz işlenmemiş bakir toprakları üzerinde el dokunmamış bütün servetleri elde etmek için senelerden beri diş biliyor[*lar*]dı. Diyorlardı ki: Osmanlı İmparatorluğu arazisinde bizim için faideli iki amil vardır:

Birisi bu topraklarda yetişen mahsulât ile gizli hazineler halinde bulunan maden ve petroller, diğeri baştanbaşa müstahsil bir kitle, yani hayvan gibi çalıştırılmaya müsait amele ve çiftçiler..

Bu yağlı lokmayı yutabilmek için yapmadıkları desise ve şeytanet kalmamıştır. Bunu kolay kolay yutabilmek ve "Hasta Adam"ın mirasını sessizce paylaşabilmek için aralarında uyuşmakta gecikmedilerdi de Cihan Harbi başladı ve neticede altı yüz senelik imparatorluk yıkıldı ve miras paylanmaya başladı. Irak ve Arabistan'a vaz'-ı yed eden açgözlü ve hunhar İngiliz sermayedarları Suriye ve Adana'yı Fransa'ya, Antalya ve havalisini İtalya'ya, Trakya ve İzmir'i de Yunanistan'a vermekte bir beis görmediler. Fakat bu yağlı parçaları muhafaza etmek lazımdır. Bunun için de Türkiye'yi daima kanlı pençeler altında ezmek ve ona göz açtırmamak icap ediyor. Onu yutmak istediler, Türkiye'nin benliğinde her ne var ise hepsine vaz'-ı yed etmeye kalktılar. Onun payitahtını aldılar; maliyesine, adliyesine murakabe koymak istediler; en mühim yerlerini askerî işgal altına aldılar. Artık herkes zannediyordu ki Hasta Adam ölmüş ve sessizce mirası taksim edilmiştir. Hâlbuki hür doğan ve hür yaşayan ve asırlarca müstakil bir hükümet halinde beşeriyet ve medeniyete parlak tarihiyle pek büyük hizmetler yapan Türkiye ölmemişti. Boynuna takılmak istenilen esaret zincirlerini görür görmez ürktü ve ürperdi. Anadolu'nun o daima kahraman yaşayan işçi ve köylüleri istilaya karşı isyan ve istilacıların esiri olmaya razı olan sultana karşı isyan etti. Bugün artık Anadolu semalarında yükselen al istiklâl bayrağı ebediyen

yaşayacaktır. İstilacı sermayedar devletlere karşı Türk köylü ve amelesinin açtığı bu cidal Misak-i Millî'yi bu alçak ve rezillerin kabul edeceği dakikaya kadar devam edecektir. Anadolu köylü ve amelesi pekâlâ takdir ediyor ki yalnız başına bu koca inkılâbı başarmak bir emr-i mühimdir. Onun için o, Şark-ı Karîb'in kardeş mazlum halkının da ezici ve emici Avrupa'ya karşı aynı isyanı fiilen yapmasını ister ve onlarla el ele kuvvetli bir cephe teşkil edeceğini ümit eyler. Binâenaleyh Türkiye köylü ve amelesi kendi memleketindeki iktisadî ve içtimaî vaziyetle bütün Şark-ı Karîb memleketlerdeki içtimaî ve iktisadî vaziyetler arasında hiçbir fark görmüyor. Gerek amele ve köylü hayatında ve gerekse orta ve büyük zenginler hayatında Türkiye'de ne hal varsa bu bütün Şark-ı Karîb memleketlerinde de aynıdır. Bunun için Türkiye köylü ve amelesi ve onun yegâne mümessili olan Türkiye Komünist Partisi Şark-ı Karîb kardeş memleketlerinde uyanan millî istiklâl cidallerini alkışlar ve onların inkişaf etmesini cân-ı gönülden diler. Bundan başka Türkiye Komünist Partisi gerek Türkiye ve gerekse bütün Şark-ı Karîb memleketlerinin Avrupa istilacı ve sermayedarlarına karşı açtığı istihlâs ve istiklâl cidalinde muvaffak olabilmesi için her şeyden evvel bütün bu memleketlerde yalnız istilacı orduların son neferine kadar kovulmasını temin etmek ve bunun için de aralarında samimî bir ittihat ve fiilî bir birlik cephesinin vücuda gelmesini onların kendi kurtuluşu namına en kısa ve kestirme bir yol olduğunu kabul ve tasdik eder..

Yeni Hayat

***

Fikre Karşı Fikir Durur

Millet mefhumundan anlaşılan şeylerden biri de hürriyet-i efkâr, hürriyet-i ictima ve ictihaddır. Aşiret halinde yaşayan cemaatlerde daima "şeyh" "bey" "ağa" hâkim olanların şahsî kanaatleri hükümran olur. Onlar arasında esaslı kanun yoktur, kanun yok olunca bittabi bütün karar o aşiretin başında musallat olana teveccüh eder.

Bugünkü telakkiye göre kabile, aşiret denilen camialar şuursuz, izansız, yaptığını bilmez, bildiğini yapamaz, mutlaka istenilen istikamete sevk olunur insan sürüleridir.

"Millet" ise mefkûre sahibi, gittiği yolu bilir, yaptığı işi bilerek yapar, yani şuura ve şuurlu iradeye malik, maddeten ve manen kendini idareye muktedir demektir.

Farkları işte bundan ibaret olan iki türlü camianın beşeriyet-i hâzıra içinde iki türlü mazhariyeti vardır.

En hürendîş mütefekkirlerle, en muhafazakâr ricale kadar bütün âkiller "millet"ler için bütün beynelmilel hukuku hak tanıdıkları halde "aşiret ve kabile"ler için bu hukuktan çoğunu tanımıyorlar.

Bu farkın en bariz misalini biz Harb-i Umumî'yi müteakip gördük: Hatırlardadır ki Harb-i Umumî'ye büyük bir hüküm kudretiyle dâhil olan Amerika'nın Reis-i

Cumhuru Profesör Wilson her milletin kendi mukadderatına hâkim olduğu düsturunu vazederken "millet" mefhumunu ihrâz edememiş camialar için "manda" tarzını ileri sürmüş ve bu da umum Avrupa mütefekkirlerince tabii görülmüştü.

Bu tarz-ı telakki Versailles Konferansı'ndan itibaren her konferansta hâkim oldu.

Cenova Konferansı'nda Asya milletleri içinden yalnız Japonya'nın davet edilmiş olmasını tenkid edenlere karşı Lloyd George'un "Japonya bir millettir" dediğini de henüz unutmadık.

Bir camia "millet" mefhumuna mı, yoksa aşiret veya kabile telakkisine mi layık olduğunu medeniyet-i hâzıra ashâb-ı efkârı huzurunda ispat edebilmek için mutlaka yukarıda işaret ettiğimiz evsafa yükselmek mecburiyetindedir. Kendini bilmek, kendini idare etmek, bilhassa hürriyet-i efkâr, hürriyet-i ictihad ve içtima, vakıa bir camianın herhangi bir haricî tazyike ve haricî su-i kasda karşı toplanması, silâhlanması, karşı durması da bir varlıktır. Bu, o camia kendisini biliyor ki kendisini ezdirmiyor demektir. Fakat bu belki sırf bir toplanış ve silâhlanıştan ibaret kalır, millet mefhumundan anlaşılmak lazım gelen diğer mazâmin ve şuur tahakkuk edemezse o toplanış ve silâhlanış bir aşiretin ve bir kabilenin haricî bir tasalluta karşı hareketinden öteye geçemez.

Hürriyet-i efkâr bu camianın "aşiret, kabile" mefhumundan uzaklaştığına en bariz bir delil sayılmalıdır.

Aşiret ve kabile hayatı bir müstebidin yahut birkaç müstebidin bir sürüye, yahut bir sürü halka hükmetmesi ve bu hükümlerini o cemaatin efkârına kadar teşmil eylemesi demek olduğuna [*göre*] bunu böyle telakki etmek zaruridir.

Hürriyet-i ictima, hürriyet-i efkârın bir neticesidir. Hürriyet-i efkâr olmadıkça hürriyet-i ictima mümkün olamaz. İkincisi birincinin bir mevlûdudur.

Efkâra zincir vurmak, kanun koymak kabil değildir. Fikir olan yerde artık zincir ve hapishane yok demektir. Ölüm sehpaları bile fikir için "öldürücü" değil, doğurucudur.

Demektir ki efkârı tazyik esasen mümkün olamamakla beraber yaşamak, bilhassa bugünkü tarz-ı telakkiler arasında kendisini yaşatmak isteyen bir camia için bir intihardır.

Fikirden niçin ürkmeli, niçin korkmalıdır? Bir fikri usûl-i istibdadla menetmek, bilhassa aczin, haksızlığın daima müracaat edeceği bir usuldür.

Bir fikir, mütekabil bir fikir ile cerh ve iptal olunur. Münazara medenî âlemin en asil bir mürebbîsidir. Münazaradan kaçıp tahakküme müracaat eden, karşı karşıya gelmekten çekinip pusu kurmaya benzer. Fert için küçüklük olan bu tarz, camialar için bir felaket, bir sukut ve bir tereddidir.

A. Nazım

***

Japonya'da İnkılâp Cereyanları

(...)

***

Fatma Yoldaşın Ziyâ'-ı Elimi

Sen öldün.. Seninle birlikte elli senelik bir kadınlık öldü.

Ezici, yıkıcı, üzücü bir şey hiç de kendini göstermeden hıyanetkâr bir sokulganlıkla kalbime kadar girdi. Özeği kalmamış zayıf ve mukavemetsiz ruhumun günlerce etrafını gezdi; her şeyi yok edici, her emeli, her saadeti yıkıp devirici olan bu kuvvet beni korkutmadan benzimi sararttı, tüylerimi ürpertmeden uğradığı merkezleri, dolaştığı kafaları, gizlendiği kalpleri yorgun ve argın anlatmak isterken o, artık seyahatini bitirip vazifesini yapanlara mahsus bir vakar ve ciddiyetle ebedî ve ezelî olaraktan karşıma dikildi. Diyordu ki: Mazlumlar dünyasında yaşayan ey sefil ve mahkûm insanlar! Benim gibi sahilde doğup yine sahil bir memleketin mazlum insanları arasında dertleşen, fakat döküp saymakla bitmeyen dertlerine, acılarına çaresaz olacak ilk merhemi sarmadan sizden, sizin benimle birlikte sürünenler için daima ağlayan imanlı ve rahimkâr simalarınızdan kalbimin yaşattığı son bir ümitle, kuvvetli ve ebedî bir imanla ayrıldım...

Semanın parlayıp sönen ilk ve son yıldızı yanında yarın için daima yaşayan ve yaşayacak olan, doğan büyük bir yıldızın karanlıkları deviren mesut ışıkları karşısında istikbalin geniş ve serbest havasını zayıf ciğerlerime bol bol doldurdum. Ve ben yarının bu havası ve nurlu ışığı altında ezelî bir huzur ve saadeti buldum. Bu saadet ve bu huzurla kalbinizde yaşarsam kurtuluş tarihinin kadınlık sahifeleri sizi benimle birlikte tebcil edecektir. İşte size yaşamış olduğum sahilin en sıcak nefeslerini yolladım. Bunlardan maada kendimden bir parça, hayır; imanlı ve azimli ruhumun en kudsî bir eşini, yılmayan, usanmayan salâbetli bir timsalini de karşınıza diktim..

Benim için son görüş bu yoksullar diyarının ufkunda dolaşan siyah ve kızıl dumanlardan ziyade pembe ve beyaz bulutlar oldu. Bu cazip ve sehhâr ufkun emekçi gençlerine kızlarımı ve oğlumu arkadaş yaptım. Onlar da benim gibi, belki benden fazla mazlum kitlenin derdini terennüm edecekler, mesut günü için huzur ve saadet haleleri öreceklerdir.

Ey yoksullar ve mazlumlar diyarının yüksek ruhlu imanlı kadını! Senin her türlü şiarın fevkinde olan kudretli şahsiyetin hiçbir zaman zeval bulmadı. O daima yaşıyor ve yaşayacaktır... Sen, Türkiye emekçilerinin ilk ve başta olan yegâne faziletli bir hemşiresi, şefkatli ve muhterem bir anasısın! İnkılâp tarihi için ne büyük bir şeref ki kaydedeceği simalar arasında başta olarak ilk defa seni bulacak.. Ben insanî düstûrlar

mefhumunun en veciz ve bariz timsalini senin temiz ve yüksek nasiyende gördüm ve okudum.

Bunun içindir ki çırpınmak isteyen ruhumda bana ilk kanadı veren ancak sen oldun.

Sen, saadet güneşinin tatlı sıcaklarına değil, yakıcı, üzücü ve sonunda öldürücü ateşlerine göğüs vererek çalıştın! Seni hiçbir kuvvet bu azminden ve bu kıymetli şiarından menedemedi.

Şimdi senin için gözyaşları dökerken.. Hep bir ağızdan ve bir kalpten: "Fatma arkadaş öldü, onunla birlikte elli senelik bir kadınlık öldü" dedik ve tekrar ağladık.

Mersin, 1922, H. Gültekin

***

"Sen Ölmedin Seni Öldürdüler, Kadın!"

Tarihlerin henüz kaydetmediği mühim bir inkılâp ile beş sene evvel Şimal çalkandığı bir gün sen! Otuz beş senenin otuz beş bin âlâmına göğüs geren pûlâd sineli mert kadın, sen de kocanla beraber sarsılmış ve bir ateş parçası kesilmiştin! İçinde barındığın iki gözlü bir damın birini yavrularınla âtîye ait nuranî düşüncelerle bir mahfil yapmış, diğerini azgın ve coşkun kocanın etrafında toplanan bağrı yanık yoldaşlara hasretmiştin ki kim bilir kaç gün, kaç gece biz orada memleketin âlâmına ağlamış ve gözyaşlarımızla kerpiç duvarları ıslatmıştık.. Bu ilahî akşamların birinde bilmem nasıl oldu da ben yanlışlıkla senin odana girdim ve seninle tanıştım. İşte o akşamki manzara hâlâ gözümün önünde canlı bir levhadır. Üstünde yırtık bir kilimden başka bir servete malik olmayan eski bir hasır, içinde birkaç kömür parçasından başka bir şey olmayan kırık bir mangal, sonra çocuklar, bilmiyorum tok mu, aç mı, her biri bir köşeye çömelmiş, sanki her şeyi anlıyor ve biliyorlarmış gibi küskün ve dargın, seni onlara azim ve metanet dersi verirken gördüm. Şüphesiz ki o vaziyet önünde sendeledim ve ezildim. Bu acı bana seni hatırladıkça ağlamak için kâfi iken, yine bir gün bilmem nasıl oldu da, memleketin havası mı değişmiş yoksa şiddetli bir fırtına mı başlamış idi, senin o sefalethaneni jandarma ve polisler daladı, kocanı senden ayırdılar, çocuklar ağlaştı ve sızlaştılar ise de sen onları gözyaşlarını içine akıtmak suretiyle susturdun. Galiba diyordun ki "Babanız gibi olmazsanız emdiğiniz sütü haram ederim."

Aradan çok geçmedi kocan mahpusta, sen mahrumiyet döşeğinde olduğun halde on bir yaşındaki en büyük yavrun senden ayrıldı, aylarca uzak yabancı bir âleme karıştı.

Aradan tam bir yıl geçmişti. Haberin bir gün Mersin'den geldi. Fakat bu öyle bir haber idi ki yoldaşlar mahafilinde kulaktan kulağa dolaşıyor, fakat kimse cesaret edip de ortaya koyamıyordu.

Nihayet tarihî bir içtima senin bu kara haberinle açıldı ve sana Fatihalar ithaf edildiği zaman artık anlaşıldı ki sen bizi yalnız bırakarak aramızdan çekilmiş, ebediyete karışmışsın!

Fakat yok, muhterem kadın, ben buna inanmıyorum, "Sen ölmedin belki seni öldürdüler."

Tufan

***

Bizde Münevverler

Her memlekette münevverler mensup oldukları milletin birer fikir ordusudur.

Her milletin derece-i terakki ve tekâmülü münevverlerinin kesret veya tenakusuyla ölçülüyor. Orduların ihrâz-ı zafer ve galebesini temin eden erkân-ı harbiyeler ise, milletlerin hayat yolunda saadet ve selâmetlerine rehber olanlar da münevverleridir. Asrın güzellikleri münevverlerin mahsûl-ı sa'yi olduğu gibi, bütün fenalıkları ve çirkinlikleri de bunlarındır, çünkü bunlar hem hayrın hem de şerrin birer canlı mürebbîsidirler. Bu mühim kuvvet doğup büyüdüğü lisanını tekellüm ettiği memlekette mutlak bir varlık gösterir. O millet ve o memleket hayatında mühim bir rol oynuyor. Hâlbuki bizde böyle mi ya! Bizde münevverler Anka kuşu gibi yalnız cemiyetten hariç yaşamakla kalmaz, bütün neş'e ve sürûrlarını da kendi memleketlerinden uzaklarda ararlar..

Mensup oldukları milletin ismini taşımak bunlar için bir ârdır. Onun içindir ki Türklüklerini ekseriyetle gizlerler, ana lisanlarını (mersisiz, pardonsuz) konuşmak bunlar için bir küçüklük ve bu hal onların beynelmilelliği sevdiğinden değil, mahzâ züppeliklerindendir ki her şeye benzemeye çalıştıkları için hiçbir şeye benzemezler.

Bu salon yosmalarını çıktığı kabuğu beğenmeyen tosbağaya benzetmek en haklı teşbih olur.

Tam yarım asırdan beri felaketten felakete sürüklenen memleket ve halkınızın en büyük mücrimleri şüphesiz ki münevverlerdir. Hâlbuki bizim gibi sanat ve ticaret âleminde geri kalmış bir memlekette hükümeti daima ellerinde tutan münevverler isteseler neleri yapmaya ve yaratmaya muktedir olmazlar ki... Bahusus ki hilafet ve saltanat heyulâsının te'sirât-ı siyasiyesi de kalktıktan sonra... Fakat bütün bunları yapacak, bunlarla uğraşacak kim, münevverler mi?

Heyhat! Bizde münevverler ne yaptığını bilmeyen, varlığını hissetmeyen, güzel yemek, güzel giymek, güzel yaşamaktan başka bir şey düşünmeyen en şuursuz bir

kitledirler ki hallerine acımamak mümkün değildir. Bizde münevverler, hatta kendi aralarında bile bir ittihâd-ı efkâra malik değillerdir. İkisinin fikri birbirini tutmaz, çünkü ayrı ayrı terbiyenin tesirinde büyümüşler, muhtelif beşiklerde sallanmışlardır. Aralarında hâdis olan herhangi bir fikir mübarezesi çok sürmez bir müşâteme ve müsademeye müncer olur, bir de bakarsınız, hatta memleketi ve milleti felakete sürükleyecek avâkıbla nihayet bulur ki işte İttihat ve İtilaf mücadele[*si*] bunun en bariz bir misalidir.

Hâsılı bizde bugünkü münevverler varlığı ile yokluğu müsavi olan bir sınıftır ki bu vadide ne yazsak, ne söylesek azdır. Memleket münevverlerinin umumî panoramasını şu suretle tespit ettikten sonra bunları biz şimdi bir de kendi meslek-i içtimaîmiz çerçevesinde tetkik edelim:

Bizde münevverler, en başta bulunanlar müstesna olduğu halde, hükümetten aldığı ancak idaresini temin edebilecek bir maaşla geçinebilen bir zümredir ki memleketin emekçi kitlesini tadâd ederken bunları da onlar adâdına sokmamak cidden haksızlık olur.

Mesela: Muallimler, küçük memurlar ilh. gibi, fakat onlar bu emekçiliklerini hiçbir zaman itiraf etmek istemezler, çünkü şuursuzdurlar, her türlü mahrumiyet içinde inledikleri halde yine bilenmeyerek burjuvaziye izhâr-ı sadakatten geri durmazlar. Netice itibariyle kendi kısmetlerini kendileri kurutan, memleket ve milletin menafiine müteallik hiçbir iz ve eser bırakmadan doğup ölen münevverlerimize şuur temenni ederken, memleketin inkılâp dalgalarıyla çalkalandığı şu zamanda bu fikir işçilerini emekçi sınıflarına çağırarak tarihî vazifelerini onlara hatırlatmayı bir vecibe biliriz.

Tufan

***

Komünist Enternasyonal 3'ün Moskova'da İnikad Edecek Dördüncü Kongresinde
Küşadı Mukarrer Sergi Münasebetiyle

Üçüncü Enternasyonal'den vaki olan işar üzerine Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası âtîdeki mevaddı ilan eyler:

Üçüncü Komünist Enternasyonal'in Moskova'da inikad edecek Dördüncü Kongresi esnasında bu kongre nezdinde bir Şark Sergisi açılacaktır. Üçüncü Enternasyonal bütün siyasî, içtimaî ve hükümet teşkilâtlarını bu sergiye lüzumlu mevaddı göndermeye davet eder:

Matbuat, kartlar, fotoğraflar, kitaplar, istatistikler ilh...

Bütün bu mevad ve malzeme Dördüncü Kongre için Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası tarafından intihap olunacak murahhaslar vesâtetiyle sergiye gönderilebilirler.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Merkez-i Umumîsi hükümet, devair ve müessesatına, harekât-ı milliyenin en meşhur ve en tanınmış rehberlerine, meclis azalarına, muharrirlere, gazetecilere, amele teşkilâtlarına, münevverlere ve bütün Halk İştirakiyun Fırkası azalarına velhasıl bütün vatandaşlara, fotoğrafçılara ve memurlara Üçüncü Komünist Enternasyonal'in Dördüncü Kongresine götürmek üzere âtîdeki mevâd ve eşyayı Merkez-i Umumîye göndermelerini rica eyler:

1. Kısa izahatlı fotoğraf kartları, bilhassa köylülerin, siyasî şahsiyetlerin, celselerin ve içtimaların illı. hayatlarını gösteren fotoğraf kartları,
2. Son üç sene zarfında neşrolunan kitaplar ve gazetelerin birer nüshaları,
3. Tezgâhlar, fabrikalar, şimendiferler ve sınâat, ziraat istihsaline müteallik resimler,
4. Köylü ve şehirli çocukların hayatına müteallik resimler,
5. Türkiye'de münevver kadınlar hayatına dair resimler,
6. Türk milletinin istihsâlâtından birer numune (seccade, ipekli kumaş, kilim vesaire),
7. Türkiye'de ekalliyetlere ait millî resimler,
8. Suriye, Irak, Arabistan'a gelince: Buralardan gönderilecek ber-vech-i-bâlâ mevâd ve vesaikin Mersin'de Doğru Öz gazetesine Merkez-i Umumîye gönderilmek üzere irsalini bilhassa rica ederiz.

Bütün Suriye teşkilâtları, gazeteler istilaya maruz kaldıktan sonra vukua gelen harabiyetler ve sefaletlere dair fotoğraflar, millî inkılâp harekâtı rehberlerinin resimleri ve mevâkiinin resimlerini dahi göndermelidirler. İmkân var ise Mekke ve Medine'ye ait bu gibi hususatı da ilave etmelidirler.

9. İstanbul'a gelince: Bütün sendikalar ve millî gazeteler "Peyam-ı Sabah müstesna" aynı vesaik ve mevâddı göndermeleri rica olunur.
10. Ankara komünist, sendika ve amele teşkilâtlarına mensup azanın Ağustosun on beşinci gününden Eylülün onuncu gününe kadar muhtelif şekilde fotoğraf aldırmak üzere Merkez-i Umumî fotoğrafhanesine müracaatları rica olunur.
11. Bütün bu mevâd Eylülün otuzuncu günü Komünist Enternasyonal nezdinde hazır bulunacaktır. Binâenaleyh Eylülün yirminci gününe kadar bunların her taraftan Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Merkez-i Umumîsine irsal edilmiş bulunmaları rica olunur.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Merkez-i Umumîsi

"Dergâh ki göze geri gerdim rây
Der-paye-i cerh dedim üstadî-pay
[.....], dilir göze! Deste [.....]
Ez kelle-i padişah ve ez pa-yı gedây." [?]

Bir çömlekçinin imalhanesine girdim. Çömlekçi çarkının önünde ustayı ayakta gördüm. Çömlekçi bî-fütûr padişah kellesinden, dilenci ayağından destiye baş ve kulp yapmakla meşgul idi. Filvaki usta meşgalesinde o kadar muntazam bir ahenkle çalışıyor idi ki her halde padişah, kral kellesinin destinin meydana gelmesi için her şeyden evvel yapıştırılması, tabir-i aherle bu enmuzecin tarz-ı teşekkülüne baştan başlamıştı. Usta dilenci ayağının kolay olarak kulp olabileceğini ve yapıştırılacağını biliyordu. Bunun için evvel emirde işin müşkül cihetinden başlamayı daha makul ve daha müfid görmüştü. Görülüyordu ki usta her şeyden evvel şu dünyanın bir ahenk-i tam dairesinde cereyanını arzu ettiği sırada padişahın maddeten ve manen ancak bir desti başı; dilencinin, tabir-i aherle en hakir mahlûkat ayağının padişahın kellesini muhafaza etmek için lazım ve bunlar arasında müsavatın aynı kaide-i esasiye tahtında olması icap edeceğini düşünüyordu. Bunun içindir ki en hakir mahlûk ile dünyalara hükmeden sultan, şah, kral arasında hiçbir fark görmüyordu.

Fakat işte biz bunu çoktan idrak ettik. Emperyalist ve kapitalistlerin bize karşı ne yaptığını gördük. Artık başka şeyler görmek istemiyoruz. İstemiyoruz, onun içindir ki bu keyfiyeti anlayan biz Şarklılar bir an evvel bu emr-i mühimmin husulü için ne vesaite müracaat lazım, yaralarımızı hangi merhem ile tedavi edebileceğimizi düşünmek için bugün Şark milletleri önünde müttehiden bir kongre vücuda getirdik. İşte bu kongre mazlum Şark milletlerinin halâsı uğrunda onlarla müttehiden çalışarak mazlum zavallı halkın, amele ve işçilerin hayvanca başkalarının hesabına çalışarak yine el avuç boş, ekmeğe muhtaç olan binlerin hak ve hukukunu kurtarmak ve siyanet etmek ve ancak bu emicilerin hayatta tufeyli olarak yaşayan insanlara bir alet ve kulluk vazifesini görmekten kendilerini kurtaramayacaklarını, emperyalist ve kapitalistlerin Harb-i Umumîde ve suver-i saire ile zarar ve ziyanlarını temin ve tatmin etmek sevdasıyla Şark'ı ve bilhassa Şark-ı Karîb'i bir koloni [?] haline getirmeyi ve onlara bir hayvan sürüsüne yapılan muameleden daha dûn bir muamele-i vahşiyane ile işleterek zararlarını ancak bu sayede temin etmek fikir ve cereyanlarının, bu hakikin, kesb-i iştidad eden bu vadideki muhteris emellerin husulüne boyun eğmek ve tahammül etmek pek müşkül olacağından bu babda Şark için Garb'ın mütevelli kapitalistlerine karşı müttehid bir cephe teşkil etmek için uğraşıyor. Ve tabiidir ki muvaffak olacaktır. Çünkü artık Şark milletleri, mazlum amele ve işçiler Garb'ın sermayedarlarına boyun eğmek, onlara kulluk etmek zamanının hulûl ve hatta geçmek üzere bulunduğunu anlıyorlar. Ve diyorlar ki: Biz artık kanımızdan, sa'y ve kazancımızdan kimseye vermeyeceğiz. Çünkü onlar bize karşı bir hayvan muamelesi görüyorlar. Âlâm ve ekdârınıza iştirak etmedikten başka hastalığımızın bile ilaca

mukabil zehir, ekmeğe mukabil taş, suya mukabil sivilce [?] yedirmek ve içirmek istiyorlar.

Biz de saadet-i beşeriyeden istifade etmek istiyoruz. Başkalarının [*hesabına*] hayvanca çalışmayı, onların hevesâtına vücudumuzu hasretmeyi bize kimse emredemez. Dünyada herkes hür doğar, hür yaşar ve hür olarak ölüp gider. Binâenaleyh hilkat-ı âlemden beri bizim gibi sermayedârâna kulluk edenler saadet yüzü görmemiştir. Tabiidir ki bundan sonra da kat'iyen mümkün değildir. Biz ancak kurtuluşumuzu Şark mazlum milletlerinin el ele verip müştereken çalışması ve müttehiden emicilere karşı harp etmekle [.....]bileceğiz. Bununla beraber eski sa'yimizin mükâfatını istemeyip alacağız.

Gözümüzün önünde mahzâ Garp emperyalist ve kapitalistlerinin arzu ve istifadelerini temin maksadına matuf hareket ettirilen Yunan canavarları dururken biz Şark milletleri Şark'ın esiri için icat edilen bu hile ve desaise göz yummak pek çirkin ve pek şeyn leke teşkil edeceğinden bu bâbda bir karar vermek için mazlum Şark milletlerinin ittihadını bir gaye-i esasiye olarak tanırız. Bilumum Şark'ın insanlarına zincir hazırlamakta olan, bir kısmı da hazır bulunan bu zinciri boğazımıza kapitalistlerin mülevves elleri geçirmeden biz ittihad ederek bu sermayedar efendilerin boğazlarına geçirmeliyiz.

Binâenaleyh Garp efendileri bilmelidir ki sermaye ile efendinin devri çoktan geçmiştir. Bu dünya çalışanlar içindir. Mamafih yakın bir âtîde efendinin kim, bizim kim olduğumuzu zaman bütün üryanlığıyla gösterecektir.

Mersin, 16-17 Ağustos 338

Küçük İmamoğlu Bekir Sıtkı

***

Aldanmayalım Sulh Silâhtadır

Sulh, bu tatlı kelimenin dahi adalet mefhumları gibi ne kadar alçakça menfaat ve ihtiraslara alet olduğunu gördük, öğrendik. Mağrur Garp muzafferleri mağdur ve mazlum Şark milletlerine adalet yapıyoruz dediler. Azaplarını artırdılar, idam sehpaları altına götürmek istediler, beşeriyete medeniyet ve insaniyet dersi vermiş olan şanlı mazili milletlerin boyunlarına zincirler takmak istediler. Velhasıl adalet dediler, şenaat namına ne mutasavver ise hiç bir fırsat kaçırmayarak bu adaletlerini (?) tatbik ettiler. Muzaffer adaletinin ne demek olduğunu tanıdık, öğrendik, usandık ve artık istemiyoruz. Şimdi de bir buçuk seneyi mütecaviz bir zamandır sulh kelime-i mübecceliyle cinayet ve şenaatlerine devam etmek istiyorlar. Bu oyunlarında da bir iki defa muvaffak oldular. Artık temenni edelim ki muzafferlerin ibtizal derecesine

düşürmek istedikleri bu sulh kelime-i mübecceliyle de oynanmak istenen rollerin, tecrübelerimize müsteniden, bu oyunun akametini isteyelim ki mübtezel bir sulh sözüyle intihar değil, mukaddes bir sulhun istihsali için sulhu süngümüzden alalım.

İşte size sulh sözünün de iğfalkâr olduğuna misal!

Londra Konferansı ve işte sulhumuz için inikadı ilan olunan Şark Milletleri Kongresi'nin adem-i inikadı ve şimdi de Venedik Konferansı tuzağı çıkardılar. Ben muzaffer canavarlardan sulh teraneleri işittiğim zaman der-akab viranelere dönen mamureleri görüyorum. Ben sulh işittiğim zaman bedbaht memleketimizin mazlum yetimler kadrosunun korkunç rakamlarını görüyorum. Ben sulh işittiğim zaman cinayetler ve fecaatlerin en müthişlerini görerek ürperiyorum ilh...

Evet, ben bütün cihanı elem ve ölüm panoraması haline getiren mağrur Lloyd George'un parlamento kürsüsünde "Sevr'i Türkler kabul etmezlerse göğüslerini parçalamak suretiyle kabul ettireceğim ve otuz senedir Türklerin akıttığı Hıristiyan kanını telafi ve Karadeniz sevahilindeki Potnusçuları taht-ı emniyete almadan Türk sulhuna imkân yoktur" diye hiç utanmadan bağırırken bu defa da verecekleri sulhun derecesini anlayabilirsiniz. Bizim Misak-ı Millî dâhilinde bir sulhu Lloyd George'un semahat-i iblisanesinden değil, ya ölüm veya hayat isteyen Mehmet'in süngüsünden [*alalım*].

Hilmi

***

Yeni Âleme Doğru:

Ben Oyum Ki!...

Ben oyum ki, sabanımın ucuyla,
İnsanlığın temelini kurarım,
Mazlumların solgun ve vurgun ruhuyla
Haksızlığı kahrederim, yıkarım.

***

İnsaniyet şiarımdır, perva etmem kimseden,
Hakkaniyet rehberimdir, zulümlere eğilmem,
Azmim kavî, pek muhkemdir, fütur etmem silleden,
"Vicdan yolu" hak yoludur, başka yolda dikilmem.

***

Ben oyum ki; mefkûremin aşkıyla

Feleklere pervaz eder çıkarım!
Vicdanımın "hak" bağıran teliyle:
Zulmetleri, kâbusları yıkarım!

***

Geniş, güzel ufkumda saadetler görmesem;
İsyanımın alevi ihtilâller yaratır,
Kardeşliğin hakiki rüyasına dalmazsam;
Bayrağımın dalgası kıyametler koparır..

***

Ben oyum ki, birliğimin hakkıyla,
Kâinatın mihverini yıkarım,
Mefkûremin taze, temiz aşkıyla,
Emekçiler dünyasını kurarım!

B. L.

***

Köylümüzün Dertleri

Bu cümlenin düşünüldüğü takdirde müeddâsı o kadar derin, o kadar şümûllüdür ki bunu düşünebilenler maddî iseler imana, mümin iseler vecde gelirler. Ve derhal bu nân u nimet velilerine karşı derin bir hiss-i şükranla karışık mürüvvet ve rikkat duyarlar.

Tarihimizin seyrini gözden geçirirsek, içtimaiyatımızın temeli olan bu muhterem insanların ne garip davalar, ne manasız mantıklara kurban verildiğini görürüz.

Devr-i şuur dediğimiz şu zaman-ı milliyette de bunların dertlerine merhem bulmak ciheti maalesef nazar-ı insaf ve rikkate alınmış değildir.

Bir haldeki tarih-i teceddüdümüzde, tabir-i aherle milliyet vadisinde ilan edilmiş tanışma ve himaye-i hususiye devrelerinde de bunlara karşı ca'lî olsun rû-yi mülâyemet gösterilmemiştir.

Bunların sebepleri çok açıktır. İçtimaiyatımızda kapalı kalmış gibi telakki edilen bu sebepler, netayiciyle gözlere battığı müdevver nazariyeler gibi dillere de destân olduğu halde bazıları onları uzaktan aramak ve bulmak mecburiyetinde kalmışlardır. Millî neşriyat ve hars dedikoduları bu davamızın bizce en parlak delilidir. Zira çok

bilenlerin ve söyleyenlerin ellerinden tutulmadığı takdirde açlıklarını her vakit görüyoruz.

Hiç şüphesiz an-kasdin cahil bırakılmış köylü rehberler sınıfını, hükümet manzumesi kat'iyen nazar-ı itibara almamışlardır.

Esbak hükümetler, istismar sevdasıyla iş başına gelmiş ve getirilmiş adamlar olduklarından (tamim-i maarif kaziye-i mühimmesi) halli na-kabil bir (kaziye) şeklini boyuna muhafaza edip gelmiştir.

Milletin, en doğru tabirle köylünün cehaleti hangi mecliste mevzubahis olmuşsa, dermeyan edilen mugalataların serdarlığını (vah vah komşumuz aç kalmış kabilinden) olan cümleniz ile kapatmak yolu da ikinci sınıf münevverlerin şiar-ı esasîleri olmuştur.

Köylünün bu en esaslı derdinde rehberler sınıfının lisân-ı hâli şu cümleleri tekellüm etmiş durmuştur.

Bir millet layık olduğu hükümeti bulur fehvasınca bizler, sizlere layık "devletli"leriz, o halde vazifeniz bilâ-kayd u şart en şekilsiz bir surette çalışmak ve sormadan vermektir.

Fikir ve fikriyatın, yine fikir fikriyat mümessillerince bilerek bilinmeyerek imhası neticesinde asırların âmakına uzanan Türk köylüsü tarihî yeknesakiyetini muhafaza etmiş, hatta tarikatlarda mevcut (ahd u misak) esasları Bedreddin Simavnevî ile doğmuş ve sönmüş ve sonra zavallı millet, biçare köylü (gün bulup gün yeme) düsturuyla müteharrik-i bittabia bir makine haline girmiştir.

Hiç şüphe yok ki masum köylü, derdini hissetmiş ve fakat (em)sizlerin hemsizliğini de pek iyi anlamış olduğundan dalga boyuna bükmekten başka çare bulamamıştır.

Hud[*u*]t haricine mi çıktık?

Evet, derdi söylemeden müsebbib bildiklerimizi muaheze etmek istedik. Haklı veya haksız olduğumuzu teşrih etmek istediğimiz dertlerin mütalaası ifade etsin diyelim de geçelim:

Bir kere köy hayatına bakalım. Ne kadar basit ve sadedir değil mi? Bu sadelik karşısında ilk söylediğimiz söz (Tüh) demekten ibaret insafsızlık [.....] olup kalmıştır.

Haydi sebebini şu köy ağasına soralım: Çok bir izzet ve ikramdan sonra alacağımız cevap tahassüsümüzün hemen de aynı olur. Filvaki der: Efendim, bu adamlar çok cahildir. Ehemmiyetinizle delâlette bulundum da... Mutasarrıf zamanında şu mektebi yaptırdım. Lakin efendim bu herifler çok mutaassıp ve adeta maarif düşmanı.. Mektebe çocuklarını göndermiyorlar. O kadar tazyikat yaptık faide vermedi. Ne kadar hoca değiştirdik. Muallimlerimiz ağızlarıyla kuş tutsalar bunlara bir şey duyurmak kabil olmayacak.. İlh. ilh..

Adavet telakki edilen maarif bîgâneliği! Duyurmak istenilen şey (?) ağa hazretlerince de malum değildir.

Ağa hazretlerince malum olan bir hakikat vardır: Şehirlerdeki ağalar nezdinde şefaatte bulunarak köylüsünün herhangi fedakârlıkları neticesinde işlerini gördürmek.. Halkın tavrına tercüman olmak isteyen bu küstahlar, mideleri oldukça dolgun, sırtları örtülü kimselerdir.

Ah.. Köylü maarife düşman değildir. Lakin (Maarif! Maarif) denilen [.....] hayatın maddî takazalarına karşı rehberliğini tanıtmamıştır. Ekinler hastalanır, göztaşı mahlûlunun bu (sürme) hastalığına en vaki bir deva olduğu ilm-i şerif namına söylenmez. Bağlarda (külleme) veya (filoksera) olur, çaresi bilinmez. Kadınlar, humınayı [.....] ile ilâddan on saat sonra terk-i hayat ederler, aldıran olmaz, sıtma biçareleri (dayak) olur. Hummalı yapar, telkinatta bulunan olmaz. Öküzler (dayak) olur.

Hâsıl olan şaşkınlığı izale edecek mertler zuhur etmez. Bostanlar susuzluktan yanar. Her nasılsa tarlalar değirmen üstüne rast geldiği cihetle bostanlar sulanamaz, zira ağa değirmeni dönmezse olmaz.

Harman meydana gelir. Kabak tarlasının [.....] verilmediğinden zahire ölçülmez. İlh. ilh.

Altı ay karı koca, çoluğuyla çocuğuyla, sığırıyla sıpasıyla çalışırlar. Mahsûl-i mesai olarak ele geçen yüz elli ilâ iki yüz şinik zahîreyi şuurlu kurtlar harman yerinde bir taksim geçerler.

Hakkı.. Her manasıyla hayatını sürükleyen [.....] (rençper), zahîresinin şiniğini kendisine yüz küsur kuruşa mal ettiği halde ihtiyacatını temin için yapacağı satıştan zarar eder. Nihayet uzun bir yorgunluk yanına kâr olmakla kalmaz, türlü teklifler derdi de baş gösterir..

Bu belaların zebunu olan köylü, mektep kapısından içeri bakamamak mecburiyetindedir. Zira oğlunu kızını keçi ve dana çobanı, karısını çiftçi, kendisini de bir suretle angaryacı yapmak zarureti karşısındadır.

Köylü mektebin düşmanı dediler. Bu söz bir hakikatse çok haklıdır. Samim vicdanla köylü kanidir ki okuyup yazanlar veya okuyup yazmaya teşvikatta bulunanlar amelî adamlar olmaktan ziyade nazarî adamlardır. Yani laf makinesi ve menfaat düşkünüdürler. Bu yoldaki maarif tellallarının (hali) dertlerine derman bu hallerini isteseler alacakları cevap: "Hele ver de!.."den ibaret olacaktır ve öyledir.

Şu halde en kısa bir mahkeme ile, en doğru bir hayat takazasıyla, açlık ve sefalet sevkiyle onların tutacakları yol, doymak ve (doyurmak) için ailece çalışmak ve işçileri vakt-i münasebette hesaba çekmek üzere nisyan etmekten ibarettir ki bu hareketi kendi hesabımıza alkışlarız.

***

Türkiye Emekçilerine:
Şark'a Çevir Yüzünü!

Niye böyle titredim, niye kaldım kaldım böyle lâl?
Bu ağlayan ses kimin, kim bu ürperen hayal?
Bakışları bulanık, yüzünün rengi ölü,
Yarı beline kadar bataklığa gömülü.
Öyle bir bataklık ki sonsuz bir yığın çamur,
Hangi kara bulutlu gökten boşalan yağmur
Bu batağı yaratmış?
Sonra onun koynuna kim bu mahkûmu atmış?
Bu zavallı esirin burada beklediği ne?
Yoksa hükmedilmiş mi açlıktan ölümüne?
Odun yığınlarının üstünde yatacak mı?
Yoksa taşlanacak mı? Yoksa taşlanacak mı?
İşte Garp ufukları karardı baştanbaşa,
Mağripte bir siyah el tutuyor onu taşa..
Şimdi gür hücumuyla dinmeyen bir yağmurun,
Toprağı yumuşuyor saplandığı çamurun.
Etrafında bataklık büyüyor, çoğalıyor,
Kurtulmak istedikçe daha fazla dalıyor,
Fakat hâlâ taş gelen tarafa dönmüş yüzü,
Hâlâ Mağrip ufkundan dileniyor gündüzü..
Ah ey zavallı esir! Oradan ne bekliyorsun?
Bir güneş ver diyorsun!
Bir güneş ki yaratsın her şulesinde bir yaz,
Ebediyen kurusun bu bataklık, bu kuyu...
Mademki senelerdir senin beklediğin bu,
Garb'a yalvarma artık, Mağripten güneş doğmaz!
Eğer bir gün kurtulmak istiyorsan, mutlaka
Şark'a çevir yüzünü, yüzünü çevir Şark'a!

Ahmed

Rüya

Ne idi, nedendi bilmiyorum. Saadet dünyasının zevk, heves dolu kadehleri ruhumda isyan doğuruyor, dünya yüzünde acı olmayan ne varsa hepsi, hepsi benim için bir zehir oluyordu. Aşk, zevk, hayat ukdesi diye teselli bulduğum bu kelimeler de hissim üzerinde onulmaz cerihalar açıyordu. Pek küçüktüm. Bir gün babamın getirdiği bir mendil kirazdan komşumuzun her şeyden mahrum, benden beş yaş büyük yosmasına, kızına annemden gizli çalıp bir avucunu vermiştim. Ablamın rekabet hissi onu bana sevdirdi. Her gün her sabah yosmanın yanına uğrar onlarda olmayanları ona taşırdım.

Her gün bir parça daha solan yüzünde gizli bir hat okur, ona "Yosma abla neden gamlısın? Düşüncen ne? Yoksa beni sevmiyor musunuz?" hitapla onu bir parça daha sinirlendirirdim. Ben ona nazaran beş yaş küçük olduğum halde onun daima elemlerine deva bulmak çarelerini arar, onu bir türlü mesut edemezdim. Babanın çarşıdan getirdiği ne olursa hepsinden kendime isabet eden hisseden ayırırdım.

Benim babam memleketimizin en zengini olduğu halde onun babası en fakiri idi. Benim üzerimde ipekli alaca entari, sandığımda müteaddit elbisem olduğu halde onun üzerinde yırtık bir elbiseden başka bir şey yoktu.

Çok çalıştım onu hiçbir gün güldüremedim. Bir gün hiç hatırımdan çıkmaz. Elleri şakağında annesine: "Anne ne olurdu benim babam da zengin ola idi. Bayramda ne giyeceğim?" cümlelerini söylüyordu. Annemden sandığın anahtarını çalarak ipekli alaca entarimden birini ona götürmüştüm. Hiç aklıma gelmemişti ki ben ondan beş yaş küçüğüm. Benim elbiselerim ona dar gelir. Aradan birçok seneler geçti, ben de oldukça büyümüştüm. Bir gün ansızın annesi öldü, evin bütün işi ona kalmıştı.. Her gün babasının getirdiği bir kuru siyah ekmekle yağsız pişirdiği bulgur pilavını baba kız oturur yerlerdi.

Bir gün babası da öldü. O evde yalnız kalmıştı. Daha yirmisine gelmeyen yaşı ona bir hami, bir şefkat ocağı bulmak ihtiyacını hâsıl etti. Babası öldükten sonra bir haftadır aç kalmıştı. Mahallenin kodamanları ona şefkat kucağı aradılar, bulamadılar. Çünkü fakirdi, üzerinde yırtık bir elbiseden başka bir şey yoktu. Sefalet demek yosma demekti. Onu nihayet bir eve hizmetçi verdiler. Aradan bir zaman geçti, ben dört kaşlı bir erkek oldum, babamın paraları, köşkleri beni safahata alıştırmıştı. Çünkü her şeyim vardı. Paramı çok israf edecek vasıta, verecek yer arardım.

Bir gün mahalle arkadaşlarıyla kafaları tütsülüyorduk. Son kadehin tesiri olmalı ki insanî veyahut hayvanî hissimizi canlandırdı. Arkadaşlardan biri "Dün umumhaneye gittim, yeni iyi bir mal gelmiş. Yosmanın birisi." Hep bir ağızdan meclisi oraya nakle karar verdik. Ben içinde en yaşlısı ve en zengini olduğum için yeni gelen sermaye bana isabet edecekti. Gittik, meclis kuruldu, mey [.....] başladı. Benimki de geldi, bana acı acı bakıyor, benim ısrarıma adımlarıyla isyan ediyordu. Çaldık, çığırdık, yattık. Sabah gözlerimizi açtığımızda ne göreyim, benimki -aman yarabbi rüya mıdır nedir? Hayır değil- bize komşu yosma. Sıkıldım, insanlık, insaniyet namına

sıkıldım. O, lambanın yanındaki sandalyeye oturmuş ağlıyor, ben de süt dökmüş kedi gibi karyolamın içimde sinmiştim...

Bir müddet böyle geçtikten sonra kendimde biraz cesaret gördüm. Kalktım, yosmadan af diledim.

Derdini: "Annem babam öldükten sonra sen de bilirsin ki beni hizmetçi vermişlerdi. Kapımızın azgın çocuğu beni bu hale getirdi. Günün birinde buradan başka kendime me'men bulamadım. Nereye gitsem, hangi göze baksam bana başka suretle muamele yapmak ister ve isterlerdi. Evet, babamın sefaleti beni safahata, zenginlerin parası beni zevk aleti diye telakki ettirdi. Zenginlerin nasibi gülmek, eğlenmek, bizimki ise inlemektir" diye anlattı. Yosmanın önünde istiğfar ettim ve anladım ki saadet-i beşeriyeyi ihlal eden, insanları sefalete, safahata sevk eden para imiş..

Lanet ettim paraya. Burjuvazi sınıfına.

15 Ağustos 338, Ankara

İbn-i Mevlana [Ayın]. Oktay

***

Hasbihal

Irkına mensup olduğun cemiyet-i beşeriyeye bilir misin tahayyül ettiğin saadeti kim veriyor? O saadet ki sen onun daima müştakısın!..

Dur gitme! Sırtındaki dağarcığını bir lahza şuracıkta bırak. Toprakların, taşların, dikenlerin öldürücü, acıtıcı tesirleriyle nasırlanan, paralanan ayaklarını o asırlarca aynı tipte gelmiş giden çarığından çıkar.. Nazarlara çarpan ve vücudunun üryan mahallerini şalvarından, mintanından sarkan parçacıklarla bir dakikacık seyret.. Hem âlemin gördüğü çıplaklığını bir kişiden ne saklıyorsun?! Şöyle yanıma gel! Azıcık otur dinlen... Etrafına bak.. Seni musibetleriyle saran sis bulutlarını yarmaya çalış, onların arkasında senin için fırtınalar icat eden "saadet-i umumiye"nin nurlarını görmeye uğraş. Felaketinle, bedbahtlığınla meydana getirdiğin saadetini sana tattırmayan ve o saadet için seni taştan taşa, yerden yere vurarak cemiyet-i beşeriye çemberi içinde seni daima çalışmaya, daima saadetini çalmaya uğraşan hemcinsinin cinayetlerini bir dakika olsun itiraf et. Güneşin yakıcı tesirleri altında ta tulûdan gurûba kadar bir parça kanından, bir parça canından feda ederek uğraştığının mükâfatını bilir misin kim alıyor?!

Serma[*ye*]ciler, ağalar, efendiler...

Şehirlerde gördüğün zevk (?) her gün yeni bir mevad ile nazarlarını dolduran şık elbiselerin, otomobillerin, faytonların, küheylanların, o muhteşem binaların, alâyişin, debdebenin mahsulünü bilir misin? Sen! Ve senin gibi köylüler...

Ellerinin nasırlanmasına, elbiselerinin... Baba tekkesi türbelerinden nişan veren lime lime olmalarına, ayaklarının çarıktan kurtulmayacağına, daima dert, ihtiyaçla

çırpındığına, henüz oğlunun kavgadan gelmediğine, nişanlıların hüsrana uğradığına ve sonra kırbaçlar altında aç, sefil ve sergerdan kaldığına, ölümü an be an davet eden sakfı çökük mezar misali damlar altında yaşamaya mahkûm olduğuna, cemiyet-i beşeriyede en mühim rolü oynadığın halde mevki sahibi olmadığına, her kapıdan bir cani gibi birer suretle kovulduğuna, haklarının revaç bulmadığına, daima mahkûm, daima esir ve daima mariz kaldığına biliyor musun sebebi nedir?

Köylü ve emekçi olmak!

Eğer sen mesut olursan, refah görürsen; sırtındaki dağarcığını, ayağındaki çarıklarını atarak, seni daima zelil gösteren elbiselerini yırtarak, şehirlere karışırsan; sabanını, öküzünü, arabanı işletmezsen; duyduğun zevklere sen de kapılırsan, kırbaçlara isyan edersen, kâşanelerde imrâr-ı hayata yeltenirsen, kovulduğun "koğulduğun" kapıdan hakkı müdafaa etmeyi öğrenirsen, daima hür daima sağlam yaşarsan; senin emeğinden istifade edenler, senin emeğinle temin-i hayata koyulanlar saadetlerinden mahrum ve senin gibi çalışmaya mecbur kalırlar..

Gitme! Azıcık daha dinle. Hem o kadar asabiyetin lüzumu ne? Beşeriyet-i muzdaribeyi ıstırabından kurtarmak, adalet-i mutlakaya nail edebilmek için yalnız bir çare vardır:

Senin sırtından, senin emeğinden istifade edenlere senin ruhundan vermen...

Halim Nihad

***

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Kongresi'ne

Gelecek Arkadaşların Nazar-ı Dikkatine

1. Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Kongresine gelecek murahhas arkadaşların Ankara'ya gelir gelmez derhal İkaz Matbaası vasıtasıyla Merkez-i Umumî binasındaki Vesika Kayıt ve Kabul Komisyonuna müracaat eylemelerini,
2. Matbuat ve Neşriyat Komisyonu murahhas arkadaşlardan kısa makaleler ve muhitlerindeki fırka faaliyeti hakkında raporlar yazarak komisyona vermelerini,
3. Teşkilât ve İdare Komisyonu intihap edecekleri murahhaslarından maada Ankara'daki amele arkadaşlarla dernek teşkilâtlarının kongre ile alâkadar olmaları ve kongrenin umumî celselerinde misafir olarak hazır bulunmalarını ve misafir biletleri almak için de Ağustosun 12-17'sine kadar Teşkilât ve İdare Komisyonuna müracaat eylemelerini,
4. Kongrenin müzakeratı mecmuanızın kabında yazılmış olmakla mütalaa eylemelerini rica eyler.

Halk İştirakiyun Fırkası Merkez-i Umumîsi

Rica-yı Mahsus

Elyevm mecmuamızın abone bedellerini göndermeyen bayii ve abonmanlarımızdan mecmua bedellerinin gönderilmesini rica eyleriz.

***

Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin 572 numerolu nüshasından naklen

Rus Sefarethanesi'nin Bir İzahı

Rusya Sosyalist Federatif Şûrâlar Cumhuriyeti'nin Türkiye Sefarethanesi Matbuat ve İstihbarat Şubesinden:

Hâkimiyet-i Milliye'nin 15 Ağustos tarihli nüshasında "Kurşunlu Camii Yangını Tafsilatı" altında yazılan fıkrada yangının sebebi güya sefarethanenin ikinci evinin ikinci katındaki odada benzin dökülmüş ve sefarethane memurîninden birinin odaya girerken kibrit yakmasından benzinin iştiâli ve yangının bundan ileri geldiği söyleniyor.

Yeni Gün'ün de aynı tarihli nüshasında Polis Müdüriyetinin ilk raporunda güya yangının sebebi mezkûr binanın hafî odasında bulunan lambanın ani olarak iştiâl eylemesinden ileri geldiği söyleniyor.

Bu yekdiğerine tamamen zıt olan iki rivayeti kaydederek Matbuat ve İstihbarat Bürosu şu izahatı verir:

1. Yangının zuhur ettiği odada ve odanın mensup olduğu binanın hiçbir odasında benzin veya buna mümasil maddeler hiçbir zaman ne muhafaza edilmiş, ne de idhal edilmişti, zira mezkûr binadaki şubelerden hiç birisinin edevât-ı nâriye ve iştiâliye ile münasebeti yoktur.

2. Yangının çıktığı hanenin ne birinci, ne ikinci katında sefaret memurlarından hiç kimse yok idi. Son memur Stahof [Astahof] yoldaş saat dörtte haneden çıkmıştı ki yangın zamanına dört saat daha kalmıştı. Odaların hepsi kilitli olup o gün oda[*ların*] hiç birinde lamba yanmadığı gibi hatta odalarda yanmamış lamba bile bırakılmamıştı. Zira akşam meşâgil olmadığı zamanlarda bütün lambalar kilerde bulunduruluyor, yalnız binanın birinci katında Roz[en]berg yoldaş kendi meşagil-i resmiyesiyle kendi iş odasında iştigal ediyordu ki yangından müşkülâtla kurtulup çıkabildi.

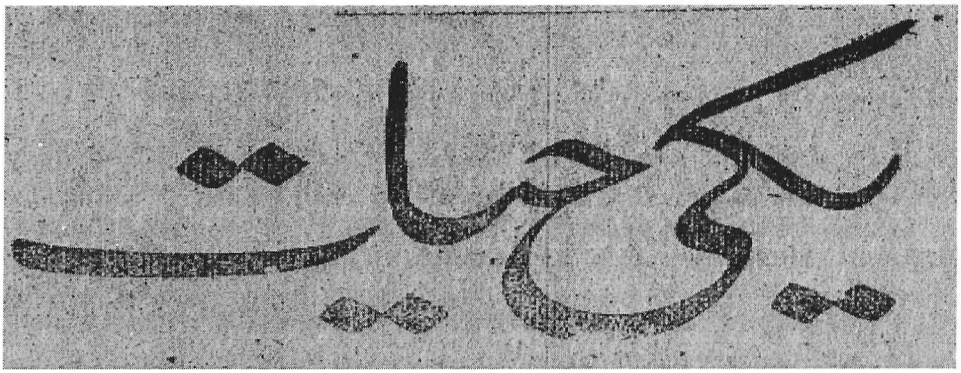
Matbuat Bürosu Müdürü
Stahof [Astahof]

BÜTÜN DÜNYA EMEKÇİLERİ BİRLEŞİNİZ!

YENİ HAYAT

Halk İştirakiyun Fırkası'nın Nâşir-i Efkârı

İlmî, İçtimaî, İktisadî ve Siyasî Resimli Mecmua

Yıl 1, Sayı 20 [*21*]

İdarehane: Ankara, İkaz Matbaası Hususî Daire

İştirak Şartları: Yıllığı: 450, Altı Aylığı: 250, Tanesi 10 kuruştur

Geçmiş Nüshalar 20 kuruştur

29 Eylül Pazartesi [1338 – 1922]

[Haftada Bir Çıkar]

Baş Muharrir: Nizamettin Nazif

Sahib ve Müdîri: A. Nazım

Mündericât

1. Misafirlere: Hoş Geldiniz! / Heyet-i Tahririye
2. Baş Makale: Ölüm Sultanlığa / Nizamettin Nazif
3. Sultanlığa: Klişe / Kerametin
4. *Yeni Hayat*ı Ziyaret: Sadul, Zorin, Madlen, Paz, Friedrich ve Leonid İçin / Heyet-i Tahririye
5. Altın: Sermayedarlık İçin / Hilmi
6. Teessür: Serseriye Cevap / Merkez-i Umumîden
7. Kıymettar Bir Eser: Abdülkadir Arkadaşın Eseri İçin / Heyet-i Tahririye
8. İki Telgraf: Başkumandanlığa ve B.M.M. Riyasetine / Merkez-i Umumîden

9. Bir Beyanname: Fransız ve İngiliz Emekçilerine Türk Emekçileri İçin.. / Jak Sadul
10. Kara Sayfa: Yoldaş Fatma Salih Hacıoğlu İçin.. / Muhtelif Arkadaşlar..
11. Fırka Beyannamesi Münasebetiyle: Büyük Taarruzdan Sonra! / Salih Hacıoğlu
12. Fırka Beyannamesi: Bütün Dünya Komünist Fırkalarına ve Amele Teşkilâtlarına / Merkez-i Umumîden
13. Amele İçin: Alâkadar Makam Neresi İse Oraya!?. / Heyet-i Tahririye
14. Bir Nokta-i Nazar: Eski Hamam Eski Tas!. / Y. M.
15. Şarklılara: Şark Birliğine Giderken Hint İhtilâlcileri ve Biz / Nizamettin Nazif
16. İki Mektup: Jouhaux ve Zinovyef Arasında / Tekin Alp
17. İnkılâp Yazısı: Proletarya Saflarına Doğru! / Tufan
18. Amele İçin: Matbaa İşçileri Derneği Münasebetiyle / Hasan Tahsin
19. İnkılâp Yazısı: Seni Gözümle Gördüm / Hilmi Gültekin
20. Şiir: Para Sultanlığına Ölüm!. / Ahmet
21. Şiir: Gözlerimiz.. / Nâzım Hikmet
22. Amele İçin: Biz Ameleler; Ne İstiyoruz? / Nasırlı Gazeteci
23. Amele İçin: Diyorlar ki.. / İşçi
24. Fırkaya Ait: Bütün Dünya Emekçileri Birleşiniz! / Heyet-i Tahririye

Yeni Hayat'ın Kahkahalarla Güldüğü Bir Hadise

Birkaç günden beri polis müdüriyeti tarafından matbaamıza gönderilen sivil ve resmî efendiler, bizi cidden garip ve inanılmaz bir vakadan haberdar etmiş oldular.

Halk İştirakiyun Fırkası hükümete bi'l-müracaa millî muzafferiyetin tahakkuku münasebetiyle artık memlekette sebeb-i vücudu kalmayan şahsiyet-i maneviyesinin infisahını haber vermiş!

Bu cidden gülünç ve gülünç olduğu kadar feci bir keyfiyettir. Acaba Halk İştirakiyun Fırkası doğrudan doğruya üç-beş şahsın içtimagâhı ve dolayısıyla şahsî fikirlerin, şahsî düşüncelerin, şahsî hareketlerin tatmingâhı mı imiş?.

Eğer cidden hiçbir tazyik olmaksızın idare azaları tarafından, Merkez-i Umumî tarafından hükümete böyle bir müracaat vaki olduysa biz deriz ki:

- Bu müracaatın yegâne neticesi, evet yegâne ve hakiki neticesi sabık yoldaş ve lahik beyefendi olmaları lazım gelen bu zevatın, emekçiler efkâr-ı umumiyesinde kendi kendilerini hacil ve.. Ve mahkûm etmiş olmalarından ibarettir.

Fakat alttan alta kulağımızı ısıran bir habere göre dört gün mukaddem Nazım arkadaş İcra Vekilleri Reisi Devletlû Rauf Beyefendi Hazretleri tarafından suret-i mahsusada davet ve bu hususta taraf-ı âlilerinden lütfen tehdit buyrulmuşlardır.

Binâenaleyh Merkez-i Umumî arkadaşları bir komüniste ar olacak şekilde sınıfî mücadeleden çekinmemişler, bilakis bu hususta tazyikata ve tehdidata maruz kalmışlardır.

Yeni Hayat ki, fırkanın nâşir-i efkârıdır, bu hususta pek derin teessüfler içinde bulunmakla beraber hükümetin bu vaz-ı âhirini kemâl-i şiddetle protestodan sarf-ı nazar edemez.

Bu günler belki de gazetemiz için, yani Türkiye emekçilerinin dertlerine ma'kes olan yegâne Anadolu sütunları için de herhangi bir şekilde öldürücü olabilirler.

Fakat biz o zandayız ki, değil komünistler için, hatta liberaller, sair burjuvalar için bile Rauf Beyefendi'nin yapmak istedikleri (blöf) dâhilinde uzun müddet Sebilü'r-Reşad diktatorası altında bulunmak haric-ez imkândır.

Yeni Hayat sonuncu olması ihtimali kuvvetli bulunan bu nüshasından sonra şayet matbuat ve fikir sahasına Sebilü'r-Reşad denilen mefkûre tırpanına, serbest düşünce cellâdına, kapkara ruhlu kara[n]lığa terk eder ve çekilirse bu zavallı memleketin irfan çoraklığına derin bir ah çekeriz.

Mamafih biz o zandayız ki, Sebilü'r-Reşad diktatorasına tabiiyet etmekte olan hükümet, koleksiyonlarımızdaki neşriyatı tetkik eder, eder de bizde o karanlıktan taban tabana zıt olarak ayrılan bir aydınlık, cihanşümûl bir aydınlık görürse belki bu yanlış hareketten sarf-ı nazar eder.

Fakat her ihtimale karşı *Yeni Hayat* heyet-i tahririyesi efkâr-ı umumiyeye bir daha, daha gür ve kuvvetli bir sesle bağırır ve haykırır: Komünizm bir mefkûredir ki; onu öldürmek istemek onun hararetini körüklemek demektir.

Her şey ölür, her şey mahvolur, fakat kaynağını işçi ve çiftçi kitlesinin gözyaşlarından alan iştirakçilik yeryüzünde ebedî ve müstakardır.

Çünkü en ezelî bir istikrara malik bulunuyor. Ölümünden bir gün evvel *Yeni Hayat* karilerine, ne suretle olursa olsun tekrar kavuşabileceğini ve bunun önünde hiçbir kuvvetin mani olamayacağını beyan ederken bir daha tekrar ederiz:

Yaşasın Enternasyonal! Yaşasın Komünist Fırkası, Yaşasın yeni *Yeni Hayat*!

Heyet-i Tahririye

***

Deniz Aşırı İllerden Gelen Bizden Konuklara..

Bütün dünya emekçileri birleşiniz!

Türkiye emekçileri, beynelmilel emekçileri en sıcak ve yürekten selamlarla karşılarlar!

Yaşasın bütün dünya emekçiler birliği!

Ölüm ve açlık doğuran vurucular, çalıcılar dünyası!

Emekçiler yakınlığının varlığına inan ve titre:

Vurucular çalıcılar dünyası yere bat!

***

Bütün dünya emekçilerinin Türkiye emekçilerine selamını getiren sizler; hoş geldiniz!

Bütün Dünya Emekçiler Birliği Türkiye Müfrezesi'nin emekçi konukları hoş geldiniz!

Türkiye Komünist Fırkası'ndan size yüreğe en yakın selamlar.

Türkiye Şimendiferciler Sendikası'ndan size en derin emekçi selamları.

Türkiye işçi ve çiftçilerinden size en sıcak ve en sevinçli selamlar.

Emekçi konuklar!

Siz öyle bir memleketin, öyle bir zavallı muhitin, öyle bir yokluk diyarının misafirlerisiniz ki; içtimaî sefaletler -eğer tarihçeleri mevcut değilse- membaını buradan alırlar.

Arzın o kadar çok acınacak bir noktasındasınız ki, burası başlangıcı bilinemez bir tarihi gözyaşlarıyla yıkamıştır.

Öyle bir tarih ki, baştan aşağı tagallüp ve tasallutun, içeriden ve dışarıdan en canlı bir şahidi, en mutemet bir delili olarak yaşıyor.

Burada hiçbir sene, hiçbir gün, hiçbir dakika geçmemiştir ki; müstemir ve müstakar bir refah, bir saadet izlerini salmış bulunsun!

Burada hiçbir yüz yoktur ki, çizgilerinde sevinç gülümsemeleri bir itiyad olmuş olsun!

Onun için aramayınız! Dudaklarımızda sevinç bulamayacaksınız:

Bırakınız! Onlar kapalı dursun! Çünkü onları açtıracak olursanız oradan öyle bir zehir seylâbesi nebean edecek ki, önünde kararmadık hiçbir tebessüm, solmadık hiçbir beniz ve kapatmadık hiçbir ağız kalmayacak!

Yeni Hayat

Ölüm Sultanlığa

Üç sene evvel..

Çorak tepeler üzerinde karartılar yaratan kara korkunç bir gece!

Bir tarafta Haliç sessiz sedasız için için ağlayarak Sadabad'a matem tutuyor, Beyoğlu yoksul damların sönük ışıklarını eme eme nurlanırken; ötede köprü dünya fettanının muhteris çimdiklerle mosmor olmuş göğsünde bir pırlanta gerdanlık gibi pırıl pırıl parlıyor..

Dışı nurlu, içi kapkara bir gece. Kapıları önünde lüks otomobiller, lake landolar duran büyük konakların, debdebeli kâşânelerin, ipek tüller, atlas perdelerle süslü geniş pencerelerinden kadeh şakırtıları, şampanya patlamaları, piyano nağmeleri, şakrak kahkahalar taşıyor.. Tıpkı iblisin tiz ıslıkları, çılgın çığlıkları gibi.

Ötede: Fatih'in, Sarıgüzel'in, Aksaray'ın sakin sokaklarında, mahmurluk salyaları dudakları kenarından akan bir güruh sırtlarında işgal kıtaatı üniforması, çizmelerinde mahmuz, naralarla, şangırtılarla dolaşıyor. Omuzlarında göz kamaştıran bir [.....].

Güya ki yaldızlı kasaların altın ışıkları üzerlerine aksetmiş!

Türediler Saltanatı

Her taraf için için ağlıyor.. Evet, hıçkıra hıçkıra, hüngür hüngür ağlıyor;

Ve hafakanla boğularak iki büklüm inim inim inliyor.

Daha üç gün evvel on senelik türediler tagallübünden kurtulan bu şehir bugün neden ağlıyor, neden inliyor?

Kulak verdim. İniltileri, hıçkırıkları can u yürekten dinledim. Ağlıyorlar ecnebî işgalciliğine, ağlıyorlar para saltanatına, ağlıyorlar, inliyorlar, hıçkırıklarla boğuluyorlar, türediler uğruna ölen oğullarına..

Her inilti kara ufukları bir parça daha yırttı, her gözyaşı lekeleri biraz daha temizledi ve bu iniltiler, hıçkırıklar karşısında bütün bir maziyi olanca fecaatiyle yeniden dirilttiler.

İşte Abdülhamit'in kanlı sultanlığı! Bir sürü gözleri kan çanağına dönmüş serseri kesiyor, yakıyor, yıkıyor.

Ne soran var ne acıyan!

Köylünün vergisiyle nurlanan kafalar, onun teri damlaya damlaya havuzu dolan bütçeden tas dolusu kana kana içmekle meşgul!

Allah diye şahadet parmağını kaldıranlar, birincilerinin giymediği dünyalıkları hem de sırmalı ve ipekli olarak sırtlarına geçirmişler, ramazan hoşafı, düğün zerdesi, Acem pilavı yemekle meşgul.

Birden bir kıyam, birden bir hamle ve bütün bu kanlı cellâtlıkları temizleyen bir kan dalgası.. Ve sonra bir çıkış ve iniş! Kan buharları ile tütsülenen kafalar, sersem sersem bağırır ve ne olduğunu bilmeksizin gülerken içlerinden bir zümre yavaş yavaş, eski sarayın merdivenlerini tırmanıyorlar.

Etrafta bir alkış şak.. Şak.. Şak.. Bitmiyor, tükenmiyor, kesilmiyor.

Fakat bu defa da merdivenlere tırmananlar pencerelerden girdikleri sarayın kapılarına bir kat mandal, bir çift kol demiri daha vuruyorlar, ve aşağıdakilerin yukarıya çıkmalarını men için yalnız merdivenleri devirmekle kalmıyorlar, bilakis dertleri, iniltileri dinlememek için de pencereleri bile kapatıyorlar.

Ve sonra eski hamam.. Eski tas.. Yine saray elektrik içinde yanıyor, saadetlerle bunalıyor. Yine kulübe çıra dumanlarıyla karanlığı yırtmaya çalışan sürünenlerin sefaletleriyle doluyor.. Yalnız dolmakta da değil bu defa taşıyor da..

Ve sonra seneler geçiyor. Her gün biraz daha yumruk, biraz daha sefalet.. Bir gün geliyor ki halk artık o derece bunalıyor ki; bu defa yeniden ve ruhundan bir kıyam ve bir hamle yaratıyor.. Bu hamle ve bu kıyam, darbelenmeden bir gün geçmeksizin üç sene devam ediyor, ve nihayet bir gün geliyor ki o azminin şiddetini göstermek, hamle ve kıyamının gayesini elde etmek için son süngüsünü vuruyor, son bombasını patlatıyor, ve sarayı bir defa daha boşaltmak üzere hazırlıklara başlıyor! Lakin öteden bir zümre, yeni yeni beyaz ve kara bitler, tahtakuruları birer birer baş göstermeye, bombanın, tek süngünün hakkını emmeye başlamak istiyorlar.

Üç Sene Sonra:

Üç sene var ki; varlıklar öldürülen bir tagallüp ve tahakküm devrinde, tagallüplere, tahakkümlere eğilmeyen bir varlık yarattık.

Yine üç sene var ki ezelî bir kâbus gibi kara ruhu altında sızdığımız, terlediğimiz saltanatı tarihin kaydettiği en haklı bir darbe, en kuvvetli bir tekmeyle tepeledik.

O zannediyoruz ki artık geberdi ve bir daha dirilememek, başımıza dikilememek üzere geberdi.. Ve kakırdadı.

Sultan! Ey yedi asırlık denî kâbus!

Kara ruhun karanlıklarında erisin!

Altın ışıklar, sırma parıltılar içinde geçen kan kusturucu varlığın murassa kaplı, gümüş varaklı, zerrin yazılı tarihlerine şan ve nalân denilen çamurlu zihniyetin şu'âtından başka ne yazdırdı?

Pırlantalar, elmaslar arasında geçen rehavetli mahmur dakikaların bütün bir milletin zevkine, neşesine tarihinin uzunluğunca iniltiler ve hıçkırıklardan başka ne zehirler katmadı?

Kör olası mavi gözlerin şiirler denizinin çamlı koylarında meme ve gerdan uyuşukluklarıyla süzülürken, seni şanlı tarihe sokan isimsiz kahramanlara kadavralarıyla zafer ihramları diktiler.

Ve sen hep emdin ve sen hep yedin ve yaşadın! Evet kusunca emdin, tıksırınca, patlayıncaya dek! Ve geberinceye ve kakırdayıncaya, kahroluncaya kadar yaşadın!

Ve nihayet sen de geberdin, kakırdadın sultan!

Nizamettin Nazif

***

Taç ve Para Sultanlığına Ölüm..

Kralları, sultanları kakırdatanlar diyorlar ki:

Sultanların, kralların kaburgalarını delen süngümüz, başında saltanat tacı, elinde hırsızlık çantası, bizi tatlılıkla soymak isteyen, güler yüzlü, şişman para babalarına da hakkımızı tanıttırabilir, sakın bizi aldatmak istemeyin ha?

Yeni Hayat'ta Bir Ziyaret..

Yeni Hayat geçen hafta pek kıymettar bir ziyaretin tahassüsâtı içinde çalkalandı durdu. Bütün dünya emekçileri erkân-ı harbiyesi olan Üçüncü Enternasyonal'in, Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Birinci Kongresi'nde hazır bulunmak üzere gönderdikleri üç murahhas ve bazı emekçi gazete muharrirleri Türk emekçileri matbaasını ziyaret ettiler.

O matbaadaki, her türlü vesaitin fıkdanı, her türlü asrî, sınaî tekâmülâtın yokluğu içinde biricik Türk Komünist Mecmuası *Yeni Hayat*'ımız tab olunuyor. Matbaamızı ziyaret edenler Clarte namındaki Fransız komünist mecmuası muharrirlerinden Madlen Marks, Türk komünistlerinden Cevat, Fransız komünistlerinden Sadul, Rus komünistlerinden Zorin, meşhur Alman Komünist gazetesi Rote Fahne muharrirleri Friedrich ve Leonid, Fransız Komünist Fırkası nâşir-i efkârı bütün dünyaca meşhur Humanite muharrirlerinden Paz arkadaşlardı.

Bu arkadaşlar hepsi cihan inkılâbına bütün mevcudiyetlerini hasretmişler ve hepsi bu inkılâp namına birçok yumruklar ve tekmeler yemişlerdi.

İçlerinde öyleleri vardı ki, birçok şuursuz sersemlerin takabilmek için yırtındıkları apoletlerini ölümü, idamı, evet, cihanın para istibdadından tahlisi namına ölümü ve idamı davet ederek yırtmış ve atmış, herkesin tekmelediği çıplaklar sınıfı saflarında bir çırıl-çıplak olarak mevki almıştı.

Öyleleri vardı ki; sırtı redingotlu, boynu kravatlı, eli altın bastonlu ve zenginlerin selamlarına, hürmetlerine mazhar bir muallim, bir müderris iken, içtimaî mevki deni-

len kadavra-nişinliği donsuz ve çorapsız bir hayata tercih etmiş ve donsuz çorapsız olarak inkılâbın dikenli yollarında yürüyor.

Öyleleri vardı ki; yirmi senelik bir cidal hayatından sonra, bütün dünyanın başarmaya çalıştığı sınıfî muzaferriyeti kazananlar arasında bulunurken, cihan yalınayakları mücadelesinin her hareketiyle fiilen ve ruhen alâkadar, hâlâ ve hâlâ son cidal dalgaları arasında kulaç atmaktan vazgeçemiyor..

Ve bunlar çıplaklar nâşir-i efkârı, yoksul *Yeni Hayat* ailesi arasında en samimi kardeşlik duygularını ruhlarına akıtarak yaşadılar.

Pazartesi günü sabahleyin saat on buçukta *Yeni Hayat* idaresi merdivenlerinde birkaç sesi az çıkan ayak sedası duyuldu. Yıkılayım diye çıtırdayan merdivenler galiba bu misafirlere hürmeten son tahammül ve kudretlerini sarf ettiler.

Ettiler de Sadul, Zorin ve rüfekası için sağ ve salim Tahrir Heyeti odasına duhul müyesser oldu.

Sadul ve Madlen Marks'ın şakrak kahkahaları ile içi açılan yaslı odamız az sonra mütekabil bir samimiyet ve uhuvvetten doğan ılıklıkla doldu.

Herkes köşe başı kahvesinden gelen Kürt Seydo'nun çaylarını kirli ve paslı kaşıklarla karıştırıp, lezzetine baktıktan sonra memnuniyetkârâne dudaklarını şapırdatıyor, bu kadar yürekten ve dalaveresiz bir ikram-ı dehrin, sultan ve paşalarının bile göremediklerine inanıyordu.

Sadul, Tahrir Heyetimizi:

- Yoksulluklar içinde, hayat ve varlık gösteren bir nüve olarak sizi tanıdım, tebrik ederim. Unutamayacağım ki; *Yeni Hayat* Heyet-i Tahririyesi bugün büyük Jaures'in yirmi sene evvelki fedakâr ve kanaatkâr sa'y dakikalarını yaşıyor, diye taltiflerine boğarken, Madlen Marks Humanite muharriri olan refikine:

- Paz diyordu.. Halis bir emekçi muharrir grubu arasında geçen bu dakikalar seyyal olmasa ne iyi olurdu değil mi?

Ve Paz tasvipkâr bir hareketle başını sallarken gür bir Alman sesi, çatlak tonlu bir Fransızca ile şunu ilave ediyordu:

- Leonid ve ben diyoruz ki: Rote Fahne bürosunda on iki oda ve koskocaman motorlu beş makine vardır. Lakin bizim sa'yimiz bu gıcırtılı makine ile yıkılmak üzere olan şu tavan altındaki çalışmadan ne kadar az hararetlidir.

Ve sonra musahabat carî siyasî ve umumî meselelere intikal etti.

Müteakiben idare müdürümüz Abdülkadir yoldaş tarafından misafirlere ayı ayrı birer *Yeni Hayat* koleksiyonu hediye edildi.

Sadul, Madlen Marks ve diğer misafir yoldaşlar büyük bir hararetle idare müdürümüzün elini sıktılar ve çok çok müteşekkir kaldıklarını beyan ettiler.

Paz ve Friedrich bilmünasebe kendi gazetelerinden, memleketlerindeki tahrir hayatından bize cidden nafî ve istatistikî malumat verdiler.

Ezcümle Spartaküs Fırkası'nın umum Almanya'da 43 tane yevmî ve siyasî nâşir-i efkârı mevcutmuş! Yalnız Rote Fahne'nin sabah akşam yevmî tevziatı milyona baliğ bulunuyormuş! Kırk yevmî gazete ve milyonlarla tevziat.. Düşündüm, umum Anadolu ve İstanbul tirajı ceman bugün yüz elli bine varamayan memleketimize ve memleketimizin irfan çoraklığına acıdım.

Paz'ın Fransız komünist matbuatının kuvvetine dair anlattıkları cidden mühim ve şayan-ı dikkatti.

Ankara'nın zeval bildiren topu zaten zil çalmaya başlayan midelere dokunmak zamanının geldiğini ihsas ederken Madlen Marks, halâvetli bir ses ve zarif bir telaffuzla Clarte'nin mücahedelerinden, cihan kadın komünizminden bâhis ufak bir muaheze yaptı. Ve arkadaşlar Türkiye emekçilerinin biricik matbaasını terk ederken, her iki taraf bu samimi dakikaların neden bu kadar çabuk geçtiğine müteessif bulunuyor; gözler sabit ve melûl nazarlarla ruhların mütekabil bağlılıklarını birbirine bakışlarla akıtmaya çalışıyordu.

***

Azrail'e Nikâhlandın Altın / Hilmi

Ey Kengiri kapısı kadar iğrenç ve çekici orospu! Göz kamaştırıcı parıltıların vicdanlara mezar olmuş.

Beşer kitleleri üzerine indirdiğin kirli tırnaklı pençeler kadîd vücutların kansız kalplerine zehir akıtmakta.

Sen bir (enfes) şuasın ki, ruhların içini görür, onların zımnındaki gözle görülemezleri ortaya dökersin!

Zühd ü takva, yalnız ve yalnız sana müriddir. Sen onların güya ki pîri, yâli, daha doğrusu secdegâhısın!

Birbirini yemek isterse eğer beşer; en kestirme çatalı sende, en kestirme bıçağı seni içte, kalpgâhında taşıyan murassa keselerde bulur.

Mamursa eğer cihan.. Orada muhakkak sen varsın! Sen yaşarsın! Orada senin saltanatın vardır!

Harap ise şayet dehr.. Yine sen varsın orada çünkü ancak sensin gölge salan harabelere..

Bir felaketsin ki altın.. Boğucu saçların boynuna dolanmış herkesin!.

Seni saadet diye tanıyanlar.. Bilmezler ki, sen girdiğin yerdeki saadeti kandıran, onu kendine bend eden ve sonra onu da kendinle beraber çekip götüren, kaçıran bir çapkınsın.

Evet bir çapkın, bir çapkın âşıksın!

Fakat altın. Altın! Ey asırlardan beri saadetleri paçavra gibi ayaklarının altında ezen çirkef!

Sultanların başında cellatlık tacı olduğun günler artık yetti.

İşçi ve çiftçi ordusunun süngüsü, şimdi başlarında gezdiğin sultanların kaburgalarında saplı..

Veey sen oradan da sektin! Sıçradın; zıpladın! Kuyruğunu kısan bir dişi kedi gibi yusyuvarlak banker smokininin ipek kaplı cebine sığındın ha! Şimdi de oradan için için mefsedetler yumurtluyorsun! Öyle mi?

Bekle! Haydut, seni gördük ve sezdik! Yerini biliyoruz.

Biliyoruz ki, sen yine bir mefsedet ordusunda erkân-ı harp reisisin!

Biliyoruz ki, sen gözyaşına batırılmış bir mendil elinde.. Silecek gözler arıyorsun!

Altın.. Haydutluk kaynağı altın! Sultanla beraber mezarında gömülen taç! Medfeninde yerin boştur.

Saltanata ölümden ba's-ı ba'd-el mevt bulansın, bankaların, kasaların gömüleceği girdaptan çıkamayacaksın!

Çünkü, evet çünkü.. Çekiç seni Azrail'e nikâhladı..

***

Teessür

Peyam-ı Sabah'ın 7 Eylül 38 tarih ve 32 numaralı nüshasında -ciddidir- kaydıyla neşrolunan başmakalede Kominterna murahhaslarına Türk misafirperverliğiyle gayrı kabil-i telif bir halde yapılan ve alelade şahsî bir dedikodudan ibaret olan taarruzlara ehemmiyet vermekten ziyade Ahmet Cevat arkadaşa hitaben yazılan sözler meyanında: "Sizin Ruslar tarafından gelmediğinizi, güzel Rusya'yı perişan etmeye çalışan gayet fena adamlar arasında yaşamanızla ispat ediyorsunuz!" cümlesi pek çok sûi-tefsiratı bâdî olabileceğinden ve Kominterna ile onun murahhaslarına yapılan bu hücumun; memleketin siyaset-i âliyesiyle çocukçasına oynamak ve Türkiye amele ve köylüsünün giriştiği şu milli istiklâl davasının en nazik bir dakikasında bilhassa bamuahede namına dost ve şimdiye kadar Türkiye'ye her türlü müzaheret ve muaveneti yapmış olan Şûrâlar Hükümeti'yle olan münasebât üzerine müessir bir mesele ihdas edebilmesi ihtimalinden dolayı Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası, memleketin menafi-i âliyesi namına bu çirkin hareketi teessürle karşılar.

Çünkü muharrir açıktan açığa bugünkü Şûrâlar Rusya'sı Hükümeti'yle Kominterna'yı birbirine zıt iki teşkilât zannederek ve belki de bilmeyerek çok fena hareket etmiştir. Fırkamız efkâr-ı umumiyeye karşı bu noktayı şerh ve izah etmeyi bir vazife telakki eyler. Şöyle ki: Şûrâlar Rusya'sı Hükümeti Kominterna'dan ne fikren ve ne de emelen ayrı gayrı bir şey değildir. Şark ve Şark-ı Karîb mazlum milletlerinin Garb'ın siyasî ve iktisadî esaretinden kurtulması için açtıkları millî istiklal harekâtında Şûrâlar Rusya'sının gösterdiği alâkadarlık ve yaptığı müzaheret ve muavenet Kominterna'nın mukarreratı neticesidir.

Üçüncü Enternasyonal'in bilhassa İkinci ve Üçüncü Kongreleri zabıtnameleri buna en büyük şahittir.

Eğer Üçüncü Komünist Enternasyonal kongreleri Şark'ın Garp esaretinden bir an evvel kurtulması için Şark'taki millî istiklâl hareketlerine müzaherete karar vermemiş olsaydı, Rusya Hükümeti'nin maddî ve manevî müzaheretinden Türkiye'nin dahi mahrum kalacağı şüphesiz idi. Hâl-i istikbali göz önüne getirerek bütün Şark hükümetleriyle Şark'ın istihlâsına bütün mevcudiyetiyle müzaheret etmekte olan ve Şark siyasetinin temel taşı mesabesinde bulunan ve her milletin istiklâline hürmet eyleyen Şûrâlar Rusya'sı arasında vukua gelecek en ufak bir sûi-tefehhümün, millî istiklâl mücadelâtına sûi-tesir yapacağını nazar-ı dikkate alan Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası bu gibi çocuklukların yapılmasına karşı duyduğu teessürleri izhardan men-i nefs edemez.

Halk İştirakiyun Fırkası
Kâtib-i Umumîsi
Salih Hacıoğlu
Ankara 10–9–38

***

Pek Kıymettar ve Mühim Bir Eser:
Yeni Türkiye ve Ziraat

Geçenlerde bir arkadaş ziraî bir eserden bahis ile onun ilmî ve amelî kıymetleri hakkında uzun boylu nokta-i nazarlar serdetmiş ve bizi bu vadide pek çok düşündürmüştü.

Teessüf ve telehhüf içinde geçirdiğimiz durgun ve düşünceli dakikalar esnasında aidiyeti itibariyle arkadaş Abdülkadir bu hususta şayan-ı kayd bir ehemmiyeti haiz olan fikirlerini serdetmiş ve bu mevzua dair not halinde bazı mütalaalarını bize göstermişti.

Ahiren Abdülkadir arkadaş -ki memleketimizin pek eski ziraat mütehassıslarındandır- bu notlarını bade't-tevsi bir cilt halinde memleketimizin henüz pek yavan ve

hal-i iptidaîde bulunan köylü kütüphanesine kıymettar bir eser olarak takdim etmek üzeredir.

Mezkûr eser başlıca üç kısımdan mürekkep bulunuyor:

1- Mazide ziraatımızın tarzı.

2- Hâlihazır ziraatımız ve şekilleri.

3- Ziraatımızın müstakbel ana hatları.

Birinci kısım: Maziye ait sakîm ve iptidaî usul-ı ziraîyi halkın anlayabileceği, basit bir lisan ile tasrih ettikten maada birkaç şekil ve levhayı da ihtiva etmektedir

İkinci kısım: Makinenin ziraata tatbikine ait bir tarihçe ile muhtelif makine ve aksamının ve şekl-i istimalinin izahından ve makinenin ziraatte açtığı faideli devirden bâhistir.

Üçüncü kısma gelince: Bu son harekât-ı milliye neticesinde inkişaf eden yeni Türkiye'nin müstakbel bir çiftçi Türkiyeliliğinden bâhis cidden kıymettar nokta-i nazarı muhtevi olan parçadır ki cidden derin bir vukuf-ı ilmî ile yazılmış bulunuyor.

Eseri kıymettar, hem pek kıymettar bulduk. Matbaamızda ilk forması tabedilmek üzere bulunuyor.

Adı **"Yeni Türkiye ve Ziraat"** olan bu eser, her türlü sitayişin fevkinde bulunmaktadır. Bu münasebetle bir resmini sütunlarımıza geçirdiğimiz müellifine en samimi ve hürmetkâr selamlarımızı takdim eyleriz.

Heyet-i Tahririye

***

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti'ne
Şark'ın Kurtuluş Ordusu Başkumandanlığına:

Nihaî muzafferiyet arifesinde Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası mazlum ezilen Şark'ın istilacı tufeylilerden yegâne kurtarıcısı olan Türkiye ordularının manevî şahsiyetini şahs-ı âlilerinde selamlar ve Şark'ın halâs-ı tâmını yakın bir âtinin en yakın bir emr-i vakii telakki eder.

Ankara 3.9.38

Üç seneden beri Şark düşmanı İngiltere'nin alçak ve isaet Yunan emperyalistlerine karşı tarlasını, kulübesini, namusunu müdafaa eden cesur ve fevkalâde hamûl ve gayûr ordumuzun son günlerde kazandığı mütevalî muzafferiyetleri Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası kat'î istihlâs-ı millîye doğru atılmış en büyük bir hatve olarak selamlar ve bu azîm muvaffakiyetten dolayı bizzat orduyu, işçi ve çiftçi kitlelerini, umum halk ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'ni tebrik eder.

Hakikatten Garp cihangirlerinin, bilhassa Britanya haydutlarının üzerimize saldırdığı eşkıya sürülerinin Türkiye'den kovulduğunu ve artık hür ve emin bir istikbale yaklaşıldığını görmek, kıymeti gayrı kabil-i takdir bir nailiyettir.

Siyasî ve iktisadî istiklâl-i millîmizi muhteris emperyalistlere karşı müdafaa hususunda açılan millî mübarezede işçi ve çiftçi kitleleri ve onları temsil eden Halk İştirakiyun Fırkası, her zaman olduğu gibi şimdi de hükümetle beraberdir ve hükümetin zahîr ve muînidir.

Pençeleri arasında zebun bir şikâr gibi tutmakta olduğu Şark'a nefes aldırmamak anane-i kadimesini teşkil eden İngiltere'nin bu sefer de tekmil bir milletin üç senelik fedakârlıkları muhassalası olarak elde ettiği muzafferiyetin semerelerini iktitafa mani olmaya çalışacağı şüphesizdir.

Bu itibarla Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası, Garp proleter âlemi ve Üçüncü Enternasyonal ile olan münasebatından bi'l-istifade İngiliz emperyalistlerinin ihtirasâtına set çekmek için icap eden müracaatlarda bulunacaktır.

Malum olduğu üzere bizzat Yunan Komünist Fırkası kendi emperyalistlerinin muhteris ve mütecaviz siyaseti aleyhinde alenen hareket ettiğinden İcra Heyet-i Merkeziyesi ve Rizospastis gazetesinin Heyet-i Tahririyesi ve birkaç yüz Yunan komünisti taht-ı tevkife alınmıştır.

Fırkamız yeniden vuku bulacak teşebbüsleriyle İngilizlerin vahşi ihtirasları üzerine mühim bir tazyik icrasından başka Yunanistan burjuvazisinin kat'î inhilaline de hizmet edeceğine kanidir.

Fırkamız, düşmanın halkımızı camilere doldurup yakmak ve köyleri ateşe vermek suretiyle gösterdiği mezbuhâne vahşetleri de ayrıca Garp proleter âlemine bildirmiştir.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası
Merkez-i Umumîsi

Bir sureti de Türkiye Büyük Millet Meclisi İcra Vekilleri Riyasetine gönderilmiştir.

***

Fransız ve İngiliz Emekçilerine Türk Emekçileri İçin...

Jak Sadul diyor ki: Yeni Türkiye, Şark'ın kurtuluşu namına emekçiler dünyası düşmanlarına

en kahhar ve öldürücü yumruğunu indirmiştir.

Yeni Türkiye'ye müzaheret emekçiler dünyasına borçtur!

Fransız amele ve işçilerinin en hakiki tercümanı olan bir ses, *Yeni Hayat* sütunlarında bağırıyor: İngiliz ve Fransız işçileri!

Sermayedarlarınızın gaddar pençesini Türkün yıkık kulübesinden, sönük bacasından, benliğinden, varlığından çektiriniz!

Arkadaşlar,

Küçük Asya cephesini yeni yeni muharebeler kana buluyor. Büyük Millet Meclisi ordusunun ilk muvaffakiyetleri inkişaf ediyor. Ve Yunan mağlubiyeti hezimetine mübeddel oluyor. Sulh zamanı gelmiştir. Öyle bir sulh ister ki, adalete ve şeref ve haysiyete muvafık olsun, her iki muharip milletin siyasî ve iktisadî istiklâlini temin etsin. Yunan ve Türk milletleri bu sulha çoktan hasret çekiyor, bu sulh her ikisi için elzemdir. Her iki millet cerihadar, bitap ve harap bulunuyor. Ancak Yunan askeri bir ihtiras ve gâret siyasetine hizmet ettiği halde her gün bu muhavvef harp meydanlarında binlerle şehit düşen Türk çiftçi ve işçileri, ölmek istemeyen bir milletin mevcudiyetini müdafaadan gayrı bir gaye takip etmiyor.

Mustafa Kemal'in indirdiği saika-âsâ darbeler burjuva Yunan fırkalarını kâmilen imha etmese de Konstantin'in etrafında toplanan azamet-furuş kuvvetlerini tamamen sarsacak ve sulh müzakeratı için yeni ve mesut bir devir açabilecek iktidardadır. Bu mühim ve kat'î aylarda Avrupa proleterlerine bu kanlı cidale faalâne müdahale etmek vazifesi terettüp ediyor; Avrupa proleterleri muharebeye sebebiyet verenlerin cinayetlerini meydana koymalı ve onları şiddetle muaheze etmelidir. Bahusus Britanya emperyalizmine karşı bütün kudretleriyle kıyam etmelidirler. Dün Türk Yunan ihtilafını ihdas eden Lloyd George hükümeti olduğu gibi bugün de bu ihtilafın yaralarını kurcalayan yine bu hükümettir. Yarın elleri arasında kör bir alet gibi kullandığı Konstantin'e mücadeleyi idame ettirmekten çekinmeyecek olan yine o hükümet olacaktır. Yine bu hükümet, ücretli Yunan askerleri tamamıyla teslim-i silâha mecbur olacak olursa, her vasıtaya müracaat ederek bedbaht Türk milletini muzafferiyetinin meşru semerelerinden mahrum etmek isteyecektir. Riyakâr, muannid, gaddar bir şahıs olan ve mutlaka Türk milletini İngiliz boyunduruğuna eğdirmek kasdını takip eden Londra kapitalistlerinin sadık acentesi ve dalkavuğu Lloyd George kıtali idameye hazırdır. Meşum gayesine vasıl olmak için icap ederse ve elinden gelirse son Türk ve son Rum neferine kadar her iki milletin tam imhasına kadar devamından çekinmeyecektir.

Arkadaşlar! Bu menfur cinayetin devamına müsaade etmek de bir cinayettir. Böyle bir müsamaha azîm bir hata teşkil eder. Beşeriyet için bir şeyn olan Sevr Muahedesinin tatbiki Türkiye'nin inhilâl ve inkısamını intac edecektir.

Lloyd George'un buna muvaffakiyeti İngiliz kapitalizmine müthiş bir hisse-i ganimet teminiyle kalmayacak, Anadolu halkının alın terini, memleketlerinin toprağı ve elindeki servetlerini de İngiliz sermayedarları hesabına istismar edecektir.

Çoktan beri Cebelitarık ve Süveyş'te hükümran olan İngiliz burjuvazisi İstanbul üzerine hâkimiyetini tesis edecek olursa, Bahr-i Sefid'i kaparsa, üç kapının anahtarlarını eline geçirmiş olacak ve bu denizi bir İngiliz gölü haline getirecektir.

Sonra da Bahr-i Sefid devletleri arasında müşkilât ile teessüs eden muvazeneyi ihlal etmekle yeni bir muharebenin esbabını tehiyye etmiş olacaktır. Balkanlarda hâkim bir vaziyette Asya-yı Sugra'da yerleşecek bir İngiltere müstemleke ordularının karargâhı bu arazi üzerinde Asya ve Afrika'daki memalikin de tam dört yol ağzında kurulmuş olacaktır. Bir iki demiryolu inşasıyla istediği zaman istediği mevkide müstemlekât imparatorluğunun kuva-yı müthişesini tahşid edebilecek ve bu suretle Şark milletlerinin her türlü isyanlarını bastırmaya muktedir olacağından başka henüz istiklalini muhafaza eden İran ve Afgan gibi devletlerin de hürriyetini tehdit edecektir.

Binâenaleyh Yunan-İngiliz muzafferiyeti yalnız Türkiye'yi tehlikeye maruz bırakmayacak, yeni bir Cihan Harbinin muhataratını işitilmemiş şekillerde tezyid edecektir. Böyle bir muzafferiyet Mısır'la Hindistan'ı esir eden zincirleri ağırlaştıracak, Britanya kapitalizminin istismar ve tazyik ve tehdit ettiği bütün Asya ve Afrika milletlerinin felâketini birkaç kat daha teşdid edecektir. Ve siz İngiltere ve Fransa proleterleri bu doymak bilmeyen emperyalizmi takviye etmekle kendi zincirlerinizi kendi ellerinizle tahkim etmiş olacaksınız.

Arkadaşlar! Emperyalizme karşı mübareze Komünist Enternasyonali'nin en esaslı şiarlarından biridir. Vâsî müstemlekâtın gasb ve gârâtı yüz milyonlarla Asya ve Afrika ahalisinin köleler gibi istismarı Avrupa kapitalistlerine, hususiyle İngilizlere, öyle cesîm menâfi temin etmektedir ki, bugün Harb-i Umumînin Avrupa memleketlerinde tevlid ettiği iktisadî buhranlara muvaffakiyetle karşı koymasına, proletarya inkılâp hareketine set çekmesine müsaade etmektedir.

Bu iptidaî hakikatleri uzatmaya lüzum yoktur. Avrupa'nın en büyük iki kapitalist devletleri olan Fransa ile İngiltere işçileri ve bu devletlerin emperyalizmi aleyhine mübareze etmekle kendi istihlâs ve hürriyetlerini tehiyye etmiş olurlar.

Komünist Enternasyonali Avrupa proleterleri ile Şark'ın müstemleke ve nimmüstemleke ahalisini bağlayan rabıtalar arasındaki münasebatı takdir ettiğindendir ki, kendisine dâhil olan her komünist fırkasının Şark'ı, Avrupa emperyalizmine karşı müdafaa etmesini esas olarak kabul etmiş ve mezkûr fırkalara da kabul ettirmiştir. Şark'ta görülen istihlâs-ı millî hareketleri mazlum milletleri inkişaflarına mani ecnebi hâkimiyetinden kurtardığından ve bu memleketlerin kuva-yı iktisadiyesinin teza-

yüdüne hizmet ettiğinden proleter inkılâbının dahi yaklaşmasına bâis olmaktadır. Komünist Enternasyonalin Şark'ta takip ettiği gayeler ikidir: Geri kalmış memleket ve milletlerin iktisadî ve içtimaî inkişafı ve emperyalizmin kuva-yı tecavüzkârânesinin tenkis ve imhası. Bu inkılâpçı akidenin mahiyetine lâyıkıyla kesb-i nüfuz eden Rusya Sovyet Cumhuriyeti Şark'ın istihlâs-ı millî hareketlerini müzaheretten bir an bile geri kalmamıştır. Anadolu köylü kitlelerinin giriştiği istihlâs-ı millî mübarezesi Rusya Sovyet Cumhuriyeti'nde en emin, en sadık, en bi-ihtiras bir müttefik bulmuştur.

Fransa ve İngiltere emekçilerinin dahi Türk kardeşlerine müzaheret etmek vazifeleri cümlesindendir. Bu gaye ile bundan evvel dahi hareket eden Fransız proleterleri hiç şüphesiz Millerand ve Poincaré hükümetini Asya-yı Sugra hakkındaki müstemlekecilik programlarını hafiflettirmeye, Kilikya'yı terke, Büyük Millet Meclisi'yle müzakerata girişmeye ve itilaf akdine icbar etmişti.

Daha ziyade iktisadî memba ile mücehhez, cedîd mukavemete daha kabiliyetli olan İngiliz kapitalizmi hegemonyasının telkin ettiği korku ve kin ile mazlum Şark milletlerinin kahramanâne müdafaa ve mukavemeti kadar, Fransız komünistlerinin dahi matbuatta ve Meclis-i Mebusanda açmış olduğu mücadele kuvvetiyledir ki, Fransa emperyalist hükümeti Ankara hükümetine karşı bazı müsaadatta bulunmaya ve onunla akd-i itilafa mecbur olmuştur.

Bu emperyalizme karşı mübarezeyi yalnız Fransa'da değil İngiltere'de dahi takviye ve teşdid etmek zamanı gelmiştir. Türk ordusunun tevali eden muzafferiyetleri emekçi kitlelerine Fransa'da Türkiye'nin halkçı ve samimi anasırına temin olunan şerait-i iktisadiye ve siyasiyeyi bir kat daha iyileştirmek İngiltere'de Lloyd George hükümetini Türklerle Yunanlılar arasında şerefli ve uzun bir sulhun akdini mümkün kılmak hususunda icap eden tazyikatı ifaya pek müsait bir zemin hazırlamaktadır. Her iki memleketin Komünist Fırkaları, muhtelif işçi teşkilâtlarıyla müttehiden [Türkiye'den elinizi çekiniz] şiarıyla Fransa ve İngiltere'nin en demokratik kuvvetlerini sinesinde cem edecek bir konferansın toplanmasını ihzar edebilirler.

Britanya kapitalizminin Şark'ta oynadığı esaslı rol sebebiyle İngiliz emekçilerinin Fransız kardeşleriyle müttehiden bu hususta sarf edecekleri mesai serî ve faalâne olmalıdır. İngiliz işçileri Avam Kamarası'nda mütemadiyen cihangirlerin Şark'taki cinayetlerini meydana çıkarmalı, matbuat ve vesait-i kudretiyle tahrikâta başlamalı, İngiliz halkında hükümetlerinin câniyâne hareketlerini ve bundan doğacak muhâtarâtı göstermelidir. Kara ve denizde tahmil işleriyle meşgul olan ameleler tersanelere, mühimmât ve esliha fabrikalarında çalışanlar Yunan ordusuna ait mevadd-ı harbiyeyi imalden, ihzar ve nakilden imtina edecek olurlarsa Türk milletinin istihlâsına ve temin-i istiklâline pek büyük bir hizmet ifa etmiş olursunuz.

Arkadaşlar, kaybedecek bir dakika bile yoktur. Her ne suretle olursa olsun, on iki seneden beri emperyalizme karşı harp eden bedbaht Türk milletinin felâketine nihayet koymak vazifenizdir. Türkiye ile Yunan arasında derhal şerefli ve uzun bir sulh

akdini temin ve Şark milletlerinin pişvası olan Türk milletinin istihlâsına fiilen müzaheret etmek borcumuzdur!

Emperyalizme karşı mübarezeye ve proletarya inkılâbına hizmet etmek için iş başına![18]

Jak Sadul

Jak Sadul İçin Birkaç Söz.. / Tahrir Heyeti

Clemenceau diktatorası tarafından hıyanet-i vataniye ile itham edilerek idama mahkûm edilmiş olan Sadul, hayatı cihanın bütün vesaiti ile emniyet altına alınmış adamlardan daha ziyade serbest ve düşüncesiz bir hayat yaşıyor. Bu hüküm hakkında kendisine bir sual tevcih ettiğimiz zaman sadece:

- Ha! Bu Clemenceau'nun nokta-i nazarıdır demişti.

Harb-i Umumînin en buhranlı bir durumunda Fransa tarafından Çar ordularına gönderilen heyet-i talimiye riyasetinde bulunurken proleter inkılâbının infilâkı üzerine istilâcı Fransız ordusunun sırmalı apoletlerini sökerek, işçi ve emekçi saflarına karışmış, beş senelik yararlılığıyla beşeriyet şuurunu hakikaten idrak ettiğini bütün cihan emekçilerine tasdik ettirmiştir.

Sadul elyevm Üçüncü Enternasyonal Riyaset Heyeti azasındandır.

***

Yoldaş Fatma Salih Hacıoğlu İçin..

Emekçiler! Türk komünistlerin anası olan kadın öldü, öksüz kalan varlığınıza ağlayın!

***

Kadınlar! Ölümünün ilk dakikasına kadar kadınlığın kurtuluşu için çalışan kadına yas tutun!

***

Fatma Yoldaşa..

36 senesi Teşrinisanisinin bir gecesinde verilen konserde hoş ve tesellikâr bir vakit geçirmek için arkadaşlar mahfiline koşa koşa gitmiştim. Orada tesadüf ettiğim

[18] Hitapname bütün dünya emekçi matbuatıyla neşredilmek üzeredir.

arkadaşlarımdan birisi bana dedi ki karşıdaki narin ve sevimli kadını görüyor musunuz? Bu Fatma yoldaştır. -Türkiye'nin Türk kadınlarından mıdır? diye sordum -Evet dedi. Bu cevap karşısında ne yalan söyleyeyim takdirle müterafik büyük bir hayret içinde kaldım ve bilâ-ihtiyar: -demek ki cemiyet-i beşeriyeyi en doğru ve en mesut hayata kavuşturacak merâtib-i inkılâbın en yükseğine çıkabilmiş bir Türk kadını karşısında bulunuyorum dedim. Bu sözümü arkadaşımın teyitkâr sükûnu karşıladı.

Hiç şüphesizdir ki Türkiye'de burjuvazi sınıfına mensup kalîlü'l-mikdar kadınlar hariç olmak şartıyla ırgatlık, tütüncülük, eskicilik, debbağlık, boyacılık, dokumacılık ve çanakçılık işlerinde çalışan köylü ve işçi hakiki Türk kadınları erkekler gibi pek elim bir sefalet içerisinde yaşıyorlar...

Siyah ve keskin gözlerinde, bu kabîl mağdur emekçilere kurtuluş ve hayat vaat eden komünist inkılâbının mübarek nurları parlayan Fatma yoldaşın yüzünde, bu elim sefalete ağlayan temiz vicdanını, cihan burjuvazyasının iğrenç safahatına ve nameşru saadetine karşı duyduğu istihzakâr kini ve sarsılmaz isyan duygusunu hürmetle okudum. Dünya yoldaşlar birliği, cihan inkılâbının ve Türk kadınlığının artık ebediyen kaybetmiş olduğu bu yüksek seciyeli kadına ne kadar ağlasa yeridir.

***

Bana yoldaş Fatma'yı soruyorsunuz? Ben ne diyeyim? O benim hayat arkadaşımdı. O doğma bir komünist idi.

O benim ocağım ve fikir ortağım idi.

O tamamen okunamayan büyük bir kitap idi. O öyle inkılâpçı bir ruh taşıyordu ki Türk emekçi kadınlığı onda kendi şahsî temsilini bulabilirdi.

Kadınlığın öyle ruhları ki, onlar ebedî kadın kurtuluşunu da bütün dünya kurtuluş gününde tes'id ettirecek!

Salih Hacıoğlu

Ölüm Yoldaşına..

Fatma yoldaş ölmüş.. Ölsün varsın!

Zaten bizim yoldaşlığımız ölüm yoldaşlığından başka nedir ki? Yalnız Fatma'nın kara bahtlı hayatına kara perde çeken ölüm, onu şuursuz bir boşluk içinde son kadınlık âleminin faal bir devrinde ayırdı da.. Canım buna sıkılıyor.

Nizamettin Nazif

Bizden Olana ve Bizim İçin Ölene..

K adın kurtuluşu için ölen yoldaş kadın!. Acınacaklar içinde en çok acınılması lâzım gelen kadınlığın yüz binlerce yumruktan kurtulması için, öksürüklü hayatının

son demlerini vakfetmiş olan sana -kadınlığımın en derin ve yürekten hürmetlerini mezarının önüne serpersem- çok mu?

Emine Rüştü

Ne Yazayım?..

Kadınlık için bir nur telakki ettiğim Fatma yoldaşı siyah bir el aramızdan aldı. Bunu işittiğim zaman güldüm. Çünkü o daima o yolun yolcusuydu...

Bana yaz dediniz... Ne yazayım?...

Ölüm: her ferdin önünde diz çökmüş fettan bir siyah huridir.

Buna ağlamak değil gülmek lazımdır.

İbn-i Mevlana Oktay

A. Oktay

Fatma Yoldaş İçin..

Ruhundaki inkılâp fikriyle öldün ve gömüldün. Fatma: seni tanımayan kadınlık bunu duysun ve ağlasın! Ben ki, bir erkek yolcu idim senin yolunda, gözlerimdeki yaş faniler arasında geçen kara bahtlı dakikalarını bilmem yıkar mı?

Ahmet

Tellerin Getirdiği Ölüm İçin..

Mersin'den Ankara'ya uzanan telgraf hatları bize pek kara bir haber getirdi. Anadolu'da komünizmin yolbaşçılarından olan Fatma yoldaş ölmüş...

Bu habere bir türlü inanmak istemeyen kalpler, bu yüce validenin yetiştirdiği komünistlerin onu istihlaf edebileceğiyle müteselli....

Fatma öldü.. Fakat onu tanıyanların kalbinde yaşıyor!..

Kenan

Yetim Mehmet'in Karısına..

Okunan mektubu sakinâne dinledi, "Metin elini muhabbetle sıkar gözlerini öperim" cümlesine gelince yüzünde bir lem'a-i meserret parladı. "Demek daha muvasalat etmemişler" dedi.

Bu mektup kendisinin yirmi senelik hayat arkadaşından ve yine bir o kadar zamanlık fikir ortağından geliyordu. Yetim Mehmet[19] onun yalnız kalbinin, ruhunun değil, dimağının da zevci idi. Onlar; aynı zamanda fikren de eş idiler. Dünyaya dört yavru getirmiş olan bu zevc ve zevce yirmi senelik izdivaç hayatlarında yekdiğerini daima muhabbet ve hürmetle sevmişler ve daima biri diğerini ikmal etmiş, hayatları ebedî bir vefa ve muhabbet dairesinde geçmişti. Yekdiğerini sevmeyi bilen bu zevc ve zevce nihayet bütün insanları sevmeyi meslek ittihaz edinmişler ve onun için onlar müddet-i hayatlarında insanların kardeşi kalmışlar ve bütün insanlara bu kardeşlik fikirlerini telkin için uğraşmışlar ve bu uğurda bir takım felâketlere de duçar olmuşlardı.

İşte zevcinin kendisine gönderdiği mektubu okuyamayacak kadar bitap olan hasta; hayatın dikenli yollarına yürümüş, kahır ve elem çekmiş, bikes ve zavallılar için ıstırap duymuş vefakâr ve faziletkâr bir kadındı.

Hastanın "Demek daha muvasalat etmemişler" cümlesini söyledikten sonra muvazene-i dimağiyesi muhtel olmaya başladı. Derece-i hararet kırkı geçmiş ve sayıklamalar başlamıştı. Beri tarafta bebek "Anne meme" diye ağlıyordu. Millet bahçesinden gelen musiki nağmesi, şakrak sedasıyla evi dolduruyordu. Kamer gümüş telleriyle hanenin derununu beyaz bir nura gark ediyordu.

Saatin çıngırağı gecenin üçünü bildirdi. Musikinin şakrak sedası, hüzün ve elem terennümüne başladı. Bu defa matemî bir hava; ağır ve uyuşturucu nefeslerini pencerelerden üfürüyordu. Hastanın nefesi sıklaştı ve odaya ölüm hisleri sindi. Bu asırlar kadar uzun süren an, akıbet bekleyen faciayı itmam etti. Çocuk sustu, musikinin son nağme-i matemi dindi. Kamer gümüş telleriyle mukaddes ölüyü öpüyordu. Yetim Mehmet'in zevcesi ve bütün insanların vefakâr arkadaşı huzur-ı ebediyete gitmişti. Kamer biraz sonra hicabından kızardı ve manzaranın temaşasına tahammül edemeyerek gizlenmek için uzaklara kaçtı.

Bahattin

***

[19] Arkadaş sabah Mersin'de çıkan gazetelerde neşrettiği makalelere "Yetim Mehmet" imzasını kordu. Bu yazı da Mersin gazetesinden muktebestir.

Fırka Beyannamesi Münasebetiyle: Büyük Taarruzdan Sonra.. / Kâtib-i Umumîlikten:

Protestan İngiltere, muannid Lloyd George, müfsid Curzon, Türkü bu millî zaferden istifade ettirmemeye çalışacaklardır. Çünkü Sevr'i Türk süngüsüne parçalatmak, Türk işçi ve çiftçisini esaret boyunduruğundan kurtarmak sermayedar Antanta'nın Harb-i Umumî mütarekesinden beri ördüğü ağı, çorap söküğü gibi sökülmeye mahkûm etmek demektir. Buna binaendir ki Halk İştirakiyun Fırkası Türkiye zaferinin en candan ve yâr-ı zahîri olan Şark'ın mazlum milletleri ile Garb'ın emekçi sınıflarına bu hususta müracaata karar vermiştir.

Büyük taarruzumuz nüfusça küçük himmetçe pek büyük bir milletin yüzde doksan beşinin tenini, ruhunu, varını yoğunu, zevkini, eğlencesini vakf ve feda etmesiyle uzun aylardan beri hazırlanmış; her ümit, her azim, her gaye kendisine bağlanmış bir taarruzdur.

Hain Al[.....]dan mebzulen aldığı mühimmat, top, tayyare, tank, otomobil, bomba... ile mücehhez düşman ordusu fevkalade müstahkem mevkilerinde, sarp ve menî tepelerde on beş gün, hatta bir haftacık tutunabilecek bir maneviyet gösterseydi, şairlerin dediği gibi "nesîm-i zafer" düşman tarafına esseydi son kurtuluş ümidi de sönerdi.

Düşmanın bütün cephesi demiryollarıyla şebekelenmişti; bizim cepheye nakliyat deve, katır, merkep sırtında yapılıyordu.

Hatta çok defa topraktan on tırnağını serbestleyebilen köylü kadınlarımız arkalarını cephane taşımaya vakfediyorlardı.

Türk askeri asırlardan beri müdafaasıyla şöhret kesb etmişti. Önündeki mühim taarruzu başarabileceğine mağrur ve gafil düşman ihtimal vermiyordu. Doğrusu, Büyük Taarruz'un arifesinde bütün kalpler endişe ile çarpıyordu. Fakat her şey büyük bir teyakkuz ve maharetle hazırlanmıştı. En yüksek rütbeli zabitten son mekkâre neferine kadar bir ordu bu taarruza müheyya idi. Hepsi düşmanı topraklarından, kasabalarından, şehirlerinden atmak için, mahfuz kalmış ismetgâhlarına girmesine mani olmak için harp ettiklerini biliyordu; hepsi küçük bir hatanın ufak bir hıyanetin neticesi ebedî esaret olacağını takdir ediyordu. İşte müdafaasıyla meşhur Türk ordusunun bu nihaî büyük taarruzda kendisine maddeten ve adeden faik düşmana galebesini temin eden büyük kuvvet bu kuvvettir. Şimdi, muharebeyi hatta ondan fazla müdebbirane davranmalıyız.

Çünkü Yunanın arkasında hain Al[.....], Şark düşmanı İngiltere, inkılâpçı Türkiye'yi boğmak asır-dîde programını teşkil eden haydut Britanya duruyor. Yunanı denize dökmeye muvaffak olduğumuz gün neferimizin süngüsüne karşı İngiliz eşkıyasının zırhlı gemileri, Lloyd George'un Protestan riyakârlığı, Curzon'un müfsid

inadı çıkacaktır. İngiltere'nin Mısır'dan Çin'e kadar bütün Şark'ı muhteris pençeleri arasında tutmakta devam edebilmek için Büyük Taarruzumuzdan istifade etmemize bin hile, bin şeytanet, bin red ve mukavemetle mani olmaya kalkışacağına asla şüphe haiz değildir.

Buna karşı Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası en müessir çarelerden biri olmak üzere Garp proleterlerine müracaatı ve komünist fırkalarıyla işçi teşkilâtlarını İngiliz emperyalizminin, istihlâs-ı millîsi için kahramanâne mübareze eden Türk milletine bu menhus, son hainane darbeyi indirmesine mani olmaya daveti düşünmüştür.

Bu maksatla Fırka'nın Heyet-i Merkeziyesi âtideki hitabeyi Üçüncü Enternasyonal vasıtasıyla bilcümle Garp Komünist Fırkalarına ve Amele Teşkilâtlarına tebliğ ettirmeye karar vermiştir.

***

Bütün Dünya Komünist Fırkalarına ve Amele Teşkilâtlarına..

Arkadaşlar;

Üç seneden beri, yüzde doksan beşi çiftçi ve işçi kitlelerinden terekküp eden Türk milletini; Şark'ın bu son müstakil devletini, esir etmek ve bir müstemleke gibi tabiî menabi-i servetini, halkının mesaisini istismar edebilmek için Garp emperyalistlerinin ve bilhassa İngiltere burjuvalarının ihdas ettiği kanlı dramın son sahnesi oynanmaktadır.

Boynunu kölelik boyunduruğuna teslim etmemeye kat'iyen azmeden Türk milleti, tarlalarını, dükkânlarını, imalathanelerini kadınlara, çocuklara, ihtiyarlara terk ederek cepheye koşmuşlar, cephanelerini, mühimmatlarını, merkeplerle hatta kendi sırtlarıyla taşımışlar, siperlerini adeta tırnaklarıyla kazmışlar; ve o suretle Britanya emperyalistlerinin mükemmelen teçhiz ettiği adeden faik burjuva ve istilacı Yunan ordusuna karşı koymuşlardır.

Esarete ölümü bile tercih eden bu fedakâr zahmetkeş milletin küçük, fakat ruhen büyük ordusu şimdiden İngiliz uşağı ve komisyoncusu Yunan Kralı'nın mağrur ordusuna karşı bir silsile-i muzafferiyat temin etmiştir.

Muhteris Büyük Britanya emperyalist devletinin Irak'ı, Mısır'ı, Hint'i, İran'ı, Afgan'ı rahat rahat pençeleri arasında tutabilmek, halifeyi kendisine tâbi bir mihrace gibi oynatmak ve Şark-ı Karîb'in bütün madenlerini, servetlerini istismar edebilmek için Türkiye'yi mutlaka istiklâlinden ve imkân-ı inkişaftan mahrum etmeye kastettiği malum olduğu için gayûr ve azimkâr Türk milletinin kuva-yı hayatiyesini ifna pahasına kazandığı muzafferiyetin semerelerini iktitafına mahal verilmeyeceği şüphesizdir.

Arkadaşlar;

Gözlerinizin önünde muhteris Garp burjuva eşkıyasının oynadığı hunîn faciaya daha ziyade müsaade edecek misiniz? Türkiye'ye indirilecek son darbe Şark'ta kaynayan istihlâs-ı millî hareketlerini uzun bir zaman için durdurmayacak mı?

Bu tevakkuf Garp'ta takip ettiğimiz proleter inkılâbı için de mühim bir mani teşkil etmeyecek mi?

Üçüncü Enternasyonal dûr-endiş bir tahlil ile Şark'ın istihlâs-ı millîsi ile Garb'ın proleter inkılâbı arasındaki münasebât-ı samimiyeyi meydana koymuş, Şark'taki istihlâs-ı millî hareketlerine müzahereti komünist fırkalarının ve inkılâpçı amele teşkilâtlarının en esaslı bir akideleri sırasına getirmişti.

Arkadaşlar; işte bu müzaheret daha ziyade gecikmemelidir. Garp proleterleri artık seslerini yükseltmeli ve muhteris burjuva devletlerine "Türkiye'den elinizi çekiniz!" demelidir.

İngiliz İşçi Partisi ve amele teşkilâtı hükümetleri üzerine en müessir, en şedîd bir tazyik icra etmeli, bütün diğer memleketlerin proleterleri de hükümetlerini İngilizlerin Şark'ı ezmek siyasetine muvafakattan şiddetle menetmelidir.

Arkadaşlar! Mazlum Şark ile istihlâs-ı millîde onun manevî pişdarlığı vazifesini görmekte olan gayretli ve fedakâr Türkiye'nin kurtuluşu, umum proleter âleminin kapitalizme galebesini temin edecek mühim bir âmildir. Bu âmilden istifade etmek istiyorsak, mübareze ile millî istihlâsa nâil olmanın mümkün olduğunu Şark'a göstermek azminde isek, kendilerini emperyalizmin tırnaklarından kurtarmaya teşvik ettiğimiz Şark milletlerine bu mübarezede yalnız olmadığını bilfiil ispat edeceksek bir an evvel burjuvalara hadlerini bildirmeliyiz!..

Mübarezelerle Garp proletaryasının istihlâs inkılâbına hizmet eden Türk çiftçi ve işçisinin esaret zincirlerini burjuvalar size yaptırıyorlar; uşakları Yunan Kralı'na gönderdikleri her türlü silâhları, topları, mühimmatı size imal ettiriyorlar, size naklettiriyorlar. Bundan artık suret-i kat'iyede imtina etmelisiniz!.

İşte Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası kardeş selamlarıyla size müracaat ediyor ve İngiliz emperyalizminin Türkiye işçi ve çiftçi kitlelerine kuracağı bu son pusuyu göstererek kendinin ve bütün Şark'ın hürriyet ve istiklâli için her şeyi feda eden Türk milletini bu hıyanet tuzağından kurtarmayı bir inkılâp vazifesi telakki etmenizi talep ediyor.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası
Merkez-i Umumisi

***

Alâkadar Makam Neresi İse Oraya!?..

Yeni Hayat; halkçı hükümet fabrikalarında yapılan saltanatçı tagallüpler karşısında fevkalâde hayret etmekle beraber Anadolu halk hükümetinin, kokmuş sultan hükümetlerinden bambaşka bir varlık olduğuna kani bulunduğunu bir daha izhar eyler.

Millî inkılâp ordumuzun bugün kazandığı muzafferiyetlerde en büyük hissesi olan bir sınıf var ise o da amele sınıfıdır. Anadolu çiftçi ve köylü evlatlarının hain ve alçak düşmanlara attığı mermilerin mühim bir kısmı İmalât-ı Harbiye'nin gayûr ve fedakâr amelesinin eser-i sa'yi olduğu herkesçe malumdur.

Bugün İzmir'i zapt eden şanlı ordumuza bu kadar büyük hizmetler ifa eden kıymetli amelemizin ikdarı için alakadar makamâtın henüz bir şey düşünemediğini gördükçe müteessir olurken, bir de bu ameleye gayrı kanunî ve sırf keyfî olarak bir takım ağır cezalar tertip edildiğini işitmek amele hayatını, amele maişetini bilenlerin tüylerini ürpertir.

Mamafih günün gıdasını elinin emeği ve çekicinin hakkı olarak elde etmeye uğraşan bu zavallıların, amele sınıfından olmayan, amele derdinden anlamayan âmirler tarafından idare edildiğini bildiğimiz için, gördükleri bu haksızlıkların vukuunu pek tabii buluruz.

Amele ve çiftçiyi, çekiç ile orağı amelden ıskat ediniz; bütün cihanın hayatı durur. Her yerde, her memlekette mevcut amelelerin az çok hayatları, istikbâlleri düşünülür, her hükümet, amelesinin refahını hatta ailesinin ve çocuklarının tahsilini -velev devede kulak- düşünür ve bunun için amelenin menfaatine müteallik kanunlar yapar. Sonra her memlekette bulunan ve bir çatı altında çalışan ameleler meslekî cemiyetler, sendikalar yaparlar ve bu sendikalar sayesinde hükümetin neşrettiği kanunların tatbikini temine, bir âmirin, bir patronun keyfî muamelâtından kendilerini korumaya uğraşırlar.

Bizim memlekette de hükümetin amele hayatıyla ciddi bir surette alakadar olmasını talep etmek hakkımızdır. İşleri göze görünmeyen, taltif ile karşılanmaya alışamayan biçare amelelerimizin de biraz olsun yüzlerinin gülmesi elbette lâzımdır.

Tasavvur ediniz; ancak o günün kuru ekmeğini kazanan bir işçi, herhangi bir kabahatten dolayı on gün işten çıkarılır ve on gün yevmiyesiz bırakılırsa ve bu işçinin vaz'-ı haml etmiş hasta bir familyası, iki üç tane de çıplak yavrucağı bulunursa hali ne olur?

Bu on gün zarfında bu aile ne yer ne içer?

Böyle bir ceza o cezayı tertip eden adama verilirse buna razı olur mu?

Aldığımız bir mektuba nazaran İmalât-ı Harbiye'de Muhittin namında bir arkadaş işte böyle bir cezaya çarptırılmış ve bugün arkadaşlarının yardımıyla ailesini yaşatmaya uğraşıyor.

Bu vakada nazar-ı dikkatimize daha mühim bir cihet de çarptı. İmalât-ı Harbiye gibi ordunun mühimmât-ı harbiyesini imal eden bir fabrikada ameleye tatbik edilen işten el çektirmek, tabir-i mahsusu ile "yolsuz etmek" cezasının harbin en civcivli bir zamanında amele kuvvetini azaltmak ve dolayısıyla kuva-yı harbiyeyi tenkis etmek gibi kanunen mucib-i mesuliyet bir tarzda olması hususuna Müdafaa-i Milliye Vekâleti acaba muvafakat eder mi?

Biz buna ihtimal vermeyiz. Herhalde gerek umumî ve gerekse ameleye ait menâfi bu gibi hareketleri istilzam etmez zannındayız.

İstanbul hükümetinden inkılâpçı Anadolu'ya, bütçelerin tanzim edilmesini müteakip göç eden zevat bilmelidirler ki, kremle, yumuşamış ellere pedösüet eldiven geçiren; yalnız, yalnız ve yalnız nasırlı ellerdir.

Evet nasırlı eller.. Mukaddes eller..

Yeni Hayat

Bir Nokta-i Nazar / Eski Hamam.. Eski Tas!. / Yazan: Y. M.

Didin, çalış, terle! -Terle de hayatın duman olsun!- Taşı.. Taşı! Kasaları doldur! Kapılarına yaldız vur! -Sultanlar sarayı, zenginler kulübü, Meşrutiyet binası temelini kadid omuzlarından alsın..
Her şerefin aslı emeğinin köpüğünde kaynak bulsun... Ve sonra: "Eski Hamam Eski Tas" mezar taşı kitaben olsun!

Gözlerimin önünde birbirinden tamamen ayrı iki manzara var: Bir tarafta gece gündüz çalışan, didinen, uğraşan, terleyen, üstleri, başları yırtık, pis ve murdar, yüzleri kirli, benizleri solgun ve hastalıklı, omuzları düşük, vücutları ezgin ve zayıf sayısı belirsiz bir sürü... İyi dikkat edilirse ancak o zaman duruşlarından Âdem ve Havva nesline mensup oldukları anlaşılır. Bu sürü karıncalar gibi çalışıyor, uğraşıyor; taşıyor, taşıyor, taşıyor, durmadan, nefes almadan taşıyor hep taşıyor; kara ve korkunç bir kapıya bütün taşıdıklarını tıkıyor; sonra geri dönüyor; ve kapı kanatları korkunç bir ses çıkararak arkalarından kapanıyor...

Merak ettim: Acaba bu büyük kapının içinde ne var? Bu kapı hangi sırlı binanın kapısı? Merakımı gidermek için kapının önüne kadar geldim, üzerindeki levhayı okudum:

Padişah Sarayı

Bu levhanın sağ tarafında bir ikinci levha vardı:

Meşrutiyet Binası

Solda bir üçüncü levha gözüme ilişti:

Zenginler Kulübü

Tam bu sırada acı bir ses kulaklarımı çınlattı. Bu nâgehanî sesin nereden geldiğini anlayamadım... Kendime gelir gibi oldum. Meğer ben levhaları okumak için çok zaman sarf etmişim, hemen altı buçuk asırlık uzun bir zaman.

Etraftan gelen sesler o kadar korkunç ve o kadar gürültülü idi ki neye uğradığımı şaşırdım, tir tir titremeye başladım. Aman yahu o ne idi?!

Kara, kapkara bir bulut gibi karşıdan beliren bir kalabalık gittikçe yaklaşıyor ve büyük kapıya doğru geliyordu. Birden şimşek gibi bir şey çaktı. Kapı açıldı, top, tüfenk tarakaları, kılınç şakırtıları göklere çıkıyordu.

Yeryüzü velvelelerle dolmuş, ortalığı bir kan deryası kaplamıştı. Nihayet hariçten gelenler galip, kapıdan çıkanlar mağlup oldu. Büyükler, kumandanlar içeri girdi. Harp bitti, halk geri döndü. Bir an içinde eski manzara avdet etti. Bir sürü insan, dağda bayırda, tarlalarda, ocaklarda, fabrikalarda, limanlarda durmayıp çalışıyor, nefes almadan taşıyor, taşıyor bütün bu taşınanlar yine hep o büyük kapıdan içeri dökülüyor, bırakılıyor.

Âlem yine evvel âlem, devran yine evvel devran.

Eski açlar yine aç.. Eski toklar yine tok...

Birden keskin bir çığlık işittim. Etraf kızıl bir aydınlığa bulandı. Gözlerimi bir an evvel kapkara bir levha gibi duran göğe çevirdim.

Yıldırım tarakaları arasında şimşekler o kara levhaya şunu yazıyordu: Eski Hamam Eski Tas...

Esir Şark'ın Mazlum Milletleri Birleşiniz!
Abdülkayyum'un Ölümü Münasebetiyle Diyarbakır'a Ait Bir Hatıra:
Şark Birliğine Giderken, Hint İhtilalcileri ve Biz..

Hintliler, İranlılar, Suriyeliler, Afganlılar, Iraklılar, Mısırlılar, Cezayirliler, Tunuslular; Birleşiniz!

Mazlum Şark Milletleri Birliği, denî Garp istilacılığı tarihine talancılık iflasını yazacak!

Mısır'lı Yusuf:

İngiliz azamet ve ceberrutunun öldürücü, zehirleyici tagallübüne isyan eden Şarklı Mısır'ın ateşîn ihtilâlci bir oğlunu, genç bir yüzbaşıyı tanırım ki; fikrî, hissî, zevkî bana pek bir derin yakınlık ile merbuttur: Mısırlı Yusuf.

Minnettar kaldığım bir tesadüf Anadolu'nun dünya ile alakasını tamamen kesmiş olan şu uzak diyarında onu karşıma çıkardı.

Ve ancak onun samimi arkadaşlığıyladır ki, ruhuma pek yabancı gelen bu bezirgân muhitinde yalnızlığımı ve o yalnızlığın varlığıma yığdığı elem ve yeisi unutabildim.

Hayatımın Diyarbakır'da yaşanmış hiçbir günü yoktur ki zevkli geçen birkaç dakikası onun refakatine medyun olmasın!

Hintli Abdülkayyum:

Bir gün yine Diyarbakır'ın dar sokaklarını şuursuz adımlarla uzun müddet çiğnedikten sonra Cephe İstihbarat Dairesi'ne gitmiştim. Üç genç zabit ne fazla mağrur ne de ziyade mütevazı olmayan tabiî ve basit hareketlerle beni selamladılar.

İçlerinden birisi bir mülâzım-ı evvel.. Tunuslu Hayri:

Muharrir dedi; sana "Abdülkayyum"u takdim etmek isterim: Hint ihtilâlcilerinden.

Kolunun zarif bir hareketiyle nazarımı tespit ettiği köşede narin bir vücut doğruldu. Ve kesik bir telaffuzla:

- Zannederim ki tanışıklığımızın biraz uzakça bir mazisi olsa gerek, değil mi azizim? dedi.

Odanın loşluğu arasında az çok kararsızlıkla dolanan nazarlarım; nihayet membaını mazinin derinliklerinden alan bir aşinaî ile ateşîn Hintliyi bana tanıttırdı.

Bu; senelerden beri memleketinden uzak ve ırak; Şark'ın gayesini gayelerinden biri farz eylediği Türkün Garb'a karşı, İngilizliğe karşı, zulüm ve ceberrutîye karşı açtığı kavgalar yaşamış, her türlü meşak ve mezahim ile yoğrulmuş bir Hintli idi.

Bu geçen her dakika, taze bir azim ve hâr bir aşk ile gayesine, mefkûresine sarılan; mânialar önünde yeis hissetmeyen, sarsılmaz imanlı bir Hint ihtilâlcisi idi..

Onu uzun bir müddetten beri görememiştim. Son tesadüfümüz zannederim Ankara'da olmuştu.

Daimî sükûtu kendisine mütevazı ve mahviyetkâr bir şekil veren bu Hintlinin, mefkûresine müteallik münakaşâtta, ulviyet kelimesiyle anlatılabilen bir gururu vardı ki, o dakikalarda gözlerinden fışkıran kıvılcımlar bende gayri ihtiyarî bir huşu uyandırırdı. Kurcalamak istedim:

- Her zamanki gibi, dedi, çalışıyorum. Lakin ikdarın vüs'ati nispetinde semere var.. Müsaadenizi rica ederim. Görülecek işlerim var, gitmek mecburiyetindeyim. Yarın bir çayımı içersiniz.. Konuşuruz da.

Bana dökülecek dertlerin mevcudiyetini ihsas edecek daha beliğ bir cümle olamazdı. Genç zabitlerin lastik bir top gibi zıp zıp zıplattıkları saded, sürekli kahkaha-

larla bezenirken; bizi selamladı. Ve kamış bastonuna dayanarak geniş adımlı ağır bir yürüyüşle yanımızdan uzaklaştı.

Hint yuvasında:

Allahın kullarına cehennemi tanzir etmek istediği bir gün.. Milletçi bir Hintli zabitin refakatinde Dicle sahilindeki (labirent)in dar ve siyah sokaklarını uzun boylu dolaştıktan sonra; üç beş genç Hintli, duvarları müheyyic şiirler ve kitabelerle örtülü geniş bir odada beni kabul ettiler.

Bir dakika sonra sallantılı bir yürüyüşle gelen Abdülkayyum beşuş bir tavırla elimi sıktı.

Hintli gençler de hürmetle kendisini selamladılar!

- Evlâd-ı vatan![20]

O huşu ile cevap verdi.

- Yâd-ı vatan!

Ve bu kutsî bir davet oldu. Mabedî bir sükûn odayı doldurdu, simalarda elemle karışık bir ciddiyet dolaştı.

Dâü's-sılâya müptelâ bir marîz gibi ruhlar birkaç saniye içinde uzakta; pek uzakta yaşanılan toprakları tavaf etti.

Kim bilir ne kadar hatırât vardı ki; mukaddes bir rabıta gibi bu gençlerin varlıklarında çengelli idi?

Kim bilir şu ıssız, çorak muhitte geçen bedbaht ve matemengiz dakikalar ruhlarında ne kadar kuvvetli bir iştiyak volkanı yaratıyordu?

Durgun simasında ebedileşmesi gayrı mümkün ânî bir yeis uçuşan Kayyum ilk önce ağzını açtı.

Kâh Urdu lehçesiyle vatandaşlarına, kâh Türkçe bana uzun ve münakaşalı meselelerden bahsetti.

Esas ziyaret sebebi tarz-ı sa'y ve vaziyât ile netayicden ibaret iken cereyan bu yataklardan hiç geçmedi.

Ve yavaş yavaş diğerlerinin tasvipkâr sükûtu ile çerçevelenen ateşîn bir hatla şeklini aldı. Sözler ağzından otuz beşlik bir şarapnel misketi gibi sert ıslıklarla fırlıyordu. Kayyum'un Hintli, son sözleri hâlâ kulağımda çınlıyor:

Duvara bak muharrir; Hintli Delhi'nin siyah bulutlarla örtülü abideleri altında iki kırmızı hat var.

---

[20] Hint ihtilâlcileri birbirini böyle selamlarlar.

Orada bizim azmimiz, emelimiz, mefkûremiz ve bütün bir neslin istikbâli gaddar bir varlığın inhidamı, inkırazı, arzuları tekâsüf etmiştir:

[II] [21]**[.....] [.....] [.....]**

[.....] ki azamet ve haşmet ki tac [.....]

Biz bu ümitle mütehassisiz: Yirminci asrın ilk rub'u gadrin, ihtirasın cihanı iniltilerle doldurduğunu tarihe kaydettirdi.

Evasıtı, ihtirasın zevaline, gadrin ebedî izmihlaline sahne olacak!

Ve eminiz ki köhne dehri halefine terk ederken bu seneler yığını yeryüzü sakinlerinin mutlak saadetine şahit olacaktır.

O dakikada Hint'in elemi, kederi, emeli, kaderi, sanki Abdülkayyum'un ağzına toplanmış.

Ve çaylar birbirini velyederken odaya cidden derin bir merbutiyetten doğan mütekabil bir samimiyet yayılmıştı.

Gözler birbirinin derdini pek yakından okuyor, nazarlar ruhlara teselli katreleri döküyordu. Hepsi mütebessim, hepsi nikbindi. Ben ise bu genç dimağların mahmûl olduğu ateşin mefkûreyi hayalimde infilak etmiş bir ihtilâl bombası gibi tecessüm ettirmekle meşguldüm.

Aman.. O dakika kim bilir ne kadar müthiş bir heyecan yaşatacaktı?

Acaba İngiliz azamet ve ceberrutîsinin inhidamı, arzın mihverini tebdil etmeyecek miydi?

(Labirent)e dalarken:

Zaman hissedilmeksizin serî bir seyelân ile akmıştı.

Diyarbakır'ın müz'ic, ruh sıkıcı, haşaratı bol, ölgün gecelerinden birini daha yaşamak bedbahtlığı yaklaşıyordu. Veda etmek istedim.

Ulvî duygularla bezenen bu hâr dakikaların süratle maziye karışmasını gönül bilmem neden istemiyor?

Onlar da bu dakikada çok hassas idiler, kırık bıyıklarını kemik parmaklarının asabî hamleleriyle karıştıran Kayyum:

- Erken değil mi? diye sordu.

- Gece.. dedim.

Hadîd bir tavırla:

[21] İngilizlerin şeytanî tahtını devir! İngilizlerin, ihtişamın tacını tekmele!..

- Ezelî gece karanlıklarını halâs güneşi eritecek diye cevap verdi.

Daha kuvvetle anladım ki o, bu günlerin gündüzünü de karanlık yaşıyordu. İhtizaz ettim.

Ayrılırken:

- Yalnızım. Meşguliyetim fazla, hava da sıhhatime münâfi. Ara sıra beklerim, dedi.

(Labirent)in karanlık sokakları arasında bir menfez bulmak emeliyle hızlı hızlı yürürken düşündüm.

Halâs güneşi doğar mı? Şark acaba saadet-i mutlak saadeti idrak edebilecek mi?

Kendimi dinledim:

- Evet. Amenna.. Halâs güneşi doğacak, ezelî gece karanlıkları eriyecek ve Şark ebedî ve mutlak saadetini idrak edecek!..

Şifa da parayla:

Bir gün Mısırlı Yusuf:

- Kayyum çok hasta demişti, Irak harekâtında esir olmuş da... Gazze'ye kadar yaya seyahat onu berbat etmiş, usretü'l-kalb varmış galiba..

Ziyaretine gittim. Pek düşkündü.

Bir arkadaş:

- Askerî doktorlar istiğna ediyorlar diyordu. Siviller de fazla para istiyorlar.

O dakikada cemiyetin en asil hislerini, insanlığın en ananevî âdâtını karartan para ve paralılığa bir daha isyan etmiştim. Ölümünü mazlum Şark'ın halâsı için çalışırken bulan bu kıymettar varlığa bu kadar sağır ve hissiz kalınmamalıydı.

İstihbarat odasında bana söyletmek istenilen dertleri şimdi artık tamamıyla anlamıştım. Fakat ne çare?

Ben de muhtâc-ı himmet bir dede halindeydim. Naçar çenemi kenetledim.

Ve mahcup bir mektep talebesi gibi sessizce kaçtım.

Birkaç gün sonra iyileştiğini haber aldığım Kayyum'u yeniden ziyaret ettim. Gözleri takdirsizlikten müteessir bir lazımü't-takdir gibi nemnak idi.

Öksürükten boğulan bir telaffuzla:

- Bir fırtına demişti, bu da geçer.

Geçti Kayyum. Fakat gözlerinin parıltısını söndürerek..

Tahir: 21. 4. 37

Nizamettin Nazif

Ölümü "Şark'ın Sesi" gazetesinde esefle karşılanmış olan Abdülkayyum mazlum Şark Milletleri Birliği'nin en eski bir çalışıcısıydı. Diyarbakır'ın lakayt muhitinde yabancı bir durgunluk içinde sönüp gitti. Şark Birliği tarihine karışan metruk ve mensî mezarına yürekten hürmetler.

***

İki Mektup: "Jouhaux"dan "Zinovyef"e / Tekinalp

Reis Efendi!

22/27 Teşrinisanide Londra'da akdedilen Beynelmilel Sendikalar Kongresi'nde izah edilen mukarreratın metnini size ilave olarak gönderiyorum. İhtimal siz matbuat vasıtasıyla bu mukarreratın ekseriyet-i ârâyla kabul edilmiş olduğundan malumattar bulunuyorsunuz. Yalnız İtalya ve Norveç bu mukarreratı kabulden imtina etmiştir.

Sizden bize karşı yükseltilen iftiraları sem'-i itibara almadığımızı siz gayet iyi idrak edeceksiniz. Biz tarafımızdan teşkilâtlandırılan otuz milyon amelenin menâfiini müdafaa etmeye azmettik ve şimdiye kadar da böyle hareket ettik. Proletaryanın kurtuluşu için sendika harekâtını serbestî-i tâm ile, sizin Beynelmilel sendikalarınızda vâki olduğu gibi siyasî bir fırkanın kumandası tahtında olmayarak çalışmaya icbar etmekteyiz.

Gerek sizin ve gerek reislerinizin vücuda getirdiği sendika harekâtını idare yolunda beslediğiniz niyetlere binaen bizim harekâtımıza dair malumatınız olması da bizce pek ziyade matlubdur. Siz kendi işlerinizi ızrar ettiğiniz gibi proletarya harekâtını da öylece haleldar ettiniz. Size bu hususta malumat vermeye her zaman hazırız. Fakat şu şartla ki: Size karşı ne suretle harekette bulunursak, siz de bize karşı o suretle muamelede bulunmalısınız.

Yani tarafımızdan vâki olan bilcümle tedâbirin namuskârâne bir düşünce üzerine mübteni ve hedefimizin proletaryaya hizmet etmek ve onları düşmüş oldukları elim vaziyetten kurtarmak olduğuna kani olmalısınız.

Yalnız bu esaslar üzerinde fikirlerimizi ve mukabil hedefimizi anlamaya muktedir olabiliriz. Belki bu sizin sendika harekâtınızla bizim Enternasyonal'in teşrik-i mesai etmesini intac edecektir. Sizin, bu mukarreratı ve mektubu Üçüncü Enternasyonal'in azalarına kesb-i vukûf etmeleri için takdim edeceğinizi ümit ederiz.

Jouhaux

Tribuna: Bu hususta diyor ki:

Ne kadar gariptir ki Amsterdam Enternasyonali'nin bu teşebbüsü amele arasında gayrı kabil-i tedavi bir nifakın mevcudiyetini gösteriyor. Amele kitleleri Amsterdam'ı bırakarak Moskova'ya yaklaşmaya çalışıyorlar. Bunun için Amsterdam karargâhının politikacısı Rus harekâtı ve Üçüncü Enternasyonal ile barışmak için ilk tecrübe hatvesini atıyor.[22] [*]

Yoldaş Zinovyef'den Burjuva Jouhaux'a

Burjuva!

Amsterdam Enternasyonali namına gönderdiğiniz mektubu aldım. Ve ricanız veçhiyle Komünist Enternasyonal'in İcra Komitesi'ne arz ettim. Siz otuz milyondan ne az ve ne de fazla teşkilâtlanmış amele namına lakırdı söylediğinizi söylüyorsunuz, müsaadenizle bu hezeyanınıza inanmayacağım.

Burjuva!

Otuz milyon teşkilâtlanmış amele namına, mesela hâlihazırdaki kırk milyon Fransız için söz söyleyen ve sosyalist gözüken Millerand gibi lakırdı söylüyor ve şayan-ı ihtiram (!.) Amsterdam Enternasyonali'niz azalarından ve on milyon Alman namına söz söyleyen, Alman amele sınıfının cellâdı Ebert gibi idare-i kelâm ediyorsunuz!

Hayır! Siz efendiler! Artık kimseyi iğfal edemeyeceksiniz. Faaliyet sahasında otuz milyon amele namına hiçbir vakit söz söylemiyorsunuz. Bir avuç sendika müstebitlerinin ve burjuvazinin amelelere karşı çıkardığı meseleleriyle müdafaa ediyorsunuz. Mektubunuzda birçok arzular izhar ediyorsunuz. Bütün bu emellerinize rağmen sizin ricanızı maalesef kabul etmeye muktedir olamayacağız.

Mevzuunuza itikat ederek deriz ki, amele sınıfına hakiki yardımı ibzal etmek isteyen birçok kimseler vardır. Sarı Enternasyonalinizin rüesası beyninde de aynen bu gibi şeyler mevcuttur. Fakat bunların Amsterdam Enternasyonali'nde hakk-ı kelâmı yoktur. Faraza Albert Thomas, ölen Legin, sabık nazırlardan Henderson, Troelester vesair zevat ne gibi bir hatt-ı hareket takip edeceklerini pekala biliyorlar.

Ateş ile suyu bir araya getirmek kabil olamadığı gibi, müteaddit defalar birçok fırsatlardan istifade ederek burjuvazi idaresinde nazırlıklarda bulunan ve burjuvazinin boşalan damarlarına kan isale eden bir adamın aranızda bulunması kabil olmadığını henüz idrak edemiyorsunuz.

Birçok kimseler aranızdan çekilmişlerdir. Fakat teessüf olunur ki: Siz uzun bir zamandan beri vücudunuzu, ruhunuzu satarak burjuvazi karargâhında bize karşı muhalif bir vaziyette kaldınız.

---

[22] Amsterdam Sendikalar Enternasyonali, Üçüncü Enternasyonal rüesasına bâlâdaki mektupla müracaat etmiştir. Zinovyef'in cevabı olan diğer mektup Hollanda gazetelerinden (Tribuna)da intişar etmiştir.

Mesele gittikçe amele sınıfına aşikâr olmaktadır. Bunun için Fransa'da, Almanya'da, İngiltere'de, İtalya'da ve diğer memleketlerde sizin kokmuş Enternasyonalinize mensup sendikalar, Moskova'da esaslaştırılan Kızıl Enternasyonal Sendikalarına kendilerini raptediyorlar. Bunun başlıca sebebi asabî harekâtınızdır. Ameleler kendilerinin kayıcı bir zemin üzerinde yürütülmek istediklerini anladılar.

Geçen iki sene zarfında siyasî fırkalar Üçüncü Enternasyonal'e bağlanmak için birbiri arkasından İkinci Enternasyonali terk ettiler. Şimdi de Moskova'daki Kızıl Beynelmilel Sendikalarla ittifak etmek üzere sıra ile Amsterdam Sarı Enternasyonalini terk etmektedirler. Bu gecenin gündüzü takip ettiği kadar kat'îdir. Sizin kıymetli burjuvalarınız proletaryanın zafer yumruğundan hiçbir zaman kurtulamayacaklardır.

Yakında akdedilecek kongreye Beynelmilel Sendikalar Şûrâsı'yla Komünist Enternasyonal'in İcra Komitesi davet edilmiştir. Bu kongreye burjuvaziye karşı hakiki bir mücadele yürütebilecek bütün sendikalar çağrılmıştır.

Burjuva!

Göreceksiniz ki; bu Cihan Sendikalar Kongresi sizin hainçe kurduğunuz Amsterdam Enternasyonali'nize büyük bir ölüm darbesi indirerek Üçüncü Enternasyonal fikirlerini bir tâk-ı zafer gibi üzerinize rekz edecektir.

Beyannamenizde savurduğunuz küfürler cihan emperyalizmine yaptığınız hizmetler ki -bugün yegâne vazifeniz budur-, Üçüncü Enternasyonal'e kaideler temin etmektedir. Bu harekâtınızın neticeleri yakında akdedilecek Cihan Sendikalar Kongresi'yle tetevvüc edecektir. Nüfuzunuzun proletarya kitleleri arasında zayıf, fakat burjuvazi idaresinin nazırları arasında kuvvetli olduğunu biz pekâlâ biliyoruz. Mevzuumuza dair sizinle alenî bir müzakere zemininde Komünist Enternasyonal vekillerinin Paris'e seyahatlerini temin için Mösyö Millerand'ı müşkilât çekmeksizin ikna edebileceğinizden hiçbir zaman şüphe etmiyoruz.

Mösyö Henderson İngiltere'de, Mösyö Troelestra'nın Hollanda'da bu neticeye vasıl olabilmesi çok muhtemeldir. Önümüzdeki aylardan birinde alenî bir müzakere yapmak için Paris, Londra, Amsterdam ve diğer Garbî Avrupa payitahtları amelesinin ve hatta Sarı Enternasyonal murahhaslarının da iştiraki Komünist Enternasyonal'in İcra Komitesi tarafından teklif ediliyor. Amsterdam Sarı Enternasyonali ile Cemiyet-i Akvam arasında irtibat vazifesini gören Amele Bürosu'nun tavassutu işbu muvafakatin istihsalini teshil etmiş olacaktır.

Teklifimizi iyi tetkik ediniz. Cevabınızı sabırsızlıkla bekliyoruz, vaziyetinizin müşkilâtını pekala takdir ediyoruz.

Buna inan burjuva!

Ancak saflarınızın inhilâl ettiğini gördüğünüz zaman hissiyatımızın imtizac edeceğine kani olmalısınız.

Petrograd: Zinovyef

Proletarya Saflarına Doğru!

Otuz milyon insan kaybıyla neticelenip dünyayı elli sene evvelki vaziyete irca eden Harb-i Umumî'nin beşeriyete yalnız bir iyiliği oldu: Cihan proletaryasının kısmen kendini idrak etmesi...

Hatta bu idrak ve bu şuur bazı memleketlerde daha ileri giderek proletarya, kendi hükümetini bile tesise muvaffak oldu..

Eğer inkılâp Garp'ta başlamış olsa idi burjuvazinin bu inkılâba karşı bir cihat yapması akla gelmez sebeplerden değildi. Hâlbuki proletarya mücadelesinin Şark'ta ve bilhassa Rusya gibi geniş bir saha ve kesif bir nüfusa malik olan bir memlekette başlayıp bugün tam beş senedir her gün biraz daha derinleşmesi cihan proletaryası için elbette bir muvaffakiyettir. Çünkü: Rusya, düne kadar dünyanın en geri kalmış memleketlerinden biri, Rus amelesi dünya amelesinin en şuursuz bir müfrezesi idi. Kimsenin akıl ve hayaline gelmezdi ki, çarların pençe-i istibdadında inleyen müstebit Rusya beynelmilel inkılâba bir yuva olsun!

Mademki inkılâp medenî, müterakkî Garp memleketlerinde değil, kimler hesabına çalıştığını, kim ve ne için öldüğünü bilmeyen Şark memleketlerinde başlamış ve ilerlemiştir, o halde makine gürültüleri içinde kimler hesabına ter döktüğünü çoktan idrak eden Garp amelesinin, Şark emekçilerinin el ele yürüyeceği âtînin, biz uzak olmadığına kaniyiz..

Eğer Şark'ta yaşayan masum ve mazlum milletlerin mukadderatıyla alakadar hükümetler bu hakikati görüp de Garb'a karşı vaziyetlerini ona göre tespit etmiş olsalar hiç şüphe yok ki bugünlerin daha kısalmaması, daha azalmaması mümkün değildir. Fakat her nedense bu hakikat bir türlü anlaşılmıyor ve yahut da anlaşılmak istenilmiyor..

Garb'ın talan ve yalanına karşı Şark'ta çoktan başlaması lâzım gelen isyanların her gün birer suretle boğulması esbâbını biz her şeyden ziyade bu hükümetlerin kendilerine esaslı bir veçhe verememesinde buluruz.

Zannediyoruz ki dehşet ve azametle hükümran olan dünkü Garp hâlâ dünkü vaziyettedir.

Hâlbuki, Harb-i Umumî'den sonra Garb'ın sanayi buhranı o kadar artmış, iktisadiyatı o kadar sarsılmıştır ki, onu artık dünkü balçık ve çamurlarla tamir ve termim ederek, dünkü şekl-i azametine irca edecek bir kabadayı tasavvur etmek kadar safderûnluk olmaz.

Hayır efendiler!

Dört tarafına emekçi bekçiler, nöbetçiler dikilen Garp, artık dünkü mel'anet ve hıyanetle payidar olamaz. Garp amelesinin eğer bugüne kadar mücadeleye karışmaktaki tehiri esbâbını soruyor iseniz, bunu burjuvazi ile birlikte yürüyüp amelenin şuurunu çalmaktan başka bir şeye çalışmayan hain sosyalistlerin cihan proletaryasına

yaptığı ihanette arayınız ki, cihan amelesinin bunların da idam kararını imzalamak üzere masa başına oturacağı günler uzak değildir..

Hal böyle iken hükümetlerimiz hâlâ bu içinden kokmuş olan bugünkü Garp hâkimlerinde bir mevcudiyet var zannıyla onları bir türlü darıltmak istemiyorlar.

Esbâbını bir türlü anlayamadığımız bu siyaset-i acayibe ne faide temin ediyor?

Fikrimizi daha etraflıca izah için meseleye mesela biz Türklerden başlayalım: Bugün tam üç senedir, ki giriştiğimiz halâs mücadelesinde kendi topraklarımızda kendi istiklâlimizden başka bir şey istemediğimiz ve sırf bunun için Türk kanı döktüğümüz halde, bu haklı taleplerimiz önünde Garp hâkimlerini kendimizle ne dereceye kadar alakadar bulduk?.

Bu kadar mal ve can zıyaından sonra bile yine görüyoruz ki mürteciler karargâhının en büyük rehberi olan Lloyd George hâlâ Türkler ve Türkiye hakkındaki eski kanaatlerinden vazgeçmiş değildir. Türkiye kendi toprağında, dünkü kucağında büyüyenler tarafından her gün biraz daha ezilir, yoğrulurken hâlâ Türk zalim, gaddar hitaba maruz kalıyor, öyle mi? Bunun içindir ki ona hakk-ı hayat bahşetmemek çareleri düşünülüyor, ayağına dünyanın en esir ve mazlum milletlerine bile lâyık olmayan zincirler vurulmak isteniliyor. Demek ki dünyayı menfaatleri namına bir kasaphaneye çeviren Garp hâkimleri hâlâ haklı ve mazlum da, her avuç toprağı bir Türk emekçisi kanıyla sulanan Türkiye ve Türkler haksız ve zalim ha?..

Evet, maalesef bu, böyle.. Ve bunun âmil-i yegânesi başkaları değil yine biziz. Çünkü: Biz öyle bir sınıfla anlaşmak, öyle bir âlemle işe girişmek istiyoruz ki, bu sınıf ve bu âlem bizim bugünkü, cidden ağır ve elim vaziyetimizin başlıca âmilidir.

Biz, hayatımız kendilerinin zararına olan bir cemiyetin bize hakk-ı hayat vereceğine asla inananlardan değiliz..

Biz istiyoruz ki, bizi, bizim gibi bugün aynı kuvvet, aynı tazyik altında boğulan, fakat yarın hakimiyeti ele alacağında hiç şüphemiz olmayan Garp emekçileri tanısın!.

İşte bu kanaatledir ki, Türkiye'de emekçi teşkilâtına lüzumu gördük ve bu teşkilâtın kongresini çağırdık. Eğer bu kongreyi akdedemez ve bu ciheti temine muvaffak olamazsak, vaziyetimizden ne kadar endişe etsek yeridir.

Tarihin yarınki itablarından kurtulmak için biz bu hakikati bu satırlarda bir daha bağırarak tekrar edecek ve diyeceğiz ki:

Türk'ün yaşaması için bir yol var: O da Garp amelesine kendisini tanıtmak ve onun kesif ve kahhar saflarına karışmak... Unutmayalım ki:

Bugünün hakîrleri, yarının hâkimleridir.

Tufan

***

Matbaa İşçileri Derneği Münasebetiyle

Türkiye intibahının en ilerisinde yer tutan amele kitlesi kendi varlığı, kendi menfaatini müdafaaya doğru kararlı bir tarzda yürüyor.

Bu yolun yolcuları arasına artık matbaa işçileri de karıştı. Son inkılâp esnasında pek ziyade şâyân-ı takdir bir ihtimam ve merbutiyetle çalışmış olan bu sınıf, kendi meslekî varlığını da idrak etmiş olduğunu kemâl-i azametle anlattı.

Anadolu fikir cereyanlarının ve Anadolu inkılâp volkanının mecra ve ma'kesi olan matbuatın kıymettar işçileri tesanüte, birliğe doğru yürüyüşlerinde her halde muvaffak olacaklardır. Amele, her devirde, herhangi bir elin kendi kursağıyla daima menfî surette alakadar olduğunu göre göre, kendi varlığını ancak mütesanid bir sa'y ile tanıttırabileceğini; hakkını, elinin ve kafasının hakkını herkesten ancak bu tarîk ile alabileceğini takdir etmiş ve her yerde meslekî birlikler, sendikalar halinde toplanarak kendisini tazyik edenlere karşı müttehit bir cephe tesis etmiştir.

Amele birlikleri, meslekî birlikler; amelenin iktisadî hayatında kendini en kavî surette istinat ettirebileceği mahallerdir. Memleketimizde esnaf loncaları şeklinde başlayan sendika harekâtı, son zamanlara kadar aynı şekli muhafaza etmiş, ufak tefek teşebbüsler hep mevzî mahiyette kalmış ve hiçbir zaman sendikalar birliği teşekkül edememiştir.

Müteferrik meslekî birliklerin muvaffakiyeti asıl sınıfî şekilde bir tecelliye mazhar olursa şâyân-ı kayd bir ehemmiyet halini alır, bunun için ise faraza Ankara'daki Şimendifer, İmalât-ı Harbiye ve yeni teşekkül eden Matbaa İşçileri Birliklerinin bir umumî birlik, yani müttehit sendika halinde toplanması lâzımdır.

İlk adımı atan müteşebbislere muvaffakiyet temenni ederken, başladıkları yolda hiçbir mânia önünde eğilmeksizin ilerlemelerini ve nüvesini attıkları hareketin filizlenmesine de çalışmalarını tavsiye ederiz.

İkaz Matbaası Sermürettibi

Hasan Tahsin

***

Seni Gözümle Gördüm

Sizleri, hepinizi orada, köyün çamaşır yıkanan küçük çeşmesi önünde gördüm.

Ben; bu uzun yolun tozlu ovalarında insana benzer bir şey göremediğimi ıssız viranelere, kurumuş ağaçlara, susuz derelere yana yakıla anlatmak isterken, yolumun tam sağına düşen bir sürü toprak yığınları ve bu yığınların üstünde ve arasında kıvrılan siyah bir duman arabamızın aştığı küçük bir tepeden ansızın karşınıza çıkıvermişti...

Benzinle yürüyen bu sürat arabasının bizi sana kavuşturacağı beş dakikalık kısa bir zamanda bütün düşüncelerimi bir araya toplamış, belki de her âmirin aldığı kuru veci'li tavırlarla bir yığın sualler hazırlamıştım.

Size, sizin kendi ruhunuza ve derdinize yabancı kimselerin; çoluk, çocuk, kız, gelin ve bir sürü aksakallıların toplandığı bu köy çeşmesinin küçük meydanlığında yapmış olduğu istirahatı; yine sizin saadet yüzü görmeyen buruşuk simalarınızdan, dermansız kollarınızdan temine uğraşmış ve kim bilir kocasız hangi bir dulun nasırlı eliyle uzattığı bir tas ayranı da kaygısız yürekle midesine yollamıştı..

Ben, kendi yorgunluğumu unutmuş, uzun bir asabiyet içerisinde bütün acıların ve felâketlerin kamçıladığı bir hırçınlık ve titizlikle sizi, sizden ziyade güneşin yaktığı siyah ve çıplak bacakları, donsuz ayakları, açık başları, yırtık ve eski bez parçalarını seyre koyulmuştum.

***

Bu öyle bir seyirdi ki: dünya sakinlerinin insanlıktan çıkıp her türlü sefalete rahmet okutturan ve insandan başka her şeye benzeyen garip bir takım adamlarıydı. Bu necib mahlûk suallerime bile cevap vermeden "Efendiler! Artık iyi bir haber yok mu, yok mu" diye özeni kalmamış yorgun ve boğuk sesiyle yanımıza kadar sokuldu. Nurânî simasında parlamadan sönen fersiz gözleri bizden, yalandan, riyadan ârî, kat'î ve doğru sözler dileniyordu. O, yine her günkü efendisinin bir başka tipleri olan bu kaygısız ve yüksüzlerden de aynı sözü işitmiş ve aynı nakaratı dinlemişti. Onun ocağı yanmayan, bacası tütmeyen köyünde yalnız bir duman tütüyor, tek bir ocak yanıyordu.

Bu, bütün bir yaz gününün yakıcı, kavurucu kızgın güneşi altında tırnaklarını söktüğü iki tutam diken ve birkaç çalı çırpının köy halkıyla meydana getirilen umumî bir ocağıydı.

Zannetmeyiniz ki: burada ya sıcak bir aş pişiriliyor, ya da sade bir çorba kaynatılıyordu.

Bunlar, sefaletin, haksızlığın bu her şeyden nasipsiz ve mağdur insanları; yalnız bir tek nasip ve bir tek saadete mazhardılar: O saadet ki bunları altı ayda bir, yırtık bez parçalarını bir kazanda kaynatmak için, kararan kalplerini, yanık yüzlerini, çıplak vücutlarını ve boş midelerini yine bu bir tek tüten siyah dumanın etrafına toplamıştı!.

Yoksulluğun, her türlü mahrumiyetin asırlardan beri sürükleyip getirdiği yığın yığın elemler, insan kılığındaki bu mazlum kitlenin ezelden bir takdiri, dededen bir mirası imiş gibi onun temiz, yüksek nasiyesinde derin ve buruşuk çizgiler şeklinde tecelli etmişti.

Bu hiçbir vakit onun takdiri olamaz ve dededen bir mirası olarak da kalamazdı.

İnsanların her türlü endişelerin fevkinde olarak kurdukları adalet ve hürriyet mefhumları, insaniyet düsturları gibi çirkin tuzaklar, bütün bir ekseriyetin arasında sırtlan

yüzüyle, kanlı pençesiyle gözükmüş ve utanmadan büründüğü maskenin kanunla tefsirini bir hak ve bir vazife bilmiştir.

Ey asırlardan beri hiç durmayıp çalışan ve çalıştığı için hiçbir saadet yüzü görmeyen çıplak ve sefil insanlar!

Huzur ve saadet günleriniz çok yaklaşmıştır. Sen köydeki muhtarın, kasabadaki ağaların keyfi için çalışacak, boyunlarını kalınlaştıracak, karınlarını şişirecek değilsin! Senin hakkın, sabanının demirinde, bileğinin kuvvetindedir!

İmanlı kalbin, bu kurtuluş yollarında yürümekliğini istiyor ve bugünü görmek için paslı zincirleri kırarak müstakil yeni bir âlem vücuda getirmekliğini bekliyor.

Bu yeni dünya emekçilerin zafer ve saadet dünyası olacak.

Mersin: H. Gültekin

***

Hasan Tahsin Arkadaş Evleniyor

İkaz Matbaası ve *Yeni Hayat* Mecmuası Sermürettibi Hasan Tahsin arkadaşımız ile mütekait topçu yüzbaşılarından Hasan Fehmi Efendi kerimeleri Saime Hanım arasında nişan merasimi dün mumaileyh Hasan Fehmi Efendi'nin istasyondaki hanelerinde icra kılınmıştır. Müteakiben bu vesile ile Hasan Tahsin arkadaş bize matbaada her türlü tekliften ârî bir öğle ziyafeti çekti.

Bir işçi ailesinin daha teşekkülü tabiatıyla *Yeni Hayat*'ta son derece iyi bir hüsn-i tesir yaratır.

Hassaten sermürettibimiz cidden halûk ve terbiyeli bir gençtir. Bu itibar ile teşkil edeceği ailenin ilâ nihayetü'l-ömr tam ve müstakar bir saadete kailiyeti derkenardır.

Gazetemiz sermürettib ile nişanlısına saadet temenni ederken nişan merasimindeki sad[*eli*]ği ve besateti düğünlerinde de göstererek mütekabil aile samimiyetinin para ile değil fakat ruhen ve hissen kaim ve daim olduğunu bir daha ispat eylemelerini talep eyler.

Yeni Hayat

***

Kapta Olduğuna Bakmayın Ciddidir Ha! Bakunin'den Talebesi Olduğunu İddia Eden Aka Gündüz Beyefendi'nin Çıplak Ensesine Birinci Şaplak!.

Ameleye hayat olan şey burjuvalara ölümdür
-Bir İngiliz darb-ı meseli-

Peyam-ı Sabah'ın son numaralarında Aka Gündüz Efendi "Birinci Tokat" unvanlı baş makalesinde kendisini Bakunin'in şakirdi olduğunu göstererek Komintern murahhaslarından Ahmet Cevat yoldaşı aksi inkılâpçılığa dair birtakım şeylerle itham ediyor.

Bakunin kabrinden kalkar yazılan makaleyi okursa millî zihniyet düşmanı, beynelmilelci Bakunin, Paris kommünacısı Bakunin, anarşist Bakunin ve Birinci Enternasyonal müessisi Bakunin, şakirdi Aka Gündüz[*'e*] derdi ki, nasıl olur da kendisini benim şakirdim olarak telakki eden Aka Gündüz Üçüncü Amele Enternasyonali'ni göremiyor ve onun mümessili Zorin'i burjuvazi gözlüğü ile görerek marazî ve müstereddî bir adam olarak tanıtmak istiyor?

Bakunin derdi ki, Aka Gündüz elindeki hangi vesikaya istinat ederek Moskova'dan gelen Komintern vekillerine hücum ederken bir de Moskova'dan para getirildiğini söylüyor ve dil altından ameleyi, burjuvaziyi beynelmilel bir teşkilâtın aleyhine tahrik ediyor.

Şuurlu amelelerin sokak gazetesi telâkki ettikleri "Peyam-ı Sabah" gazetesine hiç de ehemmiyet vermeyeceklerini bilmiyor mu?

Amele ve komünistlere "Lenin" diyor ki:

- Ne vakit burjuvazya ta'yib ve tel'in ederse o vakit siz doğru hareket etmiş olacaksınız!

Biz burjuvazya matbuatının komünistlere karşı olan itirazlarını pek tabii olarak [*telakki*] ederiz. Komintern'in başında bulunan Zinovyef kapitalist Almanya'ya gittiği zaman buraya gelen Cevat, Zorin ve Sadullardan daha iyi bir istikbâle uğramamıştı. Bu pek tabii bir şeydir. Herkes kendi sınıfını, ve o sınıfın müttefikini müdafaa eder.

Fakat anarşist olduğunu duysaydı acaba Bakunin Aka Gündüz'e ne derdi?

Ben zannediyorum ki; Bakunin'in söyleyebileceği cümle ancak şudur:

- Anarşizm karargâhındaki burjuva arabacısı, sen kendi makalenle tokadı Ahmet Cevat yoldaşa değil, belki kendine vurdun!

Türkiye ameleleri anarşizm maskesine bürünmek isteyen aksi inkılâpçıları pek iyi surette fark ve temeyyüz etmektedir.

Buna Aka Gündüz Beyefendi hazretleri ber-vech-i peşin iman getirsinler!

Aynı zamanda bu noktayı da dimağ-ı devletlerine nakş buyursunlar ki anarşizmi komünizmin solunda telakki eylemek hem komünizmi hem de anarşizmi, dolayısıyla da üstâd-ı muhteremleri Bakunin'i anlamamak, bilmemek, tanımamak demektir.

İlave etmek isterim ki: Cehl ile, nâdânî ile palyaço bir gazetenin (ciddidir) kaydıyla mukayyed olmasına rağmen insanı güldüren sütunlarında yırtınmak bazen insanı yanıltır da..

Hamiş: Pek muhterem, devletlû, ubbehetlû Aka Gündüz Efendi hazretleri makalei nev'-usluplarında; "Türkiye Komünist Partisi azaları kongrelerini tehir ettiler" şeklinde bir aded-i sahih tekerlemede de bulunuyorlar da, sormaktan men'-i nefs ve'l-kalem eyleyemedik:

- Acaba hükümetin akdine muhalefet ettiği kongrenin tarafımızdan bi'l-ihtiyar tehirini ilandan maksad-ı âlî-i devletleri ne olabilir?

Sinameki Yoldaş

Para Sultanlığına Ölüm!.

Mel'un kalbinde korku mel'anetten büyük mü?
Yeter! Yalvarma artık, okuyacağız hükmü:
Yüzlerce sene evvel, ateş verip tahtına,
Kanlı derebeyliğin kara çaldık bahtına,
Kellesiyle beraber yuvarladık tacını!..
Fakat onun elinden tacını, kırbacını;
Sen ey namlı bezirgân!. Geçirdin ellerine,
Bir leşe konar gibi, kondun onun yerine,
Senelerce kırbacın sırtımızda inledi,
Senelerce ufuklarım, ahımızı dinledi.
Ne bir bahar yaşadık, ne sevdalı bir gece,
Önünde iki büklüm, çalıştık senelerce,
Fakat obur ruhunun hiç doymuyordu gözü,
Bizden daha rahattı bir köylünün öküzü!..
Bak.. Bu yangın yerleri senden kaldı hediye,

Sağ cebim sol cebimden daha çok dolsun diye,
Sen elinle ölümün alnına çelenk ördün,
Bir asırda öleni bir senede öldürdün!..
Ağlamaktan kör olan gözler hâlâ ağlıyor,
Kızlar kadınlar değil toprak kara bağlıyor,
Hep sensin müsebbibi bu sonsuz ah ve vahın!
Sarı altınlarından daha çoktur günahın!..
Fakat son demin geldi; zaman attı zarını;
"Doğurduğun esirler kazıyor mezarını!.."
Ey bezirgân, çorbacı, ey efendi, bey, ağa!.
Artık bugünden sonra hakkın yok yaşamaya!.
Artık sen ebediyen göremezsin güneşi,
Sönecek gözlerinin o lanetli ateşi,
Artık kanlı izini tarihten sileceksin,
Yarın güneş doğmadan ipe çekileceksin!..

Ahmet

***

Gözlerimiz..

Kafamızda güneş
Ateş
Bir sarık;
Arık toprak
Çıplak ayaklarımız çarık;
İhtiyar katırdan
Daha ölü bir köylü
Yanımızda,
Yanımızda değil
Yanan
Kanımızda;
Omuz yamçısız
Bilek kamçısız
Atsız, arabasız
Jandarmasız,
Ayı ini köyler
Balçık kasabalar
Kel dağlar aştık,

İşte biz o diyarı böyle dolaştık!.
Hasta öküzlerin
Yaşlı gözlerinde
Dinledik taşlı tarlaların sesini.
Gördük ki vermiyor toprak altın başlıklı nefesini
Kara
Sabanlara...
Rüyada gezer gibi gezmedik
Hayır!!.
Bir çöplükten bir çöplüğe ulaştık.
İşte biz o diyarı böyle dolaştık!..
Biz
O memleket
Biliriz
Neye hasret çeker!
Bu hasret
Bir materyalist kafası kadar
Çizgileşmiştir!
Bu hasrette
Madde var
Madde!.

Basık
Suratı asık
Evler
Köstebek yollu sokakların üstünde
Vermiş kafa kafaya..
Cin gözlü güvercin sözlü âbânî sarıklılar
Dükkânlara bağdaşmış,
Yarık tabanı çarıklılar
Önlerinde!.
Yarma bir jandarma
Tarlada zina eden bir çifti sürü[r].
Kahvede
Pîr-i Mugan Dede
Sulanırken
Çırağa,
"Lahevle ve la" deyip de derin derin
Bu geçenlerin
Suratına tükürür...
İşte bu
Ekşimiş uyku kokan çömlek gibi
Şehrin

Kara sevdası değil
Öyle "romantik"
Onun
Ruhunun
İki kıvrak kelimelik:
Hasreti var:
Buhar!!.

Elektrik!!!.
Şu toprak yüzlü rençper
Kafkas'tan artakalan
Kalbur göğüslü oğlu
Başlarında mülteziinin tırnakları oyulu
Kızıyla karısıyla,
Kağnısıyla,
Son karış tarlasına sarılmak
Ölse de orada bunlarla ölmek
Orada
Bunlarla
Gömülmek
İstiyor!
Dağların tarlaların özlediği
Arzulu bir kadın gibi şehvetle gözlediği
Her tırnağında bin manda kuvveti demirleşen
Bir su çalkar gibi toprağı eşen
Ruhu buhar
Makineler...

Ey cam karınları
Sarı
Nargileler gibi
Horuldayan!.
Ey üçlü atlı yaylısının içinden
Topal, burunsuz, kör
Köylere
"Piyer Loti" ahı çekip
Geçen!.
Ağzı gemli
Eli
Kalemli
Efendiler!!..
Tatlı kaval dinlemekten gayrı usandık!
Artık

Hepinizin kafasına
Şu
Daaank!!!
Desin:
Köylünün toprağa hasreti var!
Toprağın hasreti makineler!!!.

Moskova: Nâzım Hikmet

Bu şiir fütürist tabir edilen edebî üslup üzere yazılarak sırf gazetemiz namına gönderilen kıymettar telakki ettiğimiz bir yazıdır. Gelecek nüshamızda karilerimiz bu tarz-ı cedid üzere şiirlere çok çok müsadif olacaklardır [H. T.]

***

Diyorlar ki: 25 Yıldır Çalıştık Didindik; Yine Açız Yine Aç

Amele mülakatlarını yapan muhabirimiz[23] diyor ki: Edib-i zarif imzasına mutena bir cild, kesesine birkaç çil mangır kazandırmıştı. Benim kârım, kardeşlerimin derdini kardeşlerine okutmak olacak..

Arkadaşlarım işçi ve amele olduğun için umumî aile dertlerinden bahsedip duruyorsun! Bazen de amelenin derin dertlerine ait tek tük husus-ı marazları teşrih etsen amele arkadaşların seni daha çok sevecekler. Ve bu yazıların daha müfid netayic verecek ve makbul olacak dediler.

Düşündüm: Haydi dedim, hep kendi kafama gideceğime biraz da arkadaş, dost sözü dinleyeyim: Bunun için muntazam bir metot dâhilinde, her sınıf amele ile ayrı ayrı mülâkatlar yaparak, her birinin yüreğini yakan, kalbini sıkan, söyleyemeyip dökemediği dertlerini deşip öğrenmek ve bunları sırasıyla yazmak istedim. Tabii amelelere sorduğum sualleri, onlarla ettiğim hasbıhalleri yazarken [Diyorlar ki] kelimesi pek tabii ve suhuletle kalemin ucuna gelen ilk serlevha idi. Bununla beraber şunu da hatırladım ki, bundan üç dört sene evvel edib-i zarif Ruşen Eşref Bey de [Diyorlar ki] serlevhası altında memleketin edip ve muharrirleriyle bir silsile-i mülâkat yaparak yazdı ve sonra da bunu üdebanın, muharrirînin ısrarı üzerine kitap şeklinde neşretti ve dolayısıyla cebini de beş on mangır ile şenlendirdi.

Benim [Diyorlar ki:] namı tahtında yazacaklarım üdebaya, muharririne, sabık ve hazır edebiyata ait olmayacakları için üdeba, muharrirîn okumak zahmetinde bulunmasınlar. Bunu yalnız kendi amele kardeşlerime, bir de alâkadar olup, görüp işitemeyenlere okutabilir isem kârım olacak.

Amele deyince kısım kısım amele mevcut. Bunların hangisinden işe başlamalı. Ankara gibi dar bir muhitte şimendifercilerde geniş ve dar hat mensubiyeti var. Herhalde en mühimi geniş hat ameleleri, İmalât-ı Harbiye ameleleri, matbaa mürettiple-

[23] Muhabirimiz bir ameledir. Üslup ve tarzı aynen ibka edilmiştir.

ri.. Bunlar resmî ve hususî müesseselerde çalışan ameleler olup bir de serbest amele sınıfı var ki bunları en sona tehiri münasip gördüm. Evvela şimendifercilerden başlayayım dedim.

Fakat şimendifer amelesi deyince bunun da çeşidi varmış. Fabrika ameleleri, depo ameleleri, yol ameleleri, tren hareket ameleleri. Bunların içinde amele namına kızan bazı beyzadeler de mevcut imiş. Şayet kazara bu yazıları okurlar ve amele lafzıyla teklifleri, haysiyetleri rahnedar olursa onlar okumasınlar. -Şimendifer amelelerinin en mağdur[u] hangisidir? diye sordum. Sualime şimendiferci arkadaşlardan biri -Yol amelesi cevabını verdi.-Neden dedim? -En fazla meşakkatli iş güden, güneşe yağmur[a], soğuğa karşı, kara karşı açıkta çalışan, kazma kürek sallayan, en az para alan, en aç ve çıplak kalan bunlar değil mi? diye cevap verdi.

İlk işim bu amelelere mülâki olmak oldu.

Ve hat boyunda Ankara istasyonundan ileriye doğru tabanları kaldırdım. Bir müddet sonra sekiz kişiden mürekkep bir amele grubunu kazma kürek, kan ter içinde demiryolu kenarının çakıllarını kazmalamakla meşgul buldum. Yolun bir kenarına selam verip oturdum. Şimdi sözü ne taraftan tutturup başlamalıydı?

Hangisine sormalı ki matluba muvafık cevap almış olayım. Baktım ki yüksüzden birisi diğerlerine kumanda ediyor. Bunun posta başı olması lazım idi. Sarı ceketinin yakasında bir lokomotif vardı, onun altında üç beyaz yıldız görünüyordu. Uzun boylu, iri gövdeli, az kıranta sakallı, koca göbeğini ileriye doğru uzatmış, başında rengi ağarmış kalıpsız fesi üzerine sarılı bir sarığı var. Yeleğinin üzerinde âdî bir saat kordonu uzatmış; iliğinden başlayıp cebinde nihayetleniyor. Ayağında mest ve kundura ve tekmil fizyonomisi itibarıyla eski Rumeli muhacirlerini andırıyor. Bu amelenin iş başı, yani posta başı velhasıl bir baştı.

Amele çalışırken işe ait öyle tavırları, vaziyetleri oluyordu ki.. Amelenin yaptığı işi kritik ederek bir [Daha derin kaz] [Biraz daha solu yükselt] diye verdiği kumandalarla uzaktan çekilip çakılların, rayın, traverslerin vaziyetini tanzim ediyordu. Sanatında mahir bir kumandan gibi, bir mühendis gibi işi idare ediyordu.

Nihayet soracağım suallere en iyi cevapları bundan alacağımı bir hiss-i kable'l-vuku bana ihsas etti. Dedim ki;

- Dayı, kaç senedir şimendiferdesin?.

Başını kaldırıp gözlerini kırpıştırarak:

- Ah dedi, yirmi sekiz sene kadar oluyor.

- İşe giriştiğin vakit ne suretle girdin?

- Amele olarak efendi dedi.

Bu efendi lakırdısı, doğrusu ya amelelik gururumu kırdı. Tekrar dedim ki:

- Dayı ben de ameleyim. Bana arkadaş veya oğul diye hitap edersen daha memnun olurum!..

- Ya! dedi. Ben ise efendi demezsem gücenir diye zannetmiştim de, onun için oğul ve arkadaş kelimesini söylemedim. Peki oğul dedi, bunları sormaktan muradın, maksadın nedir?

Cevap verdim: -Herkesin bir derdi, bir merakı var ya; ben de amele kardeşlerimin, arkadaşlarımın dertlerini öğrenmek merakındayım.

- Sanki öğrenecek de ne edeceksin ki: Hangisini öğrenmek istersin! Dert bir değil ki: Düşman güzelim memleketlerimizi yaktı, yıktı, perişan buralara düştük. Evvelce herkesin çalıştığı yere köyü yakındı, rahat rahat çalışırdık, biraz ekin ekerdik; kumpanyadan aldığımız para da şöyle böyle dertlerimizi kapatır, geçinir giderdik. Aylığımız muntazam çıkardı. Şimdi üç dört ayda bir kere para veriyorlar. O da doğru dürüst elimize geçmiyor. Sıtma yakamızı bırakmıyor. Karnımız aç, üstte başta yok. Ne soran var, ne arayan; Amele bir iki defa bir olup arzuhal etti. Yine düzelmedi gitti.

- Peki dedim sizin idareniz hastalığınıza bakmaz mı. Başınızdaki büyük amirinize müracaat edip derdinizi anlatsanız, elbette dinleyecek, bir çare düşünecek.

Öteden uzun boylu saz benizli bir amele atıldı:

- Arkadaş, dedi, bizden her ay maaşımızdan yüzde iki keserler. Ve bizim bütün yol amelesinin Sarıköy'den Ankara'ya kadar verdiğimiz doktor parasının hesabını herkes bilir. Bir doktor koymuşlar. Yola mı bakacak, Ankara'ya mı bakacak? Sıtmadan hepimiz kırılıyoruz. Üstelik açlık. Biraz ilerisine vardık, fazla laf ettik mi? Amelesiniz der gözümüze tıkarlar. Askerlik bu bizim işten yedi kat iyidir. Karavanan çıkar, elbisen kunduran verilir. Hep arkadaşlar beraber güler, oynar, düşer kalkarsın! Hasta olsan hastaneye kaldırırlar. Bizde ise hasta olsan barakanda yatarsın, doktor vakit olup, gönlü çekip, gelip bakacak, bir sulfato verecek. Sen daha dert mi soruyorsun? Hele bir baştan aşağı amelenin yanına bir dolaş bak daha neler işiteceksin. Bilmeyenler de Kumpanya'da ameleyiz diye sanırlar ki başımız göğe eriyor. Her sene orak harman vakti on gün izin verirlerken bu seneler onu da vermiyorlar. Köydeki erkekler askerde, biz burada, evinde, damında, tarlanda, sabanında, peşinde hep kadınlar ulaşır. Hele düşman da elimizde avucumuzda bir şey de komadı ya!

Artık bu yüreği yanık zavallıyı daha müteessir etmemek için bir kolay gelsin dedim ve hemen oradan kaçtım!.

Daha birinci günü bu faciaları işitmek girişiğim bu işte bana birçok elem neşideleri, yoksulluk, zavallılık hikâyeleri dinleyeceğimi öğretti. Bilmem ben o bağrı yanık saz benizli amelenin terli alnında güneşin parlaklığı in'ikas etmiş nurdan bir hâle görürken, o, deşilmiş yürekte dökecek ne kadar sızı ve ıstırapların dalgın ve coşkun feryatlarını susturmak için var kuvveti ile hıncını çakıllardan şerare çıkaran kazmasının ucuna terk etmiş, çalışıyordu.

Nasırlı Gazeteci

***

Amele Dileği / Biz, Ameleler; Ne İstiyoruz? / Yazan: İşçi

Sultan denilen denî İstanbul saraylarında bacak ve dudak arasında uyuşurken; biz ameleler B. M. M. etrafında toplanmıştık. Ona âdem doğuran hükümet bize hayat vermeyecek mi?

Amelenin içtimaî ve iktisadî terakkisi, fikren teali ve tenviri, her türlü esbâb-ı refah ve saadeti hususunda maddî ve manevî müzaheretler hükümetlerin borçları ve vazifeleridir.

Amele iktisadiyatta, içtimaiyatta, terakki ve temeddünde, harpte, sulhte memleketinin, milletinin, hükümetinin yüzünü ağartan, yaşatan, besleyen ulvî bir varlıktır.

Biz amelemizin birçok istidatlarına, varlıklarına, terakki arzularına, tenvir ve irşat gibi ihtiyaçlarına sükûttan başka bir cevap verildiğini bilmiyoruz.

Memleket, hayatının bütün varlıklarını ona medyûn iken o şükran beklemediği gibi uluvv-i cenab gösteriyor.

Onun sırtından, sa'yinden geçinen milletin kısm-ı azamı ona medyûn-ı şükran iken, o bir himaye bile göremiyor.

Hükümet en müşkil zamanda onun sa'yine, sanatına istinat ederken o, refahı ve istikbâli için talebe hakkı olduğu her şeyden, kendini koruyacak, himaye edecek amele kanunlarının adem-i vücudundan şikâyet etmiyor. Bugünkü hayat varlığı için, geçim derdiyle gayrı müsait şerait altında ezilip büzülürken mesut ve metin, memleketinin istihlâs ve istiklâl davasında sırtına yüklettiği muazzam vazifesine dört el ile sarılmış, cephe gerisinde maddî ve manevî var kuvvetiyle çalışıyor.

Bu böyle olduğu halde onun bir takdir bile gördüğü yok.. Amele sınıfları arasında, amele uyanıklığına masruf mesailerden doğan tesanütlerin tesis ve takviyesi hususunda sarf edilen emekler heder oluyor.

Amele sınıfları arasında bazılarına verilen [yekdiğerlerine muavenet, meslekleri-nde terakki, saat ve ücret-i mesai, patronların zulmünden kurtuluş] gibi maddelere müstenit teşkilât müsaadesi diğerlerinden esirgenmek gibi mantıksızlıklara tesadüf olunur. Bu cümleden olarak Ankara Mürettipler Cemiyeti'nin iki ay mukaddem İktisat Vekâletine tevdi eylediği nizamnamesinin uyanmaz uykularda yattığını esefle haber alıyoruz[24]

Bugün medenî ve meşrutî her hükümetin yüzlerce amele parti ve sendikaları mevcuttur. Bunların memleket hayat-ı içtimaiye ve iktisadiyesinde oynadığı azim rol pek vâsi ve pek mühimdir.

[24] Mukaddemdir.

Harb-i Umumîden mağlup çıktığımız gün kendi varlığımızı tanzim ve ıslaha husul-i mesai edebileceğimizi Mondros Mütarekesi'nde bize vaat ettiler. Namusları üzerine söz verenler daha Mütareke'nin mürekkebi kurumadan bizi silâhlarımızdan tecridin ferdasında bakir topraklarımıza haydutça yeniden ordular dökerek Anadolu'muzu, payitahtımızı istilâ ederlerken mülkün kara kalpli satılmış hain sultanı, etrafındaki dalkavuk paşaları, beyefendileri ile beraber pür zevk bir hayat yaşıyordu.

Bu sırada bu canavar istilâdan memleketi kurtarmak için isyan eden millet, amele ve köylü, kendine hürriyet ve saadet vaat eden B. M. M. hükümeti etrafında toplandı.

Hiç kimse emir ile çalışmadı, hükümetinin icbarı ile çalışmadı. Fakat ruhundan vicdanından telakki ettiği emir ile, icbar ile kendinde o mükellefiyeti buldu, çalıştı ve çalışıyor da.

Millî hükümetin esaslarını kurarken amele teşkilâtlarını da beraberce kurmak ve korumak bir vazife idi.

Dün daha büyük işler karşısında tehire uğrayan bu mesele bugün artık müsamahaya uğramamalıdır. Bir taraftan düşmanla çarpışırken diğer taraftan bütün şuabatıyla bir hükümet tesis edildi. Ve şimdiye kadar memleket ve milletin ihtiyaçlarına ve müdafaasına ait yüzlerce kanun mevki-i müzakereden geçti, kat'iyet kesbetti ve bugün mevki-i mer'iyete vazolunmuş bulunuyor. Bu meyanda çok şükür Zonguldak havzası amelelerine ait bir tek nizamname de vücuda getirildi. Fakat memleketin umum amelelerine karşı bununla lâzım gelen borç ifa edilmiş zannedildi.

Hayır, iş bununla bitmiş olamazdı. Çünkü hükümetin en büyük muvaffakiyet-i siyasiyesinden olan bir nokta var: Adana ve havalisinin tahlisi. Bu vilâyetin ehemmiyet-i siyasiye ve iktisadiyesi nazar-ı itibara alınırsa orada çalışan binlerce amelenin faaliyeti de o nispette düşünülmek lâzım gelir.

Buralarda şimendifer ve diğer müesseseler amelelerinin elyevm çekmekte oldukları sefalet nazar-ı insafla görülmeye değer. Eski idare nizamatının tatbiki gibi idaresizlikler yüzünden bugün Şimendifer İdaresi içinden çıkılamaz bir hercümerc, Arap saçından karışık pek berbat bir hale getirilmiş ve daima neticeten ezilen amele olmuştur. Ve burada göze çarpan şekilde olduğu gibi bu defa da aylıklı, yevmiyeli ve saatli olarak üç türlü ücret tatbik edilmektedir. Sonra bu üç sınıf saât-ı mesai arasında nispetsizlik aynı mantıksızlıkla cârîdir. Biz bir sual soracağız: Şimendifer İdaresi müstakil bir müessese-i hususiye halini elyevm muhafaza ediyor mu? Yoksa hükümetin idaresi altında resmî bir hükümet müessesesi midir?

Ne şekilde olursa olsun, biz bu müessesenin bütün eski şimendifercilik sınıfına bihakkın aşina ellerde hükümetin resmî bir müessesesi olması, yani hükümetleştirilmesine taraftarız. İmalât-ı Harbiye amelelerine gelince ben bu kavgada bu sınıfın da yüksek ve şerefli bir mevkii olduğu kanaatindeyim.

Fakat bu şerefli mevki onların yedikleri lokmayı fazlalaştırmıyor, bu şerefli mevki onların iptizale düşürülen mevcudiyetlerini hâlâ esaslı yumrukların darbelemesine mani olamıyor!

Acaba bunların hakiki kıymetleri ne vakit takdir edilecek? İstirahatlerini, istikballerini ne ile temin edecek? Sekiz saat mesai ne olacak? Sa'y ücreti maişeti temine, kaybedilen kolu telafiye kâfi gelecek dereceye yükselebilecek mi? Hastalık, maluliyet; tekaütlük gibi meseleler, kadın ve çocuk sa'yleri, gece işleri ne suretle ve ne zaman tanzim edilecek?

Ve sonra bunları kim yapacak? Hükümet mi? Hükümet adamları mı? Hayır, bu şekilde amele namına hiçbir kıymet-i maddiyeyi haiz olamaz!

Bu komisyonlara amele murahhaslarının da iştiraki ve sahib-i rey olarak iştiraki lazım ve elzemdir.

Amele sendikalarına müsaade etmek hükümetin dâhilî siyasetinde kendi mevkiini tahkim etmesi demektir. Hükümetler halk kitlelerini, amele teşkilâtlarını tazyik ve mahv değil bilakis tervic ve neşv ü nemasına yardım ile mükelleftirler. Memleketin müstahsil kuvvetlerinin bir merkez etrafında toplanmaları her halde memleketin selâmeti namına en nâfî bir mevcudiyet yaratır. Biz zannediyoruz ki teehhür eden İştirakiyun Fırkası Kongresi'nin ilk işi hükümetten bunun bir an evvel mevki-i icraya vaz'ını talep etmek olacaktı..

Bütün Dünya Emekçileri Birleşiniz!

Fırkamızın Kayseri Merkezî Heyeti de teşekkül etti:

Cihan proletaryası şuurlanmaya doğru, hakkını vermek istemeyenlerden almaya doğru olan hareketinde her gün yeni kuvvetlerin iltihakıyla gittikçe kuvvetleniyor.

Evet, buhranın tekâsüf ettiği kızıl bir bulut gibi...

Bu kızıl bulutun içinde saklı şimşeklerden biri olan Türkiye Komünist Partisi, insanî bir hayata susamış olan insan emekçilerin, insanlığa doğru koşan varlığına kahhar bir pazu olmaya çalışıyor. Son gelen (Misak-ı Millî) gazetesinde intişar eden zîrde münderic beyanname, bu pazuya kan dolu bir damarın daha yapıştığını bize anlattı. Kayseri Merkezî Heyeti'ne mensup arkadaşlara gayevî sa'ylerinde muvaffakiyet temenni ederken; yüzümüzü cihanın zahmetkeş kitlesine çevirerek, bir daha ve daha kuvvetli, daha gür bir sesle bağırıyoruz:

Bütün Dünya Emekçileri Birleşiniz!

***

Kayseri Merkezimizin İlk Beyannamesi:

Hemşeriler!

Fırkamızın teşekkülü sebebiyle zengin, fakir her mecliste uzun, kısa çok söz söylenilmiş ve konuşulanların çoğu anlatmak istediğimiz hakikatten uzak bulunmuş olduğunu işitiyoruz.

Azıcık kulak veriniz! Kısaca bu fırkanın ne olduğunu anlatalım:

Hakkı, na-hakkı fark eden erbâb-ı vicdan şöylece insanları gözden geçirmişler. Ve görmüşler ki geçim derdi herkese bir gûna iş tutturmuş çalıştırıyor. Ve yine görmüşler ki bu insanların çoğu köylü, amele, rençper ve işçiler olup çalıştıkları halde dertlerinin dermanını bulamamışlar. Karınlarını doyururlarsa sırtları açık kalıyor, arkalarını giyerlerse ayakları çıplak duruyor. Kendilerine bakarlarsa çocuklarına bakamıyorlar. O erbâb-ı vicdan bu adamları göz önünde tutarak iyi düşünmüşler; ekmeğimizi hazırlayan, evlerimizi elbiselerimizi araba ve şimendiferlerimizi vücuda getiren, hülasa ımamuriyet namına ne varsa yapan, vatanın müdafaası emrinde ön safta yürüyen bu nasipsizleri görmüşler, ne denirse densin mazlum olduklarına kanaat getirmişler. Fakat zulmü kat'iyen Allah'a isnat etmemişler, insanlarda aramışlar ve bulmuşlar ki: Bunların hakkı, fabrikacı, büyük zengin ve çiftlik sahipleri ağalar tarafından yeniyor, kendilerini lâyıkıyla düşünemeyen hükümet teşkilâtları tarafından israf ediliyor ve haklarını aramak vasıtaları ise ancak haklarını yiyenlerde bulunuyor. Şu hale çare olarak bu mazlumları evvela yükseltmeyi, hükümetleri bilâ-vasıta teftişlerine vermeyi, sermaye ve faiz gibi belâlardan kurtararak müşterek bir mesai temin etmeyi ve sermayecilik, cihangirlik muharebelerinden kurtarmak için de her millette böylelerinin kardeşçe çalışmasını düşünmüşler ve beynelmilel bir teşkilât vücuda getirmişlerdir. İşte fırkamız da o teşkilâtın bir cüz'üdür.

Elhasıl fırkamız alnının teriyle çalışanların haklarını ortaya koymak için kurulmuştur.

Kimsenin helâl (!) malına bir diyeceği yoktur. Esasen hakka istinat eden fırkamızda din serbest ve mahfuzdur. Ve bugün yapacağımız da bugünkü kanunların müsaadesi bulunan şeylerdir. Üst tarafını kanaat-i umumiyenin daha müsait ve en nihayet muvafık şekle sokmasından bekleyeceğiz. Bu noktaların yanlış anlaşılmaması ve anlatılmaması lâzım geldiğini de ayrıca beyan ederiz.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası
Kayseri Merkezî Heyeti

***

THİF Yayın Organı

YENİ HAYAT

Mart – Eylül 1922

2007'de Sosyal Tarih Yayınları'ndan çıkan Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası (1920-1923) kitabının Sunusunda şöyle deniyordu: "Yine bu kitabın tamamlayıcısı olarak THİF'in yayın organı Yeni Hayat'ın erişebildiğimiz birkaç eksikli koleksiyonunun çevrimyazısı [transliterasyonu] gün yüzü görecek. Böylece THİF'in kendisini o yıllarda dışa nasıl anlattığını, olayları nasıl değerlendirdiğini de daha ayrıntılı olarak öğrenmiş olacağız.".

Bu kitapla sözünü ettiğimiz eksiklik gideriliyor. Transliterasyonuna Baha Coşkun'un başladığı, Ziver Öktem'in önerilerinden sonra Baha Coşkun, Necmittin Turan ve Hamit Erdem'in birlikte gözden geçirdikleri bu çalışma 2017 yılı başlarında yayınlanmak üzere Vakfımıza ulaştırıldı.

Yeni gelen çalışmayı da TÜSTAV'ın 2000 yılından bu yana transliterasyon çalışmasını yürüten ekibe bir göz atmaları için ilettik. Banu İşlet, Cemile Moralıoğlu Kesim, Emel Seyhan Atasoy, Meral Bayülgen tüm metinleri yeniden okudular; yapılan düzeltmeler Hamit Erdem'e gönderildi, onun da onayı alındıktan sonra, tereddütlü noktalar Yücel Demirel'e de sorularak nihai editoryal çalışma Banu İşlet tarafından gerçekleştirildi.

95 yıl sonra Yeni Hayat'ı günümüz Türkçe alfabesiyle okuma olanağını yaratan, emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

THG 0875887 HLV

9 786054 513383